

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA

B. 95. I

ואני הכותב שמעתי בשם ד' יוסף אבן פלגת שהיו נוהגין באוליסנא
שהיו אומרים שמעו יחד בקול ובני עמ' גדול ובמתינות ויהי מססי'
ובין כל תיבה ותיבה היה מפסיק עד אחד, כך ראיתי בס' האשכול
כ' דמ' ד' ראב"ן אר"י בה"ק"ש ד' ח' ש"ן = 1883. 4. 4.

ACHTUNG! ACHTUNG!

ACHTUNG!

ACHTUNG! ACHTUNG! ACHTUNG!

ACHTUNG! ACHTUNG!

ACHTUNG! ACHTUNG! ACHTUNG!
ACHTUNG! ACHTUNG! ACHTUNG!

ACHTUNG!

ACHTUNG! ACHTUNG! ACHTUNG!
ACHTUNG! ACHTUNG! ACHTUNG!

SCHOLA TALMUDICA

AUCTORE

RABBI ABRAHAM BEN JIZCHAK NARBONENSI

SECULO XII FLORENTE,

AUCTORITATE ET SCRIPTIS ET DISCIPULIS R. ABRAHAM
BEN DAVID ET R. SERACHIA HALLEVI

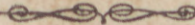
CLARISSIMO.

OPUS ADHUC INEDITUM ET SAEPISSIME DESIDERATUM NUNC PRIMUM E
CODICE VETUSTO RARISSIMOQUE EDIDIT ET INTRODUCTIONE PERPETUAQUE
ADNOTATIONE

ILLUSTAVIT

Dr. B. H. AUERBACH.

TOMUS PRIMUS.

HALBERSTADII,
TYPIS HERMANNI MEYER
MDCCLXVII.

ספר

האשכול

יסדו

רבנו אברהם ב"ר יצחק אב"ד זצ"ל מנרבונא
חותנו ורבו של הראב"ד זצ"ל

העתקתו מכתב ספרדי ישן נושן והגהתיו בשום שכל ועומק הרעיון, וטהרתו מכל סיגי השגיאות מחשכים ומגרעות אשר
סעלה בו יד הסופר, גם בארתי כל הסתום והחתום בספר והעריתי מקור דבריו, וערכתי עליו דברי החכמים העומדים
על ימינו ופקדתי שם גם את מריביו, כל אלה תוכרו יהדו בבאורי אשר פי ה' יקבנו

נחל אישכול

ובראשית הספר פתחתי לעין הקורא **מבוא**, הודעתי בו תולדות ותכונת המחבר
ומעשהו בקדשו. את הכל יפה עשיתי בעטי כיד ה' הטובה עלי אנכי הצעיר

צבי בנימין בלאא"מו הגאון החסיד מו"ה אברהם אויערבך זצ"ל

סומר מסמרח סקדס סס ק"ק האלברשטאדט יע"א.

חלק ראשון

כולל הלכות תפלת וק"ש, ברכת כהנים, גט"י, סעודה, ב"המו, ברכות הודאה, בית הבנסת, מנחה, מעריב וצניעות, ברכות בכלל, וברכות מוזנות ופירות וירח, והלכות גרה ומקואות.
וברכות ה' דרכי יצאו בומן קרוב לאור **חלק שני וחלק שלישי** אשר יבולו הלכות שני חמישי, תענית, ר"ח, ת"ב, ה' ס"ת וסדר הקריאה, ה'י מוחה, ציצת,
תפילין, מילה, יולדת, רפואה, גרים, ערלה, כלאים, שעטנן, הרבעה, חלה, מועד קטן, אבלות, טומאות כהן, ערובין, ר"ה, י"ה, יו"ט, פסח, סוכה, לולב, שחיטת חולין, בריקת
הריאה, ח"י טרפות, סמני בח"ו דגים וחגבים ובצוים, בהמה המוקשה, חלב, דם, ג'ה, תערובות, שעורי התורה, נקרה, אותו ואת בנו, ע"ו, י"ג, ס' הורוע, ראשית הגז, שלוח הקן,
דקיש, לקיחת כלי תשמיש ובשול א"י, הפרת נ"וש חרמין, הלכות דרבנן וצדקה.

האלברשטאדט, תרכ"ח לפ"ק.

Schnellpressendruck von H. Meyer.

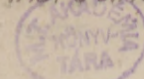
תורת המשפט

מבוא

אמר הצב"א טרם אהל לדבר מערך החבור היקר הזה, וטרם אביאך אל חוך הספר לאכול מפריו אשכולות החכמה, אפתח שפתי בתהלה לאל הגומר עלי, אשר הביאני עד הלום וחנני בחסדו הגדול להוציא כמה חבורים בלשוננו הקדושה ובל"א מועילים לאנשים כגילי. וזה רבות בשנים הקרה ה' לפני מגלה עב"ה כתובה בכתב ספרדי ישן נושן, ובקראי בה שנים ושלש דלתות אמרתי האח! חמתי ראיתי אור אבן יקרה אשר בכתם אופיר לא תסלה וכל חפצים לא ישוו בה, התבוננתי כי רוח אלקי' מרהפת על מחברו, טראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו, מעשהו מעשה אמן חכם מדבותינו הקדמונים אשר שתה מכבוד מים חיים כרוה הגאונים ונוזלים מן הלבנון. אך לא ידעתי בתחלה למי מקדמוני' הסטמון היקר הזה ומבטן מי יצא הכרך הנודא הזה. ואחרי קראי בו ימים אחדים מצאתי הרותות על הלוחות כמה הלכות, נאטרו ונשנו בספרים אחרים על שם ס' האשכול טרבנו אברהם בר יצחק אב"ד ו"ל, ע"כ אחותיו ודרשתי בו היטב, או הבטתי הצור הוצב ממנו, הבטתי אל אברהם אביו ואל תבונתו אשר הרהרו וילדתהו, ואמרתי בלבבי חלקי ה'! אנסה נא לבאר דבריו, אולי אבנה גם אנכי ממנו ואדלה מים ממעיני תבונתו. אך כאשר שבתי וחפשתי הספר החל וכלה ערבה שמחתי, כי הלום ראיתי אחרי ראי שורות יפות המראה ובריאות, שורות אחרות עולות אחריהן דלות ורעות המראה מאד מלאות נקבים אכלו בו מלחעות הוסן העש והרקב וירשוה וישכנו בו דמה וחולעה, שם הרגיעה ומצאה לה מנוח, ואשר השאירו, אותיותיו כהו עד למאוד עד לא יכול איש לקרותם בלתי כלי צהר עינים, ונוסף גם הוא שהמעתיק הראשון פעמים רבות שנה ברואה ועטו עט סופר שקרים, כי המיר טוב ברע, גם האמן אשר כרך הספר קרח קרחות הרבה, תאר הגליונות בשרד ויעשם במקצועות, גרע ולא חמל על נאות האותיות, לכן השיבותי אחר ימיני כשלוש שנים מקרבה אל המלאכה ואמרתי נואש אבדה תקותי. אך לא מחשבותינו מחשבות השם ית' כי פי הוא צוה ורוחו אזה והוא הפיל הספר בגורלי וידו חלקתו לי בקו להוציאו לאור לתקוע יתד במקום נאמן. כי בכל עת אשר ראיתי הספר בבית מדרשי כמעט האותיות שאלוני, "למה תרפינה ידך להוציא ממסגר אסיר וישכי בחשך זה ארבע מאות שנה ועוד, למה נסוגות אחר מלאכת הבאוד אשר דמית לעשות זה ימים רבים, ואם קטן אתה בעיניך לבצע מעשהו, הן לא קצרה יד ה' מהושיע, קרב אל המלאכה והוא יגמר עליך, מה יקר בעיני אלקי' ואנשים לעשות מכם בתה לא נזמר ולא נעדר שדמות גפן אשר פרוץ תתגינה בעתן — כן מעשה איש המבאר ספר חתום ומוציא לאור לכל יודעי דת ודין, ומריק ברכתו בראש כל הוצות". ויהי כדברם אלי יום יום קמתי ונתעוררתי בעוד הנותן ליעף כח ואמרתי לנפשי אחמל על מיטב הענינים אשר אין בהן כל מאום טובי המראה ונחמדים להשכיל, וגם אשר עדין לא נבל כולו כנבול עלה מגפן אפרש כנפי עליו והצלתיו מאבדן. והתחלתי להעתיק הספר כולו עם כל השנויים והמגרעות אשר נמצאו בו מכתב ספרדי לכ' עברי הרגיל בימינו, אחרי כן עברתי עליו בשקידה רבה ועומק הרעיון, טהרתיו מכל סיגי השינאות ומחשכים של המעתיק הראשון ומלאתי החסרות ומחיתי היתרות על פי החפוש והבקר בשני התלמודים והמדרשים וספרי הראשונים אשר מפיחן אנו חיון (1). ומלבד מלאכת ההגהה הצבתי יד וציון לכל מאמר דין והלכה שהביא המחבר בלי הגיד לנו איה מקום כבודו בכבלי או בירושלמי או בחוספתא או במדרשים או בשאלתות דר"א או בה"ג

(1) ומ"מ מנסה לא זה ממקומה כי גם תיבות ונוסחאות הסגולה הנגתי לפניך, כי אמרתי אולי כנגע נראה לי ורק הוא זמני (כדלוי' בירושלמי ספ"ט דתעובות על הקרא כי לא דבר רק הוא חכם) ולאחרים הדבר מוזן עלי הגסה. וכבר הזכירו מאורן ס"י ר"ת שלל לזחוק נוסח יסן ו"ל בהקדמה לס' היסר: אע"ג דלט רגמ"ה כל מאן דמשבחם תלמודא, סכי והכי תסוי, לא מונעו מלשבחם, ולא די להם בגרסאות הנראין פירוטם לשבחם, כי אם גם בדברי תנאים ואמוראים עצמם, ולא יתכן כן לכל ירא שמים, כי גם ר' שלמה זקני ז"ל אם הגיה הגירסא, צפרתו הגיה, אבל בספרו לא הגיה, כי אם שתי מימיו הגיהו על פרושו, אשר לא מלאו לבו לעשות כן צמיו, זולת צום' זמנים לבדה, וצדקתי ומלאתי בספרים שלו, כי לא הוגשו ומחיצת ידו. ואם ידע אדם הלכה יכתב פתרונו לפי ראות עיניו אם יראה, אך הספרים לא יומק שדברי תורה עניים במקומם ועשירים במקום אחר (ירוש' פ"ג דר"ה) ואם דבר רק הוא זמנו הוא רק כדאמר רבא (ב"ב ק"ל ע"ב) כי אחא פסק דינא דידך קמייכו לא מקרע תקרעיהו. ועתה אודיע, צב' וג' מקומות שהגיה רבנו שלמה בפרשו, שא"ל לעמוד בו, כ"א בגרסאות הישנות, ואם מ"ו נשכס ספרים לא ידענו עוד אמחת הדברים, ושרי לי' מרא לרבנו שמואל אחי, כי על אחת שהגיה רבנו שלמה הגיה הוא עשרים. ולא עוד אלא שמח הספרים, וידעתי כי מוגדל לבבו ועומק פלפולו עשה, וראיתי במקומות בספרים ישנים, ואינו ראוי, כי גם בספרים ישנים אכחזו לך צוה אשר חסרו מחסר לפנינו וכו' ויהיו דברים אלה קרובים לכל יראי שמים לבלתי ישכסו הספרים למחוסק ולא לעשות לא הן לאו ולא לאו הן. ואמרתי המחיקו ראב"ד ורמב"ן מדוי' צ"ב ק"ל ע"ב ס' הגהת ספרים ע"פ הסברה עברה גדולה וראוי לנדות עלי, והרד"ך בית י"ג מדר א' הזכיר מחד לבלתי מחוק צינסם רמב"ם וערמ"א י"ד ס' רע"א וחסו' מיט' השי סו' ל"ה אף אם מנינו מפורט שא' פסק נגד דבריו הראשונים אין לנו לוחקס.

בה"ג או בתשו' הגאונים או באלפסי. גם הוספתי באור מספיק לדברי המחבר גליתי מצפוני רעיוניו ודרך הלכו בפסקיו. גם ערכתי עליו מערכת אלקי' חיים חכמים הראשוני' והאחרוני' העומדים על ימינו וצעדי יומנו, ופקדתי גם את מריבו ויסוד שניהם גליתי, לפעמים באתי בארוכה ולפעמים בקצרה, אם הענין נודע בקרב חכמים מנעתי רוב דברים. ואם כדבר חדש נראה לי ומצאתי שיש עליו עוררים הארכתי לקיים פסק המחבר ואחוקהו במסמרים לא ימוט. וכל חכם לב יכיר כי לא נקל זאת וידע עבודתי. וכרה לי אלקי' לטובה, כי רוח והצלה העמדתי לעלובה, ולא יאמר לה עוד עוובה, ברכת אב"ד עלי תבא, כי עתה בתו האהובה, בכלילת יופי שבה, אל בית אביה כנעוריה, הודאי' יתנו דיתם לכל באי שעריה.

וידעתי אשר כל איש ואיש אשר יבא אל שער הספר טרם יפתחו ישרק ויניע ראש כראותו כתוב בעט ברזל: „ספר האשכול יסודו רבנו אברהם בר יצחק אב"ד" האותיות ישאלוהו: וכי נביא או בן נביא המוציא? מי הגיד לו תכונת ותולדות הספר אשר יאמר עליו ברור ובהיר כשמש בצהרים כי הוא ספר האשכול, אוצר נעלם לא שופתהו עין חוקר ודורש זה ג' מאות שנה ועוד? הלא הנשר הגדול מרן בעל בית יוסף אשר כל נגויו ספרי הקדמונים בביתו ובחומותיו לא ה' לו ס' האשכול, וכל מה שהביא בשמו עדותו בצדו, שמספרים אחרים לקחו או מארחות חיים או מכלבו או מס' ר' ירוחם, ועתה מי הגיד לך שעלים אלה לתרופה מס' האשכול המה? אולי משנה הוא, אולי ערמה, למען רבות כסף מחירו, כי כן ארח מקצת סוחריו רוכלי ומוכרי ספרים חדשים לקרוא ברחובות: קנו קנו ספר ישן נושן, טעם וקנים, רוח קדמונים, מצאנוהו בית עקד הספרים של עיר גדולה לאלקי' או באוצר סגולת מלכים, ואחרי החקירה יבין המבקר כי משאות שוא ומדוחים חזו באמנם „גאון פלוני חברו" לא חברו ולא דברו ולא חקרו רק הם — שקרו. — ועתה אולי גם הספר הזה אשר קראת ס' האשכול לראב"י, מאיש אחר יצא וברכת אברהם אין בו. הלא הברכי' ק"ו, הן בכתב יד נכתב ונחתם בשם המחבר חיישין ליופא, אם אין עדים יוצאין עליו ממקום אחר, אף כי בכתב יד הנראה עין בעין להעתקת סופר בלתי מהיר. והיא לא ראתה את המחבר והמחבר לא ידעה וגם המעתיק לא הודיענו שם המחבר? כל זאת נתתי אל לבי, ואמרתי טרם אחל תת לפניך קורא נעים ספר הגלוי וטרם אפתח פי לדבר על תולדות המחבר האדם הגדול בענקים ועל מצעדיו ומפעלות ידיו, אשים מחשך לפניך לאור, והוריתך על פי אותות לא ינוכרו כי אמת נכון הדבר שכל דברי הספר מפי רבנו אברהם בר יצחק אב"ד יצאו, ואם במעט במספר יפוג לבנו אם יש להמין או להשמיל, אראך בישיע אלקי' תוצאות חיים לדעת קשט אמרי אמת.

א אלו הן עדיהן ויצדקן שהספר הזה חברו רבנו אברהם בר יצחק אב"ד ז"ל.

ארחות חיים מר"א הכהן מלונול, חי בסוף מאה א' אחר ה' אלפים, כ'

בהל' ציצית סי' ט"ז וכ' בעל האשכול וכן עכדינו האינדא משום קשר עליון דאו' ולכך הם ג' טלמלה — תמצא בספר זה בהל' ציצית; סי' ל"ו אין קוברין אלא בטלית שיש בה ציצית וכ"פ בעל האשכול, תמצא בס' זה שם; בא"ח הל' מאה ברכות סי' ה', ובאשכול תרץ מפני שהיא ברכת הודאה אינה צריכה פתיחה — תמצא בחלק זה דף 62; סי' י"ח כ' האשכול שאומרין הודו לפי שכל השנים שהי' הארון ביריעה תקן דוד שיהא אומרין זה המזמור — נמצא בחלק זה דף 8; סי' כ"ג כ' באשכול טעם למה אסור לדבר לפי שברוך שאמר נחנק עם התפלה — שם; סי' כ"ט כ' האשכול טעם מ"ש סוף תהלה לדוד ואנחנו נברך בשם ר"צ בן טרון הלוי — תמצא דף 9; א"ח הל' תפלין סי' י"ז וכן דעת הר"ף והאשכול לברך ברכה א' על תפלין — תמצא בהל' תפלין; א"ח הל' קדושה סי' ב' האשכול כ' בקדושת יוצר אין אנו מקדישין לקב"ה אלא מוכרין שבה המלאכים כשהם מקדישין (ובנו של הרמב"ם העיר שטמעם זה חזר אביו מדין שכו' בספר היר שאין היחיד אומר קדושת יוצר) — תמצא דף 8 ודף 33; סי' ד' האשכול כ' בק"ש יש ח"י אוכרות נגד ח"י חוליות ורמ"ח איברים — תמצא דף 9; הל' תפלה סי' א' כ' האשכול מכעין' לי' לאניש למיסמך גאולה לתפלה שנא' וכו' — תמצא דף 17; סי' ד' כ' האשכול המתפלל צריך לכוון רגליו וכו' וגרסינן בירושלמי — תמצא שם; סי' ו' כ' האשכול דוקא ביחיד אבל בצבור א"א לתלמיד לעשות כן שלא יתפלל בצד רבו — תמצא דף 57; סי' ע"ג עושין סניף מקטן לצדפו אם אין מנין בעיר וכ"כ הרב אב"ד — עי' בספר דף 27 ודף 48 ותראה שצ"ל בס' א"ח הראב"ד ולא הרב אב"ד; סי' ל"ו כ' האשכול צריך לכווני דעתו בכל הברכות ואם א"א וכו' — תמצא דף 59; סי' פ"ז האשכול כ' יש מי שהצריך לש"ן לעשות ג' פסיעות אחר תפלה וכו' — תמצא דף 33; סי' צ"ה האשכול כ' א"צ להוסיף בתפלת נדבה — תמצא דף 21; סי' ק"ט האשכול כ' קשה לן מ"ש אם צריך לפרנסה אמרה בברכת השנים, ומ"מ אין שאלת גשמי' בקיץ (למדינה הצריכה לכך) — תמצא דף 26; א"ח הל' מומרין סי' ב' כ' האשכול אומרין אבינו מלכנו ואנחנו לא נדע כלומר אחרי שהתפללנו מעומד ומושב ובנפילת אפים לא ידענו מה לעשות עוד — תמצא דף 33; א"ח הל' ק"הת סי' כ"ה כ' האשכול דוקא בשבוי"ט דשכיחי רבים אבל ב"ה לא יקרא כהן תהלה אלא ת"ח; סי' ל"א כ' האשכול אי אקלע ב' חתנים כהנים בשבת אין ראוי לקרותם וא"ז מפני פגמו ש"ר אלא קורא כל"י והדר כל"י; סי' מ' כ' האשכול כל שאמרו ולא מתורגמין וכל השמות ראובן ושמעון עטרות ודיבון בכולן חוזר המתרגם וקורא; סי' ח' כ' האשכול כך אנו מחלקין השירה בקריאה הוי"ו ל"ד; סי' ט"ה אם אין להם אלא ב' ס"ת קורין בראשון וגוללין אותו וקורין בשני וחוזרין ונוטלין הראשון למפטיר כ"כ האשכול; סי' נ"ו המפטיר הוא השלישי בת"ב וכו' כ"כ בס' אשכול; סי' נ"ח כ' האשכול לא קרינו בש"ע ביום ז' וביום ח' שאחר שעשינוהו קודש בתפלה ואמרנו יום השמיני לא נעשהו חול; א"ח הל' ת"ת סי' ט', האשכול פ' נמי אין כותבין מנלה לתינוק להחלמד — הכל תמצא כאן בחי' הל' ק"הת. א"ח הל' ברכות סי' ו': כ' האשכול היכא דאכיל פת תערוכת קטחא דשערי דערביניהו בקטחא דרוחן טברכין במ"ט — תמצא דף 65; סי' ד' הכוסס חטה לאחריו כנ"ר כ"כ האשכול — תמצא דף 65; סי' נ', כ' הר"א אב"ד וכו' (ל' הראב"ד חולק בהדי') אפי' על עכו"ם מברך ברוך משנה הבריות — תמצא דף 51; א"ח הל' ת' ערבית סי' ב': כ' האשכול בשם מרון הלוי השכיבנו מעין גאולה בעת שיצאו ממצרים וכו' — תמצא דף 17; א"ח הל' שבת ת' מוסף סי' ב' כ' האשכול במוסף שבוי"ט אומר שמע ישראל לפי שנגזרה גזרה — תמצא דף 26; א"ח הל' תענית סי' ג' אם מקבל תענית בשבת

בשבת על יום א' אין לו חתימה כ"כ באשכול; סי' י"ג כ' האשכול האידנא אין שוק קבוע לישראל אבעי' למגור בתחלה בחמישי;
סי' י"ד אין גזרין ת' בר"ח ואם התחילו א"ט, והתחלה הוי יום א' כ"כ האשכול — הכל תמצא כאן בח"ב הל' הענינה; א"ה
הל' מגלה סי' ה' נהגו כנרבונוא לברך שהחיינו גם ביום — תמצא בהל' מגלה בח"ב; א"ה הל' לולב סי' ד' יש נוהגין ליטל
ס"ח בדי ערבה כמנין לולב וכו' — תמצא בהל' לולב.

כלבו הל' תפלה סי' י"א י"ח ברכות כנגד ח"י חוליות שבשדרה וברכת המינין כנגד חוליה קטנה וכו' כל זה מספר האשכול —
תמצא דף 18; הל' ק"הת כסופו: וזאת התשובה השיבו גדולי נרבונוא (להחיר לקרות בתומש בצבור וחתום אברהם בר
יצחק) — תמצא בהל' ס"ח בח"ב; הל' י"ג הרב ר' אברהם בר יצחק פ' שאף בדיעבד היין אסור וכו' — תמצא בהל' י"ג
בח"ב; הל' ע"ו: ור' אברהם בר יצחק כ' דיני פאות הזקן ומקומן לא נתבארו וכו' — תמצא סוף הל' ע"ו בח"ב.

תמים דעים סי' ע"ט תשו' אב"ד בענין פרשיות תפלין כר"ה — תמצא בהל' תפלין; סי' ל"ט ופ' דיני ציצית — תמצא בהל'
ציצית; סי' פ"ג גוי שהטיל טים לחמד אם נדמהו ליין שמוגו עכו"ם דעת הרב חמי (והוא ראב"י כדמוכח מר"אש
ב"ב צ"ו וטור י"ד קכ"ג) — תמצא בהל' י"ג; סי' צ"ח וצ"ט מה ששמע בעל האשכול משם רש"י להחמיר — תמצא שם; סי'
ק"מ לענין נט"ל — תמצא בהל' תערוכות; סי' קכ"ח וקכ"ט — תמצא בדיני מועד קטן; סי' ק"ל — תמצא בהל' ערלה, וחבין
שיש טעות בח"ד; קנ"ב דיני הריאה — תמצא בהל' טרפות; סי' קע"א — תמצא בהל' מילה; קע"ד מי שמברך על נ"ח קודם
הבדלה טועה — תמצא בהל' חנוכה.

חדושי רש"בין נדה כ', כתמים אי נהיגי בו"הו מספק האב"ד וחתנו הראב"ד משיגו וכל לשון ראב"י בענין זה הובאה בחדושי ד"ן
לנדה נ"ח. — הכל תמצא דף 70; ס"ה, ראב"י אב"ד שמע מר"י ברזילי שהגאונים' החרימו על דם טהור — תמצא דף 90.

בהג"מזי רפ"ב דאבל הרבה הלכות מר' אברהם, וכן כפ"ו דיו"ט בשם אב"ד, וכן בתשו' הנדפסות סוף ח"ד של הרמב"ם בשם
ר"א אב"ד, הרבה ענינים מהם תמצא בהל' מועד קטן וטומאת כהנים (ואיני מחליט שכונת הג"מיי לב' האשכול, שלא
כתב בן יצחק, ואפשר שהתוחן והחתן לדבר א' כוונתו).

ריקאנטי סי' תקפ"פ כל דיני בעל קרי מס' אשכול — תמצא כאן דף 2—1; סי' ט"ה וע"א — תמצא בהל' ס"ח; סי' קע"ה
וקע"ז — תמצא בהל' תענית; סי' נ"ג — תמצא בהל' הקדש.

במלחמות לרמ"בין חולין ל"ג ע"ב בסוגי' שחט הקנה ונקבה הריאה תמצא פלפול בשם הרב ר' אברהם — תמצאנו באשכול
הל' שחיטת חולין.

בית יוסף א"ה סי' קמ"א כ' נ"י בשם האשכול סומא יכול לקרות בתורה — תמצא בהל' ק"הת.

ר' ירוחם נתיב ט"ו חלק ה' מספר האשכול: מה שאמרנו באומה לדופן או מאונה וכו' עד סרכה כפולה — תמצא בהל' בדיקת
הריאה. אבל מ"ש ב"י סי' ל"ט לענין הכשר דבק גטור אפי' שלא כדרך רביצתה בשם ספר האשכול איננו כתוב בו,
אבל ר' ירוחם כתב כן בשם ר"ד ב"י הכהן, וב"י דמה שמאשכול העתיק וכבר העיר בשם הגדולים שלא משמע כן בר' ירוחם,
ומעתה נוסף שאיננו כן באשכול.

ואחרי הודיעך אלקים אמתת יחוס ספר זה לראב"י אב"ד נשובה ונחקורה מעט על

ב תולדות המחבר ארצו ומולדתו מקום ישיבתו וחבריו.

המחבר (1b) נקרא רבנו אברהם בר יצחק אב"ד. השם אב"ד אשר נהוה בו מצאנו בספרי רמב"ן רשב"א והמאירי, אבל הרב
ר' זרחי' הלוי בעל המאור תלמידו כנהו הרב ר' אברהם וצ"ל כאשר יבואר באות ז, ובעל קורא הדורות קוראו דף י"א רבנו
אברהם ראש ישיבה. לפי עדות בעל ש"הק ושאר סופרי הדורות עיר מונטפּעלליער במחוו הפרובינצא אשר בצרפת הרתהו
וילדתהו. אך לפי השערתי המירו כבודו בתכם אחר אשר שמו בקרבו, כי רבנו מנחם די לונאנו בספרי אור תורה פ' לך לך
הזכיר אצל תיבת כדרלעטר רבנו אברהם מונטפּעלליער, ובסוף דבריו קוראו ר' אברהם מן ההר, ודא ודא אחת היא, מונטפּעלליער
בלשון צרפת תרגמו בעברית עיר ההר כנראה מס' תמים דעים סי' וי"ן. אבל אין כונת אור תורה להרב אב"ד, אלא לר'
אברהם אחר, כאשר גם הרב המאירי בפתיחתו למס' אבות מוכיר ר' אברהם מן ההר, שהי' זמן רב אחר האב"ד, כי בנו ר'
שלמה הנוכר באגרת הרמב"ם הי' ראש מתנגדי הרמב"ם אחר התפשטות חבורו (2). וכן הביא הרד"ך בבית ה' פרש הרב ר'
אברהם מונטפּעלליער בדברי הרמב"ם, לכן ברור כשמש, שאין זה הרב אב"ד ב' האשכול, אשר הלך לעולמו לפי עדות המאירי
תתק"ט (ועי' לקמן) טרם כלה הרמב"ם חבורו ולא ידע מאומה מרמב"ם. ואם תשאלני איה מקום כבודו של ב' האשכול, מה
ארצו ומה שם עירו? ראה דברי הרב המאירי בפתיחתו הנוכרת שקרא שם מחבר ס' האשכול: רבנו אברהם בר יצחק אב"ד
מנרבונוא. ואם אפשר שהעיר מונטפּעלליער היתה צור חוצב מטנה והיא גדלה שעשועיו עד היותו לאיש, מ"מ קראו מנרבונוא,
בעבור שהרביץ תורה במנרבונוא שהיתה מאו עיר גדולה של חכמים וסופרים כנוכר בס' הישר לר"ח סי' תקע"ט, ושם נאמר כי
גדולים

(1b) המוזכרים המדעים וזכנים עלמס צעל המחבר. אם צעל נפס אחת תמצא צעל המחבר אינו המחבר כמו
צעל הסור אינו הסור וצעל הסור אינו הסור. גם כותבין צעל חוקט צעל קורא, א"כ אינו החוקט וסקורא כ"ל לדונו.
(2) הוא ר' שלמה מונטפּעלליער שהזכיר רשב"א בתשובה סה"כ סי' תקט"ו וזכרות חיים ס' י"ט סי' ל"ז
מעשה צהר לפי ר' שלמה בר חרסס שהחיר דרון מן המחבר סה"כ סי' ח"ה סי' תקט"ו וזכרות חיים ס' י"ט סי' ל"ז
מי יבא אחר הרב אח' אשר כזר עשסו וכזר סורס זקן.

גדולים ויקרים הי' בעיני ד"ת חכמי נרבונא, וראה גם סי' תר"כ שהזכיר ר"ת לרבנו משלם הרבנים הגדולים שיצאו מארצו ומעירו, ר' משה הדרשן ואחיו ר' לוי ורש"ע, ומשם בארה, כי מעת הוסרה העטרה ובא השמש בבבל, ורהה בגבורהה בספרד ובפרובינצא ובפרט בנרבונא, וכ"כ הרו"ה פסחים דף ל' שהכמי נרבונא הם עמודי עולם (3). ומלבד עדות המאירי נכון הדבר שראב"י אב"ד ב' האשכול הי' בנרבונא, כי בספר ארחות חיים לר"א הכהן ובכלבו הל' ק"הת ובאגרת הרמב"ם ד' אמשט' דף מ"א בתשו' לקרוא בצבור בחוטש את חכמי נרבונא נפקד והוא עומד בראש אחר הנשיא (4). וזה לך האות שאין למעלה ממנו: באשכול הל' נדה דף 143 הוכיח ר"מ הדרשן וכ' עליו טפה, ובערוך ע' פרקד, קץ וקצרא כ' זה הפרוש קבלתי מר"מ הדרשן מנרבונא, גם

(3) וכ"כ בקונטרס סי' קבלת החסיד הנספה לס' יוספין שדפס מחדש בלונדון: בזמנים הללו היו נשמעין ראשי ישיבות לגאונים שבנרבונא כמו ראשי ישיבות צבל לראש הגולה, הראשון ר' יעקב גאון זן ר' משה זן ר' אצין גם הרב ר' יהודה זן משה שקבל מרצנו גרסום הרבין תורה בנרבונא עכ"ל אולי הוא ר"י. הגדול שהזכירו ש"הק וס"הד חולתם ססי' תלמיד רגמ"ס.

(4) על התשובה הזאת חתם ראשון טודרס בן משה. אולי הוא זה אשר אמר עליו המאירי: ובראש כולם דגל מחנה הנשיא הגדול מרנא ורצנא טודרוס וצנו הארז האדיר מ'. לוי ויתר ראשי הנשיאים ואחריהם הרב ר"י הכהן מתלמידי הראב"ד. ובקורא הדורות דף י"א כ' צסס ר"צ בעל המסעות בלוחו זמן היו בנרבונא ר' קלונימוס זן הנשיא הגדול ר' טודרוס מורע בית דוד וגם ר' אברהם ראש הישיבה עכ"ל. יתכן צעת נסיעת ר"צ כבר נפטר ר"ט ומלך צנו ר' קלונימוס. ונראה מוס' קבלת החסיד שהצאתי בהערה 3 שבמספחת הנשיאים בנרבונא חוזרין חלילה השמות טודרוס, קלונימוס, משה. השני שחתם על התשובה אברהם בר יצחק, הוא האב"ד צ' האשכול. והשלישי הכי נכבד מ'שה בר יוסף (בר מרון הלוי שהזכירו הראשונים עי' מאירי וארחות חיים) א' מגדולי פרובינצא רבו של רז"ה בעל המאור, הזכירו הרז"ה ריס מ' חגיגה, רפ"צ דגטין אמר ר"א חלוי של ראשון. ורז"ה מייגע עלמו ליטש דבריו, מפני ששתיו מימי נחליו". גם הזכירו צסוגי' דנשר זכ' עליו הדרך השנית על דרך כת רמז"ה הוא הרב המובהק שלנו ועליו אנו סומכין. גם צסוף קדושין הביא המאור (נדפס אחר החוספתא) פרום רמז"ה לשטה עד א' אומר נטמאת ועוד הביאו כ"פ צסום' שבועות, ר"פ השומע וס"ד. והי' גם רבו של הראב"ד כמזכר בתמיים דעים סי' ק"ו וקי"א ורבו של ר' יונתן צר"ד הכהן, ת"ד סי' ע"ח. הוא החכם ר"מ מנרבונא שהביאו חוס' קדושין י"א. וא"א לעמוד על הדבר, שאפשר שכותמם להנשיא ר"מ מנרבונא שהביאו ס' התרומות שער מ"ו ח"ג אות ב', או להחכם ר"מ מנרבונא שהביאו ר' ירום צסום נחיצ כ"צ צדין המקדש ע"מ שאתן לך ר' זה. והרביעי צקודם שחתם משלם בר נתן, זסו לעג"ד החכם שהזכירו ר"ת צס' הישר סי' תר"כ והזכיר הגדולים שינחו מעירו כמו ר"מ הדרשן וכו'. ור' משלם התנול עלמו כפי יכלתו ומתם משלם צר נתן. וקרוב סזה ר"מ צר נתן שכתם עליו ר"ת כמזכר צסום' פסחי' ק"ה, וע"ז כ"ט. אך אין להחליט, שמספר המכונים אשר צסס ר' משלם וקראו רב מאד צעת הביא. ומלבד הנודעים מנלתי אחד מיוחד בעדר ל"ק הזכירו הר"ן ר"פ השומע עם מצרו הראב"ד צדין חדש ור' שלא נמנא לטן מצר. וקרוב לזמן ר' משלם צר נתן המדובר חי ר' משלם צר יעקב מלוויל חכם גדול בצורה נפטר לפי הרסום צצטט יהודי מתק"ל ומצר תשובות כנראה מוס' התרומות שער מ"ו ח"ד, וסי' ג"כ מורה לראב"ד כמזכר צת"ד סי' י"ד ורמ"ה (צד"ה, כחצוב סס — במאור פסחים פ"ג — ויס מקום — הוא מולין ל"ח ע"צ — שהזכר טעם כעקר שלא צדקדוק ופרשו היתר מלטרק לאסור" אמר אברהם גנוב הוא מנלתי שכבר כתצתי אותו לפני הרב ר' משולם עכ"ל ואין ס' שהרז"ה מעלמו ומדעתו הצין קן, שגם ר"ת הצין קן מעלמו כמזכר צסום' חולין סס). ואין להחליף ר' משלם צר יעקב מלוויל עם רצנו משולם צן יעקב ומצאד רם שצבר ס' השלמה כמזכר צמאירי (צס"סג וס"הד יחסו צטעות לר' משולם צ"ר משה צר יהודי מצדרס, וסגה צזה מחדש רל"ס ווייס צוויטן, וזה א"א, כי ר' משה צר יהודה מצדרס אצי ר' משולם הזה הי' תלמיד הראב"ד כמזכר צת"ד סי' ז', ובעל השלמה קדם לראב"ד ורז"ה, שרז"ה עשה השגות על ס' השלמה. וכן סגה צרואה בעל קורא הדורות דף י"א שכ' ר' משה צר יהודה רבו של הראב"ד, עינו הטעתו שראה המפתח לס' תמיים דעים סי' ז': פסק הרמז"ה רבו של הראב"ד. ואלו צדק צפנים סי' רואה כי נספך הוא שרמז"ה שאל מראב"ד כתלמיד מרצו וידמה וקומו של ראב"ד נמסי הוא Nimes לצ"ד הגדול היושב צלסכת הגזית שמונה וילאה הוראה לישראל) ומכ"ס שאין להחליפו עם ר' משלם צן גרסום מצדרס תלמיד תלמידי הראב"ד. וממולא הדבר נשמע שהיו לראב"ד שני מורים מובהקים ר' משה צר יוסף מנרבונא ור' משלם צן יעקב מלוויל מלבד סמיו צ' האשכול כאשר יצוחר למטה. וממולא עוד ר' משלם צר משה הזכירו הר"אס סוף מ"ק צדין ל"ה צס"ח, ובקורא הדורות כ' סזה הי' צימי הראב"ד ונקרא ר"מ מלוויל. וסגה צרואה סר' משלם מלוויל הוא צן יעקב כמזכר צמאירי וצס' התרומות, אצל ר' משלם צר משה שהביא הר"אס קדמם כמה דורות וסי' אשכנזי מונגנל כתי"ס בערוך ע' דלא. ודע סר' משולם צר נתן שכתם עליו ר"ת מנלמוהו במספר תכמי נרפת מוצית דינו של ר"ת, שבצראב"ן דף קל"ג ומנלאת שאלה מראב"ן לר"ת ולתכונים טעמו, הרב ר' אליהו (קרוב, שסוף ר' אליהו צן יוסף שהביאו ת"י יומא פ"א ע"צ שבצסובס לראב"ן דף קנ"ד ובמורדכי פ' חוקת הצחים סי' תקנ"ו חתם צנו חתם אציו יוסף צן אליהו) והרב ר' משלם ובצסובס לראב"ן חתום ראשון משלם צר נתן ואמ"כ יוסף צן אליהו. וכבר העריתי צספרי צרית אברהם דף 16 סר"ת לא הסיב לראב"ן שכבר נח נפסי'. החמישי שחתם צתשו' תכמי נרבונא באיר בן יעקב לא נדע לי מי הוא, ולדעתי ט"ס וז"ל בן יוסף. והוא ר' מאיר צן יוסף שהזכיר המאור צפ' אין לדין: מנלתי כ' להרב ר' מאיר צן יוסף ז"ל שהעיד צסס ר"י צן מרון הלוי, נכרי שהדליק בר צסבול ישראל מותר לישראל אחר ואין הפרש צין שצת לוי"ט עכ"ל וכן צר"ן והראב"ד כ' סס בהשגותיו על המאור: א"א "אני כתצתי זה בהלכות ומן החוספתא כתצתי". פרושו כך שסוף כ' בהלכותיו, ר"ל בתמיים דעים סי' קצ"ב כ' הלכה זו צסס ר' מאיר צר יוסף וכ' ראי' לצריו מן החוספתא. שוב חליתי ציוספין אשר הדפיסו בלונדון עם חוספתא אשר מנלמו באקספארד סר' מאיר צר יוסף נמנה אחר ר' ז"י אב"ד עם תכמי נרבונא.

גם באשכול הל' מגלה נהגו בעירנו לברך שהחיינו גם כיום ובא"ח הל' מגלה סי' ה' תמצא שכן נהגו בנרבונא. עוד תמצא באשכול שם: אבל הקורא את המגלה ומלא עיניו מן האור מתחלת המגלה ונוון ממנו עד סופה ואח"כ מברך בורא מאורי האש כמו שנהגו בעירנו לא נכון הדבר, ובכלבו הל' פורים תמצא שכן נהגו בנרבונא, ודי בזה להראותך שעדות הרב המאירי מכוונת שראב"י אב"ד הי' בנרבונא.

ג שמות רבותיו.

אף אם לא נודע בכבוד מי ומי מריו, נראה מס' האשכול שר' יצחק בן מרון הלוי הורוהו, שכותב פעמים רבות (דף 9, 17, 62 וזולתם) שמעתי מר"צ בן מרון הלוי, ור"צ זה דודו של ר' משה בר יוסף רבו של הראב"ד כנוכח בהערה 4, ומחשבות ר"צ נמצאו בתמים דעים סי' קכ"ב, קס"ט קפ"ח והוכיח הראב"ד כנראה מס' התרומות שער נ"א חלק ו', סי' ג'. גם הר"ה בהשגותיו על ס' בעל הנפש לראב"ד שער תקון וסתות אות א' מביאו. ור"צ הנ"ל כבר הלך למנוחה ככלות מאה ט' אחר ד"א, שבת"ד סי' קפ"ח נאמר: כ' ר' יהוסף הלוי (אבן מיגאש) בפ"ק דכתובות בשם ר"צ בן מרון הלוי ז"ל שאין כלה נכנסת לחופה עד שתטהר, ור"י הלוי נפטר לפי עדות התשב"ץ, המאירי והיוחסין שנת תתק"א. מכאן אהה דן שמש"ש בתמים דעים סי' קס"ט בשם רמב"ן שמעתי מפי ר"צ בן מרון הלוי ז"ל וכו' פרושו ששמע אומרים כן בשם ר"צ. אבל הרמב"ן לא שמע מפייהו, וקרוב לשמוע שלא הי' בעולם בעת פטירת ר"צ, שהרמב"ן קונן על החרבן שנת ה' אלפי' כ"ז לפי עדות בעל צמח דוד וקורא הדורות דף י"ט שראו כן סוף סדר זאת הברכה בפרוש הרמב"ן. גם הרב המאור שהתחיל חבורו בראשית המאה העשירית אחר ד"א לא ידע את ר"צ כ"ט הלוי, שבפ' אין צדין כ' ומצאתי כתוב להרב רמב"ן שהעיד בשם הר"ד יצחק בן מרון הלוי כותי שהדליק הנר וכו'.

ודע שמש"ש ביוחסין מגדולי תלמידיו ר' משה הדרשן: ר' משה העניו, ר' משה בר יוסף בר מרון הלוי, ור' לוי בן אחיו של ר"צ והגדול שבכולם ר' אברהם בן יצחק הנקרא אב"ד, והראב"ד, והר"ד הלוי בעל המאור, והרב ר' משולם בר יעקב, ור' שמואל בן משה (הביאו ר' אברהם בר יצחק אב"ד בתשובתו בתמים דעים סי' קע"א שהראה לו פנים מדברי הרב ר' שלמה ז"ל — הוא מדברי ר"שי פסחים ס"ט ע"א) ור"ש בן דוד, ר' משה בן יהודה, ור' יהונתן הכהן, אבל ר' אברהם בר יצחק אב"ד גדול שבכולם עכ"ל לא יובנו הדברים כמשמעם, שאין א' מהם הכיר את ר"ט הדרשן שקדם הרבה לר"שי (שהלך למנוחה תתס"ה) ולדעתי נשמטו מס' יוחסין שורות שתיים או שלש, וכך הנוסח שנדרס בקבלת החסיד הנספת ליוחסין שנדרס בלונדון אחרי שהפליג מאד כמרנא ורננא קלונימוס הנשיא (בן ר' מורדס בן ר' קלונימוס הגדול מורע ר' מורדס הנשיא שהי' מורע רבי מכיר מורע דוד שבא מבבל לנרבונא ע"פי בקשת קיסר קארל הגדול) כ' שמגדולי תלמידיו ר' משה העניו, ר' משה בן יוסף בן מרון הלוי בן אחיו של הרב ר' יצחק, וכן מתלמידיו ר' אברהם בר יצחק הנקרא אב"ד (א"כ הי' תלמיד ר' יצחק בן מרון כמ"ש לעיל) ואח"כ כ': וכל אלה הרבו תורה בישראל וכל חכמי נרבונא ולוניל שחו מיטיהם. ומגדולי תלמידיהם היו הראב"ד ור"ה ור' משולם בר יעקב, ור' שמואל בר משה, ור"ש בר דוד, ור' משה בר יהודה, ור' יהונתן הכהן וכו' אבל ר' אברהם בר יצחק הוא הגדול על כלם, כי הפליג בישיבה ובשנים ועשה ספרים הרבה לבאר כל ספק בפרוש ובפסק הלכה ורב מכל אלה החכמים עכ"ל. א"כ תיבות "מגדולי תלמידיהם" נמשכו על ר' משה בן יוסף וראב"י הנקרא אב"ד. ראה זה מצאתי בתשו' רדב"ז ח"א סי' ש"ג שכ': כ' הרב אב"ד, דברתי עם רבי המובהק ר' משה בר יוסף א"כ נראה שהי' רבו של ב' האשכול וכן הבין בעל ש"הג. וזה א"א לענ"ד, שאם הי' רבו מובהק הי' מוכירו בס' האשכול בשם. ועוד אם הי' רבו לא הי' מקדים חתימתו לפני חתימת רבו בתשו' שהשיבו חכמי נרבונא שהבאתי בהערה 4, דלא נהגי בישראל למחמם מקמי דקשיש מיני' אפי' אינו רבו כדאי' גשין דף י"ד

ולמען לא תחלוק סס המחבר ס' האשכול במחברים אחרים אשר שמש כשמו, אודיעך כי מספר המחברים אשר בשם זה יכונה רביס ססה. (ואני לא אפקד עמסה ראב"י סביאוו חוס' מכות י"ח כי קרוב סוס סזה צעל האשכול ערמזין.) 1 רבנו אברהם בר יצחק סהסן הביאוו סהרס"ל סחבר צרכס חתניס (פיוט צר"סח למחניס) וצחצורי צרית א' דף 33 סרליחי סחבר גס סרמנון לצרית מילס סאומורי בני פולין וגס יולר לסבת צ"מ לבני פולין. 2 צס"סק מזכר ר' אברהם בר יצחק סרצווי תלמיד סרמזין עסה פי' לר"ף ולמורס, וצס"סד נוטס לומר ססמו ר"מ מנרבונא ומספק צר' מסה צר יוסף מנרבונא. וסס א"ח סרמז"י קדס לרמזין ולרמז"ס ססי' רבו סל סרצב"ד כנוכר לעיל. 3 צס' de Rossi מזכר סר' אברהם סלוי צר יצחק מי צמאס סב' אחר ס"ח סבר פי' סיר ססיריס וסוח צכ"י אסר לו נרסס Codex 1204 ולו פי' Marginal-Commentar (צאור על סגליון) על ס' מנגולת מקוצר עס פרש"י. 4 ר' אברהם צר יצחק מריוון סססרדי סבר ס' עמוק צקבלס וסמו צרית מנוסס, נרפס נעדות צ' ספתי יסיס צלחרונו סנת ח"ח צלמסטי'. מחצרו מי ימיס רביס ערס זרמס סמס סלר"י ז"ל, כי סמקובל רמ"ו צסקדמס לעץ סמיס כותב על סספר עמוק עמוק מי ומלמלו, ולל סודיעטו סס סמחבר, ולסרסיס ייססוכו לר' סמאוי גלון. מכל זס סרלס סכבר לפני ג' מלות סנה נצוכיס סיו ע"ד מחצרו, וקרוב לסמוע סמחצרו רצב"י מריוון סססרדי, כי רמו צספרו גורח ספרד סרלסונו ססיסס רנ"ל אחר ס"ח וסילאו רביס מן סדת. 5 ר' אברהם צר יצחק מיוס, מחצר ס' סולך חמיס על טעמי סמלית קרלקס סנ"ד. 6 ר' אברהם צר יצחק לסלון סספרדי מחצר ס' יד סרוויס, יסע חלקי, מרפס לנפס ווייליא סנ"ס. 7 ר' אברהם צר יצחק חלוק מוסרלון, מחצר ס' סגלות וספדות, ספור מלסמות וגורת מנוטובס, ווייליא סנ"ד. 8 ר' אברהם צר יצחק ללנידו מחצר ס' מוגן אברהם ונקודת סכספ על סיר ססירס, ווייליא סס"ג. 9 ר' אברהם צר יצחק מחצר ס' נוס סלו' כולל למודיות וטעניות, ווייליא סל"ס. 10 ר' אברהם צר יצחק חויערבך מקוספעל מזר סלומות, אומסטי חל"ו. (אס ומספסחטו סוח אס גלון לא נודע ג.)

י"ד ע"ב, לכן ברור שיש כאן ט"ס ברב"ו וצ"ל: כ' הראב"ד דברתי עם ר' הטובהק. גם הוא דבר הלמוד מענינו, שדבר אתו שאין היתר לחושין מלאים דם הנמצאים בעוף שראוי להחטיר שלא לאכול עוף בלי נתוח אבר אבר, וזאת היא באמת שמת הראב"ד אות באות כט"ש הר"ן ר"פ השוחט.

וראיתי שערוריה אחרת נושנת היא כמה מאות שנה, ועוד חכמי ומננו נסתבכו בה. האבודרהם החלת ס' תפלה של חול כ': ר' אברהם בן יצחק אב"ד שאל שאלות מר' יוסף אבן פלאט וז"ל: צריך אני שתמסור לי מפתח על איזה מצות מברכין על עשיתן וכו' והשיב לו באריכות. ובהשקפה ראשונה יש להתבונן שר"י אבן פלאט הי' רבו של אב"ד או בן גילו, וכן הביאו הדברי' היוחסין וכל דורשי הדורות אחריו וגם מחקרי ומננו, ולא שטו על לב שכמה סתירות לדבר. ראשונה נמצאו בין פרקי התשובה הכתובה באבודרהם השגות מתחילת המיד: אמר אברהם אין זה כלום, או לא מחוורא. ומי שיש לו היך למעם ואוון שומעת יבין כי זה לשון הראב"ד, כי הרב אב"ד אף בהשגותיו בלשון רכה ותחנונים ידבר; שניה נמצא בהם השגה א' מתחלת: אמר אברהם אין זה כלום שלא אמרו לפטור מן הברכה כשאכל טבל וכו' והשגה זו דומה ממש להשגת הראב"ד על הרמב"ם פ"א דברכות הלכה י"ט. ועוד בה שלישיה כל ענין תשובה אבן פלאט נמצאת ממש אות באות בתשו' רשב"א ה"א סי' י"ח, ומסיים הרשב"א כל זה השיב החכם ר"י אבן פלאט לר' אברהם בן דוד ז"ל (5). וכן באררות חיים הלכות ברכות סי' ע"ב כתוב מפורש שהשיב ר"י בן פלאט כן לראב"ד. ואין ספק שהי' לפני האבודרהם תשו' רשב"א (שמביא דבריו במקומות רבים). והראב"ד שאב מתורת אבן פלאט כט"ש בת"ד סי' ו' מפי הרב ר"י בן פלאט נעורתי והריץ אגרות אליו כנראה בס' כ"ג (6), וכסו' ט' כדברי החכם אבן ביילאת (7) אנו נוהגין. ונ' שמעתיק ראשון של אבודרהם כתב רבנו אב"ד וכונתו לרבנו אברהם בן

דוד

(5) ומנלתי טעו אחד. לאבודרסס הטיב אבן פלאט שאין מברכין על הסליטה דמזיה הצאה בעברה היא דעבר על עשה דיבוס וכן אין האשה מזכרת על חליטה ויבוס דלא מופקדה אפי"ור (הוא מצרך זיבוס דתקינו לי רבין קדושין וער"אש ור"ן פ"ק דכתובות לענין נוסח ברכת ארוסין) אבל הרשב"א כ' הטעם שאין מברכין על מזיה שעקרה אינה מזיה כחליטה ויבוס שהעקר משום פ"ור, והיא אינה מזויה על פ"ור. הסמיטו מ"ס אבן פלאט חליטה קו' מה"צ"ג, כיון דלרש"י וסיעתי' יבמות ל"ט חליטה קודמת כדאמר בס' זידי' תל' רמנח. אבל מ"ס שעקרה אינה מזויה אלא מזויה פ"ור שמעתי מקסים שלא הי' לריך להוסיף עוד, וביא אינה מזויה על פ"ור, אפי' מזויה נמי כיון שעקר המזיה בזה אחר' אין מברכין על הראשונה כדתי' מנחות מ"ב כל מזויה שעשיתה לאו גמר מזויה כגון עשית לילת, למאי דקיי"ן מוצת גברא, לא מברכין על עשיתן. ולק"מ זילית כ' תורה צדק' ועשו להס' ל' אפי' אחר' יעשו לו כדתי' סס ובהדי' כתיב ורלחתם אותו וכ' גדילים ת"ל עאלכ"כ חסר חכסה צו ח"כ בפרוש למרה הלכיה סיה המזויה וכן בתפלין וקשרתם ולא הכתיבה ועס', ובמזוזה נמי וכתיבתם על מזויות ביתך ואי לא על מזויות ביתך אין כלן מזויה, ועוד מזויה חתקם לתפלין, מנחות ל"ז גטין מ"ה וס", וידענו דעקר מזויה מהגמיה ולא סעסיה וכן סוכה בסוכת חס"ו, אבל בחליטה לא כ' תורה צדק' שתמלך כדי שתגמל אח"כ ויקויים פ"ור חלה מסברא ידוען שהוא מזויה פ"ור שמפסד לה שתגמל לאחר, ולהכי אם היתה מזויה על פ"ור, מסברא שיש מזויה אחרים לא מפקיין הברכה, אם לא חמרה תורה צדק' שמעסה הראשון אינו כלום לענינו ולא יעסה חלה בצביל סמי, אבל כיון דאינה מזויה ולא נעסה חכלית המזויה לסי' אין מברכין. וסו' הקטו לרשב"א יברך הסו' על החליטה שהוא מזויה על פ"ור. זו דלתי' ליק, כיון דהיא אינה מזכרת שלא ידענו שהגמר חכלית המזויה, א"כ הסו' אף שהוא לענינו מזויה על פ"ור, מ"מ בחליטתו לא תצא המזויה ליד פ"ור סיכונה להשאר פנויה. ומה שמוקשי' עוד הלא מ"מ האשה מחויבת להגמל מכת שבת כמ"ס חוס' גטין מ"ה לק"מ. דלכאורה דברי תוס' תמוה' דבכתובות ס"ד אמריין לה זיל דלא מופקדת וכן זיבמות ס"ה ע"ב אמריין טובא לא מופקדה ונא שמענו בכל השקלה וטרייה דמפקדה מ' שבת? חמוס' נ"ל דאשה מזויה על לשבת יורה כמו דילפיין זיבמות ס"ה שאינה מזויה על פ"ור דאין דרכה של אשה לכבש וכן אמריין קדושין ב' דרכו ש"ל לחזור אחר אשה ואין דרכה של אשה לחזור אחר איש וכ"ו ומזויה ליישות כדכתיב כל כבודה בת מלך פנימה עי' יבמות ע"ז וק' דלויכא זילתא וערמז"ם פ"ח מתנות עניים. וכיון דתורה סורנו שפטורה מה"ט מפ"ור, מסברא נמי פטורה, אבל דלתי' אבן פלאט וז"ל, ובהכי יחא מ"ס מג"ל סי' קכ"ג מוכיין ס"ח גס להשיא יתומות דעליו מוטל מזויה שבת, ויחא מ"ס חוס' בגטין אע"ג דשייך בשפחה ועבד שבת מ"מ לא כייפיין לרבה לשמרה כיון דלא מופקדה אפי"ור שמה גס לאחר שהשתמרה לא תקיים שאין דרך אשה לחזור אחר איש, דמה"ט פטרה תורה מפ"ור ויפה כ' רשב"א היא אינה מזויה על פ"ור שאף מזויה שבת אינה מזויה לחזור וכ"כ צאה"ט א' י"ג.

(6) החשו' מדפסת בטעות ח"ל בדק סכין ושחט וגעג בטלס המפרקת ומנלתי פגומה סבהמה אסורה ואין בה עלמות. ז"ל אין צו דין סבר עלמות דבמולין וי"ד אמריין הלכתא בר"ה דבהמה כשרה אם סבר בסכין עלמות לאחר שמיטה ומנלתי פגומה. וסו' כ': וכבר בארנו בדברים האלה זה כמה שנים בתשובה שהשבנו על החכם אבן פלאט ז"ל. משמע שהי' דעתו להכשיר, וזה תמוה. ונ' שהוא דעת י"א שהביא הר"ן, כיון דפסקיין כר"ס בצב"ר עלמות, ס"ה כשגבג דלתי' בטלס המפרקת כסבר עלמות דמי, או איירי באופן שראינו חתך בטלס המפרקת סתירו ריב"ק ור"ס כמכר במדכי.

(7) מדפס בצבוס וז"ל פלאט כדפס בכל המקומות. והכנס גרען. כתב פילאט ואמר שזה נוסח אמתי שומא כן בת"ד סי' מ'. ואין עדותו מכוונת. ככ"מ תמנא בת"ד פלאט וכן ברשב"א אבודרהם ח"ה ור' ירוסם סו'ן מסי' מ' בת"ד שהסליף גס פ' לז"ח. הניח כל המקומות רק מקום הטעות הוא לו לעינים. סו' רלתי' סכ' סרב רלצ"י אצ"ד חסך סרבה חל לא העמיק. מתחלה אני לדעת מי הגיד לו (עי' אות ה' מגדולת חכמת אצ"ד)? מעלמו לא יכול לספוט כן כי אין לו יד וסס בחלומה, ולמען תאמינו זאת, ראו נא מה שספר בתולדות הרמב"ם כי גדול יגומו שהיו לו ב' זמים וישכל גס שמיסס זיוס אחד צראש הסנה, ונלא כן בר"אש פ"ב (ז"ל פ"ג) דברכות. הנה כל מוצין יראה שדפס טעות בר"אש וז"ל "הרמב"ן" כי מקורו של ר"אש מה שספרן

קר"י

דוד, והשני טעה בחשבו שתיבת אב"ד הוא הכנוי הידוע לראב"י וחשב לחקן ותקנתו קלקלתו. ולא הראב"ד בלבד אף הר"ה שאב בתורת אבן פלאט עי' בס' התרומות שער כ"ט הלך ב' סי' ג', וי"ו וזולתם. ועם כל הקושיות שהקשה הר"ה עליו קבל חשובת אבן פלאט כנראה מטאור סוף שבועות שכ' חנוני דין פועל יש לו ומדינא שקל בלא שבועה. שוב ראיתי בת"ד סי' קע"ט

ח"י רפ"ג דברכות: וכן ראיתי הלכה למעשה למורי הרמב"ן גר"ו שמתו מוטל לפניו א' של ר"ה וזהו שיתקטו צסופר לפניו להוליא י"ח (ובר"אש עוד טעות שהיו מתים ב' בניו ל"ל שהי' זמנו מוטל לפניו. ומקור הר"אש צברכה מקומות חר"י, עי' ברכות פ"ג סי' ב' מלאתי בנמוקי חר"י וכן בסי' ה' ובפ"ג סי' ה', י"ד, ג"ו חולתם) וכן במע"מ. הנה בעל תלמוד מבין מדעתו אף אם אין לפניו אלא הר"אש ש"א לקרוא כאן „רמב"ם" דאיך אפשר שהר"אש יביא רא' מרמב"ם דאזן צר"ה יסנו במלות סופר בזמן שאינו עוסק במתו, הלא הרמב"ם ס"ל אף בחיל אם האזן מיושב בדעתו יקיים כל המלות כח"ס בפ"ד דק"ם, וזה רא' מרמב"ם לטעם ר"אש רמב"ן וחר"י דס"ל בחול אסור להחטק במלות מפני כבודו של מת, אלא ודאי מרמב"ן מביא רא'י. ולא אשמת זמן ודיו לפשר יתר שגגותיו. כיונא זו הוליא דבה על גדולי ישראל אשר מפיהם אנו חייין ואף על גדול הגדולים רבנו חס, שמנא זו דופי שלקת תרבות מן הנכרים. וזהו לא ידע ואשם, מ"ם ר"ת (ער"אש צ"מ ע' ע"ג) שסכל הוא כדי חיייו לפי שאין קצבה לעול משא מלך והשרים המוטל עלינו, ועוד שאנו שרויין בין האומות, וא"ל לנו להסתגר צסוס משא ומתן אם לא נשא ונתן עמם. ור"ת לא נהנה מכבוד הסורה, וכנראה מדבריו לא הורסה להם להחטק באומות ובמנות פתוחה, כי מי צחוק ימי הלחץ ומאין הי' ליהודים כסף מכסים אם לא לוו צריבית. ומ"ם שלקת „וואוכערלינס" היינו רוחים אשר לו לבלתי קחתם, חלילה לחשוב כן, הלא הר"אש הביא בנדרים כ"ח דר"ת פוסק כשמואל דינא דמלכותא של עכ"ם דינא כשהמלך גזר גזרות על בני מלכותו, ואם לא הורשו ע"פי חק המלכות לקחת ריבית כך וכך, בודאי לא לקם. וכ"כ החכם ר' מנשה צ"י בספרו ישועת ישראל, כי צא אדם גדול ומפוליא ושאל לו ר' מנשה במשפט יהודים מפולין, מדוע לוקמין נשך ותרבות אשר לא כן עושין יהודים אשר באיטליא. והשיב שמע אדוני! יהודים מוכרמים לעשות כן, כי דרך הלויים הנכרים כפולת שנה ושנתיים אחרי הולאתם מעמידים עליו עדות שקר ששלמו את נשים או עדות אחרת אשר באמלעותו וזמר מה שאנו מרוימים הם בזויים זמלתינו. כיונא זו ראיתי בצפ"ר, שקרא חגר על הרמב"ם שצדק מלכו אסורים שלא עלה על לב בעלי התלמוד שאסר מי מלב, כמו שהביא הר"אש בחולין בשמו. ובאמת כבר הרגישו צ"ח ופר"מ שלא נמלא כן ברמב"ם ו"ל רמב"ן, ובאמת ג"ו יתח' אלא ל"ל ר"א ש כח"ס נמלא אשכול ה' טרפות. וזה חשפט כמה ריך אתה לזהר בקבלת דברים שתמלא בצפ"ר חש"ס, אשר מחבריהם אין לאל ידם לירד בעומקם של הלכה, כ"א לעבור על כל ה"ם כולו וכל הפוסקים על רגל א' לייין שמות ומעשיות ולכתוב ע"פי חולדות קדמונים קראו ולא שמשו ת"ם ובאים לקבוע הלכה להשיא רבים מעמי הארץ, על אלה המחשבות נאמר רבים חללים הפילה וגו'. וזה ימים לא כביר התיר מורה א' לכהן ללכת ברמז שחמיו קברי ישראל ואמר שסמך על חשו' חכם נרפסת צכרם ממד מלת שניאור זאקם. ובפתחי הספר מלאתי — נאמני דברי חז"ל דרך החגרים מראים הפסולת חמלה — חשו' א' מן החכם יש"ר מביא ראיות להסיר. ואלו סמוכין שלו: סמ"ג עשין רל"א כי מלאתי צסס רבנו יעקב צו"הו כהן המטמא צצ"הק אינו לוקה דאי' בשמחות הרי שקבר את מתו וצא מת אחר כל זמן שעוסק צצ"הק ויכל לעסוק בו פרש מן הקבר אם חזר וקברו לוקה דר"ט, ר"ט אחר כל היום אינו לוקה מפני שאינו מרצה עליו ימי טומאה, וצ"ג פסק כר"ט, וצו"הו מה מרצה טומאה יש כיון שמי חטאת אין נוהגין עכ"ל. ואל תחשב מה שאמר אינו לוקה היינו שאינו חייב מ' אבל אסורא איכא, הרי רש"ב א' סי' סכ"ד מביא: ראיתי משמו של ר"ת שמתיר כניסת כהנים לב"הק ואמר דהלכה כר"ט וטמא בו ביום פטור (היינו לפי הגרסא שהביא צ"י ע"ג והוא בשמחות פ"ד ה"טו). ודע שהב"י כ' סס צמוד הגרסא להפך ר"ט מחייב, ולא נמלא כן בצבלי, אבל בירוש' פ"ג דמיר ה"ה ועראש"ד פ"ה דזירות), א"כ יכולין לסמוך בהיתר על זאת הרא'י עכ"ל ה"ה. הנה מודה בפניו שלפניו ספר סמ"ג, ועתה ראה כי רוסו רמיה להנות צ"י מחמתה. הסמ"ג מביא באותו הדף ועוד בל"ת רל"ה (וכן בתוס' צ"מ ק"ד ויבמות ס"א) שר"ת פסק הכהנים לריבין לזהר שלא ילכו על קברי עכו"ם אע"ג שר"ה ס"ל כרשב"י עכו"ם א"מ באלה הוא פסק כרשב"ג בסוף אהלות דקברי עכו"ם מוטמאין עכ"ל. מעתה מי שיש לו מוסר ישר צקדקדו היוכל להאמין דברי האיש שקרא עלמו יש"ר שר"ת התיר לכהן לטמא אפי' למת ישראל? טוב ראה בצמ"ג באותו דין שר"ת פסק בלי מחכת שנטמא במת או באלה המת הרי הוא כחלל (עש"ט ע"ט צסס ירא'י תלמוד ר"ת אסור לכהן ליגע בצרצ שנטמא במת). וסקשה לו תלמודו ר"ה כהן איהו בית אשר חבנה לי שהוא לא יכול לכהן לבית שאין בית שאין בו כלי מחכת ולא הי' בו מת. והקושי' לו"הו שאין מ"ם לטטר המחכות (עתיס' מיר נ"ד ע"ג) ומסיק ר"ה אע"ג שיש במחכת טומאת ז' היינו לענין טהרות, אבל הכהן אינו מוחזר אלא על המת. והשתא מ"ק לר"ח כהן, אם לטעם ר"ת טומאת כהן צו"הו נפל צבירא? ועוד הובא בצמ"ג סס וחוס' כחצות ק"ג שר"ח כהן אחר אלמלא הייתי כשנפטר ר"ת הייתי טמא לו דאזן יוס בטלה כהונה (עצ"י ע"ד) ומאי רבותא עבד לר"ח רבו, אי צכל יוס בטלה צו"הו? ועוד צס' ירא'י ט"א: לדעת ר"ת לריבין הכהני לזהר שלא לטמא בצרצ שנגע צוות, והנפש הטיטאת היא חמות, ואנחנו נקיים, והמתספק בתחבולותיו שקרא עלמו יש"ר ואמר לר"ת אין טומאת כהן צו"הו? אף האמת כמו שפירש צר"אש ה' קטנות „שר"ת כ' שכהן שכבר נטמא בו ביום פטור, ומותר לכהן לכהנים מתו לב"הק ולקברו דהא ר"ט אסור טומאתו בו ביום מדרבנן (ולא אחר ר"ט אלא פטור ור"ת פ' כר"ט) גדול כבוד מת שדומה ל"ת דצביראס" ופרוטו כך, כהן מכינס מתו לב"הק בשעת הולכתו ודאי מותר, דמתו מ"ם לטמא ואיזו בו עד שיסתם הגולה, אבל בצויו מצ"הק ואין עוסק במתו דורך על קברים אחרים שאסור לטמא להם, ומעט זה אסרו הפוסקי', מה התיר ר"ת, כיון שכבר נטמא בו ביום בהיתר למתו, טוב לא הוי מוסיק, ואם שהוספה כזו אסורה מדרבנן, אין אומרין חמלתו משום סופו דלכבוד מתו שרי לרמות אסור זה, וכן הוא צצ"ג אלא הרי"ף

קע"ט שבעל העטור כ': שאלתי מאת הרב החסיד למסור מפתח על המצות מפני מה וכו' וקרובים הדברי' ככתבן באבודרהם, ונ' מכ"ט בעטור שדחסיד הוה הי' רבו, אבל א"א לכרר למי הדברי' מגיעים, כי שנת מבאר חכמי צרפת ר"ת ותלמידו הרא"ם ומחכמי פרויניצא כנראה מחל' טרפות וי"ט ווולחם.

ומדברי

רום הל' טומאת כהנים סי' ז' וכו"מ פ"ב דאבל וכן בטור ובש"פ שר"ת לא הסיר אלא שיכול הכהן לקבור מתו, שחללת טומאתו בלוחו יום למזבח (וש"פ אסרו). וכך היתה השאלה ברשב"א שהביא ה"ס"ר כהן שנטמא לא שחו אס יכול לילך לב"ה מסוס טומאת שאר קברים, והסיב ברשב"א זה הסיר ר"ת דהלכה כר"ע שנטמא צו ביום ואף אי ר"ע איסר מדרבנן (חס ברור דשמחות פ"ד הל' י"ד אחי' כר"ע ולא מחיר אלא משום מזבח וכן בירוש' פ"ג דברכות) הכל דלריך להוליך מתו ודאי מותר משום דכבוד הכריות לית דדבריהם (עתוס' שבעות י"ז ד"ה מיר). ועתה בני שמר ח"ס וראה יש"ר כי הפספך הוא. — שוב כ': כל הראיות שהביאו המחמירים לאו כלום שהראב"ד פ"ה דמדות כ' הבהנים צו"הו טומאי מחיס ופסק בהדי' צלי שום תנאי כר"ת שאסור עומאת כהן בטל מעקרו צו"הו, ואמר ועוד אין עליהם חיוב טומאה, ולפי שחסיים: והמחייב אותם עליו להביא רא'י, שמענו צו"הו שסבסרה בלתי אפשר לא מלא ראב"ד רא'י לאסור טומאה לכהן עכ"ל. וסקר מוחלט הוא מעולם לא אמר ראב"ד אסור טומאה לכהני' בטל צו"הו מעקרו, ומלקות דבר ולא מאסירא, דאסורא איכא, וכ"כ הראב"ד הביאו רמב"ן סוף מכות במדוסי: כי הראב"ד הלכתא כמ"ד החס ציאה וטומאה, אבל טומאה וטומאה פטור, וכהנים צו"הו שהם טומאי מחיס אין לוקין על הטומאה אבל אסורין לטומא (קלח משמע שראב"ד חזר מדבריו פ"ה דמדות, דבת"ד רל"ו כ' על דברי הרי"ף [שכתב צו"הו] ה' מטמא למחיס כל היום חייב עכ"ל"א וכו' וכו' הראב"ד אבל כהן שנטמא לקרוביו עד שהוא עוסק במתו מותר להסתפק במת אחר, פרש הרי זה בלא יטמא, והכי אי' באלב רבתי עכ"ל). שוב כ' ה"ס"ר רא'י מאלב רבתי (ש"ס ערך הוא צע"ז ו"ג) מטמא כהן ויולא חיה לארץ לרזי ממונות ולד"ג וכו' ולהליל שדהו וללמוד תורה וכו' וידוע בזמן שס' טורה צא"י אסור לכהן לילך למ"ל דלארץ עמים גזרו טומאה, ואעפ"כ הסירו לכהן להליל שדהו עכ"ל. על שטות כו' אין מן הדרך להשיב. איך מרמה ארץ עמים שטומאתה מד"ס למת ולאכלו שם דאור', הם אמרו לא ילא למ"ל, והם אמרו להליל ממונו מותר. שיב כ' כל אזהרות הטומאה על הכהנים וכן שלא יקמו זונה וכו' וי' יחרון קדושתן שהם מקריבים להם אלקיים והיו קדם. וראוי לנו למנות אזהרות הללו בכלל המצות הנהוגות רק בזמן ביאת, ועתה יופסק חיובם, וכבר הסכימו על דעת זו לענין טומאה ר"ת וראב"ד. כבר הודעתך שהכל כזו ולא אמרו כן אלא לענין מלקות ומטומאה לטומאה, אבל להסיר נשים הפסולות לכהן לא עלה ע"ד שום צעל חלמוד. ולטעמיה בטלה כהונה מכל וכל בזמננו ואין כאן נשיאות כפים ופדיון צבור וכו' כיון שאין כאן כהן נפרדה הסבילה. אם כה נאמר ח"ו היעיצו אשר דברו אנשי רעפארם בלמדם מנות מילה גם היא אחתה של מנות טורה ועקרה באכילת קדשים כמ"ס ישע"י לא יוסף יבא כך עוד ערל וטמא וכן בהרבה מקומות בנביאים ערל וטמא לוג אחד יחשבו וכיון שבטלה טורה בטלה מילה. אם כפי העולם על רוחנו נשפט על משפטי התורה לאהבת וחיות המתחדשים, לא תשאר פרסה מכל מנות השמעיית, כי על כל אחת ומלאת השערה ותחבולה שלל נעטינו עלי' צו"הו. והמחשבים כן ידברו באמת ומיסור ויאמרו אין לנו חלק ונחלה בתלמוד, מה לנו אלא הלכות, נחלך חושים ונפרש לנו מנות התורה וטעמיהן כפי הנאות לנו לפטור מהם צו"הו ודמה ונעשה מעשה; אבל לשקר עומים לכל הדידים ולהטעות את ישראל באמנם ירד ידנו לעומק הלכה ע"פי ש"ס ופוסקי' ומלאנו שהותרה הרעועה — האשים האלה מרי נפש מהם וטוב להם שלא נבראו. והכל הולך אחר החתום, כי לבסוף תמלא בדברי ה"ס"ר החבליה לבו ואומר לכל: בור אני לא קריתי ולא שיתתי, שכתב: „מבואר שאחד הטובע במת עלמו או טובע באדם שנטמא במת שיהם טומאים, ועתה אם הכהן מוזהר צו"הו בלתי יוסף טומאה על טומאתו יסא אסור ליגע בנשים אים מישראל כל עקר שלל להוסיף טומאה, שכלו טומאי מחיס. ואם נאמר שאין אסור מ"הת לכהנים רק ליגע במת עלמו שי' לנפש לא יטמא, אבל הנגיעה באדם טומא אין אסור רק מדרבנן, לכן הותרה בגלות, אף אחת אמור לו טומאת אהל יוכה, שאף היא לא נאסרה בכתוב על הכהנים ואעפ"כ אסרו חכמים לכהנים אף צו"הו ליכנס באהל המת, לכן בהכרח תלא מזה בתולדה, אחר שהסירו ליגע בטמא מת, יחויבו להסיר ליגע אף במת עלמו צו"הו וכו'". הנה לפניו הסמ"ג ועינים לו ולא יראה מ"ס סי' רל"ד כהן הסולך לאהל המת לוקה כדמתי' נאמר צ"כ"ה לא יטמא ובהדיט לא יטמא, מה כ"ג חייב בלא יבא, דכתוב בהדי' גבי', אף לא יטמא דהדיט נמי בכל יבא. הרי להדי' דלוקה על אהל המת, אבל בנגיעה בטמא מת אפי' אסור דרבנן ליכא כשאינו הולך למקדש ואינו אוכל טהרות ואינו מוזהר עליו כיון שאין הסיר מגלת עליו, עתוס' מיר ר"ד ע"ב. הראיתך בעיניך מעשה סכלית האשים האלה, שלא ידעו מה שחשב"ד יודעין. ואתה קורא אסור, שים משל זה על לבך, ואל תבטח על משענת קנה רל"ן. דע כי האלקים נתן חכמה ובינה לרוב בני אדם לעשות חיל ורב פעלים במדע אחד או שנים. יש אשר ידיו רב לו באגדה, מוקד ודורס ומד מידות ומבין משל ומלילה שיאב מוצא הפילאזופיכ מחכמיו ומזולתו, ומבאר כל נעלם סתור וכמוס בדברי אגדות ומדרשים; ויש אשר עובר ארמות יש התלמוד, ובכלו הסגון והלח והדך משוטו, ומעלה וממעמקיו מרגליות ואבנים יקרות, הלכות ברורות והוא מן העדס אשר צמר ה' לבית ישראל להורות. ויש אשר זכרונו מוטבל לחקר ולדרוש בקדמוניות למן היום אשר צרא אלקי' אדם סדר הזמנים ותולדותיהם, ובפרט מעשי חכמי ישראל ורב פעליהם; ויש אשר נתן לו ה' עינים לראות ברום שמים ומונה מספר לכוכבים, יודע חק-משטרם, מילאם ומובאם, מביט בגלגלים ומעשיהם רליא ושוב, ומסבס הרגע כאשר יסבו בלכתן וכאשר יפגשו אים בלחיו; ויש אשר עיניו בארץ על העלים ועל האבנים ועל המתמונים העגורים בצטן הארץ ועל כל פרי העץ והאומה לנו מן הסדה ועל הימים ועל מיימיהם ועל מעינות תהום רבה; ויש אשר ידבר נפלאות על הבחמה ועל העוף ועל הרמש ועל הדגים ובכל אשר תרמש האדמה צדו נתן; ויש אשר מפענת הפסון והסתוס בסחרי הטבע ויסודותיו ומבין בחוקים אשר הם אלקים לחבל ויחסי בה. ועיד רב וסגד הסכמות המוסכליות מלבד חכמות המלאכיות והלשוניות והתחלקות העמים והמדינות ומחמות דייניהם והנהגותיהן עד כי מדל לספור

ומדברי ש"הג ושאר ספרים נראה קצת שראב"י אב"ד וחתנו הראב"ד קבלו חכמת הקבלה מפי יחידו מגולה שבאותו דור ומעיונותיהם נסחמו מני, כאשר נעלמו גם ספרי הקבלה אשר כוננו ידיהם, ובלתי ספק למדו תורה מפי כמה חכמים שהרי אמרו (ע"ו י"א ו"ג) כל הלומד תורה טרב אחד אין רואה סימן ברכה. והרב אב"ד שאב גם מתורת ר"י מנאש כנוכר בת"ד סי' קצ"ה — קצ"ח, (וגם הראב"ד מודעי תורתו שכ' פ"ט מהל' מא"אס: א"א דברי רבנו אבן מנאש הם) וגם מן ר' יהודה בר בריוילי אלברגלוני, שבחדושי רשב"ץ לנדה ס"ה מביא שהרב ראב"י אב"ד הי' מקובל מן ר"י אלברגלוני שהגאוני' החריו על דם טהור לנהוג בו אסור, ובס' האשכול כ' הרבה הלכות בשם הרב ר' יהודה ונתברר ע"י פוסקי' אחרים שהוא ר"י אלברגלוני כאשר הערתי בנחל אשכול. ובת"ד סי' קע"א כ' ראב"י אב"ד שהראו לו פנים מדברי רש"י. ובס' ר"ב וק"מ ורי"ז הביא דברי רבנו יעקב ואין ספק שכונתו לר"ת, שט"ש בשמו מפורש בתום ב"ק ע' אי כתבינן אורכתא אמטלטלי דכפרי. — והנה כתבתי בהערה 4 שאחד מרבותיו של ראב"ד הי' ר' משלם בן יעקב מלוניל. ובהשקפה ראשונה נראה שהי' גם רבו של ב' האשכול מפני שמצאנו באורחת חיים דף ק"ב: כ' ראב"י ו"ל פי' לנו הנדיב ר' משלם בר יעקב תרי"ג מצות וכו'. אבל לעדות היוחסין שהבאתי באות ג הי' הרב ראב"י אב"ד גדול ממנו וכ"כ המאירי: אחריהם בארץ הוות הי' גדולי עולם ונקובי שם ר' משה בר יוסף מנרבונא וגדול שבוקניו הרב ר' אברהם אב"ד מנרבונא והרב ר' משולם בר יעקב מלוניל וכו', א"כ אצ"ל שהי' תלמידו. ונ' שט"ם בארחת חיים וצ"ל כ' הראב"ד.

ואעיר עוד על מעות א'. בשבולי לקט סי' ב' כתוב: כ' הראב"ד שמעתי מפי ר' הכהן וכו'. מזה הוציאו ב' קורא הדרות והחוקרי' החדשים שגם כהן הי' לו לראב"ד למורה. וזה אינו, אלא שחסר בשבולי הלקט אחר ר' אות יו"ד וצ"ל ר"י הכהן, והוא ר' יהונתן בר דוד הכהן הגדול הנוכר בת"ד סי' ע"ח, קל"ו קל"ז. ואם תדמה מ"ש הראב"ד בשמו בשבולי הלקט למה שהובא בתר"י ספ"ק דברכות ששאלו חכמי לוניל לרי"ה (ר' יהונתן הכהן מפרש מס' ערוכין לרי"ף) על ענין זה ותשובת ר' יהונתן או תבין שבשבולי הלקט התשו' מקוטעה וחסרה, ושם היא בשלמות, ובשתייהן בנה יסודו על הידושלמי, דאינו יוצא בכרכת התורה אם לא למד על אחר, ודא אחת היא. ור' יהונתן הכהן הי' חבר לראב"ד שכבר כתבתי שראב"ד הי' תלמיד של ר' משה בר יוסף מנרבונא וכן ר' יהונתן כנוכר בת"ד סי' ע"ח, וכן כ' המאירי שהיו בוטן א' עם הרו"ה, וכמה פלוגתות ביניהם, ע"י שמה מקובצת ב"ק וריקאנטי סי' שע"ט בדיו מצרנות דבתים. וכמו שמצינו שראב"ד שמע מפי ר"י הכהן, כן תמצא בהפך שר"י הכהן כותב דברי' בשם הראב"ד ע' כלבו הל' אסור והיתר: כ' הר"ר יהונתן בשם ראב"ד שאין צומת הגידין בערקום גופא אלא למעלה ממנו. ודברי' אלה תואמים למ"ש ר' יהונתן הכהן בת"ד סי' קל"ז: התחלת צ"ה בעצם האמצעי ולא בערקום. לכן יש להתחיל שהנוכר בכלבו הוא ר' יהונתן הכהן, ולא בר אשר שהביא המאור ר"פ השוחט. ולדעתי ר' יהונתן צעיר מראב"ד בשנים, שהראב"ד השיג על הרמב"ם לעת וקנתו וכ' עליו מרורות, ור"י הכהן הביא מקצת השגות אלה מול פני הרמב"ם, כמבואר בפאר הדור מס' י"ט — ל"א, בענוה יחרה, באיטה וביראה וכותב יורנו רבנו, אבל הראב"ד החויק עצמו גדול בחורה מרמב"ם, ורמב"ם עצמו הוכירו באגרותיו הרב הגדול בפשקירו, וכ' עליו מימי לא נצחני אלא בעל חכמה אחת כנוכר בתשב"ץ ח"א סי' ע"ב. וע' ביד מלאכי מגדולתו של הראב"ד. גם לפי עדות בעל שבט יהודה עלה ר"י הכהן לירושלים ש' תתקע"א, י"א שנה אחרי פטירת הראב"ד ז"ל.

ך קרבות והתחברות ראב"י אב"ד עם הראב"ד.

הרב המאירי הודיענו בפתיחתו לאבות: וקננו הנבחר ר' אברהם בר יצחק אב בית דין וחתנו המעולה בתכמתו מעלה מעלה וקננו הגדול הראב"ד וצ"ל. וכ"כ הרשב"ץ בחדושי נדה דף כ' ד"ה כתמים שהראב"ד הי' חתנו. ובמחבר' ישנים מאלו לא מצאתי מפורש. ובחדושי רמב"ן ור"ן הובאו שניהם כמה פעמים בענין אחד זה לעומת זה, ולא הוכירו לא חמיו ולא חתנו, אבל הראב"ד עצמו הוכיר את ראב"י בשם חמיו בת"ד סי' פ"ג, ואע"ג שלא נקבו בשם פרטי ר' אברהם, דבר הלמד מענינו הוא, שהענין עצמו והפלוגתא שבין החותן והחתן באורך מביא הרא"ש בב"ב צ"ז ובשמות פריט"ם יקראם. הראב"ד מתכבד מאוד בחותנו האב"ד כנראה מת"ד סי' ל"ט ונ"ו, ומשם בארה שהי' רבו של הראב"ד. והראב"ד בפרושו לתורת כהנים פ' בחקותי כותב דברים "מפי הרב אדני חמי ו"ל". ובס' המאור בב"ט דף ק"א: כ' הרב ר' אברהם ז"ל רב סבר וכו' והמאור השיג עליו, ומצינו בשטה מקובצת שם שהראב"ד עמד לימין חמיו ומצילו מהשגת רד"ה ומסיים אין לנו אלא כאשר פי אדני חמי הרב דבר. וקצת יש לתמוה על הראב"ד שכתב בס' בעל הנפש שער הכתמים נגד האוטרים אין כתמים נוהגין בו"הו שלא גורו אלא לטהרות, הבל הוא

לספור צספר קטן, וכן הנה אשר חלק הי' לכל העמים לעסוק בהם להיטיב להם וללעשות למשכילים צס סס צארץ. אך צאשר רוח סאדס יורדת סיה למטה ואסורה צכצלי גוית צצר סחלט ומוכסיל וסגיהס לל יוכל. וכאשר יפולו זסרי רעויותיו על סכמות רצות ולא יסגה כל סיוס צלחת או צשחים, כי אס צמדעים מוים וממיס סוים, קן תרבינה סנגותיו. וכיים דברי סרמב"ס ססביא ססצב"ן סי' ע"צ סלחזר על סרלצ"ד: מויו לל ולחיי ללל צעל סכמה סלחת. ואלה צני צין סצין את אשר לפיך. אס יקרה הי' לפיך סכס מוכמיו יסרלל אשר סלן מנעיריו וסוקט סול אל סמרי סחורה ולא סורק מוכלי אל כלי מוכמות סחורה וסחלמוד וסידיעות סלרצות אלסן אל סכמות סלרות אשר סלין קרובות כי אס רסוקות מין כחורה מוים, צמכס זס עוזה טעמו ורימו לל נזר, וחוכל לסמוך עליו צלסור וסיתר. אצל אס סרלס אים אשר ימים אין מוספר לל סקד על דלתי גיפי סלכות, כי אס צמכות סמליניות סגה כל ימיו, אשר סנה רק לרקמות ולצבות לסרס סעצריס, וצוקותו סצ ימים או עסור אל סחות אבותיו לעסוק צסלכס ולססמיע קולו צרמוצות כסיני ועוקר סריס — אל ספן אל מנחסו, אל סחלו למעטמותיו כי סול לסס כוציס. ואלס צעל נפס אלה פרוס סיומו כמ"ס חז"ל פ"ק דסולין.

הוא בידם, ומן הנוטים להתיר הי' חמיו האב"ד כנוכר בחדושי רשב"ן לנדה פ"ב. ועלה במחשבותי תחלה שהראב"ד לא ידע את זאת. אך מצאתי בחדושי המב"ן נדה כ' ובחדושי ר"ן נדה נ"ח (8), בד"ה לדברי אין קץ: מכאן השיב הראב"ד על הרב אב"ד ו"ל כמה שכתב עיינתי בכל טילי דרכותא ולא אשכח בהון דין כתמים אי נהגי האידינא אם לא ודלטא לטהרות וכו', וזו היא תשובה לדבריו מדאמרין אין לך אשה שטהורה לבעלה ע"ל. — ומצינו כמה פלוגתות בהלכות בין ראב"י אב"ד ובין חתנו הראב"ד, ע' אבודרהם הלכות ברכות שער זי"ן ועוד זיכות גדול ביניהם בת"ד סי' נ"ו וסי' פ"ג, ומלבר אלו נפרדו דעותיהם בהרבה דינים כאשר אעיר עליהם בפנים הספר.

ולעומת זה גם ראב"י אב"ד מתכבד ומתפאר מאד בחתנו הראב"ד, שבעל ש"הג ראה בסוף פרוש הראב"ד לט"ם קנין אשר בנה ר' אברהם בר יצחק בתים בחרויים ומהודה ומשבת לה' אשר זכהו להיות חותן לראב"ד. מ"ט לא מצאתי שהזכיר הראב"ד שמו של הראב"ד באשכול גם לא בתשובותיו הנשארות לנו בת"ד גם לא בתשי' שבספר התרומות. אולי הי' טעם כמס עמו שלא קרא אחד בשם מכל אשר היו עודם בחיים בעת כלה חבוריו. אף כי הזכיר פרושיהם וסברותיהם פעמים רבות כאשר העידותי עליהם במקומותיהן, ואף הגדול שבחבוריו ר' משה בר יוסף שהזכרתי בהערה 4 לא הזכיר בשמו בסוגי' דנשר רק כ' „ופרש א' מחבורתנו”.

ה גדולת הכמותו קדושתו ומדותיו של בעל האשכול.

לא אנסה לפאר ולהלל האב"ד בשירים ותהלות, דבר שפתים בזה אך למותר, לא בחנם שמו אנשי דורו צניף טהור על ראשו וקראו לו אב בית דין. וכבר הבאתי לעיל ג מ"ש ביוחסין „אבל ר' אברהם בר יצחק הוא הגדול על כולם, כי הפליג בישיבה ובשנים ועשה ספרים הרבה לבאר כל ספק בפרוש ופסק הלכה ורב מכל אלה החכמים”. כל גדולי הדור בימיו הראב"ד ורד"ה וכל הצמאים לדבר ה' בפרובינצא דדי חכמתו רוום, ומנחל עדניו שאבו כל הדורות אחריו. גם ערך הספר הטונח לפנינו לא לשבחיו ולאורי הוא צדיק, יתר שאת ויתר עוז נתן לו מפי הספרים ת"ד, ארחות חיים וס' התרומות וזולתם. וגם אלה כירועה העודפת, כי מי יעיד על אור כי יהל, עת ופוצו שביבו אשו החוצה, וקרני שמשו יזוירו כוהר הרקיע ע"פ תבל. אך ההכרח לא יגנה ולא ישובח, לשלמת המבוא למען לא תחסר כל בו, לא אוכל לעבור אורח משפט המוציאים לאור גנוי ישנים, המספרים תהלות המחבר בחוצות, מוצאו ומובאו ככל אשר לאל ידם, ואעשה כן גם אני, ואביא הנה כל הכתוב בספרים טמעלות ומדות של האב"ד. ואינני אומד גמרתי המלאכה הזאת, ואין עוד בספרים מטמוניות על תולדות האב"ד ומעשהו בקדש, הלא ידעתי בנפשי שאינני אמן במלאכה הזאת, ולא נסיתי כאלה לכתוב סדרי תולדות, ולא בליתי זמני בבקור שמות ספרים ומחבריהם והקורות אותם. אך המתקתי סוד עם חברים ותלמידים ושמתי לילות כימים להבין חוקות התורה הכתובות על ס' האשכול, ע"כ נקלותי עוד מואת, אם יראוני חכמים יודעי העתים כל הנעלם מעיני, ומה שגיתי יבינו לי.

הרב בעל שם הגדולים כ' בשם ס' האמונות אליהו נגלה לר' אברהם בר יצחק אב"ד ומטמו קבל הראב"ד חתנו, וכ"כ מהר"ח ויטאל שקבל קבלתו טאליהו. ולדעת קצת הי' גדול ונורא בחכמת הקבלה כמ"ש בקורא הדורות דף ח' ע"ב וחבר ספר הכרית בחכמת הקבלה ועשה פרוש על ס' יצירה (עי' דף 11 בספר) כמ"ש הרב בן יוחאי. אבל לדעת בעל קורא הדורות דף י"ד ע"ב מחבר פי' ספר יצירה הי' ר' אברהם הלוי בעל ס' הקבלה שנהרב בטוליטולה על ק"הש. והדין עמו, שפרש ס' יצירה שראה הרב בן יוחאי כוננו ידי ר' אברהם הלוי ולא ראב"י אב"ד, ועדותי מהודאת פי', שכ' שראה פרוש ספר יצירה שיהיה לראב"ד, ומצא שם שמחברו הביא מאמר ירושלמי מסי' קדשים שכתוב בו היות (פ' והי' כי יביאך ופ' והי' אם שמוע) באמצע התפלין, והיינו כדעת ר"ת ורב האי גאון שהביאו תוס' מנחות ל"ד. ובוה מית חובה לנפשי, דמוה מוכח שפרוש ס' יצירה שראה לא חברו ראב"י אב"ד דבת"ד סי' ע"ט נמצאת תשובה מראב"י אב"ד וז"ל: ופרשיות של תפלין כך נהגו רבותא ז"ל שהיו אנשי מעשה שהיו קובעין היות מלגאו בבתיים של ראש וכדאמרו הגאונים ז"ל דפרשו מיטרא דרבא דאמר בית החיצון שאינו רואה את האויר פסול (סנהדרין דף פ"ט) שזה בית חיצון הם קדש ושטע שצריכין שיהו רואין את האויר כדי שיהיו באחוריהם שין של תפלין, ואי אייתי ביתא אחרניא וחבריה או לשמע או לקדש הוי ליה איהו בית החיצון פנימי שאינו רואה את האויר ופסול, ועוד בשמושא רבא דנקטי לי קמאי מפי חכמי הגמרא בהאי לישאנא: ובעי דלהו היות מלגאו אהדרי, וקדש ושטע אבראי עכ"ל ראב"י אב"ד. וכ"כ באשכול הל' תפלין. אמור מעתה אם האב"ד ראה כן בעצמו ובכבודו בגמ' ירושלמי, ככתוב בפרוש ס' יצירה, למה לו להביא רא' משמושא רבא, הלא הוא עצמו ראה כן בגמ' ירושלמי, ולא תהא רא' גדולה משמיעה? ולא יתכן לוטר מ"ש דנקטי לי קמאי וכו' כונתו אל הירושלמי, הלא ידענו מס' האשכול ומת"ד, שמכנהו בכל מקום שמוכרו בשם חלמוד ירושלמי (9). אבל מ"ט אין סן הנמנע שגם מחבר ס' האשכול חבר פרוש על ס' יצירה, שבספר ברוך שאמר

(8) ויש סס ט"ם סכ' אס נמלא כחם על דבר שאינו חק"ט אפי' מדרבנן טסורס כך פסק הר"א ז"ד, וזו שנוס הר"א ז"ד צ"ה סג כסדי' מולק וכ' דלח קיי"ן כר' נחמיו, ואפסר סג"ל סרמז"ס ספסק כן פ"ט דל"ז או סרז א"ז ז"ד, אע"ג שאב"ד מוכך צעקך דין כתמים אי נסיג סאודנא, מכל מקום מדסייס דלמא לטסרות, ס"מ דלח סמליט לנטל דין כתמים למעשה, וגם צמצורו סאסכ"ל מניאס מפורס וסוס סכל. ויתכן סהקיל עכ"פ כר' נחמיו צמלא ע"ד שאינו חק"ט, וכן מפורס צאסכ"ל דף 103.

(9) אבז גררל אזוכר, סמ"ס צפרוס הזס סרלס ירושלמי ס' קדסיס, כן מזינו צסקדמת סרמז"ס לס' זרעיס ססי' לו ירושלמי ס' קדסיס, וכ"כ צעל כפתור ופרס ססירוסלמי על ס' קדסיס. ולדעתי סי' ציד ימדי סגולה לפי צ' מוא"ח ססס, ססרז צעל ידי מסס על מדרס רבס סמיו ימיס רביס אחר סנת ת"ח ונדפס פרושו סס"ס בלמחטט' כותב צפי' לגרלסית רבס פרסס ל"ס אוח א': צירושלמי ס' גיד סססס אמר מ"ס דזיקיס (ותמסתי וכי טעורס זו ססינו צצצלי מולין ל"צ). גס סרז כן יומלי סעיר על

שאמר דף כ"ב ע"ב הביא צורות וכוונות האותיות מס' האשכול, ובאות ב' תמצא שאמר בעל האשכול: בפ"י שכתבתי על ס' יצירה, ומכל מה שהביא שם נראה שמקובל גדול הי, אלא שאנו מסופקים אם לא אשכול אחר הוא, באשר לא מצאתי טאוטה מכל הכוונות והצורות בס' האשכול המונה לפנינו. ועם היות מי מש' השפת הספק מעל המחבר ס' ברוך שאמר (סמ"ש בש"הג) שכתשו' מהר"ל ס' קל"ז כתוב: והנה בתקן התפלגין יסוד הר"ר אברהם שהגיהו הר"ר שמשון ברוך שאמר (סך כנחו בעבור שבהיותו קטן הי' מטר כל יום בנעימות קול ברוך שאמר בב"הכנ) באר וכו' ואותו חבור דסמכא הוא כי מאד דקדק המחבר והמגיה עכ"ל אעפ"כ יפוג לבנו להחליט שהר"ר אברהם וס' האשכול שהזכיר הוא ראב"י אב"ד וספרו, באשר לא מצאנו טוח בהל' תפלגין שבס' האשכול המונה לפנינו. שוב ראיתי בב"ה א"ה ס' רכ"ד: "מספר האשכול כי יקרה בערך קניגאות (ערש"י ע"ז י"ח ע"ב וב"ב פ"ה) של גוים כגון טורלונגא (Turlutaine משחקים) וטורנירא השמר לך וכו'. וגם מזה לא מצאתי טאוטה בס' המונה לפנינו. והנה כבר העירוני בספרי ברית אברהם דף 83 שמה שכ' הראב"ד בפ"ה דהל' לולב כבר הופיע רוח הקדש בבית מדרשנו ובפ"ו דבית הבחירה כך נגלה לנו מסוד ה' ליראיו, שכוון לבית המדרש של חותנו ראב"י אב"ד. ועתה רואה אני שקדמני בזה בעל ס"הד דף נ"א ע"ד. והוא אמר כן ע"ד השערה מבלי רא'י. אך אני מצאתי ששתי הלכות שהזכיר הראב"ד שנגלו לו ע"פי ר"הק, טבית מדרשו של חמיו יצאו ראה דף 69, והל' לולב בח"ג מספר זה (וישם העירוני שפ"ש הראב"ד בהל' לולב בענין נקטם ראשו בהדס שפסול ידועה גם לר"ה שהביאה בשם יש מפרשים, ש"ט שלא לראב"ד לבדו נגלה). ומה שנוגע לענין ר"הק וגלוי אליהו שדברו הראב"ד וס' האמונות אין לנו הכרעה אם מנתם כמשמעו, או ע"ד משל שרוח ה' נוססה בו וקראו דרך גומא ר"הק, כאשר הבין בעל כפות תמים סוכה ל"ב ע"ב, ויהי מה, עדות יקרה ונאמנה היא על גדולת האב"י אב"ד ועל זכות שכלו ועל יושר פסקיו ופרושי עדי שהיו מאירים ומוהירים כאלו הופיע ר"הק בבית מדרשו וכאלו יצאו מפי אליהו ומסוד ה' ליראיו.

הרב המאירי בפתיחתו למס' אבות כ': בארץ הזאת היו גדולי עולם ר' משה בן יוסף מנהבונא וכו' וגדול שבוקנינו הרב ר' אברהם בר יצחק אב"ד. ובש"הק כ' שכונתו חכם וחסיד. ובדין כנחו כן, שמה שעשתה חכמתו עטרה לראשו, עשתה ענותו סנדל לעקבו (ירושלמי פ"ק דשבת ה"ג). כי גם במקום שנצב לריב בדבר הלכה נגד דעת אחרת לא בקול רעש סופה ושערה ידבר, כי אם כטל תול אמרתו, רכו דבריו משטן ובנתת נשפעין: "לא נהורא לענ"ה, תוי לך לענ"ד" ולשון מדברת גדולה שנאה נפשו. וגם בזה אחו מרת האדם הגדול בענקים אשר שמו בקרבו (הולין פ"ט נתתי גדולה לאברהם אמר ואנכי עפר ואפר), לא כן לשון תלמידו הראב"ד, אף כי מלא אהבה ענוה ושפלות רוח כאשר יעמד על ריב עם הריוף (ת"ד ס' רל"ו) — בהתוכחו עם אנשי גילו קשות ידבר והטה פתיחות, וכחצי גבור שנונים ימחצו לב מתנגדיו, ואף כי מטרםם ותכליתם לטובת הכללי כמ"ש הרמ"ע ס"ס ק"ח וקורא הדורות י"א ע"ב לא נתקררה בה דעת הבאים אחריו (עי' ש"הק דף מ"ב והשו' הרמב"ם בפאר הדור לחכמי לוניל) גם הר"ה תלמידו של ראב"י אב"ד אשר רוח הן על שפתיו וחלב ודבש תחת לשונו, לא ידמה לרבו בדיבו את יריביו בהלכה (עי' טאור ב"ב דף ע' בשטה דשטר כים היוצא על היתומים שכ': וזה המפרש צלל במים אדירים והעלה בידו חרס והרס שמת התלמוד כולה).

מגדולת תורתו של ראב"י אב"ד תראה בתשו' השב"א ת"א ס' נ"ג שכנהו: הרב המובהק והגדול, והר"ה בתשובתו בס' התרומות שער מ"ה קוראו: לרוח משפט, היושב על המשפט ר' אברהם בר יצחק, וגם הי' לו לאלקים בבא לפניו דבר גדול, ע' טאור ב"ב דף נ"ו ע"ב בשטה דאחד אמר אכלה חטים וו"ל: חברי חלקו עלי בטעם זה בימים ההם עד שהוצרכתי לשאול עליו לפני הר"ר אברהם זצ"ל ושמת והודה לדברי עכ"ל. וזה הר"ר אברהם הוא האב"ד כאשר אומרת לקמן. וזה זמן מה הי' בידי לפי שעה ספר קטן מהחכם יעקב רייפמאן, יכונה תולדות הר"ה, וראיתי שכתב שזה הר"ר אברהם שטביא המאור הוא הראב"ד, וע"כ צריך למחוק תיבת זצ"ל, וזה לאות אמת מאהבת האמת של ר"ה, שאף איש ריבו שאל, ובפעם הזאת הודה לו. וטעה בזה משנה טעות, דבשטה מקובצת לב"ב תמצא שעל הסברא שהובאה כאן ששמת והודה עליה הר"ר אברהם השיג הראב"ד בכל כוחו, וכתב מה שתרץ א' מן החברים זה מעיד על אב"ג. וזה מעיד על דה"ו דהני חוקה, אינו אמת, א"כ ע"כ הראב"ד לא הודה ושמת לדברי ר"ה. מיהו אף לשמת החכם רייפמאן שכונת המאור על הראב"ד לא הי' צריך למחוק זצ"ל, שהר"ה אף שהתחיל חבורו בימי עלומיו, מ"ט שעת גמרם ויצואתם לאור הי' בוקנתו כמו שמצינו פעמים רבות במאור כך למדתי בולדותי ועתה ראיתי וכו', וכן תמצא שאביו רבנו יצחק עשה שיר יקר בתהלת ספר המאור, וזה הי' ימים רבים קודם גמרו, כי במס' שבועות דף מ"ח וב"מ ק"ח וזולתם תמצא במאור: פרוש זה קבלתי מאבא מורי, ואבא מורי רב גדול ומובהק בדור וכו' לברכה ולחיי

ראב"ד פ"ב דבכורים ס"ז שכתב: וסכי איתא בירושלמי מנחות פ' כל קרבנות לבדו אחר חטכה לא קדשו (ולא ס' נריך להביא ממרחק לחמו, סכן בירושלמי ספ"ק דבכורים), וכן החוס' מעילס י"ז ע"ב ד"ה חלו כ' ובירושלמי מפרס, וכן המגיד פכ"ז מסל' זכירה ס"ח הביא ירושלמי חוס' ערכין. וגם רסב"ץ סוף חוס' קינין כ' יס תלמוד ירושלמי לכל סדר קדשים זולתי על מדות חמיד וקינין, ס"מ סס"י לפני ירושלמי ס' קדשים. ועתה תעיר לחון מכבדי תורת חלקינו ומתקרי זמננו על דבר יקר רס וגמל. שמעתי מפי גאון סעדין מונה בירושלמי חוס' קדשים כ"י צאונר ספרי וואטיקאן צרומי. וכעת הולח אשר מלכות נרפח מלחם ידס שמה לבקש גדולת ככל אשר תחפץ, והיא גם היא דרכה לתמוך בזרוע עוזה כל חוקר בקדמוניות, וגסנין ממנה עגה ותוסייה, גם סריס ויועניס מוקירים ומכבדים ספרי קדמו, וזימין נדקס עזרו נהוליה תעלמות ספרי קדס לאור — ואס סקרובים אל ססריס מחסוס מלכות להוליה בירושלמי ס' קדשים מחסגר, ומלחוס עון. שמעו אלי נדיבי עם חלקי יעקב! סלחו מחס' א' להוליה יקר מוולג להסחיר סעטרה לישוס, וס' יללוח דרכו. ולחס מעלס חני עליכס סכר סרצס כחלו עשיחס בעלמכס, נרצח מחמוס סבס עליכס, ולפני שחס יונין סמוכס!

ולחיי הע"ה. והר"ה האריך ימים אחר פטירת הראב"ד (ע' לקמן אות ו) שבמחברת השגותיו על ספר בעל הנפש לראב"ד שר כשירו בתחלת ההשגות: בא לירי ספר בעל הנפש להרב, והוא על המשכב, מורה צדק בתורה שבע"פ ובכתב. ובחי הראב"ד לא הוקירו וכבדו הר"ה כאשר נתעלה בשיר הזה (ע' שטה סוף ב"מ). — ולמען תאמין שבמקומות שהזכיר הר"ה אברהם או רבנו ר"א שכונתו לראב"י אב"ה, אצא מגדר וגבול המבוא, ואעידה לי עדים נאמנים ע"ו. כתובות כ"א ע"ב בשטה ג' שישבן לקיים את השטר מביא המאור דעת הר"ד אברהם וצ"ל שדוקא בטמון בעיני הגדה, ואם תעין בחדושי רא"ה תראה שזה דעת אב"ד וכן תראה מריטב"א ושטה מקובצת שהראב"ד ישב בענין אחר. גטין י"ד מביא המאור והר"ד אברהם וצ"ל ס"ל אע"ג דבעיני גבי כולכם שיחתמו בפני חבריהם, אבל אין צריכין כולם לכתוב ביום א', והרשב"א בגטין מביא בשם הראב"ד שחולק וכ' אם כולם עדים צריכין לחתום. כולם ביום א' וזה בפני זה, ואי משום תנאי יכולים האחרים לחתום אפי' מכאן עד יו"ד ימים אפי' זה שלא כנגד זה, והוא ממש כדעת המלחמות שהשיג על הר"ד אברהם וצ"ל, א"כ ע"כ הר"ד אברהם וצ"ל שהביא המאור הוא ראב"י אב"ד. ב"ב ל"ז בשטה זה התוין באילנות מביא המאור דעת הר"ד אברהם וצ"ל, ואם תעין בשטה מ' תראה שזה דעת אב"ד. ב"ב ע' ע"ב בשטה דשטר כים היוצא על היתומים מביא המאור הר"ד אברהם וצ"ל שאין אוטרין גבי יתומין מתוך שאינו יכול להשבע משלם אם אביהם הי' ראוי לשבועה וכ' שזה פשוט, ואח"כ כתב: ויש מי שסובר להעמיד שמועה זו וכו' וזה הספרש צלל במים אדירים וכו' וזה האחרון הוא הראב"ד כאשר תראה בשטה, א"כ ע"כ הר"ד אברהם וצ"ל שהזכיר בתחלה איננו הראב"ד. ב"מ ק"א אין קנין לנכרי להפקיע כ' המאור ראיתי בפ"י הר"ד אברהם וצ"ל פרוש לא ישר בעיני וכו', ואם תדמה לו מה שכ' בשטה בשם ראב"ד שהשיג על כל דבור ודבור מדבורי הר"ה הוכח תוכיח שהר"ד אברהם איננו הראב"ד. ואב לכולן בסוף ב"מ הביא הר"ה ב' פעמים תכיפות רבנו ר' אברהם וצ"ל ופליג עליה בתרווייהו, ואם תעין שמה דבריו מלחמות לרמב"ן תראה שכונתו לאב"ד וכן בשטה. וכן בב"מ כ"ב תמצא בס' המלחמות שכונת רז"ה על הרב אב"ד וכן תמצא בשטה רא"י ברורה שר' אברהם הוא ראב"י אב"ד, שהראב"ד מביא שם דברי רז"ה ומה שהשיג על הר"ד אברהם ואמר הראב"ד תמה אני על אדוני הרב אב"ד מאי מספק בהאי מלתא ומה שכתב בס' המאור אינו וכו' ע"כ. ובפרק הפרה ג"ב ע"ב, השיג המאור בפרוש מנו שהוא פושע לענין הרש הוא פושע לענין פקח על הר"ד אברהם וצ"ל. ואם תעין במלחמות תראה שזה האב"ד. ובריש פרק המרובה חולק רז"ה על הר"ד אברהם וצ"ל בענין אי כתבינן אורכתא אמטלטלי דכפרי, וברשב"א תמצא שזה דעת ר"א האב"ד כאשר קוראו הרשב"א תמיד ולא מתליפו בראב"ד. בר"פ החובל משיג הר"ה על פרוש הר"ד אברהם כפי מתפתח גברא, ובשטה מ' פ"ה ע"ב וברשב"א שם תראה שזו דעת האב"ד, ואח"כ הביא פרוש הראב"ד. ובריש הגוול הביא הר"ה נמי הר"ד אברהם וצ"ל, דמהו עם המלחמות וחדושי רשב"א ותמצא האב"ד לעומת הראב"ד ותבין שכונת רז"ה לאב"ד. ודי בזה להראותך שכונת הר"ה במקומות שסתם וכ' הר"ד אברהם וצ"ל, לראב"י אב"ד, ולא לראב"ד. והשורות האלה תהיינה לך לעדה, שהחכם יעקב רייפמאן ראש המדברים על תולדות הר"ה פותח שעדים וקורא הקדמות, אך אינו מעטיק בתוך הספרים להבין מטמונותיהם, ע"כ באה אליו האשמה הזאת, שמשנה עתים ומחליף את הומנים ואת האנשים. הודיענו תהלת הר"ה ויהללהו וירוממהו בקהל עם עשר ידות על הראב"ד 10), ועל כל אנשי דורו בתורתו בחכמתו במדותיו ובמדעיו: כל השומע יתן לו תודה, אך מה שחשב שטצא מציאה חמדה גנוזה במאור: שם אברהם, ויקרא אח"כ חמותי ראיתי אור, זה הוא איש ריבון! שגה ברואה 11), כי פעמים רבות מזכיר רז"ה דברי ר' אברהם, אולם אין זה דברי איש ריבון, כ"א זרע אברהם אוהבו, ראב"י אב"ד אלופו ורבנו. ולא נעלם ממני שהר"ה מזכיר גם ר' אברהם אחר בחדושיו בפ"ב דר"ה, התוכן הגדול הנשיא ר"א בר חייה הספרדי וקוראו מחבר ספר חכמי כוכבים (והוא חלק א' מספרו צורת הארץ) אך לא הכירו פנים אל פנים ולא דבר אתו בהלכות, כי הנשיא ר"א חי בזמן ר"שי, וקרוב שנפטר בטרם הר"ה יולד.

ן הבורים ותשובות אשר כוננו ידי ראב"י אב"ד.

מתברריו נודע לנו ספר האשכול המונח לפנינו. וכבר כתבתי בשער הספר מספר ההלכות אשר יכול. ואין ספק שהמחבר כתב גם על הלכות שבסדר נשים ונישואין, אך בספר זה לא נמצא טעם נישואין רק על הל' ע"ז וי"ג, ומעט מועד טהל' קדושין חליצה ועדות וכו' נכללות בשאר הלכות. אמנם מחדושי רשב"א לקדושין, ב"ק, ב"ב, יבמות, גטין, וטחוס' הר"אש ליבמות ומס' המאור לב"ב ולב"ט ומריטב"א למכות ומחדושי בעל נמק"י לשבועות ומחדושי רמב"ן לגטין, וחדושי ר"ן לסנהדרין, ומשטה לכתובות ולב"ט, נשמע

10) ועם כל זאת חסבו הדורות הבאים אמריהם כראב"ד גדול ממונו בתורה ובמקומות שנחלקו דעותיהם ע"פי סרוב נקטין כראב"ד. ובמקומות רבות לא מלאנו בכל הסוסק"י חצר א' לפסק סרז"ה כגון בקדושין במזן לאחר סס. צעסית מלאכס צע"פ, לאכול ולשתות אחר סלל גליל פסח חולתס.

11) כיוולא צו מולתפי כתוב בצאריענט מוסנת תר"ד צסס עקס א' ושמו מוקס סכ': סרז"ה ס'י כ"כ אוכצ אמת ואיס גיווני עד סלח נסח פניס לדברי סתלמוד במקוס סמתנגדי' נגד זכות רעיונותיו ודרכי גיוון אמותיו וכ' סמלח ספן זס במאור צסנת כ"ד ע"ג, וסנס סקר ענס צו, סצעל סמאור כ' אע"ג דראב"כ תדמס נגר סנגרר לקיס ססתקינו צעל סצית, סן לא תדמיין ססתמיס מחובר ממור מכל וקוס, תדע דסח סמואל ס"ל בצריות סל דקל כרסכ"ג וצנגר סנגרר פסק כר"י דצנו קסור, ועוד מצייל ראי' מר"ו וכ'. סרואס ירלס כי לא תלבו ענס למלוק, אלא סמך עלמו אסמואל ואר"ו נגר ראב"כ. ולאו ס'י סמוקס סוס אוכצ אמת לא ס'י כחצ כן. ועוד סלריך מוקס זס לגבר תועס על קדוס ס' סרמז"ן סלח ס'י ספן כ"ל לסחויק דבריו ומוסלח סתלמוד במקוס סוס. קרל נח דברי רמז"ן ותרלס כי צפועל כפיו עקס סמוקס צמומו פוסל, אלל מוסס אמת ותורחו ממת וסול גלוי.

נשמע שעשה פרושים לכל מסכתות הנוכרות, והרמב"ן במכות י"ט הביא פרוש וגרסת ר"א אב"ד ו"ל ובטעות נדפס הראב"ד (12) וכן בכ"ט בספרי הראשונים נתחלפו השמות והמבין יבחין. ומכל פרושיו למס' אין אתנו פה היום, אכלום שני זמן והגם טמונים בארץ או באוצרות ספרי כ"י שלא שלטה בהם עין. וגם ס' הברית ופרוש על ספר יצירה אשר נסתפקנו באות ה אם בעל האשכול הברם או לא, איננו אתנו. ומת"ד ס' ק"ט ומס' קצ"ה — ר"ג, ומס' התרומות שער ב' חלק א'; שער י"ד חלק ג' ט' וי"ד; שער ג' חלק ב'; שער מ"ה חלק א' וד'; שער ל"ה חלק א'; שער ס"ה חלק ב' וג' נראה שחבר תשובות רבות ולבד מן דין כבר הבאתי לעיל מס' היוחסין שנדפס בלונדון שכ': אבל ר' אברהם בן יצחק הנקרא אב"ד הוא הגדול על כלם, כי הפליג בישיבה ובשנים ועשה ספרים הרבה לבאר כל ספק בפרוש ובפסק הלכה ורב מכל אלה החכמים עכ"ל. ומצאנו פעם א' בתוסי' טכות י"ח ע"ב פרוש בשם ר' אברהם ב"ר יצחק, וקרוב שזה האב"ד בעל האשכול; אמנם ראב"י שהביאו תוס' ב"ק פ"ו ע"ב, אין זה האב"ד, אלא ר' אברם בן יהודה הצרפתי כנראה מחדושי רשב"א לב"ק שם. וראיתי לרנ"ה בתשובתו בס' התרומות שער מ"ה שמביא שר' אברהם בר"צ אב"ד ה' סוטר ומחויק בתשובותיו המנהג שלא להשמיט כספים בו"הו בח"ל. והדבר תמוה שבס' האשכול הל' ערלה כ' שמטת כספים נוהג בו"הו? עוד מצאתי בתשובת רשב"א ס' נ"ג שראב"י אב"ד וחתנו הראב"ד כתבו יבש כיבש מ"ב צריך ס' לבטל, ובאשכול הל' תערוכת מביא כמה ראיות שבטל חד בתרי? ומצאתי פשר דבר לסתירות אלה ברמב"ן בס' הוכות, שפסק שם השמטת כספים נוהגת בו"הו ומסיים: וכבר ראיתי להרב ר' אברהם בפרוש מס' ע"ו בשמעתא דרב הונא ברי' דר' יהושע (ע"ו ט' ע"ב) שב' קמ"ל רב הונא דשמטת כספים נוהגת אע"פ שאין שמטת קרקע נוהגת דלא ס"ל כרבי ואי נמי ס"ל כותי, נהי דמדאורייתא לא נהגא, מדרבנן מיהא נהגא אף בח"ל. תנוח דעתו שהניח את דעתנו וחזר והודה על האמת עכ"ל רמב"ן. אל תחשב שזה ר' אברהם הוא ראב"י, לא כן, שהרשב"א בנטין ל"ו כ' להדי' דעת הראב"ד שאין שמטת כספים נוהגת בו"הו, אבל הרב חזר בו בפרושו בפ"ק דע"ו (ומטעם זה לא השיג הראב"ד על הרמב"ם בפ"ט מהל' שמטה) עכ"ל אמור מעתה מה שאירע לראב"ד אירע גם לחותנו ראב"י אב"ד, שניהם חזרו, ומשנה ראשונה לא זוהי מטקומה, אבל משנה אחרונה היא הכתובה בס' האשכול. וכבר הודיתך בהערה שגם בדין טומאת בהן חזר הראב"ד בת"ד.

¶ דרכו וסדרו של ס' האשכול והתועלויות היוצאות ממנו.

דרכו בקדש על דרך פסקי הלכות גדולות, ויתרונו שמוליך ומביא ומעטיק במצולת ים התלמוד בבלי וירושלמי ותוספתא וסוקר בסקירה אחת פרושי הגאונים והפוסקי' הנמצאים בומנו, מבררם כשטלה ומכריע בדעתו, ומסיף הלכות חדשות כנחל נובע ובמקור חיים שכל בעליו. גם על אגדות הש"ס טפיץ אור הפשט ונוטה לפעמים מדעת כל המפרשים שהיו לפניו. וע"פי הרוב הולך בעקבות

(12) דבר הלמד מענינו הוא, שהרמב"ן כ' בשמו שגרסו ס"ס ס"א: אי קסבר קדושה ראשונה וכו' ומפרקין קדושה ראשונה קדושה לע"ל ואלו צנו מוצא אחר המרצן נאכל בזכור, והכא בזכור שמרן דמו קודם מרצן ואח"כ נמרח הבית דמקסיין צטרו לדמו, מה וכו' ואקיס רחמנא מעשר לזכור. ואח"ל שהראב"ד גרס כן, שהוא סגי על הרמב"ם פ"ו דבית הצמורה שפסק כר' יהושע צעדיות פ"ח מקריבין אע"פ שאין בית, וכ' הראב"ד זה נגד סתם משנה דפ"ק דמ"ש ואם אין סם מקדש יקרב דקדושת המקדש וירושלי' בטלה. ובחמת אין מקום נקושתו לפי הגרסא שכתבנו והיא ג' תוס' סם דלהכי אם אין סם מקדש יקרב, כיון שאין סם מוצא כחשר העירו ע"ו מג"א צסי' תקס"א ומ"לנו, וסימס לא ידעו צמ"כ שכבר קדמם השתצ"ן ס"ג ענין ר"א. (ודבר זה מתאים למ"ס הרמב"ם פ"ג דפס"המק אין חולקין קדשים אם המוצא פגוס, ומה שפסק גם כר"ע צפ"א דזכויות אין מציאין זכור ומח"ל ע' עטרת אלי' זבחים ס' ותמורה כ"א) נחבאר מה שאלה ה' לראב"ד גרסא זו צט"ס מכות אלא ג' רש"י, וע"כ נ"ל ברמב"ן ר"ח אב"ד ז"ל. ובעקר השאלה למה לא צנו מוצא אחר המרצן והקריבו דשו צה רבים. ולדעתי אחר המרצן לא הניח שצט ברזל של רומי לבנות מוצא, וקרוב לנ"ן שנים אחר המרצן נחרסה העיר ע"י אדריאן וגורשו כלה מירושלים, וציוני קיסר יוליאן חובב ישראל שנה לבנות הבית, יח אס מיסוד התמתון ועצת בניו כאשר ספרו דרשי הדורות, ואחרי מותו סמלו הנרות כצרחשונה ולא נחן רשות לבנות מוצא במקום המקדש. ואם נחן וכול להקריב עכ"פ קרבנות לצור הצאים צט' לדעת ר"ח כסן. אך לפענ"ד אף אם יותן רשות לבנות מוצא וכו' לנו אפר פרה להבטח אסור לנו להקריב, שהקב"ה יעד ואשיבה שופטיך כצרחשונה ויעליך כצחמנה ואחרי כן יקרא לך עיר הלבד קריב נאמנה, ומה מדייק הרמב"ם צפ"מ צפ"א דסנהדרין שקודם צנין צ"המק לריך נהקיס צ"ד של סמוכין ועו' רנצ"ח קוגטרוס הסמוכה ותומים סו' א'. דמוסכס דא"ל לנו לעשות סמוכים עד צילת אליה (וסרמב"ם צבל' סנהדרין חזר מדבריו צפרוס המסנה ולא צירר' ליה אם אפשר לסמוך צו"הו) והנה כל מעלת ירושלים הוא המקדש ועל ידו נתקדסה לחכו סם קדשים קלים ומעשר. ואמרו חז"ל לך לא נן מרס צירושלים וצדו עון, תמיד של שחר מכפר על עבדות נילס תמיד סצ"ט מכפר על עבדות יוס לכן נקראת עיר הלבד, וא"כ כשייעד הכחוב ואשיבה שופטיך כצרחשונה ואחרי כן יקרא לך עיר הלבד, מקום שהקרבנות מכפרין, מיני' שמעוין דצנח סמוכין לא יקרא עיר הלבד וקרי' נחמנה ומעלת ירושלים נענין זה נעדרה ודלא כר"ח כסן (מיסו ודאי עדיין יחרון לירושלים אף צו"הו שאין סמוכין ואין קרבן דברי סופין לעלות מח"י לירושלים כדאי' סוף כתובות דמקודשת ועומדת היא ואינה נריכה לע"ל להתקדש קדושה אחרת ויש צה הרבה מעלות וקדושות חסכס הרמב"ם פ"ו דב"ב. ואני חומר אף הראב"ד מודה דסופין לעלות מח"י לירושלים אף צו"הו מדלא סגי על הרמב"ם צפ"ג דלישות וגם כר"ף וכל הראשוני' ס"ל הכי ולדיד' נ"ל הטעם אף דס"ל קדושת ירושלים בטלה, מ"מ כיון דמיועדס להתקדש קדושה עולמית, ומסרה יבנה צ"המק, בעמיוו מכמים צמעלותיה). אבל ציוני מכמי התלמוד סהיו עדיין סמוכין עד סוף ימי חצ"י ורבא כמ"ס הרמב"ם ספ"ה דקס"ה, היו יכולין להקריב, להכי פריך צמכות ו"ט אצרייתא צכור נמי יקרב, דמקריבין אף שאין בית. ובעקר המקורס אי קרבו לאחר המרצן יש מציאין ראו' מוחגי' דפסחים פ"ו מעסה צר"ג שאמר לצבי עבדו לא

בעקבות הרי"ף, שותה בצמא דבריו ומענדם עטרה לראשו, ובמקום אשר יסובו עליו רבים ודורכי קשת הנוֹסְבִיב עליו, הריק את הניכיו למען הציל אותו מהשגותיהם. גם דברי רב האי גאון המה לו לעמוד הענן לנחותו דרך הישר בהלכות עמוקות. גם פרושי שאר הגאונים יאירו לו במחשך כעמוד אש לילה. אבל בכל מקום נכר מה שהי' רבנו חכם ומבין מדעתו ולא נשא פני הרי"ף והגאונים במקום שלא ישרו דבריהם בעיניו. ובמקום שנראים לו דברי הרי"ף ואין לו להוסיף מביא דבריו בקצור, ולפעמים כותב: בהלכה זו לא מצאתי חרוש בדברי הרב ולא העתקתים, או בהלכה זו לא מצאתי כי אם מעט חרוש בהל' הרב ובגרסת התלמוד ואכתבם, ויש אשר יהיו דבריו כצורתם ברי"ף. ועלה לפני במחשבה תחלה לבלתי העתק אלה הדברים במלואם, שדי להעיר הקורא על ס' הרי"ף הנדפס, אף אחרי שובי נחמתי, כי התבוננתי שע"פי הרוב יש שנוי קטן או גדול בתיבות ולפעמים בסדור הדברים בין הרי"ף הנדפס ובין מה שהביא המחבר בשם הרי"ף. ולדוגמא ראה ריש הל' ק"ש ותפלה, או בהלכות ציצת בדין סדין בציצת, או בהל' טרפות בדין נפלה מן הגג וכיוצא בהן, ותדמם לדברי הרי"ף הנדפסים ותראה הפרש גדול בין נוסח הנדפס ובין נוסח הישן אשר בס' האשכול. גם עלה בלבי בכל המקומות שהביא המחבר דברי הש"ס לציין רק ראשית הדבור ולכתוב: וכו'. אך כאשר קראתי נוסח הש"ס הטובא באשכול והתבוננתי על מקומם בש"ס שלנו, מצאתי נוסחאות שונות זו מזו, וא"א להחמיאם לנוסח המחבר, ולפעמים מצאתי שמה שלמה שאיננה בש"ס שלפנינו וכן להפך. לכן אמרתי אם אחשך מלהדפיס הדברים ככתבם וכלשונם כאן ומצאני עון, לכן נשאתי גם משא זו על שכמי להעתיק ולהדפיס הכל ככל הכתוב על ספר. והיה זה שכרי, שמצאתי ע"פי נוסחת המחבר ורמיוותיו בעומק הפשט כמה ישובים לפסקי ראשונים נ"ע ולחוק הלכות רפות ומנהגים בלתי נודעו עקבותיהם.

ודע שהרבה תשובות הגאונים הכילים ס' האשכול כבר נדפסו בקבוצי תשובות הנקראים שערי צדק, שערי תשובה ווולחם, והם בידי התלמודיים ודורשי הדורות. אך נמצאו בספר אשכול הרבה תשובות שלא שופתן עין מעולם. וגם בהנודעות ימצא המשכיל הבדל גדול בין צורות הנדפסות כבר, שהם ע"פי הרוב קטועות ומוטעות, ובין צורתם בס' הזה. עוד תהוה שבראשונות ע"פי הרוב לא פורש ממי מקדושים יצאו הדברים. ואמת טוב עשה המקבץ והמדפיס במקום שסתם ולא פרש מי הוא המשיב, ויקבל שכר על הפרישה יותר מעל הדרישה, כי במקום שקרא בשם למי מקדושים התשובה, לפעמים תוכן התשובה יוכיח כי משגה הוא. צא ובדוק מה שייחסו המדפיסים בקבוץ א' לר' האי גאון, תמצא בקבוץ א' מיוחס לר' שרירא או לרב נחשון או לשר שלי' גאון, ועוד יתגדלו להתיחסות זו כמה ערכים שבס' הערוך. לכן תגל נפש החכם וישטח לב החוקר, בראותו בס' האשכול איש איש מהגאונים על עבודתו ועל משאו. ואם באחת או שתיים לא פורש שם המחבר, מכותלי הדברים נכר ממי יצאו. ולאיש אשר אלה לו הקבלה הנכונה וימי חייו הגיעו לומן תלמידי הגאונים יאות לנו להאמין יותר מכל הקבוצים הנמצאים פה עמנו היום, ועתה צא וחשוב — מלבד הרושי הלכות המחבר — כמה תועלויות יוצאות מספר הזה:

- 1) בו תראה נוסחאות הישנות שבתלמוד בבלי וירושלמי ותוספתא ברי"ף וה"ג ושאלתות ותשובות הגאונים.
- 2) על ידו תשכיל בחקירה ודרישה על שמות וימי חיי הגאונים ומפעלותיהן, ומי הרב ומי התלמיד.

יאיר

ונלו לנו את הפסח. ואין מזה ולא מנהג ו' ע"ב שאפס למי תורה שום ראי', ד"ל קודם המרצן סי', כי שתי שנים אחר המרצן נעשה ישיא כמ"ס תוס' שבת ל"ה, וכבר סי' לאים קודם המרצן. גם אין ראי' מוסכרין י"א שטבר הסנה וכתב דגחילא רכיכין ואמרין דעדקין (ואין ראויים עדיין לפסח) המנהג דלציב לא מעט, דיתכן כיון שהי' כך הנוסח בזמן הבית דעוסין דברים אלו סעד כדאי' הסה, הסזיקו בנוסח זה אף לאחר המרצן משום מהרה יבנה, וכמוהו אמרו צביתה וצוים הסף כולו מסור משום מהרה וכו'. סזב מלאתי כן להדי' בר"ן חמש שעות צוסהדרין וצרל"ט דף רפ"ט ע"ב. ויש לנו ראי' מוכחת שלא הקריבו אחר המרצן מהא דאמר ר' יוסע סוף פ"ח דעדות שמועתי שמקריבין אף שחין בית, מה זה שמועתי, הלא צעניו ראה שהשיא ר"ג הקריב ק"פ וחורה ומכ"ס שהקריב ת"מו, הלא דלוי' שלא הקריבו אחר המרצן, והצטעם שלא הניחוס האומות לבנות מוצח במקום הזה. ושמתתי שמלאתי בס' מלורי אור להגאון ר"א ווארמש מומץ שכ' על דברי ראב"ע ורד"ק סוף מגי שהקריבו זמן מה קודם בנין בית סני, וכך שמוע בעזרא ג': מיוס ח' למדס השביעי החלו והעלות עולה והיכל ה' לא יוסד. ומלומר ר' יוסע שמועתי שמקריבין, ר"ל היינו ציינו עזרא אפי' בלא קלעים דק"ר קלע"ל, אבל אחר המרצן לא הקריבו עכ"ל. ועמיתו הרב ר' אהרן פולדס ז"ל הביא עוד ראי' שלא הקריבו ציינו ר"ג מפסחים ע"ב ע"ב צוספו אמר ר"ג לר"ט וכי יש עבודה צו"הז. וחכס ח' ראה להבית ראי' שהקריבו לאחר המרצן מומ"ס תוס' ע"י י"ג דראב"ע מעשר ככל סנה י"ב אלפי עגלי, והי' אחר המרצן שכבר צטלו מעשר צמה מפי הסקלה? ותרנו שמה לא נחצבל מעשר צמה אלא כמה שנים אחר המרצן. ואין לריך להסיב עליו, שחס לא נחצבלה הפרשת מעשר צמהים הראשונות אחר המרצן, דלוי' צלפיתס אולי ירחס ה' ויתן חוס צעיני הרומיים לבנות מוצח צמקוס המקודס, דעדיין יוכלו להקריב אפי' קרצן ימיד צטורה סהי' להס אפר פרה כדאי' חגיגה כ"ג. או אפשר שאלמו סיפרישו מעשר צמהים ויניחו עד סיפול צו מוס (ככל אשר עושין פס היום צצכורות) שאלו כל הנחתן לצעלים כדאי' צכורות ל"א (לבר מן דין קוסי' תוס' בל"א' ל"ק וממילא אין לורך צחרונס ושמה לא נחצבל מעשר צמהים וכו' דמ"ס מעשר י"ב אלפי עגלי, אין סכונה למעשר צמהים אלא למעשר עני, וכ"ס הרמז"ס פ"ו דמעשר עני מכל נכסיו לריך ליתן מעשר לעניים ומסיק לי' צירוסלמי ריש פאה מדכ' כבד ח"ה מוהוק מראשית כל הצואתך וכ"כ תוס' תענית ט' צסס ספרי, וע' מרדכי גדול סוף פ"ב דצ"ק סי' קל"ב גם על מעשר עני מוסבט ועומד, וח"כ גם מצהמות לריך ליתן מעשר לעניים צחרות נדקס. ואפשר שהתוס' מלמו צזה, דלוי' לעניים יסזב, דלוי' הו' וחתן מומס שהיא נוטה מן המוצח כדאי' כתובות ל'. סזב ראייתי צתוס' מנחות ס"ה ע"ב ראי' דריב"ב צזמן הבית מדהקריבו פסח צזמו, פסחים ג' ע"ב, ש"ו דס"ל אף ציינו ר"ג תיכף אחר המרצן לא הקריבו, דדוסק לומר סזוכו ע"מ דלומר חחס לצסוק קטלוהו להאי ארמזי. וע"ס הצרווה נר' צרוך צ"ר יתק צבלכות ח"י.

(3) יאיר עיניך בתשובות ופסקי הגאונים אשר עדן לא שופתן עין שלא באו בדפוס עד הנה.
 (4) יעיד לך אוון לשמוע הכרעה בכמה דינים אשר לא פורשו בדברי הראשונים, והאחרונים נחלקו בדבר וילאו למצוא הפתח.

והא לך- ארבעה כללים הנצרכים להבנת הספר.

- (1) כ' מקום שכתב הגאון סתם הוא רב האי גאון, ובכל המקומות אשר דרשתי וחקרתי מצאתי כן.
- (2) כל מקום שמוזכר הרב ר' יהודה הוא ר"י בן בריוילי אלברגלוני מחבר ס' העתים.
- (3) במקום שמוזכר בעל הלכות פסקות הוא רב יהודאי גאון, ובמקום שב' הלכות גדולות כונתו על ר"ש מקיירא ולפעמים מביא שניהם לדעות מתנגדות, ושניהם תמצא בהלכות גדולות שבידינו, ותשפט מזה שה"ג שבידינו מורכב מחבור הלכות פסקות מרב יהודאי גאון ומהלכות גדולות של ר"ש קיירא והעירותי על ענין זה כמה פעמים בנחל אשכול. לפעמים כ' רבנו הלכה בשם הלכות גדולות או הלכות פסקות ולא נמצאו הדברי' בה"ג שבידינו וכבר העיר הרמ"ע בתשו' ל"ב כי הסרונות רבות בה"ג שלנו וכמה דינים שמביאים הראשונים ממנו חסרו בה"ג הנדפס. גם דעת רוב חכמי פרובינצא שה"ג הר"ש מקיירא חברו, עי' רו"ה סוף ר"ה ורמב"ן בהקדמה לס' המצות, ורב יהודאי חבר הלכות פסקות.
- (4) במקום שכ' ויש מחבורתנו דוק ותשכח שהוא ע"פי הרוב הראב"ד או הרו"ה או ר' משה בר יוסף מנרבונא.

ח לשון הספר.

לשון ס' האשכול הוא תלמודי, ולפעמים תערובת לשון תלמוד ולשון מקרא, ולפעמים כולו ארמי כסגנון הגאונים ורבנו חננאל ור"ף, ולא לבד לשון הספר, אף תהלוכות הגיונו מתאימות לספרי הגאונים הנזכרים, לא הלך בגדולות ונפלאות הפלפול ולא הרבה לדבר גבוהה גבוהה, כי אם במעט דברים הראנו אבן הראשה של כל סוגי' וסוגי' ומסיים תמיד בפסק הלכה. ובמקום שרוצה המחבר לפרש ולבאר שמות לשון הקדש וארמי או ענינים שלמים אשר לא יובנו כי אם בלשון הנדברת וחיה, תרגם בלשון ערבי, שפת החכמים והנבונים בימים ההם בספרד ובפרובינצא וגם בכבל ובאפריקא, ומעט מועד פתר בלשון צרפת. ואכף עליו פיהו לדבר כן באשר לא הורגלו רוב חכמי פרובינצא בימיו לדבר צחות בעברי' בענינים שלא פורשו במקרא ולהמציא בל"הק מליצות והוראות טענות וויכוחים שלא נאמרו ונשנו בכתיבי קדש. לכן פרשו בלשון עם ועם מדינה ומדינה, ויש מחכמיה שדברו עברית אף בעניני אלה וינהגו בכבודות ולא נקל להקורא להבינם. קרא נא דברי הר"ף בכתובות פרק יו"ד: „מאן דלא סגי לי' בהאי פרושא לעיין בסוף מסכתא בפרושא דכתיבנא בלשון ערבי" וכך כ' בכמה מקומות (חבל שלא נדפסו הפרושים האלה בספר הר"ף, ובתשו' רמ"ע סי' קכ"ז קכ"ח קכ"ט נעתקו ללשון הקדש) גם הרמב"ם חוץ מספר היד כ' חבוריו בלשון ערבי. וגם לשון עברית מראב"ע, חוץ משיריו, איננה מרוצה וקלה ומובנה, כלשון חכמי צרפת ובראשם עט סופר מהיר מאור עינינו רש"י. ואני באשר כבר נשיתי מה שלמדתי בנעורי מלשון ערבי, ע"כ לא יכלתי לתרגם בכ"ט, אבל לא מנעתי עצמי לפרש עד מקום שידי מגעת.

ו ואלה שמות הסופרים והספרים אחר התימת התלמוד שהוזכרים בעל האשכול, ובפנים בפרושי בהגיעי אליהם כתבתי את אשר ידעתי מהם וממעשיהם ועת חייהם:

(1) מר אברהם קבסאי גאון.	(23) ר' יוסף טוב עלם.
(2) רב אהרן גאון.	(24) ר' יצחק בן מרון הלוי.
(3) רב אבומאי.	(25) רב ישראל.
(4) רב אחא משבחא.	(26) רב יהודה אלוף דמנהר פקוד.
(5) רבנא אבין.	(27) רבנא יעקב בן רבנא משה ב"ר אבין.
(6) רב אלעזר אלוף מן אספמיוא.	(28) מר רב יעקב גאון בסורא.
(7) רב אפרים (תלמיד הר"ף).	(29) ר' יעקב מרמרוג (ר"ת).
(8) רב מר אשי.	(30) ר' יוסף בן יצחק בן אביתר.
(9) בעל הלכות.	(31) מר ר' יוסף גאון.
(10) בעל מתיבות.	(32) רב כהן צדק.
(11) רב ברכיה.	(33) מתיבתא קדושה.
(12) רבנו גרשום.	(34) ר' משה הדרשן.
(13) מר רב הונא אלוף.	(35) רב משה גאון.
(14) רב הילאי.	(36) רב מתת' גאון.
(15) רב האי גאון.	(37) רב נהורנאי גאון.
(16) חכמי צרפת.	(38) רב נטורנאי ר"מ דמחסיא.
(17) רב חנינא גאון.	(39) רב נחשון ר"מ דסורא בר מר צדוק.
(18) רב חננאל ב"ר חושיאל.	(40) רב נחשון בר ברכיה.
(19) רב יהודאי גאון.	(41) ר' נסים בר יעקב.
(20) הגאון ר' יצחק אלפסי.	(42) רב סעדי' גאון.
(21) ר' יצחק אבן גיאת.	(43) רב עמרם גאון.
(22) הרב ר' יהודה.	(44) רב פלמוי.

- (45) מר רב צמח גאון.
- (46) רב צדוק גאון.
- (47) מר רב רבא.
- (48) שתי הישיבות.
- (49) רב שרירא גאון.
- (50) רב שישנא גאון.
- (51) רב שר שלף גאון.
- (52) מר רב שמואל ריש כלה רבי דרב אחא.
- (53) רב שמואל אבן חפני.
- (54) רב שמואל הכהן.
- (55) הנגיד ר' שמואל הלוי.
- (56) רבנו שלמה (רש"י).
- (57) הלכות גדולות.
- (58) הלכות פסוקות.
- (59) הלכות יצירה (ספר י).
- (60) סדר ר' אליהו.
- (61) ס' חפץ.
- (62) ס' טומאה וטהרה.
- (63) ספר המצות.
- (64) סדר רב עמרם.
- (65) פסקא.
- (66) שמושא רבא דגאונים.

ו עת ימי חיי מתברר ס' האשכול ומתי הלך למנוחה.

כאשר החשך יכסה ארץ, וערפל סביב תולדות הגאונים יחנה, כן נעלם מאתנו שנת הולדת ראב"י אב"ד ועת האסף נגהו. ואם הרב המאירי בפתיחתו למס' אבות השאיר לנו זכרון יום מותו, עוד לא נגלה לנו שנת פטירתו. וז"ל: הרב הגדול זקננו הנבחר ראב"י אב"ד נפטר בשנת תתק"ט בעשרים במרחשון. ונראה מ"ש תתק"ט טעות המעתיק הוא, שכבר הוכחתי בפתיחה לספרי ברית אברהם דף 32 ממה שכתב הסופר הנאמן ר' יוסף הכהן בספרו עמק הבכא וגם ממה שמצינו מכתובת יד רבנו אפרים בר יעקב מבונא, שגורת בלוי"ש היתה בסוף סיון תתקל"א, ואחרי כאה השמועה הרעה לאוני הגאון ר' יעקב ב"ר מאיר מרמ"ז כתב ספרים לכל הקהלות בצרפת ורינוס שיקבלו יום הגורה לצום ולאבל, מזה נראה עין בעין שלא נפטר ר"ת ד' תמוז תתקל"א (כאשר נזכר בספרים) כי רחוק להאמין שבעת כתיבתו לכל הקהלות פתע פתאום גוע ויאסף אל עמיו, ור' אפרים בר יעקב אשר כתב כל התלאות וכל הפגעים שנשכו ע"י גורת בלוי"ש וגם כל הקורות את רבנו יעקב ברמ"רו בעת ההיא, והפגעים אשר פצעו הרשעים בראשו, ואשר הצילו השם מידיהם, לא יזכיר מקרה זה, כי בא השמש בצהרים, ובשעת עבודתו עבודת הקדש איננו כי לקח אותו אלקי'. ועוד שרוב סופרי דורותינו כתבו שהרשב"ם נפטר שנת תתקל"ה, ור"ת מלך אחר הרשב"ם כמ"ש מהרש"ל וכן נראה מספר הישר לר"ת שהרשב"ם ה' רבו ושחיה זמן מה אחריו (וע"י לעיל הערה 1) א"כ נראה בהיר שר"ת לא נפטר תתקל"א. אמר מעתה כאשר הרב אב"ד מביא בתשובותיו דברי ר"ת וכותב עליו ז"ל, גם דבר מטנו כאשר יזכר מחכמי קדם כמ"ש בתמים דעים ס' ק"ט: שמעתי מחכמי דורנו ששמעו מפי הרב רבנו יעקב ז"ל, ובס' ר"ב ראיתי בתשובת הרב ר' יעקב ז"ל טרומרוג, שמע מיני' שכבר גוע ר"ת עת כתב הרב אב"ד דברים האלה, א"כ קרוב הוא שפטירת אב"ד לא היתה קודם שנת תתק"ס. ונראה להגיה במאירי תחת תתק"ט תתקמ"ט, ואל תתמה שיש כמה טעויות סופר כאלה במאירי כמו בשנת ב' אלפים תמ"ט גתנה תורה וצ"ל תמ"ח וכהנה וכהנה. וביוחסין דף קל"ב מצאתי כתוב: ראב"י אב"ד נפטר תתקס"ה, והא ודאי בדומה היא, שהראב"ד נפטר לפי עדות המאירי וכל דורשי הדורות ערב שבת חנוכה תתקנ"ט (בצמח דוד נדפס בטעות נ"ח) ומדברי הראב"ד בתמים דעים ס' ל"ט ונ"ו ובשטה מקובצת לב"מ (ע"י לעיל אות ד) מודעת שהראב"ד עודנו חי אחרי פטירת האב"ד והצילו אחרי מותו מהשגת הר"ה.

ועל השערתי שאב"ד נאסף אל עמו שנת תתקמ"ט אל תשיבני מדברי בעל שבט יהודה דף 112 שבי' שמצא בקונטרס: בשנת קמ"ו (תתקמ"ו) נעלה ענן כבוד ר' זרחי' ז"ל, ורז"ה הביא פעמים רבות פרושי הר"ד אברהם אב"ד ז"ל כאשר הראיתך בענין אות ה' ושביב את הארי אחרי מותו, ותוכיח מזה שהאב"ד נפטר זמן מה קודם שנת תתקמ"ו. דע קורא אהוב שאין אמון בדברי הקונטרס, אם כונתו לרז"ה בעל המאור. כי איך יעלה על הדעת שנפטר הרז"ה תתקמ"ו, הלא כבר ספר השגת על בעל הנפש לראב"ד אחרי מות הראב"ד כאשר גליתי אונן למעלה אות ה' והראב"ד נפטר תתקנ"ט, א"כ עוד זרחה שמש הרז"ה בשנה (היא 13). אך באמת גם דברי הקונטרס וגם דברי יתכנו ואין בהם סתירה, שלדעתי הקונטרס מר' זרחי' אחר דבר, וקרוב לשמוע, כאשר לא הזכיר כי אם שם זרחיה, לא שם שבטו הלוי, ולא שם מעשהו גדלו וגבורתו בעל המאור. ויש עוד רגלים לדבר. קרא נא בפוך שיר הראשון אשר שר רז"ה כאשר בלה ספר השגות לבעל הנפש ובקשת משם ומצאת, ששני אוהבים היו לו מגדולי הדור, שם האחד זרחיה ושם השני מושלם (משלם), ועליהם אמר בשירו: „לשני בני היצחק ראשים לאותחי, כי אעלה אותם

(13) גם הסכם גרעץ סלך בעקבות שבט יהודה וכ' סה"ס נפטר תתקמ"ו וכוסוף שנוולד תתפ"ה. ומקורו לא הסרה. וכתב מהשערה, ולדעתי אין סברא, לעשות קלר ימים שמש המעטירה, יראת ה' חוסוף ימים ונאמר לרך ימים בימינו ולדעתי יולד סה"ס ה' תתל"א סוספרי הדורות מלאו כתוב שעסק בחבורו שנת תתק"י ובפתיחתו לספרו כתב סה"ס בן י"ט טים (בגין די מן עטרין צלירא ליה סתא). גם מה שכתב גרעץ סה"ס ב' נולד תתפ"ה אין אמון בו, לדבריו לא היו גדול מרמב"ם צמים כ"א רק עשר, ואיך נפרס מ"ס התשנ"ן ס' ע"ב צחצובה לראב"ד סכ' על הרמב"ם אחרי התפסות חבורו: „הוא נער ולאמו ישיבים ושם ישיב מורה על הפלגת הזקנה כמ"ס גם סז גם ישיב עמו. וכ"כ חכמי הדורות סה"י סה"ס ב' מוסלג צוקנה צליתו על הרמב"ם. לכן יותר קרוב סה"ס ב' נולד כעשרים שנה צטרס יולד סה"ס ב'. גם מה שהחליט סה"ס ב' נפטר תתקל"ח אין לו סרה. וכן סרבה מהסערותיו דברי חלומות סה"ס.

אותם על ראש שמחתו הרב שמו כשמי ראשית תבואתי, אך האנוש מושלם קודש הרוחתי, יוכרו לטוב חמיד בברכתו. ועתה מי יערב לבו להחליט שלא כיון הקונטרס לר' ורחי' הוה, או לר' ורחי' היוני שהזכיר בשבט יהודה מחבר ספר הישר (ספר קטן הוכן מוסר השכל), או שלא חיו עוד בעת ההיא חכמים אחרים אשר יקראו בנחלתם ובשמם ורחיה.

ועל דבר שני חיי בעל האשכול, לא נודע דבר ברור. אך כבר כתבתי באות ג שהי' תלמיד רבנו יצחק בן מרון הלוי. ור' יצחק נפטר זמן מה קודם ר' יוסף הלוי אבן טיגאש שנפטר בשנת תתק"א כאשר בארתי שם. ויש לשער שר' יצחק הלך למנוחה שנת תת"ץ ובעת הזאת הי' תלמידו ר' אברהם אב"ד בן עשרים שנה, ואם תרטה בענין מה שכתבתי למעלה שחיה עד שנת תתקט"ט או הי' במותו קרוב לשמונים שנה, וזה טכוון למה שכ' בס' יוחסין (עי' אות ג) שהאב"ד הפליג בישיבה ובשנים.

ומה שאני מחליט שר' יצחק בן מרון הלוי נפטר ימים רבים טרם גדלו הראב"ד והרו"ה, סמוכין שלי מהשנה ראשונה של הרו"ה על הראב"ד בשער תקון הוספות, שהראב"ד כתב אפי' סמוך לוסתה פוקד בביאה בצאתו לדרך וגרם ביבמות ס"ב ע"ב אפי' בסמוך לוסתה וכמה עונה. וכתב הרו"ה זה ליתא שאין הפקידה אלא פקידת שלו' ונטילת רשות ואפי' באשחו נדה והכי גרם ביבמות בספרים מדויקים: ועונה שאמרו לא לעונת הוסת יציאתו לדרך (ט"ם וצ"ל לא לעונת הוסת אלא לעונת יציאתו לדרך) ומה שהגיהו בספרים: אפי' סמוך לוסתה אע"ג דאמר רבא חייב לפרוש עונה סמוך לוסתה הגהה הוא שהגנהה משמו של ר' יצחק בן מרון הלוי וליתא בספר ישן ואין בוה להאריך הלא כתובה על ספר הישר עכ"ל (כונתו כבר כתב ר"ת בספר הישר דף ה' סוף ע"ב שטעות הוא הגרסא לא נצרכה. אלא סמוך לוסתה. ובטחילה רבה מכבוד הרו"ה שאין הגהה זו מר' יצחק בן מרון הלוי שכבר גרס כן רש"י וממנו לוקחה זאת). פקח עיניך וראה, טרם חיו בארץ הראב"ד והרו"ה כבר הוגהו הגטרות ע"פי הגהת ר' יצחק עד שלא נתברר לכל בדור הראב"ד והרו"ה כיצד הי' נוסח הישר.

יא טעם לשם אשכול שקרא המחבר את ספרו, ולשם הבאור נחל אשכול אשר פי ה' יקבנו.

המחבר לא הודיענו למה קרא שם ספרו אשכול, גם הראשונים אשר הביאו ספרו וכנוהו כן לא גלו את מסתרו. אולי המחבר קרא אשכח ודרש, בישעי' ס"ד כה אמר ה' כאשר ימצא החירוש באשכול ואמר אל תשחיתוהו כי ברכה בו, כן אעשה למען עבדי לבלתי השחת הכל. ובמלות כי ברכה בו, מצא רמז לשם אברהם שנאמר בו והיה ברכה. ובסוף מס' סוטה אמרו משמת יוסי בן יעזר איש צירדה ויוסי בן יוחנן איש ירושלים בטלו האשכולות, אמר ריא"ש איש שהכל בו, פרש"י תורה באמתה ואין דופי ושכחה ומחלוקת עכ"ל, ואע"ג דפליגי יוסי בן יעזר עם יוסי בן יוחנן על דבר הסמיכה בחגיגה י"ו, מתרצי לה בתמורה י"ו כי אפליג בסוף שני' דבצר לבא, פי' זה היו בסוף שנותיו שנתמעט הלב ונשתכח כפרש"י. ונראה דסוף ימיו הי' דור של שטר, וסופרי הדורות כתבו שיוסי בן יעזר עצמו נהרג בשמד היונים. וכבר כתבתי באות ו ובשער הספר שהוא כולל כל הדינים הנהוגים בו"הו והולך ע"ד הלכות גדולות והרי"ף, אולי מטעם זה קראו אשכול, ספר שהכל בו, ולא תחמר כל בו. וע' חולין צ"ב כמה רמזים בתיבת אשכול, אך אינם נאותים לענינו.

אולם יותר נראה שהמחבר השתמש במלה זאת בהוראה אחרת שכן כתוב בס' הערוך ערך אסכולא: בפסיקתא דבחדש השלישי אמר רבי לוי משל לבן טלך שעמד מחליו אמר פידגוני ילך לאסכולא, אמר המלך עדיין לא בא זיוו של בני מחליו והוא הולך לאסכולא וכו' פרוש כנסת שמלמדוין בו הנערים קורין אותה בלע"ז אסקולא ע"כל והוא בלשון יוני *Σχολή* וכן קרוב לזה בלשון רוטי צרפת ואשכנז. וכך כתב המעריך מה שמצאנו בבראשית רבה סדר ויהי רעב בארץ אסקולוסטיקא דאורייתא פי' ראש בית המדרש בלשון יוני, וקרוב לשמוע מה שראיתי בספר אחד, ושמו לא נודע לי, מ"ש בברכות וי"ו ע"א האי דוחקא דהוי בכלה טינייהו, פרש"י בני אדם הבאים לשמוע הדרשה ביום השבת יושבים דחוקים עכ"ל קרא לדרשה כלה על שם המקום שמלמדוין בו שנקרא כנסת חכמים, שבלשון יוני יכונה בית התלמוד סקאלע 14), וא"כ פתרון שם אשכול הוא בית או כנסת התלמוד, וזה השם נאה לספר הזה, ודוגמתו שם הספר כנסת הגדולה למהר"ח בנבנשתי ונסת יחוקאל למהר"ק, ספרי הבתים לרשב"א וספר בית המדרש למהר"י. ואפשר שגם זה נכלל בלשון המשנה משמת יוסי ב"י בטלו האשכולות, באורו שכתבי המדרשות הגדולים נתבטלו בסוף ימיו שהי' דור של שטר כמ"ש לעיל. שוב ראיתי קרוב לזה בפרוש למס' אבות מר"י אברבנאל וז"ל בטלו האשכולות פרושו שהיו מתקבצים חכמי ישראל חבילות חבילות ללמוד תורה כאשכולות, וכן דרשו אשכול הכופר דודי לי, אלו תלמידי חכמים שמתקבצים כענבים באשכולות, ובמותם לא היו מקבצים עוד וזה בטלו אשכולות 15) עכ"ל.

וקראתי

14) ונראה דזה כוונת הס"ס ברכות ו' ע"ב אגרא דכלה דוחקא פי' בית המדרש, (לפרש"י נקרא כלם שבת שלפני הרגל שסבל באים לשמוע הלכות, ולערוך נקרא כלם מדם אדר ואלול ומפי הדרשה שנקראת כך, שמתעסקין כל ת"מ בחדשים האלה שריוין לדרוש בכלם של אלול או בכלם של אדר) וכן במילין מ"ט אבא מרטי כלי דפרס הוי, באורו מראשי בית המדרשות, וכן ב"ב כ"ב רב יוחנן ב"י ריש כלה הוי. והנה נוסח היסן בברכות ח' רב ביבי בר אבוי סבר לאשלומוניהו לכולו פרשייתא דכלה במעלי יומא דכפורה (ע' ערוך ולא כגרסתנו כולה פרשייתא דסתא) ולדעתו פרושו כל פרשיות שקורין לצור צ"ב הכנס. והערוך פי' סהי' רב ביבי טרוד במדע הכלה במסתא דכלה ולא מנא פנאי להסלים פרשיות המדע וסבר להסלים בערב י"כ. אבל לפרושו קסה כיון דלא הי' לו להסלים אלא ד' פרשיות דמדע אלו א"כ מאי הסיב לו מייא בר רב מדפתי כל האוכל וחותה בטי' מעלה עליו כאלו חתעה ביו"ד, וכי ס"ד סלריך לאכול כל היום ויהי' אסור לקרות בתורה שעה אחת או שתיים? אבל לפמ"ם פרשייתא דכלה כל פרשיות שקורין צ"ב הכנס ויחא.

15) סי' יוכל להביא ס"ס ערוך חולין ל"ב אשכולות אלו ת"ח. ודע שבמדרש סיר הסירים אמרו אשכול הכופר זה יחמק. ונראה פסר דבר שבמדרש אומר גרם כפות תמרים זה יחמק סהי' כפות ע"ג ונצנה, ובערבו: אתכול הוא תרגום פסות תמרים בעברי. ספר

וקראתי שם פרושי נחל אשכול, באשר הוא מראה אותך כל הנחלים מדברי חז"ל אשר מהם שאב המחבר, אם מבבלי אם מירושלמי או מתוספתא או ממדרשים או מן הגאונים והרבנים אשר קדמוהו, ולא גלה עינינו איה מקום כבודם ומלב מי יצאו הדברים, הנחל הזה יביאם אליך, איש מהם לא נעדר. גם במקום שדברי רבנו צדיקין באור בארתי כיד ה' הטובה עלי, ואם אמנם שגיתי, אתי תלין משוגתי, ועתה קורא נעים מתה סיגי מספרי, והשקוה מנהל עדניך, ואם מצאתי חן בעיניך, הודיעני נא את דרכיך, ואבא אליך וברכתיך.

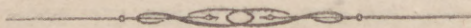
ויתרה עשיתי, כי הראית לדעת בכל הלכה להקת הנביאים העומדים על ימין בעל האשכול וגם את מריביו וזרתי ומקור מחלקותיהן העריתי והיו לי לעינים בזה תשו' הגאונים וספרי הראשונים מן השאלחות עד ספרי הרישב"א והר"ן. גם אמרתי לדבק טוב הוא, לסמוך ולתלות באילן גדול מן הטוב אשר היטיב ה' עמי וחנן את עבדו בהלכה ואגדה אחרי היגיעה והשקידה על דלתי התורה, והבאתי מעט ממנו אל חוך הנחל וגבול. ותרתי בלבי גם על אודות הטוב ההוא ועל אודות האשכול יאות מאד שם באורי נחל אשכול כי תמצא בחשבוננו טוב הקטן צבי בנימין. ידעתי גם באלה לא נמלטתי מן השגגה, וגם לגדולים אשר קטנם עבה מטחתי קרה כן כדרדש רבא (נדה ס"ח) דברי' שאמרתי טעות הן ואמרו (גמין מ"ג) אין אדם עומד על ד"ת א"כ נכשל בהם שנאמר והטכשלה וגו'. גם לואת יסלח הקורא, אם ימצא מדברי וחדושי כתובים על ספר אחר, אל יחר אפן, אולי שנינו מראה א' ראינו במחזה ואולי זכרוננו כוב ואלי הדבר יגונב או כולו או לקחה אזני שמץ מנהו, וברכות הימים שכחתי ואמרתי סכרא זו אני מצאתיה וכולה שלי. ומי האיש אשר חבר ספר גדול (16) ולא תקראנה אותו כאלה? ובפרט בימים האלה שאין הרב דומה עוד למלאך ה' צבאות (מ"ק דף י"ו) שאינו מכיר בלשון ארמי ולא פסק פוט' מגרסא, כי חלף הומן, ובאה עת לדעת הפצים רבים לשונות ויריעות שונות כי בלעדיהן לא נוכל לעשות מלאכת ה' באמונה בצרכי צבור בתוכחה ובהשגחה על בתי הלמוד והחנוך ולשמור משמרת הקדש כל יבואו בה פריצים וחללוהו. ואין עת לדרוש ולחקור ולהגות בספרי האחרונים חדשים מקרוב יצאו, ולא זכיתי להנות מאורם כי אם לפרכים רחוקים. והנני מחלה את החכמים שכבר הם בארץ החיים ואשר אתנו פה היום לאורך ימים שימחלו לי אם פלט עטי דבר או חצי דבר נגד כבודם לא במרד ולא במעל נעשה, (17) כי שגגה היא. וידעתי כי ערכי אין ערוך אליהם וקטנם עבה מטחתי, אך חשבתי בתורת ה' חטימה קטן כגדול תשמעון, ושני גרדיים יוכיחו שקיימו חכמים את דבריהם בפ"ק דעדות, ע"כ לא הסתרתי דעתי במקום שנמתה מדעת אחרים, והבוחר יבחר, הלא אוון מלין תבחן, ואת הרע בעיניו לא יוחן.

ועתה קורא נעים! כרם ה' צבאות לפניך, ואעזוקה ואסקלהו ואטעהו שרק, והנה פרחו הגפן הבשילו אשכלתיה ענבים. הכר נא כי בכל כוחי עבדתי העבודה הזאת, ושמתי עליה לילות כימים, כי אמרתי פן אכשל בה אם לא שויתיה לנגדי תמיד, והיו עיני

16) ספר האשכול עם ח"ב וח"ג ובאורי יכלו קרוב ליי"ו מוצת דפין מדפי החלק המונח פה.
 17) עי' ש"הג שמוסר מחד לבלתי פגוע בכבוד מחברים והוא בכלל עזרות שבין אדם לחברו אפי' י"הכ ח"מ עד שיראה כדאי יורא פ"ו מהקטני חברו דצדרי' נריך לפייסי. וכבר ידענו זה מחק המוסר אלו לא נאמר, אבל להגדיל העון הזוהר החסר. ואפשר שזה המכוון במסנה עזרות שבח"לח אין י"הכ מחפר, את זו דרש ראב"ע לפני ה' תטסרו עזרות שבח"לח י"הכ מחפר, עזרות שבח"לח אין י"הכ מחפר עד שיראה. והקושי ידוע מה את זו דרש, הלא כבר אמור במסנה? הרמב"ם כ' בששי מוח' פרכים דעת חמ"ל המונע עלמו מעצרה מ' שנספו געלה זה ולא חכסוף אליה כלל אף כי לא עושה החסר, אין מעלתו גדולה כמעלת האים המשחוקק אלי' אך מוסל ברומו לבלתי עשותה לא מ' שכלו וטבעו, אלא מפני שאצוי שצמחים גזר עליו. והגה' חמ"ה מחד השכל והמוסר אמר עזרות שבין אדם לח' אין י"הכ מחפר ואם דבר סרה עליו אז פגע בכבודו נריך לריתו, אך אין חכונת כל נפש להרגיש החיוב ואף השלם שמרגיש הפגם ומרצה מחד שיעורוהו השכל והמוסר, אין המעשה מעולה כאלו נעשה מ' לוח השם ולכבודו כובש יגרו. והה ספיקוף את זו דרש ראב"ע, מה שח"ק מוסר מחד השכל אמר ראב"ע הקב"ה גזר ואמר לפני ה' תטסרו צי"הכ, אבל עזרות בח"לח אינו מחפר עד שיראה, ואע"פ שהשכל מתייב, נאמר מפי השם, להודיעך כוונה של עברה ושכר מצקס. רטון ומחילה מחברו מ' לוח השם. ואולי זה כונת מואמרם ברבות ל"ד מקום שבעלי תשובה עומדו אין לדיקים גמורין יכולין לעמוד ש' שלום לרחוק ולקרוב, ברשע לרחוק וסדר לקרוב, מאי רחוק שפי' רחוק מעברה מעיקרא ומאי קרוב קרוב ונחמק ממונו. באורו מיי שיערו מסיחו לעברה ונפשו נכספה אלי', וכובש יגרו ושז מונס בעבור לוח השם, זה נקרא כלו בעל תשובה ששז מילרו וכבש תאיתו העלומה ומעלת האים הזה גדולה ממעלת לדיק גמור שאין יגרו מסיחו לקרבה אל העברה. וזה סרה המחמה שידועה על מאמר זה. ואבז גררר אזכיר מענינא דיומא מ"ש צילותי על מ"ש הרשעים והציחו אצורס טעם שהטביעו אכ"הג לומר סלת לנו כי טטאנו מחל לנו כי פשענו, לפי שפשע גדול מן הסטא יס לבקש מחילה שימחל על עלצונו, אבל אזי לומר שיסלח עלצונו. מסיכן ידענו שומחלה גרועה ומחילה? והשיז לי מורי הגרי"ל קארלבורג זצ"ל שחיבת מחילה צו"ד סודפס בכל הסדורים ט"ס, וצ"ל מחילה צמירק קטן ודגס צלמ"ד ששרשו חלל והמ"ם מוספת ע"מ מגלה, מחמה, ומחלת עון טעמו להחליט ולרפה העון כסוראת שרש חלל ומללה שטעמו נקוב וחלול, נחרוק ונחלש, וגזר מזה שס כלי שיר חליל צהיתו ריק וחלול וקרא הגוף חלל כשנחריקן מנפש ורוח וכן מחלס ציסע"י צ' שפרשו מערה לסיופה חלילה וכן טעם השורס צערי וסורס, ח"כ המצקס מחלת עון לא צקס רק להחלישו ולהקטינו כענין שאמרו ר"ס י"ז ועון עלמו אינו נוחק אבל סליחה מחיקה גמורה היא. ומלאתי שביס הדברים שמו"ס צחיבת מחלה אינה מן השרש שהרי אמרו כחיבות י"ז ע"כ סחם לא ידעה דחיל, ולא אמרו תוחל, ושס פ"ו ע"א תיול ומחלה לכתובתה וצקדושין י"צ ע"ב מואן אמחך (מוזרת אפעל בארמו) ולא אמרו אמחך, וכן צמקור אמרו אחולו אחלי. ואין קושי מה שזנינו הפעל דצדרי' חכ"ל מוחלין לו שכבר כ' הרמב"ם ריס תרומות שומלת תרומה שאין סתי"ו מן השרש עשו פעל לא יתרוס כאלו סתי"ו שרשת"ו ין מחלה אמרו לא יחמלו.

עיני ולבי בה עד כלותה. והי' זה שכרי: אם ייטיבו נצרי מטעי בעיניך, ואכלת מאשכול ענבים שבעך, ושחית בלב טוב יינך, זכרני נא ותברכני נפשך. אך אם באחד או שנים לא נחה רוח קדשך, אל תאשימני ולא יכני שמשך. ואם אתה לו שמעני, גם אם בעיניך שגיתי הרבה אל תרשיעני, עשה עמי חסד ובסחום חכמה תודיעני, בעבור יברכך אלקי צורי ומושיעני. ואני תפלה לאל חיי: קבל ברצון קרבן תודתי אשר הבאתי לך בתחנה, כי מי אנכי ומי ביתי כי הביאתני עד הלום לזכות את הרבים בתורת איש שהכל בו. ועתה שמע תחנת עבדך היום: לא אשאל ממך עשר וכבוד, רש ועשר אל תתן לי, הטריפני לחם חוקי, אך אל הרבר הוזה תשא פני ונתת לעבדך לבני ולחתני הנאהבים לב חכם ונכון להבין ולהשכיל בעמקי תורתך הקדושה, ויאמן נא לעבדך את אשר הבטחת לודע אברהם עבדך, ע"י איש סודך: ואני זאת בריתי אתם אמר ה' רוחי אשר עליך ודברי אשר שמתו בפיך לא ימושו מפיו ורעך ומפי ורעך אמר ה' מעתה ועד עולם.

נשלם ער"ה בבוא שנת ובריתתי נאמנת לו לפ"ק.

ספר האשכול, הלכות תפלה וקריאת שמע.

א. תניא רבי יהודה בן בתירא אומר א אין דברי תורה מקבלין טומאה. ומעשה בתלמיד אחד שהי' מגמגם וקורא למעלה מרבי יהודה ב"ב אמר לו פתח פיך ויאירו דברין שאין דברי תורה מקבלים טומאה שנ' הלא כה דברי כאש נאם ה', מה אש אינו מקבל טומאה אף ד"ת אינו מקבלין טומאה. אמר רב נחמן בר יצחק נהוג עלמא כחלחא סבי כר' יהודה ב"ב בדברי תורה, כר' יאשיה בכלאים, כר' אלעאי בראשית הגו ב. כי אתא ועירי אמר בטלוה לטבילותא, ואמרי לה בטלוה לנטילותא, מאן דאמר לטבילותא כר' יהודה ב"ב, ומאן דאמר לנטילותא כרב הסדא, דרב הסדא לייט אמאן דטהדר אמיא בעדן צלותא ג. איכא מאן דאמר דבטלוה לטבילותא בין לדברי תורה בין לתפלה, ואיכא מאן דאמר הני טילי לדברי תורה אבל לתפלה בעל קרי צריך טבילה, ולא טבילה דוקא אלא אף רחיצה בתשעה קבין. וכתב רב האי נאון ז"ל כיון דבגמרא ליכא בהא טלחא נקוט מנהג כל ישראל שכל בעלי קריין אע"פ שאין להם מים אין מתפללין עד שיטבלו או עד שירחצו בט' קבין ד. מיהו תקנתא דעורא בטלוה ה' דמתחלה לא נתפשטה גורתו בכל ישראל כדאי' בירושלמי יומא ו לפיכך התירו משום בטול דברי תורה ז. וחוי לן דבעל קרי הטובל אין צריך חפיפה כבשאר טבילות דאין חציצה פוסלת בטבילה זו אם לא חציצה ברוב הגוף דהוי כאלו לא טבל כלל ח' טדאיבעי' להו בפ' אמר להן ט' חוצין או אינו חוצין אמר לי' כל דחקון רבנן כעין דאורייתא חקון וחציצה פוסלת טבילה זו. ומדלא איבעי' לן הכי בשום דוכתא בטבילה קרי, אלמא התם דגורו טבילה משום סרך אסור כרת שנכנס טמא למקדש ולאכול תרומה וקדשים שפיר קמבעיא, ופשיט לי' דשייך חציצה בכל טבילה דרבנן שחקנו להכשירו להכנס למקדש ולאכול תרומה וקדשים כעין דאורייתא חקנו, אבל טבילת קרי דליכא למיטר בה חכמים כעין דאורייתא חקון, דכבר התירו לטבול בשאובין כדחנן בטקואות י, ואמרו יא' בעל קרי החולה שנפלו עליו ט' קבין מים טהור ואפי' משנים ושלושה כלים מצטרפין, ולא דוקא חולה אפי' בריא כדאמר רב הונא לרבנן אפשר במרחצאות יב והכי נמי מסקינן דלית הלכתא כרב חמא דבעי טבילה יג וכיון דדי בט'

נחל אשכול

א זכרות כ"ב ס"ל בעל קרי מותר בדברי תורה. ב ר' יאשיה ס"ל בכלאי כרס אינו מייב עד שזרע מטה שעורה ומרנן במפולח יד, ור' אלעאי ס"ל ראשית בגו אינו נוכח אלא בארץ. הרי"ף ורבו סדרו בתחלה ריב"ב ואח"כ ר' יאשיה ואח"כ רבי אלעאי (ולא כסדר שבס"ס שלנו: ר' אלעאי, ר' יאשיה, ריב"ב) לפי זקנחס, ריב"ב ה' כבר זקן בימי הבית כח"ס תו"ס פסחים ג' ע"ב, ר' יאשיה תלמודו של ריב"ב כדאי' ספרי ר"פ חוקת ור"פ כי תלך נומי לפני ריב"ב, ור' אלעאי תלמוד ר"ל בן הורקנוס כדאי' ספ"ק דערובין א"ר אלעאי שמעתי מר' אליעזר, ור"ל צעמח המרנן עדיין לעיר ותלמוד ועתי"ס מנחות ס"ה ע"ב. וצפ"י דחולין חקדים הרי"ף ורבו ר' אלעאי זרעית בגו כיון דקאי סס זרעית בגו. ג רבו גרם לקמן בזכרות ט"ו כרי"ף ר"ח לא לייט אלא מחן דמסדר חמיח לק"ס דזמנו עובר מחר, אבל לתפלה צני לאסדורי, ור"ח לא איירי לקרי אלא צנטי' לק"ס ולתפלה בכל זמן. ד דברי הגאון מציא הרי"ף ולא מסיים צט' קבין, ומסופקין חר"י חי רב האי גאון דוקא טבינה צני, והכא נפסטי. ה וקסה א"כ למה לריכין טבינה או רחיצה? ומלמתי זרמ"ב פ"ד דתפלה עזרא חקן טבינה לד"ת וצ"ד שעמד אחריו חקן גס לתפלה. וזוהי ניהל, והכ"מ לא ידע חוקר הרמ"ב. לענ"ד ילא מירושלמי וז": ר"ח אמר כל עמון לא החקינו טבינה אלא מפני התלמוד, שאם חסה אומר מותר, אף הוא אומר חלך ואעסה לרבי ואח"כ אשנה. ואם נאמר שעזרה חקן בתחלה גס לתפלה ולזכרות מניל שופני התלמוד ה"י? ועוד מנינו בזכרות כ"ב סר' יהודה מחר לבעל קרי לברך כל הזכרות ואוסרו בת"ח. ואין טעם לדבר, אלא אם נאמר עקר גורת עזרה על ת"ת דסמויך אקרא דמייתי הסס והודעתם לנייך וגו' יוס אשר עומדת מה להסן בעלי קריין אסורין אף כאן אסורים בת"ת. ו פרק ח' ה"א תפחר במקום שאין טבילין. ז דחגי"ה לא יוכל לבעל שאין צ"ד ויכל לבעל דברי צ"ד חזרו אח"כ גדול הימנו בזכרות וזמנין, וכ"כ חו"ס צ"ב ע"ב ורמ"ב פ"ד דק"ס. ועי' ע"ז ל"ז דכך ה"י בסיחור שמן ופת, וכחצות ג' יכנו לנכנס בשלישי וס"ד, וכל מקום שחקרו חקנה ראשונה, או מוכס שלא נתפשטה או מסיס הסר מוכסול עתי"ט סוטה פ"ט מנסה י"ד וגטין ל"ו, ואף חקנה שלא נתפשטה לא התירו אלא היכא שאין רוב הלבוז יכולין לעמוד בה כח"ס חו"ס ע"ז ל"ה, אבל חקנה שנתפשטה מתחלה ואח"כ פסקו בה אין רשאין להחיר וכ"כ ר"ט ע"ז ל"ו: ר"י צדק ומלא שמתחלה לא פשט אסור שמן וכן כ"מ פ"ב דממרים. וכ' חו"ס ע"ז ל"ו ע"ב אפי' צכה"ג לריך צ"ד קטן, ומשמעות הרמ"ב פ"ב דממרים ס' וי"ו חו"ן אין מתנגד לה דו"ק. חוה מ"ס רבו כאן: לפיכך התירו מוסס בטול תורה. ח צערובין ד' ע"ב דבר תורה רובו ומקפיד עליו חו"ן ושאינו מקפיד אינו חו"ן, וגזרו על רובו שאינו מקפיד מסיס רובו המקפיד, ועל מעוט המקפיד מסיס רובו המקפיד. ורוב פוסקי' ס"ל דאף צבאר איירי, ולא כר"ט דס"ל דוקא צבער נאמר כלל זה. והנה צמעוט המקפיד הוי טבילה מד"ת אבל ברוב המקפיד אין טבילה, וכל מה שחיץ ברובו מוסחמח ומקפידין כח"ס הפוסקי' צ"ד ס' ק"ח אפי' לעיני מעוט אזלין אחריו רוב צני אדם, לכך כ' רבו חנינה ברוב הגוף לא הוי טבילה כלל. ט יומא ל"א גבי הכנס לעזרה אפי' טהור לריך טבילה. י פ"ח ת"א: מקולות שבחונה לארץ כשרים לבעלי קריין אפי' נתמלאו בקילון פי' שפשו לנומא ומן הגומא צא לתקופה, ויאו דוקא שכל מן הגומא דרך המשכה, אפי' נשאבו כולן לתקופה צלא המשכה עת"ט. יא מקולות פ"ג מ"ד. יב זכרות כ"ב, ומרחצאות כלים ושאובין ולריך להפיל עליו ט' קבין כדאמר ר' זירא סס. יג זכרות כ"ב ע"ב רב חמא טבל עגמו לקרי כשנריך להוילא

ספר האשכול, הלכות תפלה וקריאת שמע.

בט' קבין ובשאוובין, ליכא למיטר חכמים כעין דאורייתא תקון, דאינהו פסולין מדאורייתא א, וכיון דאינהו לא מעכבי בטבילת קרי הציצה בטעוט הגוף נמי לא מעכבא. ויש מחבורתנו דאיתו ראייה הציצה פוסלת בטבילת קרי אפילו בטעוטו מהא דחניא פרק יום הכפורים ב הרוואה קרי ביום הכפורים יורד וטובל ומבערב ישפשף, ופרשו מבערב, היינו מערב יום הכפורים ישפשף גופו בחמין, שאם יראה קרי ביום הכפורים יוכל לטבול עצמו בלא הציצה ג. ולא נהיר האי פרושא, דמי שכח כולי האי קרי ביום הכפורים שיכין עצמו בערב יום הכפורים לכך וישפשף, ועוד למה לא אדכר בשום דוכתא גבי טבילת ישפשף הוין מו. ונראה כפרוש הגאון ר' יצחק ז"ל ד והכי קאמר אם ראה קרי ביום הצום יורד וטובל ואין צריך לשפשף, מפני שהקרי על בשרו עדיין לח ואין צריך שפשוף כי המים מעצמן יעברוהו, ואם מבערב ראה קרי שהוא ליל יום הכפורים ראה קרי, כשיטבול למחר ביום ישפשף בידו המקום שנפל הקרי על בשרו, מפני שהוא כבר יבש וצריך שפשוף, דשכבת זרע על בשרו כצואה ה ואסור להתפלל עד שיעבירנה. ותשעה קבין שאמרנו למחר בעל קרי לתפלה דוקא בנתינה ולא בטבילה דהא ר' זורא יתיב באגנא דמיא בי מטותא . . . 1.

ב. והרוואה קרי ביום הכפורים בוטן הוה אי מחוייב בטבילה או ברחיצה בעלמא צריך עיונא. יש טי שאמר שאין צריך האידנא רחיצה הרוואה קרי ביה"כ. ואנן לעניות דעתן חוי לן דצריך רחיצה כמו בחול, ואי משום שאסור להושיט אצבעו במים ביה"כ ד מצינו היכא דאיכא צד מצוה התירו חכמים כדאמרין ח ההולך לקבל פני רבו או פני אביו או פני טי שגדול ממנו בחכמה עובר במים עד צוארו ואינו חושש. וכל שכן בעל קרי שאינו יוכל להתפלל שצריך לרחוץ בט' קבין, וכל שכן ביה"כ שצריך טהרה יתרה. כך כתב הרב ר' יהודה ז"ל ט. ואם כן הוה שמוטר לרחוץ בט' קבין ולא חיישין לאסור רחיצה, הוה הדין

נחל אשכול

רבים י"ח ומסיק הס"ס לית פלכתא כותי' אלא נתינה בט' קבין די כמ"ס רש"י ות"ס. א ראיות אלה מנלתי קלה בסגנון אחר בכתו' מאמר מרדכי. אך מה שהחליט בזונו' סה"י עומדת תקנה עזרה גם חליטה היתה פוסלת בטבילה זו כמו שלא חלקו צדק דיומא' משום סרך ביאת מוקדם צטומא'ס וצ"ח דבר. לע"ד אין דמיון, דהלא אלה הטבילות שמכסרות למקדש ולתרומה סולרכו להחמיר אבל טבילה דעזרה יודע הטובל שאין טבילה זו מועלת לטהר לתרומה אלא לד"ת כדאי' צ"ק פ"ב סה"י אף צטומא'תו התמורה כגון צעל קרי שנעשה זכ וזכ שנעשה צ"ק וטמא'ת חת כולן לריכין טבילה מתקנת עזרה לד"ת כדתן ספ"ג דצרכות אף שסא'רו צטומא'תן כמקדש לתרומה ולמקדש. ובירוסלמי חי' להדיא שהטבילה החקין שלא יהיו ח"ס מוטיין ח"י כתרנגולים וח"כ לאו סרך קדשים הוה. ובפ"ח דמקואות חתן: צעל קרי טבול ולא הטיל מים לכשיטול טמא' ר' יוסי אומר צחולה וזקן טמא, בילד וצריא טהור. ופר"י חולין כ"ד טמא' טמא' נשאר צפי האמה ליחלות קרי ויולא עם מי רגלים ושכבת זרע מטמא' צ"ס, בילד וצבדיא טהור דמעיקרא נפיק כוליה, ותמה הגמ"ס יעני' צערלין ז"ל שלא הביאו הפוסקי' צבי' פ"ח שלהמלריכים טבילה לקרי זקנים וחולים לריכין להטיל מים בתמלה? ולק"מ כיון דטבילה זו אינה סרך תרומה ואין כאן טהרה ודאי, אלא כדי שלא יהיו מוטיין ח"י, ודאי לא חיישין טמא' נשאר ליחלות, דמי גרע מראית זכ (דלא גזרו אלא על קרי שבא מקלות דעת על הרוב כמ"ס תו"ס שבת פ"ו) ולא לחמיר סך דוקן וחולה אלא לענין תרומה, דומי' להא דתנן במקואות צאוחו פרק ראה מים חלוקים או עכורים צחמלע ובסוף טמא, שהוה דוקא לתרומה כמ"ס ת"ט ומג"א סי' פ"ח. — רבנו פה לא דבר מאומה חי מהני טבילה צבלי צצ"ק וצצרכות כ"ב ע"ב פליגתא דאמוראי, ומג"א סי' תר"ו הביא צ"י צסס הראב"ד דוקא צקרקה. והמענין צראב"ד יראה דלא נמות כלל לדין זה אלא צא להסיג על רמב"ם סכ' שאין טבילת ידים צשאזיבין וכ' הראב"ד שאינו כן, שהרי יש טבילה לצ"ק צשאזיבין ולרווחא דמלחא נקיט צקרקה, דלכל אמוראים מהני עכ"פ צקרקה. ולע"ד כיון דפליגתא דאמוראי הוה ה"ל למויול לקולא כמו צאצבי' דר"פ גטין ט"ז. חיו צטבילה, שזכנס חזיו חוך מוקס, וחליו צ"ט קבין חי מהני לצ"ק, וכ' צ"י סי' פ"ח כיון דטבילת צ"ק חקיתא דרבנן אזלין לקולא צספקא דר"ב. ולא ידעתי וי"ס האי ספקא מספקא דר"פ? ומתניתין דמקואות פ"ח: מקואות צצח"ל כשרים לצ"ק אפי' נתמלאו צקילון ומסס יורד למקוה, לא מוכח דבעין קרקע, דצקילון נמי לאו דוקא, דשאזיבין מומס כשרים כמ"ס ת"ט אלא דבר צהוה סרך ה' דרכס לומא' צקילון, וס"ס דליכא לאכוחי מדנקט מקוה, דפסול צבלי, דמקוה דנקט ס"ט נמי שדבר צהוה, שלא שכיח כלי גדול לטבילת כל גופו, וחלת"ס חיקשי לחאן דאחר צצרכות צבלי נמי שרי ול"ע. ב יומא' פ"ח. ג כפר"סי. ולעג"ד רש"י לטיטת' אזיל דס"ל צערזיבין על צצרו אפי' מעוט וחיו מקפיד חוץ ולא הוי טבילה, ס"ל צטבילת קרי דרבנן, אבל לדין דמס"ת אין חליטה אלא צרובו המקפיד אין צברא' שיהא מעוט חוץ צטבילת חקנת עזרה שאינה לתרומה אלא לד"ת. ועוד כשנתיב צרייתא זו עדיין הוי אובלים צטבילה תרומה ומעטר ועל טהרת קודש כדאי' חגיגה כ"ד חצרין מדכן בגלילא להכי אף צ"ק טובל כדון. ד אלכסי סוף יומא'. ה עי' רמ"א ח"ח סי' ע"ו. ד חסר כאן ולי': ואחר לשמיעים זיל חייתי עי' קבין ושדי עלואי דמה מ' סאה צטבילה ולא צנתינה אף ט' קבין צנתינה ולא צטבילה, צצרכות כ"ב. ד פסחים נ"ד, יומא' ע"ח. ח יומא' ע"ו ע"ב. ט צן צחילי אלברגלוי נפטר צסוף חת"ק לאלף ה', ומחר ס' העתים, עח"ס צצרכות י"ו. גס הטור ס' תרי"ג הביא דין זה צסמו. ורבנו צעל האשכול קבל מומו צצחודסי רש"ב' לדה דף ס"ה כ': הרב צאב"ד כתב שהוה מקובל מחרב ר' יהודה צר צחילי שהגאונים סחריוו על דס טוחר לנהוג צו אסור. הר"ף ובר"אש הביאו הצרייתא טילהי יומא' הרוואה קרי ציה"כ יטבל ואס ראה וצערב יספקף. ויחיו הראב"ס לא הביאה אלא להדיעמו שלריך צספוף דבס' כ"ד כתב שאין לצרך הטובל צערב י"כ מחמת קרי, שבכל הסה אין טובלין לקרי, שאין חובס לטבילה זו ולא עדיף מערבה (דצרי רי"צ צצערי חסובה סי' ר"צ וכ"כ הרמ"ב) ומה שזכרו לטהר מקרי לחפלת יס"כ סמוכו אמרדס צי"סכ ישראל נקיים כמלאכים. אבל הר"ף ססחס צצרכות כרב האי שלא יתפלל צלא רחילה צט' קבין או טבילה ומציא ציומא' הצרייתא הרוואה קרי כערתו נראה דס"ל כרבנן דאף צי"כ טובל צעל קרי ציה"כ. ובהלכות גדולות כתב נמו כרבנו היכא דחוי קרי ציה"כ טביל וצריך (כרב סעדי' גאון) אבל בהלכות צצרכות כ': האידנא שרי צעל קרי צחורה ק"ס וחפלה ויורד לפני חציבה, ושני דמים אלו סותרים זל"ז הביא הטור צסמו

ספר האשכול, הלכות תפלה וקריאת שמע.

הדין שיוכל לטבול טבילה גמורה. ובעל קרי מותר להניח תפלין מדמקשינן א וכי קסבר ד' יוסי בעל קרי אסור להניח תפלין, ומפרק הכא בילדים ונשותיהן עמהם עסקינן, שטא יבואו לידי הרגל עברה, דברור הוא דאסור לשמש מטהו היכא דתפלין בראשו כדאמרינן בפרק מי שמתו ב בית שיש בו תפלין אסור לשמש מטהו עד שיניחם כלי בחוך בלי, וכל שכן שאסור כשהן בראשו. ונשאל לגאון ג וזה תורף ד השאלה והתשובה. שאלתם הא דאמרי רבנן ה כל מלאכה שאשה עושה לבעלה נדה עושה לבעלה הוין מטיגת הכוס והצעת המטה והרחצת פניו ידיו ורגליו, ובטקוטמו מחמירין על עצמנו שלא יגע אדם במשכב ומושב של נדה, אלא יכבס בגדיו ויטהר גופו, ואינה אופה ואינה מבשלת לנו כל ימי נדחה, עד שקמו תלמידים ובקשו לשנות מנהגנו בדבר' ואמרו שאין לנו לפרוש ממשכב ומושב של נדה כל זמן שאין לנו טהרה משאר טומאות כגון טומאת מת, ומביאים טעם לדבריהם ואמרו וכי יש טהרה להצאיין, וכיון שאי אפשר לנו לטהר משאר טומאות אין לנו לפרוש ממשכב ומושב של נדה. ושלישה דברים אלה שאסרו חכמים לא אסרו מפני טומאה, אבל דברים הם שמביאין לידי הרגל עברה, ולעשות סייג אסרו אבל משום טומאה לא. ותוב אמרו ו נדה קוצה לה הלה, ושלחו נמי מטתיבתא קדושה שנדה מותרת ללכת לבית הכנסת להתפלל וללבוש בגדי בעלה ובלבד שלא יהא בהם דם ז'. וכשראו קהלנו ושמעו הדבר הזה בפסקים והלכות, תקצחן נתרפו ידיהם בנדות והתירו אותן והשאר עמדו על מנהגן הראשון עד שתבא אליהן השוכתך אדונינו, ותבאר לנו מנהגכם ותאיר בה עניניו ותסיר ספק מלבנו, כי בטוחים אנו לשמוע מפיך הלכה למשה מסיני. — הו יודעים שהתלמידים האלו אינם יודעים הכליתו, ומאו אין ישראל מוזהרים שימנעו מלהטמא בטגע משכב ומושב של נדה ובכל הטומאות, ומי שחפץ לבו ליגע בכל טומאה אין עליו לטהר עצמו אלא בעתות שהוא חייב ליכנס למקדש דאמר רב יצחק ה חייב אדם לטהר עצמו ברגל. אבל בתפלה מוזהרים ישראל לטהר עצמן כתנן ט ה' עומד בתפלה ונוכר שהוא בעל קרי לא יפסיק אלא . . . י ותניא והודעתם לבניך ולבני בניך וגו' וסמך יום אשר עטרת לפני ה' אלקיך יא מה להלן באיטה ברתת ובויע יב אף כל באיטה ברתת ובויע, ומה להלן בעלי קריין אסורין אף כאן בעלי קריין אסורין, מכאן אמרו הובים והובות והמצורעים ובויעלי נדות מותרין לקרות בתורה בנביאים ובכתובים ולשנות במדרש במשנה בהלכות והגדות, ובעלי קריין אסורין בכלן יג. ומאי שנא בעל קרי דאסור ואלה מותרים? אלו אין להם תקנה בשעתן ובויומן, ולזה יש לו תקנה ביומו ובשעתו לפיכך אסרוהו. אבל סוגיין כריב"ב דאמר אין ד"ח מקבלין טומאה, וסוגיין נמי כי הא דאמר רבי אבהו יד אמר ריש לקיש לגבל ולחפלה ולנמילת ידים ארבעה מילין הולך לשם ורוחץ ואח"כ יתפלל בטהרה, ואם בינו ובין המים יותר מארבעה מילין מתפלל ואינו חושש. וכן הנוגע בנדה ובמושבה והאוכל מטה שנתעסקה טו. לפיכך מה שפירשו מן המתיבתא הקדושה כדן הוא שפרשו, שעושה לו נדה כל מלאכות חוץ משלש שיש בהן הרגל עברה, ואפילו שתיים

נחל אשכול

סי' פ"ח ותרי"ג. אך ידוע שצ"ג אשר בידינו נחערצו צו הלכות גדולות מר"ם ומקירא והלכות פסוקות לרצ יסודאי גאון, ומאן דאמר הא לא חומר הא כאשר אודיעך להצא צויתר מ' ומקומות. ובסערי חסובה סי' רל"ח נזכר שרצ הא גאון סודר שבעל קרי רריך לטבול עמו אף ציה"כ. אבל חסובה קט"ד חס היא מרצ הא"ז ע"כ הכוונה שם דגם רמיה צט' קצין מהני, דאלת"ה סותר דבריו צכמה ומקומות. א סוכה כ"ו ע"ב. ב צרכית כ"ה. ג סחס גאון סחצב הוחצר. הוא רצ הא, וכן חמגל מקלת חסובה זו צרקנאטי וחש' הגאונים צסס רצ הא וכן לקמן באשכול. ד בחס' הגאונים היא מחסבת מחד. ה חסובות ס"א. וער"אש להרחלת פניו י"ור אף צלא נגיעה שחסורה לשפך לו מים להרחלס. ו צטורות כ"ו, ור"ל שגס מזה הביאו ראיה להיתר. ז ערמ"א סוף ה' ק"ם צבעת ראיחן אין הולכות לצ"הכנס. ו מ"ס לנצח צנדי בעלס, ר"ל אע"ג שהוא לובסס חס"כ אין צזה חסור טוואה צזה", ומשמע קלת חס יש צהס דס חסור לצצטן עטו"ז י"ד קצ"ה ס"ק ו"ו. ח ראש חסנה ט"ז. ומשמע להדיא דוקא צזמן ומקדס חייב לטהר עמו ולא צזה"ז וכן צר"אש טילסי יומא סי' כ"ד ורמ"צס פי"ו דטוואת אוכלין ולא כצ"ש חס"ע סי' כ"ה ס"ק ו"ד (וכצד דקדק אחריו צק"ט) ספרס קן לה"ו. ומה שחלס הגאון יורך טהרה צרגל מחס חייב להכנס למקדס שהי מות ראיה ולא קאמר מחס מ"ע דאכילת חגיגה ושלמי שחמה, חילי לאורי"ה דנסיס שאין חייבות להכנס למקדס צרגל, אין חייבות לטהר עמו צרגל, אע"ג שהן בכלל שחמה וצזמן צכח"ק קייס אין שחמה חלל צצלחיס, ומ"מ הא קיי"לן כאציי צר"ה ו' ע"ב אשה צעלה ומשחמה ועליה אין סוס חייב, ומנוולא חניה מנייה לטהר עמוה צרגל ולהביא צעלה לחייב לשחמה צצשר שלמיס (וכ"כ טורי אצן) ועוד דאע"ג שאינה טהורה אפשר לשחמה אפי' צזמן צצה"נוק קייס כדאמר צפסס"ס ע"א דהיכא דחל י"ט הרחשן של חג צצצח מחסמה צכסית נקיס ויין יסן. ומה שהביאנו לה לפי צצה"ל טוואת כהניס פרס צצנו הא דתני יצמות כ"ט אסרו ארוסה לא חוננת ולא מחמאה לו, דלא חוננת היינו שחותרת לאכול קדשים צוים מותרו דלאו שאר קרובס היא ולא מחמאה כדי נכסה, דפטיטט שאינה ריכיה לטמא לו, ואי לומר שאינה רשא' הא ודאי מותרת דלא הוותרו צנות אסרן על הטוואה. ומדלא פרס כר"סי שאינה רשא' לטמא לו צרגלים, אפשר דס"ל דליכא חייב טהרה צרגל לנסיס. ט צרכות כ"ב. י ג"ל יקצר כל צרכה וצרכה. יא צרייתא סס, אבל סיווא: מה להלן צעלי קריין אסורין, מיומא דרי"צ"ל דק כ"א. יב דכ' וירא העס ויעבי. יג פר"סי צזיס וצועלי נדות חס טבול לקריין טבילה עולה לכן לד"ת ולחפלה אבל לא לטהר מטומאתן סיה"ז י' יומיס, והא דהסמירו צקרי כ' חו"ס שצת פ"ו טעל הריצ צא ע"י קלות דעת. והגאון נחן צצמוך טעס דצעל קרי יוכל לטבול חיכף אחר ראיתו וטהור לחולין ולנוטער, אבל שאר טוואה יולא מוצכו אין טבילה פחות מו' יומיס. יד פסחים מ"ו כפרוס הערוך וסר"ף לעשות עיסתו צטהרה ויס צרחוק ד"מ לפניו מיס לטבול מוחין עד שיגיע סס, וכן לא יתפלל ולא יאכל עד שיגיע למיס חס הוא צרחוק ד"ו לפניו, וצויתר מד"ו יקנה ידיו צעפר, צרכות ט"ו, ואס רריך לילך לאחריו למטא מוס סעורו פחות ומנויל חזר. טו חס נגט צחככה רריך לחזור וליטל ידיו לחפלה ואסור ליגע צחככה ונכח סמוגב כמ"ס צצמוך וכ"כ צריקנאטי חקפ"ו: אזרהה צזה"ז ליגע צחככב נדה לא היס רק סלל חשחכח חורת טהרה מישראל, ואע"ג דמס"ת עוסה מחכב ומושב כל זמן סלל טבולה אפי' אחר ז' דקתיב הדוס צנדחה חסא צנדחה עד שחטבל, צזה"ז דאינה חלל (צ"ל: זכר) צעלמא למשכב ומוסב, כיון שרמלה אחר ז'

ספר האשכול, הלכות תפלה וקריאת שמע.

שחים טאלו השלש: הצעת המטה קאטר רבא א לא אטרו אלא לפניו אבל שלא לפניו לית לן בה, ובמיוגת כוס אמר שם אביו מחתא לי' אפומא דכובא ב רבא מנחא לי' אביו סדיא, ורב פפא אשרשיפא, שכיון שאין מקדש ואין אנו יכולין ליטתה מטומאת טת ולאכול חולין בטהרה אין עלינו משורת הדין לפרוש מן הדברים האלה. אבל יש עם זאת מן העקר בדבר אחר שלא אטרוה התלמידים, והוא שבשעת התפלה חייבין אנו לחזור על המים להיטהר בהן ואח"כ נתפלל כאשר פרשנו, כי לתפלה עד ד' מילין הולך לפניו לחזור על המים. ורב חסדא דלייט אטאן דטהדר אמיא ג בעידן ק"ש, אבל לתפלה בעי אהדורי. וכך הם עושין ולא פשעו בדבר, וח"ו שהיו עומדים בטומאה ומתפללין. ומה שאומרים אלו וכי יש טהרה לחצאין, מאחר שאין אנו טהורים מטומאה חמורה, למה נרחץ מטומאה קלה דקרי? לא מחכמה נסתפק להם זאת, שהרי משנה שלמה זב שראה קרי, ונדה שפלטת שכתב ורע והמשמשת שראתה נדה צריכין טבילה ור' יהודה פוטר ד, וידוע דיחיד ורבים הלכה כרבים, ומעטו של ר' יהודה שאין שם לטומאה קלה אצל טומאה חמורה. בוא וראה האיך החמירו החכמים: בין שהי' לו טומאה חמורה ובאה לו טומאה קלה, וזהו זב שראה קרי ונדה שפלטת שכתב ורע, ובין שהי' לו טומאה קלה ובאה לו טומאה חמורה וזה המשמשת שראתה נדה צריכין טבילה. ואם כדברי התלמידים הי' לו לומר וכי יש טהרה לחצאין, מה מועיל לזב שירחץ מן הקרי, ולנדה שרוחצת מפליטת שכתב ורע בין שהיו בתחילה בין שהם בסוף? אלא ודאי מצוה לרהוץ לתפלה, ואעפ"י שמתיר לאדם להביא עצמו לידי טומאה, לתפלה צריך טהרה, ועכשיו שיש שם מעטי הארץ שלא ישמעו בדבר ויפרצו בו ויבואו לידי עברה, ראוי שינהגו בו אסור ויעשו סייג לתורה יחמירו בה ה'. ואין דורשין אותו בפרקן והיו כדאמרין הלכה ואין מורין כן ו'. וכל החכמים נהגו בבתיהם שמהא נדה רחוקה ופורשין מטנה ולסייג גדול נעשה. ומי שפורץ גדר ראוי שישכנו נחש של חכמים ו ועכשיו אנשי החכמה ידעו מה שראוי להגיד להקהל, ומגידים להחטיר. ואמנה שיגדרו גדרים ולא יניחו לפרוץ, כי פרצה קוראה לגנב ה'. ומי שראוי להיות בין אנשי לבב כן יעשה. כי בבקשכם הלכה למשה מסיני, הגדנו לכם דבר על בוריו: בומן הוה ליכא טהרה, וגם אין טבילה באנשים שיצטרכו לברך עליה ט. אבל טבילת נדה וזבה מברכות עליה עובר לעשייתם כדרך כל המצות, וההיא דקתני טבל ועלה בעלייתו אומר אשר קדשנו במצותיו וצונו על הטבילה, אוקמינן בטבילת גר י. אבל בעל הלכות כתב יא, נדה נמי מברכת לאחר שטבלה וכך כתב רב שרירא גאון ו"ל כיון דאפשר לאלתר דטבלה ומברכת יב.

ג. ונשאל עוד רבנו האי גאון ו"ל: ודפרישתון שראיתם בדברינו בעל קרי שאין לו מים אל יתפלל, ושאלתם מי שראה קרי בליל שבת או יו"ט היכא עביד, חייב לטהר בצונן אעפ"י שהוא חולה ובא לידי סנה, או פטור מן התפלה או יש לו תקנה להחם

חמין

נחל אשכול

ימי נדה אפי' בשאובין (אע"ג דאכתי נדה) אין ונתרחקין ממוסבס כך המוסב עכ"ל, וכן בשערי תשובה סי' קע"ב לרזנו האי: אפי' מורח נדה ומסתמסת בכל לרכי הבית ולזני ארץ ישראל אינה נוגעת בדבר לה ולא בכלים שבבית ומדוחק החירו שתיק את זבא עכ"ל וזסי' ה' כ' מדין תורה כ"ז שאינה טובלת בזמי מוקה וטומא מ"ו, אבל זבא"ז שאין ונתרחקין ממו"מ של נדה אלא כדי שלא תסתכח תורת טהרה מישראל כיון שטהרה מטומאתה ורהלה זמים שאובין אין ונתרחקין ממו"מ שלה זה הוא מוסב גדור הזב עכ"ל. ואין זה מועין מ"ש ר"ח שכתב י"ג ע"ב שנהגו לטבול ז' טבילות, דס' ומטבילה זמים כשרים חיירי. וחסי' רב האי תמנא בקטור בחשו' רי"ף רל"ז ופרסם א'. וכראב"ד צבע"ג סוף ט' הפרשה תמה על רב האי וכ' וכי יש טומאה וטהרה זבא"ז ופרס כונתו דאסור לזבל לשכוב על מטהה של נדה, ואלו ראה תשובות אלה לא היו קשי' לי' ולא פרס כפרושו. א כתובות ס"א. ב כוזבא כלי גדול שמכניסין בו יין, ולעשיית שווי לא הניחה הכוס על הסולחן אלא על כוזבא, ואסחו של רבא הניחה על כר מראשותיו, ואסחו של ר"פ אספסל. ג זרכית ט"ו וז"י סי' ל"ב. ו' מדעת הגאון הניגע במסכב נדה יטטר עמנו לתפלה שריכה טהרה יתרה, אעפ"י שאין טהרה לחלחין, דומי' דזבל קרי אעפ"י שעדיין עליו טומאת ז' מומת או זיבה לריך טבילה לקרי כדי להסתכל. אבל ברור שאין נגיעת מסכב נדה מעכבת התפלה אם אין לו מים, אבל אם אין לו מים לטבילת קרי ס"ל דלא יתפלל כח"ס בסמוך, וזרקאגאטי תק"פ. ד זרכות כ"ו. ה להזכר מנגיעת מסכב נדה ואם נגע יטטר עמנו לתפלה מכה המוסב, שמו' דין אין אסור נגיעה זבא"ז מ"ו זבא"ז. ו זיבה כ"ח, ז"ק ל' ע"ב וש"ד וכונתו אף שמו' דין מותר אין מורין כן לעקור המוסב. ז דלית לי' אסותא ע"ז כ"ו ע"ב. ח סיכה כ"ו. ט לרא"ס סוף יומא לא מוצרך לטבילת קרי שאינה חובה ולא עדיף מערבה, אבל לגאון היא חובה ומעכבת התפלה כדלקמן, אפשר כעטם שאין מוצרכין עפ"י מ"ש חבו' רשב"א סי' י"ט אין מוצרכין בתשלומי כפל ומקין דבא בעברה וכ"כ אגן פלאטו אין מוצרכין על גרוסין דלפעמים שווי המוגרם ואף שלפעמים מניח לגרם, לא פליג רבנן, וככי נמי רוב קרי ע"י קליח דעת זבא כח"ס חיס שכתב פ"ו. ועוד נראה כיון דאף לאחר שנטטר מקרי עדיין טומא הוא זבא"ז, וכטבילה אינה מכשירו אלא לתפלה, להכי לא שייך לזכר, דעל מניח מוצרכין ולא על הכשר מניח, מנחות מ"ב ע"ב. י פסחים ז' ע"ב וכ"כ ר"ח ורי"ף. וי"ע מני"ל לא קמי' בטבילת גר, סתמא קתי'. ומנחתו זבא"ז דף ס"א הא דתני' טבל ועלה בעלייתו מוצרך י"א בטבילת גר חיירי מוסב דמי עליה זבא"ז הפורס מן הערלה כפורס מן הקבר (פסחים ל"ב ופרושו גר שנתגייר קודם הפסח לא די בטבילה לפסח אלא לריך הזאה ג"ו גורס שמו' זבא"ז הפסח יטמא זבוח ואלו ישראל גמור הוא ומקבל טומאה ויאמר אסתקד סי' די בטבילה סתמא נמי, ולא ידע שאסתקד גוי הוי ואלו זב קבול טומאה) וכיון דסיפא זבא"ז רישא נמי זבא. ואפי' בעמי לא ידעתי מוקם בזרייתא סנסמוכו זב ז' דברים אלו, וזלי היתא כחובה בחוספתא פ"ט דשבת המסר בספרנו. יא ס' נדה. יב וכ"כ כראב"ן דף ס"א סתמא קתי' סכל הטיבלין מוצרכין אחר טבילה, אע"ג דלריב"ב כל הטומאים קורי' בתורה ומתפללין כיון דאפשר למועבד בטרה עדיף, וסיכא דלא אפשר כמו בחלה (בכורות כ"ו) עבדה בטומאה. אבל דף ע"ב כ' זרייתא דטבל ועלה בעלייתו מוצרך נטיח זימי חתמא קודם שנהגו כריב"ב: דטמא מותר בתורה ובתפלה. והא דאמר רבינא בבכורות נדה קינה לה חלס זימי חתמא קודם כבד נהגו כריב"ב ומוסב בטבל ועלה לא זיה ממוקמו. ואי קשי' אף קודם ריב"ב נותן חזין וכס"ג סי' מוצרכין בתפלה ונד"ת דעורא לא חקן טבילה אלא לז"ק, למס אחרו סחס בעלייתו מוצרך? ה"ט דרוב

ספר האשכול, הלכות תפלה וקריאת שמע.

חמין מערב שבת ויו"ט ומכונים אם יארע לו דבר יערב בהם מים אחרים שיהיו פושטין ויחנם על גופו? הכין חיונא, אם חשש בשבת שמא יסתכן אם רוחץ בצוננים פטור הוא מן התפלה, אפילו דברים חמורים מן התפלה פטור מהם אם בא לידי סכנה. וחמין שהוחמו מערב שבת פשיטא לן שאסור לרחוץ בהם כל גופו א וזכורים אנו כמה שבתות שהיינו אצל מר רב אהרן גאון ו"ל ב שהיינו מהפללין בביתו והוא יושב ג מן התפלה עד הערב. ושאמרתם מכין חמים ומערב בצונן ד תנו רבנן נוחן אדם ה חמין לתוך צונן אבל לא צונן לתוך חמין דברי בית שמאי, ובית הלל מתירין אפי' צונן לתוך חמין כמה דברים אמורים בכוס, אבל באמבטי ד חמין לתוך צונן מותר ולא צונן לתוך חמין, ר' שמעון בן מנסיא אומר, ואמר רב נחמן הלכה כר' שמעון בן מנסיא. סבר רב יוסף למיטר ספל כאמבטי, אמר לי אבוי תני ר' חייא ספל אינו כאמבטי. ולטאי דסלקא אדעתין ספל כאמבטי ואמר רב נחמן הלכה כר' שמעון בן מנסיא, אלא רחיצה בחמין בשבת דשרי היכא משכחת ד ומסיק מי סברת דר' שמעון בן מנסיא ארישא קאי אסיפא ח קאי: ובית הלל מתירין בין חמין לתוך צונן ובין צונן לתוך חמין, ור' שמעון בן מנסיא אומר צונן לתוך חמין ומתיר חמין לתוך צונן. ופרקי דר' יהושע חיונא לרבא דעביד זמנין הכי וזמנין הכי ולא קפיד י מדתני רבי ואסיקנא כולא לקולא מ מדאמר רב הונא בר' דר' יהושע חיונא לרבא דעביד זמנין הכי וזמנין הכי ולא קפיד י מדתני רבי חייא מערה אדם קיתון של מים לתוך ספל של מים בין חמין לצונן בין צונן לחמין ור"ש ארישא קאי. והאי דאמרין יא לא ירחץ כל גופו בשבת אף בחמין שהוחמו מערב שבת, דוקא בשבת רחיצה אסורה, אבל ביו"ט שרי לרחוץ בחמין כל גופו כשהוחמו מערב יו"ט, דלא מדכר שחייב עליו משום שבות או משום מצוה יב אלא גזירה היא, וכי גזרו בשבת אבל ביו"ט לא, וחמין שהוחמו ביו"ט אסרו ברחיצה משום גזרה ואסרו נטי ליעה ולא הותר אלא לרחוץ פניו ידיו ורגליו יג או לשתייה. המקום יקדש

נחל אשכול

בני אדם הטובלין ברחוץ זמון ה' לקרי וכו"כ ר"שי סס. א שבת מ"ס. ב נבחר לגאון בסורה אחר ד' אלפים ת"ס. ואחריו חלק רב שרירא קרוב לשנת חס"ל ואחריו רב כחי גאון שכטר סת ת"ח. ג ל"ל וצ"ל. ד ל"ל על זה אשיב: חנו וכו'. ה שבת מ"ב, להכי מייחי כל הסיגי' דלחמי דאסיק דלא פליג ר' שמעון ב"מ אסיפא, ח"כ אף לאמבטי שהיה כלי גדול שרומזין בו מותר ליתן חמין לתוך טיף וכך שטת ר"ף ורמ"ב דתהאם גבר, אבל לון לתוך חמין לרחיט אסיר אפי' להפסיר. והכי דחמין לתוך טיף שרי, מ"מ כל זמן שהם חמין אסור לרחוץ בהם בשבת כל גופו וחמות גזרת הבבליים שבת מ' ע"א, אבל לאחר שנטשו פושטין מותר, וכס"ג יס להחיר רחילת כל גופו בשבת לדבר מליט דלנויים מיקרי כח"ס חכס לבי סי' י"א. ו כלי גדול שרומזין בו וכלי ראשון הוא ועתו"ס, וספל שהזכיר בסמוך הוא כלי שני ג"כ לרחיטה. ד פר"סי כיון דאפי' חמין לתוך טיף אסור בספל ובאמבטי לא משכחת אפי' הוחמו מע"ט, דסא לריכין להפיג רחיתחן וכו"כ לא ירחץ אפי' פניו י"ור בחמין. ח טעית המעתיק ו"ל מי סברת אסיפא קאי ארישא קאי. ט באמבטי לכ"ע שרי בחמין לתוך טיף לרחיטה, והלכה כב"ב לכוס אפי' לון לתוך חמין שרי ודלא כר' שמעון ב"מ דפליג ארישא וסבר לכוס נמי לון לתוך חמין אסיר. י מזה מוכח דלכיס ולספל מותר אפי' לון חוך חמין ודלא כר"ג דאמר הלכה כרשב"מ דפליג אב"ה בכוס (דארישא קאי) ואוסר לון לתוך חמין, כך שטת ר"ף ורמ"ב. אבל גרסתנו: חיינא לרבא דלא קפיד חמונא, ויס לפרש דרבא קמ"ל דספל דינו ככוס, ואס דינו ככוס ולא כהו"א דרב יוסף, ח"כ י"ל רשב"מ אסיפא פליג ואוסר באמבטי אף חמין לתוך טיף ובהא הלכה כענתו וכר"ג, דרבא לא איירי באמבטי ולא פליג אר"ג. חו דעת חו"ס. אבל להגאון אף בחסקנא רשב"מ ארישא פליג כדמוסיים כאן, דלאו חרולא בעלנוח הוא דקאמר ר"ש אסיפא קאי דא"י חול"ל: סבר רב יוסף דאסיפא קאי, אבל לון מי סברת דקאי אסיפא ארישא קאי, ומשמע דידוע להסרן וער"ש, וממילא חין הלכה כרשב"מ אלא כב"ה כיון דרבא ס"ל כותיו. יא שבת ל"ט. יב בינה ל"ו. גס הר"ף ורמ"בס מחזיקין ציו"ט רחילת כל הגוף בחמין שהוחמו מעי"ט והחז"ס אסרו. יג מדרבנן דהוה"ת שרי דרחיטה כל הגוף נמי סוס לכל נפש ומקרי כמדורה בזמן קר כח"ס ר"ן שבת ל"ט ובינה פ"ב סכן דעת ר"ף ורמ"בס וגלויים דהוה"ת שרי להסס לרחיטה כל גוף, ומכחיס אסרו ציו"ט אטו שבת והחירו בסוחמו מע"ט. ורשב"א תמה ח"כ למה אסרו ציו"ט כל הגוף בחמין שהוחמו ציו"ט והחירו פניו י"ור? אלא ודאי לכל הגוף מה"ת אסור להסס דחינו סוס לכל נפש, ומגזרה אסרו אף בהוסס מעי"ט. וי"ל דכל הגוף אסרו בחמין שהוחמו ציו"ט אטו שבת, דלא מלינו סיתר בשבת לכל גוף, דאפי' בהוסס מע"ט הולרכו לאסור מפני הבבליים, אבל פניו י"ור דשרי בשבת בהוסס מע"ט, ל"ג ציו"ט. ומה שהקשה רשב"א לא מלינו סגזרו ציו"ט אטו שבת בדבר חוכל נפש ויורק הגוף? לדעת הראשונים טמיה וקלידה בחוכל נפש מותר ציו"ט מה"ת ואחריון ריש בינה פירות הנישרים אסורים ציו"ט שמה יחלוס והא סוי גז"לג? וחרץ פר"ס גזרינן יו"ט אטו שבת, ובבינה י"ח טבילת כלים אף ללורך חכילה אסרו ציו"ט אטו שבת וכ' חו"ס יו"ט ושבת לא מקרי גז"לג, ח"כ ס"ג ברחיטה במים שהוחמו ציו"ט כיון דלאו חוכל נפש וזמס הוא, גזרו וזמס שבת, אבל לא בחמין שהוחמו מעי"ט. מיהו אף להמתירים, אסור לרחוץ ציו"ט בזמרחץ קבוע אף בהוסס מעי"ט מהא דשבת ל"ט ומעסה בזמרחץ של בני ברק שפקקו נקביו מעי"ט וכו' ולא שרי אלא חוץ למרחץ שאין לחוס זמס מדיח וסך הקרקע וסחיטה. וקשה לדעת הגלויים דרחיטה כל הגוף ציו"ט אסרו מגזרה, למה מחרץ צבינה ל"ב להזיע וקודס גזרה, סו"לל לרחוץ וקודס סגזרה כפסטות המוקסן? לא יחא לי' לאוקס סא דחני רבי סייח קודס גזרת רחילה, סיטסה מואוד ומזרה במשנה שבת ל"ח ע"ב אס ציו"ט בחמין שהוחמו ציו"ט ואסיר ברחיטה, אבל אסור זיעה לא חכר במשנה, ומוכח דביוני רבי ור"ח (כתובות ק"ג ע"ב) כבר גזרו על רחילה ולא על הזיעה, דרבי נכנס למרחץ כשהתפלל של שבת ומוקי לה ברכות כ"ז לא לרחיטה אלא לזיעה וכדאמר רבא קודס גזרה. ומ"ס הגאון דאסרו להסס חמין ציו"ט אף להזיע, סכי מוכח מבינה ל"ב ושבת מ', ומסביר כן, דמה"ת צין לרחיטה צין לזיעה שרי לשיטתו, וכיון סגזרו על רחילה בחמין שהוחמו ציו"ט, לזיעה נמי גזרו. אבל לחו"ס להסס ציו"ט לרחיטה כל הגוף מה"ת אסור שאינו סוס לכ"ג, אבל להזיע מותר מה"ת ציו"ט להסס, דהוי לצריחות (וברשב"א כ' לרפואה אבל רחילה רק לתענוג) ומקרי סוס לכל נפש ולא אסרו אלא מגזרה שמה ירחץ בהס, כ"כ שבת ל"ט ע"ב, ועי"ס צפ"י דסמך ע"ז סיתר לעסן טבאחא ציו"ט ועי' צס"ת בגדי כסוטה. ודברי הגאון מביא

ספר האשכול, הלכות תפלה וקריאת שמע.

יקדש אותנו ויקיים מ"ש וזרקתי עליכם מים טהורים. וכל טנוף וליכלוך שאינו מעכב התפלה ח אינו מעכב ברכות נט"ו, שאם ידיו מלוכלכות מברך ברכת נטילת ידים ואח"כ נוטל ידיו, ואם ידיו מטונפות נוטל ידיו ואח"כ מברך על נטילת ידים.

ד. טאימתי קורין את שמע בערבין א משעה שהכהנים וכו'. הניא ב רבי אליעזר אומר שלש משמרות הוי לילה ועל כל משמר ומשמר יושב הקב"ה ושואג כארי אוי שהחרבתי את ביתי וכו', פרש רב האי גאון ז"ל דהאי יושב ושואג כארי משל הוא עפ"י הקרא שאג ישאג על נהור. ותורף הדבר שיש מנהג בישראל לומר במשמרת הלילה תחנונים על חרבן הבית כענין שנאמר קומי רוני בלילה. ואנן הוי לן שלש שאגות האלה כנגד שלשה פרקים דתנן ג בכל יום תורמין את המזבח בקריאת הגבר או סמוך לו בין מלפניו בין מלאחריו, ביום הכפורים מחצות, וברגלים מאשמרה ראשונה, וזכר הקב"ה שלש עונות אלה שנעשה בהן עבודה במקדש ושואג עליהם. ולהכי מסתייע הא מלחא מטאי דאמרין ד כי קא חשיב סוף משמרה הראשונה ואמצעית דאמציעתא ותהלת משמרה אחרונה, והכי מכוון הענין להני שלש עונות שהיו תורמין את המזבח, והן שעות של תחנונים, ויש לנו לדאוג על חרבן בית המקדש, משל לתלמיד היושב לפני רבו, ורבו מיצר, אף הוא מיצר עמו. ומכי חריב בית המקדש אין שחוק לפניו לפיכך ה אסור לאדם למלא שחוק פיו בעולם הזה. תני ר' חייא ר כל העוסק בתורה בלילה שכונה כנגדו שנאמר קומי רוני בלילה וגו'. מכל הני אנפין חייבין בית ישראל לשקוד בלילות במשמרות ולהרבות תחנונים על חרבן הבית. וחוב על תלמידי חכמים לעסוק בתורה ובענין קרבנות דכתיב ונה ברכו את ה' כל עבדי ה' העומדים בבית ה' בלילות, אלו תלמידי חכמים ו העוסקים בתורה בלילות מעלה עליהם הכתוב כאלו עוסקים בעבודה, וכתיב לעולם זאת על ישראל ח אטר רב גידל אטר רב זה טובח בנוי ופיכאל שר הגדול עומד ומקריב עליו קרבן. רבי יוחנן אמר אלו ת"ה העוסקים בהלכות עבודה מעלה עליהם הכתוב כאלו נכנה בית המקדש בימיהם. — אסור לאדם ליתן שלום לחברו קודם שיתפלל ט ודוקא המשכים לפתחו אבל כשאינו משכים לפתחו שרי דתנן י בפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב שלום לכל אדם. והאידינא נהיג עלמא שלא יתן אדם לחברו שלום כל עקר קודם תפלתו אלא אומר: צפרך לטב בלא כריעה ולא . . . יא. כל מי שהוא זהיר בברכות נקרא חסיד, כדאמר רב הונא יב. האי טאן דבעי לטהוי חסידא לקיים טילי דנויקין, רבא אמר טילי דאבות ואמרי לה טילי דברכות יג. וחייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום יד ודוד מלך ישראל שהיו בימיו מאה בחורים טו מישראל מתים בכל יום עמד וחקן מאה ברכות שנאמר נאום הגבר הוקם על, על בנימטריא מאה. כך פרש רב נטורנאי ריש מתיבזא דמזא מחסיא. וכל ברכה צריכה שם וטלכות טו ואע"ג דסייע אביי לרב דלא צריך מלכות פסקו רבותא כר' יוחנן, דסתמא דגמרא דחי לי, ותו דברושלמי יו רבי זעירא ורב יהודה תלמידי דרב אמרי בשמי' כל ברכה שאין בו מלכות אינה ברכה אמר ד' תנחומא טעמא דכתיב ארוימטך אלהי המלך ואברכה שמך, ולדירדהו לא פליגי, והכי נהיג עלמא יז. בשחר בהשכמה יטול פניו ידיו ורגליו ובמקומות שרגלים תמיד מכוסות לא צריך לרחצם יח. ואחר כך מברך אלו י"ט ברכות יט נטילת ידים, אשר יצר, המחזיר נשמה, אשר נתן לשבוי, שלא עשני גוי, אשה, עבה, פוקח עורים, מלביש ערומים, זוקף כפופים, רוקע הארץ, מכין מצעדי גבר, שלא חסר מכל צרכי, אזור ישראל

נחל אשכול

מזיח הרי"ף ז"ל פ"ב בקלור. ח גם זה דברי הגאון ופרשו אס יש על ידיו טנוף מטיט וכמוהו שאין אסור להסתפלל בו ויכל גם לברך ברכת נט"ו ואח"כ נוטל ידיו כדון (ומסיר החזק) כדי סתהא סברכה עיבר לעשייתן, אבל אס סס מטונפות ביותר נוטל ידיו ומטהרן ואח"כ מברך. ובסערי חסובה קנ"ו מבר להסך, שח"ס כחן דעת הראשונים, אבל רב האי ס"ל דמברך אחר הטילה דגבוז ידים עקר.

א ברכות ז', רבנו גורם בערבין וכן לקמן מלימתי קורין שמע בשחרין כווסה הקדמון ועינ"ס בספרי משנת רבי נתן ריש ברכות דנ"ו טובא, ב סס דף ג'. ג יומא כ'. ד סס, ור"ל זזה מיושב סא דקאמר באשמורה ראשונה חשב ססוף, דאס תרמו צמשמורה ראשונה צסוף משמורה תרמו, וזיה"כ תרמו במשמורה שני' וחייוו צאנונע סהוא חנות, להכי חשיב חמנע דחמנעיתא, ואס תרמו באחרונה רגילים לחרוס בראשיתה, להכי חשב תחלת ושמורה ג'. ה ברכות ל"א. ו תמיד ל"ב ע"ב ופרס"י סכינה גגדו דחסיים קרא נוכח פני ה'. ז מנחות ק"י. ח דברי הימים ז' ואלל קרבנות כתיב סלא יפסקו צסום זמן ומכאן סמחב צנוי למעלה. ט ברכות י"ד. י סס י"ג. יא וטשטשו ד' תיבות וז"ל: ולא ידענא טעס לדבר. סאס חינו משכים לפתחו מותר לומר שלום אפי' בכריעה וכ"כ צ"ו ס' פ"ט צסס הגאון. יב צ"ק ל' וגרסתו רב יהודה. יג מוילי דנזיקין, קאי חמו"ס לעיל מו"י: חסידים הראשונים חלניעים כל קרן וכל דבר סמויק צסדוטיסס סלא יבא ווסס תקלה, מוילי דלצבות, דברי מוסר ולפנים חסידות סדין ססוויס צאצבות כגון סלי סלך וסלך סלך חסיד. מוילי דצרכות לברך ק' ברכות בכל יום סחקן דור סנקרא חסלוס פ"ו חסיד. יד מנחות מ"ג. טו נוסח זס מדויק יותר מנוסח סהציא טור ס' מ"ו ק' נפשות, דמאי רבותא אס ימותו ק' נפשות מועס רב כחול (חלכים א' ד' ה') ובכל צו כ' סאחר סתקנה נעלרה סונפס. ובגמ' יליף מדכתיב מוס ה' חלקיך סויל מומך ח"ת מוס אלא מואס ע"ס צתו"ס. טו ברכות מ' ע"ב. יו ר"פ סרוואס. יז רבותא סהציא סס רב סאי ור"ף, ור"י מוספק צבר ער"אס. יח סצח ל' ע"ב רומך אדם פניו ידיו ורגליו בכל יום צצבול קונו סל כל פעל ה' למענהו פר"שי לצבוד קונו ס' צללס ח' טעס אה סהדס ועוד סרוואס צריות נאות חוור צרוך סכסס לו צעולמו. ספוסקי' לא סביאו סעריך לרמוך רגליו, אבל רמ"צס פ"ד דתפלה: צטאר תפלות חינו רומך. אלא ידיו אבל צסחרית פניו ורגליו. ורצ"ד תמא רגליו למס. וי"ל להכי לא סביאו ספוסקי' רגליו דס"ל כרצנו כחן דחין סברא סירמוך רגליו יותר מוסחר חיצורים אלא אס סס מזילות דונו' דפניו וידיו, וכיון דצמדיות חלס מכוסות סן ח"צ רמויה, אבל צצבל ובפרט צימיי חכמו ס"ס לא ה' להס דק סנדלס סכל סרגל למעלה מוגולס וגמחי סוא חס חינו נקי וכ"כ צמאורי לסצח: להסחראות צרגליו מווסמות סחיות סוא. וסרנו"צס דין בגמ' סביא. וסרצ"ד לא סשיג אלא מוסוס דס"ל דברייתא לא חתמר כלל לתפלה אלא סיתר רמויה כל יום קמו"ל סאין צזס מוסיס לא ילבס גבר ס"א כמ"ס כ"ת, ומוס סלא סשיג על פניו, דוס דחאי כורך תפלה כיון סמויה תפלן סמוך למחיו. יט מכרו ברכות י"א, ס', ומנחות מ"ג. ברכות סחול לטף

ספר האשכול, הלכות תפלה וקריאת שמע.

ישראל בגבורה, עומר ישראל בתפארה, המעביר שינה מעינו, וג' ברכות התורה, הרי י"ט. ומאן דגרע או מסיף לא משגחינן ב' דהנהו כתיבנא להו טגרת הגמרא. ואיכא מקצת חכמים דמדקדקי ואמרי הא דאמרין א' כד שמע קול תרנגולא אימר ברוך אשר נתן לשכוי, וכי זקיף אומר זוקף כפופים, וכי סיים מסאני אומר שלא חסר מכל צרכי, היכא דלא שמע קול תרנגולא, ולא זקיף ולא סיים מסאני לא טברך, ואנן לעניות דעתין לא חוי לן הכי, דהני ברכות כולן מחדוש מעשי בראשית כל יום, וצריך אדם לחדויו ולשובחו קמיה קב"ה על כך, אעפ"י שלא שמע קול תרנגולא ולא זקיף ולא פשט ולא לבש ולא סיים מסאני, ומברכם בעונתן בעת החדוש ובעת פרוד הלילה מן היום, וכך כתב רב נטורנאי גאון ורב עטרם ו"ל. וגם ברכת התורה טברך בכל יום ב. ונהגו לפתוח בשחרית בפרשת תמיד ואח"כ ברכת כהנים שבמקדש אמרו ב' כהנים אחר העבודה דכתיב וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם וירד מעשות התטאת ג. ובשבת יש מוסיפין וביום השבת. אבל אין מנהג לומר פסוקי מוסף דראש החדש ומועדים, כיון שקורין בספר תורה פ' ר"ח בכל חודש ופ' מועדים במועד, אבל פ' תמיד השייכת בכל יום ואין מוציאין ס"ת בכל יום לקרותה, וכן מוסף שבת אינו אלא ב' פסוקים ולא תקנו לקרותם בס"ת ולא להוסיף מה שאינו ענין ד' תקנו לאמרם בהשכמה עם פרק איזהו מקומן. ופרק זה שהוא סדר כל הקרבנות תקנו לאמרו להזכיר כל הקרבנות בכל יום כדאמרין ה' ואת תורת העולה, ואת תורת החטאת ואת תורת האשם, העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה, בתורת חטאת כאלו הקריב חטאת, בתורת אשם כאלו הקריב אשם. ותקנו לומר מדרש רבי ישמעאל ד' שבתוכו המדות שהתורה נדרשת בהן לצאת חובת כל ישראל לעסוק במקרא במשנה ובמדרש ד' ורבנו אליהו הזקן ו"ל תקן סדר ל' ימי השבוע ה' שיקרא בכל יום מתורה נביאים וכתובים וסדר המערכה הכולל

נחל אשכול

ליעף ומחיר חסידים לא קחטיב שלא גרם צנח' כח"ס אבודרהם ולא כצ"י סי' מ"ו ומשמע נמי שלא גרם צנח' צא"י גומל ח"ט כיס חומרים שהביא הר"ה. א' זרכות ס'. ב' חף אס לא יסן צלילה. צ"ע ומשמע אס נעיר כל הלילה ח"ל לצרך. ומג"א חמה, כיון דקיי"לן יסן ציוס ח"ל לצרך דמינה לא הוי הפסק, ע"כ מה שמצרך צבור, שקצבו צרכי זו כשאר זרכות הסחר, ח"כ חף שלא יסן צלילה כשהוא היום יחי' לריך לצרך? וז"ל דהו"ס זרכות י"א כ' כשמפסק ממשנתו וסחר, ח"ל צינת, שאינו מילא דעתו מן החורה כד' והגית יומס ולינה וסוי כעוסק צב כל היום, אבל לאכילת סיכה טעם קצועה, ולריך לצרך צכל פעס. וכ"כ ריטב"א צסוכה: אס כמה פעמים מניח הפלין לריך לצרך צכ"פ כיון דכבר ילא י"ח צסגה ראשונה, כשחור ומניחן הוי חמלת מעסה. ועט"ז סי' ח' אס ה' עליו טלית כל הלילה אין לצרך צסמריח, חף דגברא פטור מלינית צלילה, מ"מ הוי מנח לא אפטר מלינית אפילו כשלוצבו צלילה שהוא כסות יוס. ומקסיס ח"כ למס מצרך זרכת החורה צכל יוס הרי סחייב תמיד עליו, והגית צו יומס ולינה, ואינו דומה לניית ותפלין סיוכל להלקן צרסית לאחר טעסה סמוטה? ולק"מ דוסגית צו יומס ולינה ח"א לומר צלי הפסק דלריך לישן והחורה חמרה צסצרך, וע"כ כסיסן מניח דעתו מד"ח, ורמזנח פטריס צסעה סדרך צ"א לישן, אבל סינת יוס אין לריך לדוב צ"א, ולא יתחן לו רסות להזיח דעתו מד"ח, להכי חמרו סינת יוס אינה הפסק לצרכת החורה דאסור להזיח דעתו מומה, אבל סינת לילה הוי הפסק דצרסות חפסיק, לכן תקנו כסיסן צלילה סיצרך צסקיני זרכת החורה, אבל אס נעור כל הלילה, אינו מצרך, דכל זמן שיעור חסיר לו ליאש דעתו מד"ח דהגית יומס ולינה כ'. והאמרין צונגחית ל"ט אפי' לא קרע חלל ק"ס סמריח וערבית קייס לא יומס ס"ח וגו' (והביאו בסמ"ג והרמ"ב לא הביאו) היינו אס ח"א לו, ועכ"פ חסיר ליאש דעתו מומה. ג' צח"כ פ' סמיני וישא אהרן ח"י ויברכם, זה מקרא וסורס, ואין ראוי לומר חלל וירד מעשות סחטאת ואח"כ וישא ידיו ויברכם. וצמגלס י"ח מדייק הכי מדכתיב וירד מעשות סחטאת ולא כתיב לעשות, ס"ו קודם צברכס טעה העבודה. ד' יוצן עפ"י מ"ס חו"ס מגלס כ"ג: כיון שאין צפ' וציוס סשבת חלל צ' פסוקים ואין קורין צחורה פמית מוג"פ לכך לא תקנו לקרותה, ולא רעו להחמיל צפרסה של מעלה או לסיים צסל מעטה דלא הוי מעינו. ועי"ל לפי סלריך להפטיר צכל שבת מעין הפרסה, ואי קרין צסל שבת לריך להפטיר צסלוק מני' דהיינו חשבת, ויסיו כל ספטרות מענין ח'. ועוד שאין קורין צס"ת סני' חלל צקרצנות צבאזיס לצפרה כדאי' חענית כ"ז ומגלה ל"א, חמר קצ"ס לחברהס אס קורין צסדר קרצנות מעלה עליסם כאלו הקריצוס ומוחל על עונותיהס, וקרצנות שבת אין צאין לצפר ססס עולות (תנוסתי על חר"י סכ' פ"א דצרכות חממר זה אי' צמד"רס). ה' מנחות ק"י צנח' סכחו לדפוס זאת תורת העולה. ו' צחורת כהני' ריש ויקרא. ומה ססיס וכן סני כחוציס סמכסיס, לסן וכן אינו מוצן. ומלחתי צסס מו"רס מו"ר צ לכך הביא סצרייתח צריס ויקרא דכתיב צי' וידבר ס' ח"מ מואוהל מועד, ולהלן נאמר מוצן סני סכרוציס סמכסיס זא"י, וצא סמכריע ככתוב סג' צסוף נסא צצוא חסה אל ח"מ וישמע הקול מוצן סני סכרוציס כח"ס ר"שי סס, והיא סמדה י"ג, לכך מסייס: וכאן ר"ל צחמלת ויקרא חמלל צ' כחוציס סמכסיס וכו' ואף סכתוב וכן צלא חלף כמורס צמסנה כלאיס פ"ג, ח', וצקוין וכן כחוב תמיד צירוסלמו, והנקוד וכן צצרי מוכוס ו"ל צפתח. ד' קדושין ל'. ח' ר"ל צפרסת תמיד אינו מוכיר חלל קרצן תמיד ולא סאר עבודות ססיו צמקדס, חרות סדסן, נרות, קטרת וכו' והוא תקן צסדורו לומר צכל יוס: חני' מי סזכה צחרות סדסן, חציו הוי מסדר סמערכס (יומח כ"ז ו"צ) ות"ר אין לך זבר קודס וכו' (פסמיס ג"ט) וח"כ פ' חס"ד וקטרת וכו'. והוא ר' חליבו סוקן צ"ר מנחס חמיו סל רצנו יקותיאל צעל חמחו סל רצנו חאי חלמוד ר"ג מלור סגולס כמזכר צמסר"ל ס' כ"ט. וחציו ר' מנחס חכר צרקניטי ס' תק"ז חלל רצנו חאי. ויס צעירונו כ"י על קלף חסנת ח"א מ"ו לפרט, י"א לחמור רס"י נכח צו סדר זה, וצסוף כחוב: י"סלס סדר רצנו חליס סוקן צ"ר מנחס לכל ז' ימי סשצוע' וצסדר חזה ייעד לכל יוס ויוס פרסיות מחני"כ ומחומר סל יוס, ואין יוס טוב לחצרו, חלל סדר סמערכס ומסניות מחמיד ופ' הקרצנות וסקטרת, סדר ח' לכל יוס, וצסוף ססדר ליוס ססני וליוס ססלטי וכו' כחוב תמיד: זה יאמר כמו ציוס ראשון. ויע"צ צסדורו כ' שאינו יודע מי סמחצר ולמה קרלו מעמדות. סמחצר סרלסון קרלו סדר, והאמרנו' קרלו מעמוד, לפי צצומן צסמ"ק ה' מעמוד סל ישראל חלל סקרצנות צמקוס כל ישראל כדאי' צחענית וקורין צכל יוס צמעסה צראשית, ואף צסדר ר' חליבו נקבע פרסה ח' לכל יוס ממעסה צראשית. ומה סחמה יע"צן על חלוקת פרקי מ' תמיד צמעמדות סלנו פ' אחד לכל יוס, סלל עבודות סכחיות צכל ספרקיס צכל יוס נעשו?

ספר האשכול, הלכות תפלה וקריאת שמע.

הכולל כל עבודות שהיו במקדש ופרשיותיהן. אע"פ שאין אומרים תורה שבכתב על פה א נהגו לומר פרשיות אלה על פה, שאי אפשר שיביא כל אחד ואחד ספרו. ומצינו בכהן גדול שקרא על פה ב ובעשור שבחומש הפקודים משום דלא אפשר, וכמו שהתירו ספר אפטרותא ואגדתא ג משום עת לעשות לה', וכתבו כל התלמוד אע"ג דדברים שבע"פ אי אתה רשאי לאמרו בכתב, משום שראו שבשעבוד הגלות אימעות לבא לעסוק בתורה, אטרו מוטב שתעקף אות אחת ד ולא תשתכח תורה מישראל. אבל חזן הקורא וס"ת לפניו אסור לקרוא תיבה אחת על פה וכן בתשובה לרב שישנא גאון ז"ל ה, שליח צבור כיון שנפתח ס"ת אסור לו לומר אפי' תיבה אחת שלא מן הכתב דכתיב וידבר א' את כל הדברים האלה, מאי האלה, תלמד שהיו הדברים כתובים לפניו ומן הכתב אמרו לפיכך צריך הקורא בתורה שהיו כל דבריו מן הכתב וכתוב והלוחות וגו' והמכתב מכתב א' הוא. ד. אחר מדרש ר' ישמעאל פותחין בהודו לה' קראו בשמו. הטעם נראה שכל השנים שהי' הארון ביריעה תקן דוד לומר לפניו מוטור זה ככתוב בספר יוחסין ו ובסדר עולם ו שבתמיד השחר הי' אומר מהודו עד אל תרעו, ובשל בין הערכים שירו לה' כל הארץ עד והלל לה'. ומפני שאמרנו סדר הקרבנות אומרים גם זה. ואנו מוסיפין רוטמו ה', ושאר פסוקי דרחמי, כמו: ה' צבאות עמנו, ה' צבאות א"א בוטה כדא' בירושלמי ח פסוקי' אלו לא יהיו וזים מפין. ופותחין בברוך שאמר שהוא ברכת ההלל, דפסוקי דמרא מתהלה לדוד עד כל הנשמה נקראו הלל כדאמר ר' יוסי ט יהי חלקי עם גוטרי הלל בכל יום. ותקנו הכתים ברכה בתהלה ובסוף כמו בקריאת הלל המצרי י. ובברוך שאמר עשר פעמים ברוך כנגד עשרה מאמרות יא וקודם תהלה לדוד אומרים יהי כבוד, שבאלה פסוקים כ"א אזכרות יב כנגד כ"א פסוקים שבתהלה לדוד. ולא מכעו אינש לאשתעווי מברוך שאמר עד סוף י"ח ברכות התפלה, דברוך שאמר צורך תפלה כדאמרינן ג לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואח"כ יתפלל. והיה מצד הדין לומר ישתבח אחר כל הנשמה ת"י, שהוא סוף פסוקי דמרא אלא שנהגו להוסיף: לך ה' הגדולה ושירת הים. והמתווך לומר ישתבח אחר ועתה אלקינו מודים אנחנו לך וגו', שהן משירי דוד ולומר עליהן ישתבח ואחר התפלה יאמרו אתה הוא ה' לברך וגו' והשירה, דבין ישתבח ליוצר אור לא יפסיק כדאמרינן בירושלמי יד. ועומד שליח צבור ואומר קדיש ואח"כ ברכו בעשרה דאין פורסין על שמע פחות מעשרה מו דכתיב במקהלות ברכו ה' מו. ומזכירים קדושה ביוצר אור להודיע שטלאכים מקדישים הקב"ה כמו ישראל דכתיב יו ברוך יחד כוכבי בקר, אלו ישראל, והדר ויריעו כל בני אלקים אלו המלאכים. וישראל מטליכין הקב"ה בקריאת שמע שטקבלין עול מלכות שמים, ובתפלת י"ח אנו אומרים קדוש וברוך בשני פסוקים ומוסיפין פסוק ימלך ה' לעולם, אבל בברכת יוצר אור שאין אנו מזכירין אלא מה שטלאכים משבחין לקב"ה אין לנו להזכיר ימלך ה' לעולם אחר קדוש וברוך ית.

אחר

נחל אשכול

בסדר ר' אליהו כל זעטס תמיד ועבודת המקדש קבע לכל יום. ומה שחלק ר' אליהו פ' החזינו לו' ימי השבוע, וכיח סירת מוסף שבת, ס"ט כיון שלא תקן סדר למוסף שבת, זעטס ס' חו"ס לעיל דלאו לכפר בא', חלק הסירה לו' ימי השבוע לקיים: למען ת"ל הסירה הואל לעד צב"י. א גיטין ס' דכתיב כתב לך וגו' כי על פי הדברים, דברים שבכתב אי אתה רשאי לאמרו על פה ודברים שעל פה אחר לומר בכתב. צב"י הביא מירושלמי וכן דעת רבנו בסמוך שאין אסיר בעל פה אלא לקורא בס"ת שלא יאמרו חסר הוא. וי' שאין אסירו אלא מדרבנן וקרא אסמכתא, לכך סתירו באין ס"ת לפניו, חס נ' דעת רמ"ב, צב"ב דתפלה כ' הקורא בתורה לא יקרא צב"פ, דסס בקס"ת חירי, וחלו כי דעתו לאסור תמיד קריאה צב"פ, כי כיתב קן צב"ל ק"ס ות"ת. טז מ ציראים סי' קכ"ח דאסור לקרות צב"פ חיוו אלא להנתיב רבים י"ח, וחי קסי' האריך ויכל לחלק צין לעלמו וצין לאחרים, קרא סתמא נאמרו? אסמכתא הוא. וצ"ח יומא ע': מזה לקרות מן הכתב, ומאס צבור לצבור סתירו לכ"ג ע"פ. וחי מוס"ת, לא יוכלו לעקור צקוס ועשה. ועי' במרכי פ"ב דמגלה: בטעויות קורא ע"פ ותס"בן ח"א צ'. ב יומא ע', סקרא באחרי מות פ' יח"כ וצריך לקרות גם צעטיר לחדש צפ' פחם, וכיון שאין גוללין ס"ת לצבור מפני כבודם, הולך לקרות ע"פ. ג ספר הפטרות מזל הדין חין כותבין שאין כותבין תורה מגלה מגלה, וספר אגדתא תורה ע"פ נמי אסיר לכתוב וסתירו משום עת וגו' גיטין ס'. ד תמורה י"ד, ונוסח גמ' שלני תעקר תורה ודאי מוטב. רבנו למד הימר לקרות ע"פ תורה שבכתב מהא דסתירו לכתוב דברים שעל פה דחתי אחר קרא כמו. ויחשב צוה שלא הביאו ר"ף ור"ש סאסור לקרות צב"פ. כיון שהביאו צגטין שהתירו חכמים לכתוב הלכות משום עת לעשות, ומיילא שרי נמי מוס"ט לקרות צב"פ. ה קרוב לימר שהיא חזי רב עומס גאון עי' ס"ה. ו דברי הימים א' י"ו. ז פ"ד. ח ר"פ חין עומדין. ט שבת ק"ח, ומפרש החס כי קאמר ר' יוסי צפסוקי דומרא ונמי ניבו מתהלה לדוד עד כל הנשמה. י הוא ההלל שאומרים צמועדים, וקרא המגרי לפי שכתוב צו בלאת ישראל וממרים חו על מוס שאמרו פסחים קי"ו ישראל אמרוהו כשילאו מומרים ולהבדילו ומהלל הגדול שהוא מומור קל"ו פסחים קי"ח. יא שוברא צכן העולם. חבות פ"ה ור"ס ל"ב. יב קמטיב נמי כי יעקב צמר לו יח ואשרי העם ס"ה חלקיו. יג ברכות ל"ב דכתיב וחתמן וגו' אתה סתילת להרלות את עבדך את גדלך וגו' וכתוב בתריה אעברה נא וגו'. יד הביאו הג"מיי פ"ו דתפלה ססס צין ישתבס לומר מור מעורבי ומלחום כמ"ד הירא ורך לצב יסוב לביתו זה הירא מעצרות סביו. טז מגלה כ"ג. טז צגמ' סס מייחי קרא ונקדשתי צחך צני ישראל וילפינן ונו"ג"ה הרוך צני ישראל הוא דוקא בעשרה, אבל וקרא צמוקלות יליף מד מו"ד כתובות ז' דברכת חתנים בעשרה. זאן לא קיי"לן קן, אלא ילפינן מציעו, וקרא דצמוקלות קאי על עובדים שבים וכך אמר ר"ע ברכות ל' ואמר רבא הלכס כר"ט ועי' סוטה ל"ח צתו"ס שסס ליסב. יז חוב ל"ה, צחולין ל"א הכי גרם שאין ונחכים מוזכרים ססס צסירתן עד שיאמרו ישראל למטה. וקסס למה חנו מוספרים ציונר לור סחללכים וקדישין קודם סדר קדושה שלני? מלאתי בצלבו צסס חצן פילאט: לפי סאנו מצבתינן להקב"ה סמחיר לעולם כולו בכל יום ומתיב סססם והגלגלים כרנונו, ויס מן סחמוות עובדים לסססם ולסאמר לצבא מעלה, וכדי להודיע ססס סבל ולא ירונו סססם והגלגלים כי אס צמוות צבורא, לכך חנו מוספרים סכל לצבא מעלה וקדישין ומומליכין חותו סססא חרון וצורא סכל ע"כ. וזעטס זה חנו מוספרים קן ציונר לור, חף סעדיין לא צב חומן ססחללכים וקדישים. יח סלא מנינו בקרא סמללכים

אחר תהלה לדוד מוסיפין פסוק ואנחנו נברך יה וגו' הללויה, לשלשולי הללויה בתר הללויה א. ושמעתי טהרב ר' יצחק בן מרון לוי ו"ל שמוסיפין פסוק זה מפני שאמרו ב' כל האומר תהלה לדוד בכל יום טובתח שהוא בן עולם הבא, לכך אחר שאמרנוהו אנו מבקשים: ואנחנו נברך יה מעוע"ע, שנוכה לאומרו לעולם הבא. ואין חותמין ברכת יוצר אור באורו של משה כגון אור חדש על ציון תאיר ג ונוכה לאורו, ואם אמרו, נימא האי פסוקא: לעושה אורים גדולים כי לעולם חסדו ד בא"י יוצר הטאורות. ברכה שני' אין תתחילין באהבה רבה, אלא באהבת עולם דקיי"לן כרבנן ה וכן כתוב ואהבת עולם אהבתך. וכ' הגאון ר' יצחק הא דקאמר לקמן ו השכים לשנות קודם שקרא ק"ש צריך לברך ברכת התורה, לאחר שקרא ק"ש א"צ לברך שכבר נפטר באהבה רבה, לאו ראי' שצריך לוטר אהבה רבה, דההוא מיטרא שמואל הוא, והוא מרי דשמעתא דאהבה רבה, מיהו רבנן פליגי עלי' ותניא כוותיהו דרבנן וכל טאי דמשתכת בתר הכי אהבה רבה אעיקרא דשמואל גריר עכ"ל ובתר נוסח בעל הלכות כ"כ. ולספרים אחרים פלוגתא קחוינא ולא סייעתא ו דחיקא לן למיטר כל מה דשקל וטרי בתר שמואל גריר ח ובעניות דעתין יפה עשו הגאונים פשר לוטר בשחר אהבה רבה דגבי שחר אדכרו אמוראי בתראי בהדי' אהבה רבה, ובערב אהבת עולם כרבנן. בקריאת שמע תכוון שיש בה י"ח אוכרות כנגד י"ח חוליות שבשדרה מ ורמ"ח תיבות כנגד רמ"ח איברים שבאדם ו לקיים מה שנאמר כל עצמותי תאמרנה ה', ואל תהי דבר זה קל בעיניך שהרי אמרו יא אמר הקב"ה שמור את שלי, ואשמור את שלך, שמור רמ"ח תיבות שבק"ש ואני אשמר רמ"ח איבריך. ואעפ"י שאין בק"ש אלא רמ"ח תיבות, אמרו באגדה ר' נחמי' ור' עקיבא אמרו חסידים הראשונים תקנו שיהא ש"צ חזר: ה' אלתיבא אמר להשלים רמ"ח, ויש מקומות שחזרין ואומרים להיות לכם לאלקים להשלים, ואינו מנהג. ובצדפת אומרין להשלים ג' תיבות אל מלך נאמן קודם שמע, והוא במקום אמר וב על ברכת הבוחר בעמו ישראל, ואמרו משמ' דרב נחשון ריש מתיבתא דסורא יג בג' מקומות יחיד עונה אמן לעצמו בבונה ירושלים, בהבוחר בעמו ישראל באהבה ובאהב עמו ישראל. ואנן טעמא לא קחוינא דבהדי' אמרו יד העונה אמן אחר ברכותיו הרי זה מגונה ולא אמרו משובח אלא בבונה ירושלים דברכת המון, ומקצת רבותא אמרי דשרי אחר גמר כל ברכותיו, כיון שהוא בסוף כגון ישתבח שמסיים כל פסוקי דומרא וגומרן בברכה, אבל הכא קאי באמצעית דברכות ק"ש מגונה הוא אם עונה אמן, ומכ"ש שלא יאמר אל מלך נאמן טו. —

טאימתי

נחל אשכול

שמאלים אומרין יומך אלא קדוש וברוך. א דבר זה וכו' להלן מביא ז"ל סי' נ"א צ"ס הכלבו שכתבו צ"ס בעל האשכול. ס' האשכול עמנו לא ה' זידו. ב ברכות ד'. ג שאינו מעין החתימה, שהיא יוצר המאור' וקאי על האור המתחדש בכל יום. לכך לא יאמר קודם חתימה אור חדש על ציון תאיר וכו' כ"כ רש"י ורב סעדי' ע"טור סי' נ"ט. ד קשה בירושלמי ספ"ק דברכות: אין אומרין פסוק ברכה, פי' שאין חותמין ברכה על פסוק והביאו רבנו בהל' ת"צ? ו' דמותר לומר בקשה ולסיים: כאלמר בקרא, ולחתימה חת"כ בצרכה, וכן צ"ב"הו: ככתוב ואכלת וגו' צ"ל, ובתפלת נחם: כאלמר ואני אהי' לה נאום ה' וגו' ומסיים בח"י. וס"י כוונת רבנו אם אמר אור חדש וכו' ומכא ומכא לאורו, יאמר קודם חתימה ככתוב לעושה אורים גדולים שכלל זה וכלל אור היום ואור חדש על ציון והוי הסיום מעין החתימה, ולא קאשרי לסיים בפסוק אלא אם אמרו בלי תיבת ככתוב. ה ברכות י"א ע"ב. ו סס, להכי נפטר צ"הצב רבם שאומר צב ותן בלבו להבין וכו' והאר עינינו צחורתך. ז ס"ג גורם: ברכה שני' שמואל אמר אהבה רבה, ורבנן אהבת עולם, תני' אין אומר א"ר אלא אהבת עולם. אבל נוסחתי: שמואל אמר אהבה רבה, וכן ר' אלעזר אורי לברי' א"ר, תני' אין אומר אהבת עולם אלא אהבה רבה ורבנן אמרי א"ע. לנוסח זה איכא פלוגתא צברייתא ולא סייעתא. ח כלומר אף אם צ"ה דנקט צויתמא דהסכים לקרות: אהבה רבה, י"ל בתר שמואל גריר דאיכא מרי דמימרא, מ"מ דומק לומר דאף אמוראים אחרים כרז יתקן צר יוסף וסתמא דש"ס צסוף דף י"א ותחלת י"ב דנקטו אהבה רבה, בתר שמואל גרירי, אדרבה בתר הלכתא גרירי. ט ברכות כ"ח גבי ת"י ברכות דתפלה. י מכות כ"ג, בצורות מ"ה. יא מדרש העולם ומדרש רות ע"י. יב שבת ק"ט מתי אמן: אל מלך נאמן. יג עי' אורחת חיים בשני קלת. ורב נחשון נפטר קרוב לתר"ס אחר ד' אלפים וצו ה' רב האי גאון בצורה. וסיימם מכרו צתום' חולין מ"ז וע"ז נ"ח ע"ב. וסזכר שלא להסליפו עם רב האי גאון היות מפורסם כי זה הוא בן ר' שרידא גאון צפומדינתא, ונתעלה לגאון קרוב לתר"ס אחר ד"א. יד ברכות מ"ה, שיטה א' שביא ה"א דעת חוס' סס דוקא בצורה ירושלים, ושיטה שני' דעת ר"י ור"מ ור"ג ור"א כל שיבא דגמר ברכותיו עונה אמן אחר ברכות עמנו. ולכ"ע אסור אחר הבזמז בעמנו שהוא צלולע הצרכות. עז"י ס"ס י"ט הר"אש ענה אמן אחר הבזמז, למד תרומה ענה אפי' על ברכת עמנו, דס"ל שאין ברכת הבזמז ברכה לק"ש אלא ברכה צפ"ע והוי כגמר ברכותיו קודם ק"ש, ולחרון צ' ס"ל שאין אסור אלא אחר ברכות עמנו אבל מותר לענות אמן אחר ברכת ש"ע, והפסקה ליכא דלא גרע משאלת שלום דמפסיק בין ברכה שני' לק"ש. טו מ"מ תמוה שבתחומא ובתקוים אי' שק"ש רמ"ח תיבות' עם חתימת אל מלך נאמן, א"כ יסן נוסח הוה? ותלתי בלקוטי רמ"בן ו"ל בצקור: מנהג ה' בעיירות לומר אל מלך נאמן בין אהבת עולם לק"ש. ובידותי נתקשה לי, אהבת עולם ברכה ונויה לק"ש סכל המזות טענות ברכה לפניהם (פסחים ז') ולהכי עשו ברכת אמת ויציב סמוכה לחברתה, וכיון שברכה זו לק"ש, צרור הוא המצרך על הנויה או על פירות ועונה אמן אחר ברכת עמנו בין הברכה למזוה טועה גמור הוא כדאי' בירושלמי (מגלה פ"ד) הפורס על שומע, והעובר לפני התיבה והנושא כפיו וקורא בחורה או בנביא או מצרך על אחת מהמזות לא יענה אמן אחר ברכת עמנו, וכדומה שהוא הפסק ולריך לחזור לברך, וס"י בשמעתא טול וברך (ברכות מ') ושאלתי להרב ר' מתיר הלוי ואמר טעות הוא ואינו בספר אלא צ"י. ור"תי תלמידי הרפסחים מקיים הלא בידו מדרש אגדה דק"ש יש צו רמ"ח תיבות ואל מלך נאמן וסלים. עכסוי אני מודיע מתיק טול זה. בדורות הראשונים לא ה' הלבזר מצרכין בעמון הברכות, אלא ע"ל אומר לפניהם כל הברכות כלן וכן עונים אמן. והסמן ה' מצרך אהבת עולם וס"ל צור עונים אמן וקורין ק"ש צפיהם, שהיא המזוה מוטלת על כל יסוד ויסוד שיבא חסן צפיו (רמז לירושלמי פ"ג דברכות

ספר האשכול, הלכות תפלה וקריאת שמע.

מאימתי קורין שמע בשחרין א ותיקין גומרין אותה עם הנץ החמה כדי שיסמך גאולה לתפלה ונטעא מתפלל ביום, שבהנץ החמה מתחיל עקר היום ומצווה להתפלל בצאת החמה שנאמר ייראוך עם שמש ולפני ירח דור דורים. ושדר רב שר שלום ב הנץ החמה כמשמעו, שטבקשת החמה להראות פניה והאדים העולם כרכ' ויוצא פרה ויציץ ציץ ומהרגמינן ואנצת נץ תחלת הראות פניה ג ואין אדם מצוי לכוון באותו שעה, מכל מקום מצותה בזה העונה עד סוף ג' שעות ביום דאמר קרא ובקומך ולאחר ג' שעות ליכא זמן קיטת ממטחם אלא זמן ישיבה והליכה והתעסקות במלאכה דאפי' בני מלכים כבר עמדו ממטחם. מ"ט לא הפסיד בברכות אם קורא מג' שעות ואילך ד' ואמר רב ה שאינו קורא בברכות אלא עד סוף שעה ד' שעד כאן זמן תפלת שחרית דקיי"ל ו' כר' יהודה זמן תפלת שחרית עד ד' שעות וכך כתב הרב ר' יצחק אבן גיאת ז"ל ד' ויש מהכמי צרפת שאומרין עד חצות ויכל לקרות בברכות ה' ואנו אין לנו אלא דברי הגאון, מכ"ש במקום שיש לחוש שעובר על לא תשא ט. וכתבו הגאונים הא דאמר ר' שמעון בן יוחאי י פעמים שאדם קורא ק"ש של ערבית קודם הנץ החמה לאחר שעלה עמוד השחר, דוקא בשעת הדחק כגון שהי' שכור או חולה אבל אם עשה במויד לא יצא ידי חובתו כדאמרינן ההוא זוגא דרבנן דהוי משתכרי בהלולא דבר' דר' יהושע בן לוי ואמר להו כדאי הוא רשב"י לסמוך עליו בשעת הדחק. ודקיי"ל כר' גמליאל דא דאמר זמן ק"ש עד שיעלה עמוד השחר וזו לא וההיא ודאי נמי לאו לכתחלה קאמר, דהא טחיבי רבנן לקרות ק"ש מיד בצאת הכוכבים ואטרו כל העובר על דבריהם חייב מיתה יב, לא קשי' הלכתא אהלכתא, דעד עמוד השחר קורא ויוצא י"ה אף מי שפשע והויד ולא קרא עד סוף הלילה, אבל אי קרא אחר עמוד השחר לא יצא. אבל מי שנאנס ולא קרא כל הלילה התירו לו לקרות משעלה עמוד השחר קודם הנץ החמה ויצא י"ח דעדיין קרינן בו' ובשכך דאינשי טובא גנו בההיא שעתא. וכן הא דאמר רשב"י פעמים שאדם קורא ק"ש של שחרית לאחר שעלה עמוד השחר קודם הנץ החמה, ההיא נמי ברעבד הוא, אי נמי בשעת הדחק כגון שמשכים לצאת לדרך וכיוצא בו יג אבל לכתחלה לא יקרא אלא עם הנץ החמה. אע"ג דעמוד השחר חשוב יום לכל מילי כדאמרינן בפ"ב דמגלה יד' לכתחלה עקר היום חשבינן משנראו נצוצי שמש ורובא דאינשי קיימו בההיא שעתא דקרינן ובקומך. והלכתא כרבנן דאמרי ק"ש בכל לשון לאפוקי טרבי שאמר ק"ש ככתבה טו דרביים ניהו והלכתא כרבי מחברו ולא מחבריו טז. ועוד דסתם לן תנא כותיהו דרבנן דתנן יז' ואלו נאמרינן בכל לשון פרשת סוטה ודוי מעשר ק"ש ותפלה וכו' ותחלוקת בברייתא וסתם במתניתין הלכה כסתם מתניתין אפי' אתיא כותידיא יח. והא דתנן תפלה בכל לשון דוקא בצבור שאין צריכין למליץ, אבל ביהוד לא, דאין מלאכי השרת מכירין לשון ארמי, לפיכך אל ישאל אדם צרכיו בלשון ארמי יט. **י.** שמע ישראל ה"א ה' אחד, עד כאן כוונת הלב דברי ד' מאיר כ' ואמר רבא הלכה כר"ט פסוק ראשון צריך כוונה ותו לא. וכוונה דקאמר רבא פרושו שיכוון לקבל עליו עול מלכות שמים בלבו כדכתיב על לבבך, וליכא לפרושי יכוון לצאת ידי מצוה, דרבא ס"ל בר"ה מצות אין צריכות כוונה וטוקי לא יצא בקורא להגיה. והא דאמרינן הא בפרק ראשון הא בפרק שני כא' דבפרק ראשון אין לו לעסוק במלאכתו ולא לרמוז בעיניו, לאו משום דפרק ראשון כולו צריך כוונה, כבר פרושו להו רבנן בב' האי דאין לו לעסוק במלאכתו בפרק ראשון לאו משום דכולו בעי כוונה, אלא כי הויכ דלא לשווי' לה עראי. ואי קשי' אי משום

דבעינן

נחל אשכול

ס"ג: אע"ג דיחיד מוילא יחיד בצרכו לא מסתבר בק"ס, כדי שיכא כל אי' וחסן לעגמו צפיו, לא מסתבר בתפלה כדי שיכא כל אחד מבקש רחמים לעגמו ע"כ, אע"ג דבתפלת ס"ך מוילא צו"ד שליטו צקי, הבקי לריך להספלא בעגמו, מס"כ בצרכות ק"ס, אף הבקי יולא בשמיטה, ולגאומי סביח הר"ן במגלה אפי' יחיד יחיד מוילא בצרכות) וסליס רמ"ה תיבות סיו לומרין תחת חמון אי נולך נחמן סהול חמון (סבת קי"ט) ואפטר סענו חמון מומס, וסמולס מוגס סאחיות של חמון רמו לרמ"ס. ואני לובין לפניך, כל מה סנהגו סחון לומר בקול, ומשמע לנכור להוילין י"ה, ואין עליהם חוב רק לענות חמון, וכל סס"ך לומר בלחש (ק"ס ותפלה, תפלתו בקול רק להוילא חינו בקי) כל יחיד חייב, ופריסת סמוע וסדר קדושה סחין יחיד חייב לומרין סכל בקול אחד. וז"ו צורה, סאומר ססבת עולס צפיו ועוגס אחר עלמו חמון סרי זס צור וטועס ע"כ כל אי' בצרכות ט' ע"ב. לדברי רבנו קלוי יירלחך עם סחם על סתפלה וז' סעעס סאומר סהל סגדון סגבור וסגורל וכ"כ סר"לס דסל חמנל ותפלא ציוס מייחי קרל אכל לר"סי קחי על ק"ס סחקבין עול מ"ס ומע"ג דק"ס קודס יליחל סחם סכי ומסמע עם סחם ומעט קודס כמו: ע"ס עם ססכס, ור"ל קודס ססכס כ"כ סר"י. ור"סי פרס סיפח דקרל ופני ירח, דגס תפלת מנחס מולתה עם דמדומי סחם. ווסרס"ל בח"ל סחם סלה מוילו מוקוס סתפלת מנחס דמדומי סחם, ולסתמיט לי' צמ"כ גמורל דרך כ"ט ע"ב אר"י מוילס להספלא עם דמדומי סחם, וסס קחי חמנח, דצמטרבל לייטי עני' דלמח מטרפס לי' סעחל. ב גלון צסורל סמוך לסנת סר"כ אחר ד"ל מוכר כ"ס צחוס' חולין ומנחות לי' וס"ד. ג צערוך חלסין סניו סרמויס, וצרבס צרלסית פכ"ט מסיכן מניץ סקצ"ס אה סלדס לע"ל מניץ של סדרס, וסניך סחמוס חינו פעל עבר צספעיל, דל"כ סו"ל סגלה, אולל סס צנוי וון סספעיל כמו יוס סקף, ר"ס ל', וסס סיחל, סיוק, ספקר. ד צרכות ט' וי"ד ע"ב. ה' ל"ל רב סחי גלון ער"לס. ו צרכות כ"י. ז סוסק מפורסס נפטר בקלרצבא ס' תת"מוט. ח ע"י חורסת חייס וי"ל טעמוס דס"ל כרמ"ס פ"ג דתפלה דלף דקיי"ל כר"י עד ד' סעות לר' יהודס נמי ויכל להספלא עד סעות וסכר תפלה יסבי לי'. ט צרכות ל"ג צצרכס סחינס לריכס עובר על לא סחל. י סס ח' ע"ב. יא סס. יב סס ד'. יג ומייירי דח"ל גו לקרות דרך צמנח וסמוך גולס לתפלה, דל"ס לריך להסתין ונקרות דדרך צסין סחמוס כדל"י צרכות לי' וכ"כ סר"לס. יד דף כ'. טו צרכות י"ג. טז ערובין מ"ו כחצות כ"ל. יז סועס ל"ב. יח יצמוס מ"ב וכן לי' מוח' חולין ל"ס וע"ז ד"ס בלסין, אפי' רביס צברייתל ויחיד סחס במסנה וכו"כ רסצ"ס צ"ב ע"ט וסר"לס סס. ולר"סי חולין סס ורמב"ס פ"ו מקי מומין ס"ג סלכס כרביס דצרייתל. יט סבת י"ב וע"י פרושו צחורסת חייס. כ צרכות י"ג ומ"ס רבנו דמונע דלמר רבא לחו ללחל, חלל לקבל עמי"ס, דרבס ס"ל מנות חל"כ, סול צר"ס כ"ח ופרך ממתני' י"ג סיי קורל צחורה וסגיט זמן סוקרל חס נל כון לבו לא ילא, ומחרך בקורל לסגיס, סחינו קורל סחיבות כלל חלל ומגננס סאחיות וכ"כ צפ"י. כא יומל י"ט. בב סרי"ף צפ"ב

צרכות

דבעינן שיקרא בקבע ולא דרך עראי מ"ש בפרשה ראשונה שאסרו לעסוק במלאכתו ובפרשה שני' ושלישית התירו לפועלים לעסוק במלאכתו, בפרשה ראשונה נמי לא בעי כוונה אלא פסוק ראשון? שאני פרשה ראשונה דכתיב ב' ודברת בם והוא צווי שיעסק בה בקבע ולא דרך עראי, אבל בפרשה שני' כתיב ולמדתם את בניכם לדבר בם ומצווה שילמדו הבנים לדבר בדברי תורה א' וכ"כ רבנו חננאל דלכ"ע אסור במלאכה בפ' שמע. הנא סומכוס בן יוסף אומר ב' כל המאריך באחד מאריכין לו ימיו ושנותיו, ואמר רב אחא ב"י ובדל"ת, ואמר רב אשי ובבלבד שלא יחטיף בחי"ת ומדלא הוכיח האל"ף, שמע מינה מאן דחטיף באלף שפיר דמי, והוי לן טעמא דאם יאריך באל"ף נראה כאומר: אין חד. איכא מאן דאמר שעור המאריך באותיות תלתא בחי"ת ותרי תלתא בד"ת מדקאמר רבי חייא דמאריך כדי שתמליכנה למעלה ולמטה, פי' בשמים ובארץ ובד' רוחות ג'. יש אומרים שדי בכוונה, אבל רב האי גאון כ' צריך לכוון בנענוע הראש ויחזיר פניו ברמיזה לשש רוחות ויקבל מלכות שמים, דהא דמעביר ידיו על פניו מפרשי רבנן שלא יראו הלטידיו כשהוא מסביב עיניו לכל הרוחות ד'. ובנענוע הראש בד' רוחות יפנה תחלה למזרח, ואח"כ לדרום ואח"כ לצפון. גמרינן הא מלתא מהלכות יצירה דהו"ל: חמש ה', בחד ג' אותיות מן הפשוטות, חתם רוח בעד שלש וקבען בשמו הגדול יהו וחתם בהן שש קצוות, פנה למעלה וחתמו ביהו. שש: חתם תחת, פנה למטה וחתמו ביהו. שבע: חתם מזרח ופנה לפניו וחתמו בדיו. שמונה: חתם מערב פנה לאחוריו וחתמו בהיו. תשע: חתם דרום ופנה לימינו וחתמו בויה. עשר: חתם צפון ופנה לשמאלו וחתמו בויה. וכיון דהכי הנינן ראוי להמליך הקב"ה בק"ש כדרך שברא עולמו, להתחזיר פניו למעלה, למטה, למזרח, למערב לדרום ולצפון. ולאחר שקרא פסוק שמע ישראל קורא בחשאי: ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד כדאמרינן בפסחים ז' דמיסיפין כך בק"ש שאסרו יעקב כשבקש לגלות הקץ לבניו נסתלקה ממנו שכינה ואמר שמה יש פסול במטתי כאברהם אבי אבא שיצא ממנו ישמעאל וכאבא שיצא ממנו עשו, פתחו כולם ואמרו: שמע ישראל ה"א ה' אחת, כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבנו אלא אחד באותו שעה פתח ואמר: ברוך שם כבוד מלכותו לע"ו. אמרי רבנן היכא נעבדי, נאמריה לא כתביה ח' משה, לא נאמריה אמריה יעקב, התקינו שיהא אומרים אותו בחשאי. וזו דרש ר' שמעון בן לקיש אבל רבנן אמרין מ' בשעה שעלה משה למרום שמע מלאכים אומרים להק"ב: בשכמ"לו והוריד אותה לישראל, ולמה אין ישראל אומרים אותה בפרהסיא, הדבר דומה לאחד שגנב קומטין, פי' תכשיטין מפלמין של מלך נתנה לאשתו ואמר לה אל תתקשטי בה בפרהסיא אלא בתוך ביתך, אבל ביום הנפודים שהן נקיים במלאכים, אומרים אותו בפרהסיא. וצריך להפסיק מעט בין ישראל לה' אלקינו, ובין ה' לאחד דאמרינן בירושלמי י' שאנשי ירחו כורכין את שמע שלא ברצון חכמים פי' שלא הי' נותנים רווח

נחל אשכול

דברכות גבי האומנין קורין בדרך י"ו ורב עמרם בסדרו עי' נחמות. א' קושי' זו הקסה תלמידו הר"ס דס"ל כתיב' דאינו אסור במלאכה אלא בפסוק ראשון, וחרון רבנו מנינו בהשגת ראב"ד. ומדברי כלם נלמד דס"ל דק"ס דאורייתא דוקא פסוק א' ולא כתר', דלח"ה ה"ל לשנויי בפסוקי ה"ט בכל פרשה א' אסור במלאכה שהיא דאורייתא. ועיני' בספרי משנת ר' לון בענין מלאכה פ"ב דברכות. ב' דברכות י"ג ע"ג. ג' ונחמת לי אמרינן דלכוי ים לחי"ת הטוטרט וסייני גג רס לסודיע שקב"ס חי לא לבד בעולם הסחמין אלא אף ברומו של עולם, א"כ נראה שבחי"ת יכוון להמליכו למעלה ולמטה, והן ז', וזל"ת יתולככו כמספר ד' בארבע רוחות, ולכך להסוד יחר כסודיגס הדל"ת מנחי"ת, לכך יאריך בד"ת חרי תלתא, כך כותבו. והסמ"ק כ' בא"ף יכוון שהוא אחד, בחי"ת שהוא יחיד בז' קריעים ובארץ כמנין ס', וזל"ת לד' רוחות. ומ"מ א"ל לסמ"ק שיאריך יותר בחי"ת מנד"ת דלח' מנינו גמ' לוי להאריך אלא בדל"ת, ובלבד שלא יחטיף גאמר בחי"ת. ד' כך ז"ל דאמרינן דברכות י"ג ע"ב ר"י הנשיא בשעה שמעביר ידיו על פניו הי' אומר שמע ישראל. וז' הרמ"בן שטעה כן שלא יראו תלמידיו הרמיזות שטעה לכל ז', וכ"כ רב האי. אבל חר"י והרא"ש כתבו דבמחשבה די ואין לריך נענוע ורמיזה, ואין ראוי תרבי שהי' נותן ידיו על עיניו כדי לכוין שהי' יושב לפני הסוד ולא מני לכוין בלח"ה. ה' ספר יצירה פרק א' חסד י"א. ו' חלת חמש קאי אלעיל מייני, שמונה והולך כל פעולות ה' בשעת הכריאה ועתה מונה חמשיית והסיטית וכו'. והחמשיית היא: פנה למעלה וחתמו וכו' והסיטית היא: חתם תחת פנה למטה וכו' וכן כולם. ויכתב בספר מושבם והגהמיו. ז' פסחים ג"ו. ח' גרסתנו לא אמריה משה, והוא תמוה וכי משה אמר התורה הקב"ה אמרה ומפיו כחבה ומה? וז"ל כיון שראש יעקב שאין פסול בזרעו וכלם אמרו ויחדו הסס בשמע ישראל, אמר בשכ"מולו, פרושו: כך יהא הסס ומלכותו מצורך ומוכיב תמיד, והס שבה גדול לבניו, שמוקם שכל הדורות יהיו כמוהם שלמים עם ה', ויעקב אמר שבה זה צפניהם ולא ירא פן ירום לצבם ומשבה זה. אבל משה הי' ירא לימר שבה ישראל צפניהם, פן חוזר דעתם, דכשאר לוי קב"ה צויו הטיבו אשר דברו מוי יתן וכו' לצבם זה כל הימים, דזה ננוי בשכמ"לו לחותו דור, לא אמר משה שבה זה לחותו הדור, אלא קצר ואמר להס אל תיראו כו"ס סוף יתרו, אבל אמר מ' שנה צפ' ואחמק גלם לבניקם שבה הוחתים ששצחם סק"ב' צויו ואמר מוי יתן שהי' יראו ומוכיב כן בכל הדורות. ח' מ"ס חז"ל: גאמר ששצחם הוה בכל צחי, שהסעות כשצור מייחדים סקב"ס בשמע, לא אמריה משה ששצחם הוה לישראל, אף ששמועו וקב"ה שאמר הטיבו ומי יתן כל הימים, כי ירא פן ירום לצבם, לא גאמריו, אמריה יעקב, ויס כמוה דורות הראויים לכך ולא חוזר דעתם ע"י השצחם הוה. ט' רבס דצרי' צפ' ואחמק. ס' מונה למלאכים יחית לומר: כמו שאנו ומלכיות ומזכרים בקדושה שם כבודו כך יהי' מצורך תמיד, אבל לא יחית לאנוס מחילל בעין שאין כוונתו תמיד זכס וטסורה, לכן גנוב הוא אחי, אבל צי"כ הס נקיים כמלאכים ודאיים לכך. י' פ"ד דפסחים ומזה נלמד רבינו ש"ס צבלי כורכין את שמע ארי"ש שהיו אומרים שמע ישראל וגו' ה' אחד ולא היו מפסיקין, פרושו צין ה' לאחד לא הי' מפסיקין, ולא כרס"י שפרס לא היו מפסיקין בין אחד לואהבה ולא כתיב' ס': צין ישראל לס'. מייסו קסה שלא הביא רבא דפליג פסחים ג"ו ופרס כורכין שהיו אומרים: הוים על לבבך. ואף שבעקר הדין לון רווח צין ה' לאחד ודאי ל"ס, מ"מ כורכין דאנשי ירחו ופרס צע"א. וז' דכל הפרשים בהסיח דכורכין חמשיים, דטובא עשו שלא ברצון חכמים, לא נתנו רווח צין ה' לאחד ולא נתנו רווח צין הוים לעל לבבך ומד אמר מדא ונא"ס וז"ל, ויס"ג הסיב עליהו לרבה מגלה ט"ו: כפולו עברה.

ספר האשכול, הלכות תפלה וקריאת שמע.

בין ה' לאחד. ואמרין בגמ' א א"ר יהודה עד על לבבך בעמידה. ומפרש בירושלמי לא אם הי' יושב עומד אלא אם מהלך עומד, ור' יוחנן אמר כל הפרשה בעמידה. וכו' הגאון ר' יצחק ז"ל שאין הלכה לא כר' יהודה ולא כר' יוחנן, דלא בעי כוונה אלא פסוק ראשון בלבד, כדאמר רבא הלכה כר' מאיר, הי' לא בעי עמידה אלא בפסוק ראשון. אבל הגאון כ' דמהלך צריך לעמוד עד על לבבך, דהא חזינן דליכא מאן דפליג דאסור לעסוק במלאכתו בפרשה ראשונה כי היכא דלא להוי עלי' עראי, והי' מסתבר דאזמרו טה"ט שלא יהא מהלך, דאם מותר לילך ודאי הוי עלי' עראי, והא דלא בעי עמידה בכל הפרשה משום דבתרי' דעל לבבך אמר קרא ושננתם וגו' ובלכתך בדרך, והתירה תורה מהלך להכי לא אסרו הלוח אלא עד על לבבך ב. ודקדק הגאון ז"ל טדקתני הי' קורא בתורה והגיע ומן המקרא אם כוון לבו יצא ג שמע מינה דברכות לא מעכבות והקורא ק"ש אף בלא ברכות יצא. ובירושלמי נמי אמר ר' אבא דהא אמרה שאין הברכות מעכבות. ואמרו רבנן דההוא דאידיך פרקין ד דאמר ר' וריקא ארש"בל ברכות אין מעכבות זו את זו, שאם ברך אחת מהן ולא חברתה נפק ידי אותה ברכה, דמשמע סדרן הוא דלא מעכב אבל אמירה שלהן מעכבת, ההוא בצבור שנינו ה דקאי על הא דאמר להן המטונה ברכו ברכה אחת, אבל הא דתניתין דהי' קורא בתורה ביחיד אתמר ובדידי' ברכות ודאי לא מעכבי. ומקצת רבותא אומרינן אף בצבור ברכות לא מעכבות. והלכה כר' יהודה שאמר בין ויאמר לאמת ויצבי לא יפסיק כלל דכתיב וה' אלקים אמת ו והלכתא כרבא ז דאינו חוזר ואומר אמת. הקורא את שמע ולא השמיע לאוניו יצא ר' יוסי אמר לא יצא ח קרא ולא דקדק באותיותיה ר' יוסי אומר יצא ר' יהודה אמר לא יצא, ואמר ר' יאשיהו ט הלכה כדברי שניהם להקל בדביעבד יצא. אמר רב יוסף מחלוקת בקריאת שמע, אבל בשאר מצות דברי הכל יצא אע"פי שלא השמיע לאוניו י דתניא לא יברך אדם ברכות המוון בלבו ואם ברך יצא. וההוא בלבו לאו במחשבה דקיי"לן כרב חסדא יא דהרהור לאו כדבור דמי ולא כרבין יב. להכי ודאי מאי דתני' ברכת המוון בלבו, שמדבר בלחש ולא השמיע לאוניו. ואייתי רבואתא ראי' דהרהור לאו כדבור דמי מהא דאמר בפרק השואל יג טמצוא הפצץ ודבר דבר, דבור אסור הרהור מותר. ואקשי והא אמר ר' יוחנן בכל מקום מותר להרהר בדברי תורה חוץ מבית המרחץ, אלמא הרהור כדבור דמי, ומשני משום דכתיב והי' מתוך קדוש, כלומר לאו משום דהרהור כדבור דמי, דכיון דכתיב ולא יראה כך ערות דבר, לא נפיק מיני' אלא דבור. אבל משום דהוסיף בפרשה גבי ושבת וכסית את צאתך והיה מתניך קדוש, משום הכי החמירו ואמרו הרהור נמי אסור, אלמא בשאר מילי הרהור לאו כדבור דמי יד. תני רב עירא ולמדחם שיהא למודך חם, ליתן ריוח בין הדבקים

נחל אשכול

א ברכות י"ג ע"ב. ב וכו"כ הרא"ז. ג סס י"ג. ד י"א ע"ב. ה דלהטות רבים ידי מוחנן לריך לעשות כמו טלוו סחכמים ולריך לחזור ולברך בנצור. ומומה סכניא רבנו נראה לרצו סאי גלון ברכות ק"ס ביחיד אין מעכבות כלל ויפה כוון סכ"י צסי' ס' ולא כטור דס"ל לרצו סאי ברכות מעכבות. וה"ל סאי ס"ד סניחיד מעכבות כלל בכל המנות אם עשאן בלא ברכה י"א ואסיר לו לברך כשכבר י"א ולא רמי' עלי' המנה? סאי ברכות ק"ס דלא מויתדות דוקא למנות ק"ס סכרי סס ברכות סודאס על סני אור ומוסך ועל סחורס כמ"ס סרי' ריש ברכות, ומס"ט מותר לאמרן אף קודם זמן ק"ס. ואף אם נאמר לרצו סאי צק"ס אינו יולא בלא ברכות (ואין כן להלכה) אל תחמה סכן מלינו טעשו סחכמים לגדר עתרי' ריש ברכות לענין סחכמים דר"ג ותוס' סוכס ג'. ו ברכות י"ד. ז גרסתנו רבס. ח סס ט"ו. ט זסו אמורא ולא תנא עי' קדוסין ל"ו ע"ב ר' יאסיה דדריס ובר"סי. י לכתחלה כל הברכות לריך להשמיע לאוניו סנא' והאזנת למנותיו, ירושלמי. ולא הי' לריך להביא מחלוקת צק"ס דכבר פסק לקולא כר' יאסיה, אלא קמ"ל דגס בצרכת סמון סדין כן סאס צרך בלבו י"א. יא סס כ' ע"ב. יב כך גרסת סר"ס רצין אמר סרסור כדבור דמי (ולא רבינא כגרסתנו) ור"ח אמר לאו כדבור דמי, ומביא נמי ראיית רבנו דקיי"לן כר"ס. מיסו סס אין ידיו נקיות או סמוקס אינו נקי ומנא וזו אסור לבטא צספחיס, מוטצ סיסרסר סברכס והספלה בלבו, סרי' פ"ב דברכות, ובלבד סלא יסא סמוקס ומטוקף לגמרי דזו אסור לסרסר צד"ח כדאי' סבת ק"י. יג סבת ק"י. יד סויתחל כלפי רמז"ס סכ' צפ"א דברכות כל הברכות לריך להשמיע לאוניו ואס לא סשמיע י"א צין ססוילא צספחיו צין סצרך בלבו. ואפסר ססוא גרס בברכות כגרסתנו רבינא אמר סרסור כדבור ורבינא צתראי סוא, מ"מ סתחל דגמ' צסבת ס"ל לאו כדבור דמי? ובפ"ב דק"ס כ' סרמ"צס לריך להשמיע לאוניו כסקורא, ואס לא סשמיע י"א, ומדלל קאמור נמי אפי' לא סוילא צפיו, ומשמע קלת כענת סאגת סרי' צק"ס דכ' ודברת מורה דדיעבד נמי לא י"א אס לא סוילא צפיו, ורבינא ור"ח ל"פ אלא צק"ס דכ' ודברת, לסכי ס"ל ר"ח סרסור לאו כדבור, אכל בצרכת סמון דכ' וברכת לכ"ע סרסור כדבור. ולסכי צסבת נמי דכ' ודבר דבר מדייק סס"ס סרסור מותר, ופריך ספיר לר"י דאמר אסור לסרסר צד"ח צצ"סמרס סא קרא לא אסר אלא דבור, וסמרת מכל דבר רע, לא יראה צך ערות דבר, ומשני אסור סרסור נפיק מן וסי' מתוך קדוש. לפ"י לריך לפרס סא דתן ועל סמון מצרך לאסריו, לכ"ע אפי' צפס (ולא סתרי') דגבי צ"סמו סרסור כדבור או אפסר דר"ח צמוסקנא נמי ס"ל דבור לא חקנו לב"ק כדאסכתן צסיני. ולעג"ד נראה דרמז"ס אף לענין ק"ס ס"ל סרסור כדבור דדיעבד דפסק כרבינא דסתחא אמר סרסור כדבור ולא קסי' מוסל דסבת דמוטעט סרסור מוסס ודבר דבר, סכפל ודאי לומר דוקא דבור, וכן צקרא לא יראה צך ערות דבר, ומשמע ל"י דבור דתחלת ספרסס נמי כ' וסמרת מכל דבר רע. ועוד סברא סוא אע"פי דלקיוס סמניס די צסרסור דדיעבד, לענין אסור לא מוסצ כדבור כדאי' קדוסין וו', ומסבס לעשות מנה סנאס ונאסס ולא עסאס מועלה עליו סכתוב כאלו עסאס, אכל מוסבט עברה אין סק"צ מוסבס. ועי' יומא נ"ס גבי סזאות דיס"כ דכ"ע מיסו לריך מנין עס כל אחת ואחת מו"ט ר' אלעזר אמר סלא יטעס צסזאות, ור"י אמר קרא יס וסוה ללמד סזאס ראשונה לריכס מנין עס כל א' וא'. מאי צייניסו איכא צייניסו דלא מנא ולא טעס. ורמז"ס פ"ג דיס"כ פ' כר"א ותוסו עליו. ונ"ל דסרמז"ס ס"ל דר"י סבר סרסור לאו כדבור, וסוא פסק כרבינא דצתרא סרסור כדבור, ופסיק ספיר לא מנא ולא טעס, דסינו סמסצ במוסבתו י"א. ואחמו"ס ז"ל ססיצ לי סטעס סרמז"ס ומסבט מוסות כ"ז כל המעכב צסזאות דפרס ולא קחסיצ מנין צפס מועכב, ותני נמי מוס צין פרה לסזאות פניס, ולא קאמור מנין מועכב, ס"מ כר"א דאינו מועכב. וסוב סעיר על

ספר האשכול, הלכות תפלה וקריאת שמע.

הדבקים א כגון על לבבך, להשמיע ב' למדין ולא להבליע אחת וכן על לבבך וכדומה לו. וצריך להתיו הוין של תוכרו שלא יהא נשמע חשכרו, כאלו עושה לקבל שכר, וכן צריך להתיו סמך כי לעולם חסדו כדאי' בירושלמי ב. וצריך לשהות בין היום לעל לבבך, ובין היום לאהבה, דלא לשחמטע היום ולא למחר כדאמר רבא ג. קרא וטעה יחזור למקום שמטעה ד. לא ידע באיזה פרק טעה יחזור לפרק ראשון, טעה באמצע הפרק ואינו יודע באיזו פסוק, חוזר לתחלת הפרק, בין וכתבתם דפרק א' לוכתבתם דפרק ב' ולא ידע אי קאי בההוא או בההוא חוזר לוכתבתם ראשון, והני טילי דלא התחיל למען ירבו ימיכם אבל אמר למען ירבו סריכיה נקט ואתי ה. האומנים קורין בראש האילן או בראש הנדבך ו מתפללין בראש הוית ובראש התאנה, ובשאר אילנות יורדין למטה ומתפללין, ובעל הבית בין כך ובין כך יורד למטה ומתפלל, לפי שאין דעתו מיושבת עליו, ולא התירו לפועלים אלא מפני בטול מלאכה. ומאי שנא בראש זית ותאנה דמתפללין פועלים משאר אילנות, משום דנפישו ענפיהו, ופרשו בירושלמי ר' אבא ור' סימון מפני שטרחתו מרובה ז והא דאמרין קורין בראש האילן, אמר רבי יוחנן ח והוא שבטלין ממלאכתם וקורין משום דבעי כונה, ופרקי והתני' בית הלל אומרין עוסקין במלאכתן וקורין, הא בפרק ראשון, הא בפרק שני. וחוי לן דלר' יוחנן דבטלים כל פרק ראשון משום כונה, דר' יוחנן למטעמיה דאמר ט כל הפרשה כולה צריכה כוונה, ואין הלכה כמותו ולא בעי כונה אלא פסוק ראשון בלבד כדאמר רבא י ולדידי' בטלים כל פרק ראשון כי היכא דלא לשוויה להו עראי כדאמר לעיל יא. תנו רבנן יב הפועלים שהיו עושין אצל בעל הבית קורין ק"ש ומתפללין, אוכלין פתם ומברכין לפנייה ולאחריה ב' ברכות, ברכה ראשונה כתקונה, שניה פותחת בברכת הארץ וכולל בונה ירושלים בברכת הארץ וקאמר יג טעמא דאסור לברך ועוסק במלאכתו. כמה דברים אמורים בעושין בשכרן אבל עושין בסעודתן או שהיה בעל הבית מיסב עמהם מברכין ארבע ברכות כתקונן. חתן אם רצה לקרות שמע לילה הראשון קורא יד ואע"ג דפליג ר' שמעון בן גמליאל פסקו רב האי ורבנן יצחק והגאונים אם רצה לקרות קורא, וכל שכן בוטננו שאין מכוונים יפה, ור' חננאל ובעל הלכות פסקו כר"ש בג שאין רשאי להחמיר משום דטרוד במצוה. הקורא את שמע אין צריך לאחורו בציציותיו, אבל המניה תפלין חייב למשמש בהן תדיר טו כך אמרו הגאונים רב נטורנאי ורב משה. נשים ועבדים וקטנים פטורים מן קריאת שמע ומן תפלין טז וחייבין בתפלה ובמזווה ובברכת המזון, ק"ש יז ותפלין הוו מצות עשה שהומן

גרמא

נחל אשכול

פרה פ"ד מ"ב הוה משטית שביעית פסולה, ומשביעית שמינית וחזר והזה שמינית כשרה, ופר"ם ורע"ב משטית שביעית, דשבע פעמים כתיב כסדרן, והוא מנה שביעית קודם שטית וחזר והזה שביעית פסול, דבעין סיקרא לשטית שטית, ולשביעית שביעית, אצל משביעית שמינית כשרה, דאין לשמינית כהזה של פרה, וה טעה דדבור צלמחא עכ"ל. ומשמע מדברייהם טעם פסול הוא דדבור, שצריך למנות ז' הזאות כסדרן א' ז' וכו' והוא מנה שלל כסדרן. אך הרמ"ב סי' הוה משטית שביעית, טעם אצטעו טבילה שטית, והוה מומה שטית ומשביעית פסולה, שצריך ע"כ הזאה טבילה. ואע"ג שזכר הרמ"ב סי' הוה משטית שביעית, טעם אצטעו טבילה שביעית לא יספיק, לפי שכבר פסלה, אמנם אם הוה מוטבילה שביעית ז' הזאות שמינית כשרה, לפי שכבר נשלמו ז' הזאות כמותן, וכל מה שיצא לאחר זה לא יספיק עכ"ל, ופ"ד דהל' פרה כ' טבל א' והוה שמים כגון טבל אצטעו לטבילה ז' והוה ו' ז' פסול, הכל כמ"ש צפ"מ. וכיון שלל כ' כלום דמנין צפה מעכב ומנה שלל כסדרן פסול, ש"מ דלא ס"ל כפר"ם. ולשון המשנה ודאי כפי' רמז"ם, הוה משטית שביעית, דלפר"ם הי' לו לומר קרא לשטית שביעית כסוף בכורות קרא לעשירי חשיבי. ורמ"ב ספק גם כהזה דבין הכדים שמינין פה לא מעכב, ורע"ב גופא פי' כן צפ"ה דיומא דמניה כדי שלא יטעה כר"א יומא נ"ה. והזאות דפרה לא עדיפי, דבזה הוה כ' והוה ז"פ, ומה"ס לומר אם טעה במנין צפה שיעכב כיון שהוה ז"פ, ואין אמרין שאין צריך מנין צפה מה"ס. ואפי' לר"ו ביומא נ"ה י"ל דוקא ביה"כ דאיכא יום יתרה, אצל צפרה ונ"ל. ואפשר שר"ם ס"ל אף דלא צריך מנין צפה, מנה וטעה גרע טפי. דוגמא לזה ר"א בגמין, דא"ל עידי חתימה ואם חתמו פסולים פסול, וכן במעשר כהמה ריב"י מחסיר אם נטל י"ד מומה ולא מנה, ובמשנה אחרת קרא לחשיבי עשירי ולעשירי חשיבי אף ריב"י ס"ל כסתם משנה שיהם מקודשים, ואם ילא עשירי ולא דבר כלום כשר, חלמח איכא דלא צריך לדבר, אם דבר וטעה פסול, וכן צדים זכמים חבמו שלל לשמן לא עלו לשם חובה וסתמח כשרין ע"כ חלמו ז"ל. ולדידי' מוסקא הא דאמר ביומא נ"ה לא מנה ולא טעה כשר לר"א, שמח לא קאי חלח על אחת מולמעה, זה לא מעכב לר"א אצל שמוח מעכב מנין ז' דלמטה, ועתי' הביאו ירושלמי מנה למנות דכתיב שבע פעמים, ואע"ג דבקדשים צעין סנה לעכב, גבי יו"כ ופרה חוקה כ'. ושז מולמתי צמים יחמק, כיון שצת"כ כ' ז' פעמים ללמדך שצריך מנין, מעתה ודאי לא פליגי חלח צא' למעלה. והא דלא נקט הש"ס מנחות כ"ו גבי הזאות דמנין צפה מעכב, ז"ל חמי וסייר. מוכי החזירי ביומא כ' ויראה לי שאין המנין מעכב, אע"ג שמשוגיות הש"ס משמע דלא פליגי חלח במנין העליונה עם התחתונה, הא מנין כל אחד לצדו ראוי לומר שיעכב, אפשר כי דרך סוגי' נאמרה ע"כ כל ועכ"פ נראה שדעת ר"ם כספק שלי וכשיח יחמק ותי' דצריך למנות צפה ז' דלמטה. א גרסתיו ט"ו ע"ב רב עובדיה קמי' דרבא. ב פ"ב דברכות. הטעם כדי שלא נשמע חשדי יוגזרת חשדי כהונה פסחים קכ"א, ונפרש כ' כדי שלא נשמע חס דו שתי רשויות. ג פסחים נ"ז חגי ירמו כורכין שמע שלל כר"ם שלל הספיקו בין היום לעל לצבך. ד ברכות י"ו. ה ודאי דרך רגילותו חמרה. ו סס מדבך במין אבנים. ז ויס צטול גדול לוד, ורש"י פרם כיון שענפיהם מורבים יכוין לעמוד סס שלל מוחק עתרי". ח גרסתיו רב ששת. ט י"ג ע"ב. י סס הלכה כר"ם. יא ז"ל כדאמר ביומא י"ט. יב ברכות י"ו. יג צירוסלמי פ"ב. והא דמוחר לאומנין לעסוק במלאכה בצרשיית אחרונות דק"ס, יס לחלק בין ברכה ובין קריאת פרשיות החורה דהגבית ויס ויליה אפי' במלאכתך, אצל להטו"ז סי' קנ"א פשיטא דאף בתורה אסור, ז"ל דאכתי לא חמירי ד"ת כברכות דהחירו לפועלים מלאכה בקריאת פרשיות, אצל בעל הבית ז"ל אף צעסקו בתורה אסור במלאכה. ובמשנת ר' נתן בארכתו. יד ברכות י"ו ע"ב. טז שנת י"ב, ותדיר היינו כל טעה שמכר מוסס. ומה שאמר צליית אין צריך לחמה, ע"ז מוסב הדבור שכתב צמווך כך אמרו הגאונים, שאורחת חיים כ' בשום שאין רשאי לעשות קן דמיומי כיוסרל, אצל ר"ו ור"פ כ' סכונן לעשות וכן צש"ע סי' כ"ה. טז ברכות כ'. יז ילפינן קדושין ל"ד מתפלין שפטורות לחתקס

שוק באשה ערוה ובעל הלכות כ' באשה אחרת אפי' פחות מטפח מגולה במקום שדרכו להיות מכוסה אסור לקרות א. וכו' רב האי גאון ז"ל דאין אסור לקרות אלא כשמתחיל בה ומסוון לראות אבל בראי' בעלמא מותר. ולא שמענו מרבתינו חלוק זה, כיון דקרא קרי ערוה ב אית בי' משום לא יראה כך ערות דבר מיהו אם מחויר פניו טמנה מותר ג. וכן קול זמר שבאשה ערוה ואסור לקרות ק"ש בשעה שמומרה, וכן שער שבאשה ערוה במקום שדרכו להיות מכוסה ואסור לקרות ק"ש כנגדו. ויש מי שאומר שמותר לקרות ק"ש אף כששומע קול זמר של אשה ורואה שערה אם אינו מסוון להנות ממנו ולא אתמר בגמ' לענין ק"ש קול באשה ושער באשה, אלא לאסור להנות בקולה ושערה של ערוה ולא משמע הכין בגמרא ד. שנים ישנים בטלית אחת ה' ונוגעים זה בזה בבשרם אסורי' לקרות ק"ש אלא א"כ יש דבר המפסיק ביניהם ו אבל כשהוא ואשתו בטמנה כיון שהיא כגופו מותר להחזיר פניו לצד אחר ולקרות, וכן אם ישן עם בנו ובנותיו הקטנים מותר בהחזרת פניו. ועד כמה? תנוקת עד בת י"א שנה ויום א', ותנוק בן י"ב שנה ויום א', אידי ואידי עד שיהיו שרים נכוננו ושערך צמח' וסימנים אלו באין מכאן ואילך ז. ואמר רב יהודה גוי ערום אסור לקרות ק"ש כנגדו דמקרי ערוה כדכתיב וערות אביהם לא ראו ח. ואשה יכולה לקרות אף שאין דבר מפסיק בין לבה לערותה כיון דאין ערותה בולט' אין לבה רואה את הערוה ט מיהו ערומה אסורה כיון דערומה נראית, ואם היא יושבת שאין ערותה נראית אפי' ערומה מותרת לקרות כדתנין י האשה יושבת וקוצה לה חלתה ערומה מפני שיכולה לכסות פניה בקרקע אבל לא האיש. ויש מי שאומר שצריך שיהא גם עגבות יא מוחות בקרקע שלא תראה הכליטה דלא קיי"לן כרב הונא דאמר עגבות אין בה משום ערוה מדקאמר תרגמא . . . יב. הקורא ק"ש והגיע למבואות המטונפות יג. לא יתן ידו על פיו ויקרא אלא פוסק ואם לא פסק עליו הכתוב אמר כי יד. וכשהוא חוזר, חוזר למקום שפסק, אע"ג דשהה כדי לגמור את כולה, אין צריך לחזור לראש, כיון דגברא חוי והמקום גרם להפסיק טו. והכי אסיקנא בין בק"ש בין בחפלה, ויש אומרים דבחפלה צריך לחזור אם שהה כדי לגמור כולה אף אם הי' יוכל להתפלל בעת שהפסיק דהכי משמע מדקאמר התם טז דאינו חוזר לראש בין בהלל בין בחקיעות בין במגלה משמע בתפלה לחזור אם שהה כדי לגמור כולה חוזר לראש יז. וצואה על בשרו ומכוסה בבגד יח או שמכניס ידיו לתוך חזר בית הכסא ואינו רואה ואינו מריח ריח רע לר"ה אסור לקרות ק"ש דכתיב . . . יט. בעל הלכות ורב האי ורבנו חננאל פסקו לחומרא כרב חסדא, אבל הגאון ר' יצחק פסק כרב הונא דמותר לקרות ק"ש, דרב הונא רבי' דרב חסדא, והו' מדמקשינן מרב הונא בפ' אמר להן כ ארב פפא דאמר צואה בפי הטבעת יושב נראית עומד אינה נראית אסור לקרות ק"ש אפי' עומד ופריך עלי' מרב הונא דאמר צואה על בשרו ומכוסה מותר לקרות ק"ש? ומשני במקומה כלומר בפי הטבעת נפיש וזהמא, שלא במקומה לא נפיש וזהמא, אלמא הלכה כרב הונא. וכתב הרב ר' יהודה ז"ל אפי' לדברי המתיר דוקא בשעת הדחק שאין לו במה לנגב עצמו ולהיטהר והגיע זמן ק"ש, ואי משהה עבר זמנה כדאמרינן במי שאין לו מים ליטל ידיו מקנחם בצדור או בעפר כא.

י. אתמר ריח רע שיש לו עקר כב כגון צואת אדם וכיוצא בו והוא מכוסה כג וריחה נודף ר' הונא אמר מרחיק ד' אמות וקורא, אע"ג שהריח מגיע אליו, רב חסדא אמר מרחיק ד' אמות ממקום שכלה הריח וקורא. תניא נוות' דרב חסדא לא יקרא ק"ש לא כנגד צואת אדם ולא כנגד צואת כלבים וחזירים ולא כנגד צואת תרנגולים ולא כנגד אשפה שריחה רע, ואם הי' מקום גבוה עשרה או נמוך עשרה טפחים יושב בצדה וקורא כד' ואם לאו מרחיק מלא עיניו וכן לתפלה, וריח רע שיש לו עקר מרחיק ד' אמות ממקום שכלה הריח וקורא. אמר רבא לית הלכתא כהא מתניתא, אלא כי הא דתניא לא יקרא אדם ק"ש לא

כנגד

נחל אשכול

א לא מנאנו בה"ג שלנו אבל הג"מ פ"ג דק"ס הביאו. ומדלא מחלק רבנו גבי שוק מגולה דאסור באשתו אפי' פחות מטפח, ט"מ דלא ס"ל חלוק של הבי"מ. ב שוק מגולה כהדי' קרי ערוה זכרות כ"ד. תר"י הביאו לרבנו ס"ו אבל רס"פ מולקין. ג אבל זבולס שחיו רוחס או ענס עיניו לא מהני עס"ס ע"ה. ד דלוחי הביא אסור זה בצרכות גבי טפח באשפה לענין ק"ש סול"ל בשבת ס"ב או בקדושין דמייירי מהסתכלות בנשים. וסרמב"ם לא הביא שער וקול לענין ק"ש, וסמ"ק לא הביא קול, וסרי"ק לא הביא אפי' טפח ושוק. ה זכרות כ"ד גרסתנו מטה אחת. ורבנו פסק כרב יוסף. ו מייירי ט"ס גם דבר מולקין בין לבו לערוה דלג"ס זבול"ס אסור. ז משמע אחר י"א וי"ב אסור אפי' לא הביאו עומ"ל ס' ע"ג. ח כ"ס ע"ב. ט באורחת חיים. י חלה פ"ב וזכרות כ"ד ע"א. יא אחר טלה הבולט גם באשפה כבאים. יב ר"ל לר"ה דלחמ עגבות אין ערוה רלה לסייע מומתני' דחלה סהביא רבנו וקאמר עלה תרגמא רנ"בי ומתני' סהיו פניה עומות בקרקע ולא זולט עגבות, וסרבה פוסקי' כר"ס אע"ג דליכא סיוע מומתני', דפרוקא דרנב"י חיו חלה דחוי דלוח סהיו פני'. חג מדלא חמר דלוח, חלה תרגמא רנ"בי משמע דקוסטא קאמר לדודי' חייירי מתני' דליכא עגבות ופליג אר"ה, ורנ"בי בתרלוי, אפי' לגבי רבא הלכה כמותו כמ"ס רא"ס ב"מ פ"ג ס' יו"ד, תוס' ז"ב מ"ו. וזוה חסיר קוסי' מוג"ל ס' ר"ו. יג זכרות כ"ד ע"ב. יד דבר ס' זבול, ואם פסק, עליו הכתיב אומר וזכר הזה תאריכו ימים גמ'. יל לפרש שדרס הזה מוגרת הויס סוכבים יסעי' י"ו יו"ד ספרטו המפרשים ות"י עליון וסוכבים ויימיון (וקרוב הוא לגזרת הס כל צטר ספרטו סהרס) ופרס: בדבר סלחס תמריסון ותפסיקו מלקרות תאריכו ימים. טז חבל לעיל גבי ו"ר סותחין גברא לא קא חוי להכי חס ססה ל"כ חוזר לראש וכך סעת תוס' ואח"כ סעת רי"ף טז סוף ראש ססה. יז כדמשמע זכרות כ"ג. יח סס כ"ה. יט כל עלמותי תאמרנה ולריך כל סגוף נקי, ורב סוגל מחזיר דכ' כו ססמה תפלל יס וסכא חויס מריסה. כ יומא ל'. כא זכרות ט"ו. כב זכרות כ"ה. כג דבול"ס רריך להרמיק חזא עיניו לשניו כדאי' דף כ"ו. חבל ד"סי פרס דמייירי סטאה לאמריו, ואם אין ריח רע די צטרמקת ד' אמות, ולא יתח' לי' לפרש כרבנו סטאה ומכוסה, דאפשר ד"סל כרסב"א עב"י ס' ע"ט מכוסה כאין לו עקר דמיו. כד אע"ג דרואה אותה ויושב זבולס כיון סהיא זכרות אחרת קרינן ז' והיס מחזיק קדוש, ומייירי סאין ריח רע מגיע אליו דלג"ס לא מהני ספסקה ושנוי רשות רמב"ם

ספר האשכול, הלכות תפלה וקריאת שמע.

כנגד צואת כלבים ולא כנגד צואת חוירים כל זמן שיש בהן עורות א' ולית הלכתא דקאמר דוקא במה שאמרו צואת כלבים וחוירים, דאינו אסור אלא בופן שיש בהן עורות, ואפשר נמי דבא למעט צואת תרנגולים כיון דלא הוסיפו בברייתא דרבא, אבל לענין ריח רע שיש לו עקר קיי"טל כבריייתא קמיייתא וכרב חסדא דצריך להרחיק ד' אמות במקום שכלה הריח ב' אבל איכא טרבוואתא דאמרי דהלכה כרב הונא טרחיק ד' אמות טמקום הצואה אע"פ שלא כלה הריח דאבריייתא דמסייע לרב חסדא אמר רבא לית הלכתא כהא מתניתא ג'. בעו מיניה מרב ששת ריח רע שאין לו עקר מהו? אמר להו חוו הני ציפי ד' דבי רב דהני גאני והני גרסי ה' ולא אמרן דשרי אלא בד"ת, אבל לק"ש לא, ולדברי תורה נמי לא אמרן אלא בדחבריה אבל בדידיה לא. ואיכא טרבוואתא דלא גרסי ברב ששת אבל לק"ש לא, דאפי' לק"ש מותר ריח רע שאין לו עקר ו'. אבל בכל ספרינו איתא להאי גרסא וגם בהלכות הגאון ר' יצחק ז"ל. ומדאמרין אפי' ריח רע מצואה מכוסה טרחיק ד' אמות טמקום שכלה ריח למדנו דאפי' צואה לאחריו לא יקרא אלא בהרחקת ד' אמות, ואפי' לרב הונא כיון דצואה בתוך ד' אמות מגולה אע"פ שאינו מריח אסור לקרות דהא בעינן והי' טחניך קדוש וליכא ולפניו טרחיק מלא עיניו כדאמרין בברייתא וכדאמר רב הונא ז' לא שנו דצריך להרחיק ד' אמות מטי רגלים ומצואה אלא לאחריו אבל לפניו טרחיק כמלא עיניו. ואפילו הוא לילה או שהוא סומא מ"ט אם הוא יום אחרים רואין אותה אסור לקרות כדאיתא בירושלמי דפרקין. גרסינן בלולב הגזול ה' קטן שיוכל לאכול כוית דגן טרחיקין מצואתו ומימי רגליו ד' אמות, אמר רב חסדא והוא שיוכל לאכול בכדי אכילת פרס ט' אמר רב הייא ובגדול אע"פ שאינו אוכלו בכדי אכילת פרס דכתיב יוסף דעת יוסף מכאוב י'. והלכתא כרבא צואה עוברת אסור לקרות ק"ש כנגדה יא ופי חויר כצואה עוברת דמי אע"ג דסליק מנהרא, וכשעובר לפניו ד' אמות יוכל לקרוא כיון שאינו רואה יב. ויש מחכמים שאמרו הא דאמרין דמהני הפסק טחיצה או רשות אחר גבי צואה ולקרות יג הכי נמי מהני הפסקה לענין ריח רע של צואה, ויש משיבים דכל זמן שיש ריח לא קרינן והי' טחניך קדוש יד. ספק אם צואה בבית מותר לקרות דחוקת בית שאין בו צואה, ספק באשפה אסור, אבל ספק מי רגלים אפי' באשפה מותר דלא אסרה תורה אלא כנגד העמוד בלבד, דכתוב אחד אומר ויד תהיה לך טחניך למחנה ויצאת שמה חוץ, ולא כתיב ב' וכסית, וכתוב אחד אומר ויתד תהי' לך וגו' וכסית את צאתך, הא כיצד, כאן בקטנים כאן בגדולים, אלמא קטנים לא אסרה אלא כנגד העמוד, הא נפל לארעא שרי, ורבנן גזרו בהו, וכי גזרו בודאן ולא בספקן. ובודאן עד כמה? כל זמן שמשפיעין טו'. אמר רבא הלכתא צואה כחרס אסור אמר רבה בב"ח א"ר יוחנן כל זמן שזורקה ואינה נפרכת, דמטשה וגופה עומד, ולא הותר לקרות ק"ש כנגדה עד שתהא גוללה ונפרכת או זורקה ונפרכת טז. ואסור לקרות ק"ש ערום ואע"ג דתנן יו' יתכסה במים ויקרא, לא התירו במים אלא משום חשש שיעבור זמן ק"ש ואמרו אם יוכל יח ואוקימנא בעכוזים, אבל לכתחלה בעי לכסויי בלבושי' ולמקרי. וצואה בעששית מותר לקרות ק"ש כנגדה יט כגון שיש בינה לבינו וזוכית ונראית דכתיב וכסית את צאתך והיא מתכסיא, עורה בעששית אסור לקרות ק"ש כנגדה שנ' ולא יראה בך ערות דבר, בראיה תליא מלתא והא מתחוייא. וצואה כל שהוא מכטלה ברוק עבה וקורא קודם שנתיבש וניטוח הרוק, וצואה בגומא מניח טליתו וסנדלו עליה וקורא. ואם דבוקה מתחת לסנדלו עלתה בתיקו כ' ותיקו דאסורא לתומרא. והא דמניח סנדלו, באין ריח רע מיירי, ואין סנדלו נוגע בצואה אלא מכסה אותה בכסוי בעלמא כא. ומי רגלים לא יקרא כנגדן עד שיתן להוכן רביעית בין אם קדמו המים בכלי קודם מי רגלים כב' או מי רגלים קדמו. כמה ירחיק מהם וכן הצואה ד' אמות כג' ולא שנו אלא לאחריו אבל לפניו כמלא עיניו. ולא יעמד כנגד בית הכסא ויקרא אע"פ שאין בו צואה, ודוקא ישן אבל חדש שרי, וחדש נמי לא שרי אלא כנגדו, אבל למיקם בגוויה ולצלויי אבעי' ולא אפשריה ואסור כד'. אבל בטרחץ חדש שרי לצלויי בגוויה כה אבל ישן

נחל אשכול

פ"ג דק"ט. א רבנו והר"ף ל"ג צבריייתא זו ולא כנגד יואת חרס כר"שי דלא שייך לסיים בזמן שיש צפון עורות. ב כך דעת חוס' ור"ש וכו' עוד דבולל סל תרנגולים יש בו סרחון רב ועריך להרחיק ולא מומעט חלל יואת תרנגולים צבית. ג וסס גרסו גרסתנו אמר רבא לית הלכתא כהא מתניתא בכל הני שמעתתא אבל הר"ף ל"ג בכל הני ד' ומחללות בית המדרס. ה ודרך הימים להפיה ולא מרחיקין מן הרים. ו דסברי כרב הונא אפי' ריח רע שיש לו עקר כנראה מוכסה מרחיק מומס ד' אמות וקורא חף סהרים מניח חלו, ש"ו ריח לא מעכב. ז כ"ו ע"א. ח סוכה ת"ב, וקטן ד"ח שהוא סעיר לאחריו וס"ה לפניו כמלא עיניו. ט בזמן סנדול אוכל פרס, ואם לריך סקטן לשכות יותר לא מקרי אוכל כוית דגן. י פר"שי סרחון, וגדול היינו שאחרים כמותו אוכלים. יא זכרות כ"ה. יב פרושו שהוא קורא ופניו למזרס והעבירו נואה לפניו מזרסם לנפון ואחר שעברס מלפניו ד' אמות מותר אע"ג דלפניו הסעור כמלא עיניו, סכא לאו לפניו היא דכשפניו למזרס והיא הולכת לנפון, חינו יוכל לראותה, ונראה בלדו כללחריו דמי (ע"ס ע"ט ועמג"ח ולעג"ח אפי' אם צס"ד לדין שלפניו כלפניו דמי, סכא צר"ח' תלי' מלתא וכיון שגם מזדו רסוק ד"ח חינו יכול לראות אם לא שמוחזיר גופו) אבל אם היא הולכת כנגדו תמיד לפניו וחלי צעין כמלא עיניו וכדברי עו"ז סי' ע"ג. יג זכרות כ"ה. יד דעה ב' כרמ"ב, ודעה ח' חוס'. וי"ל למחן דמותר צריח רע שאין לו עקר ס"ה כאן דכיון דליכא הספק סוי הוואה כמחן דליתא ולא נשאר חלל ריח. טו אם מניח יד עליהם, וידו לחס כ"כ שחולל להטפית דבר אחר. טז ומשמע שזה קיל ומשעור גוללה ונפרכת, דע"י זריקה צקל ונפרכת כפרס"י ופסק להקל כרמ"ב. יז זכרות כ"ב ע"ב, כ"ה ע"ב. יח אם יוכל לעלות ולכסות ולקרות עד שלא תחן הסומא יעלה ויקרא ואם לאו יתכסה במים. יט רמב"ם פ"ג דק"ט: מותר לקרות בלדה ומשמע כנגדס לא כדומחלק בהלכה ח' בין גזו ללפניו, ולא רחמי' ורגלים צוה, אבל גרסתנו צנח' כנגדס. ב כ"ה ע"ב. כא כרמ"ב. כב לא אמרין קמח קמח צטיל. כג כ"ו ע"א. כד כרס"פ ולא כרל"ב ד'. כה זכרות כ"ו שבת יו"ד. פר"שי בית המרחץ אסור להרהר. כז"ר סי' פ"ה כ' ר"שי צפניו חוירי, דבאחזעי מוקס שמקלחם ערומוס ומקלחם לבושין מותר בשאלת סלי' ותפלין כמי' צסמוך. כח"ס כרסור. להכי מסיק הסומחל צמרצח יסן אפי' אין חרס, דוקא צמרצח עלמו דנפיש זוסחא, אבל באחזעי שרי ולא כז"ס. ול' חף לכצ"ח צמוקס שאין סחדר מיוחד לסיות פרוזדר למרחץ שרי להספלה אם אין ערוס סס. וע"ס רפ"ו צי"ד חף לענין

ישן אע"פ שאין שם אדם אסור, תניא א' הנכנס לבית המרחץ מקום שבני אדם עומדים שם לבושים יש ק"ש ותפלה ואין צריך לוטר שאלת שלום, ומניח תפלין, ואין צריך לוטר שאינו חולץ, מקום שבני אדם עומדין מקצתן לבושים ומקצתן ערומים, יש שם שאלת שלו, ואין שם ק"ש ותפלה, ואינו חולץ תפלין ואינו מניחן לכתחלה, מקום שכולם עומדים ערומין אין שם שאלת שלו ואין צריך לוטר ק"ש ותפלה, וחולץ תפלין ואצ"ל שאינו מניחן. ואסור ליתן שלו לחברו בבית המרחץ ששמו של קב"ה שלו שנ' ויקרא לו ה' שלום. אבל שרי לטיטר היטנותא בבית הכנסא דק"בה גופא לא איקרי הכי, אבל רחום וחנון אסור, דלא מצינו כנויים אלו אלא להק"בה ב.

ט. טבעי לי לאינש למטמך גאולה לתפלה ג' דשלוש תכיפות הן תיכף לסמיכה שחיטה דכ' וסמך ושחט, תיכף לנטילת ידיים ברכה דכ' שאו ידיכם קודש וברכו, תיכף לגאולה תפלה דכ' יהיו לרצון אמרי פי וגו' צודי וגואלי וכ' בתרי' יענך ה' ביום צרה. ואמר ר' יוסי תיכף לסמיכה שחיטה, אין פסול נוגע באותו קרבן, תיכף לנטילת ידיים ברכה, אין ששן בא לקטרג באותו סעודה, תיכף לגאולה תפלה מי שעושה כן אינו נוזק כל היום. אמר ר' אמי מי שאינו תוכף גאולה לתפלה דומה לאוהבו של מלך שהדפיק על פתחו, יצא המלך לידע מה הוא מבקש, מצאו שהפליג, גם הוא הפליג. א"ר יוחנן איזהו בן עולם הבא זה הסומך גאולה לתפלה של ערבית ד' ואע"ג דבעי למיטר אחר גאל ישראל השכיבנו כיון דתקנו חכמים בגאולה כגאולה אריכתא דמי. ולי הכותב אמר רבי יצחק בן טרון הלוי ז"ל ה' שהשכיבנו מעין גאולה, דבעת שיצאו מטצרים ואכלו פסח ואמר להם ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר והבטיחן שלא יתן המשחית לכזב אל בתיהם היו מתפללין התפלה השכיבנו ה' אלקינו לשלו' והסר שטן מלפנינו ומאחרינו ושומר צאתנו שהוא מענין שהיו צריכין. ומה שאומרין בין גאולה לתפלה ה' שפתי תפתח, כיון דתקינו רבנן בתפלה כתפלה אריכתא דמי' ו וכיון דתקנו רבנן בתראי ברוך ה' לעולם ויראו עינינו ומתחם עליהו המולך בכבודו תמיד, היינו משום דהלכה תפלת ערבית רשות ד' ולהכי מפסיקין בקדיש דמשמע שנגמר הכל ומי שרוצה לילך ילך, אבל השתא אקבע עליהו חובה להתפלל תפלת ערבית ה' וכיון דכבר קבעו ברוך ה' ויראו עינינו לא הוי הפסק וכגאולה אריכתא דמי. ולא תקנו רבנן בין גאולה לתפלה אלא פסוק ה' שפתי תפתח, ומי שמוסיף: שוטע תפלה עדיך כל בשר יבואו, הרי זה טועה ומפסיק בין גאולה לתפלה, והיינו דאמרין אין אומרין דבר אחר אמת ויציב כרי שישמך גאולה לתפלה ט'. המתפלל צריך לכונן רגליו להשוותם סמוכות וישרות שנאמר ורגליהם רגל ישרה י וגרסינן בירושלמי יא זה שעימד ומתפלל צריך להשוות רגליו, ר' לוי ור' סימון, חד אמר כמלאכי השרת, וחד אמר ככהנים, מאן דאמר ככהנים דכ' לא תעלו במעלות על מזבחי, שיהא עקב בצד גודל וגודל בצד עקב, ומאן דאמר כמלאכים דכ' ורגליהם רגל ישרה. איבא מאן דאמר דהאי כיוון רגליו כמלאכים הכי הוא, דעקבי רגלים סמוכים וו לוו, ואצבעות הרגלים מפורדות אלו מאלו ווה כעין הגלגל יב שדומה לכף רגל עגל ודכ' ורגליהם רגל ישרה

נחל אשכול

נחמה, דבעין דירת כבוד, ומחלק צדקי. א' שם צדקה. ב' הרמ"צ ור"פ חלקו דגם כנויים אלה לאדם ומינו תלום קי"ב מיוון ורחום ולידק, וי"ל צדקה לא מנינו רחום כנוי לאדם אבל נאמן ומלאו בכל ביתו נאמן להכי ספיר כ' הרמ"צ דעקר רחום כנוי לקב"ה, מיוסו שלו' דלא מנינו לאדם כלל אלא פעם א' צדקתו' מוכירו לכנוי השם ודאי אסור. ג' צדקות מ"ב וכל הדרשות שמצינו רבנו סם מירושלמי פ"א דברכות ה"א ועי"מז צספרי משנת ר"ג פ"ח דברכות. ד' וכ"ש שמרית דעקר גאולה צשמרית ה' ועי' דרכות ד' ע"ב. ה' אחד מרבותיו של ב' האשכול עי' מנחה. ו' ברכות סס. ז' שם כ"ז ע"ב. ח' פרוש כיון דתפלת מ' רשות תקנו מחימה לברכות ערבית ברוך ה' לעולם וקדיש כח"ס צסדור רב עומד וצקצבלו תפלת ע' לחובה ה' נראה לבטל ברכת ברוך ה' לעולם וכך עשו כמה גאונים' כח"ס צנצר אבל איבא מרבותא כיון דתקנו רבנן ברכה זו כגאולה אריכתא דמי' ולא הוי הפסק (והתוס' כ' דתקנו צימים ראשוני' שהיו צתי הכנסת סלסל צצדה ויראים להשתעבד עד אחר תפלת ערבית ותקנו לומר פסוקי' אלו שיש צבס ח"י אזכרות כנגד ח"י ברכות צבתפלה וצשתא נמי צמתפללין צבערבית צצ"הכנ לא נצטבל מנהג הקדוש) ומנינו כמה תקנות צראויות מחד מה לבטלם ולא צטלוס, כיון שאין צ"ד גדול צצ"ומצ, אפי' קולא צעשו ראשוים לא צטלו עי' קרבן עדס צבת פ"ו ה"ב. וכן קדוש צצ"הכנ אף צעתה אין אורחין שאוכלין סס עב"י סי' רס"ט, וכן סופר צצ"ה צמוסף עתוס' ר"ס ל"ב ע"ב. וצספר יצחק ירין חמה על ריב"ג צמוסה לקדש צצ"הכנ כיון צעתה אין אוכלין סס, וצסופר צמוסף יצחא לי' צשתקנה צמוקמה עומדת, ולק"מ צסופר אס חוקע צמוסף לא עבד אסורא אלא שאין זריו וצוא"ת הוה (ועוד מה שהוה קודם מלות עדיין צכלל זריון כדצשתקן צמילה צצ"ה ויס"כ) אבל הכא אי ליבא אורחין הוי ברכה לבטלה. ועוד דתוס' כ' צצ"ה להכי צתקעין צמוסף חייסין שיחזור הדבר לקלולו, שעוד הפעם יטעו עכ"ס צצמעס קול סופר צצמר וצצצבו סהוה צרועת מלחמה ויצולו עליסם ויהרגס, וכיון שהוה סכנה פשיטא צלריך להקדים רפואה למכה צצבוא ח"י פצחאויות ולא נודע מקודם, אבל גבי קדוש אס יציבו לערוך סולחן לאורחין סמוך לצ"הכנס, עוד היום גדול לראותם ולקדש להם. ומה צצקסס על סטור, גבי יראו עינינו יצחא לי' דלא נצטבל מצטעס צצכתצו וגבי קדוש צצ"הכנס דעתו צצ"י רס"ט לבטל? והי' יכול להקשות ממוסף קרוב דצסי' רס"ח כ' סטור ברכה מצעין ז' אף צצטבל סטעס צמוקמה עומדת? אידי ואידי לק"מ, יראו עינינו וצצרה מצעין ז' מפני סכנה תקנו לעור ומחירא מאסורא, חולין ט', ותקנו צכל צצ"הכנ ומצש סכנה, סגס היום אין מן הנמנע אס יצו צצ"הכנס ח"ן לעיר, אבל קדוש צצ"הכנס לאורחין מצתלה לא תקנו צמוסף שאין אורחין, דמצש ספתאוס יצולו לא תקנו ברכה לבטלה, כיון שכל סמוכסל סיחכלו פעס א' צלא קדוש על סכוס, צצשא דרבנן, סצבר יצאו צבתפלה, להכי חמה על קדוש לבטלה, כיון שכל ברכות ס"א וכך גרסת ר"ף צצריה ל"א כדי סיסומך גאולה לצתפלה, אבל לרש"י פרושו סלא יצאל לרצוי צג' הרצאויות דצתפלה. י' ברכות יו"ד ע"ב דמצשות רגליסם רגל ישרה כאלו הוה רגל אחד כך מצכוונות סחי רגליס, כדי סדמה לעמוד ציראה וכבוד כמלאכים וכן סלכס, דצצלי לא הציא דעה צ' דאי' צירושלמי. יא ריש ברכות. יב כ"ל סצ"ל סגבל וסוה רוד צ"ל, וכן חרגס ככף רגל עגל צפרסת רגלין סגלגלין וכן צבת ל"א מפני מה ראשן של צצליים סגלגל פ"רשי עגול, עב"י סי' ה"ה.

ספר האשכול, הלכות תפלה וקריאת שמע.

ישרה וכף רגליהם ככף רגל עגל. ואין עומדין להתפלל אלא מתוך כבוד ראש פי' בענוה והכנעה א. ואלה הברכות שאדם שוחה בהן ב באבות חחלה וסוף ובהודאה חחלה וסוף, כשהוא כורע כורע בברוך וכשהוא זוקף זוקף בשם שני' ה' זוקף כפופים. קידה על אפים, כריעה על הברכים, השתחויה פשוט רגלים וידיים שני' הבא נבא אני ואמך ואחיך להשתחוות לך ארצה ג. א"ר תנחום המתפלל צריך שיכרע עד שיתפקקו כל חוליות שבשדרה ד' עולה אומר עד שיראה איסר כנגד לבו, ר' חנינא אומר כיון שנענע ראשו שוב אינו צריך, ואמר רבא והא דמצער נפשי' ומחוי כמאן דכרע. ואע"ג דהלכה כר' חנינא דפרשיה רבא, המתמיד עדיף טפי, דרב ששת כרע כחיורא, וזוקף כחויא ה' ואמרין ו' שדרה של אדם אחר ע"ן שנה נעשה נחש והוא דלא כרע במודים ופרש הגאון שלא כרע בכל קומתו עם השדרה. המתפלל וטעה סימן רע לו ז' אמר רב ספרא ובאבות. תניא המתפלל צריך לכוון את לבו, ואם אין יכול לכוון לבו בכלו, יכוון באחת, א"ר ספרא באבות ח, ואין תפלתו של אדם נשמעת אלא א"כ משים נפשו בכפו שני' נשא לבבנו אל כפים ט' ודוקא ביחיד אבל בצבור כ' ויפתוהו בפיהם וגו' והוא רחום יכפר עון. א"ר יהודה אל ישאל אדם צרכיו י' לא בג' ראשונות ולא בג' אחרונות אלא באמצעיות, והלכה שואל אדם צרכיו בשומע תפלה והיינו כל צרכיו, אבל באמצעיות מוסיף דוקא מעין הברכה, שאם יש חולה בתוך ביתו אומרה בברכת רפאנו, ואם צריך לפרנסה אומרה בברכת השנים. חנו רבנן יא' מנין שאומרין אבות שני' הבו לה' בני אלים, מנין לגבורות שני' הבו לה' כבוד ועון, ומנין שאומרין קדושה שני' הבו לה' כבוד שמו. וי"ח ברכות שבתפלה כנגד ח"י אוכרות דההוא מוטור יב' וברכת המינין נגד אל הכבוד הרעים, רב יוסף אמר נגד ח"י אוכרות שבק"ש וברכת המינין כנגד אחד שבק"ש, ר' תנחום אומר נגד ח"י חוליות שבשדרה וברכת המינין נגד חוליא קטנה שבסוף השדרה יג'. ומאה ועשרים זקנים ומהם כמה נביאים יד' תקנו י"ח ברכות, וברכת המינין ביבנה תקנוה, משום דאוושא טעותא דהני מיני, דמדאצטלב חייבא עד שחרב הבית מאה ושלישים וחמש שנה פ"ו ובתוך כן לאחר שחרב הבית היה ר' גמליאל נשיא פ"ו בר פלוגתא דר' יהושע והוא ר' גמליאל בן רבן שמעון בן גמליאל הזקן הנהרג בפני הבית יז, וכיון דאוושא

נחל אשכול

א ברכות ל'. ב ברכות ל"ד. מגלה כ"ב. ג הא דלא נקט גמי' קרא קמא בעצד אברהם וישתחו ארלס? ד"ל הכא מפורש ארלס, וזלתי מפורש י"ל בהשתחויה אין פסונו לארץ בכלל, אבל יעקב שגער ביוסף הכא נבא וגו' להשתחוות לך ארלס, מסיק ידע שכונת יוסף שישתחוו ארלס, הוא לא אמר הלך השמש והירח משתחווים לו, אלא ודאי שתחמו כפרוסא. וסרה זכא קושי' חוס' שזנעות י"ו ע"ב דמילני גס השתחווים על אפים כמו קידה דכ' ויולא יוסף וגו' וישתחו לאפיו ארלס. ולמ"ס אין מזה סתירה דעל סתם השתחוויה קאי דזה למדנו מהכא נבא. ד ברכות כ"ח טיפלוו הסקרים לחוך, ועד שיראה איסר פ"רשי שני קמטיס אחד למעלה וא' למטה ע"י שסומה כאיסר רוחב הכשר בחמלעט. ה סס י"ב חזירא פר"שי שצטו זיד אדם ומצטו כלפי מטה צבת אחת, זקיף כחויא כנחש שמגביה ויוקף מטה מעט. ו ב"ק דף י"ו וגרסתנו שבע שנים אבל צמפחה לר' ניסים גרס כאשכול, והטעם שהי' לו לכרוע ולקוקף כנחש, מדה כ"ו, טור ס' קכ"א. ז ברכות ל"ד ע"ב. ח גרסתנו: איכא דמתני הא דר' ספרא אברייחא. וי' חר"י דב' לשונות ל"פ דכ"ע ס"ל טעה בצבות סימן רע, וזירוסלמי מייחיי לישנא טעה בצבות לבד, ולא מייחיי כלל לישנא בתרא. ט חגיגות ח' פ"רשי שמכוון את לבו. י ברכות ל"ד ע"ז ח'. יא ר"ה ל"ב. יב ברכות כ"ח. יג מקסיס א"כ הוי י"ט חוליות, ופ"ק דהלכות לא מנה אלא ח"י? ומלתי צערוך ערך לה: צרבה ויקרא פ' י"ח ובראשית פ' כ"ח וינאץ הסקד, זה הל"ז, מסיק קצ"ה מינץ את האדם לע"ל? מלח של סדרה, והביא הסוף לה ונחמו צמים ולא נחמה, צרימים לא נחמן, באש לא נסרף וכו' והוא חוליא קטנה צסוף י"ח חוליות הסדרה וכל גופו של אדם נרקב חוץ מלוחתה חוליא ודומה לסקד ע"כ (מיחו צצבת קר"ב דרש וינאץ הסקד זו קליבוסת פרש"י עלם של הנקא שהיך תקוע בו וכו' זה עלם גדול ולא חוליא קטנה, אבל מר"שי חולין י"ג נראה דקליבוסת עלם קטן מונח על הנקא ומחזיר לחוליות החליה מלמעלה, והיא לזו ועי' יעבץ צסדור סוף מולתי צצבת על הנסכווי שזש לזו שאינו נרקב ואינו מוח. ולפ"י לא נחמה צמספר ר"וח איצרים שמומחין באוכל, כהא דאמר בצבורות מ"ה ג' איצרים יתרים באשה מוצאים אינם ממומחין באוכל דכ' אדם כי ימות באוכל דבר השוס בכל אדם, ה"י דרשינן כי ימות דבר השוס למיחיה לכל איצרים שנקבים לאפוקי אבר זה שלא נרקב. וכן צובר וארץ, גרמח מד ישחחר מן גופא תמות ארעא דלא יתקב ולא יחצלי צעפר לעלמין, אבל צפ' ל"ד חפ' דר' אליעזר תני' כל הגוף כלה צעפר ולא נשאר אלא כמלא חרוד רקב. וסר"ו בן גבאי צעס"ק שלו ר"ה להשוות שתי דעות שעלם לה הוא מולא חרוד רקב. יד מגלה י"י, ברכות כ"ח. טו צמועני סיסועס לרי"ח דף ס"ז כ': אין אמות צמה שאומרים, שיסו הנלרי מוח מ"ב שנה קודם החורבן, כי מלינו צתלמוד, ס"ס צנצנשתי סוטס מ"ז סנסדרין ק"ו, שהי' תלמוד יוסע צ"פ, שהיח מדור ג' מחאשי כנסת הגדולה, אנועיגוס חיש סוכו סדור כרשאון, ואחריו יוסף בן יועזר ויוסי בן יוסק, ואחריו יוסע צ"פ, ונחמי הארצלי, והוא הי' צימי אלכסנדר בן סורקוס בן שמועון בן מחתי' הנקרא ינאי המלך, ומפשי שהתגרה עם הפרוסים וסמית רבים מהם, צרם יוסע צ"פ לאלכסנדריו ועמו יסו תלמידו, ואחריו סוכו וסס לירוסלים צצמת רס"ט לצנין הבית שהוא קודם החורבן קניא סנה, ילא מעולמו. והנלריס אומרין שמת מ"ב שנה קודם החורבן, כדי לסוכיה שצעון הריגתו נחצ סבית עכ"ל. וכ"כ חוס' צצבת ק"ד ע"ב (צדפוס צנצנשתי) שהי' צימי יוסע צ"פ. ומ"ס צנחא דוד וסעתיק צסדר סדורות: כזר אמרו צסלק חרי יסו סו, לא מלחתי צסוס מוקס צס"ס. ולדעת יוססין עולד קר"י סנה קודם החורבן וס' צימי ינאי, א"כ צודלי לא מוח קר"א סנה קודם החורבן, אלא מחומר. ומ"ס צמוגן אצות ח"ב פ"ד שהי' צימי רבי אליעזר, לא נסיר אבל גס חצצון האשכול לא אוכל לכוון צנחמס. טז לס' כריחות וחוס' צצבת י"ד ע"ב נעסס נסיא ב' שיסס אחר החרבן. יז מוכח וצצבת ע"ו סרש"ב סנהרג נסג נסיאות צפתי סבית וצצעת חרבן הי' ריב"ז נסיא. וקסס לי על האשכול הא אמרין ברכות כ"ח ע"ב סמואל סקטן חקן ברכת המינין לפני ר"ג ציבוס, ואיך יס' זה צר פלוגתא דר' יוסע, הא אי' סנסדרין י"ח סמואל סקטן אחר צצעת מוחתו שמועון ושמעאל למרצח ומצרוסי לקטלא וכפ"רשי קאי על רסצ"ג ססיח סנהרג, ואז צו ר"ג צירוסלים הי' תלמוד נעיר לפני ריב"ז כדאי' גטין ל"ו, ואיך אפשר שחקן לפני ר"ג זה שלא הי' נסיא, כסאציו עדיין חי ואחריו הי' ריב"ז נסיא

ספר האשכול, הלכות תפלה וקריאת שמע.

דאושא מיני באותן הימים ואתה בהדייהו מלכות חייבת, משום הכי חשש ר' גמליאל ובית דינו וכל סיעת חכמים דהו התם ותקנו ברכה זו על טפלתן שנ' ושבר פושעים וחטאים יהדו ועוובי ה' יכלו א.

ר' ודאי קיים אברהם אבינו כל התורה כולה שנא' עקב אשר שמע אברהם בקולי ואמר רב אשי אפי' ערובי החומין שנאמר תורתו אחת תורה שבכתב ואחת תורה שבעל פה ב ואם כן הוא ודאי ה' מתפלל ג' תפלות שחרית מנחה וערבית, והא דאטרינן אברהם תקן תפלת שחרית תקנה לכל העולם ג ופרסמה לכל כיון שנענה בה ד'. והכין מסקנא דגמרא אבות תקנו שחרית מנחה ערבית ואסטמיניהו רבנן אקרבתות ואומן קאי ה'. וכמו כן יצחק תקן תפלת מנחה לכל כיון שנענה בה כד' ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב וירא והנה גמלים באים נודוה לו בת ווגו. ויעקב תקן לכל תפלת ערבית כיון שנענה בה דכ' והנה ה' נצב עליו וגו'. וכעין זה באגדה ו' כשהרג אברהם את הטלכים ואמר הקב"ה אנכי מנן לך תקן מנן אברהם, יצחק שמע ע"ג הטובת אל השלח ירך אל הנער, אמר מחיה המתים, יעקב ראה הטלאכים עולים ויורדים ושכינה עליו ומקלסין לפניו אמר האל הקדוש. וכל י"ח ברכות תקנו על סדר מקראות ד טבאן ואילך אמור לספר בשבתו של מקום ת אבל אם בא לומר תחנונים אחר התפלה, אפי' בסדר דווי יום הכפורים אומר ט. ואטרינן בירושלמי י דאשכחן בהפלת חנה י"ח ברכות, מנן אברהם הטה קרני, מחיה מתים ה' טמית ומחיה, האל הקדוש אין קדוש, חונן הדעת כי אל דעות, הרוצה בתשובה ונכשלים אורו חיל, טרבה לסלוח מוריד שאל ויעל, גואל ישראל שמחתי בישועתי, רופא חולים מקים מעפר דל, מברך השנים שבעים בלחם, מקבץ נדחי רגלי חסידיו ישטר, אוהב צדקה ומשפט ה' ידן אפסי ארץ, מכניע זדים רשעים בחושך ידמו, מבטח לצדיקים קשת גבורים חתים

נחל אשכול

נשיא? לכן נראה שמואל הקטן לפני ר"ג הזקן זקנו של ר"ג דיבנס תקנה, ונ"ל דר"ג הזקן הי' דרך עראי דיבנס, שאף קודם חרצן היחה מלאה חכמים כחמט גטין ר"ו ע"ב. וכה דאי' שבת ט"ז מ' שנה קודם חרצן בלחה סנהדרין לחנויות, לאו שהיחה כל מ' שנה סס, אלא לפעמים גם דיבנס, או הנשיא ר"ג הזקן החעכב פעם ח' דיבנס, אע"ג דחמט מר"ס ל"א ע"ב מירושלים ליבנס, ומיבנס לאושא סהגלות היו אחר החרצן, מ"ו גם מקודם היו גלויות לסנהדרין ולא חשב להו משום דשבו לירושלים. ושבו ראינו שכן דעת רלב"ם דף ר"ץ. וראינו מפרק אלו הנמוקים דחקן אין מומיחין אוחו לא בצ"ד שבעירו ולא שדיבנס ופר"י אי' חס נשאלו בצ"ד שכלכת בגזית ואמרו וחזר לעירו וססה עד שגלחה סנהדרין ג' ליבנס ועדיין סי' הדין קיים אין מומיחין אוחו דיבנס. וכ"כ סיומסין שמואל הקטן בימי ר"ג הזקן. אך הרמ"בס בסקדמה לזרעים כ' שמואל הקטן ראה החרצן (ואשחמיט מרלב"ם) וכ"כ סרשב"ד הלוי בס' הקבלה שמואל הקטן לפני ר"ג הסני יסדה. וכיון שכן דעת האשכול, ע"כ לריבין לחוק דמ"ס צנסהדרין שמואל הקטן אמר בשעת מיתתו שמעון ושמעאל למרצא וחצרוכי לקטלא, פרושו כסס שאלה כבר למרצא אזלי, כך חצרוכי לקטלא, דכבר ידענו שסאר ח' הרובי מלכות נהרגו בזמן מאוחר יותר ממו"ן שנה אחר החרצן. ובס' העטור שדפס מחדש דף ל"ד כ': שמואל הקטן בימי כלל תקן צ' המינין. ובשמות פ"ח אי' כמות שמואל הקטן הספידוהו ר"ג הזקן ור"א צן ערך (להגסת ס"ה) ח"כ אפשר שחי צסוף ימי הלל, אבל תקן בימי הלל לא שמענו. ואפשר דחיי שמואל הקטן סויו הזקן ונכדו. א מגלה י"ו ופר"י שקאי על המכתישים דת משה. ב קדושין פ"ב, יומא ב"ח, גרסתנו ערובי חצשילין, ויותר נכון לגרוס חמומין, שזה נלמד מעקב אשר שמע מלוח שבעקב וכדומה כ"כ בחשו' רשב"א. וברבס חולדות גרס ערובי חלרות, והסניו צא מכתיבת ר"ח ע"ח אחד קרא ערוב חצשילין, והסני ערוב חמומין, והשלישי גראה הס"ו כח"ו וקרא ערוב חלרות. ויש לפרש מאחר זה, לפעמים מתנגדות צ' מלוח זו או וירא שמים יחאמן להסיר הסנגדות לקיים שניסס. ואס בצסוג מו"ט לשבת ומקיים מלוח עונג שבת, מ"ו נחה שבתו יו"ט, וזו חכמים לקיים שניסס, לבשל קלח מע"ט לשבת ומקיים שניסס כדאי' ביצה ט"ו, וכן סי' אברהם מדקדק עם קונו שלא צא צפרלה דחוקס לדמות מלוח ח' מפני חצרתה. או י"ל מלוח שבת לחוק חמונת מדום עולם וססגמחו. דבר זה נובע למין ארוסי כולו, אבל ימים טובים מוועדים לישראל להזכיר ניסס שנעשו לו, ובע"ת נחקיים מלוח שבת ויו"ט, וכן עשה אברהם שלא גרע מחובתו לכל העולם בעבור חובתו למשפחתו. ג ברכות כ"ו פרוש רבנו הביא מה"רש"א צסס יומסין, וכ"כ ח"ו יומא כ"ח ע"ב דאמרינן אברהם החפלה מנחה? ותרנו לדורות לא תקן אלא שחרית. ד חוס' חולין ל"א ע"ב שהלך סס להחפלה על הפיכת מדום ועי' רמ"צן חפלתו להגיל לוח כמ"ס ויזכר ח"א וישלח חח לוח מ"ה ועננה אפי' בעבור רשע. ורבנו פסק כריב"ם, דברייחא אברהם תקן ח"ס וכו' חסייע לו, וברייחא אחריתא דתני חפני מזה אמרו ח"ס עד מלוח שהרי חמיד ס"ס קרב והולך ע"ת דמיני' מייחא רי"ב כל סיעתא דחכמים תקנוס נגד תמידין, ומקשי מינה לריב"ם, מחרץ כס"ס אבות תקנוס ואסמכינהו רבנן אקרבנות. ה ר"ל מ"ס שחרית דוקא עד מלוח או ד"ס, מנחה עד פלג המנחה וכו' קביעת זמנים אלו סמכו רבנן אומן קרבנות, ומוסף הוסיפו מעלתן. וכיון דגמי' מוקי צ' ברייחא ססבאחי כריב"ם להכי פסק כוחי', דאלו לרי"ב דאמר רבנן תקנו חפלות חוקשי ברייחא דריב"ם אברהם תקן. וחמוה ברבס פ' וילא ובירושלמי דפרקין רי"ב גופא אמר חפלות אבות תקנו? ויאמר לי מו' בגמור'ס ליב ק"ב ז"ל שזו מ"ס כ"ו פ"ח דתפלה דרמ"בס פסק כרי"ב כנגד תמידין תקנו דברייחא דאברהם תקן ימי אחי' כרי"ב (וחמה הל"מ דגמי' לא מיסב דברייחא לרי"ב) דע"כ אחי' כרי"ב, שהרי הוג' עלמוז אמר בירושלמי אברהם תקן ח"ס, וע"כ פרוסה לרי"ב אברהם תקן לעלמוז ולא לדורות, שצצלו אמר חכמים תקנו כנגד תמידין, ה"י ס"ל ריב"ל פרושא דברייחא אברהם תקן לעלמוז. וע"כ ז"ל כן ססרמ"בס פ"ט דחלכים כ' אברהם החפלה ח' שחרית וכו' וצפ"א וג' דתפלה כ' רבנן תקנו על סדר החמוד, וכ' עוד קודם לעורא לא סויו מחפלין ג' חפלות. ולרי"ב מומן אבות נחקנו? וע"כ ז"ל דס"ל אבות לעלמוז ולא לדורות תקנו. ומיוסב צוה מ"ס חוס' למס אנו מחפלין ערבית צ"כ סלל יעקב החפלה קודם, לרי"ב אין אנו מחפלין מ' חקון אבות, אלא חכמים תקנו חסדר החמוד והקטר חלבים שהי' צלילה. ו פכ"ו סדר"א ובלבוש מפרסת אגדס זו כל י"ח ברכות על מאורעות. ז מגלה י"ז. ח ברכות ל"ג מגלה י"ח שאקור להוסיף בברכות ר"שי. ט ע"ז דף ח'. י צפ"ב דברכות

ספר האשכול הלכות תפלה וקריאת שמע.

התים, צמת דוד ובונה ירושלים א וירם קרן משיחו, שומע תפלה אין צור כאלקיני, שאותך לברך ביראה נעבד אל תרבו תדברו
 גבוהה, הודאה יצא עתק מפיכם, שים של' ויתן עוז למלכו. אמר רבי יצחק ב טעה בשלש ראשונות חוור לראש, בג' אחרונות
 חוור לעבודה, באמצעיות חוור למקום שטעה, דאין להם סדר, ומאותה ברכה שטעה אומר אחריה כל הברכות הסדורות אחריה
 על הסדר, שאם טעה ולא אמר ברכת החולים ונוכר בשומע תפלה, חוור לברכת החולים ואחריה ברכת השנים, וברכת מקבץ
 נדחי וכן כולם עד סוף התפלה, דקיי"ל תפלה על הסדר כמפורש בהל' הגאון ר' יצחק וזה לשונו ג א"ר הונא טעה בג' ראשונות
 וכו' ורב אסי אמר אמצעיות אין להם סדר, בהא שטעתא פסקו קמאי כר' אסי, ואמרי אע"ג דאקשי לרב הונא מדתנן מתחיל
 מתחלת הברכה שטעה זה, ומפרק דהיינו מתחלת אתה חונן, שנוי בעלמא הוא ולא סמכינן עלה ולא טפקינן מתני' מפשטי', ודאי
 הכין הוא, אלא דחוינן לגאון ו"ל ד דאמר היכא שטעה באמצעיות כגון ששכח ברכה ואדכר לאחר שעבר את מקומה, כיון
 דאמצעיות אין להם סדר אומרה במקום שנוכרה, אף שאין כאן מקומה ודיו. וקשיא לן דהא בהדי' גרסינן ה שטעון הפקולי
 הסדיר ח"ן ברכות על הסדר וגרסינן בטגלה ו הקורא הטגלה למפרע לא יצא וכן בהלל וכן בק"ש וכן בתפלה, תפלה מנ"ל
 דתני' שטעון הפקולי הסדיר ח"ן ברכות על הסדר ובמתניתא תני ק"כ וקנים תקנו ח"ן ברכות על הסדר, אלמא היכא דלא אמרן
 על הסדר לא יצא, א"כ האיך אמרינן אי שכח ברכה במקומה וברך ברכה שלאחריה ואח"כ נוכר שאומרה במקום שנוכרה ודיו,
 הלא בטל סדר הברכות ומכרך למפרע? ועוד תניא בתוספתא ז קרא הטגלה והשמיט פסוק אחד לא יתחיל ויקרא אותו פסוק
 בפני עצמו אלא מתחיל טאותו פסוק וגומר עד סוף וכן בהלל ובק"ש ובתפלה, ואי אמרת דאמר רב אסי היכא דהשמיט ברכה
 אחת שאומרה אח"כ במקום שנוכרה ודיו, א"כ רב אסי פליג אמתניתא והוי מותבינן תיובתא מינה, ומדלא אותבינן, שמע מינה
 דלא פליג אמתניתא, והא דאמר רב אסי אין להם סדר, לאו למיטרא דאין להם סדר כלל, אלא דלא למהוי כג' ראשונות וג'
 אחרונות היכא דטעי בחדא טינייהו אפי' בשלישית חוור לראש, אבל באמצעיות היכא דטעי בברכה ונוכר לאחר שעבר את מקומה
 אינו חוור לאתה חונן אלא לתחלת אותה ברכה שטעה, ורב הונא סובר שחוור לאתה חונן, ולית הלכתא כותי' עכ"ל אבל יש
 מתכמי צרפת שכתבו דאמצעיות אין להם סדר כלל ואומר במקום שנוכר, ודייקו נמי מדאמר רב אסי אמצעיות אין להם סדר ולא
 אמר טעה באמצעיות חוור למקום שטעה, כלישנא דרב הונא טעה באמצעיות חוור לאתה חונן, דפליג עליה, וממילא ידעונן דאין
 צריך להתחיל אתה חונן, אלא ודאי ס"ל לרב אסי שאין לאמצעיות סדר כלל ואומרה במקום שנוכר ולא הפסיד כלום מטה שכבר
 התפלל מהם. והא דאמרינן בטגלה וכן בתפלה דלא יצא למפרע, בג' ראשונות וג' אחרונות עסקינן, דצריך לוטר כסדר, לא
 באמצעיות, אע"ג דשטעון הפקולי הסדיר כולן על הסדר, לכתחלה בעינן למיעבד הכי, ולעכובא לא אמר ה. ולי הכותב נראה
 מה שאמר הגאון היכא שטעה אומרה במקום שנוכרה אף שאין כאן מקומו, לאו למיטרא שאם עומד בברכת ולירושלים עירך ונוכר
 ששכח השיבנו, שדי שאומר השתא השיבנו ואח"כ ולירושלים, ודאי בעי לאהדורי על השיבנו ובתור הכי סלח נא, ראה בענינו
 וכולן על הסדר מ' אלא מיהו לא הפסיד אתה חונן ואין צריך לחוור אליה וכלפי מה שאמר ר"ה דבכה"ג חוור לאתה חונן ה'
 אהא מלחא אמר רב אסי אמצעיות אין להם סדר, שאף שברכת אתה חונן לא הי' בסדר סמוך להשיבנו, אעפ"כ אתה חונן
 עלתה לו. אמר רב יהודה אמר שמואל יא ספק קרא ק"ש אינו חוור וקורא דק"ש דרבנן ור' אלעזר אמר חוור וקרא, אע"ג
 דר"א תלמיד לגבי שמואל הלכתא בר' אלעזר, דבין בית שמאי ובין בית הלל מדי דהוי דאורייתא יב הלכך ספק קרא ק"ש חוור
 וקורא ופשיטא לן דמברך ברכות לפניו ולאחריה, אע"ג דברכות דרבנן, דבפרק בטה מדליקין יג טסיק רבא הא דלא מברך על
 הפרשת דמאי, דרוב עם הארץ מעשרין הן, משמע אי הוי מחצה על מחצה, דבעי לעשורי משום ספקא דאורייתא, ברוכי נמי הוו
 מברכינן, אע"ג דברכות גופייהו דרבנן, דהכי תקון רבנן כל היכא דמתווב מדאורייתא אפי' מחמת ספק לעשות מצוה, מחויב לברך
 עובר לעשייתה, אבל ספק אי אמר אמת ויצייב אינו חוור ומברך, דברכת אמת ויצייב דרבנן כיון דכבר אדכר יציאת מצרים בפ'
 ציצית

נחל אשכול

הי' כתוב, כך י"ל וס"ג טעבדו, ומחלכו גם צילקוט שמואל. א וירושלמי ומיספתא ספ"ג דברכות נראה שצמערצא כללו את
 נחל צבונא ירושלים בצרכה אחת, לקיים חספ"ר י"ח ברכות אף אחר תקון ברכת המינין לא כן צבבל ע"י ברכות ל"ג. ב טס ל"ד ט"ס
 יס כאן, ונ"ל אר"ס טעה בג' ראשונות וכו' באמצעיות חוור לאתה חונן, באחרונות חוור לעבודה, ורב אסי חוור לחולעיות אין
 להם סדר. ג לשון ר"ף צדפס צטו"י קלח. ד רב סלי וכן דעת ר"ס. ה ברכות כ"ח ע"ג מוגלה י"ז ע"ג. ו טס. ז פ"ג
 דמגלה. ח י"ל פרושו דבק"ס הלל ומוגלה לא ידעין ססדר מעכב חי לאו מוקראי כדאי' מוגלה י"ז בק"ס כ' וכו', בהיותן יהיו
 בהלל כ' זה סיוס עסה, כיוס שאינו מסתנה בצעומו, צמוגלה כ' והימיס סהלס חכרים ועעסיס, מה עסיס למפרע לא אף זכורה.
 חבל צתפלה חין לחוד, ואי משום סהסדיר שמועון י"ח ברכות על הסדר, סרי חוורו טס צגמ' לאצות גבורות וקדושה מולח סוך
 לסדרן בקרל סבו לסי צני אלס אצות, כצוד ועוז גבורות, כצוד סמו וססתחומו צהדרת קודס קדושה, חבל סלר צרכות יסודס
 צמקראות רמוקות זס מוס וסמיוסדות על כתובי ישעי' קודמות לסני דמיוסדות על פסוקי חלסס ח"כ חין לאמצעיות קסור זס
 צוס מחוך סדר סכתוציס, חבל ג' אחרונות סייכי צסדדי דאמרינן מוגלה י"ח עבודה וסודלס חדל מלחל וסיוס עבודה סול ברכת
 סהניס צסל' ססול סמו של סקצ"ס, ח"כ ג"ר אדוקות ז"ב וכן סאחרונות וכסדל פרסס דמיון, ובלל"ה חסיצי ססס צסמו של סקצ"ס.
 חבל סלר צרכות סתפלה כל ח' ספרסס לחודל, וכמו דקיי"ל חסי' צק"ס דוקל פסוקי ספרסס גריכין כסדרן, חבל צג' פרסיוח
 חס חמר סני קודס לראשונה ילל, ס"נ ברכות אמצעיות אפי' חוורן סלל כסדר ילל דלל מוינו פרסס צג"ך סמכר עניסס כסדר.
 ט סכל חלס סברכות צטעות נאחרו מפני סקסורים סהסינו כדאי' סס צמוגלה אחר ססינו סלח לנו כדל' וסיבו חל ס' וגו' ואל
 חלקיו כ' ירסס לסלות. ואחר סלח לנו סגלילה וכו' כדאי' סס וכיון ססכח ססינו כל מוס סאחר ס' צטעות. י סאין חלס
 חוין צסדר סרלחי סמוך לססינו ולסכי גס חלס חוין לא עלתס לו כמו צג' ראשונות ואחרונות. יא ברכות כ"א. יב יז"ר ע"ג
 דלפי חי מועמד חי מיוסב ווקרל ובסכבך ובקומך ועחס' סוטס ל"ב. יג טבת כ"ב.

ספר האשכול, הלכות תפלה וקריאת שמע.

ציצית, והזכרת יציאת מצרים ביום ובלילה ודאי דאורייתא א' וכיון דנפיק מחיובא דאורייתא הוה אמר וציצית דרבנן, וספקא דרבנן לא בעי ברובי ב' וכיון דלא בעי ברובי אסור לי' לברובי ג'. אבל לא אמר פרשת ציצית ולא הוכיח יציאת מצרים, ומספקא אם אמר אמר וציצית חוור ואומר ומברך. וצריך עיונא במה שכתב הגאון ר' יצחק בהלכותיו בשם רב האי בפרק רבי אליעזר ד, ובספק אם התפלל קיי"לן כר' יוחנן ה דאמר הלואי שיתפלל אדם כל היום כולו, ודוקא אדעת' דנדבה ולשון חתוננים אבל אדעת' דחובה לא יתפלל ו' ובספק אם התפלל יתנה אם לא התפלל יהא לחובה ואם התפלל תהא תפלתו נדבה ז' והא דאמר רב יהודה ה' עומד בתפלה ונוכר שכבר התפלל אפי' באמצע ברכה פוסק, היינו טעמא כיון שהתפלל לחובה ונוכר שכבר התפלל, ולחובה אסור להתפלל ב' תפלות, שתפלה נגד תמיד סדרו, ואסור להקריב שני תמידין לחובה בשעת הקרבנות, אבל המתפלל בנדבה תפלה יתרה, כאלו הקריב עולת נדבה, וצבור שאין דרכם ה' להקריב עולת נדבה אין מתפללין תפלה נדבה, ור' יוחנן לא פליג ארב יהודה אמר שמואל דאמר התפלל ונכנס. . . ט כך כתב י' ומסיים הלכך אין היחיד מתפלל בנדבה תפלת מוספין שאין מתנדב בקרבן מוסף. ולא ידענא טעמא בהא מלתא דקרבן מוסף שבת דליכא אלא עולות ודמין לתמיד יא'. אבל רב האי גאון ו"ל פרש דברי ר' יוחנן הלואי שיתפלל אדם כל היום דוקא ע"י שיחדש בו דבר, ובלא חדוש אסור דלא פליג ארי"אש התפלל ונכנס לבית הכנסת ומצא צבור מתפללין אם יכול לחדש דבר בתפלתו יתפלל ואם לאו אל יתפלל והא דאמרין ספק התפלל חוור ומתפלל, כיון דחוור ומתפלל על הספק אין לך חדוש גדול טוה, ולדבריו אם טחדש דבר בתפלתו מתפלל כל התפלות בנדבה יב'.

יג. והני דטעי יג' ומדברי ברכות של חול בשבת, גמרי כל אותה ברכה, דבדין בעי לצלויי ח"י ברכות, ומפני כבוד השבת לא אטרוחי רבנן, הלכך אם טעה בשחרית ומנחה גומר כל אותה ברכה, אבל טעה במוסף והתחיל אתה חונן אחר האל הקדוש חוור אפי' באמצע ברכה דליכא לי"ח ברכות במוסף אפי' בחול מדאמרין יד' תמני סרי תקון, תשסרי לא תקון ביתיד טו, ואי איתא במוסף הני ח"י ברכות, הוי לי' תשסרי, דבמוסף בחול מברך נמי אקדושת היום טז. ואי תימא דאינו מברך ברכת היום במוסף חול בפני עצמה אלא כוללה בעבודה כבשחרית ומנחה, לא משמע הכי מדאמרין יז' בר"ת וחולו של מועד ערבית שחרית ומנחה מתפלל י"ח ואומר טעין המאורע בעבודה ולא חני נמי מוסף, אלמא בר"ת וחש"מ מתפלל במוסף טעין היום ברכה בפני עצמה. והכי בתוספתא יח' כל שאין בו מוסף כגון תנוכה ופזרים ערבית שחרית ומנחה מתפלל י"ח ואומר טעין המאורע בהודאה, ואם לא אמר אין מחוירין, וכל יום שיש בו מוסף כגון ר"ח וחולו של מועד שחרית ומנחה מתפלל י"ח ואומר קדושת היום בעבודה, ר"א בהודאה, ואם לא אמר מחוירין, ובמוסף מתפלל שבע ואומר קדושת היום באמצע, שבת ב' מתפלל שבע ואומר קדושת היום באמצע, ומדקאמר שבת וי"ט מתפלל שבע בא' ויש מחבורתנו כב' ומביאין ראי' מירושלמי כג' דאף תפלת מוסף דאזיח לי"ח ברכות דאמרין שם אדם מתפלל שחרית. ומהלך ד' אמות ומתפלל מוסף אמר ר' אבא לא סוף דבר עד שיהלך ד' אמות אלא אפי' שהה כדי הלוך ד"א, רב אמר צריך לחדש בה דבר ושמואל אמר אין צריך לחדש בה דבר. אמר ר' יוסי אפי' אמר ונעשה לפניך את חובותינו תמיד יום וקרבן מוסף יצא, ומהא מוכיח שהיו מתפללין במוסף ר"ח ותה"מ י"ח ברכות אלא שהקילו חכמים מפני הטורח בשבת וי"ט. ולאן ראי' טהא דהכי קאמר אם התפלל בדיעבד במקום תפלת מוסף תפלת י"ח לא יצא אם אינו טחדש בה דבר והיינו טעין קרבן היום, אבל לכתחלה לא היו מתפללין במוסף אלא שבע, ואי נמי נהיגי הכי בטערבא, תלמודא דידן ודאי פליגי כדאמרן. וכ' בעל הלכות כד' הא דאמרן טעה ולא הוכיח של ראש חודש ונוכר בהודאה

נחל אשכול

א ברכות י"ב ע"ב. ב שבת ס"ג. ג ברכות ל"ג ע"א. ד ל"ל דמילה, ספק צערלה כבושה אין מצרכין על המילה אע"ג דעיקר כוונת ספק דאורייתא. סב ראייתו שהעיר סר"ן ע"ז ריש פ' צמה מדליקין, והוי"ח מזה לריף ספק נעל לולב צי"ט ראשון וטלו ואינו מצרכין. לעג"ד אין קושי דצערלה כבושה לא מוסיף צערלה ואין לו מצרכין כלום אלא מוסיפין דם ברית, ואין לנו עושין מזה דלוי סביא מחיבת צערלה, להכי לא שייך לצרכין. ומילת אנדרוגיוס אי מצרכין לא נחפרם בר"ף, ואע"ג דלרמב"ם אין מצרכין בזמלתו וכיוצא בו בכל ספקא דלוי, מ"ו ספק כפ"צ דק"ס ספק קרא ק"ס חוור ומצרכין. ועכ"מ טרס"מ מוסף דוקא גבי ק"ס ולא בשאר ספקי דלוי שכתב יחיסה תקנת חכמים. ול"י לחלק צק"ס גזר"ה צר חיובא וספק אס י"ח, אבל בספקא מילת וכה"ג ליכא חוקת חיוב. ה ברכות כ"א. ו' לטון סר"ף, הסוסקי' סי' ק"ו פליגי אס לרי"ף רשאי להתפלל תפלת רשות בלא מדום. וטעם שאסיר לדעתא דמוכח דהוי מחקריב שני תמידין בפעם א' ועבר אצל חוסף תפלות כנגד תמידין. ומדברי רבנו נראה דמוחר צימיר בלא מדום להספלה רשות בנדבה דל"כ הוי מפרש. ז וכ"כ רשב"א. ח דברברים אלו חסור קושי' תר"י ועל סר"ף, דודאי ימצא חמיבא לצור נדבה כדל"י שקלים פ"ד מוחר נסכים לקין סונובא אלא שאינו רגיל. ט חסר, וז"ל לב"הכנס ומנח לצור מתפללין אס יוכל לחדש דבר בתפלתו כדי שתהא תפלתו חתומים יתפלל ואס לאו אל יתפלל ומשמע דבלא מדום אסור להספלה תפלת נדבה דלא כר"י? לזה כ' תר"י דר' יוחנן מודה אס חסור מתפלל עם הצבור אסור בתפלת נדבה, שצבור הכל לחובה ונראה גס הוא שמתפלל לחובה. י ה כגאון ר' יצחק ז"ל יא וכיון שמוחר להספלה שחרית בנדבה ולא יומא דהוי כאלו מקריב צ' תמידין אלא חמיבא עולה בנדבה, ס"ס במוסף שבת אס התפלל בנדבה יומא דהוי כאלו מציא צ' עולות בנדבה, ואי מוסף דבשבת א"ל להקריב נדרים ונדבות, א"כ תפלת שחרית ומנחה דשבת וי"ט נמי אינו מתפלל בנדבה ולמה פרט מוסף? וי"ל דפשיטא לרי"ף דבשבת אין מתפללין נדבה, כיון דאין מקריב נדבה אצל בר"ח ומ"ה ס"ה דיוכל להספלה מוסף בנדבה, דמוחר להקריב נדבה, קמ"ל דלא, כיון דמוסף ר"ח ומ"ה ס"ה ס' בו מטאת שאין צל בנדבה, תר"י. יב אפי' תפלת שבת ומוסף. יג ברכות כ"א. יד סס כ"ט. טו בלצור מצינו עגמי ברכה בפ"ע וברכות רבות שמוסף בתענית גשמים. טז מקדש ראשי חמשים. יז שבת כ"ד. יח פ"ד דברכות. יט ז"ל מנחה וערבית. כ ז"ל וי"הכ וי"ט. כא ר"ל בכל התפלות, אלא דרישא כולה בר"ח ומ"ה, וקמ"י במוסף שבע, שמע מניח דאין במוסף חול מ"י ברכות כ"ל. כב כר"א ז"ל. כג ספ"ד דברכות. כד פ"ד דברכות. כה אשכול חוור כאן לדין טעה בג' ראשונות ואחרונות שחומר בס"י

ספר האשכול, הלכות תפלה וקריאת שמע.

או בשום שלום חוזר לעבודה ואם סיים תפלתו חוזר לראש, הכי נמי אי טעה בשלש ראשונות שחוזר לראש ובאמצעות חוזר למקום שמעו ובאחרונות חוזר לעבודה הני טילי דלא סיים ועקר כרעיה אבל עקר כרעיה ונוכר שמעיה אפי' באמצעות או באחרונות חוזר לראש התפלה. ונראה אפי' עדיין לא עקר רגליו אלא שאין רגל לומר תחנונים אחר תפלת י"ח הוי כאלו עקר רגליו כלישנא בתרא דרב נחמן בר יצחק א' והכין א' בירושלמי ב' הסיח דעתו מלהתפלל כעקר רגליו דמי. — הנכנס לבית הכנסת ג' ומצא צבור מתפללין אמר רב הונא אם יכול להתחיל ולגמור עד שלא יגיע שליח צבור למודים יתפלל, ואם לאו אל יתפלל, ור' יהושע בן לוי אמר אם יכול להתחיל ולגמור עד שלא יגיע שליח צבור לקדושה יתפלל ואם לאו אל יתפלל, והלכה כתרומיתו כיון דאינו יכול להפסיק לא לקדושה ולא למודים וקיי"לן אף ליחא שמי' רבה אינו מפסיק באמצע תפלה. וכתב בעל הלכות ד' דבתרומיתו ה' שתק ולא עני בהדיהו דאמר טר שמע ולא ענה יצא ו' וכדאמרי צבור יתברך ז' הדר לצלותיה. וכן נהגין רבנן דבדעסקין בתפלת י"ח לא ענו קדיש, מידי דהוי אפועלים דכל תר וחד עסיק בעבירותיה ח' ולבתר י"ח ברכות ענו ט' וכך כ' רב האי גאון ו"ל והגאון ר' יצחק. ויש מי ששואל ו' אם שומע כעונה למה ישתוק באמצע תפלה לקדיש ולקדושה דהוי הפסקה, ותוי לן דזה לא הוי הפסקה כיון דשותק משום שבחו של מקום. וכתב רב האי גאון איכא מנהגא לרבנן דבדעאיל אינש לבי כנישתא וקא מצלי בלחשא יא' מעכב עד דמסיימא יב' צלותא, וכד פתח שליח צבור צלותא, מתחיל הוא ה' שפתי תפתח ואומר בהדי ש"צ מלה במלה בלחש ואומר קדושה בהדי' צבורא ושפיר דמי למעכב הכי ולית ביה משום הפסקה, וכי אמרי רבנן אם יכול להתחיל ולגמור עד שלא יגיע ש"צ לקדושה או למודים, היכא דמתחיל מקמי ש"צ אבל מתחיל עם ש"צ שפיר דמי.

יב. רבי פהק יג' ונהק לאונסו יד' אית דפרשו פהק פיו פתח הרבה, ודייקו פה הקים. גהק פשט עצמותיו, ודייקו גו הקים, וממשש בגדו בידו וזרועו אבל לא נתעטף טו' אלא מליחו פרוסה על גופו. ולא הניח ידו על סנטרו טז' ומפרשי רבנן כס' יז' מצדו כמותח אח זרועו ומניח ידו על צדו וזרועו וקופה, ובלשון ישמעאל יתכסד. המשמיע קולו בתפלתו יח' הרי זה מקטני אמנה, כאלו בלחש לא נשמע לפני קונו, והמגביה קולו בתפלתו דומה לנביאי שקר יט' והמתעטש בתפלתו מלמטה סימן רע' לו, מלמעלה סימן יפה לו, והרק בהר הבית בוטן הוה כ' כאלו רק בעינו של הק"ב דכתיב והיו עיני ולבי שם כל הימים, ורקיקה בבית הכנסת שרי, דילפינן מביתו, מה ביתו ארקיקה ואטנעל לא קפיד אינש, אקפנדריא כא' קפיד, אף בית הכנסת רקיקה ומנעל שרי, קפנדריא אסור, ורקיקה בעידן צלותא אסור כדאמרן בב'. ולהשמיע קולו בתפלתו דאסור, הני טילי באדם שיכול לכוון דעתו בלחש, אבל אינו יכול לכוון דעתו בלחש מותר כג', והני טילי ביחיד אבל בצבור אתי למטרד צבורא ואסור. תניא כד' הוי עומד בתפלה ונתעטש מטחין עד שיכלה הריח ומתפלל. בקש להתעטש, מהלך ד' אמות לאחוריו ומתעטש ומטחין עד שיכלה הריח ואומר כה': רבון העולמים יצרתנו נקבים נקבים, חלולים חלולים, גלוי וידוע לפניך הרפתנו וכלמתנו בחיינו רמה ותולעה במותנו, ומתחיל מטקום שפסק ומתפלל כו'. ותלמיד חכם אסור לעמוד במקום טנופת כז' כיון דאי אפשר לו בלא הרהור תורה, ובכל טקום מותר להרהר בדברי תורה חוץ מבית המרחץ ובית הכסא כח'. וכתב הגאון ו"ל ואסורי דאמרי רבנן דלאו דאורייתא כט' כגון אסור לאדם למלא שחוק פיו בעולם הזה, ואסור לשמש מטתו בשנת רעבון, ואסור לישן יותר משינת הסוס ביום ל' וכיוצא בהן, אין עליהם לא מלקות ולא נדוי אלא קורין אותו עובר על דברי חכמים לא'. וזמרא לא שנא זמרא דמנא ולא שנא זמרא דפומא

נחל אשכול

ו"ד שכל סחלוקין גדין חזר למקום שטעה לא נאמרו אלא בלא עקר רגליו, ואע"פ סהדין עקר רגליו חזר לראש ובלא עקר חזר למקום שטעה וכו' לא חזר אלל דין טעה בצרכות (וכן בש"ע לא הביאו צסי' קי"ט המדבר מדין זה, אלא צסי' ק"ד ותכ"ב לענין טאלס ויעלה ויבא) אלא בצרכות כ"ט ע"ב לענין יעלה ויבא, בעל הלכות כתבו נמי גזי דין טעה בצרכות. א בצרכות כ"ט ע"ב. ב פ"ה דצרכות. ג צרכות כ"א. ד פ"ג דצרכות. ה קדושה ויש"ר. ו צסוכס ל"ח ע"ב אלל לשון אמר חזר ליתא הסס. וכתבו ר"סי וחוס' א"כ למה לא יתחיל להתפלל הלא יכול לשחוק ולשמוע כש"ל אמר קדושה וילא? וי"ל מזה מן המוצמר לענות. ז שהא סיוס יש"ר וס"ה לאמר שאמרו קדושה, ונראה דסיוס קדושה לאמר שענו אמון אחר האל הקדוש עי' רמ"א סי' ס"ה. ח פועלים אלל בעל הבית זה עוסק במולאכתו חס עוסק במולאכתו ושיהס עושים רגון קונס. ט קמ"ל אפי' קודם שאומר אלסי גטר וזמא חמוניי אע"פ שא עקר רגליו. י ר"ח, עתריי. יא ר"ל צבור כזר הסחילו חפלתס בלחש. יב ל"ל דמוסיימו, שקאי על צבור שימתין עד ססיינו חפלתן, שאס יתחיל חיד עדיין לא גמר כסיגיט ס"ל לקדושה. יג צרכות כ"ד. יד דמרטו הוי מגסי רוח כדאי' סס. טו ה"ג ור"ח פרוסו, רבי אמר בגדו בשעת תפלה שלא יפול מראשו, אלל נפל מראשו לא הוי חוזר ומתעטף בשעת תפלה דהוי הפסקה, חס סהסיף האשכול: מניח טליחו פרוסה על גופו ולא העבירו על ראשו. טז על רבי קאי לפרוס ס"ג, וסנטרו פרוסו נ"ד וכן בערוך, ולא עסה כן בשעת תפלה דנראה גם רוח. אלל לר"סי רבי פסק וכסהיס חפסק או מתעטש מניח ידו על סנטרו, וערס"י מענטאון בלע"ז, וסול בל"א קיי"ן, סלל תראה פתיחת פיו וכ"ו סוף מכות. יז ל"ל כסליו וכן בערוך. יח צרכות כ"ה. יט דפתיב בסו ויקראו בקול גדול. כ צרכות ס"ב ע"ב. כא לילך דרך ביתו למקום אחר לקר' סלוכו. כב לא ידעתי היכן דבר מזה, אלל הוא צרכות כ"ד סרק בחפלתו כאלו רק צפני סהלך ואס מדמן לו רוק צפוי ומצליבו בטליחו ואס טליחו נלה ומצליב צאפריקוסו (סודר סרלש וסוי ראסיו חלויין לפיו) ולי איניא דעתיס שרי לי לאחוריה, ואס א"א לאחוריו, ירוק על סלד. כג צרכות כ"ד ע"ב. כד סס. כה דבלל"ה חפלתו מופסקת כזר ע"י סוכס לפיכך יקול לספסיק נמי צוס. כו ואס ססה ריש רע כזי לגמור כולה חוזר לראש עי' לעיל ס"ז ומג"א סי' ק"ב. כז צרכות כ"ד ע"ב. כח סמעתי מגדול אחר בגדולתו של סק"צס מותר לסרסה, חסו כונת המסורר צסיר סימוד ליוס ג' אף סל טנופת לא סתנפך. כט סק' דלעיל מקרי דאורייתא דכ' וסיה מסגיך קדוש עכ"ז סי' פ"ב. ל צרכות ל"א, סעניס י"א, סוכס כ"ז ע"ב, מור סי' רל"א. לא סבת מ' סוף ע"א חזר דעבר אדרבנן שרי למקרי עבריניא. ומר"ן פסמיס ג"ב וי"ד סל"ד סע"י מ"ב ופ"רס א"ח סע"א וסל"ו חסמע על כל דברי סופריס נדוי או מכות מרדות, ומרבנו מסמע אפי' מ' מרדות ליכא (וסל דקרי למכות חלקות, אפסר דס"ל מרדות נמי צוספסר מ' כמ"ס חסב"ן מ"ב ג"א צסס רש"א ורליתו וקדוסיין כ"ח סקורל למצרו מוזר

דפומא אסור א דכ' אל תשמח ישראל אל גיל בעמיס. פרש רב האי גאון ומרא דפומא אסור, הני מילי אהבת אדם לחברו ושבת יפיו, כגון מה שהישמעאלים קורין אשער ב, אבל שירות ותשבחות וזכרון חסדי ה' אין אדם מישראל נמנע מלומר ומנהג לאומרים בבית החנים ומשתאות בקול נעימה ומרה ג. חנו רבנן הקורא פסוק של שיר השירים ד ועושה אותו כמין זמר והקורא פסוק בבית משחאות בלא זמנו ה' מביא רעה לעולם, מפני שהתורה חוגרת שק ואומרת לפני הקב"ה רבונו של עולם עשאוני בניך ככנור שנגננים בו לצים, אמר לה בתי בשעה שאוכלים ושוחים במה יתענגו, אמרה לפניו אם בעלי מקרא הן יתעסקו בחורה בנביאים וכתובים, אם בעלי משנה הן, יתעסקו במשנה בהלכות ואגדות, ואם בעלי תלמוד הן ו יתעסקו בתלמוד בהלכות פסח בפסח בהלכות עצרת בעצרת בהלכות חג בחג. העיד ר' שמעון בן אלעזר כל הקורא פסוק בזמנו מביא טובה לעולם שנ' דבר בעתו מה טוב, ורישא דקרא שמחה לאיש במענה פיו ז. — אין עומדין להתפלל אלא מתוך דין הלכה אלא מתוך דבר הלכה דהיינו בהכנעה כד' עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה. חנו רבנן אין עומדין להתפלל לא מתוך דין הלכה אלא מתוך דבר הלכה פסוקה, דאינה פסוקה מיטרא דעתיה ולא מצי לכווני. רבנן עבדי כמתניתין, ר' שימי ט בר אשי עבד כהך ברייתא י דתני' אין עומדין להתפלל לא מתוך עצבות ועצלות ולא מתוך שיחה ולא מתוך שחוק וקלות ראש ודברים בטלים אלא מתוך דבר שמחה של מצוה שנאמר ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן יא ותהי עליו יד ה', וכן אל יפטר אדם מחברו לא מתוך שיחה ולא מתוך קלות ראש ודבר בטלים אלא מתוך דבר הלכה, שכן מצינו יב בנביאים ראשונים שסיימו דבריהם בדברי שבת ותנחומין, וכן תני מרי אל יפטר אדם מחברו לא מתוך שיחה ושחוק ולא מתוך דברים בטלים אלא מתוך דבר הלכה, שמתוך כך זוכרוהו יג ואף יעקב כשנפטר יוסף היטנו לא נפטר אלא מתוך דברי תורה יד ואף אליהו לא נפטר מאלישע אלא מתוך ד"ת שנ' ויהי הם הולכים הלך ודבר שהי' עוסקין בק"ש כמה דאת אומר ודברת במ. רב ירמיה טו אמר לא יעמד ויתפלל אלא מתוך דין הלכה ועוסק

בחל אשכול

סופג מ' וכ"כ ר"סי, אבל לחוס' אין מזה ראי' דסס הוא מזה כנגד מזה ועקר ראייתו מסנסדרין כ"ו הסתוד על העריות עני מרי מ' בכחפי' וכשר. ולמסר' אי הביאו חג"א סי' חל"ו מרדות י"ג מכות, ולרמב"ם פ"ו דחמין ור"סי צמולין קמ"א אין סעור עד שיקבל חסובה, וכונחם לעומד במרדו אבל עושה על העבר לא פרוש ועי' ח"ר חל"ס) ועי' לריכין לחלק בין מה שחקו וגזרו, למה שלמדו דרך מוסר ותוכחה, ובלתי ספק איכא חלוק בין עשה מעשה לשב וחת, דבשבת קל"ה אימון דלא מיין מעבדין אותו, ולא מנינו לו נדוי או מרדות. א גטין ז'. ב סערן צערי הוא בל"א ליעד. ג חף צכלי זמר צבית חתים עי' מהר"ל ס' נשואין שניה לעשות כן. ד סנסדרין ק"א, וקטט סיר הסירים, חע"ג סעקרו סיר, חסיר לעשותו כעין סיר לקרותו צניגוס אחרת ר"סי. ולולי פרושו סייתי אומר צעור שחמי אומות אומות אומות סיר הסירים אין צו לא תורה אלא דברי חסן מחולת אהבה לרעה יפה חאר וכן לספק (עס"פ דידים והקדמת ר"סי לסיר) לכן הסירו צהוס הטוסה סיר הסירים כעין זמר. ה צמוסבת יין טוסה שחוק ד"ת לשחק צהס בני משחה, אבל האומר צומנו על המשחה כגון צי"וט נוטל הכוס ואומר עליו דברי אגדה מענינו של יום מביא טובה לעולם ר"סי. ו גרסתו צ"ס מוסבשת. וכל הדברים דרך משל מה שהתורה יכולה לומר ומה שיש להקב"ה להשיב (צאר צבע). ז פרש רמ"בן שמה לאיש לומר דברים הנחמדים לו ואומרן גם בלא זמנם ואין מעלתן נכרה, וס טעיה, אלא יבקש עת לכל דבור שמה שאומר בעתו מרגישין בני אדם ומעלתו, ואף שאמירת פסוקי' טוב צכל עת, כשקוראם צומנם יותר טוב שמועיל לבני אדם בצוחה קריאה. ח צרכות ל"א. ט גרסת ר"ף, וצגמ' רצ אשי. י גרסת ס"ג דרב שימי בר אשי התפלל מתוך שמה (ולא כיוסח ס"ס שלו שקאי על צרייתא דהלכה פסוקה) ולא כמתני' מתוך כבוד ראש, וכך עקר הנוסח דאי לנוסחתי אין פלוגתא בין מחני' לצרייתא דלעיל, דתרוויכו לריכי, חף המתפלל צכובד ראש לא יעמד להתפלל מתוך הלכה עמוקה. יא נוסח ס"ג, וי' סך הי' נוסח ס"ף וסרו קושיות חר"י. יב לא קאי על לא יפטר ומצדו אלא אריסח לא יתפלל אלא מתוך שמה של מנהג שסס צביאים סיימו בתנחומים לעורר שמה של מנהג, ולא קטט הכי אל יפטר אלא מתוך הלכה מפני שדמי צד אחד לתפלה סעכ"פ אסור לפטור מתוך שחוק. יג פרושו צדצר הלכה שמתוך כך זוכרוהו, שיאמר לו הלכה צמידו דשכיח ורגיל ובענין זה זוכרו. יד לא מלחתי מאמר זה דצירוסלמי פ"ס דצרכות לא חקר אלא מחליטו שצביא להק, אבל לא מיעקב, אבל דאי כששלחו לא יפטר, אלא מתוך ד"ת כדאי' במדרש וירא את העגלות ח"סי, סימן חסר להס צמה הי' עוסק כשפרס מומט צפרסה של ע' ערופה, מ"ח קסה חנ"ל צשעה סנפטר דלמח יוס קודס למד עמו פ' זו? וי"ל דקסה מה סימן ליעקב סיוסף מי שאמרו לו פ' שלמד כשפרס מומט, הלא כשלמד יעקב עם יוסף ססי' בן י"ג, צ"ס הסחצר עמו צנימין ססי' בן ט"ו ודלמח סמנו צנימין סזו פ' אחרונה שלמד? ועוד למה למד בצחרונה עמו פ"ע ערופה? וי' דמ"ס הכתוב וישלחו מעמק מצרון קסו וכלא מצרון צבר? (ר"סי צמוסח וסוטו י"ח) וספסוט ע"פי מ"ס סוטו מ"ו ידיו לא ספכו את וגו' וכי ס"ד סצ"ד סופכי דמיס, אלא שלא צל לידיו ופטרנוסו בלא חזנות וסנחוטו בלא לויס, ומכאן מי סאינו מלוס כאלו סופך דמיס, וכמה סרב לתלמוד עד עבורה של עיר (ע' חמה חון לעיר) סבר לחבר עד חמוס סבת (עי' סמ"ע סוף ח"ו צמונו עד סער עיר או לפחות ד"ח) ולפ"ו יחל חף סמצרון צבר לוהו יעקב חון לעיר עד סוף ספלת סכר, וסאלו יוסף מה סטורה הוה סחחה מצרית, סיעקב הי' צלוחו זמן בן ק"ח, ועי' סוהך להסינו עמידה חורה לכחצו צפ' ע"ע ידיו לא ספכו וגו' לא שלחונו בלא לויס, וצלוס זו לא סיו רק יעקב יוסף ולא צנימין. ומוכח מזה סצשעה ספרס מומט צדרך למדו ולא צציתו, סאל"כ צנימין סי' יודע וסי' יכול להגיד להס סימן זה. טו ירוסלמי פ"ס דצרכות וגרסתו כך: רצ ירמי' אמר לא יתפלל אלא מתוך דין הלכה, רצ ירמי' אמר סעוסק צצרכי ל' כעיסק בצורה, רצו חונה אמר סרוסח ט"ד כחרדל יוסבת ז"י וקאים ומללי, ומדתני רצ ירמי' צ' פעמים ומשמע סס"ק: רצ ירמי' אמר אל יתפלל אלא מתוך הלכה, רצ ירמי' אמר, קודס סקאים ומללי, הלכה זו: סעוסק צצרכי ל' כעוסק בצורה, כמו סרב חונה רגיל לומר קודס תפלה הלכה סרוסח ט"ד כחרדל, וסלכה זו סאמר רצ ירמי' קודס סקאים ומללי כך פרוסה: כמו סעיסק בצורה וסיל חמונתו אינו מופסיק לתפלה, ס"י עוסק צצ"י אינו מופסיקן וכך פסק סרמ"צס עב"י ל"ג. מיסו כיון דכל סני סלכות סאמרו חמורלי

ספר האשכול, הלכות תפלה וקריאת שמע.

ועוסק בצרכי צבור כעוסק בד"ת. המתפלל צריך שיכוון לבו א' סימן לדבר תכין לבם תקשיב אונך. המתפלל צריך שיראה עצמו כאלו שכונה שרויה כנגדו שנ' שויתי ה' לנגדי תמיד ב'. שכור אסור להתפלל ואם התפלל תפלתו תועבה ג' ושעמא חזו לן דכתיב בחנה ויחשבה לשכורה, והשיבה אל חתן את אמך לפני בת בליעל ד' וכ' נמי זבח דשעים תועבה, שתוי אל יתפלל ואם התפלל תפלתו תפלה, איזה שכור ואיזה שתוי שכור שאינו יכול לדבר לפני המלך, שתוי שיוכל לדבר לפני המלך. המתפלל צריך שיחן עיניו למטה ולבו למעלה כדי לקיים שני מקראות הללו והיו עיניו ולבי שם ה' כל הימים, וקרא נשא לבבנו אל כפים אל אל בשמים. אסור לישב תוך ד' אמות של תפלה ו' וכן אסור לעבור כנגד המתפלל ה', ורב אמי ורב אסי דתלפי חוץ לה' אמות היו. תניא ה' שנים שיושבים ואחד מתפלל סימן רע למתפלל, שנים מתפללין ואחד יושב סימן רע ליושב אלא מרחיק ד' אמות ומתפלל. וכל הני מילי כי יתיב במילי דעלמא ובטיל ט' אבל יתיב וקרי ק"ש או במילי דצלותא לית לן בה סימן רע, ודייקו לה מקרא גבי חנה אני האשה הנצבת עמכה בזה, עמ"ה בהא, דהיינו ד' אמות לשכינה וא' למתפלל שכך הרחיקה דעלי ה' יושב על מזוזה היכל ה' י'. והא דאמרן יא' שכור מתפלל כאלו עובד ע"ו, אם לא שתי אלא דביעית יין וגאמי פורתא או מסגי שעור מיל, אמרינן דרך מיל ושניה כל שהוא מפיגה את היין ורשאי לצלווי, ואי שתה יותר מרביעית כל שכן שדרך טורחחו ושניה משכרתו יב, ולא מבעי' שכור דאסור לצלווי אלא אפי' אינש דמרירא דעתו לא בעי לצלווי עד דצילא דעתיה, דאמר רב כל שאין דעתו מיושבת עליו אל יתפלל דאמר מר בצר אל יורה יג' והא דאמר יד' ר' יוחנן בשם ר' אליעזר המיצר אסור להתפלל טהדין קרא לכן שמעי נא ואת עניה ושכורת ולא מיון מכלל דהמיצר בעניות או משאר דברים כשכור דמי, מטבת דר' אליעזר אהוראה אמר למלחיה שהמיצר אסור להורות, כיון דילפינן מקרא שהמיצר דומה לשכור, ושכור דאסור בהוראה בהדיא כתיב יין ושכר אל תשת וגו' להבדיל ולהורות טו'. ואסורא דשכור בתפלה ילפינן מחנה שאמר לה עלי הסירי את יינך, וממילא ידעינן דמיצר נמי לא יתפלל דמי לשכור, להכי אמר רב כל שאין דעתו מיושבת אל יתפלל דאמר מר בצר אל יורה, וההוא מר ר' אליעזר הוא. — ר' חנינא טז' ביומא דרתח לא הוי מצלי, שמואל לא מצלי בביתא דאי' בי' שכרא, אבוה דשמואל כי הוי אתא מאורחא עד תלחא יומי לא הוי מצלי, משום דלא הוי דעתיהו מיושבת עליהם לכווני. ואשכחין לרבואתא דאמרי הני מילי בדורות הראשונים דהוו מכווני טובא כד הוו מצלי אבל האינדא לא. ומכל מקום משכרות מבעי' לי' לאודהורי דלא ליצלי כשהוא שכור. אין תפלתו של אדם נשמעת לו אלא א"כ שמים לבו כבשר שנ' יבא כל בשר להשתחות לפני ה'. אל יתפלל אדם אלא בבית שיש בו חלונות יח' שנ' וכוין פתיחין ליה בעליתיה. חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללין ושוהין שעה אחת אחר תפלתן שנ' אשר יושבי ביתך עוד יהללוך סלה, וכ' אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך. בתפלת י"ח אפי' המלך שואל בשלומו לא ישיבנו, ואמרינן דוקא מלך ישראל אבל מלך עכו"ם פוסק אם לא אפשר לו לקצר ולסיים תפלתו, ואם אפשר לקצר יקצר, ואפי' נחש כרוך על עקבו לא יפסיק, אבל עקרב פוסק דמחיא בתר דמחיא יט', ואמרינן בירושלמי אפי' בנחש

נחל אשכול

חמוראי קודם תפלה ומולי, ומאמרים ידועים ומפורסמים, לא נראה שר' ירמיה' צחר לו לומר קודם תפלה מאחר נעלם העוסק ב"ל שלח מנינו בשאר דוכתי (ואינו דומה לעבור סנה שבת י"ח), ומכ"ם חי גרסין כדבנו: ר' ירמיה' אמר לא יתפלל אלא מחוך הלכה והעוסק ב"ל כעוסק בד"ת, והחי כעוסק דיכול להתפלל מחוך עסקו ב"ל, כמו מחוך הלכה, דפקודי ה' ומשמחים וכן התעסקות בלבו כמ"ם הטור ל"ג. א' ברכות ל"ח וגרסתו לשמים, דכונה בעלמא פי' המלות ילפינן מחנה וסיה מדברת על לב. ב' סנהדרין כ"ב, אף שתנא דברייתא חולק וס"ל קרא דשייתא קאי על המלך וס"ת שבזרעו סביאו רמ"ב וטור ל"ח לענין תפלה, והב"י לא לין וקומו. ורמ"ב ס"ה דתפלה: המתפלל מניח ידיו כפותין על לבו, כימית על הסמאלית ועומק כעבד לפני רבו. מ"ם מניח ידו כפותין הוא בשבת יו"ד רבא שדי גלימא ופכר ויהי (פי"סי מוכב אלזעוהי) ועומד כעבדא קמי' מרי', חבל מ"ם מניח הימנית על הסמאלית אפשר סולא לו מסיפא כי מימית כל אמוט וי"ע. ג' ברכות ל"ח, ערוזין ס"ד. ד' כונתו דאמרינן שם בברכות שכור המתפלל כאלו עמ"ו דכ' בתוס' לפני בת בליעל וכ' ילאו ח' בני בליעל, מה להלן ע"ו, אף כאלו. ובע"ז כ' לא תציא חובעם אל ביתך. ה' ימות ק"ס ע"ב, וס' דכ' בקרא קאי על ארץ ישראל שהסכינה סס וסינו למטה. ו' ברכות ל"ח ע"ב, אדם אחר אסור ליסב בצד המתפלל. ז' סס כ"ז ע"ח פר"סי לעבור לפניו ליסב במקומו. ח' ברייתא זו סובא' בה"ג פ"ד בברכות ואינה צבא' וגם הפוסקי' לא הביאום וכך פרוסה, אס' צ' כבר יושבי' וא' עומד ומתפלל סימן רע לו כיון דסברו ח"י לקוס, חבל צ' מתפללי' כבר בעמידה ובשעה שח' לא גמר תפלתו סמי יושב סימן רע לו, דלון לו רשות ליסב חלא אס' כבר יסב והמתפלל צא בגבולו. ט' מלשון זה ודאי משמע אס' עוסק בתורה שרי ליסב לא כטור ס"ו ק"ב וס' דהו"ר על לעמוד (לפר"סי ברכות ל"ח) דת"ח לא אפשר בלא הכסור ד"ת (ברכות כ"ד) י"ל לענין יושב בצד מתפלל בענין דבור צ"ו. י' כפרוש תוס' שעלי יסב ולמדנו מה"א יתרה דלכך הותר ליסב ספרמיקס ד"ח והתפללה בחמיסית. והקשו המפרשים לר"ח (וברייתא שהביא אשכול ומסיט לי') אס' כבר הוא יושב ובא ח' בגבולו ומתפלל ח"י לקוס מחי מייתי ראי' מעלי אפי' לא הרחיקה לא ה' לריך לקוס דכבר יסב קודם שצאה כד' ועלי יסב ע' מוחת היכל ה'? ולאו קוסי' דכ' סב"ח צב"ח דמוקס מיוחד להתפלל לכל לריך לקוס ולא סייך צא בגבולו. ועוד דאף אס' הוא ח"י לקוס, מ"מ היא לריכה להרחיק כד' בברייתא סימן רע להתפלל וכ"כ טו"ז. יא' ברכות ל"ח ע"ב וערוזין ס"ד. יב' ומסיים ה"ג חבל רוכב מפיג יין אף יותר מרביעית ע"ם ל"ט במג"א. יג' פרוס וס"ה של יתפלל שאינו מיושב וכך הוא גרסת ה"ג חבל לנוסחמו ערוזין ס"ה משמע צלל אל יורה קרא הוא ושפיר תמוכו תוס' ועי' ירושלמי פ"ח דתרומוה. יד' ירושלמי ריש חין עומדין. טו' כרייתא י"ג ע"ב. טז' ערוזין ס"ד, ח"ע ג' דלרמ"בם תפלה מ"ע מ"הס, מ"ז כיון שחלו וברכו ילאו י"ח כמ"ם סג"א. יז' סוטה ה' פר"סי בשר שהוא רך יבא להתפלל ולא גס רוח. יח' ברכות ל"ב ע"ב וכן כל הנמשך. יט'

ספר האשכול, הלכות תפלה וקריאת שמע.

בנחש אם מרחיע נגדו מסטר מלפניו א. אמר רבי יצחק ב ראה שוורים באים לקראתו פוסק דתני ר' אושע' מרחיקין משור תם נו"ן אמה ומשור המועד כמלא עיניו.

ג. מוכירין גבורות הגשמים בתחית המתים ששקולה כתחית המתים ג. ר' יהודה אומר ד העובר לפני התיבה ביו"ט אחרון של חג, האחרון מוכיר, הראשון אינו מוכיר, ביו"ט ראשון של פסח הראשון מוכיר האחרון אינו מוכיר. והלכתא בר' יהודה דאמר הכי, ומשמ' דר' יהושע בן בתירא אמר כמסקנא דמלתא, ואע"ג דאמרינן התם תרי תנאי אליבא דר' יהודה ה' איסקנא דר' יוחנן דאמר הלכה כר' יהודה, אד' יהודה דמשנה קמיתא קאי מדרפדך עליה ו בירושלמי לא משמע הכין ואנן אתלטודא דידן קא סמכינן ז. ואמרינן בירושלמי מ"ט דר' יודה דאמר תתחיל במוסף דשמיני דחג ופוסק במוסף יום א' דפסח, כדי שיצאו המועדות בטל, שהטל סימן ברכה לעולם, ובאורחא ובצפרא לית תמן כל עמא ח. ואנן נמי דאית לן תרי יומי לא חיישינן לספקא אלא מתחילין

נחל אשכול

א מתרחק ללד אחר. והוכחתי בספרי ה"ל אם אין די בכך וכל להפסיק אף בדבור. ב ברכות ל"ג. ג ברכות ל"ג. ד תענית ז' עד ד' ע"ב. ה דף ד' ע"ב אמרינן סא דאמר ר' יהודה במסנה ז' דף ה' גשם עד שיצטר פסח, תרי תנאי אליב' דר"י ו דפרדך ומי אחר ר' יוחנן הלכה כר' יהודה דמתחיל להזכיר באחרון של חג, והא אחר ר"א הלכה כר"ג דמתחיל בז' מרחשון? ואי איתא דר' יוחנן קאי על ר"י דמסנה ז', סס לא מחר אלא שאינו פוסק עד שיצטר הפסח אבל מהתחלה לא קמיירי, ח"כ ומאי פריך, ר"ג אהתחלה קאי? ו לשון ירושלמי תענית פ"ק ס"ב אחר ר' יוחנן הלכה כר' יודה מה שאמר מוסף רבי יודה ז"ל עד שיצטר הפסח וזכיר גשם, ומסיק סס דמ"ט ר' יודה במסנה ח' דמתחיל במוסף ש"ע ופוסק במוסף יום א' דפסח גשם גרמיה אחר, ומ"ט במסנה ז' עד שיצטר הפסח מוסף ר' יודה ז"ל אחר ר' יוחנן הלכה כר' יודה במה שאמר במסנה ח', ובבבלי איפכא משמע. ועוד לירושלמי אחר ר' יודה לגרמיה העובר ביום אחרון של חג הראשון אינו מוכיר והשני מוכיר וכו' ולבבלי משמי' דר' יוסע בן צתירא אמריס כדאי' דף ג'. עכ"פ בן לבבלי דף ה' וכן לירושלמי מוכח דתסס בן צתירא הוא ר' יוסע בן צתירא. בבבלי מוכיח כן רנב"י (והוא בתראס יותר מרנב"א כמ"ס סר"אש פ"ג דב"מ סי' י"ד) ומירושלמי סב' ר' יודה אחר גשם ר' יודה בן צתירא עד שיצטר הפסח, והרי בריתא מפורשת בבבלי דף ג' ר' יהודה אחר גשם בן צתירא דמפסיק במוסף יום א' דפסח, אלא ודאי סחס בן צתירא הוא ר' יוסע ז"ל, ונראה מכאן דייק הרמ"בס בהקדמה לירעיס סחס בן צתירא הוא ר' יוסע. ישנתי צום קוסי' יודי הרב הריף מו"ס צער אדלר ז"ל מפפ"דמ דבזבחים י"א ע"ב אר"א ח"ר אושע' מכסיר סי' ז"ב דמתניתין פסח ששחטו י"ד שמרית לשמו, מדפסל שלא לשמו, ור' יוחנן אחר לשמו נמי פוסל, והא דפוסל שלא לשמו, דמקלתו של יום ראוי ועי"ס תוס' ד"ס סג"ה, וד"ס ואס איתא. והקסה האיך פליג ר"יו על ר' אושע' סא בירושלמי ריש ערבי פסחים תני' ר' יודה בן צתירא אומר בין חמץ בין מלה אסור לאכול ע"פ, חמץ מוסף ל"ת על חמץ דס זבחי ופסח ששחטו בשמרי' כשר, רבי לא אכל לא חמץ ולא מלה, לא מלה דהוי אכלו בועל ארוסתו זב"ח, ולא חמץ מן הדל דר' יודה ז"ל, ור' תלמיד דריב"ב הוי, לא תלמיד דר' יעקב ז"ל? אלא בגין דהוי זכור וכו' ח"כ מוכח דריב"ב מכסיר לשמו בשמרי' תיבוי בלא"ה קסה האיך ס"ד ר' תלמיד ר' יודה ז"ל ססי' זקן כצר בימי הבית כמ"ס תוס' פסחים ג' ורבי ק"צ טסס אחר החרבן? ועוד בפסחים ק"ח רב טסת הוי יתיב בתענית כל מעלי יומא דפיסחא סבור כר' אושע' מכסיר סי' ז"ב פסח ששחטו ב"ד שמרית דכולא יומא זימנא, ומאי קאמר ס"ל כר' אושע', הלא הירושלמי מציא בהד' דריב"ב מכסיר? אך אס חדקדק במתני' דבזבחים גרסינן בן צתירא סחס וכו' ר' יוסע ז"ל כדאמרן, חצרו של סחס ר' יוסע והוא בן מניא דבזבחות ק"ג ע"ב בעיד ר' יוסע ור' יוסע בן צתירא על דס נבלות ססוא טסור אחר ר' יוסע ז"ל מעסה ססוי וחרין ערודיאות והוי עוני רגליס סוקטין עד ארכבוותין דסס וגא אחרו לסס דבר, וכיון ססי' ר' יוסע בן מניא בזמן הבית כדאי' ערכין י"א ססי' מן המסוררים, ידענו טסס ר' יוסע ז"ל סי' בזמן ססוא, חסו סחס בן צתירא זס"ס, וחסו שאמר בזבחים ססואט פסח ז"ד בשמרי' שלא לשמו פסול, ולא נשמע ממנו דלשמו כשר, אלא סר' אושע' פרשו כך (וכן אפשר סר' יודה בן צתירא בירושלמי פרשו כך ופסק כותי', חס ריב"ב אינוו סזקן אלא ח' מוכדיו כמ"ס תוס' מנחות ס"ס ע"ב דמניו בירושלמי שאביו סל ריב"ב לא סי' יכול להוליד ור' חנינור ור' עשו לו רפואה) אבל רבי ור' יוחנן ס"ל סא דפוסל ר' יוסע ז"ל בשמרי' שלא לשמו מוסף דמקלתו ראוי, אבל לשמו נמי פסול, להכי ל"ק על ר' ור"יו מר' יודה ז"ל בירושלמי, וס"ד בירושלמי דרבי ס"ל כר' יודה ז"ל דפסח בשמרי' כשר, לא מני' לסלוקי בהא דאמר רבי בזבחים, ז"ל לא פוסל אלא מוסף דמקלתו ראוי, דסס קאי אליב' דר' יוסע ז"ל, ועוד שאין כ"כ ראיה מזה דאפשר דרבי ס"ל אפי' לר' יוסע ז"ל לשמו כשר כמ"ס תוס' ד"ס אי מיתא, וחולו ר' גופא וספקא לי' בדר' יוסע ז"ל, אבל ר' יודה בן צתירא סאמרן ודאי ס"ל דכשר ולא מדעת' אלא סכך פי' דברי ר' יוסע ז"ל זקנו כמו שפרשו גס ר' אושע' בזבחים, ולהכי נקט בפסחים ק"ח ס"ל כר"א מכסיר סי' ז"ל וכו' דהיינו ר' יוסע ז"ל דענת ר' אושע'. ח לשון ירושלמי באחרון של חג מוכיר עדיין הטל בערבית ושמרית ואינו מתחיל בגשם אלא במוסף (וה"ל להזכיר סכבר עבר חג סוכות וצלו ימי גשם) כדי סילחו המועדות בטל וסי' לו זכר גס בשמיני, ובסלכה ח' פריך בירושלמי למה לא מוכיר גשם חזיקף בערבית דשמיני, ועוד למה לא פוסק מנגס ליל יום א' דפסח? ומשי' לית חמון כל עמא, נמלא זס מוכיר חס אינו מוכיר, והוו אגודות, ואי מדכרי בלפרח סכוין צחיס, יסברו מקלתן כצר מדכרי מאורחא, ונסינ' זכירו קלתס מערב, והוי אגודות, וס"ס בהפסקא. אבל בהלכה ז' לא ניחא לר' יוחנן בטעם זס על שמיני עלרת, דלכחי קסה לידכרי מאורחא, ואין לומר לית חמון כל עמא, דביוס קודס ש"ע נמי יו"ט ואסור בעשית מ' שאינו דבר סאבוד ונחספין לב"סכך, משח"כ ע"פ דטרודין באפית סמולת, להכי מתרין ר"י טעמא דאינו פוסק מנל בערבית דשמיני וכן בשמרי' כדי סילחו המועדות בטל, אבל מה שאינו פוסק בפסח מנגס ואינו מוכיר טל בערב ובשמרי', הוס לריך טעם לית חמון כל עמא, וכן בר"ח ור"ן. ובזס חצין דברי חסכול סתקן ז' טעמים על ראשון ראשון וע"א. והיווס על ה"ט ריש תענית שפרס סאמרן אינו מוכיר גסס כדי סילחו המועדות בטל, מנעס זס חף בערב וזכירו טל, ובאמת אין לריך טעם למה סמפסיקין מנגס בפסח, דפסק זמן גסס, אלא לריך

ספר האשכול, הלכות תפלה וקריאת שמע.

מתחילין בשמיני וכיון שהתחיל שוב אינו פוסק א. ושאלה בברכת השנים מתחילין בו"ן מרחשון דהלכתא כר' גמליאל ב. תניא חנינא אומר בגולה עד ששים בתקופה, פי' ביום ששים לתקופת תשרי מתחילין לשאול גשמים דיום ששים כלאחר ששים. איכא מאן דאמר דהאי גולה בבל הוא שאינה צריכה למטר כל כך כדאמר ג' מי גרם לבבל שימלאו אוצרות בר, מים רבים ששוכנת עליהם. ואיכא מאן דאמר גולה סתם קאמר, ומנהגות יש בדבר זה. שלחו ד' בני ניונה לרבי כגון אנן דצריכין למטר אפי' בתקופת תמוז כיחידים דמינן, ובשומע תפלה ה' מדכרינן או כרכים דמינן ובברכת השנים מדכרינן? שלא להו' כיחידים דמיתו. מיתביי אמר רבי יהודה אימתי בומן שהשנים כתקונם וישראל על אדמתן, שהקציר בניסן ובארץ ישראל, אבל בומן הזה הכל לפי הטקומות, והכל לפי הזמן, מתניתין קרמית עלה דרבי, רבי תנא הוא ופליג. מאי הוי עלה? רב נחמן אמר בברכת השנים אומר ותן טל ומטר אי אצטרך לן אפי' בתקופת תמוז, רב ששת אמר בשומע תפלה, והלכתא בשומע תפלה. וקשי' לן בהא דפסקינן בשומע תפלה והא קיי"ל ו' אע"פי שאמרו שואל אדם צרכיו בשומע תפלה, אם היה צריך לפרנסה אומרה בברכת השנים? והאי קושי' הוי קשי' לי' נמי להרב רבי יהודה ז"ל. ואנן רגילין להשיב, כשאמרו אם צריך לפרנסה אומרה בברכת השנים, מפני שפרנסה דבר הצריך לכל הוא ואין בו היוק לרבים, אבל מטר בומן שאינו צריך לרוב העולם כגון בתקופת תמוז, יש בו היוק לאחרים, לכן אין לו לומר בברכת השנים שהיא ברכה מונומנת לכל העולם לגשמים בומנם, ושלא בומנם דאי' בהו היוק לאחרים לית לי' למיטר ותן מטר, אלא אומר בשומע תפלה כשאר צרכיו. ואמר רבי תנחום ד' טעה ולא הוכיז גבורת גשמים בתחית המתים ושאלה בברכת השנים מחוירין אותו, הבדלה בחונן הדעת אין מחוירין אותו, מפני שיוכל לאומרה על הכוס. ומסקינן אי דאדכר מקמי שומע תפלה אומר שאלה בשומע תפלה, ואי אדכר אחר שומע תפלה מחוירין אותו, אבל שכח גבורת גשמים בתחית המתים אע"ג דאדכר מקמי' שומע תפלה חוור לראש, שאין לו תשלומין בשומע תפלה, מפני ששבת הוא ובשלש ראשונות נתקנה, ודומה לעבד שמסדר שבת לפני רבו. ואיכא למבעי' מאי שנא שתקנו להוכיז גשמים מיו"ט אחרון של חג וזהלן, ושאלה אינה אלא בו"ן מרחשון ובגולה עד ס' בתקופה? טעם הדבר מפני שיו"ט אחרון של חג וכן הגשמים, אע"פי שאין אנו צריכין עדיין לגשמים עד לפנים, כיון שהחג זמן גשמי השנה ושנוי עתי החורף מן הקיץ, צריכין אנו לשבת למקום ולהודות על עת שנוי הומונים ופרוד זה מזה, ואנו מוכירין שבתו להיות לנו לרצונו בומן שאלה הבא. תנא ח' בטל וברוחות לא חיבו הכמים להוכיז, ואם בא להוכיז מוכיז, מאי טעמא, לפי שאין נעצרים. אמר רבי חנינא ט' בימות החמה אם אמר משיב הרוח אין מחוירין אותו, בימות הגשמים אם לא אמר משיב הרוח אין מחוירין אותו, לא אמר טוריד הגשם מחוירין אותו, ולא עוד אפי' אמר מעביר הרוח ומפריח הטל אין מחוירין אותו י. רבי זעירא בשם ר' חנינא יא' הו' עומד בגשם והוכיז טל אין מחוירין אותו, הו' עומד בטל והוכיז גשם מחוירין אותו, והתני' בטל וברוחות לא חיבו הכמים להוכיז ואם בא להוכיז מוכיז, לא דמי האי דמיקל להאי דמצלי ולא מיקל רב. מבעי' ליה לאינש למצלי בלשון תחנונים כדתנן יג' אל תעש תפלתך קבע אלא רחמים ותחנונים לפני המקום. וכדמסיים צלותא אבעי' לי' למפסע ג' פסיעות לאחריו יד' וליתן שלו' תחלה לשמאל ידיו' שהיא ימינו של הק"בה ואח"כ לימינו. ואמר ר"ח חזינא לאביי ורבא דפסעי להני ג' פסיעות בכריעה אחת, ומשמיי' דרב מרדכי אמר כיון שפסע ג' פסיעות לאחריו התם איבעי' לי' למיקם. משל לחלמיד הנפטר טרבו, אם חוור לאלתר דומה לכלב ששב על קאו אלא טבעי' לי' למיקם התם עד דפתח שלח צבור קדושה טו'. במוסף שבת ויו"ט וביום הכפורים גם בנעילה אומר בקדושה פעמים באהבה שמע וכו' עד להיות לכם לאלקים, מפני שגורו פרס טז' שלא לקרוא ק"ש ואמר אותה שלית צבור בהבלעה בעמידה בכל התפלות אף בחול, וכיון שבטלה הגורה

ופרסו

נחל אשכול

טעם למה לא מפסיק מלומר, וליכא חלל חסוס לית תמן כל עמא ועמ"ר סי' קי"ד, וסר"אם כ' עוד טעם צטס ירושלמי: סי' צריך להכריז חמלה קודם שיכירו לו שיפסקו ובערבות וסמריה לין מפסיקין בין גמולס נחפלה. א תענית ס'. ב סס דף יו"ד. ג סס ער"אם. ד סס ו"ד ע"ג. ה כימד דטומל כל לרכיו בטומע תפנה, ע"ז ס'. ו סס. ז ברעות כ"ט. ח תענית ג'. ט סס. י דטל ורומות לא מועלני לעולם כדילף מוקראי. יא ירושלמי פ"ה דברכות. יב פרום מיקל מקלל כסמומר גסס בקץ חבל לא חומר על בקץ חינו מקלל עתוס' תענית ג'. וגרסתו בירושלמי לא דמי הוה דמיקל להוה דנח מללי ונח מיקל. ונגוססת הסחטל יש לפרס כפסק רמ"ז דאם הזכיר גסס עם על בקץ לין מחוירין, והכי פרושו: סא דלח ונלי ומיקל סמינו מחפלי על בקץ ומחפלי על גשמים סהו' זלוזל לטל סא דמניני ונח מיקל, סומחפלי בקץ על טל ולומר גסס גסס מין מחוירין כיון שהזכיר גסס על, כנ"ל לפרשו. נויסו סר"חם פסק חפי' הזכיר עם הגסס על בקץ ומחוירין אותו. יג חבות פ"ג, לח מייחי ברעות כ"ח רח"ח העוסה תפנתו קבע מ"ת תמונים, וחוס דחפלו מוורלי בפרוסה דף כ"ט חבנ סכח מפורס שיחפנו בתמונים. יד יומה י"ג ע"ג כעבד היולח מרבו ומסחחוס ועב"י קכ"ג צטס רב סמי בין כבס לחחב ג' רובדין סל חבן. טו כדעת רמ"ס. טז צטבוני לקט מנחתי לגמיוס: לין חומדין פעמוס וסיוות נכס לחנקיס חלח במוסף סבת ויו"ט בקדושה, וסגו קן סבינו רב גור יוזגדר וונך פרס סלח יקרלו ק"ש, מה עשו חכמים תקנו להצניעו בין הקדושה, רי"סח דק"ס סמוע ישראל, וסיפח מני ס' חנקיס, כדי סלח תסחכס ק"ס מפי חנוקה (סגדוים סו' חומרים ק"ס כסגנע) ובקסו רמוס וכל חנין כחלי יוס זבלע יוזגדר צבית מוסכו ובטנה סגדלי ומחורו חכמים לח נבטל חמירחו בקדושה מכל וכל כדי שיחפרסס סנס נדורות חלח נקבענו במוסף סויו"ט ועיולס סחין סס ק"ס כנל, וכן מוסג סחי יסיבות (רלחתי ברמז"ן לגטין פ"י ע"ח סחי יסיבות ססבינו סגלחויס סס גחוני מחס נחסי' וגחוני פומדיחתי) וכן צטור סו' רפ"ח. ועל דבר סססוילחיס מועוס מורר סמע ולא מועס לילך לב"סכנס סוח כעין מועסה דגלית ויגס ספנסחי ססכס וסערב נבטלס מוק"ס סמרי' וערבות, סוטס מ"ג. ותמוסי מ"ס צסוק סל' י"כ לרי"בג: חמר מר רב סחי גמון ביסיבס לין חומדין לעולם פעמוס לח צסמרי' ולח במוסף כל עיקר, גס לחמו ססוכיס לחרו לח עבדין סכי. חוי חוקס בי"כ מפני טורח עמידה צסעת סקדוסה סקסס לחלסיס ציוס תענית חו מפני סכבר סלריכו צפסוקיס, וסין לעולם קסס. ומנחתי צפר"ח: לחחר סחמרו מלחכיס קדושת ססס וצרוך כ"ס חומקומו (לחחר סחמרו יסרמל קדוס וצרוך חולין ל"ח) יסרמל ססס מויחדיס סמו

תמיד

ספר האשכול, הלכות תפלה וקריאת שמע.

ופרשו שמע ומתפללין בתקונה, רצו לסלקה שהרי חזרה ק"ש למקומה, אמרו חכמים שבאותו דור נקבע למוסף שאין בו ק"ש כדי שיתפרסם הדבר לדורות. ומ"ש משרתיו שואלים איה מקום כבודו, מתשובתם למדנו שאמרו ברוך כבוד ה' ממקומו, באיזה מקום שהוא, ויש רמז בקרא כי לא יראני האדם וחי, האדם, אדם ממש, וחי אלו המלאכים שאין בהם מיתה א.

ר"ד. חנו ב אין פורסין על שמע ואין עוברין לפני התיבה ואין נושאים כפיהם ואין קורין בתורה ואין מפטירין בנביא ואין עושין מעמד ומושב ג ואין אומרים ברכת אכלים ותחנוני אכלים ד וברכת חתנים ואין מברכין על המזון בשם פחות מעשרה. אין פורסין על שמע פחות מ"ד מפני שיש בו קדושה, וכל דבר שבקדושה אין פחות מ"ד כדאמרין לעיל. ולשון פורסין פרושו מברכין כדכ' כי הוא יברך הובח מתרגמינן יפרס על דבחה ה ואין עוברין לפני התיבה פחות מ"ד, מפני שאימך קדוש וברוך וקדיש. חנו רבנן ו נתמלא זקנו ראו לעשותו שליה צבור ולירד לפני התיבה ולישא את כפיו, שליה צבור נקרא לפי שצרכי צבור נחתים על פיו. והא דאין יורד לפני התיבה מי שלא נתמלא זקנו, היינו שאין ממנין אותו לכך משום כבוד הצבור, אבל באקראי מוציא רבים ידי חובתן משהביא ב' שערות בומנס ז וכן נושא כפיו משהביא ב' שערות אף אם אין כאן כהן אלא הוא, אבל אין ממנין אותו לכך עד שיתמלא זקנו, אבל קודם שהביא ב' שערות אפי' באקראי אינו נושא כפיו לבדו אבל עם כהנים אחרים גדולים עולה לבסוטי קלא כמו שהיו עושין בשיר דתנן ח בין הגלי הכהנים היו עומדין וצוערי הלויים נקדין ועוד נראה דאפי' מצוה איכא כדי לחנכם וללמדם ט . . . ואימתי כשר לעבודה י משיביא ב' שערות ר' אומר עד שיהא בן עשרים יא.

שדר רב נטורנאי גאון ריש מתיבתא דמתא מחסיא במקום שאין מצוי שליה צבור שנתמלא זקנו ואיכא בן י"ג שנה ויום א' שהביא ב' שערות יורד לפני התיבה שהוא מחויב בדבר ויכול להוציא רבים ידי חובתן, דבמקום שאפשר למיהוי גברא מליא עדיף מפי מינוקא אבל במקום בטול קדושה ויש"ר אפי' בן י"ג נעשה ש"צ. ונראה דאף כהן בן י"ג שנה ויום א' במקום שאין כהן גדול כלל, עולה לדוכן יב. שמעתי מרבתי שאלה השמועות בגמרא יג תשעה ועבר מצטרפין, תשעה וארון מצטרפין, שנים ושבת רמזי בעלמא נינהו, וקטן פורת יד וקטן היודע למי מברכין דאמרי מצטרפין, כולן אינן הלכה ואין עושין בהם מעשה. — אמר רבי יהושע בן לוי כל העונה אמן יהא שמיה רבה בכל כוחו קורעין גור דינו של ע' שנה מן שנ' בפרוע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו ה' מה טעם בפרוע פרעות משום דכרכו את ה' פי' בפרוע פרעות בטול פורענות, כי פרעה אהרן מתרגמינן ארי בטלעון אהרן. אמר ר' יוחנן אפי' יש בו שמץ ע"ו מוחלין לו כתיב הכא בפרוע וכ' התם כי פרוע הוא. אמר ריש לקיש כל העונה אמן בכל כוחו פוהחין לו שערי גן עדן שנ' פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים, אל תקרי שומר אמונים אלא שעונין אמן, מאי אמן, א"ר חנינא אל מלך נאמן. ועם הכל עונין אמן חוץ מאחד תנוקת של בית רבן דלהתלמד עשוין מן בעידן מפטיריהו עונין יז. ואמר באגדתא יח אמונים נוצר ה' אלו שאומרים אמן באמונה, הרי ש"צ אומר מחיה המתים, והם לא ראו תחית המתים ועונין אמן ומאמינים שהק"בה מחיה מתים, אומר גאל ישראל ועדיין לא ראו הגאולה ואומרים אמן, אומרים אמן על בונה ירושלים, ועדיין היא בהרבנה, קרי נוצר אמונים ה'. ואמרין פ' אלו נאמרים יט אין הקורא רשאי לקרות בתורה עד שיכלה אמן מפי הצבור, ואין המתרגם רשאי לתרגם עד שיכלה הפסיק מפי הקורא, ואין הקורא רשאי לקרות פסוק אחר, עד שיכלה התרגום מפי המתרגם, ואין הצבור רשאי לענות אמן עד שתכלה הברכה מפי הקורא.

אמר

נחל אשכול

תמיד בכל יום עונים ואומרים שמע ישראל, והוא חסיד לעמו אזי ה' אלוקים המניל אחכם מכל לרה ע"כ. המשכיל יצין שזהו נוסח סקדושה שאומרים שמע בהצלעה, סתתקס ע"י נזרה, והו ססיוס אזי המניל אחכם. וכ' המפרס זהו פרוש והוא ישמיענו ברחמינו לעויו כל מי, לקיים המצוה בגלוי ולא בהצלעה, ולניסח זה גרסין מיהדים שמו תמיד בכל יום וכי' ולא גרסין פעמים דספת יתר הוא כיון שאומר ערב וזיבה, ואפשר לזה כיון רצו הכי לעולם חין אומרים פעמים. (ברמ"בס לא מחר כלום מקדושת פעמים בהצבה, ולא מקדושת כתר אלא קדושת שחרית שבז"ט למוסג (אשכנזי) ועמוס' סנהדרין ל"ז ע"ב מציאים צסס חשו' הגאונים שאין בני א"י אומרים קדושה אלא בשבת וצמס' כופרים פ"כ ה"ו מלחתי שאין אומרים קדוש אלא ביום שיש בו מוסף וחוכס ופורים. וי' שהיא קדושה בארובה כמו קדושת כתר, דקדושה כפטיטה ודאי בכל יום אמרו. א כ"כ אבודרסס. ב מנגלה כ"ג ע"ב. ג כסנושאין המח יושבין ז"פ לכבודו ופרוטה לספדו יספדו ואין פוחחין מו' מעמדות, ומושבות כנון עמדו יקרים עמדו, שבו יקרים שבו. ד ברחסס היו מוחחין ואומרים ברכה לאכלים כנון צעל נחמות ינחמכס וכי' וברכה למנחמים צעל הגמול יסלס לכס ברוך מכלס גמול. ה וי"כ ערוך. אפשר סעקר טעמו פריסת ידיו והואיל סהמנרך פורס ידיו כד' וישא אהרן אזיאה ויברכס וכן המנרך על הלחס פורס ידיו נקרא פורסין מברכין, אבל לר"סו הוא לסון פרוסס מחיכס ומצי דבר, ופורס על שמע נקרא שאומר קדיס ואינו מנרך אלא ברכה ח' דב' ברכות ק"ט, ולרס"י תרגס יפרס על דבחה, סהמנרך נוטל פרוסס מן ספס. ו מולין כ"ד ע"ב. ז אחר י"ג סנה דקודס לוח סומא צעלמא יניכו, נדה מ"ס. ובחמת אס הוא בן י"ג א"ל לבדוק וסמכין אחזקס במידי דרבן דמסחמא סבו. ח מולין כ"ד ע"ב כפי' סחיס, ערכין י"א ע"ב. ט ומה"ט אף מברכין כדאי' ס"ס רט"ו. י כאן חסר מעט באשכול, ומה סהציא אומתי כסר הוא צהולין כ"ד ע"ב. יא מדרבן. יב לדין ודאי הדין כן עומג"א. יג ברכות מ"ו ע"ב. שמעתי ארון ר"ח אחד רואה ואינו נראה ופריך ארון גברא הוא, ומשני אלא תשעה נראין כעשרה בלרוף הק"בס. ונראה מ"ס: שיש וסבת ר"ח שיש סיס צכן חורה ופריך ופי סבת גברא הוא, ומשני צ' ח"ח ומחדיס זא"ז סהלסס. יד חוך סנת י"ג ומחמלין סערות דלמוטה ללחא ועדיין חין כדי לכוף ראסן לעיקרן. טו סבת קי"ט וכגרת ר"ף. טז ברכות י"ג ע"ב, חסר כאן: והני מילי בלא עיין מפטיריהו, אבל. יז כשעה סמנרכין בחורה ומפטירין בצבור וכ"ס בכ"מ ספוטרין עלמין בצרכותיסס. יח מדרס חסלי' ל"א. יט סוטה ל"ט.

ספר האשכול, הלכות ברכת כהנים.

מ"ז. אמר רב חסדא א אין הקורא רשאי לקרות כהנים עד שיכלה אמן מפי הצבור, ואין הכהנים רשאים להתחיל בברכה עד שיכלה הדבור ב מפי הקורא, ואע"ג דמצוה רמי' על הכהנים לברך, הא כתיב אמור להם, ומתרגמינן כד י"מרון להון, הוון צריך לומר להן שיברכו והכי תניא בספרי ג. וברכתם אינה אלא תפלה שהקב"ה יברך עמו ישראל כד' ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם, אם יעשו כן אני אברך את ישראל כדחנני' ד למדנו ברכה לישראל מפי כהנים מפי גבורה לא למדנו . . ה ואין הצבור עונין ו עד שתכלה ברכה מפי הכהנים. ואין הכהנים מתחילין בברכה אחרת עד שיכלה אמן מפי הצבור. אמר רבי חנן בר ז אבא מנין לעונה אמן שלא יגביה קולו יותר מן המברך שנ' גדלו לה' אתי ונרומטה שמו יחדו. ומנין למתרגם שלא יגביה קולו יותר מן הקורא שנ' משה ידבר והאלקים יענו בקול, מה ת"ל בקול בקולו של משה ח. יש לפרש שקב"ה הי' המתרגם דכל דבור ודבור שיעצא מפי קב"ה נחלק לעי"ן לשון מ כדי שכל האומות יבינו, אבל משה דבר לישראל בלשון שאין האומות מבינים והוי הקב"ה המתרגם, ומ"מ לא הגביה קולו יותר מקולו של משה. ויש לפרש גם כפשוטו משה הי' המתרגם ולמדנו מקרא דקולו של קב"ה שוה למשה, שהקורא לא הגביה קולו יותר מן המתרגם, ומכ"ש שהמתרגם לא יגביה קולו על הקורא, דהקורא ודאי עדיף מיני' דקטן נמי רשאי לתרגם, ועקר למדנו מקרא דשני קולות יהיו שווין קולו של הקב"ה כקולו של משה יא. תני' נמי אין המתרגם רשאי להגביה קולו יותר מן הקורא יב ואם א"א למתרגם להגביה קולו כנגד הקורא, ימעך הקורא קולו. והעונה אמן יחומה יג יהיו בני יחומים מפרש בירושלמי בהאי ברכה דמחייב לברוכי ועאני לה אמן ולא ידע על מה עני לה ושוב פטר נפשיה בהאי, זה אמן יחומה, אבל אי לא מחייב בה פשיטא שיוכל לענות אמן דחנן יד עונין אמן אחר ישראל המברך ואין עונין אחר כותי עד שישמע כל הברכה, אלמא אחר ישראל עונה אע"פי שלא שמע הברכה כ"כ רב ניסים ז"ל טו. והתם פריך נמי טז אי לא שמע היכא נפיק, ואוקימנא בדלא אכל, ש"מ אע"פי שהתפלל ויצא י"ח מצוה איכא לענות אמן אחר ש"צ על כל ברכה וברכה. כשאומר ש"צ ברכת העבודה, כהן המברך עוקר רגליו ועולה לדוכן דאמר ר' יהושע ב"ל יז כל כהן שאינו עולה בעבודה שוב אינו עולה שנ' וישא אהרן את ידו וירד מעשות החטאת, מה להלן בעבודה אף כאן בעבודה, ולא שנו אלא שלא עקר רגליו בעבודה, אבל עקר רגליו בעבודה אפי' פורתא עולה, אע"ג דלא טמי לדוכן אלא לאחר עבודה. והכי נמי ש"צ כהן נד פורתא כשמתחיל רצה ועולה לדוכן אם הבטחתו שיכול לחזור לתפלתו יח. ומטעם זה יש לשנות בברכת עבודה בין יוצר ומוסף, לבין מנחה וערבית, ביוצר ומוסף פותח ואומר רצה ה' אלקינו בעמך ישראל ותפלתם שעה והשב העבודה לדבור ביתך ואישי ישראל וכו' אבל במנחה אינו אומר רצה כולו אלא מתחיל מאישי ישראל ולהלן, מפני שסימן זה לכהנים לעקור רגליהם. וכ"כ הגאון בתשובה: רצה אין מנהג לומר במנחה כמ"ש ר' סעדי' ז"ל שאין אומרים אותו אלא במנחה של תענית, ומי שאומרה תמיד לא יפה עושה, כי סימן זה הושם לכהנים לנשיאת כפים דכשאומר רצה עוקרים רגליהם, אבל כשמתחיל ואישי ישראל ותפלתם אין עוקרין. וביום כפורים מנחה אף שאין כהנים נושאין כפיהם מנהגו לומר רצה, אף אחם עשו כמנהגות אלו יט. בירושלמי כ הכל שוחחים עם שליח צבור בהוראה ואומרים מודים אנחנו לך שאתה ה' אלקינו אלקי כל בשר יוצרנו וכו'. ובומן שאין נשיאות כפים אין לצבור לענות אמן על יברכך שאומר ש"צ אלא לאחר חתימת שים שלו' כך כתב הגאון ז"ל. אמר ר' יוחנן כא כהן שהרג את הנפש לא ישא כפיו שנ' ידיכם דמים מלאו כב וכן כהן שנשתמד וחור בו חוינא לרבואתא דקאמרי שאסור לעלות לדוכן כדאמרינן כג כהנים ששמשו בבית חונאי לא ישחמשו במקדש ואף ששב בתשובה כד. וכך השיב רב נטורנאי: ושאלתם כהן שנשתמד וחור אם עולה לדוכן, כך ראינו חור בו דיו להיות

נחל אשכול

א סס. ב הקריאה כהנים דס"ז עי' לקמן. ג פ' נשא. ד חולין מ"ט. ה ז"ל כשהוא אומר ואני אברכם, הקב"ה מזכרם על ידם, ופריך כהנים מי מזכרם? ואברכם מזכריך וכו' תוס' בירושלמי אפי' נכרי מזכך לישראל מתברך. ואמר אח"כ הגמ' זעליג ז"ל יוחא בזה מה שנקם בלעם לפי המדרש א"כ אברכם ולא הניחו הקב"ה לברכם מעלמו, ח"ל לברכתך, דלא נקם אלא כדי שיברךך. ו אחר כל אחת מג' ברכות כהנים. ז ברכות מ"ה. ח ה"ר"ף פרש משה הי' המתרגם ומשמיע בכל כיחו דבריו לישראל, וקב"ה לא דבר אלא למשה ולא הי' נריך לסגביה קילו, אפי"ה סגביה, כדי שלא יהא קול המתרגם חזק ונקולו. ופרש האשכול תמלא במהרה"ל ח"א. ט שבת פ"ח. י מגלה כ"ד קטן קורא בחירה ומתרגם. וקסא ח"כ מג"ל דקורא עדיף דקטן נמי קורא. וי"ל דקטן עילה וקורא דוקא לעלמו ואינו מוילא השימעים י"ח קריאה, וגם אינו עילה אלא לסניף ולא למנין ג' ועב"י קל"ה. יא וזו פרום כ"מ פ"ג דתפלה. יב וס"ה שאין הקורא רשאי לסגביה יותר מן המתרגם, דשוין הן וזוה יוסא סיפא: ולא הי אפשר לומר מתרגם וכו' ימעך הקורא, דאכתי לא אמר שלא יגביה הקורא. יג ברכות מ"ז וסירושלמי ספ"ח דברכות. יד ברכות י"ח לפי יסוב זה י"ל הא דסוכה י"ח מנין בסודר וכל העם עומין אמן, אף שלא ידעו הברכה, סכר ילאו י"ח, וכן בערוך. ופאפר דס"ל גם סברת תוס' סס לדינא היכא דיודע הסומע באיזה ברכה החזן עומה, אף שלא יודע הסיים אלא ע"י הספח סודרין, מ"מ יולא, ויחומה דוקא אם א"י באיזה ברכה עומד ס"ז. טו זן יעקב, מחבר ס' המפתח, תלמוד ר"ה גאון ורבו מוסיף ומברו של ר' מנחם. טז ברכות י"ג ע"ב. יז סוטה ל"ח ע"ב. יח ברכות ל"ד. יט וכן בתשובה לרב סרירא. ואם ג' באונים אלו סהיו צבבל (רב סעדי' הי' מעור פיוס במדינת מלרים ונעשה ראש ישיבה בסורא ונפטר תחלת מואה ח' אחר ד' אלפים) וז' האשכול סהי' אצ"ד בנרבונו מעידים שהחילו במנחה אישי ישראל ותפלתם, ואף דאין לא נסיגי הכי, כרי מזבאר כטו"ז סי' ק"כ דואישי ישראל אין הסיים של וסכב העבודה, אלא התחלה הוא. וכסנתיסדה ברכה זו הי' לה מטבע אחרת עי' רש"י ברכות י"ח ע"ב ויומא ס"ח ע"ב. כ פ"א דברכות ס"ו והאשכול מציא ירושלמי מפני צ' דברים, שלא חקר בסוטה מ' סוחסוס הכל, אף לא המחימה ברוך ה' אל הסודלות שמכר בירושלמי, וסר"אש הי' חומס צסס בירושלמי, ואין מספקין סוחיל סבבלי לא חקר מחחימה לכן מוחמין בלא סס. כא ברכות ל"ב. כב וסחייך ל' וצפרסס כפיסס אעליס עיני. כג מוחות ק"ט וסס סגרהס בית מויו וקיי"ן צ"ח לאו לע"ז עבדי ואסורא ליכא אלא מוסס סמוטי מוך. כד לרש"י מותרין לדוכן דמתני' אמרס אפי' סמס

ספר האשכול, הלכות ברכת כהנים.

להיות כשאר ישראל או ככהן בעל מום א, אבל לעלות לדוכן ולקרוא תחלה בתורה לא, כי עבדו רבנן לי' הדא טעלה כי איתיה בקדושתיה, והוא אחלי' לקדושתיה ב וקדושתיה' מהא דכ' וקדשתו לכל דבר שבקדושה לקרות ראשון ולברך ראשון ג, וכיון דבעי לברוכי אקב"ו בקדושתו של אהרן, וזה יצא מן הכלל שחלל קדושתו של אהרן, ואם קורא בתורה תחלה, יש חילול לתורה בכך, ואמרין כהנים ששמשו בבית הונאי אל ישמשו במקדש בירושלים ואין צריך לוטר לדבר אחר, כלומר מי שנשחטמד ושמש לפני ע"ו, שנ' אך לא יעלו כהני הבמות אל מזבח ה' בירושלים כי אם אכלו מצות בקרב אחיהם, הרי אלו כבעלי מומין שפסולין לעבודה ואוכלין מתנות כהונה. ודעו משום דנון וחשד לבד אין למנעו מנשיאת כפים ואמר ד שטא תאמר כהן זה מגלה עריות שופך דמים והוא מברכני, אמר הקב"ה וכי הוא מברך אני מברך שנ' ושמו את שמי עב"י ואני אברכם, אבל ודאי שופך דמים לא, דאיטעט מקרא ה. תנן פ' מומין אלו ה הנושא נשים בעברה פסול עד שידינה הנאה, והטמא למתים פסול עד שיקבל עליו שלא יהא מטמא למתים. וטובינן מאי שנא הכא דסגי ליה בקבלה ומאי שנא התם דמדרינן ליה התם יצרו תקפו, והוא בעברה דתנן דחלל קדושת כהונה שנשא גרושה או חלוצה או זונה או חללה ולא מיירי שנשא טמורה, ואין צריך לוטר ערוה טמש, דקחני עלה כבריייתא נודר ועובד יורד ומגרש ד ומתאי טעמא כ' מר רב שמואל ח כהן הנושא גרושה או חללה או מטמא למתים שאינן מו' מתי מצוה פסול מן הדוכן ומכל מעלות הכהונה עד שיודר הנאה ע"ד רבים ט מהנשים הפסולות לו ואם טמא למתים עד שיקבל עליו שלא לטמא עוד. ונראה אפי' גרשה או מתה הפסולה צריך שיודר והכין טשטע בנמרא י. — מנין שהקב"ה מתאוה לברכת כהנים שנ' ושמו את שמי עב"י ואני אברכם יא. וכל כהן שאינו עולה לדוכן עובר בג' עשה על כהן חברו

נחל אשכול

שמש לע"ז הרי הוא כבעל מום פסול לעבודה אבל חולק ואוכל בקדשים, ובעל מום כשר לדוכן, ורמ"בס פסק רוצה ומומר אפי' עשו חטיבה ל"ו כפיו, וכ"מ מדברי האשכול דגם ארוגה קאי ועפר"מ דכ"ט הוא דלא מהני ברובא. ובזכירות מ"ה אלו כשרים בחדש וכי' ושהמית את האדם, וכ' תי"ט לא גרסינן, דודאי פסול לעבודה ואפי' ל"כ. וכ' מש"למ אשתמיט לי' חוס' יצמות ז', ר"תספ דומה עבודה של' מעם ומצתי תקמתי למות אפי' אין כאן כהן אלא הוא, והקשו מיל' דדומה, גברא לא חזי אפי' ל"כ? וי"ל זה מדרבנן ואינו מחלל עבודה והוי גברא חזי, וקמ"ל דיהרגנו אף שעי"כ בטלה עבודה. הרי מוכח דכשר מ"ה? ומלאתי בגליון לדודי בעל יד דוד ז"ל מאן דמחק שהמית אדם ס"ל כפוסקי' שאם עשה חטובה כשר, ובלא עשה חטובה מ"הת פסיל, א"כ ל"ק קושי' חוס' דלמא גברא לא חזי, התירה בכל גינא אמרה מעם ומצתי ח"ל אפי' שב נחמים הרגה ומחודס החורה אמרה שימות ועבודה בטלה אף דגברא חזי, ולהכי מחקו מצותי' שהמית אדם דסחמא קאמר אפי' לא עשה חטובה, שהרי לא התנה ועשה חטובה. אבל חוס' ביצמות ס"ל כרמ"בס אפי' בעשה חטובה פסיל ל"כ וכיון דגברא לא חזי ספיר הקשו והיטרו לחרך מה"ס חזי ואלע"ג דבדעתי כ"ז כ' מומר מותר ב"כ, רוצה מומר כמ"ס פר"ח. א זה לאו דוקא דבעל מום מותר ב"כ ועולה ראשון לחורה והוא מסיים דלא חזי לכל הני, אלא בא לומר דבעינן סרבה יש לו דין כסן בעל מום שחולק בקדשים דכתן במנחות וגם פידה את הבן ומחזר באסירי כהונה. ב החיס' במנחות הביאו לזן זה בשם ספר הזהיר, ויש לשער שזמברו רב בטורנאי, שגם הטור והראשני' מביאין דין זה בשם ר"ן, אבל האגור מביאו בשם ר"י טע, ולא ידעתי אם הוא הזקן שהביאו רש"י ותי"ס או הלעזרי שהי' תלמיד רש"י כמבואר בספרי ברית אברהם דף 38, אבל באמת ראשון להלכה זו השאלות פ' קרח (בשלנו חסר) כמ"ס חוס' סוטה ל"ט, שהי' רבו של רב בטורנאי, וכ"כ הג"מיי פט"ו דתפלה. ומ"מ אין לומר שהוא מחבר ס' הזהיר, שמלאנו עוד בחיס' חולין ק"ו ע"ב שמביאים ס' הזהיר: נט"י לחולין כל הית, ואם נדמה למ"ס תר"י ברכות פ"ח: רבני גרפת מלאו בכל' ארץ ישראל נט"י לחולין כל הית, נראה שכינתם למ"ס חולין בשם ס' הזהיר, א"כ הוא הלכות א"י שחביאים חוס' זכמים ל"א ע"ב שכתבם חכם א' ויותר מומן במרדכי ריש חולין ומ"ס בש"ג: הלכות א"י הם הדינים שאמר אלדד הדני, במ"כ ל"ג, שבכל הלכות שאמר אלדד והביאן לפני רב למא גאון בפומב' (לא נחברר לי אם הוא בן רב פלטיי שמי סביב תר"ל, או בן מר כפנאי שמי סביב תר"ן) כדפס' בקונטאנדינא, אין א' מחאים להלכות א"י שכתבם. ודע שסם הספר הוא וכזהיר בוי"ו כמ"ס בהגהות ר"א שטיין לסמ"ג דף רנ"ד והביא ראיות. וכן ה' מהגהת אשכי' ב"ב דף פ"ב, רא"בן דף י"א ומסמ"ג קי"ב ע"ב וקרא כן ע"ס שמתחיל והזהיר את העם ויחזקאל ל"ג ג', כמו שקורין לספר תניא שמתחיל תניא, ומ' ילמדנו שמתחיל ילמדנו, וכן מ' וישע, וכן אסור מחסו לרא"ב"ד. ג גטין נ"ט. ד ירושלמי גטין פ"ה. ה ברכות ל"ב. ו בזכרות מ"ה. ז וערוה לא בעיא גט, וכונתי דמתני' איירי דוקא אם עבר על מתיבת יתרות שבכהונה. וז' הטעם כיון דמ"ע על הכהן לברך אין למנעו מחיס שבער עברות אחרות אפי' בעל ערוה, שמ"הת עבודתו במקדש כשרה כמ"ס ר"מ ספ"ט דביאת מוקדס ופט"ו דתפלה (ובן נכר דזכמים כ"ב ויצמות ע"א בעע"ז איירי, דאיך"י המרת דת ובעשה חטיבה מ"הת מומר כשר אלא דקסינאו רבנן כדאי' ע"ז נ"ב) אבל אם מחלל קדושת כהן שנשא נשים פסולות לכהונה או מטמא למתים זה גנאי פרטי לכהונה לכן קנסוהו רבנן שאינו עיבד עד שידור ויקבל, ולא אמרו כן בעריות וכדומה (ודין הניסא ה' בעברה ומטמא למתים דאחרת לענין עבודה במקדש ומינה ילפינן לענין נ"כ אינו מוסכם מן הראשונים ולרמ"בס אינו פסול ל"כ, ולא מלאתיהו אלא לרשב"א ובאשכול). ח לא ידעתי אם הוא זקן זקנו של רב האי הנקרא ריש כלס בפיתובדייתא ומי סמוך לר"א תר"ן, או אם הוא רב שמואל בר מרי או רב שמואל הכהן מרע אמומר (שהי"ס סמוך לר"א ח"ק וא' מהם הי' רבו של השאלות כאשר כתב האשכול במקום אחר) אבל ברב שמואל בר חפני הכהן, חותנו של רב האי ליכא לספוקי, שאשכול קוראו חמוד בשם אביו. ט בזכרות מ"ו דלכ"ע אין לו הפרה אלא לד"מ: י כיון למ"ס בנמ"ג מאי פריך הסם בזכרות למה בשנים. קריך לידור ובטמא למתים די בקבל עליו, שאני הסם דאשתי הפסולה עדיין תחתיו אבל בטמא למה מתיבת תיתי שיטמא סוב, אלא ודאי אפי' בגרסה ומתה לריך לידור. ומתים' גטין ל"ה ע"ב ד"ה ומי מטמא את כשר גרסה די אם נודר ול"ז ע"ד דליכא למויטם שיטאל על נדרו, אבל מרשב"א ל' כאשכול וכן הלכה. יא סיטה ל"ח פרס"י ושמו את שמי שתלה בסימת סמו ולא

מה שירות ביום אף נ"כ ביום. מתקנת ר' יוחנן ב"ז אין כהנים רשאים לעלות בסנדליהן על הדוכן א. תנן ברכת כהנים בלשון הקודש ב כיצד במדינה אומר אותה ג' ברכות ובמקדש ברכה א' ג. במקדש אומר השם ככתבו ד ובמדינה בכניו במקדש נושאים על ראשיהם ה ובמדינה נגד כתפיהם. והו אמרין התם כה תברכו בלשון הקודש ובעמידה דאיתקש לשירות, דכתיב לשרתו ולברך בשם, מה משרת בעמידה ו ומיושב פסול אף נ"כ פסול מיושב. כה תברכו פנים כנגד פנים דכ' אטור להם כאדם הטובר לחברו, כה תברכו בקול דכ' אטור להם כאדם שאומר לחברו. לשנים קורא כהנים לאחד אינו קורא כהנים ו אבל היחיד מחויב לעלות ולברך דכ' דבר אל אהרן ואל בניו כה תברכו ה. תני' עם שאחורי הכהנים אין בכלל הברכה, והוא דלא אניסי, אבל אניסי כגון עם שבשדות שהם אחורי הכהנים בכלל הברכה. פשיטא אריכי באפי גוצי, פי' אדם ארוך העומד לפני קטן ומפסיק בינו לבין הכהנים, לא הוי הפסק וכן חיבה לא מפסקא, אבל מחיצה מאי? ת"ש דאמר ריב"ל אפי' מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים וכן לענין קריש וענית אמר אפי' מחיצה מבדלת בינו למברך ויכול לענות. וכתב רב אחא משבתא ט דוקא אם אין טנוף וע"ז י מפסיק בין המברך לבינו וחוי לן דוקא לענות אמר הוי הפסק, אבל לענין ברכת כהנים לעם שבשדות שאין צריכין לענות לא הוי הפסק. אבעי' להו לצדדים מהו יא ומסיק צדין כלפניו דמי, ודוקא צדדים שלפני הכהן, אבל שלאחוריו אינן בכלל הברכה, והכין בירושלמי יב. אמר רב חסדא אין הקורא רשאי לקרות כהנים עד שיכלה אמר מפי הצבור פי' אמר של ברכת הודאה, ואין הכהנים רשאים להתחיל בברכה עד שיכלה הצבור מפי הקורא, פי' הקורא כהנים ויג ולא כהנים לבד קורא אלא נהגו שמקרא לפנייהם מלה במלה כל ברכות כהנים. ואין הצבור רשאי לענות אמר עד שיכלה הברכה מפי כהנים, ואין הכהנים רשאים להתחיל ברכה אחרת עד שיכלה אמר מפי הצבור. ואין הכהנים רשאים לכופ קשרי אצבעותיהן עד שיתווירו פניהם מן הצבור, ואין רשאים להחזיר פניהם מן הצבור עד שיתחיל ש"צ שים שלום. ואין רשאים

נחל אשכול

שבמ"כת לא ה" לפניו הירושלמי, דפשיטא לי' מלשרתו ולברך בשמו מה שירות ביום אף נ"כ ביום, ולפ"ז אין החללות למנהג לישא כפייהם בלינה ולעבור לחו דלא חשא כמו שמוסין צפ"דמו. סוב רחמי כ' בשאלת יעבץ, לרב ע"כ ל"ל יס נ"כ בלינה, כבר שרמיח לדעת דלחו מנתח הוא, והף לטתח' כרי כל הפוסקי' ס"ל כר"ז קודם הלילה זמנה (לבר מר"ף דבדידי' מספקין כמ"ס לעי' וסבירייתא סוף דף פ"ז ביומה דפסקין כותי' דלא כרב. ומ"ס יע"צ' יומא פ"ח מוקי רב כתנאי ומכמים ס"ל כותי' דחיו טובל ומנחה ומילך הענינה ומתפלג בלינה, אין רמי', דרב פרס דברי כממים כך, ומאן דפליג ס"ל כחוס' שבת קכ"א דמייירי סבבר לוי נעילה ופלוגתי' דר"י ס"ל טבינה בזמנה מזה ומכ"א לחו זמנה. סוף כל סוף לא שמענו מרב שאמר נ"כ בלינה ולא מסוס פוסק רמסון חו חמרון. וקנת ל' שחסור נ"כ בנינה מדרבנן, דהיקס לשרתו ולברך בשמו, דילוף מיי' ירושלמי מה שרות ביום וכו', בחענית כ"ז תממע דהוי חסומכתא ועי' סוטה ג"ח דילוף ר"י נ"כ בעמידה מהיקס זה ועי' גרסת חוס' מנחות ק"ט דוקא לעמידה הוקס) ותס ה' היקס מומס ה' סכור ג"כ ת"ת חסור בנ"כ, ומכרבה פוסקי' וכן מדברי אשכול וכן מפשטא דגמ' ל"מ קן. חבל סרמז"ס פט"ז דתפלה כ' מוגר וסכור פסוים לנ"כ מסוס דהוקסא צרכה לעבודה (וגס סס כתב סג"מיי' בשס מוסר"ס ור"י מו"ט נ"כ בנינה ליכא) ונגסון זה קשי' קושי' הש"ס ח"כ בעל מוס גמי ליפסל? וישוב זה בספרי: ונגסו הכהנים בני לוי מכלל בני ישראל ושרת בשס ה' חלקיו, חין לוי חלא תמיימס בעלי נוומין ומין שכשרים לעריפת עגלה, ח"ל בני לוי, כי בס צחר ה' חלקיך לשרת ולברך בשס, מניד סברכת כהנים כסרה בצעני מומין (כיון דלשרת דחמי פסווי' ע"כ קאי על צ"כ) לשרת ולברך בשס (לשרת מיוחר כיון דנח נילף הלל צ"כ) מוקס צרכה לשרת מה שרות צעמידה חף צרכה צעמידה. נחלא לספרי ל"ק קושי' הגמ' דתענית ח' מה משרת בענו מוס לח, חף צ"כ צ"מ לח? דהחורה רבנכו. חבל לשאר דברי' חוכא למימר ת"ת הוקסא לעבודה. א סוטה מ'. ב סס ל"ב, ל"ח, מ'. ג במדינה עונין על סוף הפסוקים חמון והכהנים שוחקי' עד שיכלה חמון, חבל במקדש חין עונין חמון כדחי' סוף צרכות חלא בשכ"מול, זה עונין מיד כשחומרים הסס ולא בסוף הברכה לכך לא הוי במקדש הפסק בין פסק ופסוק. ד דכתיב וסמו חת סמו וכ' בכל המקום ח"א חת סמו חבא וצרכהיך, סרס המקרא בכל המקום חסר חבא וצרכהיך היינו במקדש חוכיר סמו ועוד במנכים ח', ט' כ' במקדש לשוס חת סמו בס. ה במקדש ומרכין בשס המפורס סכינה נמענה חקשרי חלבצותיהם וכך מוגביסין ידיהם למעלה מרחשיהן (חון מכ"בג סחין מוגביה על סלין ססס כ' צו.) וזה דנריך נסימות כפיים וקרת ויסח חסרן חת ידיו, וצניו הוקסו לו, דכ' ושרת וגו' הוא וצניו כל סימיי וצרכה חתקס לשרת דכ' לשרת ולברך בשמו. וחט"ג דחתקס נעבודה, ל"ל דוקא במקדש ישא כפיו, דהח כ' כל סימיי. ובת"כ: וישא חסרן וגו' ויצרכס בחתה שעה זכה לכסונה ולנסימות כפיים לדורות עד סימיו המתיס וכן צקרה דסוף לו, כאשר עשה צ"ה לוח ה' נעסות לכפר עניהס, פרס ת"כ כפרה זו עד סימיו המתיס, סכונה חט"ג דעבודת כסן צעלה צגנות, נסימות כפיים בכל זמן, וכן כפרת יס"ב, דרמו צקרה לכפר כדחי' ריש יומא, קיימת חף בחין מקדס, מח"ממו ז"ל. ו דכ' לעמוד ולשרת, זכמים כ"ג. ו ל"ל כסן, דרצנו לח ס"ל דקורה כסן נח' (ויורובלמו פ"ה דצרכות קורה) כצסמוך, וטעמו' דקריאה ינפיון מחמור להס ולא לימיה, ח חט"ג דילוף מחמור להס סחין לריך לקרות סימיה חבל מוד' דבר חל חסרן משמע דהסרן לחוד נמו מברך וצדי' כ' וישא חסרן חומ"ס ויצרכס, וצ"כ חייירי כדחי' סוטה ל"ח, וכ"כ סטור ולא כחוס' מנחות מ"ד סכ' דחין עולה חלא מדרבנן, לפ"ז כסן ימיר נוקיים מ"ע דח' כסעולה, חט"ג דחיו עובר חעסה חלא חס חירע סקרמו וכמ"ס צ"י. ט עב"ז ס"ס נ"ה. י לא כמ"ס צ"ס סחיי. יא חלו דלח חניסי ועומדין צלד כהסיס ולא נפיהס חס סס בכלל הברכה. יב חסר, בירושלמי צרכות פ"ה מן הגדדים בכלל הברכה, חבל דחמי כונחו ללדין סנפיו סכרי פסט מומסו דפרס הזה על לדיס שלפניו הזחחו הזזה. יג סוטה ל"ט, יס צזה ג' דעות דעת רס"ו והרמב"ם כרצו סחין לריך להקרות להס וצרכה ה' וגו' חלה במלה דעד שיכלה דבור מפי סקורה קאי על קריחתו כסיניס. ודעת סר"ן עד סוכנה הדבור קאי על כל חיבה וחיבה מצ"כ ססס"ך קורא לפניהס כדי סלח יעשו חסי חיבה רחשוה וצרכה סחין לטעות מקרלא להס. על דעת ז' סקסה צ"ס חומי ל"ל לקמן חין כהסיס רשחין להחמיל צרכה

ספר האשכול, הלכות ברכת כהנים.

רשאיין לעקור רגליהם מן הדוכן עד שיגמר ש"צ שים שלו'. והוא לכונן קשרי אצבעותיהם כך פרושו, כשנושאים ידיהם כנגד כתיבם בשעת ברכה פושטים אותן כאלו מברכין מה שתחתיהן, ולאחר הברכה סוגרין אצבעותיהן וקשרי חוליות אצבעות שהיו בתחלה נפשטים כופפים עתה כדרכם ובולטים לחוץ. והמנהג בשעת ברכה שפורשים כפיהם שהתוך והחלל כנגד הארץ ואחורי ידיהם כנגד השמים א הפך פרישת ידים לתפלה. אמר ר' יהושע ב"ל כל כהן שלא נטל דיו לא ישא כפיו שנ' שאו ידיכם קדש וברכו את ה'. טאי מברך? אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לברך את עמו ישראל באהבה. וכך עקר כדעא למיסק ב' אומר יה"ר מהא"א שתהא ברכה זו שצונו לברך עמך ישראל בלי מכשול עון ג' מעתה ועד עולם ד'. וכי מהדר אפיה מן צבורא אומר: רש"ע עשינו מה שגזרת וצוית ה' עלינו, עשה כמו שהבטחתנו השקיפה ממעון וגו'. ואמרו רבואתא הפורס כפיו לא יברך אקב"ו וכו' בקול אלא בלחש ו'. העם בשעת ברכת כהנים מה אומרין? ברכו ה' כל מלאכיו וגו' ומסיק ז' דלא מיבעי' למיטרינהו כלל. תנן אין ברכת כהנים אלא ביו"ד ח' ואמר בירושלמי עלה: אין פורסין על שמע פחות מיו"ד התחילו בעשרה ויצאו להן מקצתן גומר, אין עוברין לפני התיבה פחות מיו"ד, התחילו ביו"ד ויצאו להן מקצתן גומר, אין נושאין כפיהם פחות מיו"ד, התחילו ביו"ד ויצאו להם מקצתם גומר ט' אין מפיטרין בנביא פחות מיו"ד התחילו ביו"ד והלכו מקצתן גומר, ועל כולן הוא אומר ועוובי ה' יכלו. והא דאמר גומר, הוי לן בההוא ענינא דאתחיל ביה, כגון שהתחיל לומר קדיש וברכו בפריסת שמע גומר אף כשיצאו מקצתן, אבל אסור לו לעבור לפני התיבה לומר קדושה דאכתי לא התחיל בההוא ענינא, אבל התחיל הש"צ תפלתו בקול ויצאו מקצתן הרי הוא אומר קדושה וגומר ומסיים תפלתו בקדיש דחד ענינא הוא, וכן בקריאת התורה אותו שהתחיל לברך קורא וגומר ומברך אעפ"י שבינתים יצאו מקצתם כיון שהתחיל ביו"ד, אבל אחרי' שוב אין מברכין בתורה כיון דאין כאן יו"ד. וחוי לן דוקא אם יצאו מקצתן ונשאר רוב מן יו"ד אבל בפחות מכן אינו גומר י'. ואמרין בפרק האשה שנחארטלה יא ישראל שנושא כפיו עובר בעשה. איכא מרבואתא אמרו עשה ממש דכ' דבר אל אהרן וגו' כה תברכו, ולא זורים, ולא הבא מכלל עשה עשה, ואיכא מאן דאמר מדרבנן ומשום ברוכי דלא מצוי מברך והו"ל ברכה לבטלה יב'. והא דאמרין באגדה יג' אמר ר"י מימי לא עברתי ע"ד חברי יודע אני בעצמי שאיני כהן ואם אומרים לי חברי עלה לדוכן הייתי עולה לא שהיה עולה ומברך ונושא כפיו אלא ה' עולה על דוכן ועומד שם. גרסינן בפ' הרואה יד' האי מאן דחוי חלטא ולא ידע מאי חוא, ליקם קמי כהני בעידנא דפרסי ידיהו ולימא הכי: רבון העולמים אני שלך ותלמתי שלך ואיני יודע מה חלמתי בין שחלמתי על עצמי בין על אחרים ובין שחלמו אחרים עלי, אם טובים הם חוקם ואמצם כחלומי של יוסף ואם צריכין רפואה רפאם כימי מרה ע"י משה וכו' ותהפך

נחל אשכול

ברכה אחרת עד שיכלה חמון מפי לבד אף אחר שכלה אין מתחילין דלריך להקרות להם בתחלה. וז"ל דקמ"ל אפי' אם טעה במקרה וסתמי להקרות קודם שכלה הכבוד, וז"ל סכסכים מומחין עד שיכנה נכור. ודעת הרמב"ם יברך מתחילין סכסכים מעלמון וחמ"כ מקרה ש"ג מלה בתולה, וגזס יש ליטב קושי' ב"ג דמ"ס חין סכסכים רשמין להחמיל בצרכה היינו יברכך עד סבימו לבד חמון על ברכה חסר קדשו, חבל נדעת החשכו לקמן חין ומברכין סכסכים בקול חסר קדשו וחין כחן חמון נכבוד קודם יברכך הק"ל, חמי חין סכסכים רשמין להחמיו עד שיכלה חמון, חף חס כנה למ ינחמיו עד שיחמיל המקרה? וז"ל דס"ל מנד הדין חין נריך להקרות לפניהם מנה בצונה יברך ובדורות אחרונים תקנו, ורב חסדא נח ידעס, חס סמאייס רבנו לקמן ונכבו סהמקרה וכו'. א מזה הטעם נ"ל קרמו סוטס נ"ח וס"ד נחמת כפיס ולג ידים כנשון המקרה וישא חסין חת ידיו, נהרות סנריך נפשוט ידיו ככף על המתברכין סכף מורה ענ נד סיד סיס צו עגול חלל ויכול נכסות צו דבר חסר כמו וחסת עלי כפך, וסכתי כפי עיך, וכן קף רגל מורה ענ נד החמתון החלל סברגנ סווגע בחרץ, וכן קף ירך מורה על עגול חלל סנכס צו ענס סיך. חבל נחמת ידים סורמתו סגנסה נמעלה נגד סמאיס חבל נח סהפססת סכף נגד סחרץ. ב נעלות לדוכן חסמע בצניכס לדוכן כרמב"ס, חבל רש"י וחס' ססיגעו לדוכן. ג נוסח זס כמ"ס ר"ף ור"ח סחג מתוקן יוחל סלח נכפל צו חסח, ונוסח סנו: סחסה ברכה סלמס ונח יכח צס מחסול ועון כרמב"ס. ד מעתה וע"ע ליחס בגמ' חבל צר"ף. ה וניית ליחס בגמ' וצפוסקים. ו נח מנחתי צסוס פוסק. וז' טעס סחשכו כיון סחסור נכפן נהוסף ברכה, חס יברך חקב"ו בקול נחס כסוסכס סמנרך הקב"ס עס ישראל. וז' דס"ג כרמב"ס סנכסע סכפן ומברך ברכה זו פניו חינו כפי סעס, כי חס כנפי סחרון, ח"כ סוי כעין ניעס, וחמ"כ מחדר פניו כלפי סעס ומומר יברך. ומפסר גס כרמב"ס ס"ל מוטעס זס סמנרך בלחס סכפ"ד דתפלס סי"ב כ' חין סכפן רסחי נהוסף דבר וקודס סיחזיר פניו חל סעס ומברך חקב"ו בקדושתו ס"ח, ס"מ חד טעמח סול. וחינס סלח סוכיר צ"י דעת כרמב"ס סחינו ומברך חקב"ו כלפי סעס, וכיון דחזיק דרבו כחב כחן סרבוטתח חמרו סברכס נכסח, ודחי ס"ל נמי דמברכין קודס סיחזירו פניהם חל סעס, דמ"ס מחסר דברים כגון יס"ד קודס ונחסר צ"כ סחומריס בנחס ופניהם נגד סחרון. וחין מומר דלסכי נח יברך בקול חקב"ו כמ"ס רסצ"ח, דחומרין ק"ס בלחס סלח יבטח ח' על ססמיסעס ולח יקרל צענמו (מג"א ס"ס ס"ח) דזס סייך צק"ס ותפסס דמוטח סיקרל צענמו (ניכסנתי פ"ג דברכות) חבל ברכה סמוטח חין ספק סחפ"י צקי יונח בנמיסעס ונחסר חס כונו סייפן. ובנח"ט סט הביח צסס מצי"ט כל סכסכים ומברכין ברכה חקב"ו וחין ח' ומברך וסחסר יענו חמון מופני סטרוף. ומפסר סמופני סטרוף סחקינו סיברכו בלחס. וילידי סגר"ח חציגדור וסנקתחו זל"ל כחב ני סיס סחך לוס מנח דבבת קי"ח חס חמרו לי חברי ענס לדוכן הייתי עולה, בודחי לח ס"י ומברך, ס"מ סלח ברכו בקול חקב"ו. ז סוטס נ"ט. ח מגנס כ"ג. ט חסר צנח ח' מן סירוסלמו: חין קורין בתורה חלח ציו"ד, סחמינו ציו"ד ונחו מוקתן, גומר. י וכן צר"ן. יא כחצות כ"ד. יב וקסס דזס ל"ח? וי"ג דס"ל דברכס סמינס נריכס מדרבנן, וקרת דנח סחח חסונתח, וחע"ג דמ"מ סו"ל עובר בל"ח דרבנן, ס"ט דקרי ני' עסס (דחע"ג דלר"ח סמוכין כל לווי דרבנן מנח חסור) דלרב נחמון בר ינחק צסוכס מ"ו לחסרל סמוע ד"ח מנחג חציך ויגדך וסרמב"ן צס' סמולת פסק כרמב"י. יג סבת קי"ח כפרס מוסר"ח ודברי סו"ו צוס חמוסיס. יד ברכה

ספר האשכול, הלכות ברכת כהנים.

ותהפך חלומותי עלי לטובה לברכה ושלו, ולסיים בהדי כהנים דעני צבור אמן, ואי לא סימו א לימא הכי אדיר בטרם שוכן בגבורה אהה שלו' ושכך שלו' יה"ר שתשים עלינו ועמ"י שלו' לטובה. והגאון ר' יצחק גרם וכי טהדרי כהני אפיהו לימא השוכן בגבורת שלו' ישים שלו' עלינו ב, וטעמא דההיא מלתא באגדתא ג הנה מטהו שלשלמה ששים גבורים, אלו ס' אותיות שבברכת כהנים, כולם אחויו חרב, שכל א' וא' שמו של הקב"ה נוכר בו, יברכך ה' יאר ה' ישא ה', איש חרבו על ירכו, מה ראתה ירך שנוכרת, אפי' רואה אדם בחלומו החרב שלושה ונחונה בצוארו וקוטע את ירכו, משנים בבוקר והולך לכהכ"ג מפחד שראה בלילה בחלומו ורואה כהנים נושאים כפיהם והחלום דע מתבטל ממנו לכך נאמר מפחד בלילות. — כד מסיים ש"צ שים שלו' איכא מאן דאמר צריך לפסוע ג' פסיעות לאחוריו כאדם שנפטר ונוטל רשות מרבו, ואיכא מאן דאמר לא צריך שכבר פסע בתפלתו הראשונה, והיא תוספת. תדע שאין פותח בה' שפתי תפתח ואינו מסיים ביהו לרצון אמרי פי ד'. ונופלים על פניהם ה' ואומר כל אחד תחנונים לפי חכמתו, ואשתכח בפסקא ו' וכ"כ ר' שרידא גאון ו"ל כל הנופל על פניו צריך לחלות פניו למעלה מן הקרקע, שלא יהא נראה כמשתחוה על הרצפה ה', אע"ג דהשתא ליכא אבנים קמיה, דלמא הוו באותו מקום. ויש מי שאומר הטעם ח שאין אדם חשוב רשאי לפול על פניו אא"כ יודע שנענה כיהושע בן נון שאמר לו קב"ה קום לך למה זה אתה נופל על פניך ט ואי עבד הכי מחוי כיהורא כאלו הוא כיהושע. אבל בירושלמי ו גרסינן ר' ינאי ועירא בשם אבהתיה מי שאינו כשר כיהושע, כשיפול על פניו שיאמר לו הקב"ה קום לך, אל יפל על פניו, ובלבד יחיד על צבור, אלמא מתפלל בשביל עצמו ואתר. ואנן כיחידים שמתפללין על עצמם נמי מטיין, והאי דמטיין הוא על צד שמאל כמ"ש רב נטורנאי שכן היו מרכיבים יא התמיד כששוחטין אותו על צד שמאלו וכל מי ששוחט מרכיין בהמה על שמאלה. והרב ר' יצחק אבן גאון כ': שמעתי מרבתי לא ידבק אדם פניו בקרקע משום אבן משכית ואדם חשוב נוטה לצד שמאל ומגביה צד ימין, הכין נהגין רבנן. וכיון שעומדים מן התחנה אומרין יב אבינו מלכנו חננו ועננו וכו' ואנחנו לא נדע מה נעשה, כלומר לאחר שהתפללנו לפניך מעומד ומיושב ובנפילת אפים לא ידענו מה לעשות עוד, כ"א להשליך יתבנו עליך. ואח"כ אומר ש"צ קדיש, תהלה לדוד, יענך ה' וסדר קדושה כדאמרינן ג עלמא אמאי קאי אקדושה דסדורא ואיהא שמי' רבה מברך דאגדתא. לפיכך אחר כל התפלות יפה לומר מילי דאגדתא ולומר קדיש עליהן. והא דקאי עלמא על הני, כיון שכבר יצאנו י"ח ק"ש ותפלה, והשתא מוסיפין ארוממך אלקי המלך ובא לציון ועונין קדושה וקורין משנה ותלמוד ואומרין קדיש, בכל אלה שמוסיפין על החובה בהא מקיים עלמא האידינא יד ואיכא מרבואתא דאמרי שלא אמרו קדושה דסידרא אלא בוטן שגורו האויבים שלא לומר קדושה בתפלה, ואמרוה אחר התפלה ותרגמה אותה מפני עם הארץ, ואע"פי שנתבטלה הגורה חיישינן שמא יחזור הדבר לקלקול, ולהכי לא בטלוה. ועוד יש טעם שתקנוה מפני המאחרים לבוא לב"ה ואלא שמעו הקדושה בתפלה, ובשבת ויו"ט שחרית שמאחרין התפלה וכולן באין אין אומרין אותו בשחרית אבל אומרין אותו במנחה אחר שדורשין לפני העם ומסיימין בפסוקי נחמה. וכ' רב צמח ו"ל מו שאין ליחיד לומר קדושת ובה לציון דדבר שבקדושה בעי עשרה, אבל שאר הגאונים כתבו כיון שאין אומר נעריצך ונקדישך אינו אלא בקורא פסוקים או כמספר והולך כיצד המלאכים מקדישין ואומרה היחיד כמו שאומר קדושת יוצר. ומצות תפלת השחר עד ד' שעות כר' יהודה מו ואי צלי אח"כ שכר תפלה יהבי ליה, שכר תפלה בוטנה לא יהבי ליה יו.

הלכות נטילת ידיים והלכות סעודה.

מן. כדבעי איגש למכרך על ריפתא צריך ליטל ידיו ולברוכי אפי' לחולין יח וכל המולול בנטילת ידיים יח כדעברו לאליעזר בן הנוך שפקפק בנט"י כ. וג' דברים מביאין האדם לירי עניות כא המשתחן מים בפני מטהו ערום, המולול בנט"י, ושואשתו מקללתו בפניו על עסקי תכשיטיה, והני מילי בראית לי ולא עבד. ואמרינן נמי המולול בנט"י נעקר מן העולם כב, ואע"פי שדי ברביעית אמר רב חסדא כג אנא משאי מלא חפני ויהבי לי מלא חפני מיבותא. וכד משי צריך לנגבינהו שפיר דכל האוכל

פת

נחל אשכול

י"ה. א פי' הכסנים עדיין לא סיימו סברכה. ב לר"ף יאמר תמיד כן לאחר סיימו כל ב"כ ומחזירין פניהם כלפי ארון וכן נוסגין. ג תנחומא פ' נשא. ד עב"י וד"מ קכ"ג דלנו נוסגין ס"ג פותח ב"ה ספתי אכל אינו מסיים יהיו לרזין. ה נפילת אפים חליו מגלה כ"ב ע"ג וכ"ג, וב"מ ל"ט ע"ג וס"ד. ו לא מנחתו ב"ה סלנו וער"ה"ס מגלה כ"ב סוס דעת רב הוי גאון ומ"ס האשכול לרב שרירא חמלא קנהו בסערי תשובה וקנהו ברבי"ס בשמו. ז ולסור מסוס ואבן משכית לח"כ להסתחות עליו וס"ט דאביו ורבא דמולו חלויי ברכות ל"ד ע"ג, פרס"י כספלו על פניהם אין פוסטין ידוהס ורגליהס חלא מטיין על גרס. וברא"ה בסס רב הוי אע"ג דלא פסשו י"ו (ומה"ס חיו חסור חלא בפסוט) מדרבנן חסור חס פניו לבדו על הארץ לכך מטיין. ח הברא"ה כ' סכך דעת סריו"ף. ט מגלה כ"ב ע"ג פרס"י דלמה זה אחת נופל ע"פ, משמע שאין לעשות כן. לדעה זו אב"י ורבא חלוי מסוס שאין אדם חסוב וכו' ולא מסוס אבן משכית, דאינו חסור חלא בפסוט. ואין קיי"לן מדרבנן חסור. י פ"ב דתענית ס"ו. יא דתנן פ"ד דתמיד ראשו לדרום ופניו למערב וס"א חס לא סרביטוהו על סמאלו. יב משמע תמיד אחר התחנה אומרין אביו מלכנו חננו וכן באבדורסה ובטור, ובאשכנז אין אומרין חלא בשני ובחמישי ובשאר ימים ומחליין אחר תחנה ואנחנו. יג סוטה מ"ט, פרס"י סיס כאן סתים קדושה ותלמוד תורה, סתקו סיהא כל ישראל עוסקי מעט בחורה סקריאחי ותרגומו סוה עוסק בחורה וכן קדיס דאגדתא סדורס בסבת לפני סעס יס חורה וקדוס סעס וכל סעס, ו"ל דמ"ס עלמא קאי על זס סג' חס לא בריתי יומס וליה סוקות ס"א לא סתחי ולכך מחליין חלוי זלתי בריתי. ורבנו כ' פרס חסר. יד פי' הערוך. טו קרוב לומר סהוה רב למח בן רב פלטיי גאון סמוך לס' ד"א תר"ל. טז ברכות כ"ו. יז מדרבנן נשמע לר"י דעקר סכר עד ד' סעות. יח חגיגה י"ח ע"ג וחולין ק"ו. יט חסר: מדרין אותו. ב עדות פ"ה ספקס בטסרת ידוס גרסיין. כא סבת ס"ב ע"ב. כב סוטה ד' ע"ב. כג סבת סס

ספר האשכול, הלכות נטילת ידים והלכות סעודה.

פת בלא נגוב ידים כאלו אוכל לחם טמא שנ' ככה יאכלו בני ישראל לחמם טמא א. כשנטול ידיו מברך אקב"ו על נט"י כדרך כל המצות עובר לעשותן אם לא נגע במקום מטונף ואם נגע מברך אחר נטילתן קודם שנגבם. וכל טונף שאינו מעכב התפלה אינו מעכב לברך ברכת נט"י קודם שיטלם ב. תני' והתקדשתם אלו מים ראשונים, והייתם קדושים, אלו מים אחרונים, כי קדוש זה שטן טוב, אני ה' זה ברכה ג' וההוא שטן ודאי לאו חובה אלא שנהגו בימיהם כך להרוז מצוה והכון הוא ד', תדע שהרי אמרו מים ראשונים מצוה אחרונים חובה ה' ואלו שטן לא קתני, וכל בעל הלכות הראשונים מצוה משום סרך תרומה שהידיים שניות ופוסלות התרומה וכדי שירגילו ליטל ידיהם בנגעם בה אף להולין התקינו, אבל האחרונים שהם לצורך האדם מפני סכנת מלח סדומית שידים שנגעו בו מסמות עינים ו אין מעונים ברכה. ויש מחכמי צרפת העידו שאבותיהם לא נהגו כלל במים אחרונים כיון שאין מלח סדומית בינינו, ולאנשים מעונים לבד שהקפידו ליטל ודאי מעכב ז'. ואנן חיו לן דאכהתנא הקפידו מאד על מים אחרונים, ויש שקבלו מן הגאונים לברך עליהן על רחיצת ידים. ואם ידיו מוזהמות ודאי ראוי ונכון לברך כך שהרי אמרו פסולות . . ח. ואחר שנטל ידיו לסעודה לא יפסיק דאמרינן תיכף לנטילת ידים סעודה ט' ובירושלמי י' ההוכף לנט"י ברכה אינו נווק בכל אותו סעודה. והא דאמר בחוספתא י"א מים הראשונים מפסיק אחרוני' אינו מפסיק, לאו למימרא דשרי להפסיק בין נטילה לברכת המוציא יב' אלא כדאי' בירושלמי יג' תני מים שלפני המוון רשות יד' ושל אחר המוון חובה, אלא שבראשונים נוטל ומפסיק ובשניים נוטל ואינו מפסיק, מה הוא נוטל ומפסיק, רבי יעקב אמר נוטל ושונה, פ"י ששפיכה ראשונה לטהר הידים, ומים אלו נטמאו מחמת הידים ובעי שפיכה שנ' לטהר המים טז'. ר' שמואל בעי נוטל ושונה, ואת אמרת רשות, אמר רבי יעקב בר אידי על הראשונים נאכל בשך תויר, על השניים יצאה אשה מביתה וי"א שנהרגו עלי' ג' נפשות טז'. מעשה בר' עקיבא יז' שהי' בבית האסורים ולא טעם כלום שלא הגיעו המים שהביאו לו כדי ליטל ידיו ולשתות ואמר מה אעשה שהברי מחייבין עליהם מיתה יח' מוטב אמות מיתת עצמי ולא אעבור על דעת חברי, אמרו לא טעם כלום עד שהביאו לו מים ונטל ידיו. ועקר מומתא ידים שלמה גור שראה שידים עסקניות הן ואתו רבנן וגוור אף לתרומה ולבסוף אף לחולין. ובשעה שתקן שלמה ערובין ונט"י יט' יצאה ב"ק ואמרה בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני ואומר חכם בני ושמח לבי ואשיבה חורפי דבר. א"ר יצחק

נחל אשכול

א סוטה טס, והקרא ביחזקאל לא מדבר מטומאה אלא מדברים תלוים כולת אדם וקרי ל' טומא, למדנו מדבר מאוס כפת לה מחמת מי רחילת ידים כטומא דמי. ועוד פרשו גוטריקין לחמם לה מים טומא. ב פרשתי לעיל ס"א א'. ותוס' ור"אם ס"ל דמברך תמיד אחר נטילה קודם נגוב דהוי ע"לעט שאסור לאכול בלא נגוב, ולא קודם נטילה, שמה א"ן ידיו נקיות. ג ברכות י"ג א' סומכתא וכן קרא דרשב"ע חולין ק"ו. ונרסנתו שמון אכל רש"י גרס נמי שמון טוב שיש בו בשמים שמעכב למי סרגיל זו לענין בר"המו. ד שבת יו"ד הכון לקרלת א' ישראל. ה חולין ק"ה אחרונים קרי חובה אע"ג טראשונים נמי, דאחרוני' מ' סכנס וממירא סכנתא. ו טס. ז תוס' ברכות י"ג ע"ג. ח טס: כסס שמוזס פסול לעבודה כך ידים מוזהמות פסולות לברכה. וי"כ רב"ז ד"ד. ט ברכות י"ג ע"ג. י ברכות פ"ק סוף ס"א. לירושלמי דיליף תיכף לסעודה משאלו ידיוס וברכי, וברכות מ"ג יליף מזה תיכף לנט"י ב"המו, ל"ל תרתי ט"מ וכן סובלו תרתי בילקוט פ' וילא. יא פ"ה דברכות. יב כדעת רבנו יואל. יג פ"ח דברכות. יד בחולין ק"ה קרי להו מזה-לשמוע דברי חכמים ועי' לקמן. טז עי' ידים פ"ג ולרס"פ אס א"ן לכלוך בידו וסופך רביעית די בשפיכה א'. טז לא נטל ידיו לאכילה, סברו גוי הול והאכילוהו מזיך, וא' נתן מעות לאשתו ואחר שאל כל נטל ידיו וספתו ואמר א' אל אשתו בעלה לזה שתתן לו הכיס ונתן סימן במחלל שאלל וכסבא לביתו הרגס, וכך בחולין ק"ו ויומא פ"ג, ולירושלמי הול והיה והרמתי נסרגו. וז"ל סהאשכול מוציא מעסה זה לפרס מ"ם הירושלמי ראשונים רשות וליהו מתרץ לגבי מים אחרונים טיס צבן סכנת נפשות קרי להו רשות ויס דמיון בחוס' שבת כ"ה. ועוד טיס קולא בנט"י הראשוני' לדעת האשכול אס יותר מומיל לאחריו ממקום מים (עי' ס"י ב') ועוד במחנה פטורי' מראשוני' ערובין י"ז. ולרמז"ס אפטר לפרס רשות דאי צעי כורך מפה על ידיו ואוכל. ובעמוד בכורי' למחר"ש א' כ' בסוטה ת"ד ע"ג קרי למזה רשות, נ"מ לעוסק במזה. יז ערובין כ"א. יח כל העובר עד"ת, ברכות ד'. יט תוס' אע"פ סהחירו בלי נט"י במחנה חכ"ם במקום סכה, ומחמיר ע"ע ה', ולרמז"ס דס"ל דמתחייב בנפשו אס מחמיר, ל"ל הדור ה' לריך לכך עב"י י"ד ק"ז. יט ועי' שבת י"ד וט"ו שלמה גזר לקודם. תקן נמי סיוח לעריות, יבמות כ"א, וסכל לא חשב אלא מזה שתקן צ"א תוס'. וז"ל צ"א, דקסה למח נבחר שלמה לתקונים אלו? וגם ישמח לבי גם אני שפת יתך, ומחי ואשיבה חורפי, מי סס החורפים? המיון מונין את ישראל על משא כבד של מות רבות בכל עת ובכל אבר, ואס תכליתן לנהגו במדות ישרות, איס אשר בכל דרכיו ומסכיל ל"ל עול מנות? תשובתנו הודע תעלומות ידע ש"א דרך הטבע לכת תמיד בדרך הישר אס לא ע"י פעולת המנות נפסס העושה, המולבשתו עושה ויראה ומסכרתו להיות לדיק, מלבד זאת פעולת המזה בקודם יסידתה, נעלמה מעין כל חי, אף בהזכרת טעמה לבד בלתי עשייתה בפועל לה ישרשו צנו מודת ישרות פרישות וקדושה כמ"ס במכילתא א"ן מוטלין סכר אלא על המעשה. וצזה הטעים אלתו"הג ז"ל מ"ם וזכרתם אכ"ו ה' ועשייתם אותם ולא חסורו אלוט"ע ואמרו אחרי לבצכם זה מיונה, והדר אמר למען תזכרו ועשייתם. במנות לית טעם הגלוי להזכיר ע"י מנות ה', והטקס יאמר ל"ל לית בלבד, אפי זכרם בלא"ה, לזה אמר וזכרתם אכ"ו ועשייתם אותם, הזכירה לבדה לא חגיגע המורה, אלא העשיה, ולא חסורו אחרי לבצכם זה מיונה, אל תאמר בלבך יודע אני כוונת המנות לזכר בוראוי ולישר דרכי, לכל זה אני מווכן בלתי עשיית החוקים, אלא למען תזכרו ועשייתם, ההזכרה והטעם ימדיו ידובקו. ודע לעומת רוב הפרלה והמכסלה צבני אדם, לעומת זה יתרכזו מנות ונדרים שהסוסיפו חז"ל, ולא ה' די להס בלריף המחשבה, סידעו סהיא לבדה לזינה פועלת אלא בחבור המעסה. וצזה יוצן דוקא שלמה שחשב בילדותו שדי בפעולת על לבצנו טעמי המנות ואמר החכמה תעו לחכם, אני ארצה ולא אסור כדאי' סכסדרין כ"א והיו לריך לקיים בפועל, וע"י סכסל הבין כי הכרח לקיים המנות בפועל להגלל מכל רע, הול התקין ערובין סייג להונאה בר"ה ונט"י סייג לקדם, כי ראה במכסלתו סרק המנות ומגיות ולרוב הפרלה והסכנה לא די אף בגדרים שעשתה היתרה ולריך מסמרת למחמרת

יצחק א' מים ראשונים מצוה אמצעיים רשות ואחרונים חובה, מים ראשונים נוטלים בין בכלי תחתיהם, בין ע"ג קרקע, מים אחרונים אין נוטלים אלא בכלי, ואמרי לה אין נוטלים ע"ג הקרקע. מאי ביניהו, איכא ביניהו קינסא פי' עצים וקסמים שנופלי המים עליהם, למ"ד ע"ג קרקע אסור קנסא שרי אע"ג דלאו כלי הוא, וטעמא דאסור עג"ק, משום רוח רעה השורה על הקרקע. מים אחרונים אין נוטלין אלא בצונן, מפני שחמין מפעפעין את הידים ואין מעבירין הווחמא, ודוקא כשהיד סולדת בהן, אבל פושרין לית לן בה, והיכא דמי יד סולדת, עד שכרסו של תינוק נכוית בו ב'. והא דאמרן אמצעיים רשות א"ר נחמן הני מילי בין תבשיל לתבשיל אבל בין תבשיל לגבינה חובה. שמועה זו מפורשת בהל' ב"ב ג'. ולמה אמרו מים אחרונים חובה, מפני שאדם אוכל אחר סעודתו מלח ד' ויש מלח סדומית שמשמא העינים, ומשתכח קורטא בכורא, ואי כאיל ה' מלחא כ"ש דבעי נט"י. חמי אור ד' נוטלים לידיים אפי' יד סולדת בהן כר' יוחנן ד' דאמר שאלתי את ר' שמעון ח' בן גמליאל ברבי אוכל טהרות ואמר לי כל גדולי גליל העליון ט' עושין כן. חמי טבריא י' חוקי' אמר אין נוטלים לידיים, ר' יוחנן אמר כל גופו טובל בהן ידיו לא כ"ש. ואמר ר"פ במקומן כ"ע לא פליגי דשרי לטבול בהן את הידיים, למשקל טיניהו בטנא ולשפוך על הידיים כ"ע לא פליגי דאסור, כי פליגי דפסק טיניהו בבית בירתא וא' חוקי' סבר גורה בת בירתא אטו מנא להכי גם אין טובלין בהם הידיים, ור' יוחנן סבר לא גורנין יב' והלכתא כחוקי' דרבי' דר"ו הוא. מים שנפסלו משתית בהמה בכלי פסולין ואסור ליטל בהן הידיים, אבל בקרקע כשרים וטובלין בהן הידיים, ומסחבר לן כשטבל ידיו במעין או במקוה מ"ט מברך על נט"י דהכי תקון רבנן ולא תקנו שצריך להטביל, אלא בנטילה די יג' יש מי שאומר נפסלו משתית בהמה שאמרו הם מים מלוחים שאין הכלב יוכל ללקק בהן, וי"א מים עכורים קרובים להיות כטיט הנדוק יד'. אמר רבי יצחק נט"י לחולין משום סרך תרומה ועוד משום מצוה אבוי אמר מצוה לשמוע דברי חכמים, רבא אמר מצוה לשמוע דברי ר"א בן ערך דאמר כ' וידיו לא שטף בימים הא שטף טהור, והא בוב קאי דבעי טבילה, אלא ה"ק אחר שלא שטף ידיו במים טמא מכאן סמכו לנט"י מן התורה ואסמכתא היא דקרא להסיטו של זב ולטבילה בעינן מן. ומשום שאפשר שיאמר אדם משום סרך תרומה תקנו שלא יטמאו ידיים, השתא ליכא תרומה, ואני איני כהן, ואין אתנו נוהר מלאכול אוכלין ומשקין טמאים, מה לי בנט"י, להכי הדר ואמר מצוה לשמוע ד"ח, אף אי השתא ליכא תרומה וליכא טהרה. אמר רב הונא אין נטילת ידים אלא לפת לבד מן תני ר' אושע' וכל דבר שיש לו לכלוך משקה. והכי אמרין בערבי פסחים זו כל שטבולו במשקה צריך נט"י. וטעמא דידים שניות ובנגיעתן טמאין המשקין יח. יש מן הגאונים יט' שכ' שצריך גם לברך על נט"י הטובל אכילתו במשקה. ולא חוי לן מדאמר אין נט"י אלא לפת, משמע עקר התקנה לפת היתה. והכי דייקנן מדבעי לחלק החם בין נגע ללא נגע כ' אבל ודאי נטילה בעי אפי' לא נגע במשקה כדמסקינן החם דאם טבול חיישינן דלמא נגע וגם רב חסדא

נחל אשכול

למשמרה. לכן ילא צ"ק אם חכם בני, אם שלמה בחכמתו נכון לפניו להוסיף מלוא לרוב המכשלה אשר ראם ולרוב הפעולה הכוללת מן המלוא והגדרים, ישמח לבי גם אני, ר"ל מלך שבס' אני נתיי הרבה מלית, ולא יוסיפו בני עולה ללעג עוד על רצוי מלית הסורה כאשר עושין בכל דור, ואומר אם חכם בני ואשיבה חורפי דבר, ר"ל המלטיגים על מלית הסורה, סע"י מחסול שלמה וע"י תקנות סעסא אש"כ ידעו המיוון האלה, שיש לורך גדול בעשית המלית, שהרי התאמתן הסכס מכל אדם, אשר זילדותו חשב כמיוס, להוסיף עוד מלית. ולסכי לא מיייתי נמי בערובין שניות לעריות שתקן שלמה דתקון זה אין רא'י על שאר מלית, שאני עריות דנפשו של אדם מחמתן כמ"ס רש"י פ' ראש, ואף גם קרובה למלית שכליות, וגם אינה זקוק ועסה, ואין רא'י לרוב מלית שניתה הסורה בק"ט, אך בספות ערובין וע"י שדומים לחוקים ישמח לבי גם אני, עדות הנה שמפטי ה' דקרו יחדו. א' מולין ק"ס. ב' שבת מ' ע"ב וכן לענין אסור ולא יפס עושים המורים שמוסין באלבע. ג' ר"ל לא חוכית מזה דשרי למיכל גבינה אחר צמר צטילה ובלא זמן צינחיס, לא כן דקיי"ל כר"מ, מולין ק"ו, אבל צמר אסור לאכול גבינה אחריו עד שה' שעור סעודה אחרת, וכן כ' סרי"ף סס רב נחמן לא דקדק בדבריו ולא אחא אלא לאשמועינן דמים אמנעיים לפעמים מוצה, וכונתו לא לבצר אחר גבינה אלא לאכול גבינה ואח"כ צמר מוצה ליטול ידיו, ויש אומרים אף בצמר אחר גבינה אחרת וכונתו מרק של צמר אחר גבינה. ד' ברכות מ' אחר כל אכילתך אכול מלח. ה' גרסתו כל מלשון וכל בשלים, ותרגום וימודו צעומר וכלו. ו' מולין ק"ו. ז' אע"ג דפליגי עלי' חוקי'. ח' גרסתו גמליאל צנו של רבי אבל ר' שמעון צן גמליאל צנו של רבי לא מלחתי בשום מקום בש"ס כי אם ר' יהודה שיאה צנו של ר"ג צן רבי, ואח"כ ברבי פי' גדול בחורה, כפר"סי מולין י"א, כ"ח, וס"ד, והכוונה לר' שמעון צן גמליאל אבי רבי, לא מליתו בשום מקום שדבר עם ר' יוחנן, שבימי רבי צנו ה' ר"יו תלמוד לעיר מולין קל"ז ע"ב. ט' צנוסחמו חסר העליון. י' גריעו מחמי אור שלא ה' לסס שנת הסושר ר"סו ור"ף, ולרמב"ם ור"י מפני סכן מרים וא"ר לשתייה צהמה. יא מריץ קלר סהמים פוין סס ואין סס שעור מקום לסטביל אבל מחוצרים למקום דגורה צעלמא היא אטו מנא ר"סי. יב' הכל כגרסת ר"ף ברכות פ"ח ולגרסתו נשמע איפכא. יג' חוקי' רבי דר"ו שבת קי"ב ע"ב. יד' כ"כ סרסצ"א ויש חולקים וכ"פ סרמ"א דמצרך על טבילת'. יז' טיט הנדוק ממש אע"פ סמלטרף מ"ח אין טובלין צו עפ"צ ומקואות ותוס' סוכה י"ט ע"ב. יח' נדה מ"ג ילפין מימי' דנגיעה וסיט דזב אינו מוטוא אלא בגלוי אבל ססיט הזב צקס סבקומטו אינו מוטוא דכ' כל אשר יגע צו הזב וידיו דצבר גלוי ידיו ולא סטף עדיין גופו צמים, וכנס בגדיו. וי"ס האשכול ולטבילה צת"כ וידיו לא סטף צמים מה ידיו נראה פרט לבית הסתרים שאין לריך ציאת מים צטבילה. ובקדושין כ"ס נשמע מורחן צשרו ילף עי' לקמן צבל' ומקואות. מן ירושלמי פ"ח דברכות דומה לו צבגיגס י"ח ע"ב לחולין נסמא צבני נטילה אבל צירוסלמי מפורס יותר. יז' קט"ו. יח' פרס פ"ח ידים שניות ופוסלות סהרומה ואמרו כל הפוסל סהרומה מוטוא ומסקין להיות חמלה. יט' ע' טור חע"ג וכן ר"סי. כ' עתוס' פסחים קט"ו דס"ד דרב פפא אם טובל צמשק ואינו נוגע צידו צמשק עמנו לא לריך נט"י, ואי הוי מליה, כנט"י לפת, אין חלוק צין נגע ללא נגע דהא צפת אפי' לא נגע לריך נטילה, אלא ודאי עקר טעם טובל צמשק לריך נט"י לאו מלית מליה וקדושה אלא לטמא מליתו ומסקין ואסור לברך ע"ז צפרט צמונו סמולין צטומאה, ומוטעס זה כ' חסר"ס ר"צ האידנא לא צבני נט"י כלל דצבר סטבולו צמשק, ור"ס חלקו דצבני נטילה אבל לא צרכה.

ספר האשכול, הלכות נטילת ידים והלכות סעודה.

הסדא ורבנן ור"פ כולהו נקטי נטל ידיו בטבול ראשון א. וקו"ל אין נט"י לפירות ב והנטול ידיו לפירות הרי זה מגסי רוח ג,
 וקו"ל נמי אין זמון לפירות, ואמרינן שנים שאכלו ד טענה לחלק, ויברך כל א' לעצמו ברכת המזון ה במה דברים אמורים ו
 כששניהם סופרים אבל א' סופר וא' בור סופר מברך ובור יוצא, ויש מי שאומר בכל ברכות שהם דרבנן יכול אחד להוציא חברו
 אפי' שניהם סופרים ז. מסקנא דשמעתא קדוש ידים בין לחולין בין לתרומה עד הפרק לחומרא ח. נטל אדם ידיו שחרית ט
 ומתנה עליהם לאכילה כל היום כולו אפי' שלא בשעת הדחק אם יוהר שלא יטנפם. וי"א דוקא כשנטולם שחרית שלא בשעת
 אכילה מהני תנאי אבל אי נוטלם לאכילה לא מהני תנאי שהרי אמרו תיכף לנט"י סעודה י וכן אמרו הנוטל ידיו לא יקדש
 שלא יפסיק בין נט"י לאכילה יא. אמר ר"פ האי אריתא דיליאי יב. אין נוטלים ממנו לידים דלא אתו מכח השופך, שכבר
 פסק כוחו והקלות הולך מאליה, ואין מטבילין בו הידים והיו שאובים שאדם דלה אותם מתחלה וכאו לכאן, ואי מקרב ידיו לגבי
 דילאי, פי' כשזה שופך אל הצנור נותן ידיו סמוך למקום השפיכה ומקלחין עליהן דאתו עדיין מכח גברא, נוטלים מהם לידים,
 ואי בוע דילאי ככונם משקה אין נוטלים ממנו לידים, דבעינן כלי לנטילה דאמר רבא כלי שאין טחויק רביעית אין נוטלים ממנו
 לידים, אבל מטבילין בו את הידים יג ומסקנא דגמרא אחוותא, פי' שיהא למים מראה מים, ואמנא, שיהא הכלי טחויק רביעית
 קפדינן, אשעורא לא קפדינן דתנן יד מי רביעית נוטלין לאחר אפי' לשנים, ולא היא שאני התם דאתו משירי טהרה ומעיקרא
 רביעית בעינן. תנן התם מי רביעית נוטלין לא' ואפי' לשנים, טחצי לונג לשלשה אף לארבעה טו מלוג לחמשה לעשרה ולמאה טז.
 מגופת התבית שתקנה, פי' שהי' חלולה ונתונה ככסוי ע"פי חבית לשאוב הוהמא ומקבלת רביעית אבל חדה היא למעלה ואין
 לה בית מושב, והוא שתקנה לשבת בלא סמיכה, נוטלין ממנה לידים דהוי כלי, אבל בלא תקון בית מושב לאו שם כלי עליו יז
 וכן חמת וכפישה שתקנו נוטלין מהם לידים, אבל שק וקופה אע"פי שתקנו יח אין נוטלים מהם לידים אבל בכל שאר כלים
 נוטלים לידים כדתנן ריש ידים בכל הכלים נוטלין אפי' בכלי גללים כלי אבנים כלי אדמה אבל לא בדפנות הכלים ולא בשולי
 המחץ ולא במגופת כלים ולא יתן על חברו בחפניו, וטעמא שאין נוטלים לא בשבר כלי ולא בדבר שאין עשוי לקבלת מים, דאסמכינהו
 רבנן אמי חטאת כדתנן התם אין מטלאים ואין מקדשין ואין מיון מי חטאת אלא מכלי, אי נמי סמכינהו אקדוש ידים ורגלים
 דמקדש דתני' כל הכלים מקדשים יט והשוו חוץ למקדש כמקדש דתני' עבוד' טתנה אתן כהונתכם לעשות אכילת קדש בגבולים
 כעבודת מקדש, טה במקדש מקדש ידיו אף באכילת קודש בגבולים מקדש ידיו, אי בעבודת מקדש ידיו ורגליו אף באכילת
 קדש ידיו ורגליו, אמרת במקדש צריך ידיו ורגליו, באכילת קודש בגבולין אין צריך אלא ידיו נמצינו למדין נט"י מ"הת. ולא
 התירו חכמים לאכול בטפה אלא לאוכלי תרומה ולא לאוכלי טהרות כ. וכ' הגאון הא דאמרינן כא' לנט"י אם המים ד' מילין
 לפניו, או יותר ממיל לאחריו אין צריך להמתין על המים ואוכל כלי נטילה, אבל צריך ליטל ידיו בטפה שלא יגע בפה. אוכל

מחמת

נחל אשכול

א ר"ל דר"פ אמר חסא לריך לסקועי' במרוסת מחוס קפא (וצטבול ראשון איירי כפי' רש"ס דצטבול סיני כבר נטל ידיו למוצה) דאי לא
 לריך ל"ל נט"י הא לא נגע, ודחי ס"ס דלמא ל"ל לסקועי' דקפא מריח מויח ונט"י לריך מחוס דלמא נגע, וי"ל דזה דחוי בעלמא ולעולם
 בלא נגע א"ל נט"י (ולא כטו"ז ק"ח ס"ק וי"ז סבבר ספסו אף בלא נגע לריך נט"י) אך כיון דבאמת לכ"ע אין שייך סקוע
 במרוסת מחוס קפא אלא בצופן דלא סכית שאין לו לצטבול ראשון אלא מרור, ומוטב להדר אשאר ירקא שאין להם קפא ול"ל סקוע,
 ואפ"ס אמרו ר"ח ורבנן ור"פ נטל ידיו צטבול ראשון וכו' משמע דפסיטא לכו דלריך ליטל ידיו צטבול א' לכל ירק סוטל אע"פי שא"ל
 לסקועי'. ומוכרח דאפי' לא נגע במסקה צעי נט"י. ב חולין ק"ו, וכ' תר"י הטעם כיון שהוא מחוס סרך חרומה, רוב החרומות
 הם מפנה, דפירות אין חרומות מ"הת אפי' וענבים ויחיס אלא לאחר שנטשו יין ושמן דתירוש ויילכר כ', ומסקין אלה אין נאחזין
 בידיים אלא בכלי, וחרוזן זה לא יספיק לראצ"ד דס"ל זיחיס וענבים אפי' לאכול חרומות מ"הת כמ"ס מל"מ פ"ג דמעשר, ולא יתכן
 לראצ"ס דס"ל תרומת כל הפירות מ"הת, וי' דגזרו צפת שנילוש במים והוסכר, אבל רוב פירות לא הוסכרו, ומוגע מים מחוס שלא
 יתעפשו, ולא נטמאו מידים טמאות, לכך לא צעו פירות חולין נטילה אף ספירות תרומה ודאי צעו נטילה כדאי' פ"ב דבכורים
 ומגיגס י"ח ע"ב. ג אם ידע סידוי טהורות ואם לאו נוטלם בלא ברכה. ד חולין ק"ו. ה משמע צמיתא יכול א' להוציא חברו
 כחוס' ברכות מ"ה. ו סס מ"ה ע"ב. ז גם זה צתים' סס. ח חולין ק"ו ע"ב וכפי' הרי"ף עד סבור סיד לקנה וצחרי".
 ט סס. י ברכות ר"ב. יא פסחים ק"ו וכל זה תמלא צתים' חולין ק"ו צסס ר"ח, אלא סר"ח כ' דוקא שחרית ולאשכול כל שהוא
 שלא בשעת אכילה מהני, וי' דאף כיונת ר"ח לכך כמ"ס צ"ג. יב גזר שסופסין לו מים מן היאור והוא מוליד לשדית. יג ר"ל אי
 נקוב דילאי ככונם משקה וע"י נקב זה נחמבר הקלות הוילא דרך פי הכלי לנזר למוס שבסדר סהסופך סופך דרך פי הכלי לנזר
 והנקב מקלה מאחריו לנהר, ר"ס, בהא מטבילין הידים. וכ' תוס' הקילו לענין ידים דהוי סבור אבל לטבילת כל גופו לא, דלענין
 ערוז מקולות צעינן נקב כספ"ה ונזק אינו סבור, ומדלא כתבו דפסול נמי כיון דהוי תפי"א שהוא סופך המים חוץ הדלי, אין
 להוכיח כטו"ז צ"ד ר"א ס"ק מ"י המשכה מצטלת תפי"א, דשאני הכא שהמים מחויברין ע"י הנקב לנהר ולענין טבילת ידים הוי סבור
 צכונם משקה. לדעת סר"אס הרי"ף ל"ג מטבילין הידים דלא חשיב סבור, אבל תר"י לא ס"ל כן בפירוש הרי"ף, וגם רבנו כחרי", דל"כ
 הוי כ' הרי"ף מולק כדרכו. יד ידים פ"א. טז לפי חשבון הראשון יבא די צרביעית ומחמה אלא כיון דנפיסו גברי מייסין שלא ידקדקו ופי'
 ליטל עד הפרק שכל א' יתמס מפני חברו ר"ס. טז גומא קתני, כל זמן שמשפיקין המים לשפך על ידיהם ג' פעמים צ"י. יז כפי' תוס'.
 יח גרסת ר"ף, ובגמ' אע"פי במקבלין מים, שאין עשוין לקבל מים. יט צתים' כ"א ע"ב. ו צרייתא סמביא היא ספרי פ' קרח
 ופסמי' ע"ג פרי"ט עבודת מתנה קאי על מתנית כהונה א"כ תרומה צבולין בכלל וקרי עבודה, ומ"ה יודמה ספרי אכילת חרומה
 גם לענין קדוש ידים. וכל זה אינו אלא חסומכתא דאפי' נט"י לקדש שלמה גזר במ"ס לעיל ודומה לדרש ראצ"ע מ"ב. לכך כתב
 רבנו והסו ר"ל החכמים ואינו מ"הת. ב פי' לאוכלי חוליסן בטהרה וכ"ס לאוכלי חולין גרידא דלא זיהירי ואתו למוגע. ולרמב"ם
 אוכלי חולין גרידא מותרין במפה, וי"ל דר"ע צערובין כ"א מאוכלי טהרות הוי. כא פסחים מ"ו והוא פרום רב הוי ור"ף דין זה
 לענין

ספר האשכול, הלכות נטילת ידים והלכות סעודה.

מחמת מאכיל צריך האוכל ליטל ידיו אע"ג שלא נגע והמאכיל א"צ נטילה. אמר ר' זירא אמר רב לא יתן אדם פרוסה לשמש אא"כ יודע שנטל ידיו א' והשמש מברך על כל כוס וכוס ואינו מברך על כל פרוסה ופרוסה ב' ואי ליכא אדם חשוב בסעודה מברך גם על כל פרוסה ופרוסה, ואי אכלו שנים השמש מיסב עמהם דניחא להו לבוא למצות ויטון ג'. חנו דבנן לא יתן אדם פרוסה לשמש בין שהכוס בידו בין שהכוס ביד של בעל הבית, שטא יארע דבר קלקלה בסעודה ד' והשמש שלא נטל ידיו אסור ליתן פרוסה לתוך פיו ה'. אמר ר' חייא ו טים ראשונים צריך להגביה ידיו למעלה, אחרונים צריך שישפיל ידיו למטה, וטעמא שצריך להגביה ידיו, כדי שלא יצאו מים חוץ לפרק ויחורו וישמאו את הידים ו' ואחרונים צריך שישפיל ידיו כדי שתרד וזהו המאכל מעל ידיו. חנו דבנן הלכה בסעודה ח' אדם יוצא להשתין נוטל ידו אחת ונכנס, דבר עם חברו והפליג, נוטל ב' ידיו ונכנס, וכשנוטל לא יטל בחוץ אלא בפנים ויושב במקומו ונוטל, והטפוח מחזור על האורחים ט', דוקא אם חודר לשנות, אבל לאכול נוטל בחוץ ונכנס דמידע ידעו דאנינא דעתיה שכבר נטל י'. חנו יא' מי רביעית נוטלין לידים לא' ואפי' לשנים, איכא מאן דאמר דשמעינן ממטני' דמצוה מן המובחר ליטל ידים ע"י אחר ששופך עליהם, ואי ליכא אחר מניח החבית יב' בין ברכיו או מטה על צדה ונוטל כדי שתהא נטילה לשתי ידיו כאחת וטפי שפיר למיעבד הכי. ולי הכותב נראה שאין צריך ליטל ידיו כאחת דהא אמרינן בגמין יג' דאי משי חרדא שפיר דמי, דכי האי גונא טהורות לחצאין הלכך לאחר ששפשה ידיו יקח הכלי בידו אחת וירק על חברתה ואח"כ יקח הכלי באותה שטהורה וירק גם על חברתה וסגי להו בהכי. ובשחיטת קדשים יד' אבעי' להו מאי לקדש ידיו ורגליו בכיור, טמנו אמר רחמנא ולא בחוכו או דלטא אף בתוכו? ת"ש או שטבל במי מערה ועבד פסולה, כלומר אע"ג . . מו', הא מי כיור דומי' דמי מערה כשרין, כלומר אם טכנים ידיו לתוך כיור, ומשי לא, ומי מערה אצטריך ליה, שלא חאמר גופו טובל בהן ידיו ורגליו לא כ"ש קט"ל. וחונין לבעל הלכות דכתב: היכא דקא מסגי ע"ג נהרא וליכא מנא כהדי' למשקל ולמישא ידיה, לא לשקל מיא בתרא ידא ולמישא לאידך ידא . . מו' בנהרא דהוי רחיצה יד'. ואבעי' להו יתן כהן מאי שיקדש ידיו ורגליו במי כיור, דהאי כיור אי' לי' שלאבא יט' וכדבעי כהן לקדושי ידיה שקל מיא דבא בשלאבא לידיה ומשי ידיה ועבד ועבודה, וקמבעי' לי' למישך במי כיור גופא, ורחצו מטמו אמר רחמנא דאתא מיא משלאבא לידיה, אבל מישך ידיה בנוויהו לא, או דלטא לא שנא, והא דכתב מטמו לאפוקי אי שקל מיני' במנא, אי נמי היכא דשקל בתרא ידא ומישך לאידך, אבל מישך ידיה תוך מי כיור ועבד עבודה שפיר דמי, ואבעי' לא אפשטא כ' ואמר ר' אחאי כא' מדקמבעי' להו לרבנן הכי, שמע מינה דכי האי גונא רחיצה מקרי, דאי לא תיפוק לי' דבעינן ורחצו אחרן ובנין, אלא ש"ט הפשיטא להו דהוי רחיצה, ולא קספיקא להו גבי קדוש אלא משום דכתב מטמו, והשתא דאמרת רחיצה היא, מאן דבעי מיכל נהמא ואשכח מיא דרטו באגנא

נחל אשכול

לענין חפס בערוך גבל. א' שמא יספס ויחבל, כך ג' סר"ק, אבל גרסתנו לחוך פיו של השמש קסה פטיטא דלכול צעי נטילה ודון זה מפורסם בצרייתא שמביא בסמוך שמש שלא נטל ידיו אסור ליתן פרוסה לחוך פיו, ומאי קמ"ל ר' זירא? וי"ל דס"ד לפרסם בצרייתא שמש שלא נטל ידיו אסור ליתן פרוסה לפיו, היינו לפי אחר, דמאכיל נמי צעי נט"י, קמ"ל לפיו של שמש דלכול מ' מאכיל צעי נט"י ולא המאכיל וכו' ממוכר"ש. ב' לכת' חין קצט ואינו יודע אם יתנו לו יותר. ג' זכרות מ"ה. ד' אם דעת השמש על הפרוסה יספך הכוס, ואם הכוס ביד צע"הב ויראה שנתן אורח פ' לשמש חולי יקפיד ויספך הכוס. ה' חולין ק"ז ע"ב. ו סוטה ד'. ז' כ' הפוסקי' הסופך רביעית על ידיו כאחת ח"ל לחוס לה. ח' יומא ל', דוקא כשהיא יושב בסעודה עם אחרים וספסוף בידו אחת נוטל ידו צפגיהם שלא ימאדוהו שלא נוטל. ט' השמש מחזיר כלי המים על האורחים וסוף יש צכס אחד שצריך ליטל, וסלל להודיע שנטל זה, וסר"ק ל"ג והטפוח מחזיר חלל יושב במקומו ומחזיר פניו אל האורחים, אבל ס"ג ספ"ו דצרכות ברס. י' ולא ימאדוהו. וב' תר"ו הא דכסת' צעי נטילה בידו אחת סדרך לאכיל מעט צעעת סתי' כדי שיכול לשחות, ומפני אחרו מעט צריך נטילה, ומחוך סעקר הסתי' ימאדוהו שלא נוטל, לכן יטל לפיפס. יא' ידים פ"א, מחסנה זו חין ראי' ססניטלה קסא ע"י אחר, וי' כוננו לחסנה פ"ב דידים: נוטל ידו אחת וספספה בצברתה טמאה, ופרס סר"א"ס אם ספך על ידו אחת וספספה בצברתה כדי ליטל ב' ידיו, חין נטילה מועלת, אפי' ספך האחרונים על צ' ידיו צפ"א, לפי סהמים סספך על ידו אחת (ומיירי שאין רביעית) נטמאו, וכספספה בצברתה נטמאה וגם ידו סנגעה בה, וחין האחרונים מחטרין חלל המים שנטמאו ומחמת סיד טמאה ולא המים שצאו מחמת יד אחת הלכך הסופך על יד' ח' ונגעה בצברתה צריך לנגב ידיו חמלה והטוטל צריך שספך אחר על ידיו, ואם חין אחר יאחו הכלי בראשי חלבעותיו ויספך על סתי ידיו כאחת (ואו נחצות כא' וחין מטמאת זו לזו ער"ב) או יספך על זו רביעית ועל זו רביעית ואח"כ יספספס זו צזו (סרמז"ס ורצ"ד ס"ל הטוטל ידיו צריך לספספס) סהסופך רביעית על ידו כאחת חין צריך מים אחרונים לטהרם (דהוי כמו טבילה) כדתן פ"ב דידים ר"מ מטמא עד שיטול מיו רביעית. אבל לאשכול בסמוך מוחר לספסוף הידים זו צזו אם צזו מים הראשונים עליהם אפי' זו אחר זו וחין מטמאות ענינן ועי' בר"ם וד"מ ס' קס"ב וכו' ס' קר"ט סהביאו פוסקי' דס"ל אפי' אם לא נוטל ב' ידיו כאחת, רק כוננו ליטל גם אחרת, ונפל מים מיד נוטל על חצרתה שלא נוטל לא מטמאה, ולצ"י בהלוגי' חלקו ע"י, ויהו אם נוטל כל ח' לצדה צמים ראשונים וספספן מודי דלא מטמאות, וזהו סכ' האשכול לאחר שנטל מים ראשונים וספספס ואח"כ יכול ליתן מים שניים על אחת ואח"כ על השני'. יב' ספ"ח דידים וכו' ס' הרא"ש. יג' גטין ט"י ע"ב. יד' צמים כ"א. טו' ל"ל דטבילה מועילתא היא, מ"ו קדוש לא הוי דצעי כלי. טז' חסר וצ"ל: אלא לטכניוהו לחרוויסו צברתא, קן סוף צכ"ג ספ"ו דצרכות. יז' ל"ל הטבילה, קן צפ"ג וסאלחות פ' מזורע. יח' הכל חלסון ס"ג. יט' דדים, סכח ק"ב וערוך, וחין זה בגמ' חלל ס"ג מפרס האצעי' לכל ד'. כ' דפרוקא דס"ס לא מו מערה וכו' פרושו מכאן ליכא לאכתי דשרי חוך מו כיור, ואכתי לא אפסטה. כל זה לשון ס"ג סהביא דצרי סאלחות פ' מזורע, וצסאלחות סלפמינו חסר קלת וצס"ג נמלא מוסל. ובעל סאלת סלי' תתה על סאלחות, וכוא לא ראה ס"ג, גם מ"סכ סאל"ל דסאלחות מחזיר לסכסך ידיו בכלי דמוסכס מכ"הס דאסור, צמ"כ נעלס וממו חוס' חולין ק"ו וכו' קר"ט סכ' סס"ג וסיעשו מחזירין ססאלחות וכן צס"ע קר"ט מחזיר צעעת סוסק. כא' סוף ר' אחא וסצחא צעל סאלחות סהזכיר סאשכול ס"פ, וכוא ר' אחאי גאון סהזכיר רסצ"ס ריש כחיצות, אע"ג סצחמת לא

ספר האשכול, הלכות נטילת ידים והלכות סעודה.

או במשיכלא שייך ידיה בנויהו ושפיר דמי וכן הלכה ע"כ. והא דאמרין בגמ' א מאריתא דדילאי אין נוטלים דלא אתו מנח גברא. לדבריהם כך צריך לפרש כל היכא דאיתא מיא בכלי מנח אדם באו בין שהפילם על ידיו בין שנתן ידיו לתוכן, אבל במים ששפך בצנור וכבר פסק כח האדם ששפכם הרי בקרקע מונחים ונקרקע דמי וראוים לנטילת ידים אם הם בכשעור ב אבל לא לנטילה. המטביל ידיו במעין אע"פ שאין בו אלא רביעית ומטביל ידיו די, דלא עדיף מטבילת כלים דדי ברביעית, אבל במקוה כיון דבטלי לרביעית דכלים ג הכי נמי לידים בעי מ"ס במקוה ד. וכתב עוד בהלכות ה כי אמרין הצריך נט"י וברוכי הני טילי אי בעי למיכל נהמא ו אבל אי בעי למיכל פירות ו' טינין, אי נמי טמין דגן כדעבדינהו מעשה קדרה אע"ג דבעי ברוכי לאחריהם ו לא בעו נטילת ידים, ובתור דאכלי לא טומני, אבל אי מטנפי ידים אפי' לפירות צריך למיטא ידיה משום ברוכי, אבל אין מברך ענט"י, דלאו מצוה אותה נטילה, ולא חייבוה חכמים ח אף ט לנהמא בכה"ג. והוי לן דמ"ש כדעבדינהו מעשה קדרה ואכיל פטור מנט"י, לאו דוקא, דה"ה אי אכיל פת הבא בכיסנין ולחמניות ו דאינו מברך המוציא אי לא קבע סעודה עליהו וא אין צריך נט"י. יש מי שאומר שאם אוכל פחות מכביצה אין צריך נט"י. . . . דנטלו במטה יב.

ו' אמר ר"ח בר אשי אמר רב פת הצנוטה בקערה מברכין עליו המוציא וג'. פי' רבנו האי קערה הוי כלי שני ונותן הלחם בתוך מים רותחין המוצקים בקערה או שנותנין תחלה הלחם ויוצק עליו הרותחין עד שנימח ויהי צנום ופליג על רב הייא דאמר צריך שתכלה הברכה עם הפת, פי' שמשלים הברכה עם בציעת הפת והצנוטה כבר היא בצועה קודם שיתחיל הברכה ואין הברכה כלה עם הבציעה ואין מברכין המוציא. מתקיף ל' רבא מ"ש צנוטה דלא מברך המוציא, דכי כליא ברכה אפרוסה כליא, עם הפת נמי כי גמריה ברכה אפרוסה גמריה יד אלא אמר רבא צריך שתכלה ברכה על הפת, הוא חד לישנא ולישנא אחרינא טו אמר רבא מברך ואח"כ בוצע, ומפרשי רבוחא דהרי לישני חד מעמא אינון, דרבא בעי למיטר שלא יבצע ואח"כ יברך, אלא מברך קודם בציעה מו וכן הלכה. ולאו למיטרדא שלא יחתך הלחם כלל קודם ברכה אלא הותך תחלה בשעור שאם יגביה הפרוסה לא תפרד הלחם ממנה וכיון דעדיין אגורה החתיכה בלחם מקרי שלם ואחר הברכה מפריד הפרוסה מן הלחם, ויותר טוב שיעשה כן, שאם יתחננו אחר הברכה שמא יפסיק קודם שיאכל המוציא בדברים. וכ' בעל הלכות זו פת צנוטה בקערה כי ליכא ריפתא שלמה מברך עליה המוציא, ואי איכא מברך על שלמה וצריך שתכלה ברכה על הפת, ודוקא פת צנוטה בקערה דכיון דשדי רותחין עליה הוי ל' כלי שני, אבל רמא פת בקערה כלי ראשון מבשלא, ואע"ג דאית' בעיניה נפקא מתורת לחם ומברך עליה בורא מיני מוונות, דקתני יח גבי מצה ויצאין ברקיק השרוי ימ במבושל אעפ"י שלא נימוח והלכה כר'.

נחל אשכול

נסמך לגאון משנאת ר"ג כמ"ס רב שריא, ומי בתחלת מזה וי"ו אחר ד"ח. א חולין ק"ו. ב משמע קצת דס"ל כראש"ד חתנו מ"ס שאובין צקרקע מותר לטבול בהם את הידים, דליכא למימח דמייירי סכא דצויט דילאי ככוס ומסקה דהוי חבור ליאור כדאמרין בגמ', דא"כ שעור מ"ס נמי לא ליבטי, מיהו אפשר דמייירי דצויט דילאי ואס"ה צעו מ"ס דס"ל כר"י סהביא צ"י אפי' צויט צעינין מ"ס צנור דדוקא לענין שלא יחטבו כשאובין מהני החבור אבל מ"מ לריך סו"ה בהם מ"ס. וישו זה לדברי ס"ג הוא ממש יסוב הרמזין והסו"ה מחרי צ"ח. ג ע"י פסחים י"ו ע"ב ותוס' מיר ל"ח. ד כפסק הרמזים וע"י מ"ס האשכול בה"ה מהאורח. ה פ"ו דברכות. ו היינו שערך אכילתו פת אבל אי אוכל מליח ופת עמו שמצריך על המליח ואינו מצריך על הפת אין נט"י וכ"מ דברי רמז"ס: ח"י לידים אלא על לחם שמצריך המוילא. ז מעין ג' ברכות. ח מ' מזה כצפת אפי' ידיו נקיות. ט נראה ט"ס וז"ל אלא ליהמא. ואפשר שבא לימור היכא דנטול ידיו לפת ובחורך הסעודה נגע במקומות המכוסים דלריך לחזור וליטול ידיו אבל אינו מצריך כדעת מהרש"ל צמ" קס"ד, דמחוס נקיות חייב ולא מחוס מזה נט"י. וזג"ח שם הוסיף דל"ל אפי' הפרוסה צפוי ונגע צטוק וכה"ג, קודם שיבצע לריך נטילה, וכ' דר"חיו מדקו"לן אוכל מ' מאכיל צעו נטילה. יש לסתור דקודם שחשב לחוך פיו חייבוסו נטילה ולא מוכח אם כבר צפוי. ול"ג ראי' מזה דה"ה י"ד ה' אוכל בתרומה ומדעונו אצרוי אוחז בלחם וזולע התרומה, ופריך וסתמי' האוחז מניח וזולע לעולם, אמר אב"י במטילת עבה, רבא אמר אפי' חימח במטילת רכה כיון דעקר עקר, וקסה למה לא אמר אפי' ביד, אלא ודאי ביד אסור אפי' הפרוסה צפוי. ו ברכות מ"ג. יא אבל קבע סעודה עליהו דמצריך המוילא ובר"מ לריך נט"י. יב חסר וז"ל צסוכה כ"ו אמרין כשנתנו לר"ל אוכל פחות מכביצה נטלו צמסה ואכלו חוך לסוכה, ומסיק מחוס סוכה ה' יכול לאכול כביצה, ואכל פחות מחוס נטילה וצרכה, והא דנטלו צמסה מחוס נקיות פרי"י. יג ויס סברא לומר דס"ל דפחות מכביצה אין מתחמח טווחת אוכלין א"כ אין סברא שחגי נט"י מחוס סרך תרומה, אבל הביס ס"ל דטוחלת עלמו איתא אפי' פחות מכביצה (או מ"ה או מדרבין עתי"ט פ"ב טסרות) אלא שאין מוטא אחרים, ור"ל שאני סה"י כסן והסירו לאוכלי תרומה מפה, וא"כ י"ל אפי' פחות מכביצה ואפי' פחות מחיות צעו נטילה וכן קו"לן מספק יטל צלא ברכה. ומ"ס טו"ו פחות מחיות מפורס צסוכה דא"ל נט"י, אי לא מולתקי, דלפרס"י אפי' פ' מביצה לא, ולחיס' אין סברא אפי' לפ' מחיות. ועוד אי מתחלה לא תקנו נט"י לפחות מחיות או מכביצה למה לא אכל ר"ע כלום צערובין כ"א, דצוה לא שייך תרוך. חוס' מחמיר ע"ע ה' כיון דבתחלה לא תקנו רבין לשעור פחות כזו. יג ברכות ל"ט כפרוס א' של הערוך פת פרורה פחיתין צקערה וילק עליה חמין. יד לשון תכלה ברכה עם פת משמע כשמיסים הברכה כבר כלה ופרס הפת ולא הוי שלם בגמר ברכה. טז ער"אש. טז לפרס הגאון וכן דעת ס"ג שזנזא צסמוך קסה קוסי' חוס' הא קו"לן צק' ל"ז אפי' פרוין שאין בהם כיות אי אי' לכו תוריתא דיסמח מצריך המוילא א"כ למה כ' לר' חייא אינו מצריך המוילא, ותרך חוס' דר' חייא לא אמר אלא דאייכא לחס שלם לא משמע מדברי הגאון? וע"כ ז"ל דס"ל כפי' המאור דמייירי סכא צפרורין שאין בהם כיות וליה לכו תוריתא דנהמח וע"ז פליג רב חייא דאמר לריך שתכלה ברכה עם הפת כלומר כשהיא פת מצריך המוילא עי"ם ולא קו"לן כותי' אלא כר"ם צר אפי' אמר רב חייא ג' רי"ף ור"אש) ומצרכין המוילא על פת גוונה צקערה (כיון שאינו צסול כמ"ס להלן צס"ג) אפי' ליכא צפתחין כיות וליכא חואר לחס כפסק ר' יונה ור"אש וכן קו"לן עמוג"א קס"ח ס"ק כ"ה. יז פ"ו דברכות. יח ברכות ל"ח ע"ב, פסחים מ"א. יט סס"י.

כר' יוסי ולא כר"מ דאמר אף במבושל א. ואי יתבי בסעודה וקביעותא דגברי הוא ב. שרי חד המוציא לכולן וכן בברכת היין וענו כולהו בתריה אמן ונפקו, ומקמי דליבצעו בעינן למיחן מלח או ליפתח לכל חד וחד ג. וכיון דבצע המוציא אסור לאשתעווי עד דטעם אותה פרוסה. ואי אשתעי צריך למיהדר ולברוכי, ואי לא מיהדר אוכל בלא ברכה. ואי אישתעי במילי דצורך סעודה כגון הבא מלחו הבא ליפתח, או טול בריך טול בריך, או גביל לתורא ד נמי לא הוי הפסק ולא בעי למיהדר ולברוכי. וכ' בעל הלכות וכולהו לא התירו אלא בדיעבד. והא דתקנו רבנן קדושה והבדלתא וברכת התן בחר ברכת בורא פרי הגפן, דכיון דצריך לקדש ולהבדיל ולא אפשר ל' למיכל עד דמקדש ומבדיל הוי צורך אכילה ולא הוי הפסק, וכן ברכות התן חובה עליו ועל היושבים עמו לברוכי קמיה הקב"ה מעין אכילתו ושמתחם, וכיון דהכי הוא, הוי צורך אכילה, ומעטא דתקנהו על היין ה משום שאומרינן שירה על היין וכתוב נזירה דודיק מיין, אבל אי פוסק בשאר ברכות אפי' בדברי תורה ותפלה צריך לחזור ולברך. אתמר ו הביאו לפניו פתיתין ושלמין אמר רב הונא מברך על הפתיתין ופוטרי את השלמין ו' ור' יוחנן אמר שלמה מצוה מן המובחר, ולפ"ע מיהת על הפתיתין מברך המוציא כברייתא ח כל זמן שהפרוסות קיימות מברך המוציא ותרויהו מודי אם ברך על הפתיתין והניח השלמה יצא, ובמצוה מן המובחר פליגי והלכה כר"ו דקיימי כחנאי דברייתא ט אי תורמין בצל קטן שלם או חצי בצל גדול שחשוב ממנו, ור"ו קאי כרבנן דר' יהודה שאומרינן תורמין בצל קטן שלם, ורב הונא כר' יהודה דאמר תירם מן היפה ו והו"ל ר"ו כרבים. אבל פרוסה של חטים ושלמה של שעורים לכ"ע מברך על הפרוסה ופוטרי השלמה, דחטה לא לברך דחשיב טפי אלא דאקדמיה קרא ארץ חטה ושעורה וכל המוקדם בפסוק מוקדם לברכה יא ואמר רב נחמן יא שמים יוצא ידי שניהם יב כי הא דמר בר' רבינא מניה פרוסה בתוך השלמה ובצוע יג. אמר ר"פ הכל מודים בפסח שמניח פרוסה בתוך השלמה ובצוע דלחם עוני אמר רחמנא. איכא מאן דמפרש דר"פ לא טחמת פלוגתא דר"ה ור"ו קאמר הכי אלא דינא קמ"ל, בפסח לא לבצע אתרתי כשאר שבתות וי"ט אלא יטעט משום לחם עוני יד ואיכא דמפרשי הביאו לפניו פתיתין ושלמין, שהפתיתין אין צריכין בציעה להכי קאמר ר"ה קרובין הם לאכול מו ועליהן מברכין, ולא מעיינינן אי חביב אי לא, ור' יוחנן אמר שלם עדיף, ומר ברביה דרבינא ומשנת זלמן מו ברכו על שתייהן שזה קרוב לאכילה וזה הדור, אבל בפסח אפי' ר"ו מודה אעפ"י שאינו הדור מברך אפרוסה, דכיון דקרי' ל' לחם עוני שפיר דמי. ולפום הדין פרושא אם הביאו לפניו בפסח פתיתין ושלמה מניח פרוסה בתוך השלמה ובצוע, אבל אם כל מה שהביאו לפניו שלמין, לא צריך להניח פרוסה בתוך השלמה אלא בצוע על ב' ככרים כבשאר יו"ט. ואמר רב האי גאון הדין פרושא טפי מקרב, דלא אתמר אלא בהביאו לפניו פתיתין ושלמה, ה"נ בהביאו לפניו פרוסה קאמר שהוא רשאי בפסח לברך על הפרוסה, אבל אם הביאו לפניו שלמין שלא יהא רשאי לפרוס, אין לנו, דאי משום דדרשינן לה מלחם עוני לא אתמר אלא לרשות דומי' דהאי כובא דארעא ו' אמרינן נהמא הוא ואדם יוצא בו

נחל אישכול

אבל לא. א אבל החוס' כתבו (וכי קי"ל) אף במבושל אי איכא צפרודין כזת מצרכין המוליח, והא דאמרין שאין יולאין במבושל למנה אף שלא ימוח כ' סר"אם גבי שלקות צדק ל"ח דר' יוסי לא מסיק מבושל אלא במנה דבעינן טעם מנה, וקסא כיון דלחם איקרי מנה נמי הוי? ומלאתי בחר"י בשם חכמי גרסת, בעינן במנה טעם מנה עניי, לחם עוני, אבל מבושלת הויא מנה עשירה אבל לחם איקרי כפסגות הצרייתא דף ל"ז טמנה אפאה וצטלה אם הפרוסות קיימות מצרך המוליח. וברייתא זו תקפו לה"ג. אמנם ראיתי בגרסת ס"ג צברייתא טמנה לשה ופ"א אה ולא הזכיר וצטלה. והומק לימור דה"ג ה' גורם וצטלה וס"ל כר"ס ור"זן שסביא ר"אם צהל' חלה דהסיא צרייתא צטלה אם הפרוסות קיימות מצרך המוליח ר"מ הויא דפליג על ר"ו וס"ל צפסחים יולאין צריקו המבושל, דל"כ לא הו"ל להביאה, מיהו אפשר שהביאה מוסס תמלחה: הכוסס חטין מצרך צפ"הא. וממ"ס רב האי וס"ג אפי' אי שדי רותחין על הלחם הו"ל כלי שני ואין דינו כמבושל נראה דס"ל כרסב"ס צטבת מ"ג דערוי אינו מצטל, דל"ל דס"ל כר"ח דמצטל כדי קניפה, ח"כ אם הפת דק כדרך פת הלגומה צקטרה, כולה אינו יותר מ"ק ומצטל ע"י ערוי, והס סתמא אמרו אי שדי רותחין עליה הו"ל כלי שני, וממ"ט נמי לא יתכן למימור דאיירי צרותחין שנספק הקלות. ב ברכות מ"ב ע"א הסבו ח' מצרך ועי' דף מ"ג וחס' מ"ה וס"ע סי' רי"ג לדין די חס יסבו ציחדו. ג סס מ' וכחצו חוס' פת שלנו חסוב ור"ל ליפתח אבל סמך צמדרם להביא מלח. ד תן מספא לשור דהוי נמי עורך סעודה דאסור לאכול עד שיאכיל לבסמתו. ה אין אומרים שירה אלא על היין ברכות ל"ה ופרוסו הלויס לא אמרו שיר במקדש אלא לאחר הקרבת התמיד צנסוך היין אבל צסאר ברכות עקר הסמך ומוכירה דודיק מיין חוס' פסחים ק"ו. ו ברכות ל"ט. ז לפי הפשוט ל"ל דמיירי ספסתיין גדולים מן הסלמין ולפר"סי דוקא מצרך על ספסתיין ולחוס' אם ירנה אבל לפת"ס האשכול צסמך טעמא דר"ה דמצרך על ספסתיין וחס' דמקרבא סהיטייהו דלא נריך, ציעה וכו"פ כרצב"ד צתמיס דעיס, חס דומק לענ"ד דחס צין לרצ חייל וצין לרצא מוטצ סיכא הפת סלס קודם צרכה מיהו אפשר שמ"ס לקמן ואיכא רבנן דמפרשי וכו' אין זה דעת האשכול ודדייק לקמן ר"ה כר"י דחגי צלל גדול חסוב מומנו ומשמע אף לר"ה צעיין גדויס. ח כבר כתבנו לעיל לחוס' מיירי הצרייתא אפי' במבושל ולאשכול מבושל לא. ט מחתיין הויא פ"ב דתרומות. י ו"ט כיון דלדידי קאי כתנאי אפלוגתא דר"ה ור"ו וצגנ' מפרק היכא דאיכא כסן כ"ע ל"פ חסוב עדיף וסכא כליכא כסן דמי, ו"ל דס"ל דחמי' בעלמא הויא דצקוטא מיירי וחיגי' אפי' דזאיכא כסן וכו"פ כרמב"ם צפרוסו ומצורו פ"ה דתרומות עתי"ט. יא ברכות מ"א. יב לפי גרסת רבנו יולא ידי שניהם קאי אפלוגתא דר"ה ור"ו ח"כ דוקא צמין אמר אבל צפרוסת חטין ושלם דשעורים מצרך אפרוסה וכרצב"ד אבל לחוס' ורמב"ם קאי נמי על פרוסת חטין וסכי קי"לן. יג לא פורס אי מפרוסה או מפתיתין כרמב"ם וס"ע. יד יש לפרס צצווי"ט צעיין ב' סלמיס וצלע אחד דב' לחמיס צעיין חסוס זכר למן, צבת ופסחים קי"ו, וצפסמ גוטל סלס ופרוסה וצולע מפרוסה, אבל לדעת ר"ה גאון דצולע צצווי"ט מצ' לחמיס צ"י סי' רע"ד, אפשר סכונתו צפסמ לא ליצלע חסייכין אלא חותך מפרוסה. טו פי' כרצב"ד צצסגות על רז"ה. טז ווסחמו חגי חגא קמו' דרנב"ו מויח פ' חך סלמנה וצולע ח"ל מה סמך אמר סלמן. יז ברכות ל"ח ופרשו כרצשוני' פת הגלפה צקרקע. סר"ן צע"פ הביא

ספר האשכול, הלכות נטילת ידיים והלכות סעודה.

י"ח בפסח מ"ט לחם עוני קדינן ב' והיה ודאי לרשות אתמר, דליכא למימר דבעי כובא דארעא למצוה. מיהו מנהגא בעלמא בליל פסח שמניח פרוסה בתוך השלמה ומברכין ולא ידענא אי נהוג הכי בדוקא או כי היכא דמליק אדעתיה, ולא פשט. ולי הכותב נראה מנהג אבותינו תורה הבשבת וי"ט מביא ב' נכרים שלמים ומברך עליהם ובצע מחד כר' אשי א' אבל בליל פסח מביא שלמה ופרוסה, ומנוחה בתוך השלמה כי היכא דלהוי ב' לחמים וקודם שבוצע מן הפרוסה מברך עליה המוציא ועל אכילת מצה דמצות ליל פסח בפרוסה כדתני' ב' לחם עוני מה דרכו של עני בפרוסה אף כאן בפרוסה, וכיון שחייב לברך עליה ברכת המצה, יברך עלי' גם המוציא, כיון דאתעבדא בה חדא מצוה נעביד בה מצוה אחריתא כדב' אמי ור"א כי הוי מקלע להו ריפתא דערובא בשבת מברכין עליה המוציא ג'. ובעל הלכות כ' והיכא דמקלע פסחא בליל שבת בוצע על תרתין ופרוסה. ומעמי' הוי לך דבשבת בעינך למבצע על ב' נכרים שלמים דסבר בערבו שבתות ירד לחם משנה ולא בערבו יו"ט וסמך לזה נוסח מ"ש וברכתו מכל הימים וקדשתו מכל הזמנים ואמרו באגדה ברכו וקדשו במקן, ש"ט בשבת לא ירד אבל ביו"ט ירד. להכי אי חל ליל פסח בחול אין צריך לחם משנה, ומשום הדור מצוה מברך המוציא על השלמון ומצה על הפרוסה כך נ"ל פרושא. ואנו סומכין על מדרש שבת לא יהי בו לרבות יו"ט, לפיכך נהגינן בלחם משנה בכל יו"ט ונהגו בשלמין, ובליל פסח בשלמה ופרוסה כמ"ש הגאון ר' יצחק ו"ל. וכובא דארעא ד' מברכין עליה בירא מיני מוונות אי לא קבע סעודתי' עליה, ואי קבע וליכא ריפתא אחריתא מברך עליה המוציא וג' ברכות כטר זוטרא. ופי' כובא מאפה שלא בתנור על הארץ. ואמר רב יוסף חבוצא ה' אי אית ב' פהורין כוית מברכין מברך המוציא וג' ברכות. ופי' הגאון חביצא פהורין מפת מחוברין יחד ע"י דבש או מרק בלי בשול, ואי לית בהו כוית פת אין מברכין אלא כמ"ט ולאחריהן ברכה א' מעין ג', ור' ששת אמר אפי' אין בהן כוית מברך המוציא, והלכה כרב ששת מהמתרץ רבא למימרא וקאמר עלי' והוא דאיכא עלי' תורתא דנהמא. הלכך פהורים כה"ג שיש בהם תואר לחם אע"פי שמתוברין בדבש או מרק אע"פי שפחותן מכוית מברך עליהם המוציא, ואם אין להם תואר לחם מברך כמ"ט. ומשמע דלא התנה רבא דבעי תואר לחם אלא באין בהם כוית אבל יש בהן כוית לא בעינן תואר לחם. אבל פהורי פת שאין בהם חבור מדבש ומרק אע"פי שאין להם תואר לחם ופחותים מכוית אם רוצה לאכלם צריך לברך המוציא, דפת גמור הן ר'. אמר אבבי טריתא פטורה מן החלה, מאי טריתא איכא דאמרי מרתח גביל ז', וא"ד נהמא דהונדקא ה' וא"ד לחם העשוי לכותה ט' דתני ר"ח לחם עשוי לכותה פטור מן החלה ואם עשאה כעבין ו חייב בחלה. וכל שחייבין בחלה אי קבע סעודתי' עליהם מברך המוציא וג' ברכות. גרסינן בפסחים יא' הרובשנין והאסקריטין והסופגנין וחלת המסרה והמדומע פטורין מן החלה, חלת המסרת חלוט של בעלי בתים, והן חלות אפיות במסרת, הרגום של מחבת מסרת, וע"י שמן נעשה בטיגון ואין נאפה בתנור, המדומע איכא מפרשי טים וקמח מעורבין, וא"ד תבואה שכבר נתקנה יב' ונפלה תרומה לתוכה והכי מסתבר. אמר ריש לקיש יג' הלא מעשה אלפס הן, פי' לכך פטורין, ור' יוחנן אמר מעשה אלפס חייבין, והללו פטורין לפי שעשאן בחמה ולא באור, ומסיק בין לר"ל בין לר"י הרתיח האלפס ולבסוף דבק הבצק חייב בחלה דלחם הוא, דזה הוא כעין תנור, כי פליגי כשהדביק ולבסוף הרתיח, ר"ל סבר כמעשה חמה דמי ופטור, ור"י סבר אפי' הדביק ולבסוף הרתיח חייב, והללו פטורין שעשאן בחמה. ובי' רב אחא דהרתוח ולבסוף הדביק הו"ל כעין תנור, אבל הדביק ולבסוף הרתיח דמי למעשה קדרה, ור"י סבר לא שנא הכי ולא שנא הכי חייב. ובעל הלכות והגאון ר' יצחק ורב אחא ו"ל פסקו כריש לקיש יד' וכ' בעל הלכות איכא מאן הפסק כר' יהודה דאין לחם אלא האפוי בתנור לבד מן אבל מעשה אלפס בון הרתיח ולבסוף הדביק ובין הדביק ולבסוף הרתיח פטור ואין קרוי לחם ואין חייב בחלה ואין יוצאין בו בפסח ואין מברכין עליו המוציא. ואשכחנן פרכא דבפרק החולץ טז קאמר האי חלוט מצה הוא למאי הלכתא, שויצא בו ידי הובתו בפסח, אלמא אע"פי דחלוטו מעיקרא כיון דהדר אפה בתנור או באלפס לחם מקרי ואדם יוצא בו י"ח בפסח יז'.

ומהיכא

נחל אשכול

הביא זה גם כסס ר"ס גאון. א ברכות ל"ט ע"ב אמר ר"א כי הוין בי רב כהנא. ב פסחים ק"ו. ג ברכות ל"ט ע"ב ועל מה שכתוב עתה לפרט דברי ה"ב עתים' ביה צ' ע"ב ופסחים ק"ו. ד ברכות ל"ז ע"ב פרשתי בסמוך ור"י פרט עושה מקום חלל בכירה ונותן סס מים וקומח. וז' ה"ר"ש דלא גרסינן כוונתו פטור מן החלה חלל חייב דהא יולל צו בפסח ועב"י ס"ס קס"ח דמקרי עיסה חבל אין לו גורת פת. ה סס ועתים'. ו כל אלה מחליקין' כ' נמי כר"אש ותר"ו והכי קיי"לן, חבל מ"ס אפי' נתבטל הפת אס' יש כוית מברך המוציא פליג האשכול כמ"ס לעיל. ז גרסת ר"ף, ופר"י נותנים מים וקומח בכלי ובוטחין צפק וחל"כ סופכין על כירה נסקת. ח צלק סאופין צספור ומוסחין תמיד צסמן או צמי פירות. ט אופין בחמה ולא בתנור. י ערוכה ומקוטפת כגלוסקאות גלי דעתו' ללחם עשאה. יא דף ל"ז דובטנין מטיגין צדבס, איסקריט ליטחו רכס והאפי' על גחלים, סופגנין כססוג ורקיק דק. יב נטלו מונס תרומות ומעשרות והיאל חולין וכסנעס עיסה ולא נטלו סלחו נתערב צס סאה תרומה והחולין פחות מק' דאסורה לישראל פטורה גס מחלה. וכ' ת"יט פ"א דחלה צהלה דרבין צ"א כ"א מיירי, דאי דאורייתא חד בתרי בטיל ולא אחא דמוע דרבין ומפיק חלה דאורי'. יג סס בפסחים. יד ט"ס יס' כלן סהסאלות פ' לו וס"ג פ"ו דברכות ור"ף פ"ב דפסחים פסקו להדי' כר"י ומביאין ראיות מולא חסוב ציבמות ל"ז גבי מילי הסלכתא כר"ל. והר"ף כ' בצסמחי' חבל צעל סלכות אמר תסחי' דרב כסן דק סלכס כר"ל (בס"ג סבידיו לא נמלא) ח"כ כך ל"ל בצספוי: צעל סלכות וסגאין ר"י ורב אחא פסקו כר"י, ורב כסן דק פסק כר"ל, וגס ר"ח פסק כר"ל תוס' פסחים סס. רב כסן דק ה' ר"ס מחיבטח דסורא סביב ד"א תק"ע. מן פסחי' ל"ז ומפרש רבא דכ' לחמס בתנור אהד. האפוי בתנור אחד קרוי לחם וסלחו אפוי בתנור אחד אק"ל. טז יבמות מ'. יז ס"ל נחלט מעיקרא והדר אכס סוי סחי אפיות, ואפ"ס נקרא לחם, ס"י חין סלכס כר"י, ר"ן. ועל כל מה שכתוב

יח. ומהיכא למשרי המוציא א מהיכא דגמר בשולא ונאפה טפוי. מי שאכל ושכח ולא ברך המוציא, אי לא גמר סעודה חוזר ומברך המוציא והדר אכל, ואי גמר סעודה לא מברך דנראה ונדחה אינו חוזר ונראה ב. שכח והכניס אוכלין לתוך פיו ג מסלקן לצד אחר ומברך, ותני' אידך פולטן, ותני' אודך בולען? הא דתני בולען במשקין ד הא דתני פולטן במידי דלא טאים דלאחר שהוציאן מברך ואוכלן, והא דתניא מסלקן לצד אחר במידי דטאים דמברך בעודן בפיו, ומידי דלא טאים נמי לסלקי' לצד אחר ולבריק? משום שנ' ימלא פי תהלתך. טהא שמעינן מאן דמברך ברכה צריך לברך מלא פומיה ולא לגמגם. והא דאמרין גמר סעודתי' לא יברך, הני טילי ברכה דקמיה מיכלא ומשתה כגון המוציא וברכות פירות ומגדים אבל ברכות בתר מיכלא תנינן בהדי' ה. מי שאכל ושחה ולא ברך בית שמאי אומרין יחזור למקומו ויברך ובית הלל אומרין יברך במקום שנוכר, ומחלוקת בשוגג, אבל במידי לכ"ע יחזור למקומו ויברך. הני חרי תלמידי חד עבד כב"ש בשוגג ואשכח ארנקי, וחד עביד במידי כביית הלל ואכליה אריה, וכן רבה בב"ח שכח ולא ברך וחזר למקומו ואשכח יונה דדהבא, דמתילא כנסת ישראל ליונה שנ' ו. עד מתי מברך, עד כדי שיתעכל המזון שבמעיו, וכמה, כל זמן שאינו רעב מחמת אותה אכילה, וה"ה במאכל פירות ומשקין כל זמן שאינו תאב להם עדיין לא נחאכלו ומברך לאחריהם. וכן בעל הלכות היכא דמספקא ל' אחר אכילה אי ברך אי לא ברך, אי משבע מינין אכל דמחייב אחריהם ברכה ז מספקא הדר ומברך, ואי משאר מינים דברכותיהן דרבנן, מספקא לא הדר ומברך וכ"כ ר' אחא משבחא, וחוי לן אי הדר, הדר אכולהו דאי לא הדר אהטוב ומיטיב כיון שהיא דרבנן אתי לזולתי בי' ה דמהאי טעמא רב אשי עני לי' בלחישא ט ואי לא אכל אלא כוית . . י. כל הברכות כולן אע"פי שיצא מוציא יא חוץ מברכת הלחם והיין יב, אבל ברכת הלחם של מצה וברכת היין דקדוש אע"פי שיצא מוציא, דחובה הן וכל ישראל ערבין זה בזה, ומחויב בדבר מקרי מוציא רבים י"ח. וכ' בעל הלכות יג כד אכיל כוית דגן טפיק ידי חובת ב"המו מאן דאכל שעור דרבנן. כוותיה או כוית או כביצה דרבנן נניהו כדאמרין והם מדקדקים עד כביצה ועד כוית יד אבל אינהו אכלי כדי שביעה ואיהו אכל כוית לא טפיק כוית שעורא דאורייתא אבל מברך מאן דאכיל ושבע. ולא נהיר לן, דהא בהדי' אמר ר' יוחנן טז להוציא רבים י"ח צריך לאכול כוית דגן, אלמא בכוית מוציא אחרים שאכלו כדי שביעה, והא דאמרין ברכת הלחם והיין אינו מוציא מי שאינו אוכל, היינו טעמי' דליכא בי' משום ערבות דמצוה, דאחר נמי יכול לפטור ממנו ולא להני. ולא לברך, להכי בברכת הנהנין אינו מוציא מי שלא ירצה להנות, אבל ברכה שלאחריו שכבר מחויב בדבר ואינו יכול לפטור עצמו לאו ברכת הנהנין היא אלא מצוה רמי' עלי', ואחר של' אכל יוכל להוציא מושם דכל ישראל ערבין זה בזה. וברין אפי' לא אכל מידי יכול להוציא אלא מפני שאומר שקר בדבור שאכלנו, אמרו שצריך שיאכל כוית דגן. ותו דמחויב בדבר . . טז ומאי דאמרין בירושלמי יז דברכת המזון אינו מוציא מי שלא אכל דכ' ואכלת ושבעת מי שאכל מברך, דההוא אם לא אכל אפי' כוית דמוציא שקר טפוי אם אמר שאכלנו להכי אמרו שאינו מוציא אחרים וסמכו על לשון הכתוב. ודאי מצוה מן המובחר שיברך מי שאכל כדי שביעה ושבע טעם בעינן יח. רב הונא אכל חליסר דיפתי יט אמר לי' רב נתמן עדיין כפין מר ב אלא כל שאחרים

קובעין

נחל אשכול

שכתוב צטס ה"ג אינו צדיק, אבל הר"ף צפסחים הביא פרכא זו, וכבר קדמו בזה שאלות פ' לו. א סנהדרין ק"ב. ב ברכות י"א ולסון הגמ' הוציל ואידימי אידמי והאשכול סיגרא דלישנא סוכה ל"ב ע"ב נקט. ומשמע דאין לררך לחזור ולאכול, ולא ככלבו. ג טס. ד ולהרבה פוסקי' יברך אחר צליעה, דבשעת צליעה לא הי' סוכה וכו' קתא טובר לעשיחן, לאשכול לא יברך. וגם לא קאמר דיברך בהרסור וכבר פסק ס' וי"ז דלאו כדבור דמי. ה ל"ג, ובהא צ"ה נמי מודי ססמחמיר ח"ג צ' חוס' ל"ב ע"ב. ו ככפי יונה נמשך בכסף, חליס ס"ח וקאי על ישראל מה יונה חיה נללה חלל צכפיה, חף ישראל ח"ג חלל צמית. ז וכ"כ ר"ח, רש"ל, טור ס' ר"ט ורי"ז ורמב"ן בלקוטיו ולא כרמב"ם דס"ל בר"המו לצד דאור'. והא דאמרין ברכות מ"ד לרבנן ארץ הפסיק הענין דוקא לענין ג' ברכות שלמות חלקו רבנן מהאי טעמא. דמ"ה חס אמר חיה ברכה על המזון או הון וכס"ג יונת כמ"ה כרמב"ם, ומ"ה בגמ' מ"ג לענין ברכות הארץ וירושלים מקראי אסמכתא בעלמא. ואף לחוס' סס"ג ברכת הארץ וירושלים נמי עקרא דאור', ומסה ויוסע רק המטבע חקנו, מ"ה מודי חס הזכיר הון והארץ וירושל' בברכה ח' נמי מ"הת (ודבריהם דף ט"ז לענין פוטלים דהוי עקרא ל"ט) ולהכי הי' כח צ"ה צשאר וי"ז מינין לחקן ברכה ח' מעין ג'. ח וי"כ מג"ח צסי' קפ"ד. מיסו לא"ר ומרס"ל ס' צ"ה ליכא למיחס דחיי לזולתי כמ"ה מג"ח צסי' קפ"ח ל"ט אי יברך דהוי ספק ברכה לצטלה דבדרבנן לא אמרין יחזור ויברך וכ"כ לח"מ פ"ב מהל' ברכות וכ"כ סג"א ס' כ"ה ח"ג דקיי"לן כרמב"ן ברכת החורה דאור', בספק חס ברך לא יחזור ויברך חלל ברכה ח' אשר צמר צנו סהיא המעולה שצב"הת כדאי' ספ"ק דברכות ואינו רשאי לברך יותר משום ספק לא חסא. ט ברכות מ"ה רב חשי לא מסיים בקול חזון על צוה צרחמיו ירושלים (קיי"לן אחר גמר ברכותיו עונה חזון וצרכה זו סיומא דברכות המזון דאור') דהיכא דלא לזולתי בצרכת הטוב והמטיב. י חסר וי' סג"ל ואם מסופק חס ברך חל"ל וצרך דהוי ספק דרבנן כמ"ה חוס' מ"ט ע"ב דמדבריהם, והוקא כדי שביעה הוי דאור' וכ"כ מג"ח ועי' ח"ד. יא ר"ה כ"ט. יב וכן כל ברכות הנהנין, שבאלו חין לומר ישראל ערבין ז"צ שאין חוצה, דאי צעי לא ליהי ולא ליברך. ונקט כהא לחס ויין חף סהס מחללים עקרים ועוד דליכא צהו לאסריהם חיובה דאור', מ"ה חינו מוילא חס הוא לא יאכל ולא יתחייב בזהות ברכה. יג פ"ז ברכות. יד ברכות כ'. טז סס מ"ח. טז ל"ל דמחויב בדבר מקרי כיון שחכמים סריכוכו לברך, ולא אמרו חזון מברכת הלחם והיין חלל חסם לא יאכל כלל הוי לצטלה וגם האמר לא לריך לאכול. אבל חס המוציא לריך לברך ספיר דמי לסוילא אחר שאכל כדי שביעה, קתא מזה צר"חש. יז פ"ג דברכות. יח והר"חש כ' דירושלמי למנוס מן המובחר מייירי. יט ברכות מ"ב, בני חלתא בקבא ולא בריך כ"ל. ב כך גרסה רי"ף. והאשכול סציאו כאן דקמ"ל דבעינן פה סהא צביסין לא חלי' חס הוא קובע סעודה ושבע ומזון חלל חס אחרים קובעין חף הוא לריך המוציא וב"המו צשאר חל"ל לענין צ"המו דאור' לריך סיהי הוא

סכט

ספר האשכול, הלכות נטילת ידים והלכות סעודה.

קובעין עליו סעודה חייב לברך המוציא ובר"המו אם קובע עליו סעודה כמ"ש למעלה א' אע"ג דלאו פת גמור הוא ודהני תליסר ריפתי לאו פת מטש הווי אלא פת הבא בכיסנין ב'. ואשכחן לבעל הלכות וטר רב הונא אלוף ג' דאמרי לא ידענא מאי קאמר רב הונא, ולדידן מידע ידע דמ"הת בעינן שביעה ודרבנן אמרו עד כוית ועד כביעה, אבל בפת הבא בכיסנין לא אחמרי לברך המוציא וג' ברכות בכוית או בכביעה וכל שאינו קובע סעודה עליו מברך לפניו במ"ט ולאחריו מעין ג'. וסבר רב הונא דאף אי אחרים קבעי סעודתיהו עלי' והוא אינו שבע טמנו לא בעי לברוכי ג' ברכות ואמר ר"ג דכה"ג ודאי חייב לברך ג' ברכות. גרסינן בפסחים ד' יתיב רב חסדא וקאמר הא דאמרת שניו טקום צריך לברך ה' לא אמרן אלא בדברים שאין צריכין ברכה לאחריהן במקומן כגון פירות ויין ו' אבל דברים שטעונין ברכה לאחריהן במקומן כגון פת וטיני דגן אין צריך לחזור ולברך המוציא, מאי טעמא, לקבעיה קמא הדר, ורב ששת אמר אחד זה ואחד זה צריך לברך, ופריך מברייתא חברין שהיו מסובין ועקרו רגליהם לצאת לקראת חתן וכלה כשהם יוצאין אין טעונין ברכה לאחריהן וכשהם חוזרין אין טעונים ברכה לכתחלה, במה דברי' אמורים בומן שהניחו שם וקן או הולה, אבל לא הניחו שם וקן או הולה כשהן יוצאין טעונים ברכה למפרע וכשהם חוזרין טעונים ברכה לכתחלה ומדקתני עקרו מכלל דבדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומן עסקינן וטעמא דהניחו שם וקן וחולה, אבל לא הניחו כשהם יוצאין טעונין ברכה למפרע, וכשהם חוזרין טעונין ברכה לכתחלה וקשי' לרב חסדא? אמר רב"י מאן תנא דההיא ברייתא ר' יהודה פי' כיתודאי אתיא. וקאמרי מקצת רבותא ז' הלכתא כרב ששת דבריייתא כותי' ואע"ג דשני רנב"י דבריייתא ר"י, לא סמכינן אשנויא, הלכך בלא הניחו שם אדם כשהן חוזרין טעונים ברכה לכתחלה ה' וכו' בעל הלכות ט' היכא דאכל נהמא ואצטריך לאפנוי, ואול ואפני, הדר שארי המוציא ברישא והדר אכל, ולגבי תפלה אע"פי דצלי רובא דצלוחא הדר מצלי מן רישא. וקיימא לן דאין צריך לברך בסעודה על כל כוס וכוס י' אלא אכוס קמא ואכסא דברכתא י"א ואי אמלוק אמלוכי ודאי צריך לברך על כל כוס וכוס. ובהלכות כ' שאף אחר כוס ברכת המזון אינו מברך ולא חוי לן טעמא, דודאי בברכת המזון חוי הפסק יב'. ברך על היין שלפני המזון פטר את היין שלאחר המזון וג' דוה לשחות וזה לשחות, אבל ברך על היין שבתוך המזון לא פטר את היין שלאחר המזון דוה לשרות המאכל וזה לשחות יד' כך פסק הגאון ר' יצחק. ויש מקשים כיון דרב פוטרי איך פסק כותלמידיה אין הלכה כותלמיד במקום הרב מו' ויש להשיב, כיון דרב הונא ורב יהוד' וכל תלמידי דרב אמרו אינו פוטר, ש"ט דידעו דרב הדר ב' ויין שלאחר המזון פי' יין שבא לאחר סעודה קודם ברכת המזון, דלאחר בר"המו ודאי צריך לברך כדאמרן. בא להם יין בתוך המזון כל אחד מברך לעצמו, לפי שאין בית הבליעה פנוי מו', אחר המזון אחד מברך לכולן. היו יושבין בלי הסיבה כל א' מברך לעצמו, הסבו אחד מברך לכולן והוא אוטר על המוגמר אע"ג שאין מביאין המוגמר אלא לאחר סעודה וז' ונשאל הגאון ר' יצחק האיך פרש הרב רבנו הננאל הבועץ הוא מברך על המוגמר כשהביאו בתוך הסעודה אע"פי שאין

נחל אשכול

שבע מומי. א' ס"ס ט"ז. ב' שולוס בדבס או חלב ויש פרושי' אחרים עיי' קס"ח סעו' ז'. והכ"ף גרס צדקי' רב הונא חכיל מפת הבא בכיסנין. ג' הפטר ססות רב הונא ורי בר יוסף נפומבדיתא, כגיב ד"ה ת"כ, כי מר רב הונא בר יצחק הלוי מפומב' צבימיו תקנו לגבות כתובה ממטלטלין דיתמי מי מלאה סה חמרי' וסיים רבות חמרי' צעני הלכות רב יהודאי ור"ס מקיירת. ד' ק"ה. ה' אכל במקום זה ושנה מקומו. ו' כפרוס ר"ס דין נמי ח"ט צרכה במקומן. ז' לטון סר"ף. ח' מוס משמע דנריך נברך המוילא לרב שסת חבל לא סנריך נחזור ונברך ברכת המזון וחכ"כ המוילא כמו ספרס סר"ן וכב"י, חלח כחוס' דמנז' סדין כססן יולחין נריכין לברך צ"המו, חבל חס לא צרכו צ"המו וסורו למקומן ומברכין המוילא וחכ"כ צ"המו דעוה נשתי חכילות. ולדין לח ל"מ דקיי"ן ס' קע"ח כרב חסדא. ט' פ"ז דברכות. י' פסחים ק"ג ע"ב. י"א שטות לחסר צ"המו. יב גס סר"חש צפסחים סס הסיג בלאחריו על ס"ג. יג ברכות מ"ב ע"ב. יד חבל יין ספסי המזון כגון יין קדוש פוטר יין שבתוך סעודה דנטות מפיק לשרות כמ"ס ת"ס ולדין שאין חו וסלקין ידיו מן הפת עד צ"המו סכל נקרה יין שבתוך המזון ויין סלפני המזון פוטר. טו סוף נוס דס י"ד ע"ב וסר"ף מביח כול זה ספ"ב דפסחים ולר"ן רפ"ק דסוכה דוקא נמלק עמו צמיו. טז חין לבס על המוצר חלח לבנות ר"שי, וסר"חש סקסה מ"ו יכולין לשמוע סברכס ופרס צסס ירוס' סמין יכולין לענות חון, דחין מסימין צסעודס סמח יקדים קנה לוטס כד' תענית ס', חט"ג דשומע כעונה ויולח בלתי חון, חייסיקן סייעס ויבח לידי סנה, ויס ליסב פר"סי כיון דשומע כעוה וכחו הוה ענוו מוצר, לחו מורח חלעס סייעסכ בלכילס, ומס"ט כ' ירוסלמי פ"ב דברכות נפטרו פועיס מוצרס ג' דחסור לברך ועוסק במולאכתו. יז לוסס חלסכול (כמו ספרס צסמודך) קמי וסוה מוצר על מוגמר על המוצר המוילא. חבל לגרסתו צמסנה קמי על המוצר על יין לחסר המזון וס"רשי דמוגמר צח לחסר צ"המו, וסמוצר על היין לחסר המזון (קודס צ"המו) מוצר על המוגמר, חט"ג סבר"המו מפסיק צין יין נמוגמר. וצמ"ד מ"ג פריך חמאי? סוחיל וטול ידיו חמלה צמחרוה סוה מזומן לברכה. ולריכין לפרס כמו דבכל ימות סנה (סלחין יוסבין לשחות חסר המזון) סוטל ידיו חמנה צמחרוה סוה מוצר צ"המו כיון דסתחיל צמורה, ס"ג המוצר על היין לחסר המזון יס לו חזקס בכל מוס דמסלסל צחר סכי סכוס וטול ידיו חמלה ומוצר צ"המו ועל המוגמר. וי"ל סכך סבין צ"י דברי ר"שי. וחינו מוצין מ"ס תי"ט עליו, סכוס סבר לר"שי צח המוגמר דחיירי צ' קודס צ"המו כתר". ויחל לפר"שי דמתני', וליחל לגרסת ר"שי צמ"ג חמאי ופי' סוחיל וטול ידיו צמחרוה זוכס לצ"המו, ולח"ט המוגמר קודס נטילס סתיכף לחסר נט"ו חחרוים צ"המו צני הפסק כד' דף מ"ג, ולל קרב חמ"ז. חלח דחאי לר"שי חיירי צמוגמר לחסר צ"המו, ולל חסגס סב"י צמס סכ' חר"י צסטת רס", כיון דר"שי לפנינו צמתני' וגרסתו צמ"ג ל' דס"ל כרמב"ס דצמוגמר לחסר צ"המו חיירי. חבל נתר"י ממוגמר קודס צ"המו חיירי, לריך לגרוס צמ"ג חמאי? ומסני מסייע לרב דלחור סוטל חמלה צמחרוים מוצר צ"המו, כיון דסתחיל צמורה, ס"ג המוצר על היין לחסר המזון מוצר נמי על מוגמר סבל לחסר המזון קודס צ"המו וכך גרסת רב"ד ור"ה. וסלסכול סכותב סכסו ח' מוצר לכוין וסוה חומר על המוגמר, לח גרס כן צמסנה, חבל סחויט צכווס חליעחל, לחסר המזון ח' מוצר לכוין, לסורח דוסוה מוצר על המוגמר לח קמי חמברך על יין לחסר המזון חלח על

ספר האשכול, הלכות נטילת ידים והלכות סעודה.

שאינו דרך להביא אלא לאחר הסעודה וכל השאלה וכו' א, והשיב כך הוא כמ"ש רבנו המברך המוציא כשהסבו הוא ב מברך על המוגמר בסעודה לפי שהוא מווסן לברך עליו, כמו דאמרין הנוטל ידיו תחלה לאחר הסעודה הוא מווסן לברכה, וטעם יפה בירושלמי דבמוגמר תוך הסעודה מיד שתעלה תמרתו הכל מריחין באותו פעם והייבין בברכה ג הלכך צריכין למי שמברך לכולם ויענו כולם אמן בשעת הנאתן בו, אבל בין אין לא' מהם הנאה עד שיוגיע לפיו ובאותו שעה יברך עליו. ומה שאמרתם אם כולן נהנין מה הפרש יש בין תוך סעודה לאחר סעודה. תשובתי אין ביניהם הפרש לענין א' מברך לכולן, אבל יש הפרש במברך, שאם הי' בתוך הסעודה יברך אותו שברך המוציא, ולאחר סעודה הי' המברך הוא או זולתו, לפי שאין מווסן אלא לברך על כל מה שבא בסעודה, ואח"כ פסק זמונו, וחוד הומון לאותו שנמל ידיו תחלה שהוא מווסן לברכה. ואף שאמרנו דוקא הסבו אחד מברך לכולן, אי אמרו ניוול וניכול לחמא בדוכתא פלן אע"ג דלא הסבו וכל א' אוכל מכברו היו קביעות וא' מברך לכולן ד. וכו' רב האי יין נמי בעי הסבה, ומחני הסבה כפת דאחד מברך לכולן, ואע"ג דרב פליג ומפרק מאי דאקשו מברייחא עלי, מ"ט לא מסתייע מינה ודחוי בעלמא הוא, דפשטא דברייחא בלא הסבה בעו אורחים למברך כל חד וחד איין ודוקא בהסבו א' מברך לכולן, ולא משום דדעתיהו למעקר בעו הסבה ה' אלא אפי' בבעל בית, בלא הסבה א' מברך לכולן ו. וחוי לן דיין דוקא חסור כפת . . . ד. ומה שאמר הגאון אפי' יושבין אצל בעל בית לאכול בעו הסבה, צריך עיונא, דבירושלמי קתני עלה ח ר' יהושע עליו אמר בשבוע הבן מ' היא מתניחא, הא בעל בית בתוך ביתו לא, ור' חייא אפי' בבעל בית בתוך ביתו בעו הסבה, וכיון דקיי"לן הלכה כר"ב כל בכל מקום ו משמע בבעל בית היו קביעות אף בלא הסבה. ובבא להם יין בתוך הסעודה לא מהני הסבה וכל א' מברך לעצמו כדאמרן. ואי לא קבע אינש סעודתו על המים כי אם על היין ובעי למשתי מים בתוך הסעודה יא מברך על כל כוס וכוס אי נימלך הוא, ואי קבע אמיא מברך אכסא קמא ואכסא דברכתא יב ומאן דאורח' למשתי מיא בתר סעודתיה כמ"ש אחר כל אימלך אכול מלח ואתר כל שתיתך שתה מים יג לא צריך לברוכי דהוי צורך סעודה יד וכל מידי דזמנין דאכיל בעי ברוכי טו.

יט. אמר רב פפא הלכתא טז דברים הבאים בתוך הסעודה מחמת הסעודה אינו מברך לא לפניהם ולא לאחריהם, דברים הבאים בסעודה שלא מחמת הסעודה טעונין ברכה לפניהם ולא לאחריהם, לאחר הסעודה טעונים ברכה בין לפניהם ובין לאחריהם. וכו' רבנו האי הא דקאמר דברים הבאים מחמת הסעודה, איכא תרי פרושי. איכא דמפרש דברים שהביאם מחמת הסעודה יז ואיכא דמפרש דברים שדרכן להביאן מחמת הסעודה יח. ודקאמר בתוך הסעודה ולאחר סעודה מפרש חד אם הביאם בתוך הסעודה או לאחר סעודה כפשטי' יט, וחד מפרש שדרכן להביאם בתוך הסעודה ודרכן להביאם לאחר הסעודה ולעולם הובאו תוך הסעודה קאמר כ ולפרוש קמא כל הבא מחמת סעודה בתוך הסעודה כמיני קדרה פת פוטרן מזה ומזה ותאנים וענבים נמי אם נתכוון לאכול פתו בהם נפטרו מפת, אבל תאנים וענבים שהובאו תוך הסעודה שלא מחמת הסעודה דהיינו שאין אוכל עמהם הפת אלא לתאוחם לבדם כא טעונין ברכה לפניהם ולא לאחריהם, ואם הביאם לאחר סעודה טעונים ברכה לפניהם וגם לאחריהם כב. ולפרוש

נחל אשכול

הסבו א' מברך המוציא לכולן מה נמי מברך על מוגמר הבא בחמט סעודה, ואע"ג שאין רגילים להביאו אלא לא"ס הסתא שמציאין בחמט, הבוע מברך וכך סיטת הגאונים (לראב"ד אפי' על המוגמר לאחר זר"סו הבוע מברך) ועל פרוש זה קאי מ"ט אשכול בסמוך. א הסתלה נחצרת מתוך הסתוסה. ב כמ"ס וסוף מברך על המוגמר קאי אריסא הסבו א' מברך לכולן המוציא, ומסיים במסנה אע"פי שדרך המוגמר להביאו אחר הסעודה קודם זר"סו, מ"מ אם הביאו תוך הסעודה המברך המוציא מברך עליו, כיון דעביד ל' יקרא צחה, באידך נמי, וע"ז קאמר בגמ' (לגרי' רי"ף) אע"ג דאיכא דעדיף מיני' מ"מ כיון שהסתיל בסעודה לברך גם ברכת המוגמר בסעודה לידו, ומסייע לרב הנוטל ידיו באחרונה תחלה כיון שנתנו לו מעלה זו נחן לו גם לברך, דמחטפת תוך הסעודה, ודאי מחטפת גם לא"ס וכ"כ תר"י. ועל זה שאלו איך שייך ליומר בחמט סעודה א' מברך לכולן הלא ציין תוך הסעודה כל א' מברך לעצמו מטעם שאין בית הבלעה פניו? וע"ז בא חרוץ ירושלמי. ג ברכות מ"ג. ד ברכות מ"ב ע"ב. ה הכי מפרק רב הברייחא. ו תמימיני מה לו להאריך הא ר' יוחנן פליג והלכה כר"י. ז ל"ל אבל שאר דברי' כגון פירות אפי' הסבה לא צעו, וא' מברך לכולם כל"ק בגמ' ער"אש וכדמוכח ממעשה דבר קפרא דף ל"ט. ח אמתי' הסבו אמ"ל. ט בבבית מילה שרוב עם נכנס ואין קביעות. י בחוס' חולין ל"ז העידו סכך מנחא כחוב צסדר תנא' ואמוראים אבל צסס"ג מנהר, מיהו צדין זה כחצו נמי תר"י הלכה כר"ב"ל דנתרסה. יא ולא הי' מים לפניו כשצדק על היין דאם הי' צדעתו על המים הא אמרינן ברכות מ"א יין פוטר כל המשקין. יב דהכי אמרינן פסחים ק"ג לגבי יין וכסא דברכתא לא שייך אמית' אלא כליומר דמברך על המים שסוח אחר זר"סו. יג ברכות מ'. יד ונפטר בצרכת המוציא ככל דברי' צאים מ' סעודה, ולכך חק לא מברכין כלל אמתיא בחוך הסעודה כחוס' מ"א ע"ב. טו ה"ג פ"ו דברכות אפי' חצינא שאכל תוך הסעודה מברך לפניו וכן לר"י ולא נקרא דבר הבא ומחמת סעודה וע"ז בסמוך. טז ברכות מ"א ע"ב, פרוש א' שהביא נוטה לפי' חוס' וסב' כר"י. יז אע"פי שאין אוכלים עם הפת כגון דייסא. יח ללפת צסן הפת. יט פרוש זה הראשון ס"ל דהכל תלוי אם אוכל דברי' בחוך הסעודה, ומיני קדרה שבאים ומחמת הסעודה ותוך הסעודה תרחי לטיבותא חין טעונין לא לפניהם ולא לאחריהם, ופירות שאין באין כלל מ' סעודה מ"מ כשבאו בחוך הסעודה פטורים מברכה לאחריהם. כ ואם אכל פירות אפי' תוך הסעודה מקרי לאחר סעודה כיון שדרכן להביאו א"ס וכלל בצבא ג' לאחר סעודה טעונים צל"ל. ואין נכלל בצבא חצינא אלא דייסא ומיני מוזן ספטורי' מברכה לאחריהם וטעונין לפניהם ואין נכלל בצבא קמייתא אלא דברים שחייבין לא לפניהם ולא לאחריהם, ומיני מוזן אפי' לבדם פטורים מברכה לו"ל דמחמת סעודה צאים. כב קאת מחטפת מזה דייסא ושאר דברים שבאים מ' סעודה אפי' צאים אח"ס פטורים לו"ל דהמוציא וב"הו פוטרן לדעה זו שהיא דעת חוס', אבל מחמת ס' ל"מ קו, מיהו רסב"א, צב"י ס' קע"י, כ"כ דבמיני מוזן לא שייך למימר דברי' הבאים לאחר סעודה דסס עלמן סעודה.

ולפרוש השני דברים שדרך לבוא בתוך הסעודה ומחמת הסעודה כגון מיני ליפתן פת פוטרותן מברכה לפנייהם ולאחריהם, ודברים שדרך בתוך הסעודה שלא מחמת הסעודה כגון חביצא ופאלי א' ודגים שהובאו למתיקה ולא ללפת הפת וכן דייסא שאינו ליפתן דאמר ר' זירא ב' בבבאי טפשא דאכלי נהמא בנהמא טעונים ברכה לפנייהם ולא לאחרייהם ודברים שאין דרכן לבוא מחמת סעודה ואין מביאין אותן בתוך הסעודה כתאנים וענבים, אפי' הביאם תוך הסעודה טעונים לפנייהם ולאחרייהם. ולפי פרוש הראשון ליתא לרב ששת ג' כל עקר, אבל דר' חייא אית' בבבא הראשון ד' ודר' הונא ור' נחמן ה' אית' בבבא השני. אבל לפרוש השני דרב הונא ור' נחמן ליתא כל עקר וכ"ש דר' חייא ו' ודרב ששת אית' בבבא השלישי ז'. וקא הווינא דמסתייע הראשון בדר' חייא, דר' חייא מוקי לה כשהביאו תאנים וענבים בתוך הסעודה מחמת סעודה ומחמת פוטרותן, וכן זוטא ח' נמי קאמר דברים הבאים מחמת סעודה בתוך הסעודה פטורים לפנייהם ולאחרייהם מטעם שהפת פוטרותן ולפרוש הראשון הוו תאנים וענבים הבאים מחמת סעודה תוך הסעודה, ולפרוש השני לא הוו ט' כף כ' רב האי ו"ל. ובעל הלכות כ' היכא דאיתא ריפתא ומיני מיכלא דדרכו למיכל בריפתא בתוך הסעודה, כי שארי המוציא פטרי להון ריפתא מדתני ר' חייא פת פוטרות כל מיני מאכל ויין פוטר כל משקין, ואמר ר"פ דברים הבאים מחמת סעודה בתוך הסעודה כבשרא וכוורא ומיני בשולא דדרכן למיכל בהו ריפתא וכן ירקא ובוציני י' אין טעונים ברכה לפנייהם ולאחרייהם, ודברים הבאים בתוך הסעודה שלא מחמת סעודה כגון חביצא ודייסא יא' טעונים ברכה לפנייהם ולא לאחרייהם ודברים שדרך לבוא אחר סעודה כחמרי ודמוני ואייתניהו בתוך הסעודה טעונים ברכה לפנייהם ולאחרייהם, דחביצא דאכל בתוך הסעודה לא מען לאחריו דמין דגן נפטר בברכת המזון, אבל חמרי ושאר מגדי לא נפטרו בכר"המו יב' ולכ"ע כל מיני מגדים לאחר סעודה אפי' קודם בר"המו טעונים ברכה לפנייהם ולאחרייהם. — כ' רב האי הא דאכל רב הונא חרוסר ריפתא ולא בריך יג' טפת הבא בכיסנין אכל וגרס אמר לי' רב נחמן עדי כפנא, פי' מנהג בני אדם לאכול ממנו קמעא והוא אכל לרעבו לשבוע ממנו ולא בתורת כיסנין וצריך לברך אחריו בר"המו, עדי פרושו כטאן דאמר הדין יד וכמה מקומות בחלטוד דומה כמו עדי סוראה הוא, ועדי גוברין, ועדי פצוטי, וכן עדה אמרה טו'. הא דאמר רב הונא משמי' דשמואל טז' לחמניות מערבין בהם ומברכין עליהם המוציא ונ' ברכות בדקבע סעודה עליהן. ובין גמר סעודתי' ובין סלק יז' מצי למיכל כל זמן שלא נטל ידיו לברכה דתיכף לנט' ברכה יח. — ועל כולם אם אמר שהכל יצא יט' אפי' על פת ויין דקיי"לן כר' יוחנן, ואי אמר נמי בריך רחמנא מלכא כ' טארי דהאי מינא או דברא כא' כההיא דמינאן כב' רעיא יצא. ומאן דאיתיה לקמי' מינין ולא ידע אי מין אילן או מין ירק לא ליברך שהכל בתחלה אלא בורא פרי האדמה דתנן בריך על פירות אילן בורא פרי האדמה יצא דפרי אדמה נמי הוא כג' ואם בריך על פירות הארץ בורא פרי העץ לא יצא, ועל כולם אם אמר שהכל יצא. ולענין פלונתא דר' מאיר ור' יוסי בד' הוי ס"ד הלכה כר' יוסי דאמר כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בברכות לא יצא י"ח, דר' יוסי נטוקו עמו ובכל דוכתא ר"ט ור' יוסי הלכה כר' יוסי אלא דחוינן לרבנו האי שכ' אין הלכה כר' יוסי אלא כרב דאמר שם מינין רעיא דברין בריך רחמנא וכו' יצא ידי ברכה ראשונה ולא אשכתן אמוראה דפליג כו' ובירושלמי מפורש בהדי' אמר שמואל הלכה כר' מאיר ומסתייע נמי ממעשה דרב כו'.

שנים

נחל אשכול

ז"המו לא מקרי לאחר סעודה. א פרוזי לחס נדבקין ע"י סומן ומרק ברכות ל"ז ע"ב, פאלי כעין חבילא, גלילה בשמן חרגומו דפילא במשח. ב גילה י"ו ומסיק דייסא לא מלפסא. ג דאמר דף מ"ח ע"ב חמיס וענבים בתוך הסעודה טעונים ברכה ל"ול. ד דאמר שם פת פוטרות כל מיני מאכל אפי' זיחיס וענבים מזכרס ל"ול, ולריך לאוקומי לפ"ז צבוחן תוך הסעודה ומ' הסעודה, אבל החוס' אע"ג דס"ל פרוש זה מ"ח כתבו דר"ח מוסיף ופוטר אפי' שלח מ' הסעודה ואין הלכה כר"ח אלא כר"פ. ו גם מ"ח ר"ח שם וין פוטר כל המשקין אין הלכה, ואין קיי"לן צ"ז כותי' כמ"ס בר"חש חס היו המשקין לפניו צעעת ברכה סין ולרב האי ה' דאר"ח פת פוטרות מאכל מיירי בתוך הסעודה ויין פוטר בלא סעודה ול"ק קוש' חוס'. ה דאמרי שם חמיס וענבים בתוך הסעודה (שלא ללפת הפת) טעוני' לפנייהם ולא לאחרייהם. ו דסס אמרי זיחיס וענבים הבאים תוך הס' אין טעונים ברכה לפנייהם ולר"ח אפי' לאחרייהם, ולפרוש זה טעונים אפי' לפנייהם. ז דלפרוש צ' מ"ח ר"פ דברים הבאים לאחר ס' טעונים ל"ול כגון פירות, פרושו אפי' באים בתוך הסעודה, וסייעו כר"ס. ח שם. ט דלפרוש צ' ליכא למפטור מזכרס לפניו אלא מה שדרכו ללפת צו הפת אבל זיחיס וענבים אין דרכן בכך. ועוד דבן זומא ודאי מיירי בדברי' שאין ללפת הפת, דאי דוקא בסיני, א"כ מ"ח טלה ח"ס יין נמי נפטריה פת, וין אינו בא ללפת. י חרגוס של קסויחיס. יא שאין אוכלס עם הפת. יב וקסס מלי חייתי ראי' מהא דר"ח פת פוטרות דקאי נמי אפירות? ונ"ל דס"ל דלא קאי אפירות אלא חסיף דברי ר' שסת דאמר פת הבא בכיסנין טעון לפניו ור"ח פליג, וה"ג כפרוש השני. יג ברכות מ"ב, ע"י לעיל סי' י"ח שמוציא גרסח רי"ף, וכאן הביא גר' רב האי ומפרס כפר"סי. יד כפר"סי אלו לרעב. טו עדי סוראה גטין ל"א, עדי גוברין שם מ"ה, עדי פלימיו מנחות ל"ד, עדה אמרס צ"ב קי"ח ופרושו זאת אומרת וכן פסחים ל"ג ע"ב עדה חסי, זאת חסי. טז ברכות מ"ב וגרסחתי רב יסודס. יז האוכל מעל הסילקן. יח שם מ"ב משמע קלת דאין סיחר אפי' חס רזס לברך המוציא על מה שיאכל ועמג"א סי' קע"ז. יט ברכות מ'. כ בגמ' ל"ג מלכא אבל כר"חש הביאו בשם נוסח קדמון דר"וי ודאי צעני מלכות כדאי שם. כא דברא האי מינא וכך הוא בירושלמי. כב נוסחתי צנימיו, וילא דקאמר צין לברכה המוציא וצין לברכה א' דבר"המו וע"ס קפ"ו. כג שם, אע"ג דמוקי מחני' כר"י ולא כרבנן דס"ל יבס שמעין ונקיץ האילן אינו קורא וכן קיי"לן, אמרינן בירושלמי מחני' חף כרבנן שאילן בכלל אדמה וילא בדעבד, ודאמרי אינו קורא דהוי כלכתמלס, כיון דלא עקר אילנא ארעא, אבל לר"י עקר אילנא ארעא, והאשכול דקדק כו, דפרי אדמה נמי הוא ולא כר"י כד מ' ע"ב. כה גטין ס"ז, ערוצין מ"ו. כז אע"ג דאמר שם ר' יוחנן אחיא נמו כר' יוסי, זה קאי שיאל חס בריך שסכל על פת, דעכ"פ שסכל נמי מטבע שחקנו, אבל בריך מטבע שלא חקנו כלל לא ידענו אז רי"ו כר"ח, אז כר"י. כז וז"ל: מד יסודי

מפרס

ב. שנים שאכלו אם רצו לזמן אין מומנין א ומצוה שיתלקו ויברך כ"א לעצמו ואם הי' האחד בור, הסופר מברך ובור שומע ויוצא. וצריך לכוון לכו לציאת י"ח ע"י ברכת הסופר, והסופר יכוון להוציאו ב דבעינין שיכוון שומע ומשמיע. בברכת הומון לא ליטא לאלקיני אלא נברך אלקיני הכי אחטר משמי' דרב נסים ו"ל ג. שלשה שאכלו כא' ויצא אחד מהם לשוק ד קורין לו ומומנין עליו, והוא דקרי לי' וענה במקומו, דכיון דשאריו המוציא כחדא, איקבעו לחו בתוכה, ולא אמרן אלא בשלשה אבל בעשרה דבעו לאדכורי שם שמים לא מוטני עד דאתא שנ' במקהלות כרכו א' ה. והא דאמרן קורין לו ומומנין עליו, מפרשי רבנן הני מילי כגון שפתחו של בית בשוק, והוא יושב כנגדו וקורין ממקומו ושומע קולן ומומנין ו. — אמרינן בערבין ו דיורי גדולה בקטנה ואין דיורי קטנה בגדולה, כיצד גפנים בגדולה אסור לזרוע את הקטנה ואם זרע זרעים אסורים וגפנין מותרין, גפנים בקטנה מותר לזרוע בגדולה. אשה בגדולה וגט בקטנה מתגרשת, אשה בקטנה וגט בגדולה אינה מתגרשת, צבור בגדולה ושלוח צבור בקטנה יוצאין ידי חובתן, צבור בקטנה וש"צ בגדולה אין יוצאין י"ח. תשעה בגדולה וא' בקטנה מצטרפין, ט' בקטנה וא' בגדולה אין מצטרפין, צואה בקטנה מותר לקרות ק"ש בגדולה ח צואה בגדולה אסור לקרות בקטנה. ואמרינן בביצד ט מן האגף ולפנים בלפנים מן האגף ולהיץ בלהיץ וכן לתפלה י ופליג עלי' ר' יהושע ב"ל דאמר אפי' מציצה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים יא. שלשה שאכלו יב אחד מפסיק לשנים כשרצו לילך ושנים אין מפסיקין לאחד אם לא ירצו, והאחד שמפסיק סעודתו ומומן עמהם, לאחר ששנים יוצאים אם רצה לחזור לסעודתו מתחיל ומברך המוציא, כך כ' רב האי. אבל בעל הלכות כ' דחזור וגומר סעודתו וא"צ לברך יג ולישנא דמפסיק סעודתו הכי משמע, דאי איתא הוי אומר וגומר סעודתו, ואף למאן דפסק כרב ששת . . . יד. מר יהודה טז ומר בר רב אשי ורב אחא כרכו ריפתא בהרדן, אמרי כי תנן שלשה שאכלו כאחד חייבין לזמן היכא דאיכא גדול, הכא כי הדדי נינהו חלוק ברכות עדיף, בריך אינש לנפשי'. אתו לקמי' דמרימר אמר ידי ברכה יצאחם, ידי ומון לא יצאחם, וכי תימרו נהדר ונומן, אין ומון למפרע. בא ומצאן כשהם מברכין, אי אשכחינהו דאמרי נברך אומר: ברוך ומבורך שמו תמיד לעולם ועד אשכחינהו דאמרי ברוך שאכלנו עונה אחריהם אמן. העונה אמן אחר כל ברכתיו הרי זה בור, אבל העונה בסוף כל ברכתיו הרי זה חכם טז. וכ' רב יהודא אי ורב האי בכל ברכה אחרונה שאין אחריה כלום יכול לומר אמן, והכי משמע בירושלמי יז דאמר סתמא, מאן דתני הרי זה חכם בעונה לבסוף. ואיכא מרבואתא דאמרי דוקא בבונה ירושלים אתמר דעונה אמן יח. עד היכן ברכת הוימון יט רב נחמן אמר עד נברך רב ששת אמר עד הון כלומר אם אכלו ג' כאחד והוצרך א' מהם לציאת, או א' שמפסיק לשנים יושב ומסתין עד שאמרינן ברוך שאכלנו משלו ויוצא שות עקר ברכות הוימון, ורב ששת אמר עד הון צריך להסתין והלכה כרב נחמן כ ואמרינן כתנאי, דתני חדא שנים ושלשה שאכלו מברכין ברכת המזון, ותני' אידך שלשה וארבעה. ואתפרש לן ע"פ הירושלמי כא שכך פרושא דהני תרי מתניתא. שנים ושלשה שאכלו ואין א' יודע לברך בר"המו כולה, אלא א' יודע ברכה ראשונה, והשני יודע שני' ושלישיה, אבל לא הראשונה, או אחד יודע ברכה א', ואחד יודע ברכה ב', וא' יודע ברכה ג', חייבין לברך בר"המו, לפי שאפשר לברך כל א' מהם ברכה אחת שהוא יודע, נמצא בר"המו עולה משנים מהן או משלשתן, ומברייחא וז גמרינן דברכת הון עם ברכת הוימון אינה אלא אחת ומטילא כל ברכות המזון ג' הן ולא יותר לפיכך אינה נתחלקה אלא לג' אנשים ולהכי קתני שנים ושלשה שאכלו מברכין בר"המו, דאי אמרת ברכת הוימון עד נברך שאכלנו כרב נחמן, הוה אמר שנים ושלשה וארבעה מברכין בר"המו, ואידך ברייתא דקתני שלשה וארבעה מברכין ס"ל דברכת הוימון. עד נברך כרב נחמן ואשכחן דארבעה מברכין, שא' יודע ברכת הוימון, והשני הון, והשלישי ברכת

הארץ

נחל אשכול

מפרס ולא ידע לברך, וברך בריך דברא ית פתח ולאמר רב ינא. א ברכות מ"ה ע"ב. ב ר"ס כ"ח. ג ז"ר יעקב תלמיד רב סחי ורבו של רי"ף, ומחבר המפתח על ט"ס, ומי נחמלת מלח ט' אחר ד"א. והחוס' הביאו דין זה בדרק מ"ט זכס סדר רב עמרם. ד ברכות מ"ה ע"ב. ה טעם זה נתן המחבר. ו מדברי רב סחי, ז"ר ק"לד. ז ז"ב, דיורי ג', פי' מלך גדולה שפירס לקטנה וספרה כפתח דעדיין מחילה קיימת, להכי אס גפני' בקטנה מותר לזרוע הגדולה, דעדיין נפרדת חקטנה, אבל גפנים בגדולה אסור לזרוע הקטנה דהיא נפרדה במלואה ולידה הוי פרה ולא פתח, וכל מידי הקטנה טפלה לגדולה אבל גדולה אינה נגדרת אחר הקטנה. ח לרשב"א דוקא אם אינו רואה ע"ס ע"ט. ט פסחים פ"ה, אגף, הלך סהדלת עוקף עליו. י ג"ל: לרב. יא ואלן ס"ל דרי"ב לל אחר חלה לענין חמן וקדושה אבל לענין גרוף יו"ד מודה דמחילה מפסקת. יב ברכות מ"ה. יג ח"ל: היכא דקא צעי מד מנסין למיפק פסקין סעידחיהו (לשנים מותרת סדן מיירי סחס) ומומנין עליה, וגמר חיהו ברכה כולם ונפיק, וסס חזרין ואוכלין וגומרינן הסעודה ומברכין עכ"ל. סרי צהדי' סגומרינן סעודתן ולא לריכין לסתחיל צנט"י וסמילא. יד חסר וז"ל דאמר פסחים ק"א חבורה סמסובין צסעודה ועקרו רגליהם ללחא לקרחת חתן כסכן יולחין טעונים ברכת המזון וססין חזרין לסעודתן לריכין לברך סמוליא (ור"ס פליג כמ"ס צסי' י"ח) זה דוקא כסעקרו רגליהם, אבל סכא סיוטב צמקומו וסומט ברכת זמון אבל אינו חסית דעתו מן סחילה, לית לן למימר דהוי ספסק וסכ"ג כ' סר"אש. טז ברכות מ"ה ע"ב וז"ל יהודה צר מרימר. טז צגמ' סגירסח משובח. חס ענה לצסוף סימן סגמר, אבל אי לא גמר לא סייך. יז פ' חין עומדין. יח לסבדיל צין ג' ברכות צ"המו דאור' לברכת סטוב וסמטיב דרבנן, כ"ז צבצלי. יט סס מ"ז. כ וכ"כ רי"ף ורמז"ס, ורביס חלקו דסלכס כר"ס צאסור חך סר"ף כ' וכן עומח דצר וסרי זה דומה למ"ס ברכות כ"ב נסוג עלמח כר"א צרשית סג וכן' יאשיה צבלחיס וכ' סר"אש ר"ס כלחיס אע"פי סכמה חסניות דלח כר' יאשיה אפ"ס מזרו לסיות עוסין כר"י ע"ס. וכן דצברי' אסריס לפעמיס סמנסג רמידי ועי' ערובין ע"ב מנסגל כר"י מוריין קן, מ"ק כ"ז פסחים ק"ג נסגו סעס. ולא דמי למ"ס ספ"ק דר"ס צמקוס אסורא כי נסגו מי סבקיין לסו, סחס חופרך ר"ג ונצבטלה דעתו לגמרי, אבל סכא צגמ' לא חופסק סלכחא וסמנסג סכריע, ועוד סגראין דצרי ר' נחמן דלחסקת סס"ס מיסב ר' ססת סברייתא דארבעה דס"ל סטוב וסמטיב דאור' כענת רי"ס צירוסלמי פ"ג, ולצבלי דף מ"ס צינסס חקטנה. כא פ"ז דברכות וכ"כ סרי"ף צבאור אריך.

ספר האשכול, הלכות נטילת ידים והלכות סעודה.

הארץ והרביעי בונה ירושלים. ומסיק הש"ס מהאי ברייתא דקתני בר"המו נחלקות לשלשה ולא לארבעה לא תיקשי לרב נחמן, דבפועלים עסקינן שכוללין ברכת הארץ וירושלים בחדא, א"כ לא הוי אלא ג' ברכות, ברכת זימון, והון, וברכת הארץ וירושלים. ומהאי ברייתא דקתני שבר"המו נחלקות לארבעה גברי לא תיקשי לרב ששת, דהאי קחשיב נמי ברכת הטוב והמטיב, דס"ל הטוב והמטיב דאדורייתא. ושנוי דתיקא הוא דהא קיי"לן הטוב והמטיב ביבנה תקנו, אבל לר"ג מתרצי ברייתא הני תרי ברייתות, ודכותי' עמא דבר, דהא יחיד כדמברך מתחיל מברכת הון, אלמא ברכת הזימון דליתא אלא בג' עד נברך הוא. להיכן הוא חוזר א כשאומר נברך שאכלנו משלו? רב זביד אמר חוזר לראש ואומר פעם שנית נברך שאכלנו, ורבנן אמרי למקום שפסק דבחר דפסק הם התחילו לומר ברוך שאכלנו משלו ואף הוא הדר ואומר ברוך שאכלנו משלו. מר זוטרא איקלע לבי רב אשי איתרע בי' מלתא בכריה פתח ואמר כהטוב והמטיב: ברוך המלך ב החי הטוב והמטיב אל אמת דיין אמת שופט בצדק שליט בעולמו ואנחנו עבדיו ועמו ובכל אנחנו חייבין להודות לו ולברכו. ואיכא לישנא לוקח . . . ג. ובעל הלכות והגאון ר' יצחק לא גרסי לה.

כא.

ת"ר שנים טמתינין זה לזה בקערה ד שלשה אין טמתינין, והבוצע פושט ידיו תחלה, ואם בא לחלוק כבוד לרבו או לגדול ממנו הרשות בידו. אמר רב יהודה אמר רב אין המסיבין רשאין לאכול כלום עד שיטעם הבוצע ורב ספרא אמר למעום אחר ה ואין המסיבין רשאין למעום עד שיטעם המברך. ויש ניסח בספרים עד שיטעם הבוצע, וחזו לן דהכי הוא דלאו כמברך לחוד תלי', אלא במי שבוצע להם מכרו וכן השמיעה בירושלמי ד א"ר אבא בשם רב מסיבין אסורין למעום עד שיטעם המברך, ר' יהושע ב"ל אמר שותין אע"פי שלא שתה. מה פליגי? מה דמר רב כשהיו כולם זקיקין לכבר אחד, מה דמר ר"ב שהי' כל אחד כוסו בידו. הלכך אם המברך הוא הבוצע להודי', שאין אחרים בוצעי' אלא מקבלין מכנו, אין רשאין למעום עד שיטעם הבוצע, ואם המברך אינו בוצע להם אלא מברך להם וכולם בוצעים מכברם רשאין למעום מכברם אע"פי שלא טעם המברך ד והכי נטי שמעינן מהא דערבי פסחים ה רב אשי קדיש ואמר בורא פרי הגפן, וההוא סבא גחין ושתי קודם דשתי ר"א, אע"ג דהוא המברך, אלמא אם כוסו בידו או ככרו בידו רשאי למעום קודם המברך. מיהו ט"א לאו ראי' דגבי המציא דהמברך צריך לאכול ט איכא למיטר דצריך להמתין עד שיובצע אפי' כ"א ככרו בידו, אבל קדוש דמוציא אחרים אע"פי שהוא אינו שותה רשאין לשחזק קודם ששתה המברך. אין הבוצע רשאי למעום עד שיכלה אמן מפי רוב העונים, שכל העונה אמן יותר מדי אינו אלא טועה דמעכב בחנם על הבוצע י. והיכא דאשכח אינש תרי דיתבי ואכלי ולא גמרי סעודתיהו, מצוה למיכל

נחל אשכול

א ברכות מ"ו ע"ב כפי' החוס'. ב כך ניסח הרי"ף ולב"י סי' קפ"ט היו אומרים כל הפתיחה האל אבינו וכו' עד ריעה ישראל ואח"כ אמרו המלך הטוב והמטיב אל אמת וכו' ומחוס' למ"כ. ג ל"ל ליקח ופסח במשפט וכ"כ בגמ' שלנו וכ' בה"ג שאין לאמרו דבשבת נ"ה אי' יש מתיחה בלא מטא, וחוס' כ' מעיטא דמוציא בלא מטא וכל דרכיו משפט. ד ברכות מ"ו, פי' ז"ל כשאחד חסלק ידיו מן הקערה חסוס חזיה ענין גם חברו מפסיק מלאכול, אבל אין צ' צריכין להפסיק מפני א', והבוצע פושט ידו תחלה לקערה. ה ומסיים בגמ' למאי נ"מ שחייב אדם לומר בלשון רבו ופר"סי ואין חלוק גדון, ופי' בזכרון יוסף דל"ל ללישנא קמא לאכול אסור ולטעם שרי, דהא ומסיים עד שיטעם הבוצע ואם טעימה שרי למסיבין, איש כבוד הבוצע וכל החקון הוא לכבודו, אלא ודאי אף לל"ק במ"ם אסיר לאכול לטעום נמי בכלל. וספיר אמר אין נ"מ אלא שחייב לומר בל"ר. ושיב הקסה מאי קמ"ל הס"ם בזה ומתי"י היא עדיית פ"א חייב לומר בל"ר? ותרץ רב ספרא גופא אמר כן לרב יהודה, אחס לומר לאכול, צריך אחס לומר ומתי"י דרב לטעום שהרי חייב לומר בל"ר. ויאמר אלאומי"ס ז"ל בהא פליגי ר"י ור"ס, דפ"א דעדיית, הלל אמר מלא הין מ"ם פוסלין א"יכו אלא שחייב אדם לומר בל"ר, פי' הרמב"ם שמעי' ואבטליון לא יוכלו לומר הין ככתוב אלא אין, ודקדק הלל לומר כלאיס, אע"ג דלא נ"מ מיד, אבל הראב"ד פי' דקדק לומר הין כל"ר ולא אמר ג' קצין, דבמלת הין נגלה הטעם דפוסל המקוה, סהין המדה הנדולה הכתיבה בחירה לכך אחשבה רבן לפסול מקוה, ולדבריו א"כ לומר כל"ר אלא אם נולד מזה סוס טעם הגון אי דיו. וזה פלוגתא דרב יוסף ורב ספרא, רב יהודה לא דקדק לומר לטעום דאין חליק צין לאכול וצן לטעום ומ"ם בצעירות חייב לומר כל"ר פרוסי כראב"ד היכא דנ"מ מיד, ור"ס ס"ל כרמב"ם אפי' ליכא נ"מ. וזוה ייבז ר"סי פסחים נ"ב ע"ב רב ספרא נפק מא"י לח"ל וכו' עד דדייק ונמר שמעתיא מפומי' דרביה כרמב"ם צפומבדיתא דאמר רמב"א א"ר יהודה בר הבית סטיו כפול. פר"סי סהי' ומסיפק אס שמעם מרב יהודה או מר יהודה נשיאס דהוי נמי בהאי דר. וכו' הגרי"ב בל"ר ער"סי ברכות ל"ג ומלוס לישב. וכונתו דסס מציא נמי הך דרמב"ם ופר"סי רמב"ם ה' מדהדה בלשון רבו לומר סטיו אף שבמטה קירלו אלעבא, וי"א דדייק ספקא דרבינא אי מדרבי יהודה אי רב יהודה, וקשי' לי דרמב"ם לא ראה טיפוס וכו' ועמ"ה"סל. הרי דומה פי' זה ומקיימו צפסמיו? וינחא צפסמיו מארי דשמעתיא רב ספרא, ולדידי' חייב לומר בל"ר אפי' לא נ"מ מיד, א"כ ליכא לפרוסי רב ספרא משבח רמב"ם סטיו בלשון רבו, הלל מנד הדין חייב כדאי' במטה חייב לומר בל"ר. לכך הוכרם לפרס דמשבח דגרם ספקא דגברי. ובברכות דלא קאי לרב ספרא פי' ספיר מעלתו דרמב"ם שדקדק כל"ר אפי' לא נ"מ, ומנד הדין אינו חייב אלא היכא דנ"מ מיד כפי' הראב"ד ודפ"ח. ומ"ם ר"סי צברכות רמב"ם לא ראה ר"י נשיאס, ודאי אפשר סהי' צימיו טרב ספרא תלמוד רב יהודה, ור"י נשיאס מי צפטירתו סל רב יהודה, ת"ס י"ז ע"ב. ועתיס' ע"ז ל"ג ע"ב, אלא כונתו שלא ראה ר"י נשיאס סהי' בל"י ורמב"ם צב"ל וכו' ר"י צינא י"א. מיהו אפשר ששמע מאמר צסס ר"י נשיאס והא דנקט ס"ס א"ר רמב"ם א"ר יהודה ולא מוכיר סהי' שממו סמע, לא צריך להזכירו כדאי' מיר נ"ו ע"ב מלתא דמתאמרה צבי תלתא, קדמאס ובחראס אמרינן, מינעמי' לא אמרינן. ו פי' ה"ל והגרסא א"ר צון. ד אבל חוס' ור"יף גרסו עד שיטעם המברך מ"מ פרשו חוס' דוקא אס מקקין לככרו. ה פסחים ק"ו ועי"ם בחוס' סכ"כ. מ ר"ה כ"ט. י החוס' כ' בצריכות יתרה ישחנה משמעות התיבה, ולאמרינן סס המאריך צאמן מאריכין ימיו, הייני סאינו מאריך ציוחי. ברכות

למיכל בהדייהו לאצטרופי לברכת זמן כדאמרין השמש שעומד על שנים אוכל עמהם אע"פ שלא נתנו לו רשות א, ואמרין ב רב ושמואל יתבי בסעודה ואחי רב שימי, הוי מסרהב למיכל פי' מסרהב לאכול לצרף לויטון, ואמר שמואל אע"ג שכבר אכלו ופסקו, כיון דאי טיית לן מידי קאכילנא לאו גמר סעודה הוא ומצטרף בהדן, מיהו ודאי אם נטלו ידיהם הוי גמר סעודה ולא מצטרף בהדייהו ג. והלכתא גדול מברך אף דאתא בסוף סעודה. וכל ת"ח שכתב לפניו אפי' כהן גדול עם הארץ אותו ת"ח חייב מיתה דכ' וכל משנאי אהבו מות ד' אבל כהן ת"ח מצוה לאקדומי דכ' וקדשתו לכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון לברך ראשון וליטל מנה יפה ראשון ה'. אין מומנין על עם הארץ ו. איזה ע"ה, אחרים אומרים אפי' קרא ושנה ולא שמש ת"ח והו ע"ה, אמר ר"ה הלכה כאחרים. וכ' רב האי אע"ג דרמי בר חמא עביד הכי אפי' בהדי' דרב מנשיא, דסבר דלא שמש ת"ח ולא אומין עליה, השתא רבנן לא והירי בהא מלחא. ונשאלו רב שריא ורב האי הא דאמרין ד' ששה דברים נאמרו בעם הארץ, ואחד מהם שאין מקבלין ממנו עדות, מי שבא מהם להעיד על מתנה או מכר או חוב בקנין, והוא אינו יודע לכתוב או לקרות שטר ולא דבר אחר, מי מקיימין עדותו וקנה לו לוקח אפי' מטשעבדי, דסתם קנין לכתיבה עומד, או דלמא מבני חורין גבי ומטשעבדי לא, כיון שאין יכולין להעיד בשטר, הוה להו עדות בעל פה ח' או אין מקבלין ממנו עדות כלל? הכין חוינא שע"ה הוי כמה פעמים אפי' קרא ושנה ולא שמש ט, וכה"ג מקבלין עדותו אע"ג דלא מומנין עליו, ורמי בר חמא אחמור עליה דרב מנשיא, דרב מנשיא שמע שמעתא וגרס לה, ורמי הוא דלאו אדעתיה ו, ותניא יא איזה ע"ה כל שאינו אוכל חולין בטרהה דברי ר"מ, וחכמים אומרים כל שאינו מעשר פרותיו, ובכי הדין עם הארץ אתמר אין מקבלין ממנו עדות ולא לכל מילי שמשמאין על גב עם הארץ, הואיל ובגדיו מדרס לפרושים יב והיכא דתנן חבירות היכי הויא במס' תמורה יג. ותניא נאמן ע"ה לומר פירות הללו לא הוכשרו ואין נאמן לומר הוכשרו ולא נטמאו יד. ולבסוף עקרוהו רבנן הא מלחא, ואפי' לענין טהרות מקבלין עדותן דחיישינן לאיבה שלא יפרשו ויצאו לתרבות רעה דתני' א"ר יוסי מפני מה אמרו ביהודה נאמנין על טהרת שמן ויין כל ימות השנה שלא יהא כל א' וא' הולך ובונה במה לעצמו ושורף פרה אדומה לעצמו, ואמר רב פפא כמאן מקבלין האידנא שהדותא מעם הארץ כמאן כר' יוסי טו וכל שכן לענין דיני ממונות שאין להחזירין טו כלל דלמא... יז. מיהו מאן דאיתי' מפסולי עדות כגולנים וטועלין בשבועות ומחללי שבחות יח וכיוצא בו, אי נמי עם הארץ שלא קרא כל עקר אפי' ק"ש ואין בו דרך

ארץ

נחל אשכול

א ברכות ת"ס. ב ברכות מ"ו. ג עמג"א קל"ו. ד מגלה כ"ח: קרי ומשיא, בגורמין לשטוף החורס, שחם רוחה ת"ח ספל לפני ע"ה חומרין חין נחת רוח בחורס, אבל אם נתן לו ת"ח רשות, רשאי. ה גטין נ"ט פר"שי מנה יפה אם חולק עם ישראל בשום יאמר לו ברור חיהו סתלכ. וזכרתי ס"ב פי' המפרס כשחולק כ"ג עם אחיו בלחם הפנים, ולי"ע הקרא בכל הסכמי' חיירי, ואפשר דלא ניחא לי' צפר"סי, דפסחים ל' ע"ב בוררי חוק יפה חין רוחין סימן ז', ועתוס' מ"ק כ"ח, לכך מוקי בחלוקת דברים קדושים דומי' דנפתוח רחטון, וכיון שאין לישראל חלוקה עם הכהן בחלה, מוקי לה כ"ג עם הדיוט, ומוקי בלחם הפנים לרבותא, אע"פ שבלח"ה לוקח כ"ג חינו וכן בשחר קרבנות, יומא י"ו, מ"מ טעל חלק היפה, וחע"ג וקדשתו בכל כסן חיירי, כיון דליפין מו"י סוריות י"ג כל המקודש מחברו קודם חת חברו, ה"ה כ"ג כנגד הדיוט במנה יפה בל"ספ. ו ברכות מ"ו. ז פסחים מ"ט. ח ז"ב קע"ה חלוה בשטר גבי ומטשעבדי, מנה ע"פ מבני חורין, ושם דף מ' חס קנה מידו בקנין סודר בפני עדים גובה ומטשעבדי שסתם קנין לכתיבה עומד. ט כחמרים בברכות מ"ז, וס"ל גבחוים חף דלענין זמון הוי ע"ה, מ"מ עדותו כשר וכ"כ רי"ף בפסחים ספ"ג הא דחין מקבלין עדות מע"ה דוקא חי ליתא במתנה ומקרא דרך חרץ ומלוא, והא דאמר חגיגה כ"ה מקבלין סהדותא מע"ה כמאן כר' יוסי, היינו ע"ה דליתא במקרא ומתנה אבל גד"ה ומלוא חית' ולא חסוד אשכנעתי ואגולותא, ו בברכות מ"ו. ה בניה זה לר"ה חע"ג דלא מומנין על ע"ה שנה שמש ת"ח, מ"מ כשר לעדות, דרמי לא זמון עלי' דרב מנשיא, וטעמו' חע"פ דתני ספרה וספרי מחשב' בכלל ע"ה גזימון, דסבר לה שמש ת"ח, וכי ס"ד שפסלו נמי לעדות! ה"ג בע"ה שלא למד, מ"מ כשר לעדות חי בר מלוא הוא. יא סס. יב ר"ל בע"ה זה סודתי חינו מעשר חמרו חין נאמן לעדות ולא לכל מילי שחמרו מומחין ענ גב חארץ, דהיינו כל הכלים וכל חולין של ע"ה כדאי' עדות פ"ה וחגיגה כ"ב, ובגדיו מדרס לפ', חגיגה י"ח, וחיו נאמן חס חומר טהורין. יג פי' בכל מקום שחמרו מדוקה חמר נאמן וע"ה חינו נאמן עד שיקבל דברי חברות זה נמלא במו"ח ת'. לעג"ד ט"ס ולי' צכרות ל' ושם נחמד שגם ע"ה נאמן חס מקבל עליו שיחלל בטרהה ויעשר מה שאוכל ומוכר וכר' וכן יכול לקבל לענין דבר ח', ונאמן מה ולא נזה. מהו נשמע נמי חף שחין נאמן לעהרות נאמן לשחר מילי. יד חגיגה כ"ב ע"ב וכן נמונין על טהרת טבילת טמא מת ובהרבה דברים ע"ה חגיגה כ"ה וכ"ו ומכסרין פ"ז מ"ג. והעקר בירושלמי פ"ב דדמאי דים נו נחמיות חין מטהרות, וערוב"ס פ"י דמ"מו. טו סס בחגיגה. ק"ק כבר חמרו בגבחוים יעיל דהא דאמרין בפסחי' ת"מ עדות מע"ה היינו חס חינו כולל במנות וזד"ה, אבל חי חית' לרבנן נמי מקבלין עדותו, ולא פליגי חר' יוסי חלל לעהרות, ומחי קחמור הסידות מקבלין עדותן כמאן כר' יוסי (לר"שי בחגיגה ניחא דס"ל לרבנן לא מקבלין) ואפשר שהגבחוים פרוסו ומקבלין הסידות חפי' לענין מעשר מטוס חיהו כמו סר"י ומכסרין לעדות בטרהה. לו סר"ל חס ים מקום לבט"ד לומר בפסחים חיירי חפי' בע"ה שלא למד חין מקבלין, מ"מ קיינן כר"י. טז ל"ל להרחיקן. יז ל"ל ילאו לתרבות רעה. יח נאמן ס"ס סנהדרין כ"ו, מיהו מחללי' ש' נח חני' ויתור הוא, דקיי"ץ חפי' עובר חללו שים מנקות פסול. ורמיחתי בה"ג ס' עדות: מאן דמיחל שבת בפסחים שנה בחונם פסול לעדות, דשבת וע"ז כי סדדי חינוהו חני' (מולין ה') חוץ מן המומר לנסך יין וחלל ס' בפסחים דלח בר ישראל הוה ופסול לעדות. וקסא הוא פסק כאבוי כל דמקרי רשע פסול לעדות ח"כ בכל מלקות הדין כן ולמה נקט מידו דבסקינא? ורמיחתי במו"י סנהדרין סס חף שמומר לעברה ח' פסול לעדות, אבל באסורין דלא בעיין חלל עד ח' נאמן ג"כ מומר לדבר ח' וכן קיי"ץ בסי' קכ"ו. ולפ"ז י"ל דנקט מחלל ש' דפסול לעדות חף לחסורין דינא מחלל ישראל, וכ"כ ה"ג בבל' שמשעת חולין מחלל ש' בפסחים עוסה יו"ג דמומר ומחלל ש' כסדדי חינוהו, וכ"כ חס"ל מ"ג דשגגות מטהרת דנפשי' וכן נראין

ספר האשכול, הלכות נטילת ידים והלכות סעודה.

ארץ, ודאי לא מקבלין עדות ממנו, הואיל ובהמה הוא ופחות מעם הארץ דאמרינן החם א קרא ושנה ולא שמש ת"ח, זה ע"ה, קרא ולא שנה, זה בור, לא קרא ולא שנה עליו הכ' אומר וזרעתי את בית ישראל וב"י זרע אדם וזרע בהמה, ואמרינן ב כל שאינו לא בטקרא ולא במשנה ולא בדרך ארץ אינו מן הישוב ואמר ר' יוחנן ופסול לעדות, ואמרינן נמי האוכל בדרך ג דומה לכלב, ויש אומרינן שפסול לעדות. ובשביל שאינו יודע לא לכתוב ולא לקרות ולא לשנות דאמרינן עדותו כבעל פה דמי, או הויא דאיכא קנין סתם קנין לכתובה עומד ד? מאי ספקא איכא בהא מלתא, אטו במכתב ובטקרא תלי' מלתא, אם נאמן הוא ודאני לעדות, מה לי יודע לכתוב ולקרות או אינו יודע, אלא ודאי לא חתים עד ידיע למקרי ה לבר מגיטא דבכתובה תלי' מלתא ו אבל בשאר שטרות מי שהעיד בקנין ואינו יודע לכתוב ולקרות טוסר דבריו לפני ב"ד בין מוטחה ובין שאינו מוטחה ו. וגר שמל ולא טבל אין מוטמנין עליו דאינו גר עד שיטול ויטבל ח והכותי מוטמנין עליו, והני מילי באותו זמן אבל עכשיו עשאו כגוים גמורים לכל דבריהם ט עכ"ל. כ' הגאון ר' יצחק: אמר רב נחמן י קטן היודע למי מברכין מוטמנין עליו, אמרי רבואתא והוא שנכנס בשנת י"ג אע"ג דלא פרח יא אבל לא נכנס לשנת י"ג אע"ג דפרח אין מוטמנין עליו, ואנן לא ס"ל הכי כיון דקרי לי' קטן אפי' בן ט"ו ובן י"ד שנים ויודע למי מברכין מוטמנין עליו והכי חיינן לגאון עכ"ל רב. אמר רב ט' אכלו דגן וא' אכל ירק מצטרפין, אפי' טבל עמהם בציר או שחה כוס א' מצטרף, אפי' שבעה אכלו דגן וג' אכלו ירק מצטרפין לנכרך אלקינו, אבל ששה לא יג דבעינן רובא דמנכרי, והני מילי לאצטרופי לבי עשרה, אבל להוציא רבים י"ח אינו מוציא עד שיאכל כוית דגן. ואמרי רבנן אף לאצטרופי לבי תלתא בעי שיאכל כוית דגן יד.

הלכות ברכות המזון.

כב. ת"ד טו סדר בר"המו, ברכת הון, ברכת הארץ, ברכת בונה ירושלים, וברכת הטוב והמטיב. ובשבת מתחיל ברכה ג' בנחמה טו ומסיים בנחמה ואומר קדושת היום באמצע, מתחיל נחמנו ה' בציון ומסיים נחמנו בה כי אתה בעל הנחמות ברוך מנחם עמו ישראל בבנין ירושלים. וצריך להזכיר יין ברית ותורה בברכת הארץ, ומקדים ברית לתורה שזו נחמה בי"ג ותורה בג' בריתות, מפרשי רבנן ג' בריתות ללוחות שניות: הנה אנכי כורת ברית, ע"פי הדברים האלה כרתו אתך ברית, ויכתב על הלוחות א"ד הברית, והטוב והמטיב צריכה מלכות יח כיון שפותחת בברוך, דלא הויא סמוכה לחברתיה שהן דאוי' והיא דרבנן. וכל ברכה שפותחת בברוך צריכה מלכות. וצריכה ב' מלכויות לבר מדידה שאומר באמצע מלכנו אדירנו וכו' המלך הטוב להשלים ב' מלכות שחסרו בברכות הארץ וירושלים. ומה שלא תקנו חתימה להטוב והמטיב, שבתחלה היתה ברכה קצרה שביניה תקנוה כשנתנו הרוגי ביתר לקבורה ואמרו הטוב שלא הסריחו והמטיב שנתנו לקבורה יט וקצרה אינה חותמת בברוך. וכך הי' המעשה כ כרם גדול הי' לאדריינום הרשע ח"י מיל על ח"י מיל והקיפו גדר מהרוגי ביתר מלא קומה ופשוט ידים ולא גור עליהם שיקברו עד שעמד מלך אחר וגור עליהם שיקברו, אמר ר' הונה משנתנו לקבורה נקבעה הטוב והמטיב כא. טעה ולא הוכיר שבת בב"המו אומר ברוך שנתן שבתות למנוחה לע"י לאות ברוך מ"הש כב. לא הוכיר של יו"ט אומר ברוך שנתן

נחל אשכול

דברי רשב"א ספצי' צ"י, סי' קי"ט, אע"ג דאסור סתם יין תסוס חתנות, ל"פ רבין צמומר. א סיטס כ"ב. ב קדושין מ'. ג צטוק גרסיין ופרטו שחולל בקציעות סעודה. ד זו סוף שאלה שאלו. ה פי' ע"י קנין צפני עדים כבר נעסה הכל וגבס מחשעבדי אע"ג סעדים לא ידעו לחסוס ולקרות, ואס ירעו לחסוס סטר למען יעמד ימים רבים ולא ידעו לקרות, זה לא יתכן ואס לא ידעו לכתוב אין מקרעין להס נייר לכתוב צוקצים כמו סעוסין צגט, גטין י"ט, דוקא צגט אקילו רבין דלפעמים יפרס למ"סי ולא מסכס סהדי דייעו למוחסס. ו גט ח"ל חתימות עדים מ"סס דוכתב לה אכתובה קאי ואין סעדים מוחמין אלא מפסי חקון עולם סמא ימותו עידי מסיסה, גטין ל"ד. ז דבדיני סודלות והלוחות כמוחסין דמי דעבדין סלימיתסו דקמאי, צ"ק פי". ח צרכות מ"ז. ט חולין וי"ו אבל צ' תיבות לכל דבריסס לא נמלא צגמ' אלא צפ"מ למ"צס פי"ד דקדושין וספ"י דדס וברט"ב פי"ז דברכות. וכמה סלכחא רבותא דאיכא למסמע מייני' כתבתי צמוסת ר' נחן פי"ז דברכות. י סס מ"ח. יא אע"ג סלא סביא צ' סערות ולא ססלים סנת י"ג, דלאחר סנת י"ב, סוי עכ"פ מופלא סמוך לאיס ודריי נדריס אס יודע למי נדר. יב יס דקדק סכא סתס כרי"ף ולעיל סי' כ' קטן ספורח ויודע למי מברכין חין עושין מעסה להטטרף לחפס? וי' סבבר כר"י ורס"י ורצ נטורנאי סמביא סאגור וכן דעת ראב"ן ור"א מחבמח תפלה סעירה מוימון וכמוסמע נמי ונבראסית רבס סכביאו חוס' ולענין צ"המו עיסיין לוחו סניף, סכל אסד צעלמו יכול לפטור עלמו ונבר"המו, אבל לקדים וקדוסה סאין סיחיד יכול לפטור עלמו מחיובו צסוס ענין לריכין כולס סיהיו צני מליס. והרשב"ד סי' א' כ' איסכא ואייתי ראי' מירוסלמי. יג ברסס ר"יף, ולרס"י אפסס לר' ירמיי' דצססס נמי די כפסק ח"ו צצ"י סי' קל"ז, וכ"ד ראב"ן סכ' דף מ"ה לענין זימון ציו"ד אסי' אכלו מעוט דגן וסרוב ירק מלטרך, וע"ס ו"ל סרוב דגן ומעוט ירק. ולפוסקי' דס"ל ד' חילקי ירק לא מסגי, יס לססחפק אס ד' סיחיין מלטרפיין, כיון דברסס אחרונס דיון דחור', ולרס"ב"א נפטר צרכס היין צבר"המו דסעיד כוסחא ולא סאר מסקיין. יד רביס חלקין מו צרכות מ"ח ע"ב. טז דעת סרשאני' צצנת לא יחחיל רסס ס' סאין חומריין חמוניין אלא נחמו ס' וגס לא מסייס צינס צר חמוני ומסגנו עפי' חוס'. יז סס, צמילס כתובות י"ג צריחות, נדריס ל"א, וג' צריחות דחורס פר"סי צג' מקימות נחס חורס, סיני ערבות מ', סר גריחיס (עומר"ס"א: חוסל מועד) וצוכין צריח, אלה דברי סברית, מלבד סברית אסר כרס צמוד, וצני חצא וסמורסס ח"ד סברית. יח צרכות מ"ט. יט סס מ"ח ועתוס' מ"ו. כ צירוסלמי פי"ד דעניית. כא חוס' עניית ל"ח לכסי תקנוס צברית סמוין ועל סמוי יין טפי ומסאר דברי' לפי ססיו גדר לכרס, כונחס סבר"המו טעוין כוס, ואף למ"ד לא צעי, סמוין יין צסעודה, ולסר"אס תקניס צבר"המו לפי סכולס סודלס. וקסס למס נמי צסמוי יין? חילי למעט ולעגור סמחס יסרס צוכירת סרוגי ציסר. כב סס.

שנתן י"ט לע"י לששון ולשמחה ברוך מ"י והומנים. והוא דאדכר קודם שהתחיל הטוב והמטיב, אבל פתח הטוב חוזר לראש. לא הוכיח ר"ח אומר ברוך שנתן ר"ח לע"י לזכרון. וכ' רבואתא דלית ב'י' חתימה מדאמר רב גידל לא ידענא אי חתים רב. אבל איכא דגרסי א' כי אחא ר"ד אמר רב חסם מקדש ישראל ור"ח. ואי לא אדכר עד דפתח הטוב לא בעי למיהדר, דדוקא בתפלה מהדר אי לא אדכר ר"ח דלא מצי פטר נפשיה מתפלה, אבל באכילה בר"ח דאי בעי לא אכל ב' לא מהדרין ל'י. עד כמה מוטמנין עד כוית, ר' יהודה אומר עד כביצה ג. אע"ג דר"מ, שהוא ת"ק, ור' יהודה הלכה כר' יהודה, הכא הלכה כר"מ, דר' יוחנן אכל זית מליה וברך אחריו תחלה וסוף ד' ומשמני' דרבא אמרו ה' להוציא רבים י"ח צריך שיאכל כוית דגן, ש"מ בכוית בר חיובא הוא ובסוגין נמי אמר ר"י מוחלפת השמה ול' יהודה בכוית ו' ואמרין נמי ו' דרש רב עיורא וכו' והם מדקדקין עד כביצה ועד כוית. והני תלתא דכרכי ריפתא בהרדי ח' וקדם חד מנייהו וברך לחודי', כדאתו הנך תרתי לברוכי מוטמנין עליו ונפקו בזימון דירי', משום דעדיין לא בריכו להו, מיהו איהו לא נפיק בזמון דידהו, דאין זמון למפרע. שלשה אכלו כאחד אין רשאין לחלק. שני חבורות שהיו אוכלין בבית א' / בזמן שמתקצתם רואין אלו את אלו מצטרפין לזמון, ואם לאו אלו מוטמנין לעצמן ואלו מוטמנין לעצמן, ואם ה' שמש ביניהם מצטרפין כל זמן שיכולין לשמוע ברכה מפי המברך מ. — מברכין על היין בורא פ"הג אע"פ שלא נתן מים בחוכו, אבל על כוס של ברכת המוון אין מברכין עד שיתן לתוכו מים, דבעינן מצוה מן המוכתר, לפי שינים חזק ואין שבתו נכר עד שיתן לתוכו מים, דבהכי טוב יותר לשתייה. — אשכחן בפסקא י' הני צמקין שיש בהן לחלוותי וכשזרדין במים יוצא הלחלוותי במים והוי ל' מראה וטעם יין מברך בפ"הג, אבל אם צמקו ויבשו לגמרי ואין לחלוותי נפיק מנייהו במים אין מברכין בפ"הג. ד' דברים נאמרו בפת יא' אין מניחין בשר חי על הפת, אין מעבירין עליו כוס מלא, אין סומכין בו את הקערה, ואין זורקין את הפת, וכולן כדי שלא תהא הפת בויהו. וכל מידי דאכילה דמיטאס ע"י וריקה אין זורקין, אבל מידי דלא מיטאס כגון אמנוני ורמוני לית לן בה. תנא יו"ד דברים נאמרו בכוס של ברכה, טעון הדחה מבפנים, שטיפה מבחוץ, חי, מלא, עטור, עטוף, נוטלו בשתי ידים, ונתנו בימין, מגביה מן הקרקע טפח, ונותן עיניו בו, ויש אומרין אף משגרו במתנה לאנשי ביתו. א"ר יוחנן אנו אין לנו אלא ארבעה הדחה, שטיפה, חי, מלא, וחי דקאמר שנותן היין בכוס בלי תערובת מים ואח"כ מווגו במים וב' אבל מחסר מעט משעור מויגה עד שמוגע לברכת הארץ, ונותן לתוכו מים להשלים שעור מויגה להכיר שבהו של ארץ, ומלא כלומר שעם מה שמוסף עליו מים יהי' מלא, דא"ר יוחנן המברך על כוס מלא נותנין לו נחלה בלי מצרים שנ' מלא ברכת ה' ים ודרום ירשה. עטור יג' א"ר יהודה שמעטרתו בתלמידים, ר"ח מעטר ל' בנטלי פ' בכוסות, עטוף ר"פ מעטף בטליתו ויתוב, רב אסי פרים סודרא על רישא. נוטלו בשתי ידים דכ' שאו ידיכם קדש וברכו א"ה, ואוחזו בימין ורבנן קדמאי יד' מנעו שלא לסייע בשמאל. מגביהו מקרקע טפח שנ' כוס ישועות אשא וגו'. נותן עיניו בו כי היכא דלא ליסח דעתו מיניה, ומשגרו לאנשי ביתו במתנה, כי היכי דליתברך דביתהו. אין מסיחין על כוס של ברכה טו' ואין מברכין על כוס פורענות טז'. כבר כתבנו שר"ה גאון פרש יז' לגבל לתפלה ולנט"י ד' מילין לפניו מי שאין לו מים ליטל ידיו לאכילה אם המים רחוקים יותר מד' מילין לפניו או מיל לאחריו א"צ להמתין ובעל קרי נמי ביותר מד"ט עושה מ"ש חכמים ב"ק שאין לו מים קורא ק"ש ומברך לפניו ולאחריה ואוכל פתו ולא יברך לפניו ומברך לאחריו יח' ומי שנפנה ואין לו מים ורחוקן מד"ט לפניו וממיל לאחריו מקנה ידיו

בצור

נחל אשכול

א' ה"ג ס"ה קדוש, ובגמ' מלני טסס זה דף מ"ד כי אחא ר"ד אמר רב חסם מקדש ישראל ור"ח, וסס אינו ענין ולהכי ר"ח ור"ח ל"ג, אבל צרור שסיך לסוגיא דהכא כדעת ה"ג וכ"כ ר"י ור"א ור"א צ"ן לחתום. ב פת, אבל חגיגת אסור מדרבנן. וב"י כ' מו"מ הרמז"ס הגורר לז"ס צסו"ט ור"ח מייב לז"ס שאין ל"ח, פורים וחנוכה לא יז"ס, משמע ר"ח מ"ס אסור בחגיגה, וכן בחגיגת יז' ר"ח דלור'. ול"ג דאפסט ספקא, דפ"א דחגיגת כ' אין גזרין חגיגת לא צסו"ט, ואח"כ כ' אין גזרין צר"ח ומנוכה ומ"מ החמילו ופגעו ימים אלו מחמתן, ש"מ שו"ט מפסיקין שססור להחטות מ"ס משא"כ צר"ח אע"ג דאיכרי מועד יום שמוחה ל"מ מו"ס. והאמרין מנגה ט"ו ויעבר מרדכי העביר יום א' דפסח בחגיגת וכן לא אכלו מנחה? ים כה צ"ח לעקורי צסו"ח. ג ברכות מ"ט. ד סס ל"ח. ח סס מ"ח. ו מהר"ש סה סקסס מנ"ל דלמא כוית ר"י צפססס מוחלפת ובתרתו סבר ר"י בכביצה? דוחק לומר אס סכא כסדרן לא הי' מסדר רב אשי מולח דר"י צברכות. וי' כיון דר"י אמר ערובין מ"ו ר"מ ור"י הלכה כר"י, ור"י צרך לאחריו על כוית כמ"ס רבנו, ואי ס"ל לר"י בכביצה, ססר ר"י לכלליה. ז ברכות כ'. מאי ראי' אפסר כיון דנקט עד כביצה ועד כוית והיינו כפר"שי חדא לר"מ וחדא לר"י, ובכל סס"ס מקדים ר"מ לר"י, א"כ עד כוית לר"י. וכל זה לגרסת ס"ג פ"ו דברכות שגרס עד כוית בחחרונה. אבל לגרסתו נהפך הוא. ויס דלדקדק צהאי דדרש ר' עיורא זמנין אמר חסמי' דר' אחי וזמנין חסמי' דרב אסי וכו' וסס מדקדקין עד כוית ועד כביצה למה לא אמרו כהלכה כוית, דהני תרתי תלמודי ר"י סו? ואפסר לומר דהריוויו שמועו דאמר ר"י מוחלפת הסטה וידעו דאר"י ר"מ ור"י הלכה כר"י, ומד סבין דהכא מוחלפת הסטה א"כ הלכה בכוית, ומד סבין צפססס מוחלפת א"כ הלכה בכביצה, ור' עיורא שסמע דרש זה מסיח, סס אחד מסיסס וסס מדקדקין בכוית, ואחד מסיסס בכביצה וסס"ס נקט בקלרה כיון דזמנין אמר חסמי' דר"א. וזמנין חסמי' דר"ח, סיסס לומר צסו"ט ולומר צסו"ט. ח ברכות ל'. ט חוס'. י ה"ג הל' קדוש ור"ף. צערבי פסססס וכ"מ מצ"ב ל"ו. יא ברכות נ"א. יב פר"שי דל"ל דיתחיל לצרך עליו צלי מים כלל דהא אמר לעיל אין מברכין עד ס"ל מים. יג חוס' אע"ג דר"י אמר אין לנו אלא ד' האחוראי' החמירו. יד היינו אחוראי' צס"ס. טו חסעה סנתנו לו לא יסיח המצרך דעתו ממנו. טז כוס שני. וז חוס' חילין ק"ו ע"ב סאיודנא לא קפדין ואין סכנה ציגות. יז ע"י ס' ז'. יח ע"י ס' ח' דוקא לר"ח צטלו טבילת קרי אבל לא לתפלה, וס"ל להגאון דוקא לתפלה לר"י טבילה אבל לברכות קיי"ן כר' יסוד' ברכות כ"ב קורא ק"ס ומצרך לפניו ולאחריה וכן על סמוך מצרך לפניו ולאחריה דעשאן כהלכות ד"א (ואע"ג דלר"י נמי אסור צד"ח, מ"מ זה צטלו אח"כ כרי"ב) אבל לת"ק דמתני' דף כ' אסור לצרך ברכות ק"ס (ולצלי ק"ס ע"מס אינו מותר אלא בהסבור לת"ק ולירושלמי צצור עתר") וקסס למה

פסק

בצורך ובעפר ומתפלל א אבל פחות מד"ט לפניו ומטיל לאחוריו בעי לאהדוריו אמיא ב. ולגבל פי' לעשות עיסה בטהרה צריך נמי להחזיר בשעור זה ביניהם שעושיין חולין בט'. ורב נטורנאי פרש לגבל גבל עיסה ומחמצת חייב אוכלה עליה ג ולתפלה אם הגיע זמנה ולפניו ב"הכנן עד ד' מילין מעכב עד דמטי להחם יותר מכאן מתפלל לאלתר ד ורב שריא אוקמי בבעל קרי ומשמש מטתו ה ורב ישראל אמר לתפלה זו ת' הדרך ו. — כיון דסלקינן צרכי סעודה אצטרכינן לפרושי שאר מילי דחייב אינש לשבוחי ולאודווי כדאמרי רבנן. וכל הברכות צריכות שם ומלכות והכין בירושלמי ד ולאו סייעתא ח ורב נמי לא פליג ט.

הלכות ברכות הודאה.

בג. כתב הגאון בתשובה: על ששאלתם אם מצינו אסמכתא שכל הברכות מברך מעומד, ודאי כך הוא דכתיב ויעמד ויברך את כל קהל ישראל י כך שמענו מקדמונינו. וספירת העומר ג"כ בעמידה יא דכתיב מהחל חרמש בקמה, מה ת"ל בקמה ללמדך שבקיטה ועמידה תספר יב ותקיעת שופר נמי מעומד יג ומברך לשמוע קול שופר יד והלכה רווחת בישראל ואין לזון ממנה ואינה בשתי הישיבות טז לומר לתקוע בקול טז שופר, ואי קשיא לכוון מה דאמור אסמכתא לכל הברכות מעומד מדכ' ויעמד ויברך את כל קהל ישראל, דילמא מימרוך הני מילי לישראל? כתב ה"ג וזו ויעמד, המלך בעמידה, ויברך, למלך שהברכות

נחל אשכול

פסק הגאון כר"י? סמך עלאנו אירושלמי ח"ל: מחני' כר"מ דתני' ז"ק קורא ק"ס ואינו משמיע לאזניו ומצרך לפני' ולאחר' דר"מ, ומכ"ל קורא ומשמיע לאזניו ומצרך לפני' ולאחר', וכך מורה לשוני, עושה מ"ס חכמים". אבל הא קשי' מ"ס אוכל פחו ולא יצרך לפניו, לחכמים דמתירין ברכות ק"ס אף סהן דרבנן גם על המזון מצרך לפניו. וז' להגיה וכו': עושה מ"ס חכמים כדתני' ז"ק שאין לו מים קורא ק"ס ומצרך ל"ל ואוכל פחו ומצרך לאחוריו ולא לפניו דר"מ, ור"א (ובס חכמים בירושלמי) מוילא בשפתיו ומצרך וס"א צרייתא דק"כ. א' כ"פ רב האי וע' בצרכות ט"ו ופסחים מ"ו וכ"כ כר"ף וכיון דלר"א איירי שפסח מסתמא גם דעת ר"ף אפי' בנפסח וידיו לא טסורות די צעפר אס חוסס שעובר זמן ת' כדעת א"ר סי' ל"ב ולא כטו"ז. ב' אבל אס הוא מיל א"ח כ"מ זר"ף, ערוך ורמז"ס ולא כס"ע. ג' שהניחה בלא עסק במיל מחמץ (וכ"מ מדמייתי לה בפסחים מ"ו גבי שעור זמן לחמץ) ואמר לגבל ד' מילין לחיש אוכלה, דמתני' ז"ק החרס אס שעס מיל אסור, היינו מדרבנן כמו מוקסס וסכסיו פניו דירף ופטור מעונש, רס"י פסחים מ"ח ורמז"ס פ"ה דחמץ שעור מיל וסכסוף ישרף ואין צו חיוב דליו חמץ ודאי, ופי' הגאון אס הניחה ד"מ בלי עסק חייב אוכלה. וז' שדייק כן מירוש' ז"ק החרס אס י' כיולא שפחמץ אסור, אר"ח אין כיולא צו עד כדי הליך ד"מ, ובבבלי אמר מויל? ומיסב בירושלמי איירי לענין חמץ ודאי, ובתחלה אמר ר"א בירושלמי בשעור מיל אסור באכילה ואח"כ אר"ח לגבל ד"מ לענין כרת. ואפשר דס"ל אף בגבל דסייניו שמתעסק בז"ק ומחמץ ד"מ ולא מהני עסק אלא בפחות מד"מ ולא כרמז"ס ור"ס דס"ל כל זמן שעוסק לא מחמץ. ומ"ס פ' מ"ח ע"ב כ"ז שעוסק א"מ, קאי אג' גסיס שעוסקות שאין עכוב מחו"ס אפי' מיל. ומולתני כן בשל"ג סס צסס ר"י אחרון ובסב"ל א"כ ודאי ראו להחמיר. ד פרש"י ותוס'. ה' וס"ל דב"ק אסור בתפלה אס יכול לטבול על אחר אז חוץ ד"מ, ואס רמוק א"ל ופטור מן התפלה, וכ"מ מו"ס רבנו צס"י ג' אס אינו יכול לטבול פטור מתפלה. ואפשר דר"ס ס"ל אס א"ל מים מתפלל ולא כר"ס. ו' כדאי' ברכות ל' וכמה עד פרסה, עי' לעיל סי' כ'. ל"י מויל הוא רב ישראל ז' ברכות מ' וכבר כתב לעיל? אחא לאפוקי מדעת ראב"ד דס"ל ברכת הראי' ססס שבח בעלמא א"י סס ומלכות, להכי מרזו לירושלמי ספ"ט דברכות דמייתי סך כל ברכה שאין צו ס"מו א"ב אברכת ראי'. ח' חסר, וכך פרוסו סיס מצעלי חוס' מספקין אס מלכות מעכב מדאמור אב"י כותי' דרב מסתברא דתני' לא עברת ממנותיך, מוצרך, ולא שכחתי להזכיר סמך עליו ואלו מלכות לא קתני, אבל סחס גמ' מדחי' ר' יוחנן תני להזכיר סמך ומלכותך עליו, וע"ז אמר לאו סייעתא לרב נגד ר"יו. והחוס' כ' לר"יו ל"ק דלא כ' מלכותך אטו כי רוכלא לזיול, וקסה למס מאלו חרוץ הס"ס ר"יו תני מלכות צברייתא. וז' דתקשי' נמי מחני' פ"ד דת"ס לא שכחתי מוצרך ולהזכיר סמך, ומלכות לא קתני, ודוחק לומר גם סס חסרון ולשצט משנה וצרייתא וכו' ג פריך שצעות ל"מ, כל הני שבוש ותני? ע"ז כ' חוס' מוחני' מעיקרא ל"ק, דצברייתא גרס לא עברתי מוצרך ולא שכחתי מלהזכיר סמך עליו. מחריך ומפרס כל מלה ומלה, ושפיר קשי' דס"ל לפרס גם מלכותך, ול"ל אטו כי רוכלא, כיון שמוחריך, להכי פריך מוצרייתא, אבל במוחני' שמוק"ר ואומר לא שכחתי מוצרך ולהזכיר ס', בלא"ה ל"ק דאטו כי רוכלא. ט' בירושלמי סס, ר"ז ור' יהודה צסס רב כל ברכה ס"ב מלכות אינה ברכה אמר ר' תחומא דכ' ארומחך אלהי סמולך (וסמולך ל' ואצרכה שלע"ו). י' מלכיס א' ח' נ"ה יא ענין הצרכה כבר אמור, ומוסיף סספירה עלמה ל"ל מעומד. יב' צכ"מ פ"ו דת"מו: כ' ריב"ג קבלס מאלכותו ססופרין מעומד ואסמוכוו אקרא דצקמה. ומלסון הגאון ססביא אשכול ומשמע סס"א צרייתא וכן מלסון הר"אס סוף פסחים: ח"ר אל תקרא צקמה אלא צקומה, וכן מרמז"ס סס מוין מעומד, ואס מנה מיוסב ילא, ואין דרכו לערוך הלכות בדבר שאין סרסס בתלמוד, ואס סביא תקנה ומגאוייס מפרסס צסמס. ובפסיקתא זוטרתא פ' אמור: וספרתס לכס, לכס צעמידס ס'י מוסחל חרמס צקמה, כלומר צקומה, ומוילא בכל סמעות שונ' צסס לכס כגון מוילס סמול לכס, יניח וסי' לכס לניח חס מדרס, חס סלכס עכ"ל. וז' פרוסו גבי עומר הוא סלכס וגבי שאר דצריס מדרס בעלמא. ואע"ג שאוסף ספסיקתא ר' טוביה צ"ר אליעזר סי' אחר תת"ו סבדף כ"ח מספר מקדוסי עליון צמגננא סמסרו ל' עק"סס, מ"מ מדסייס זס סלכס, ומשמע שמלא כן צברייתא. יג' סטעס לקמו. יד' ולא כמ"ס צר"אס פ"ק דפסחים וצר"ס צסס ירוס' לשמוע צקול שופר דזס פרוסו קבלת דצריס. טז' כ' סרמז"ן גטין פ"ג. שחי ישיבות ססביאו סגאוי' סס גאוי' ותחא מחסיא ופומצדיחא. טז' ג"ל סלריך להיוח לתקוע בצופר, לתקוע צקול שופר לא תנינו אלא סמיכת תקיעה לסופר, כמו ויתקע בצופר. וצא למעט ניסח סלחות צולת הצרכה לתקוע צסופר וכבר ססיגו ס"ג וסר"אס כיון שאין סמעות בתקיעה אלא לשמוע, וממעט נמי ניסח ר"ת וסמ"ג על תקיעת שופר. יז' ג"ל סל"ל סכתוב סכי קאמרו

ספר האשכול, הלכות ברכות הודאה.

שהברכות שלו. את לרבות שכינה של מקום, כל קהל ישראל כמשמעו, וכל ישראל עומד א' למאי אתא? מלמד שכולן בעמידה לכבודו של מלך. והכי מסתבר שעמד בשביל ברכתו לשכינה כיון דאתחיל ב' ב ע"כ. מה שכתוב שכל הברכות מעומד, אגן חזי לן דעל ברכות המצות שאין בהם הנאה קאטר, אבל ברכת הנהנין כאכילת מצה וכסוכה וקדוש ומוציא ובר"הטו לא ראינו מימינו מי שטברך מעומד. ואיכא טרובאטא דאמרי שש מצות ברכתן מעומד ג' עומר דכתיב בקמה תספר, ומדכתיב בעומר וספרתם לכם ילפינן הני מצות דכ' בהון לכם: קדוש לבנה, החדש הזה לכם, ציצת והי' לכם לציצת, שופר וז' ת' יהי' לכם, לולב ולקחתם לכם, מילה הטול לכם, וי"א אף הלל דכתיב ב' לכם ד' ובירושלמי ה' נמי איתא כל הברכות מעומד ועל ברכות המצות קאטר ולא על ברכת הנהנין. — הרואה מקום שנעשו בו נסים לישראל ו' אומר ברוך שעשה נסים לאבותינו בטקום הוה ויליף מקרא ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הציל אטמוט"פ ואע"ג דבהאי שעתא לא בטערים ולא בים עמד ז', מ"מ ראה נסי הטן והבאר במקומן, ועי"כ נגמרה הצלת ישראל מטערים. ומסיק אניסא דרבים הכל מברכין, אניסא דיחיד הוא ובר' ובר בריה ח צריכין לברוכי כשיגיעו למקום נס. בירושלמי נס של שבטים מהו? מ"ד כל שבט איקרי קהל ט' צריך לברך ולמ"ד לא אקרי קהל אצ"ל, ומתניתין משמע הכי י'. ואינו מברך ברכות אלה אלא מל' יום לל' יום כשאר ברכות הראיה יא. ה' צריכין להודות יודי הים, הולכי מדברות, מי שחלה ונתרפא, וחבוש בבית האסורים ויצא, וצריך לאודווי בי עשרה ותרי מינייהו רבנן דכתיב בההוא מומד ראית ב' הני פורקני וירומטוהו בקהל עם ובמושב וקנים יהללוהו ומברך הנוטל לחייבין טובות שגמלני כל טוב. הרואה כבל הרשעה יש לברך ה' ברכות וכו' יב. הרואה אוכלסי ישראל חיל של ס' ריבוא אומר ברוך חכם הרוים כלומר בתכנתו יודע מה שבלב כל אחד מהם, הרואה אוכלסי א"ה אומר בושה אמכם וגו' יג. הרואה חכמי ישראל אומר ברוך שחלק מחכמתו ליראיו, חכמי א"ה ברוך שנתן מחכמתו לב"ו יד. הרואה מלך ישראל אומר ברוך שחלק מכבודו ליראיו, מלך א"ה שנתן מכבודו לברך ודס. הרואה חברו לאחר ל' יום אומר שהחינו, לאחר יב"ח מחיה המתים. הרואה בתי כנסיות טו של ישראל בישובן מברך מציב גבול אלמנה, בחרבנן דיין האמת, הרואה בתי עכו"ם בישובן אומר בית גאים יסח ה', בחרבנן אל נקמות, והני מילי ברואה בית ע"ו בחרבנו אבל רואה ע"ו עצמה שנעקרה אם בא"י אומר, ברוך שעקר ע"ו מארצנו, ובח"ל ממקום הוה טז. הרואה קברי ישראל אומר ברוך אשר יצר אתכם בדין וכו' ועתיד להקימכם לחיי עולם הבא ברוך מחיה המתים, הרואה קברי עכו"ם אומר בושה אמכם וגו'. הרואה את הכושי, את הגיחור, את הלבקן, את הננס, פתי הראש, דרניקוס יז, אומר ברוך משנה הבריות. הרואה תגר או סומא או קטע או טוכה שחון והבהקנין יח בין גוי בין ישראל יט אומר דיין האמת, ואם ממעי אמני: משנה הבריות. הרואה פיל, קוף וקיפוף כ' אומר ברוך משנה הבריות הרואה בריות טובות ואילנות טובות אומר ברוך ששכח לו בעולמו. על הויקין, על הוועות, על הרעם, על הברקים ועל הרוחות אומר ברוך שכוחו וגבורתו מ"ע. ויקין הם כוכבא דשביט כא, וועות גוהא פי' רעידת הארץ, רוחות ועפא. על ההרים, ועל הגבעות על הימים ועל הנהרות אינו מברך אלא עושה מעשה בראשית כב אבל על הויקין ווועות יכול לברך שכוחו וגבורתו מלא עולם או עושה מ"ב כג. ובירושלמי כד אם בטרודין, שאין הפסק בין הויקין ווועות ורעמים וברקין מברך פעם א', ואם במפסיקין כה מברך על כל פעם ופעם, וסייעת' מן הדא ה' יושב בתנות של בשם כל היום אינו מברך אלא פעם א', ה' נכנס ויוצא מברך ע"כ פעם ופעם. הרואה קשת אומר ברוך וזכר הברית וכו'. הרואה רקיע בטהרתו אומר ברוך עושה מ"ב, אימתי, כי אתא עיבא ואתי מיטרא בליליא ואתי אסתנא פי' רוח צפונית, ומגליה ליה, ופליגי אדרפס דאמר מיום שחרב ב"הטק לא נראה שמים בטהרתו שנ' אלביש שמים קדרות. לא ברירא לן אי רפרם אכולא מילתא פליג כו.

הרואה

נחל אשכול

שכ"ג לא מלניו חסה. א גזי ויעמד ויברך צפסוק ג"ה לא כ' וכל ישראל עומד לכל צפסוק י"ד. ב ברוך ה' אשר נתן מנוחה. ג לא לצד הצרכה אלא מנ"ס המנוח ענאם כיון דלמדנו מעומר בקימה חספה, מיהו צלילת צטעה שמצרך ומחטטף מעומד נגמרה המנוח ומחילא מוחר ליטב אח"כ. ד ישע' ל' הסיר הזה וכו' לכם כלילי החקדש חג ולמדנו ממנו פסחים ל"ה כלל צליל פסח. וצט"ל יליף מהללו עבדי ה' שעומדים וגו', וי' דלא צעו למילף מהסיר הזה וכו' לכם דילפינן מיני' הכלל צליל פסח ולמנהגו הוא דוקא על הסולתן ואינו מעומד כמ"ס ש"ל עלמו צסס מהר"ם. ה ל"י מקומו. ו ברכות כ"ד. ז והאיך אמרינן הרואה מקום שנב"ג? ותרונו כ' מהר"ם א. ח גרסת הגאונים. ט הוריות ה'. י דלשון הרואה משנב"ג לישראל מחטט כל א' חייב לברך שעשה נס לאבותיו ואי אחרת נס כל שבט א' בכלל, איך יכול איש ימיני לברך לאבותיו לנס שאירט לשבט ראובן. ועב"ג שחמוס כיון דקיי"לן שבט א' אקרי קהל למה פסקו אנום שבט אין מברכין? וי' לענון פר הוראה כ' קהל וילפינן מקהל גוים דבינימון דשבט מוקרי קהל, אבל צרכה אנום רבים יליף צבצלי מיתרו, ושם לא כ' קהל, והי' הוים לכל ישראל, ליכא למילף שבט, אבל ירושלמי לא הביא דרם מיתרו, וסבר דתקנו חכמים ומסברא וספיר חלה אי שבט א' נחשב לקהל. יא ברכות י"ח וי"ט ע"ג. יב סס ג"ז. יג פסוק צירמי' נו"ן ועל צבל נאמר. יד בישראל חלק עדיין סס דצקים צב' צבל א"ס יתן מתנה נפרדת מן הנותן. טז סס ג"ח וכגו' ר"ף. טז חוס' ג"ז צסס ירושלמי ורבנו פי' כטו"ז. יז גישור אדום הרבה, לבקן לבן הרבה, פתי ראש סערותיו דבוקות, דרניקוס ירוק הרבה, או פיו עקום, או מלא יבלת, אבל צלסון יון עניק וכן כ"ל דבגמ' ג"ח חסמ"ך ל' נוס, ורבנו ור"ף ל"ג קפח (בטון גדול) סיס צנוסחמו. יח מנומר צנקות דקות. יט ראצ"ד מולק דומי' דבריות טובות המצרך מפני סוכה, ס"ה דיין אמת אינו מצרך אלא כשחטטער ע"כ. כ עוף סיס לו לסחות כחדס עי' מה כ"ג. כא כוכב היראה כחץ צרקים מחקים למקום וארוך כשצט. כב שצח להקצ"ה, דצרי' גדולים צצרא צס"ב עדין קיימין, א"ר סי' רכ"ח. כג אבל להראצ"ד תרתי מצרך על הויקין וכו' דגמ' סחס אמר תרתי מצרך. אבל על הסריס לא יוכל לברך סכ"ג מלא עולם, דלא חזיין להו בכל העולם. כד ס"ט דברכות. כה ולא נקרא מפסיקין אלא אם מזרו אחר סתפירו העבים. כו דלמא חרה לע"ל סנראה צטסרתו מצרכין, וכך ל' דעת ה"ג ססביא הצרכה, אבל הרמב"ם סספרו אף הלכתא למשיחא לא הביא.

צמקוס

ספר האשכול, הלכות ברכות הודאה.

הרואה חטה בתקופתה א לבנה בטוהרתה, כוכבים במשמרותם, טולות בעתם אומר ברוך עושה מ"ב. והני ברכות על דברים שאין מתחדשין אלא קבועין ב אינו מברך אלא בזמן שרואה אותם לפרקי' עד ל' יום. על הגשמים ועל בשורות טובות אומר הטוב והמטיב, והני מילי דאית ל' ארעא ואית שותפות אחר בהדי', אבל ליכא שותפות מברך שהחיינו כדתני' על שלו מברך שהחיינו על שלו ועל של חברו אומר הטוב והמטיב, ואי לית ל' ארעא מברך מודים אנחנו לך ה' א' ע"כ טפה וטפה שהורדת לנו ואלו פיננו מלא שירה וכו' והותם בא"י אל ההודאות ג. על שמועות רעות אומר ברוך דיין האמת. אמרו לו מת אביך ד ויירשו, אי איכא אחי דירשו בהדי' בתחלה אומר דיין אמת ולבסוף הטוב והמ', ואי ליכא אחי בהדי' בתחלה דיין האמת ולבסוף שהחיינו ה. בנה בית חדש וקנה כלים חדשים אומר שהחיינו, בין יש לו כיוצא בהן או לא, בין קנה בין לא קנה עדיין כיוצא בהן ו. ויש אומרי' אם קנה כבר כיוצא בהן אינו מברך. ואומרי' זמן ברגלים, ברה"ה וי"הכ כדאי' בערובין ד וכן בכל מצות הבאות בזמן לזמן, ומאי דאמרי' התם אקרא התא ברכת שהחיינו רשות היא, לאו רשות לגמרי, דאי חוי ל' ודאי מברכי' עלי' ח אלא רשות פרושו דאי בעי חוי, ואי בעי לא חוי ל' כלל ואינו מברך, ולאפוקי דלא להוי עלי' חובה למיהדר עלויה, ואינה חובה בזמן דר"ה ורגלים שאין יכול לפטור עצמו. ת"ד ההולך למוד גרנו ט אומר יה"ר מלפניך ה"א שתשלח ברכה במעשה ידינו. התחיל למוד אומר ברוך השולח ברכה בכרי הוה. מדד ואח"כ ברך הרי זה תפלת שוא, לפי שאין הברכה מצויה לא ברבר השקול ולא בדבר המנוי אלא ברבר הסמוי מן העין שנ' יצו ה' א"ה באסמיק'. חייב אדם לברך על הרעה כשם שטברך על הטובה שצריך לקבלנהו מאהבה י שנ' חסד ומשפט אשרה לך, בין חסד בין משפט אשרה. ובירושלמי זא והוא שאמר איוב ערום יצאתי מטבן אמו יב כשנתן במדת הרחמים נתן, וכשלקח במדת הרחמים לקח ולא עוד כשנתן לא נמלך בכריה אבל כשלקח נמלך בבית דינו שנ' וה' לקח, ואמר ר"א כ"ט שנאמר וה' הוא ובית דינו, ובנין אב לכולם וה' דבר עליך רעה יב, עשה מאהבה עשה מיראה, עשה מאהבה, שאם באת לשנוא, דע שאתה אוהב, עשה מיראה שאם באת לבעוט, דע שאתה ירא ואין ירא כועט יד פי' יראה כאיוב, אוהב כאברהם טו, אברהם עשה יצר הרע טוב שנ' ומצאת את לבבו נאמן והפסיר עמו טז, אבל דוד לא יכול לעמוד בו והרגו בלבו, מה טעם ולמי חלל בקרבי.

הלכות בית הכנסת.

כד. אמר ר' יוחנן אחורי ארי, ולא אחורי אשה, ולא אחורי אשה ולא אחורי בית הכנסת יז בשעה שהצבור מתפללין, ולא אמרין אלא דליכא פיתחא אחרינא, ולא דרי טעונא, ולא רכב אחטרא ולא מנח תפלין, אבל אי איכא חד מהנך לית לן בה יח. ת"ד הנפנה לא יפנה בין מורח למערב אלא בין צפון לדרום יט ואמרי' בירושלמי כ היכי דאיכא מחיצות לית לן בה, המטיל מים מן הצופים ולפנים כא' לא יטיל אלא בין צפון לדרום ולא כנגד הקודש. אר"ע פעם אחת נכנסתי אחר ר' יהושע לבית הכנסא ולמדתי ממנו ג' דברים, שלא יפרע כב עד שישב, שלא יפנה בין מורח למערב, ואין מקנחין בימין אלא בשמאל, אמר לו בן עזאי עד כאן העות פניך ברכך, אמר לו תורה היא וללמוד אני צריך כג. איזה צנוע זה הנפנה בלילה כדרך שנפנה ביום

נחל אשכול

א במקום שהיו עומדים בתחלת צרייתם כגון החמה בראש מחזור כ"ח שנה וע' טור רכ"ט. ב על הסרים על הימים וכו'. ג ברכות אלו דוקא אם הי' בנער על עזרת גשמים. ד ברכות ל"ט. ה אולי הביא זה להורות הלכה דבס"ס תקנ"א כ' מג"א אין חסור לאכל לומר שהחיינו, וה"ר אוסר, ומלשון גמ' בתחלה — ולבסוף שהביא רבנו נראה כמג"א, שמעתי. ו כלישנא בתרא דר"י, והרמב"ם ס"ל כל"ק אם כבר קנה אינו מברך וכן דעת הרע"ב, ותמיהני על צ"י שלא הזכיר דבר מזה בס"ר רכ"ג. זבל"ס ראו להחמיר לדעת ר"ם גאון הביאו חוס' סוכה ת"י, גמ' דערובין מ' חולק על הסוגי' דברכות וס"ל אין מברכי' שהחיינו אלא ע"ד שבא לזמן קבוע. ז מ' ע"ב. ח דלא כפוסקים בס"ר רכ"ה דהברכה רשות, אלא הרשות דקאמר קאי על הראי' ועל האכילה, ואם אכלה חייב לברך שהחיינו. ובירושלמי סוף קדושין א"ר בון עתיד אדם לדין חשבון על שלא אכל מיני מגדים ר' אליעזר חס להא שמעתא והוי מומנס פרוטי למוכל בהון ווכל מיני חדש נשתא. משמע קלת כדי להרבות ברכות שהחיינו, דברכה ספירות גם בזמן א' יכול להרבות בכל פעם שאוכל. ט ב"מ מ"ב. י ברכות ס'. יא סוף ברכות. יב חסר כאן וגו', והיינו סיפא דקרא ה' נתן וס' לקח ודייק דלא כ' חלקי' לקח סהוא מדת הדין. יג מלכים א' כ"ב ועתה הנה נתן ס' רוח סקר צפי כל נביאך וס' דבר עליך רעה, והאי וס' מיותר דהו"ל נתן רוח סקר ודבר עליך רעה. יד פי' המפרסם שכל לפרס והאבה את ה', את ס"א תירא. טז באיוב כ' אין כמוהו איס ירא א', ובאברהם זרע אברהם אוסבי. טז ינ"ר עשה פסרה עמו וכרות עמו סברית. יז ברכות ס' ובגמ' מוסיף ולא אמורי ע"ז. יח אי איכא פתח אחר אמרי צפתח אחר עייל. המפרסם סקסו משבת כ"ג חצר שיש לו צ' פתחים מב' רוחות מדליק בשנים מפני החשד? וי' דבב"מ ק"ז ב"סכנ לא יהא סמוך אלא רחוק דסכר פסיעות יש, ובב' ב"סכנס ילך ברמוק. לפ"ז ה"ה אם יש לב"סכנס צ' פתחים לא יקצר לילך פתח קרוב, אלא רחוק דסכר פסיעות איכא, ויש טעם לדין לזכות סילך צפתח רמוק. ועוד י"ל בצ"דס סהולך הרבה פעמים לב"סכנ ומומוק סאינו סין רע, מוקמין אחזקה, צפתח אחר ליעול, אבל נר חנוכה ליכא חזקה בדעת הרואה, דסכח מה שעברה עליו שנה. יט ברכות ס"א ולסלן, והטעם כי ירושלים צמחה לבני ח"ל ולמערב לבבל. כ סוף ברכות. כא מוקם סיכול לראות הר הבית. כב לא יגלה עלמו. כג וסס בגמ' תניא בן עזאי אומר נכנסתי אחר ר"ע לב"סכ ולמדתי מומו ג' דברים סג"ל אחר ר"י עד כאן הטות ברכך, אחר לו ללמוד אני לריך. ותמה מ"ר א"כ ידע בן עזאי שמוחר להטעו בצביל תורה, א"כ חזאי סאל לר"ע עד כאן הטות. ואם המעשה סספר לו ר"ע והוא סאל למה הטות ה' קודם לזה, א"כ כבר שמוע מר"ע כל ג' דברי' ולמה סוגרך להטעו ולילך אחר ר"ע? וי"ל ססבר לקדק אחריו וללמוד מומו סאר דיני ב"סכס. ועי"ל סב"ע סלך אחר ר"ע קודם סספר לו ר"ע ור"ע

ספר האשכול, הלכות בית הכנסת.

ביום א אחרי גדר נפנה מיד ב ובבקעה כל זמן שאין חברו רואה את פרועו. עמוד החוור ג מביא לידי הדרקון סילון החוור מביא לידי ירקון. — לפי שתחלה לדור דבר גדול ד תקנו לאמרו בג' ומני, בשחרית בפסוקי דומרא, ובסדר קדושה ובמנחה, שאם לא כוון באחת יכוון באחרות. ומבעי' לאינש לאקדומי שימנה מיו"ד הראשונים כדאמרינן ה לעולם ישנים אדם לבית הכנסת שימנה בתוך יו"ד הראשונים, שאפי' ק' באים אחריו מקבל שכר כנגד כולם. וכל הקובע מקום לתפלתו ו אלקי אברהם בעורו. וכל הקובע לתורתו ו אויביו נופלים תחתיו שנ' ושמתי מקום לעמו ישראל ושכן תחתיו וגו' ולא יוסיפו בני עולה לענותו. המתפלל בב"ה כאלו מקריב מנחה תהורה ה שנ' כאשר יביאו ב"י בכלי תהור בית ה'. כל מי שאינו נכנס לב"ה כנ בע"ה אין נכנס בה לעולם הבא ט. כל שיש לו ב"ה כנס ו בעירו ואינו נכנס שם נקרא שכן רע שנ' כה אמר ה' על שכני הרעים הנוגעים בנחלה וגורם גלות לו ולבניו שנ' הנני נוטשם מעל אדמתם. רב אמי ור"א אע"ג דהוו תריסר כנישתא בטבריא לא מצלי אלא ביני עמודי דהוו גרסי יא דמיום שחרב ב"המק אין לו לקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה בלבד. וברית כרותה יב כל הלומד בב"הכנס לא במהרה שוכח, וכל היגע בתלמוד בצינעא אינו משכח, והלומד אגדה מן הספר לא משכח, והסובר תלמודו אינו משכח. כל עיר יג שנגותיה גבוהין מב"הכנס אותו עון גורם שתחרב, ולא אמרן אלא בבתי, אבל בקשקושי ואברורי, פי' בירנות ומגדלים לית לן בה. לעולם יקדים אדם תפלה לצרה יוד. גדולה תפלה יותר מן הקרבנות שנ' למה לי רוב זבחים וכ' בתרי' גם כי תרבו תפלה אינני שומע מו. מיום שחרב בה"מק ננעלו שערי תפלה שנ' גם כי אועק ואשוע שתם חפלתי אבל שערי דמעה לא ננעלו שנ' שמעה תפלתו וגו' אל דמעתו אל תחרש מו. אסור לדור בעיר שאין בה ב"הכנס וז' היוצא מב"הכנס לא יפסיע פסיעה גסה יח. ולמיעל מצוה לרוץ שנ' נרדפה לדעת את ה', ואמרו ימ' היוצא מב"הכנס צריך לילך קטעא שנ' כי אתה צעדי תספר. היוצא מב"הכנס לב"המד זוכה ומקבל פני שכינה שנ' ילכו מח"אח יראה אל א' בציון כ ותייב אדם לעסוק בתורה בכל יום ואמרו בא' הוי ממעט בעסק ועסוק בתורה והוי שפל רוח בפני כ"א, אם בטלת מן התורה יש לך בטלים כב הרבה כנגדך ואם עטלת בת' יש שכר הרבה ליתן לך. ובאגדה כג' אך יש אלקי' שופטים, כל השוקד על ד"ת מוסרים לו שקדנים כנגדו, וכל הסבטל מד"ת מוסרין בטלנים כנגדו, ואלו הן זאב ארי וכ' גייסות וליסטים באין ונוטלים ונפרעים ממנו ואמרו כד' כי דבר ה' בזה זה שאפשר לעסוק בת' ואינו עוסק. ומי שצריך לעסוק בפרנסתו כל היום ואא"ל ללמוד ע"ז אמרו כה' אפי' בק"ש שחרית וערבית יצא י"ח והגית בו י"ל. ואמרו כו' אין תחלת דינו של אדם אלא על ד"ת שנ' פוטר מים ראשית מדון. — אמר רב מתתיה כו' ש"צ יוכל לעמוד על מקום גבוה להשמיע קולו. ואמר רב ישראל אין אדם רשאי להתפלל בקרקע נוולה. ואני אומר קרקע אינה נגולה וברשותיה דמריה קיימא כח אבל לגזול קרקע ולבנות עלי' ב"הכנס מצוה הבאה בעבירה היא גם איכא למילף

נחל אשכול

ור"ע לא הי' בלוחו פסע רבו ממש כדאי' ז"צ ק"ח זן עזאי תלמוד חצר דר"ע, מתחלה תלמידו ולבסוף חברו, וגם ר"ע למד מר"ע, תענית כ"ו, לכן סתיר ז"ע לעזמו להטעו פניו ברבו במקלח, אבל לא ידע שמתר לר"ע לעשות כן צר' ויחסע רבו ממש. א שלא יגלה יותר מוטפח לאחריו וטפחים חלפיו, זכרות כ"ג, ולא יפרע עד שיטב כדלעיל. ב שם ס"ב, אין לריך להרחיק ומותר זין מורה למערכ עמ"ר סי' ג'. ג שם כ"ה הדרקון חלי המלכה את הצטן. ד זכרות ד' דאי' ז' א"צ וכ' ז' פורת ומשביע. ה שם ו"ו. ו שם ו"ו דכ' וישכס א' צבקר אל המקום אשר עמד שם ואין עמידה אלא תפלה ש' ויעמד פ' ויפלא ז שם ז"ן, גרסתו לתפלו, והפסוק שזכר צמואל ב', ז' כסבטיח קצ"ה לדוד שיצא צה"מק. ח ירושלמי פ"ה זכרות. ט ל"ו מקומו, אבל דמיונו סנסדרין ז"צ כל הלומד תורה צע"ה זוכה ומלמדה לע"ה, ובזכרות ח' קדמיו ועיילו לצ"הכנ דכ' לשקד על דלתותיו יום יום ואחר צמדרם משלי יום יום כנגד ע"ה וע"ה. יודידי הרב החרף סגיד מר"ה סמריה נוקערתמחן ממאסיליב הראה לי מקומו צרבה כי תבא: ריב"ל אמר כל הנכנס לצ"הכנ צע"ה זוכה ונכנס לע"ה ש' אשרי י"צ עוד יסללך סלה. י זכרות ח'. יא כיון שתורתך אומנותך אפי' בלא יו"ד ז' המד עדיק. יב ירושלמי פ"ה זכרות. יג שבת י"א. יד סנסדרין מ"ד. טו זכרות ל"ב, ולמה לי לאסודרי תפלה כיון דכבר מואס בקרבן, ש"מ תפלה עדיפא. גרסא זו משובחת דר"שי דייק מדכ' אחריו ובפרשכס כפיכס והיינו תפלה ולשחוק מו"י' דכבר מואס בקרבן, וע"י יש לטעון דלמא ובפרשכס אברכת כהנים קאי דעדיק מקרבן דכ' ואני אברכת. טז ירא שמה לא ישמע תפלתו והסויף אל דמעתו אל תחרש. יז סנסדרין י"ז. יח זכרות ו"ו. יט ירוש' פ"ה זכרות. כ סוף זכרות. בא אבות פ"ד. י"ל ע"פי ערוובן ג"ה לא בשמים היא לא בגסי רוח, שעומדין ע"ד ואין לומדין מחמרים, ולא מעבר לים לא בסמריים המוזרין צעירות והולכין מעבר לים. כב צטולים הו"ל? זכרות ל"ה אפשר אדם שורס חורע וכ' חורה מה תהא עלי' אלא בזמן שישראל ערש"מ ומלאכתן נעשית ע"י אחרים ש' ועמדו זרים ורעו לאכנס, אבל אם מצטול מד"ת, זרים אלה שעשו מלאכתו מעתה יהיו צטולים (ממורי ר"ל"ק ז"ל), וזיה יוצן מ"ש רבנו צמוח וצאגדה. כג אבות דר"י. כד סנסד' ז"ט. כה מנחות ל"ט, רמז"ס לא הביא. כו סנסד' ז' וכ' תוס' ה' דאי' שבת ל"א ששולין תחלה נשאת צמונה ואה"כ קצעת ע' לחורה, הסס מיירי ב"הס שטוסק בת', אלא שלא קצט עתים, והכא צמי שלא עסק כלל. והכי מסתבר שמי שלא למד כלל אא"ל נשאת צמונה כדון כיון שלא ידע דין וצקדושין מ' יסוב אחר. כז לימוד אסור מ' ממעמקים קראתך זכרות י"ד. רב מתתי' גאון צפומז' סמוך לתר"ך, אבל רב ישראל לא נכירנו. כח שבועות ל"ז פ"ר"שי ר"א ס"ל ק' נגזלת ומכמים ס"ל אין נגזלת יב"ק קי"ז ילפי וקרא ומהר"ש צ"מ ס"א כ' דלחיס' לרבין אינה נגזלת ומסברא שאינה זיה ממקומה. והסמ"ע צ"מ ס"ע"ו כ' לטור הגזל ק' צ"י עובר על לא חסוי ועל לא תגזל וכן צהדי' צספרי שופטים א"כ הספרי כר"א. ואהל"כ דרמז"ס צה"ל גצה כ' כספרי עמ"ל"מ פ"ד דמלוה, אלמא אפי' לרבין דא"ג, מ"מ עובר אללו. וז' כפי' פ"י צתוס' צ"מ ס"א ה' דמעטו רבין ק' מכללי ופרטי אינו אלא לענין עשה דוסביב את ה', שאם שטפה נכר א"ל ליתן סדה אחר ואינו בכלל קרבן ומומס, אבל אלל לאו דלא תגזול לא כ' כלל ופרטי, רק בק' ד' הסברא דא"ג, אבל מו' שרו"ס לגזול ק' ומגרס צעליה מומס עובר אלל תגזל. ור"תי מו' ססותר זה מומ"ס רמז"ס רים ה' תמורה ללכך לוקין על לאו דתמורה ולא מקרי י"לע דמשכחת ללאו צלא עשה צצבור ובשחתין

ספר האשכול, הלכות בית הכנסת.

למילף מדוד שאמר כי קנה אקנה במחיר וכ"כ ריצב"ג א. מכרו ב"הכנס לוקחין חיבה בדמיו ב מכרו חיבה לוקחין מטפחת, מטפחת לוקחין ספרים, ספרים לוקחין ס"ת אבל דבר אחר לא. והא דאמר לוקחין חיבה בדמיו, כשלא מכרוהו ו' טובי עיר במטעם אנשי העיר, אבל מכרוהו ומ"ע במא"ע אפי' למשתי בי שכרא שרי, פי' לקנות בדמיו מה שירצו, ודוקא בב"הכנס דכפרים, ואז גם הלוקח מותר לעשות בב"הכנס מה שירצה, אבל ב"הכנס של כרכים אסור למכרו, כיון דמטעמא קאתו לה לרבים שייך וכדידהו דמי וא"א למכרו, חוץ ע"י חכם גדול שכ"ע סומכין עליו כרב אשי ג דאמר אדעתא דידי קאתו מצינא לובוני. וכבר טעה בזה אדם גדול שסבר מ"ש מכרו ו' טובי עיר אף בכרכים עסקינן ד. נשאל רב שרירא על בני אדם שרוצין למכור מקומותם בב"הכנס, ואמר להא מלתא יש דוגמא בגמ', אי חד בנייה ואקדשיה לשמים היו מצי חד טובין ה, וכי מוכנינן ב"הכנס לובוני בה מידי דקדושה ו' והאי בעיא לאו לאפוקי לקדושה ו' אלא למיתב ללוקח או מאן דניתא לי' בהאי דוכתא ולא דמי' לאקניתא וליכא ובינא דלקנינהו לוקח וכל שכן דינא דבר מצרא וכל שכן פריעת חוב מההיא דוכתא ה' וליכא בהא ט' אלא תנאי הראשונים דההיא מדינתא דחייבין למיקם בהון דכ' לא תסיג גבול רעך ו'. ותני יא העוקר תחומי של חברו בא"י עובר על לא תסיג גבול ועל לא תגול ובה"ל בלא תגול, ומנין למוכר קבר אבותיו שהוא בל"ת, ת"ל לא תסיג גבול וב' יכול אפי' לא נקבר בו, ת"ל בנחלתך אשר תנחל, להודיעך שאם נקבר מת באותו קבר ברשות שרשאי למכרו יג, ואע"פכ כשימות אותו האיש קוברין אותו שם אע"פ שאינו חפץ כדאמרינן יד באין בני משפחתו וקוברין אותו בע"כ שם משום פגם משפחה. וכל זה בקרקע שהוא קנין גמור, אבל ב"הכנס קדוש הוא טו וזבני לית בי' אלא דנהיגי מנהג שהוא מפורסם כגון דרגיל בדוכתא ובעי חברי' למיתב עליה, יהיב לי' מדעם וקיתב אידך כמנהג, ואי ליכא מנהג והשתא בעי לובוני, בי כנישתא ממחי בדיהו ולית לי' רשותא לובוני ולמיתב אדוכתא מאן דלא ניהא להנך, דהא קברו שהוא קנינו, אית לבני משפחתו למחות, כ"ש צבור בב"הכנס שהוא קדוש. אפי' ב"הכנס שחרב טז אין מספדין בתוכו הספד של יחיד, ואין מפשילין לתוכו חבלים ואין פורשין לתוכו מצודות ואין שוטחין ע"ג פירות ואין עושין אותו קפנדריא שנאמר והשמתי את מקדשיכם ולא אריה בריה ניהותכם יז

קדושתן

נחל אשכול

ובשפתין ולהכי לוקין אף במקום של"ע וכ"כ תוס' יומא ל"ו, ואי עשה דוססיז ל"ש בקרקע והלאו שייך צה למוס אמרינן לאו דגזל ג"לע הו משכחת ללאו צלל עשה? ולק"מ אף חי לא שייך והסיז להחמיר בקרקע לענין חומס וקרבן, מ"מ היכא דאסדר לחברו מחקן הללו כמו במטלטלין דככל מה שנוגע לחברו ומסדר ומחיל חקן הללו ומה"ט אי' צנסהד' ג"ט פחות מש"ס לא הוי גזל שידענו שישאל מחיל לי' אלמא במחילה חלי' מלתא מוכ"ס אי אסדר לבעלים הקרקע והיו נמי ג"לע. ועי"ל דתוס' סוכה ל' מייחתי ירוס' דק' נגזלת אם נשחקע סס צעלי' ממונה ועב"צ מ"ד. א וצסי' תרל"ו פ' גזל ק' וצנה עלי' סוכה דזיעבד יאל ולא הוי מסי' צע כיון דלא קנה ק' כמ"ס הר"ן פ"ב דסוכה? וז' כונת רצנו לענין תפלה יש להחמיר דעכ"פ גרס הבעלים מנחלתם ועשה נצלה וכ"כ תוס' סוכה ל' בגזל סאה טמנה ואסאה אין כאלן גזל דקני' צטווי, מ"מ מקרי מואץ המזכיר ש"ס עלי' וכ"כ מג"א סס. ב מוגלה כ"י חיבה שמניח צו ס"ת יש צו קדושה יתרה, ומטפחת טעל ס"ת קדוש טפי, וטפי ספרים נביאים וכתובים ולמעלה מהם ס"ת שמעלן בקדוש ול"מ. והלמודי' ער"שי סהביא חוספתא וצמחות ל"ט הלמודים מהפסכים. ג סס. ד צצ"י סו' קנ"ג צסס הר"ן אף בצרכי' מוני אם בתחלת הצנין לא קבלו מעות מאחרים דעלמא שכן מ' צירוס'. ה ירוס' מוגלה פ"ג ארסצ"י ה' דאח אמר צ"הכנס של יחיד. ו וק' לעיל אמר אפי' למשתי שכרא? ג' דס"ל כרמב"ס ור"י אפי' מכרו זט"הע הדמים קדושים לקנות צהס צ"הכנס אחר או חיבה, ולא אמרו למשתי שכרא אלא לענין המותר, דכיון שב"הכנס יולא לחולין לריך לחול הקדושה אמונא. ז פי' שלא אצעי' להו אם יכול למכור מקומו לעשותו חול, דא"כ חלה הקדושה אמונו כמ"ס אלא למכור שיעמד הלוקח סס להחפלה. ח פי' דלא שייך צה דניא דבר מנרא. ובמדכי פ' המוכר פירות פ' ראצ"ה כמו דא' צ"צ ק' המוכר קברו צאין משפחתו וקוברין אותו צע"כ משום פגם משפחתו, ה"ס דאיו יכול למכור מקום אבותיו צצ"הכנס, והדמים יחזרו בני משפחתו ללוקח, אצל רב האי כ' מכירתו מכירה, וצח"מ קט"ה הרבס דעות דאין שייך דין צר מנרא צצ"הכנס כיון שאין לריך יותר ממקום א'. מיחו לפעמים איכא פגם משפחה ואז דנין דין צ"מ ועי' צסוודך. וי"ט פריעת חוב מהסיא דוכתא, פי' שיכול לפרע חובו ממקומו צצ"הכנס שמעות יולא לחולין, דמ"ס בתחלה לא מוצניק צ"הכנס אלא לצוני צמעות מידי דקדושה, היינו אם הלוקח עושה צו חולין כחפלו, דע"ז הקסה רמ"צן קדושה אחאי תיחל, וע"כ על המעות, אצל סכא מקום צ"הכנס בקדושתו קיים, ויכול לשלם ממונת מחירו את חובו. ט אין אסור צדבר אלא אם יש תקנת ראשונים צהאי מחאי שלא למכור צלי הסכמת הסכנים. י ל"ל עולם, דכך צמ' מחלי לא חסיג גבול עולם, ארסצ"י אם ראיות מנהג שנהגו אבותינו אל תשנהו. יא ספרי שופטים. יב אסמכתא לכל דבר הקצוב שלא למכרו. יג פי' צז"ר אם קודם שלקחו הלוקח קצר צו הלוקח אפי' נפל א', הו"ל חזקה צו, ואם אפי' מכרו לו אינו עובר. יד צ"צ ק' ומסדרין קדמים ללוקח. טו המקום עלמו נשאר בקדושתו וא"א ליחיד להוציאו לחולין, ומכירתו לחברו אינה אלא טובת הנאה ולא מכירה, ומ"מ אי לא נהגו למכור ולמיתב אחר אדוכתא, לית לי' רשות אם מושין שכניו, ואם מוכר קברו שהוא קנין גמור, מויחזין בני משפחתו, כ"ס שצבור מושין צדבר שהוא קדוש ואין קנינו קנין גמור להוציאו לחולין ואין במכירתו אלא טובת הנאה. טז מוגלה כ"ח. יז בגמ' לא הביאו סיפא ולא אריס, והמפרשים נסתצו מאין יאל מקרא קדושתן צצרכנן. וראיתי צען סחיים סדרס מסיפא ולא אריס צר"ג, ומשמע אף כספן שוממין מקריבין צמקומן כד' סוף עדיות מקריבין אע"פ שאין ציית, ש"מ קדושתן אף שוממין עכ"ל. והר"ב מבר"י עטלינגר כ"י ייסצ צהה הקוס' למה לא צו תנאי ואמוראי' מוצח צמקום המקדס והקריבו אף צטומאס ק"ג, כיון דכ' והשמותי ולא אריס, משמע ודאי אף ששום המקום מקודס להקריב אלא להקצ"ה לא יהא מוס ריח ניחא, וכיון דא' צצמס מ"ו סקרצן לשם ריח וניחא, מוס"ה לא רצו להקריב אחר סמרצן שאינו לריח ג' לה', ומ"ס מקריבין אע"פ שאין ציית, צימי עורא, דהוי ע"פי סדצור ועסקו צצר צצנין ציית. וריך לחוק ייסצ לסנרא זו קוס' סס"ס מכות י"ט צבור נמו נקריב צו"ס כיון דקדשה לע"ל וצצבור נמו כ' אשה לר"ג לה'. ואינו כצצני

צמבוא

קדושתן לכך אף כשהן שוטמים ואמרינן א את שבתותי תשמרו ומקדשי תיראו, מה התם לא מן השבת אתה מתירא אלא ממי שהוזהר על השבת אף כאן לא מן המקדש אתה מתירא אלא מי שצוה של המקדש, אין לי אלא בומן שב"המק קיים בחרבנו מנין ח"ל את ש' תשמרו ומקדשי תיראו מה שמירה דשבת לעולם אף מורא מקדש לעולם. ודאמרן שמוחר למכור ב"הכנס לא אמרו אלא במקום שיש להם ב"הכנס אחר, אבל אי לית להו פשיטא שאסור למכור מדאמרינן ב לא ליסתר אינש בי כנישתא עד דבני בי כנישתא אחריתא ואפי' איכא דוכתא לצלויי אסור דחיישינן לפשיעותא, אע"ג דדעת' למבני מכ"ש הכא, אבל ודאי אי אית להו ב"הכנס אחר רשאים בני כפרים למכרו כמ"ש. ואי אית בי' תיוהא ג סתרי ובני מיד ויש מי שאומר שאסור לנתוץ ולהרוס דבר בב"הכנס מה שאינו לצורך בנין כיון דהשוו ד, חכמים קדושתו למקדש ואמרינן ה המוחק השם והנתוץ אבן מן ההיכל עובר בל"ת כן לה' אלקיכם. וחזי לן דב"הכנס של כרכים שנחרב ויש מקום אחר לחזור ולבנות מותר ליקח האבנים ועצים ולבנות בנין חדש, דכ"ע ניהא להו ד ומכ"ש בשל כפרים אי הוי בו תיוהא וסתרי, דלוקחין צרכי בנין מן הישן אם עדיין ראויים לבנין ובנין מיד. כופין בני עיר וא"ו לבנות ב"הכנס ד ולקנות להם תנ"ך. ב"הכנס וב"המדר ח אין נוהגין בהם קלות ראש לא שחוק ולא שיחה בטלה ואין אוכלין ושותין בהם ולא מטיילין ולא נכנסין בהם טפני החמה וגשמים ואין נאותין בהם ט ואין מחשבין בו השבונות פי' של רשות אבל חשבון של צדקה נהגו לעשות בב"הכנס. וחכמים ותלמידיהון מותרין לאכול ולשתות ו יש מי שאומר . . יא ונ' הדתירו לת"ח כיון שמתעכבים הרבה בב"הכנס וכה"ג אמרו יב ב"הכנס צריכין בדיקה לפי שאוכלין שם בעבור שנה ואורחים דאכלו ושתו וגנו בבי כנישתא יג. והא דרבינא ור"א עייל לבי כנישתא כי אתא וילחא דמטרא, לאו משום מטרא אלא שעסקו בחזרה ושמעתא בעי צלותא כיומא דאסתנא. ואי איצטרך אינש למקרא לחבר' מבי כנישתא וך טאי? אי צורבא מרבנן הוא לימא הלכתא, תנא לימא מתני', קרא לימא פסוקא ואי לא לימא לינוקא דגרסי בב"הכנס אימא לי פסוקא אי נמי נישאי פורתא וניקום שמצוה לישב ולהתעכב בב"הכנס שנ' אשרי י"ב.

הלכות תפלת מנחה וערבית וצניעות.

כה. נשאל רב שרירא ורב האי ו"ל צבור דמעכבא ת' המנחה עד רמשא אי מצלי בלחש מהו שויציאם ש"ץ? תשובה אין בנו כח לפטור צבור בת' ש"ץ, והמנהג בישיבה שמתהרין היחידים להתפלל, והש"ץ יורד ואומר אבות גבורות וקדושה וחזק פור ורב צמח טו כ' מנהג אצלנו החונים בעשויו"ט מתפללין אבות וגבורות ואח"כ אומרי' גדלך תקדש בנו בא"י האל הקדוש, דעת וחכמה למדנו חונן הדעת, הדור אצלך תשיבנו הרוצה בתשובה יו וכן שאר הברכות, וחונים הראשונים קבלו מטר רב יהודאי והוא מרבו עד רבו. ונשאל עוד רב האי צבור שאחרו ת' המנחה בע"ש עם דמוטי חמה ודחקתן העת, יש אומרין שמתפללין י"ח

נחל אשכול

צמחא יסוב מרס. — אך מה שאמרו צ"הכנס שחרב צקדושתו וילפי מוסמחוי ח"מ, וכך בת"כ מקדשיכס לרבות צ"הכנס אסמכתא צמלחא, דקרא דוקא במקדש, וב"הכנס אף ציסובן קדושתן מדרבנן דמנינו דלקילו צה רבנן לענין מנעל ורקיקס וסיני ואכילה ולענין מזירה, וכ"כ רמב"ן חס צ"הכנס קדושת הגוף לא פקעה קדושתה, אלא ודאי סהי' חסמים מניה כסוכה וולוצים שמרקין לאחר ס' מלכות, וצומן מלכות אסור להנות ממו, וכסדעת כולן למכרו עבר זמן מלכותו (ומיירי סים להס אחר כמ"ס רבנו לק') והוי כמפרים ז' אחרונים לז"י, לאחר שילא צו אוכלו ע"כ, וכ"כ הר"ן חכמים הטילו קדושה על צ"הכנס מ' שאומרי' צה קדושה. ומ"ס ציראס ס' ש"ד גס צ"הכנס מ"סת לא מלאתי חצר. ומ"ס צשאלחות וס"ג סר הבית וליסכות פ' ממוחה ס' ציתך ילאו חלו ססן קדש (יומא י"ח) וב"הכנס נמי חקרי מקדש ס' והסמחוי ח"מ, מזה ליכא להוכיח דקדושתן מ"סת, דכיון דמכמי' עשאוס לא מקרי ציתך לזירה. וערמז"ס פ"ח דמ"ע נכרי ססתגד צלורך צדק הבית ח"מ ממו מוסס לא לכס ולנו לבנות ח"צ חלקינו, אבל לבנין צ"הכנס מקבלין, ס"מ שאין קדושתו מ"סת. א יצמות וי"ו, ור"י דאסמך צמחני' קדושתן חע"פי שסומחין מקרא והסמחוי ולא מדסמך מקדש לשבת כמ"ס צסמוך, דהוא ל"ד סמוכין חלל צמ"ת. ועוד דחלטרך סמיכת שבת למקדש שאין ציניו ד"ס, צבועות ט"ו. ב מגלס כ"ו כגרסת רי"ף וכל"צ. ג כותל נוטה ליפל, צ"צ ג'. ד דלעיל צ"הכנס שחרב. ה ספרי סופטיס מכות כ"צ. ו עמג"א קר"ג ס"ק י"צ ס"ה חס אין מתפללין צו מוכרין ס"כ. ז חוספתא הביאה הר"ף ריש צ"צ. ח מגלס כ"ח. ט אין מקסטין. י סס צגמ'. יא חסר ו"ל: דלא קאי חלל אב"המדר. יב ירוס' פ"ק פסחים. וסעודת עביר סגהדרין ע'. יג פסמי' ק"א וע"ס חוס' שאין ראוי, דאכלו צחד סמוך לצ"הכנס. וד' דרבנו נמי סבר דכ"ז לא סחירו חלל מדומק כגון שאין מקוס לאורמין, ולת"ח נמי לא חלל מ' צטול חורה כמ"ס מג"א ק"א, סהרי חוסר צסמוך לת"ח לכנוס מפני סחמה. יד ואין נכנסין צו חלל ללורך חפלה. טו חינו מתפלל יוחר, לשון זה צירוס' פ"ד דצרכות עומד צת' ומכר סכצו סתפלל חותך פי' פוסק. חסוצה זו צב"י רל"צ וי"א מר"שי מגלס כ"ג ועב"י ס"ט וקצ"ד דר"ס חולקי' דלא מנינו חקון חכמים להפסוק צ"ח. וקסה לעיל ס"ס י"ח כ' סחסכול דימיד מתפלל עם סס"ן ואומר עמו כל י"ח וכ"כ הר"ף פ"ג דצרכות צסס רב סה', וי"ל דוקא ימיד מותר כיון דצבור כצו סתפללו צשעה סס"ן חוזר והוי כחקנת חכמים, אבל חס כולם מתפללין עם ס"ן נעקרה ח"ח צמורה סתפלס, ואין נוהגין במסר"ל קבל מתפלל עם ס"ן ס' רל"צ. טז ע"י דף 29. יז צנוסס זה מנינו סדר ח"צ גדלך דעת סדור, ולא מלבן סוליאו נוסס זה, צצרכות כ"ח חר"י סתפללין מעין י"ח ואחר רב מעין כל צרכה וצ' וצירוס' מפרס סוף כל צרכה, והיא היא חיה מלות מן הצרכה וחוסס, וסחולל אחר ציניו צרכה ח' צחלנע וג' ראסונות וחסרונות וכ' צירי חלי' ציניו סחולל חקן מדחולל סגמ' ותי כולס מרישא לסיפא, וחס כצו סיתה מחוקקת לא נריך להזכיר כולם די כשאומר ציניו וכ'. נמלא קודס סחולל ס' חומרין נוסס סידוע סעלו מרנו רב מעין כל צ' וסוסס, ונשאר ציד רב יסודאי גלון כצסמוך. וחולי לא סתפלל כלל ציניו דחצ"י צדק כ"ט לייט

ספר האשכול, הלכות תפלת מנחה וערבית וצניעות.

י"ח כדין כי לא תקנו ו' ברכות אלא משום טורח להתפלל י"ח א' והאי כיון דעראי הוא לא איכפת לן אי משלים י"ח בשבת. וי"א שאומר ג' ראשונות ופוסק, וי"א שומע ת' וג' ראשונות ואחרונות וי"א שפוסק באיזה ברכה שמרגיש שבא השמש. והשיב מתחלת בא שמש עד עונת ערבית רווח לוטר י"ח ברכות ואם בא השמש משלים הכין מנהגא אי דחיקא שעתא ואין נופלים ע"פ. ואנו נוהגים אם אפשר לגמור גומרין, ואם א"א דחלה שבת או י"ט אין לך שעת הדחק גדול מזה ומתפללין הבינונו ב' וכל זה בהכנסת שבו"ט דאיכא תפלות משונות אבל בחול גומר אפי' בלילה. מי שהוא חולה וא"י לעמוד בתפלה, יעמד במקום הכריעות ולג' פסיעות ואם א"א לו ישב ויתפלל ג'. נותן שלו' לשמאלו ולימינו, מי שמוסיף על ג' פסיעות יהיה הוא. כ' רב האי יחיד בין דמצלי לחוד או בצבור מסיים אני ה' אלק' אמת ד' ושתיק, וש"צ שמשלים ק"ש וחוזר ואומר אני ה' אלק' אינו מנהג יפה ה' ומנהגו שש"ץ אומר ק"ש בקול נמוך עד אשר הוצאתי אתכם מ"מ בין עומד בין יושב, אח"כ עומד על רגליו ואומר בקול להיות לכם לא' א"ה אלק' אמת ונקי"ט דיא"שיה ומסיים הברכה ו'. חולה שכבד עליו חליו הוא ומשמשו פטורין מן התפלה גמרינן מסוכה, אבל מצטער הוא פטור ומשמשו חייבין ה'. והמשמר המת אעפ"י שאינו מתו או מתו אעפ"י שאינו משמרו פטור מן הק"ש ומן התפלה ח' ומשמרו חוץ לד"א קורא דמת תופס ד"א לק"ש ט', וכ' עוד קבר אדם חשוב שרי למקרב גבי' ולהלוכי חוץ ד"א ולית בי' משום לועג לרש י'. אמר ר"כ יא' הציף עלי מאן דמצלי בבקתא פי' ברחוב העיר, מפני שעוברי' ושבי' מפסיקין אותו, ועוד שמראה תפלתו לרבים, וה"מ יחיד אבל צבור דמכנשי ומצלי לית לן בה. אמר ר"ה לעולם יב' יהא והיר בתפלת מנחה שאליהו לא נענה אלא במנחה שנ' ויהי בעלות המנחה ויגש ויאמר ענני, רי"א אף בתפלת ערבית שנ' תכון תפלתי קטרת וגו' מנחת ערב, רנ"ב אמר אף בתפלת שחרית שנ' בקד אערך לך ואצפה. ול"פ אהרדי חד מוהר אמנחה, דדרך ב"א לצאת מביחם ולעסוק כל היום במ"מ ושוכח מנחה. . . יג'. כל המאריך בתפלתו אין תפלתו חזרת ריקם יד' וג' דברים מאריכין ימיו של אדם טו' המאריך בתפלתו והמאריך בשולחנו טו' והמאריך בב"הכס יז'. והא דאמר ר"ו המאריך בתפלתו ומעיין בה סוף בא לידי כאב לב שנ' תוחלת ממושכה תחלת לב יח' ור' יצחק אמר ג' דברים מוכרינן עונותיו של אדם, קיר נטוי יט' ומוסר דין על חברו לשמים ועיני תפלה, לא קשי' הא דמעיינן בה כ' הא דלא מעיינן בה אלא מתפלל ומאריך בכונה לשמים. ג' דברים מקצרו שנותיו של אדם מי שנותנין לו ס"ת לקרות ואינו קורא, כוס של ברכה לברך ואינו מברך והמנהיג עצמו ברבנות כא'. ד' דברים כב' מבטלין רוע הגזירה צדקה דכ' וצדקה תציל ממות, צעקה דכ' ויצעק אל ה' ומצוקותיהם וישעם, שנוי השם דכ' לא תקרא שרי כי שרה שמה וכ' בתרי' וברכתי אותה וגם נתתי ממנה לך בן, שנוי מעשה דכ' וירא א' את מעשיהם וינחם ה"א על הרעה, וי"א אף שנוי מקום דכ' לך מארצך והדר ואעשך לגוי גדול, ואידך וכותי' דארץ ישראל אהני' ליה. כל המאריך כוחו בתפלתו כג' למטה אין לו צדים מלמעלה, ולעולם יבקש שיהא הכל מאמצים כוחו למטה כד'. המאריך באמן מוסיפין לו ימיו ושנותיו כה' ולא יענה אמן חטופה, פרש הגאון שחוטף ואינו מאריך בין אלק' למ"ם ובין מ"ם לנו"ן כו' ולא אמן קטופה, שקוטף ואין מוציא האלק' או הגו"ן. ורב כהן צדק פרש חטופה שחוטף ואומר אמן קודם גמר הברכה, קטופה שפוסק אמן לשנים. כל שרוח עצמו נוחה הימנו בשלו סימן יפה לו כו'. אם כונת לבך בתפלה תהא מבושר שנשמעה תפלתך כח' כל המשחתף שם שמים בצערו כט' פי' שמברך על הרעה דיון האמת, כופלין לו פרנסתו שנ' והי' שדי בצריך וכסף תועפות ל' לך. כל המרפה עצמו מד"ת ואפי' ממצוה קלה אין בו כח לעמוד ביום צרה שנ'

התרפית

נחל אשכול

לייט לחמץ דמללי הבינונו פר"סי מפני שמדלג בברכות. א ברכות כ"א הזכיר חול בשבת גומר הברכה דגברא בר חיובא ורבנן לא חטרו מ' כבוד שבת. ב וכ"כ ר"ף ברכות כ"ט הבינונו מ' בשעת דמק. ולא גס זה ח"א לומר אבות גבורות וקדושה ומוחך. ג ברכות ל'. ד ברכות י"ד. ה אפשר גס מטעם שאסור לומר אמת צ"פ כדאי' סס עב"י ס"א. ו ל"י פרושו, אפשר סהול סימן לג' שמים שבלמת ולייב עי' אבודר'. ולייב נכון קיים טוב ישר אדיר. ז סוכה כ"ה בסוכה פטור מחסו חסנו כעין תדורו, ח"כ י"ל בתפלה חייבין. וי' סכונתו צמח' סוכה שנינו העוסק במזוה פמ"ה לכן במולה סכד המולה הוא לריך לחסמיו ופטורין ומלטר דפטור מערובין ס"ה כל שאין דעתו מיושבת אל יתפלל. ולדין דבלא"ה לא מוכיז ל"ם דין זה. ח ברכות י"ח. ט לא משמע כן ברכו י"ח וי' דמיידי דחשמו מן העכברי' ויכול לעמוד מן לד"א ומשמרו ומלוה זו אינו מטרידו וס"ל כחוס' סוכה כ"ה אם אין המולה מטרידתו, כמו בחופר קבר שעבודה קסה היא, מקרי אפשר לקיים שיהא ולא אמרינן ע"צמ פטור מ"ה אם אלא אם אחת מטרידתו ביותר. י פסיעה ר"ח ור' יבונתן ברכות י"ח? וי' דר"ף מביא פ"ג דברכות צמס ר"ה ל"ק דדק ג' לא נלכס אלא לד"ת אבל מיני דעלמא אמרינן אלל המת, ואפשר שזה כונתו. מיוס י"א רב סאי לא סחיר מילי דעלמא אלא חוץ לד"א. יא ברכות ל"ד. יב ברכות וי"ו. יג וכ"כ הטור. חסר מעט וי"ל להסלים: חד מוסר אשמרית דלכמה עלליס לער לקוס מומתח ועובר זמן ק"ם ותפלה כמ"ס הטור צמ"י ח', וחד מוסר לערבית כיון סיגא מטורח היוס חיכא לער סיגא ושוכח כדאי' ד' ע"צ. יד סס ל"ב. טו סס ג"ד. טז בחוך כך יבואו עמיס. יז רפואה היא שמוקס הבג"י יח שמועיין ומלפס ביותר שחטטה בקשתו לפי שהתפלל בצוה וכאז לבו חס לא נעשה וילף מוד' תומלת ממוסכה פרס"י ומלון ויחל מוס. יט וקוס סכנה ובוטח צלדקו וע"י כן מפספסין למעלה מעשיו וכן המוסר דין על חצרו למיסי בוטח בזכותו שחצרו יעגם ע"י. כ מלפס ביותר שיעשה בקשתו זה בא לידי כאז לב דמפספסין במעשיו. ועיין תפלה דלמרו שבת קכ"ז ארס חוכל פירוחסין צע"ה פרושו שמוכוון לבו לשמים חוס' ברכות ל"ב. כא בחורה כ' כי היא חייך. בצרכה ואצרכה ומצרכך, מנסיג בצרכות למדנו ממה שיוסף מת קודם לחמיו ססיג עלמו בצרכות דל"כ חמיו קמ"ל קרא וימת יוסף וכל לחמיו שמת קודם לחמיו סו"לל וימותו צ"י. כב ר"ה ט"ז ומקרטין ג"ד ס"א. כג סיסדרין מ"ד פרס"י מקדים להתפלל קודם שבלה סלרס. כד שיעירו סו להתפלל עד סלח בלס סלרס. כה ברכות מ"ו. כו כמו שפטיס כ"ה ומתפתס לכס. כז אבות דר"י פכ"ה פרושו שאין מוקס יוחר ממה שבידו. ל"י איך סייך לכאן? בח ורסל' פ"ה דברכות. כט ברכות ס"ג. ל תועפות לסון כפילות וכפלת את הוריעה.

ח'

ספר האשכול, הלכות תפלת מנחה וערבית וצניעות.

התרפית ביום צרה צר כחכה. המתפלל ותוור ומתפלל מבושר שנשמע תפלתו א. — זמן מנחה גדולה ב משש שעות ומחצה, ומנחה קטנה מט' שעות ומחצה ולמעלה, ואמרינן בפסחים בחל ע"פ בשבת ג נשחט התמיד בשש ומחצה וקרוב בו ומחצה, דמוקינן לה אדינא. פלג המנחה מגיע עד רביעית שעה קודם לשעה י"ב, ולר' יהודה לא מתפלל מנחה אחר"כ ולרבנן עד הערב, וכיון דלא אתמרת הלכתא דעביד כמר עביד ודעביד כמר עביד ד' ומאן דעביד כר' יהודה ואינו מתפלל לעולם מנחה אלא עד פלג ה יכול להתפלל משש ואילך תפלת ערבית, ורב האי כ' עמא דבר כרבנן מתפללין מ' עד ערב ומתפללין ערבית בצ"ה. ומעוט עם מתפלל מ' גדולה לרשות ואח"כ מ' קטנה לחובה. ואנן לא נהיגי. — לא ישב אדם לפני הספר סמוך למנחה ו עד שיתפלל, ולא יכנס לא למרחץ ולא לבורסקי ולא לאכול ולא לדון, ואם התחילו אין מפסיקין, ומפסיקין אפי' מד"ת לק"ש ואין מפסיקין לתפלה מי שתורתו אומנתו, אבל אנו מפסיקין מד"ת אף לתפלה. והוא מפסיקין ואין מפסיקין בהתחיל באסור שהי' סמוך לזמן המצוה ואפ"ה אינו מפסיק לתפלה, מיהו אי ליכא שהות אחר"כ להתפלל צריך להפסיק אפי' התחיל בהיתר ז. והאי סמוך למנחה אסיקנא דמנחה גדולה הוא. ויש מי שאומר ח כיון דר"י בל דאמר אסור לטעום קודם המנחה אדחי, מתני' במנחה קטנה. והגאון ר' יצחק כ' אפי' סעודה קטנה סמוך למנחה גדולה אסור דלמא ממשכה לי' סעודתי מ והתחלת תספורת אסור אפי' תספורת דידן שאינו י גורה שמא ישבר הווג ולמרחץ אסור אפי' יא ואם התחיל אינו מפסיק. והתחלת תספורת משניח מעפורת של ספרים על ברכיו, התחלת מרחץ משיעביר מעפרתו ממנו, התחלת בורסקי משיקשר בתי וזרועות לאומנתו, התחלת אכילה משיטול דיו, ובמקום שאין אוכלין בלא התרת הגורה משיתיד הגורה. אריא"ד אל יתפלל אדם כנגד רבו או אחורי רבו וב העושה כן, וכן הנותן שלו לרבו, כלומר ככל אדם ואינו אוטר שלו' עליך רבי, והחולק על ישיבתו של רבו כלומר שעושה לו ישיבה לעצמו בלא רשות רבו יג והאוטר דבר שלא שמע מפי רבו יד גורם ששכינה תסתלק מישראל, ותלמיד חבר שרי להתפלל בצד רבו. והא דלא יתפלל כנגד רבו במקום שרואה דמחוי כחוצפא, אלא יתחבא ממנו. ודוקא ביחיד אבל בצבור בב"ה כנס שהכל עומדין ומתפללין א"צ לדקדק בזה, כיון דמצוה להתפלל עם הצבור כבוד שמים עדיף דאפי' בהוראה לפניו דחייב מיתה, לפרושי מאסורא שרי טו. וכנגד רבו שאמרו היינו שרוב חכמתו ממנו אם מקרא מקרא, אם משנה משנה, אם גמרא גמרא מז ולא כההוא שאמרו יז הלומד מחברו פרק אחר וכו' חייב לנהוג בו כבוד שרוד לא למד יח. היו לפניו ב' תפלות א' של מנחה וא'

נחל אשכול

ח' ותעין. א צורה זו לא מלאחיו, ובזרכות ל"ב התפלל ולא גענה יחזור ויתפלל של' קוס אל' ס' וגו' וקוס א"ה. ב סס כ"ו ע"ב. ג ז"ל בערב שבת כדאי' פסחים י"ח מלות תמיד ט"ז ס"ט משש ומחצה, ואע"ג דזריזין מקדימין תפילתו לאחריה כדי שיבואו נדבותיהם דלמחר התמיד אסור להקריבם וצ"פ חוקתי' חדינא. ואפשר צמח שהאר"ך רבנו קמ"ל דעקר זמן מנחה אחר וי"ו ומחצה כדעת ר"ח וטור וכמ"ס לקמן לדניאל זמן חסב"ט הוא, והראיתי במסנת ר' נתן שכן דעת ר"ס וכך הביא דודי צ"ע יד רוד דברי הסרחון שרש מנחה שהעיד שהי' בספרד מנחה מעוטם להתפלל מ"ג ולא כרמז"ס וכ"כ סרי"ף צסיף תשובותיו שמתפלל מנחה גדולה. ומלבד זה סכתבתי סס מלאחתי שאף בזמן המקדש התפללו מנחה קודם הקרבת תמיד צסכס י"ג אר"ב"ח כשהיינו שמחין בשמחת צ"סס לא ראינו סינה, שעה א' לתמיד של שחר, ומסס לתפלת שחרית, ומסס לקרבן מוסף, ומסס לתפלת מוסף, ומסס לז"מ, ומסס לתפלת מנחה, ומסס לתמיד ט"ז ס"ט ומסס לשמחת צ"סס, (לא הזכיר ת' ערבית שרשות היא ולא התפללו בזמקם. ומעטס זה אין ס"ך מורר להוליח אינו צקי, דלא שייך מ"ס ר"ס כ"ט אע"פי שיגא מוליח דכל ישראל ערבין ז"צו, דהכל רשות הוא ואין האינו צקי מומיז). בכל הקרבנות הקדים הקרבן לתפלה, תמיד ט"ס קודם לת' שחרית, קרבן מוסף קודם לת"ו, אבל תפלת מנחה הקדים לתצ"ט, ס"מ שהתפללו קודם הקרבנות. גס צמ"ס צסמוך צסס ר"ה וביבואו הרמז"ס, כ' הר"ח"ס נהפוך הוא אף לר"ף שמתיר ת' ודבה, מ"ג נריך להתפלל לחובה. ד בזכות כ"ו ונקמן תרמס טרבו ס"ל דוקא לענין ת' מנחה, אבל לענין ק"ס של ערבית לא הוי לילה ועי"ס צספרי שהאר"כתי. ה אבל חס מתפלל לפעמים מ' אחר פלג הרי מנחה כרבנן לא יכול להתפלל ערבית בלוחו זמן פמ"ס חר"י. ו שבת מודף ט' ע"ב עד י"א. ז ובהתחיל צסייתר ויש שהות אפי' לק"ש ח"ל להפסיק, ורבנו כר"ן. ח הר"ה"ה, כיון דס"ס צעני לאחוי צמ' קטנה נולי דברי ריב"ל דחמר אפי' לטעום קודם מנחה אסור ולמחתי דקתי התחיל אינו מפסיק מ"ס טעיות שרי, להסי חוקי צנו' גדולה, וכיון דר"י בל דחתי בזכות צרכות כ"ח מחתי כפסטה צמ' קטנה. ט כרמז"ב בגמ' סס וכן מ"ס צסמוך. י כחפסורת כן אלעסס רחשו ס"ז צל עקר ס"ז. יא להזעז' ג' שוח יתעלף. ולא לבורסקי אפי' לעיוט צעלמח שחא ימלא הפסד צצבייה ויטרד, ולא לדין אפי' לגמר דין דנחמא הוי טעמח דשחר דינא. יב בזכות כ"ו. יג וכ"כ רמז"ס פ"ה דת"ח. יד ק' א"כ מחו, רבותא דר"א סוכה כ"ו שגח חמר מה שגח שמע מרבו? נ"ל להסי פרס הרמז"ס לא יאמר דבר שלא שמע מרבו עד שיוכיר סס חמור, דכל מה שאמר סחס ימסשו ששמע מרבו ובזה חמר גורס שסכינה מסחלקת, אבל ר"א לא חמר דבר מוס"ס מרבו. טז ערובין ס"ג. חקסי' א"כ מ"ק עלי לשחולל בזכות נ"ח מורה הני צפ"ר לח ויחייב מיתה, לפרושי מאסורא עביד, דחי סמיטה צעני ככן צעני בגדי כ' ויש צכן כלאים ולרמז"ס סלח צסעת עבודה אסור לכסן ללצסס, והולרך לומר דלא צעני כהן? ולק"מ צערובין מיירי צחמד טעסס אסור צפני כרצ ורחה רבינה תמחידו וגער צו ואמרינן דסרי, אע"פי שחוא קלת נגד כ' רבו, אבל חס כרצ עלמחו וכסל צבורחס וצין הוא וצין אחר' רויס נעסות ע"פ, הדרך לדין שגסי רמ"צ רחס רבו עובר על ד"ס חומר לו למחתי רבו (כדין צצציו קדוסין ל"ב) חבל חסור נסורות צפניו וכיון שעלי חמר קרמו ככן וסוח סחיב ח"ל ככן ודחי מוספ"ר, דה"לל כך למחתי רבו חו כך כחוב צמ'. וע"ל למחי דחמר יומח כ"ס ע"ב מ' סוי שסמיטה צכסן פסיטה שסחוט ס' נמי חקבל סס, בלח"ס אחי ספיר דלסצרת עלי ככסן סחוטס הולרך ללבוש צ"כ כיון דח"ו הוא חקבל סס, וליכא כחן לפרושי מאסורא, סמעתי. טז למד מוצ"ו ל"ג. יז חצות פ"ו. יח ומחיתפלל חלח צ"ד קרמו רבו חלופו ומיודעו. חלס צ' דברים פר"סי שחולא דוד עוסק בחורה יחדי, חמר למס עסקת ציחיד סחא כ' חרצ צין סבדי ויחולו (ע' בזכות ס"ג) נכס לז"מ חמר צקומה זקופס, ח"ל כ' ומקדסי תירמו נריך לכוס צחורח וכ"כ צ"ל נסך צרגס לשון פחד.

ספר האשכול, הלכות חפלת מנחה וערבית וצניעות.

וא' של טוספין מתפלל של מנחה ואח"כ מתפלל מוסף תדיר ושאינו תדיר, תדיר קודם א' ובמנחה גדולה איירי ב' ואע"ג דומן טובא למנחה, עקר זמנה מתחיל משש ומהצה. טעה ג' ולא התפלל ערבית יתפלל שחרית שתיים, לא התפלל שחרית, יתפלל מנחה שתיים, לא התפלל מנחה יתפלל ערבית שתיים, ואין בזה משום עבר ויטו בטל קרבנו, ודוקא בדשכח, אבל במזיד עליו ג' טעות לא יכול לחקן וגו'. טעה ולא התפלל מנחה ע"ש מתפלל ערבית שתיים של שבת, וכן טעה ולא התפלל מנחה שבת מתפלל ט"ש שתיים של חול, מבדיל בראשונה ואינו מבדיל בשניה, ואם לא הבדיל בראשונה והבדיל בשני, שניה עלתה לו למ"ש, ראשונה לא עלתה לו, דמבעי ד' לאקדומי חובה בשעתה ברישא, וכיון דאבדיל בשניה ולא בקמייתא גלי דבתרייתא לחובת ט"ש, ובעי למהדר צלותא אחריתא כדי לאקדומי חובת שעתה ברישא. ואי אבדיל בתרווייהו אע"ג דלא אבעי למעבד הכי לא מחייב לאהדורי, אי נמי לא אבדיל בחדא מיניהו לא מהדרינן לי' דחני' טעה ולא אמר הבדלה בתונן הרעת אין מחזורין מפני שיוכל לאמרו על הכוס. כ"כ רב האי כיון דלא אסיק מתיובתא ה'. ואיכא למידק למה חוזר ומתפלל י"ח לתשלומין אי אבדיל בשני' ולא בראשונה, הא כבר התפלל חפלה זו בלא הבדלה בראשונה ולא מוסף השתא מידי, ה"ט כיון דלאו שפיר עביד שהתפלל תשלומין קודם חובה הוי כאלו לא התפלל עדיין לתשלומין. וה"ה אם שכח במנחה דר"ח יעלה ויבא, מתפלל בערבית יום ב' דחודש שתיים, והשני' לתשלומין, אע"ג דאין יכול להוסיף בה יעלה ויבא, ולא מוסף מידי על תפלתו ששכח בה יעלה ויבא, ט"ט כיון שאמרו לא י"ח מי שלא הוכיר בר"ח י"ו, הוי כאלו לא התפלל כלל. וה"ה אם התפלל למנחה שבת חפלת י"ח ולא הוכיר שבת, מתפלל ערבית שתיים, אע"ג שבתשלומין נמי אינו מוכיר שבת, דחפלת י"ח שהתפלל בשבת כאלו לא התפלל דמי ו'. והא דאמר לא הוכיר הבדלה בחפלה אינו חוזר מפני שיוכל לאמרה על הכוס, לא תימא יכול, אלא אימא מפני שאמרה על הכוס דאף שהבדיל בחפלה צריך להבדיל על הכוס ז' ומכ"ש אם הבדיל על הכוס החלה שצריך להבדיל גם בחפלה דעקר תקנתא הוי בחפלה והדר תקנ' גם על הכוס ח' ואם טעה בוו ובזו חוזר לראש ט'. טעה ולא התפלל מוסף ועבר ויטו הוי לן דלית לי' תקנתא, דמוסף נגד קרבן מיוחד ליוטו ולא דמי לתפלת י"ח שאמרו הלואי ויתפלל כל היום ו'. שכח ולא התפלל שחרית ולא נזכר עד זמן ערבית אמרו רבותא דלית לי' תקנתא דוקא בזמן תפלה הסמוכה עבידו רבנן תקנתא.

כו. ר' נחוניא ב"הק יא הוי מתפלל חפלה קצרה בכנסתו לכה"מ דיה"ר מלפניו ה' שלא אכשל בדבר הלכה וישמחו בו חברי יב' שלא אומר על טמא טהור ועל טהור טמא לא על מותר אסור וכו' ולא ישלחו חברי בהלכה ואשמת בהם, וביציאתו אומר מודה אני לפניך ה' ששמתי חלקי מיושבי ב"המדר ולא מיושבי קרנות, שאני משכים והם משכימים, אני לד"ת והם לדברים

נחל אשכול

וני' סמכו על הקרא ותתם חניס כערכי חלופי ומיודעי אשר יחדו נחמיק'סוה בית א' נסלך צרג'ס. מקסיס חליך למדנו שחייב לנהג צו כבוד אם למד דבר א' מדה סהא למד צ"ד? ול"ק כשלמד דבר א' קראו חלופי חלפון ואחלפך חכמה וסייני רבו, וכשלמד דבר צ' קראו מיודעי חלפון חכמים ויודעים כחרגונו. ובערוך ערך שני כ', בירושלמי דמלק: אחיחפל רחא וירכיבו ארון ס' על עגלה אמר ליה לבני קסת לא נתן צכחף ישאו, ובשעס סכרס דוד סיחין למדכו לכחצו סס צכספא ולמסדי צכסוס (ט' מכות י"א) וחיוס דבירוסל' שלנו אי' כשהרכיבו הארון על עגלה ופרץ ס' פרץ א"ל אחיחפל סיחצו לפניו כדכ' ויזכס סור ומריא, ואמר סק"בס לאחיחופל דבר שחשצ"ר יודעין לא אמרנו לו ולבני קסת וגו' צכחף ישאו מיהו צלל"ס קסס דצמקוס דכ' ויזכס סור ומריא נסלו הארון על כתפיהם כפר"סי וא"כ למדו גם זאח? אבל צרוז סל"ל אמר סק"בס לדוד דבר שחשצ"ר (כדאי' צסויטס ל"ה) יודעין לא ידעת וכו' צכחף ישאו, אבל אחיחופל אמר לו אמר שפרץ ס' פרץ, מיליס דמניקייסו ידעין לא הוית ידע דכתיב צכחף ישאו וכך נוסח ירושלמי צילקוט וכך הוה צספרי ונוסחתי מוסבס, ופ"מ לא הרגיס. א' צרכות כ"ח, אע"ג דקיי"לן, סוכס נ"ו, סוכס קודם לחזן דחובת היום עדיף מחדיר, שאני סוכס סהוא לרגל מיוחד נקרא חובת היום נגד זמן סהוא לכמה רגלים, אבל מוסף דאי' צכל סוי"ט ור"ח לא נקרא חובת היום יותר מחמיד ע' זכמים ל"א ומיושב' קושי' פ"ו ונאי קמ"ל ר"יו סהלכס כחכמים מנחה קודם פסיטא דתדיר, ספיר קמ"ל דלא מקרי מוסף חובת היום. ב' דקתני עלה ר"ח ומתפלל סל מוסף ואח"כ מנחה, ואי פליגי צמנחה קטנה, הא כבר עבר לר"י זמן מוסף דחזר עד ז' שעות. ג' צרכות כ"ו. ד' לטון רב סאי ור"ף. ה' גמ' פריך למס הבדיל בשני' ולא צרלסונה כלא לני צרלסונה דמי והתני' לא אמר הבדלה בחפלה א"מ שיוכל לאמרס על הכיס ומסיק קשי', וע"ז אמר כיון דלא סליק צתיובתא (כנ"ל) איכא לתרוני כיון דאבדיל בשני' גלי וכו' כו"ס צפניס. וכו' באחרוני' אם ודאי כוון צרלסונה לחובה וצשני' סהבדיל צס לתשלומין א"ל. ו' כ"כ חכמי פרובינלל וחכמי גרפת חלקו כיון דלא ארויח מידי צתשלומין. וסכריעו ספוסקי' סיתפלל צנדסס וא"ל למדס סו' ק"מ. ז' דק ל"ג. ח' סס. ט' אם לא אמר בחפלה וגם טעס קודם הבדלה על הכוס אע"ג דקיי"לן טעס ומבדיל כסמים ק"ו, כיון שלא כדן טעס חוזר ומתפלל ומבדיל. רמב"ס לא הביא דין זס דס"ס ותחמה צ"ו, ונ"ל סכך סולעט שומעתא: חני אחא חריכא סמבדיל בחפלה משובח יותר חמי שיבדיל על הכוס, טעמו נ"ל דס"ל פרוס הצרייתא אם לא הבדיל בחפלה אין מחזורין מפני סיכול לאמרס על הכוס כפסוטו סיכול ובדירי' תלי' ולידירי' מסיק סס"ס אם הבדיל בחפלה דעביד כעקר חקנתא אסור להבדיל על הכוס מוסס צרכס סא"ל. וע"ז צעי ר"ח מרב שסת טעס צזו וצזו מוס, אם לא הבדיל בחפלה וגם טעס קודם סהבדיל על הכוס, מי חמריין יחזור לעקר סחקיס ויבדיל בחפלה או צכוס, וססיב יחזור לראס סיסוב ויתפלל, ואסור להבדיל על הכוס, דעקר סבדנס בחפלה אסור על סכיס וסעקר בחפלה. ושוב קחמר בגמ' א"ל רבינא לרבא סלכחא מוא, מי סמבדיל בחפלה גריך לסבדיל על הכוס או כר' אחא דסכיס טפל ומיו חלל לתשלומין, ואס לא עסס סתשלומין כראוי כגון סטעס גריך לחזור לעקרי וססיב רבא סמבדיל בחפלה גריך גם להבדיל על הכוס וסייכס כוויין, א"כ מווייל דלא כר"א טעס צזו וצזו חיו חוזר נחפלה חלל ומבדיל על הכוס דקיי"לן טעס ומבדיל, ומיוסב סלא הביא רמב"ס טעס צזו וצזו חוזר לראס. י' כ"כ חוס' וכן דין ססמוך. יא סס ס"ח. יב ססמחא סלא חומר על טמא וכו' אבל לגרסתו בגמ' סלא אכשל וישמחו ולא חומר על טמא טהור א"כ לא אכשל

ספר האשכול, הלכות תפלת מנחה וערבית וצניעות.

לדברים בטלים, אני עטל והם עטלים, אני עטל ומקבל שכר והם אינם מ"ש, אני רץ לחיי ע"הב והם רצים לבאר שחת שנ' ואתה א' תורידם לב"ש אנשי דמים ומרמה ואני אבטח בך א. ר"ג אומר ב' בכל יום מתפלל י"ח, ר' יהושע אומר מעין י"ח והיינו: הבינונו ה"א לדעת דרכיך וטול לבבנו ליראתך לסלוח לנו ולהיות גאולים רחקנו ממכאוב דשננו בנאות ארצך והנפוצים חקבין מארבע כנפות והתועים על דעתך ישפטו, ועל הרשעים תניף ידך וישטחו צדיקים בבנין עירך והיכלך ובצמיחת קרן לדוד ועדיכת נר לבן ישי משיחך טרם נקרא אתה תענה טרם נדבר אתה תשמע כי אתה ה' עונה בכל עת צרה וצוקה פודה ומציל ברוך שומע תפלה. לעולם... ג' וטווי רבואתא אם יכול לכוון באבות. אסור לאדם שיטעם כלום קודם שיחפלה ד' ודוקא אחר שעלה ע"הש דומן תפלה הוא אבל קודם שעלה טועם ה'. המהלך במקום גדודי חיות וליטשים ו' מתפלל ה' קצרה: צרכי עמך יש' מרובין ודעתן קצרה יר"ט ה"א שתתן לכל א' כדי פרנסתו לכל גייה די מחסרה והטוב בעיניך עשה ברוך שומע תפלה. אמר אליהו לרב יהודה לא תרתח ולא תחטי, לא תרוי ולא תחטי ו' וכשאתה יוצא לדרך המלך בקונך וצא, וזהו תפלת הדרך, יה"ר וכו' שתוליכנו לשלו' וכו' בש"ת. ואומרה בל"ד דאמר אביו לעולם לישתתף אינש נפשי' בהדי צבורא ואף שהוא הולך לבדו כמה אחריני הולכין בדרבי' אחרים. ואומרה לאחר שהחויק בדרך עד פרסה, איכא מפרש... עד דמטי פרסה ח' ואיכא דמפרש אי אויל פחות מפרסה רחוק מעירו לא יתפלל. ות' הדרך מתפלל מעומד אע"ג דרב ששת אמר מהלך, כר"ח דאמר מעומד קיי"לן, דר"ש חש לי' ואמר לשמעיו' אוקמן לדידי מהיות טוב אל תקרי רע ט. הבינונו בעי תלת קטייתא ותלת בתרייתא וכי מטי לישוב א"צ להתפלל, תפלה קצרה לא בעי תלת קטייתא ובתרייתא וכי מטי לישוב צריך לאצלווי, הבינונו מתפלל מעומד, תפלה קצרה אפי' מהלך, ולא מצלי הבינונו אלא בשעת הדחק המהלך במדבר וכיוצא בו י. ה' רוכב על חמור והגיע ו"ח ירד אם אינו יכול לירד שאין מי שיאחז חמורו, יחזור פניו לצד ירושלים, אם אינו יכול לבו כנגד בית קדש קדשים, ה' יושב בספינה יכוון לבו כנגד בית ק"ק יא. ת"ד סומא ומי שאינו יכול לכוון הרוחות יכוון כנגד אביו שבשמים שנ' והתפללו אל ה'. עומד בח"ל יכוון כנגד א"י שנ' והתפללו דרך ארצם, עומד בא"י יכוון כנגד ירושלים שנ' והתפללו אל עיר הוואת, עומד בירושלים יכוון כנגד ב"המק שנ' והתפללו אל הבית הזה, עומד בבית ק"ק יב' יכוון כנגד בית הכפרת, עומד אחורי הכפרת יראה עצמו כאלו עומד לפני הכפרת נמצא עומד בצפון לא"י הופך פניו לדרום, בדרום הופך פניו לצפון, במערב הופך פניו למזרח, במזרח הופך פניו למערב, נמצאו כל ישראל מכוונים לבם למקום, ואמר ר' אבין מאי קרא, כמגדל דוד צוארך בנוי לתלפיות, תל שהכל פונין בו, ועקר הגרסא שכל פיות פונין אליו יג' ותל לשון חורבה בענין והי' תל עולם יד' ואמרו נמי תלפיות יפה הי' ונעשה תל. — כדמסיים ת' מנחה נופלין ע"פ ואח"כ אומרין ואנחנו

נחל אשכול

וישמחו חברי חדא מלחא להכי סוכרת ר"שי לפרש שלא אכסל וישמחו על כסלוי. א פסוק זה אינו בגמ', וסר"ף גרסו. הכונה הם מייגעים עלמון ומקלרין סנותיסן עני"כ, ואף אינו מייגע עלמון נחורה, זאת החורה אדם כי ימות באהל וכמ"ס אין החורה מחקימת אלא בני שממית עלמון עליו, אך הם נעשים על שמקלרים ימיסם, אבל לי שבטחה הסס אס שמוע וגו' כל המחלה לא אסיס. ח"ס תורידם לב"ש אנשי דמים לא יחזו ימיסם ע"י היגיעה מזקק עד ערב, ואינו ג"כ מייגע עלמון בב"המזד מזקק עד ערב, ומ"מ אין לי מכסול, כי אצטח כך בהצטחחך שיגיעה בחורה חוסוף ימיס. ב זרכות כ"ח וכ"ט ויסיג הבינונו מחסנה קלח מנוסח רבנו וזירושלמי פ"ד דזרכות נוסח יפה. ג ז"ל ימוד אדם עלמון אס יכול לכוון יתפלל ואס לאו לא יתפלל זרכות ל', ואמר לא חימת דבעין לכוון כל י"ח אלא די באבות כדאי' ל"ד ע"ב. ד דף יו"ד ושס לא כתיב לטעום אלא לא תאכלו, אבל נלמד מדף כ"ח אסור לטעום קודם מוסף אע"ג דלא קיי"לן, מ"מ צשמרית דשייך ל"ת על הדס טעימה בכלל. ה ע"ס פ"ג דהזכר אוסר. ואפשר דנקט טועם דאכילה ממש אסור סמוך לע"הס דדין סמוך למנחה ע"ס רל"ב. ו זרכות כ"ט וכל הנוסחך. ז מנעם בא חטא כד' מדרי' כ"ב ופסחים ס"ו, וכן משכרות זרכות ס"ג, יומא ע"ו סיטע ז'. ח ז"ל אע"ג דלא התפלל חו"מ כשהחויק בדרך, מתפלל עוד עד דאזל פרסה, אבל אח"כ לא כפר"שי, ואפשר ששרשו דבענד יכול להסתפל כ"ו סהוא בדרך עד דמטי בחוך פרסה של עיר שרובה ללון (קיי"לן שאז אומרה בלא סס סק"ו). ט מפר"שי משמע קלח מעטית לפנים חס"ה מזו לא אקרא רע, וכ"מ מר"ן פ"ב דסוכה גבי עוסק במנחה. ולא ל' כן מזב"ק פ"א כשכלה פרותיו מן הסדה ואינו מניח ז"ח לכנוס סס חומרין עליו חס הנאה יש לפלוגי ומס הזכרות חזיקות לו, עליו ס"ח מהיות טיב אל חקרי רע, וכי כ' כוז אין דכ' אל חנוט טוב מצעליו בהיות לאל ידך לעשות. א"כ הפרוש בהיות שחול לעשות טוב, אל חקרי רע, כמו לא תעשה רע, והוא כלסון חסוד ושוד אקרא, חרצ אי קורא, קורא לכס דרוז, ירמי' כ' וכ"ה סהוא לשון מעסה, וכן הנוסח זרכ"ף וכן בבין מזב"ק ס"ס תל"ב. י אף אס ירא הזמן עובר כר"פ ע"י לקמן. יא רמז"ס כ' יכוון כנגד השכינה, בבין סזה זמ"ס כנגד ק"ק. ו' דיאל לו מיומנות ו' לא ון המקדש אהס ירא אלא מומי טעס על המקדש חסו ומקדשי תיראלו, וזירוש' לאזיה בית ק"ק, לבית ק"ק שלמעלה. יב זרכות ל', פסקא זו הי' עומד בבית ק"ק סר"ף וה"ג ורמז"ס ור"אש (ער"אש עס לחס חמודות וזמ"ס העתיקים זרכ"אש מן הגמ' צטעוח) לא הביאו, והל"ח חס תמה ע"ו. ולק"מ איך אפשר להסתפל בזק"ק, בזמן הבית אין נכנס לשם אלא כ"ג ז"כ ולא מתפלל בו אלא בבית החינון כדאי' יומא כ"ב וז"ו סו מייב כרת הסולך סס רמז"ס פ"ו דב"בס וזירימח דסכא דקתני ה' עומד בזק"ק ס"ל כמ"ד מגלה יו"ד אפי' קדושה שני' המקדש לא קדשה לע"ל וכרזב"ד סס. ורבנו סהביא פסקא זו כרזב"ד חסו ותלמודו ס"ל, אזלי זכו מ"ס הרזב"ד גלה לי חסוד ס' ליראיו, ועל חמיו אמר. אבל סר"ף דס"ל כרמז"ס דעריין ס' כרת השמיט ה' עומד בזק"ק שאין לו מקום לא ז"ו סו ולא לע"ל. והס דהביא סר"ף ה' עומד בז"בסמק שאין ר"מ ז"ו סו דאסור לילך לשם, עכ"פ סלכס הוא לע"ל וזרכו להביא זירימח בסלמות אס היא כסלכס אף שיש זס פסקא בהלכחא למסימח. וזכריספתח וזירוש' חסר זכא ה' עומד בזק"ק. יג כך זילקוט סיר. יד האריך לפרש תל לשון חורבה ויזבן ע"פ מ"ס לי סגנו מו"ס סמרי' נוקרמאן ממחלילוב זסס הגר"או דמ"ס בגמ' ח"ר רבין חאי קרא, קסה כזר הביא מקראות סגריך לכוון כנגד ז"בסמק, אך בזמנת חסר

ספר האשכול, הלכות חפלת מנחה וערבית וצניעות.

ואנחנו וקדיש, ושהיון עד צאת הכוכבים דומן ק"ש של ערבית משיצאו ג' כוכבים בינונים א' ואומר הש"ץ והוא רחום, דכיון דאיכא שעות בין ת' מנחה לק"ש מוסיפין הני פסוקי למיטר עליהו ברכו, דברכו בצפרא לא צריך לאסופי פסוקי דאמרו פסוקי דומרא ב'. ותקנו פסוקי אלו לפי שש' שחרית ומנחה כנגד תמידין שמכפרין אבל ערבית אין קרבן לכך נאמר והוא רחום וכפר. ועוד שנהגו מקדם ללקות ארבעים קודם ערבית לכפר עונות היום ובהוא רחום י"ג תיבות כנגד מספר ל"ט הכאות שמשלשין שליש מלפניו וב' שלישים מלאחריו ג. ולהכי יש שאומרין אותו ג"פ, ובשוי"ט שאין מלקות אין אומרין, וכן אמרו בשתי ישיבות כיון שקדש היום אסור לומר והוא רחום ושומר עמו ישראל, דבשאר ערבית תקינו והוא רחום שהוא שעת הדון לחייבי גיהנם, ובשבת ויו"ט אין דין, ואמר רבא ד' משל לרועה כשצאן במדבר בין הואבים מתפלל על שמירתם, וכשצאן בעיר אינו מתפלל על שמירתם, בחול שרים ממונים על העולם, צ"ל שומר ע"י, דכמה מקטרגים לישראל בכל יום, כיון שנכנס שבת כולם זויס ונשגב ה' לבדו והצאן נשמרים תחת סוכת שלם כמ"ש הפורס סוכת שלו' וכו'. אשתכח בפסקא ה' הקורא ק"ש ומתפלל קודם צ"ה, אם נתכון לכך לא יצא ויחזור ויקרא ק"ש ויתפלל, לא נתכון לכך וטעה והתפלל אל יחזור, אבל ודאי קורא ק"ש, והא דרב דמתפלל של שבת בע"ש ו. ס"ט ק"ש קרא בצ"ה, דתכמים לא פליגי אר"א ז' אלא בסוף זמן ק"ש, אבל בהתחלת זמן משעת צ"ה לכ"פ. אר"י משמ' דרב ח' אמר שמע ישראל ה"א ה' אחד ונאנס בשינה יצא, וכ"ש אונס אחר, מאן דמפרש הא בק"ש שעל המטה טועה דרשות היא ט' אלא בק"ש דחובה אמר, ואמר ר"נ לדרי עבדי' בפסוק א' צעדן אם אני קורא כמתנמנם כדי שאכונן אבל מכאן ואילך אף שקורא מתנמנם יצא כ"פ רב האי, וכה"ג אמר נאנס בשינה שמתנמנם בשאר הפסוקי, ויש אומרין שחזור לאחר שינתו ונומר עד שלא עלה ע"הש, ופרש א' עקר כמ"ש ו' דפסוק א' לבד בעי כונה. ויש מי שאומר פסוק א' לבד דאירייתא ומייתי רא' מק"ש... יא. ואע"פי דקיי"לן ת' ערבית רשות יב' היכא דצלי לה חובה שוי' להו ואי טעי בה חזור כדאי' וג' טעה ולא חזיר ר"ה ערבית א"מ אותו, שאין מקדשין החודש בלילה, ש"מ טעה בשוי"ט בערבית מחזירין, ואמרין נמי יד' טעה ולא התפלל ע' מתפלל שחרית שתיים, וליכא מאן דפליגי, אפי' למ"ד רשות מצוה איכא, והאידינא שויא כתובה. ומאן דבעי ליפל על פניו ערבית שפיר דמי, והאי דליתא כמנהגא משום דחפלת ערבית גופא רשות לא אטריחו רבנן למנפל על אפיהון וכ"ב מר שר שלום גאון מותר ליפל על פניו אחר חפלת ע' אפי' בצבור וכך מנהג בני רבנן דבבל חזין מע"ש טו. ופרקדן לא יקרא ק"ש טז פרש רב האי שוכב ע"ג ופניו למעלה ואינו מוטה על צדו בלא"ה אסור לשכוב זו ולק"ש אפי' מוטה לא דדרך ולוול הוא, ובעל בשר שלא יכול לישב אלא כסמיכה כה"ג שרי לקרות אם מוטה. ואני שמעתי מדבתי פרקדן השוכב על פניו ומשום דרך תשמיש ננעי בי' ואם מוטה שרי אבל לק"ש אף כה"ג אסור, וכ' עוד אע"ג דבאמצע שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד יח' בפסוק א' דק"ש אינו פוסק מ' הכבוד דמקבל עליו עמ"ש ובירושלמי יט' עד דקון באמצע פרשה, באמצע פסוק? יונה מדמי, ר' ירמי' משתעי, רב הונא ודברת במ' מכאן רשות לדבר במ'. אע"פי שקרא ק"ש ערבית מצוה לקרותה על מטתו והיינו פרשה ראשונה כ'. ות"ח אין צריך ואפ"ה בעי למיטר חד פסוקא דרחמי דשמירה כגון בידך אפקיד רוחי וגו'. ואיכא מאן דנהיג למיטר הני פסוקי ברוך ה' לעולם כא' ולא חתיים. ובסדור רב עמרם כ' אומר ברוך ה' לעולם וגו' ה' שומרך ה' צלך וגו' יברכך ה' וכל הני קראי דארכו בפרק ידיעות כב'. מיהו כ"ע צריכין לברוכי ברכת המפיל חבלי שינה כג'.

בז. מטתו של אדם נתונה בין צפון לדרום כך כדי שיהיו בניו זכרי' ואין אשתו מפלת. כל המקדש עצמו בשעת תשמיש היווין לו ב' זכרים כה' שנ' והתקדשתם וגו' וסמיך אשה כ"ת וילדה זכר. מה יעשה אדם ויהיו לו בנים הגונים כו' ישא אשה

הוגנת

מחל אשכול

מאמר א' בצבלי סוכר בירוש': עד דקון צבניני, צחרצנו מנין, אמר קרא תלפיות תל סהכל פונין צו, ח'ה כונת רצנו חל לשון חרצה, ומ"ם עיד יפה סי' וכו', צמדרס סיר. א' צרכות צ', צבת ל"ס. ב' שאין אומר' קדים וצרכו חלל על ד"ת וחפלה. ג' מכות כ"ג י"ג הכאות חלפניו וב"פ י"ג מלאחריו. ד' ל"י מקומו. ה' כך הביא טור צסס רצ פלטיי ורצ עמרס, ולרצנו לא חקילו צסיפא חלל לחפלה ולא לק"ש, וב"י וב"ח לא הבינו כן וי' כדברי רצנו, ורצ עמרס לא הולך לפרס דלדרי' סמינין חק"ש סעל סמטס כרס"י כמ"ס הטור. ו' צרכות כ"ז, ולא כר"ת ריש צרכות סק"ש צכלל. ז' סס צ'. ח' סס י"ג. ט' שאינו חלל מפני מוזיקין דף ס'. י' לעיל סי' ו'. יא' גיל סל ר"י סהשא דלא ספסיק למודו חלל לפסוק ראשון סס י"ג וכ"כ צ"י סי' ס"ז. ובחוס' מדסיס מוכיח סג' פרסיות דאור', דאל"כ מ"ק לריצ"ק למה קדמה סמע לוי', סמע דאור'? ולק"מ ע"פי מ"ס חוס' דס"פ למה מקדים סמע אי מסוס דאור', יקדים פ' לית דזכירת יל"מ מ"ס ח' ויס לפ' לית מעגלס סקדמה צמורס ויס צה ו' דצרוס יקריס, צרכות י"צ, חלל ודאי מקדים סמע מסוס מלות מוסירס נכס וחס צבת, צוסי' ח"ס נמי כ' לחסבה צכלל כמ"ס ר"סי צמוחס ועוד סהיא צל' רצוסי כדאי' צספרי? ומחרץ סיס צה עמ"ס. ומ"ס ת"ח לרמז"ס ג"פ דאור' לא ידעתי מוי גלס לו ח' זס וכ"מ פ"צ דק"ס כ' פסוק ח'. יב' צרכות כ"ז ועחוס' ד'. יג' סס ל', וכ"כ סר"ף. יד' צמיי חס טעס צליל ר"ס חלל אמר סחלך סקדוס חל"ל מס"ט שאין מקדשין סחודס צלילה. ולפ"ז ס"ס חס לא סזכיר ויס סזכרון, ול"מ כן צפוסקי. וכל דוקא צר"ח סחון סיכר צלילה סצ"ד ח"מ סחודס ומותר צמלאסה, חלל לול ר"ס דחסור צמ' צלילה ודאי מוסיין צקדוסס ליוס, ועוד דסייך חתי לזולו צי' ערוצין מ' וצבת כ"צ, ועוד מיי'עו לא מנינו חליל מעוצר, ואינו כשאר ר"ח. טו' מ' צחר"י פ"ד דצרכות: יא' יו"ט דר"ס כיון סחלס צר"ח חס טעס חלל סזכיר י"ט צערבית ח"מ וכר"ח דנין, ונכל לומר חט"ג סחלוי צר"ח כיון סהוא יו"ט חלומס טפי סוס צו חסור מ' מסח"כ צר"ח, ובתפלה ג"כ אין מוזיקין ר"ח חלל ענין יו"ט, יס לנו לדון חותו כמו יו"ט מלדון חותו כמו ר"ח, ואס לא סזכיר צערבית מנין יו"ט מחזירין חותו. יז' סס כ"ו. יח' וכ"כ צחסר מוסר"ס ד' פרסג ס' חר"ג. יט' צרכות י"ג. יז' סצא לדי קסוי חצר. יח' סס י"ד. יט' פ"צ דצרכות גרסחנו ר"י מרמו ר' יונה מסחעי. כ' צרכות ס' וס'. כא' חפסר סל"ל צרוך ס' ציוס וגו' ע' טור. כב' סצועות ט"ו מחזור יוסב צסטר עליון, ס' מס רצו צרי ומזירין ריב"ל חמר סי קראי וגל"י. קג' צרכות ס'. כד' סס ס'. כה' סצועות י"ח. כו' מס ע' גרסחנו ציוס זכרי'.

דריס

הוגנת ויקדש עצמו בשעת השמיש. שאלו את אימה של ר"א א למה בניך יפיון ביותר. אמרה להן אינו מספר, כלומר אינו משמש, לא בתחלת ולא בסוף לילה אלא באמצע לילה, וכשהוא מספר מגלה טפח ומכסה טפח ודומה עליו כמי שכפאו שד. והמשהין עצמן על הבטן כדי שיוורעו נשיהן תחלה ב קב"ה נותן להם בשכרן ב' זכרים שנ' נחלת ה' בנים שכר פרי הבטן ויהי נהר שלא לשמש לא לאור היום ולא לאור הנר ולא ערום ג. היוצא מב"ה לא ישמש עד יסתין חצי מיל ד, וצריך לפרוש מאשתו בעונה סמוך לוסתה שנ' והוהרתם אב"י מטומאתם ה. הרוצה שיהיו לו ב' הגונים רא"א יפור מעותיו לעניים, ר' יהושע אומר ישמח אשתו לדבר מצוה ו. תני' ז בעבודת ה' יראתו על פניכם לבלתי החטאו, זה הבושה שמביאה לידי יראת חטא, סימן יפה לאדם שהוא בישן, וכל המכבייש לא במהרה הוא חוטא, ומי שאין לו בושת פנים בידוע שלא עמדו אבותיו על הר סיני. אר"ו בן דהבאי ד' דברים סחו לו רבנן חגרים הווין בנין שהופכים את שולתנם ח, אלמים מפני שנושקין באותו מקום, הרשין שמספרים בשעת השמיש ט, סומין שמסתכלין באותו מקום. אמר ר' יוחנן אין הלכה כיוחנן ב"ד שחכמים אומרים כל מה שאדם רוצה לעשות באשתו עושה, משל לבשר הבא מבית טבח, אוכלו במלת, אוכלו צלי, אוכלו מבושל, אוכלו שלוק, כך אדם שקדש אשה הותרה לו בכל ענין וד' מיני מאכל כנגד חגרים אלמים חרשין וסומין שהוכיח ר"ו בן דהבאי י, ומ"מ ירא שמים יהא נהר ויבוש ויכלם לעשות דברים אלה. וברותי מכם המורדים והפושעים ב', אר"ל אלו בני מ' מדות מנונות, בני אימה יא בני שנאה יב בני נדוי יג בני תמורה יד בני מריבה טו בני שכרות טז בני גרושת הלב זז בני ערבוביא יח בני הצופה יט. והא דאמר כל שאשה תובעתו הוין לו בנים שאפי' כדורו ש"מ לא היו דכ' ואקח א"ר שבטיכם אנשים חכמים ולא כ' נבונים, וכ' מבני יששכר יודעי בינה לעתים, שיצא מלאה שאמרה אלי חבא, שאני לאה דמציא ארצוי בדבריה ולא תבעה בפה. המשמש מטתו מעומד אחותו אחילו כ מיושב אחותו דילריא, הקיו דם ושמש הו"ל בנים ותיקו, הקיוו שניהם ושמשו הו"ל בעלי ראתן, והוא דלא טעם מירי, אבל טעם לית לן בה. משמש מטתו כיום אחותו דלריא כא. היא למעלה והוא למטה דרך עוות כב, שמשו שניהם כאחד זה דרך עקש. דמשמשי בי ריחיא הוו לחו בני נכפי כג, דמשמשי על ארעא בניהון בני שמוטי כד. דדרכה על המרא בני גרדני, דאכלה חרדלא בני זולוני, דאכלה החלי בני דולפני, דאכלה מוניני בני מציצי עינא, אכלה גרושחא בני מכווערי, דשחי' שכרא בני אוכמי, אכלה בשרא ושחיא חמרא בני בריאי, אכלה ביעי בני עינני, כוורי בני חניני, כרפסא בני זיוחני, כוסברתא בני בישנא, אתרונא בני ריחני. ולא ירבה בתשמיש ומ"מ חייב לקיים ט"ע ועונתה לא יגרע. ועונת ת"ח מליל שבת לליל שבת כה ולבר מן דין בליל טבילתה כדעבדי קמאי כז ובומן שרואה שמתאוית אליו כט"ש חייב אדם לפקוד אשתו בשעה שיוצא לדרך שמשתוקקת לבעלה בשעה שיוצא לדרך. אסור לשמש מטתו בפני אדם ודוקא נעור כז אבל ישן ואינו מרגיש סותר. והמשמש מטתו כח על מטה שתנוק ישן עליה אותו תנוק נכפה אם אינו בר שחא, ופתות מבר שחא לא אטרן אלא דגני להדי' כרעיה אבל גני להדי' רישיה לית לן בה, ואי מנח וריה עלויהו לית לן בה מדי. אסור לשמש מטתו בשנת רעבון כט שנ' וליוסף ילד שני בנים במרם תבא שנת הרעב וחשובי בנים מותרים לשמש ל

נחל אשכול

א נדרים כ'. ב נדה ל"א וע"א וכל הנמשך. ג נדה י"ו ו"ז כתובות ס"ס. ד גטין ע' טז של ז"כ מלוה, ואם שמש הו"ל ז' נכסין טו"ז לא הביאו וז' לפי שאין ז"כ שלנו צדקה עתים מילין ק"ז לגטין סיבתא. ה שבעות י"ח ומזמזיב קרבן ז' דהוי מ"סת דוקא קסעבר וסת סוי דרבנן ר"ן ז' טעות חוס' יצמות ס"ב, טו"ז דף ס'. ו קודם תשמיש כפר"סי ז"ב י"ד. ז נדרים כ'. ח סנה צירך נלקס ארעו צירך. ט דברים שאין שייכים לתשמיש אצל להרבות תאוה מותר. י דעת רמב"ם ר"ו סולק על כל ד' דברים שאמר בן דהבאי ונראב"ד לא סתיר אלא סיפכת שילקן. יא צנת' בני אנוסה שאינה מרוסה ומ' אימה מודקקת לו ע' ערוצין ק'. יב שטואה אף בשעת ח'. יג כשקוף או היא מנוסה וס"ל כ"א צסי' של"ד מנוסה אסור צת"כמו. יד שבא על א' מנסי וספר שהיא באחרת. טו שהי' להם קטטה ולא פייסה קודם ת' כמ"ס ספ"ג דפסחים ע"ה מ"ב. טז או הוא או היא שמשמשין כשהמה. זז נחן עיניו לנרסה. יח יוחן לבן על אשה אחרת אף שגם היא אשתו או שזק בן ט' לראשון או ז' לאחרון. יט תוצעת צפס. כ גטין ע' ונרסינן עיית אימה, ד לריא הוא דעליריסי בל"ר או מעלנאקאליע. ותיקין פרישי כתובות ע"ז פלסיס, צעלי רחון, סרן צמוחס, ולעמוד צעלי זיצת דס ורע, בא ליחא צגרסחני ואסירו מבר לעיל. גס ב' ערוך: היא למעלה אחתו דלריא ליחא. כב טור צסס מ' קלס. כג כתובות ס' חולי נפילה. בד ארוכי נואר, גרדני מרוגי סער ראסס; זאלני רעצחנין; דולפני עיניס זולסיח; מוניני דגיס קטניס; מוניני עינא עיניס נעות תמיד; גרגוסתא עפר גקי נעסה מוניני בלוס; עיגני עיניס גדולות סיגני צעלי חן; זיוחני צעלי זי מרחס יפס; כוסבר קאריחאדר. כה כתובות ס"א. כז צרכות כ"ד יצמות ס"ב. כז נדה י"ו וזיק כראב"ד מדקאמר צפני אדם ס"ח דוקא כשהוא נעור. כח פסחים קי"ב. כט תענית י"א. ל הקסה מהרס"א ח"ב יוסף שהי' חסוכי צניס כ' מותר צס' רעבון ומאי צטרס תצוה ס"הר? וח' יוסף כ' מוגע מחדת חסידות, וקסה דפ"ור ודאי עדין ממעסה חסידות אפי' דאורייתא דוקא כמ"ס ח"ס חגיגה ג' מ"ס לער העולם. ולדעתי אע"פ שדומה ודאי לר לאדם כשר שיצא לכלל דמי' בדר"ל כל היכא דאפשר לקיים שניסס מוטב וכו"ג חרן אחריו ז"ל קוסי' א"ר למה הוגרכו ליס סמן צקי' עומאה נדה צצבור, הקצ"ס כרחה סזכו לעשיה צטרסס צרכות ס' דרכי איים לא יצא לידי דמיס ומחייב האדם לעשות מה שצבילתו שלא יצא לכך ומסידוס הראשוני לא ס' משמסיס אלא מ"ד ואילך שלא יטרכו לחלל שבת, וז"ס וליוסף יולד צ"ב צטרס תש"סר כדי שלא יטערך לבא לדמות מ' להסתקף צטרס רביס אע"ג דדלוי דוחס פ"ור אסור זי. וכיון דידעין דאית כהן דמי' מומילא ידעין, דאסור למי סקייס פ"ור. ומה שחרן מהר"ש יוסף ס' אסור אף אם לא ס' לו צניס דב"ג א"ח על פ"ור, חמוה דודלוי קודם מ"ח מפקדי כמ"ס ר"סו צסנהדרין י"ט. והוס' פגיגה ב' כ' אפי' לאחר מ"ח מפקדי וכ' מהר"ש י"ט נחעלס מהס סנהדרין י"ט. סזב מ' צסאלחות וזאת סברס גויס מפקדי אפי' צ"ור ס' ואחס סרו ורצו. אם תאמיני סנעלס לגדוליס אלה גמ' זו לא תאמני. וז"ל צצניס ס' וז"ח למינע עוגה ח"ס צמסוך סובל וסיק' מהר"ש ס' כיון דס"ד דאין אסור אחר מ"ח סאיטא לריכין לקייס פ"ור וז"ל סובו לכס? וחרן דקרא אחא דהיבא דלסוי נשיית

ספר האשכול, הלכות תפלת מנחה וערבית וצניעות.

ובירושלמי אר"י ובלבד בליל טבילה א שעי"פ הרוב מתעברת בליל טבילה ב ובתלמודא דידן לא משמע הכין אלא דמותר לשמש כשאר זמנים וה"נ איכא מ"ד אין מתעברת אלא סמוך לוסתה ג. אמר שמואל חסידים הראשונים לא הי' משמשים אלא מרביעי ואילך ד כדי שלא יבואו נשיהון לידי חלול שבת והיינו דאמר ר"י אמר שמואל ה אשר פריו יתן בעתו המשמש מע"ש לע"ש כיון שמשמש מרביעי ואילך.

הלכות ברכות בכלל וב' מוונות פירות וריח.

בח. אני הכותב שמעתי מר' יצחק בן מרון הלוי בברכות. מ"ש מקום שאמרו ו דא ודא אחת היא, דמטבע ארוך חותמין בו בברוך כיון שטאריכין, ומטבע קצר אין חותמין בו לפי שהוא קצר והתחיל בברוך לא נכון לחזור ולומר ברוך תוך כדי דבור הראשון, וזה בב' המצות כמו ציצית, תפלין וברכות הפירות שהן הודאה בעלמא ז וכן ב' חתן שהכל ברא לכבודו ויוצר האדם מטבע קצר שאין בהם חתימה, וב' יצר את האדם בעלמו שטאריך בה יש לה חתימה, ופתיחה כיון שאינה סמוכה לברכה שיש בה חתימה. ושוש תשיש ושטח סמוכות לחברתן. ואשר ברא יש לה פתיחה שאינה נקראת סמוכה לשטח, שכל ו' ימי חופה היכא דליכא פ' חדשות אומר אותה לברכה ח. וכל ב' השחר מטבע קצר חוץ מאשר יצר. ואלקי נשמה נמי ארוך ומ"מ אין לה פתיחה ולא מ' סמיכתה לאשר יצר, דמעיקרא לא הוי' סמוכה מ' אלא מפני שהיא הודאה ולא בקשה ו. ב' המעביר שנה מעיני מטבע ארוך וחותם בברוך יא. לעסוק בדברי תורה ב' המצות היא ומטבע קצר. הערב נא סמוכה לחברתה לכך אין לה פתיחה יב, וא"ד והערב בו"ו שאינה ב' בפ"ע. ונהי' אנחנו וצאצאנו וצ' צאצאינו, אומרין כן שקבלה לחו"ל יג. כל שהוא ובנו ובנו ח"ת, אין התורה פוסקת מורעו יד שנ' דברי אש"ב ל"י מפיך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך ורעך אמר ה' מעתה וע"ע, מאי אמר ה', אני ערב בדבר מן מאי מעתה וע"ע? מכאן ואילך התורה מתורה על אכסניא שלה. וברכה ג' אשר בחר בנו היא מעולה בברכות מן ומיוחדת לס"ת, להכי יש בה פתיחה יז. ישחבת אין בו פתיחה דסמוכה לברוך שאמר דפסקי דומרא נמי שבת והודאה ואין הפסק. באמת ויציב אין פתיחה שק"ש אין הפסק וגם בעינין למסמך אלקיכם לאמת יח. ב"ח דתפלה אין מלכות, שאין אומרין מלכות אלא על בריאת עולם ועל המצות כמו מלך שגורר

נחל אשכול

בסיני ועי"כ צ"נ נמי מלוויים. אבל לחמי דמסיק צביה דכל גזרה נריך מנין ח"ל, ח"כ ו"ל להחיר לישראל אחי. מיהו ים ספרא יוחר דאתא לפ"ור לצ"נ, דלהחיר לישראל ל"ג, שבחורה נאמר חו"מ אשר לו יעדו ועונתה לא יגרע, ובאמת חמה מה בנין שלמה על החרון לדבר שבמנין אחי, וחרונו דהוי"א שרי, אבל לא מוטה, ליתא דודאי הסברא כיון דאמר ועונתה ל"י אהרני' לקחא עמוס' צינה י"ב צפרט כשטעם לא חגשו צטל. ומיכתי חיתי למפטר צ"נ מפ"ור, לקולא ולחומרא לח' מקשיני. וז' צנסהדרין גופא בצלוגתא תלי' דבחר חרוץ קמא פ"ור ומילא למלתייהו נשנו פריך כמה קו' וסתרוטיס דמוקי, וסדר אחר אצט"א מילה מעיקרא לאברהם ולרענו, וקסה חרוץ זה גרוע מן הראשון שאינו מיטב רק חתי הקושי' מוילה, ולא הקושי' מפ"ור? וז' דקושי' זו ל"ק לדידי דס"ל באמת צ"נ מלוויים על פ"ור דביצמות ס"ב ס"ל ר"יו צ"נ צ"נ פ"ור ער"שי דכ' ואחס פ"ור ור"ל פליג עליו, והסתחא ניחא תרולא קמא בצנסהדרין קלי' לר"ל, ואצט"א לר"יו ולא נריך לתרווי ורבי פ"ור דנאמרה ומפקדי צ"נ, ובאמת מרי דשמעתא סתם ריב"ח תלמיד דר"יו (חוס' חיר כ"ט ע"א) ושפיר פסקו חוס' בצגיגה ושאלותיהו כר"יו. א ספ"ק דתענית וכפרוס מג"א צסי' תקע"ד. ב דהס ל"א. ג סס ועתיס' דהס יו"ד ע"ב וסוטה כ"ו. ד דהס ל"ח ועי"ש צר"שי הסחזון סעי"כ לא צאה הלידה בשבת דאמר סס אין אשה יולדת אלא לרע"א רע"ב רע"ג, והו' למי"ד סתם יולדת לט' ח"י למקוטעים והכי קי"ן צאה"ע ס' ק"ו. ה כתיבות ס"ב. ו חסר, וז' סג"ל מקום שאמרו להאריך חר"ל וכו' לחתום חר"ל וכו' ברכות י"א. ופי' דהאי להאריך ולחתום דבר אחד הוא דתנא מפרש דבריו וכך בחר"י. ז פסמים ק"ה. ח כתיבות ז'. ט ברכות ס'. י עתוס' ברכות י"ה, מ"ו ופסמים ק"ד ורליחס מז' הגשמים. יא עי' לעיל ס' ד'. יב וק' דלעיל אמר להכי מתחיל אשר יר' ח"ה צלמו בצרוך לפי שאינו סמוך לב' סיס צה חתימה, וס"כ ליכא חתימה לפי והערב, והו"ל להתחיל בצרוך, ומזה מוכיח ר"ת דהערב אינה צ' בפני עלמא אלא היא היא צ' לעסוק צד"ת ולהכי ל"ל והערב צו"י, אבל על רבנו קסה. וי"ל אשר יר' ח"ה צלמו נריכה צרוך דבלא"ה הוי"א יו"ר האדם ואשר יר' צ' אחת היא, אבל הערב ידוען שבכרה אחרת אף שאין פותחת בצרוך, שב' לעסוק הודאה, והערב בקסה. ור"ס ס"ל הערב בצפ"ע, ושאינה מתחלה בצרוך מפני שסמוכה, והא דפותחין אשר יר' ח"ה צלמו בצרוך, שהיא עקר צ' ושואין שמדבר' מחוץ וב' יו"ר האדם הקדמה לה להודיע שהיתה יורה אחרת קודם. יג צ"מ פ"ה. יד אס סג' צמיים ימדו, אסמכתא מקרא סאל אביך ויגדך זקניך וי"ל וסומך ל' צנסח עליו, ר"אש. טו דהו"ל מעתה וע"ע אמר ס', להכי מקדים אמר ס' קודם סו"ס הסבטס דקי"ל צ"ב קע"ז דלא הוי ערב גמור לגבות מוטעבדי אלא ערב סיו"ל קודם חתום שטר, מפי אהמו"ל. טז ברכות י"א, יש צה חודס לה' וקלוס לתורה ולישראל יז ולא הוי' סמוכה להערב, וחתימה צעיח שארובה קתא. וב' אחרונה אמר ק"ה ח' אינה סמוכה שקריאה מפסקת, ועוד לחקנה ראשונה סומך ראשון לא צרך האחרונה, אלא העולה אחרון. ג' ברכות לעסוק, הערב, אשר בחר, לח"ס יגד מקרא חסנה גמרא, והראצ"ד הסיגו שאין מוצרין על מנת הרבה צימד ואח"כ יעשה אותן ויש מיצבים. ולוי דבריהם נ' שהיא שבת על ג' דברים א' שנינו לעסוק, מניח למוד, ועלי מקבלי סכר אע"פי שלא עשה מ', העוסק צח"ע כאלו הקריב עולה; צ' החורה עמוקה מני ים וקצ"ה מערב לנו העמוקה והכבדה שלא תצתג נפשו לקו"ר החשיג ולחומר המושג ומתפללין והערב ד"ת וצרוך המלמד, שבת לקצ"ה שמייע להבינה (מה שהרפסו צחשו' ר"א בן הרמב"ם שהעיר צסס אביו האומר צרוך המלמד תורה טוטה, שאין קצ"ה מלמד, לא אהון צס דצפ"ז דתשלה כ' נוסח המלמד); ג' מה שנתן לנו חר"י ג' מ' ומקבלין סכר על כולם וצמר ברו לשמור מלתינו, ע"ז תקנו אשר צמר צנו. יח ברכות י"ד ועתיס' מ"ו.

קושי'

ספר האשכול, הלכות ברכות בכלל וב' מזונות פירות וריח.

שגוור וכן ה' או כן יהי אבל בתפלה אנו מבקשים רחמים מלפני קב"ה שיעשה הצריך לנו. וי"א מנן אברהם א"צ מלכות שאברהם ראשון שהמליכוהו ואמר ה' אלקי שמים וארץ, קונה שמים וארץ. וי"א מלך עוור ומושיע היינו מלכות וכל ברכות י"ח סמיכות לראשונה. וצ"ט למה אמרו מלך ממות, מלך אוהב צדקה א. הא לך ק' ברכות, י"ט בהשכמה ב, ציצת, חפלין, ברוך שאמר ישתבח, ג' ברכות ק"ש, י"ט תפלת שחרית ובסעודה נט"י, המוציא, בורא פרי הגפן, וי"ו ברכות המזון עם ב' היין לפניו ולאחריו הרי נ"ב ג, ל"ח דת' מנחה וערבית וד' ברכות דק"ש עם המולך בכבודו, וי"ן דסעודה ערבית ד' הרי ק"ב ה ברכות. וק' ברכות דקאמר ו לא דק, ויש מהסרין יראו עינינו דלבסוף הודאה ז תקנה, וברכות היין, וטוסיפין המפיל ח"ש וברכת המוגמר, הרי ק' ח. — מספר המינין לברך עליהם חלוקים לששה. חלק א'. על כל המאכלי שאדם אוכל מברך לפנייהם ולאחריהם חוץ מפתות מכות שאין מברך לאחריו ט ובירושלמי י וכן אם שהה יא. חלק ב'. מברכין על כל מאכלי ומשתאות חוץ אם באו בתוך הסעודה יב. חלק ג' מברכין על הריח לפניו ולא לאחריו יג. חלק ד', מברכין על הנראה חדוש בנם או בטבע לפניו ולא לאחריו יד. חלק ה'. מברכין על הנשמע לפניו ולא לאחריו טו. חלק וי"ו על מצות מברך קודם עשייתם, ולאחריהם אין חיוב ובקצת מברכין אחריהן כענין רשות דמצוה טז. — ונפרש מנין הברכות שאנו מברכין על אלה החלקים. על מאכלות תשע, ה' לפנייהם, המוציא, מיני מזונות, בורא פרי העץ, פרי אדמה, שהכל, ושהכל תכשר גם על מקצת מאכלות ומשתאות שיש להן ב' בפ"ע יז וד' הראשונות דוקא על מאכלות. וד' לאחריהם, ב' המזון, על המחיה, על העץ ועפ"ה, ועל שאר דברים שאינם מה' מיני פירות דשבת הארץ בורא נפשות, ובורא נ' תכשר גם לברכה אחר קצת מאכלות ומשתאות, אבל בורא פרי הגפן ועל הגפן לא חשבינן דבורא פ"הג בכלל ב' פרי עץ יח ועל הגפן בכלל על פרי העץ, ואע"ג דברכת הלחם נכללה בכלל בורא פ"הא, מ"ט מטבע אחרת טבעו לה חכמים לומר המוציא לחם מן הארץ והמוציא דאפיק משמע דכ' המוציא לך מים מצור יט אבל בורא פ"הג ופרי עץ אחת היא כ. מנין ברכות שתיה ארבע, בורא פרי הגפן על היין ועל שאר מ' שהכל, ולאחריהם על היין ע"הג ועפ"הג ועל שאר מ' בורא נ"ד. ברכות הריח חמש, בורא עצי בשמים, מיני בשמים, בורא עשבי השדה כא, נחן ריח טוב בפירות כב ובורא

נחל אשכול

א קושי' זו למ"ם ברישא בתפלה ל"ם מלכות. ב עי' לעיל סי' ד'. ג ל"ל נ"ד. ד קסה בשמירת חשב ט' לסעודה כיון דב"סמו על כוס יש לו ב' לפניו ולאחריו בערבית נמי ליחשב. ח ק"ד סויון. ו נמחות מ"ג. ז ל"ל בוראה. ח צ"ב ס' מ"ו וצלבדור' חשבון אחר. ט ברכות ל"ט ובמשקין נמי פחות מו"ל ח"מ לאחריו וללחח מידי ספק רביעית. י חסר, אפשר ש"ל: לירוש' דבר סהול כצרייתו כגרגר של ענב ומצרך לאחריו חף פ' מנזית וע"ס ר"י. יא ל"ל באכילת כוית יותר מהשעור ח"פ אינו מנטרף לב' אחרונה כדון לענין עונשין ומנחת פסח' קי"ד, יומא פ', וה"ס בשתי' כססה יותר משעור כדי לשחות רביעית ח"מ. יב ברכות מ"א. יג סס מ"ד. יד סס נ"ד והנמשך. טו ולאפוקי ריחוי דלחמ' ברכות מ"ה, ל"ל חלה מנייהו נקט. טז הלל ומגלה במנהגא חגי' סוכה ל"ט, ומגלה כ"א, וצני מערבא דמצרכי כדמסקי תפלון דס"ל מניה מ"הסח לסלקם צלילה. יז ברכות מ' ומ"ד. יח מוסס חשיבותא תקנו צפ"בג סס ל"ה. יט ברכות ל"ח מוילא כ"ע ל"פ דאפיק משמע דכ' אל מוילאס ממזרים, כ"פ צמוילא, לרבנן דאפיק מ' דכ' המוילא לך מים, ור"י סבר המוילא דמפיק מ' סג' וידעתס כח"ס המוילא, ורבנן ס"ק הקצ"ה כד מפיקנא עבידנא מלחא דתדעון דלחא אפיק יתכון (ופר"סי ר"י סבר האי המוילא לך מים לאו לשעבר, שעדיין מוילא כ"ז סהיו צמדבר) ותימה איך לחמ' ר"י המוילא לעתיד הא כ' צלחור המוילא לחכס מח"מ וצפ' רחא צ"פ המוילאך מח"מ? וי' דלר"י המוילא לשעבר נמי מ', אבל כיון דגס לעתיד מ', לכן טוב לומר מוילא דודאי לשעבר והמצרך לריך לברר דבריו וק' לרבנן לחס מציאין ראי' דהמוילא גס לשעבר ומקרא המוילא לך מים ולא מקרא דלחור המוילא לחכס מח"מ? ס"ט דקרא המוילא לך מים גבי הכנת מזון כ' והוי המוילא לחס ליטנא דקרא גבי מזונות, ותרי טיבותא חי' צי' המוילא לשעבר מ' וכ' גבי הכנת דבר לחי' אדס ע"י קצ"ה, והמצרך צלכון דקרא עדיק חף אס הוא ציוויי כדאי' דף נ"ב צורא מלארי עדיק מצרנא דכ' צורא רוח, צ' מוסך, צ' שמס, וס"י בהכנת דבר מזון כ' המוילא לך מים. והק"ל לר"י כיון דהמוילא נמי לשעבר וכ' כן גבי הכנת דבר ע"י קצ"ה ליחא כלישנא דקרא, לזה כ' ר"סי לר"י האי המוילא לך מים לאו לשעבר הוא. ולריך צלור מ"ס רבנן וידעתס כח"ס המוילא ס"ק כד מפיקנא עבידנא מלחא דתדעון דלחא אפיק יתכון, מחי האי מלחא? וי' דסמיך לקרא וידעתס כח"ס המוילא כ' והצחתי ח"אס וגו' ונחתי אותה לכס מורסה, וצ"ב קי"ט מוספקא למסה אס צ"ל נוטלות מ' צכורה דלחא האי מורסה פרושו מורישין ואינן יורשין או דלמא ירוסה לכס מאצותיכס, ופסטו ליה ירוסה ומאצותיכס. והמפרשים כ' אע"ג שאל היו במזרים חלל רד"ו מ"מ נתקיימו ד' מלוח סנה דקרא כי גר י"ו צח"לל וע"זע אותס ד"מ סנה מסורס גר י"ו צח"לל ד"מ סנה ולא קאי על ועבדוס וענו להכי ספיר מחחילין ד"מ סנה ומסולד יתקן סהיו צלרץ ל"ל. ורשב"ס פ"י פסטו ל"י ירוסה מאצותיכס מולחמ' ל"י סק"צה והעברת ח"אס להן, ומאצותיכס פרושו מאצותיכס כפרס"י ע"ז ג"ג סג' כי לך חתונה וכן צ"ב ק' סקס בקנין גמור וכן צירוש' פ"ב חלה ורבה פ' לך לך. ולפ"ז ל"ל דד"מ סנה מחחילין מסולד יתקן סהיו צלרץ ל"ל, דלדרסה ח"י כזר נחיה לאצרכס, וע"כ ל"ל סק"צה רחס עליהס ודלג על הקץ וכן ברבה סמות פט"ו. ולפ"ז כסילאו ממזרים עדיין לא ידע מחס שח"י מוחזקת מאצרכס ח"כ לא עשה סק"צה חסד חוס כי נסלמו ד"מ סנה, אבל צמעסה דבנות ללפחד חגלי מלחא סהסס דלג על הקץ והוה וידעתס כי ח"ס המוילא כד אפיק יתכון אעביד מלחא דתדעו דלחא צחסדי אפיק יתכון, וסמיך ל"י והצחתי לחכס ח"אס ונחתי לכס מורסה טע"י מלחא לחפרס לכוין ירוסה מאצותיכס, וחל"ל סנחתיים ד"מ סנה צלרץ ל"ל מסולד יתקן. וע"כ חסד סהס סוילאס קודם זמן מויעד. כ משמע שחס צרך על היין צפ"סע ילח כפ"מ ולא כמג"ח צסי' ר"ח. אבל מ"ס טו"ז קס"ח אס צרך צמקוס המוילא צמ"מ ילח מצולר כחן דיתחא. כא ברכות מ"ג וסמחי עשבי בשמים ועל עץ והוילא מן עץ ומצרך עני בשמים, ועל צוסס סליוו לא עץ ולא עשב חלל צל חמיס כמו צילאס ומצרך מויו בשמים, ועל עשב עשבי צ'. מויו יוכל לצרך על כל מויוס צורא מויו צ'. כב אחרונ

ספר האשכול, הלכות ברכות בכלל וב' מזונות פירות וריח.

ובורא שמן ערב א, ואיכא מאן דמוסיף על אלה ששה הלקים. חלק ו"י, הרגש משוש, ורבנו שמואל אבן הפני ו"ל ב הזכירו בחבורו שערי ברכות ולא פרשו, ואפשר על משוש תפלין קאמר אליבא דרבנן דבי רב אשי דכל אימת דממשמשי בהו מברכין ג. ה"ר קודש הלולים לה' מלמד שטעונים ברכה ל"ל מכאן שאסור שיטעם כלום קודם שיברך ד. ה"ר אסור לאדם שיהנה ה בע"הו בלא ברכה, דהוי כאלו מעל בקדשי שמים שנ' לה' הארץ ומלאה. ר' לוי רמי כ' לה' הארץ ומלאה וכו' והארץ נתן לבני אדם, כאן קודם ברכה כאן לאחר ברכה ו. כל הנהנה בלא ברכה גוול לקב"ה ונסתת ישראל ו שנ' גוול אביו ואמו ואומר אין פשע ח' חבר הוא לאיש משחית, ואביו הוא קב"ה שנ' אביך קנך, ואמו כנ"י שנ' ואל תטוש תורת אמך מ' חבר הוא לא"מ, לירבעם ב"נ שהשחית ישראל לאביהם שבשמים. על שטן וית מברכין בפ"הע, ודוקא היכא דשתי לי ע"י אניגרון וחושש בגרונו דהו"ל שטן עקר י, דתני' החושש בגרונו לא יערענו בשמן תחלה בשבת, דמוכח דעביד לרפואה דשחית שמן אווקי מויק, אבל נוחן שמן הרבה לחוך אניגרון ובולע, אבל אי אכל לי ע"י פת הוי שמן טפל ומברך על העקר ופותר הטפל. בקיטחא דחטי קיי"לן כר"כ כיון דלא רגילי אינשי לספויי קטחא מברכין שהכל, וכן בקטחא דשערי ואקרא חיית שהכל, והוא קורא שבראש הדקל יא (כ' הגאון בתשובה יב שיחת הדקלים אשר שאלתם יג יום שאין בו נשיבת רוח וכשאתה פורס מפה אינה מתנענעה, אם עומדי' באותו יום בין שני דקלים שהן קרובים זה לזה ורואין איך ינועו חרותיהן זה לזה יש לבעלי סוד סימן שמכירין בהם כמה דברים. ושמענו שמר אברהם קבס א' גאון שהי' בשנת אלף ק"ט לשטרות יד' הי' מכיר שיחת דגלים והי' מודיע פליאות גדולות שמבינין האמת. וד' יוסף בר אביתר יסד' מנענע בכל יום ששה טו) ארי"אד צלף של ערלה זורק את האביונות, שזה פרי עצמו ואוכל הקפריסין קליפה הגדילה סביבו, ואע"ג דשומר לפני נמי אסור בערלה כדיליף מוערלתם עדלתו א"פ, את הטפל לפני, קפריס לא הוי שומר לפני, דאי שקלת לשומר לא מייח פרי. רבינא אשכח למר בר"א דוריק אביונות ואכל קפריסין, וטלגבי ערלה לאו פירא, גבי ברכה נמי לאו פרי עין הוא ואין מברך עליו אלא בפ"הא טז. פלפלי רטיבתא ב"פהא, ועל יבישתא לא כלום דלאו אכילה היא, וכן זנגבילא שקורין אל אנגבר. חביץ קדרה והדומה לו דאית בי' קטחא ודובשא או משחא או טרק אע"פי שהקטח מועט מברכין עליו בט"מ כרב ושמואל דאמרי כל שיש בו מה' מיני דגן מברכין בט"מ, אבל אם נתן בו קטח לדבק ולהקפות הטאכל אינו מברך בט"מ כדאמרינן בתבשיל דסילקא וז' דשדי בי' קיטחא האי לדבוקי בעלמא עביד. ואחמך נמי רב ושמואל אמרי תרווייהו כל שהוא מה' מינים מברכין בט"מ לאפוקי אורו ודוחן, וסלקו בתויבתא לענין אורו דבהדי' תני' הכוסס אורו מברך בפ"הא יח, טחנו אפאו בשלו בתחלה מברך עליו בט"מ ולבסוף בנ"ד יט. והרב ר' יהודה ז"ל כ' בענין זה כמה מתלוקות הגאונים ולבסוף מסיק כדברי הגאון ר' יצחק בהלכותיו כדמבשל אורו מברך בט"מ ולבסוף בנ"ד דלענין אורו סלקו בתויבתא אבל לענין דוחן קיי"לן כרב ושמואל בתחלה מברך שהכל ולבסוף בנ"ד. ואנן חסדין דהא לאורו ודוחן חד תכסיסא הוא בכרייתא כ' וכיון דהשתא דאתחבו רב ושמואל לענין אורו ודאי פרושא דברייתא על פת אורו ודוחן מברך תחלה כמעשה קדרה, כמעשה קדרה טמש דהיינו בט"מ כא' ומטילא בדוחן נמי, ואי משום דריב"נ אורן קאמר, לאו משום שקרוב יותר לדגן כב' דלדידי' דוחן נמי דגן הוא כג' ונקט הכא אורו וה"ה לדוחן וכיון דריב"נ נקט הכא רבנן דפליגי עלי' אמרי נמי הכוסס האורו אבל ה"ה דוחן. מיהו בהא דבריו שרידין וקייטין דוקא כדאיתא לאורו בעיניה בתבשיל ולא נתערב בו תערובת אחר, אבל כשיש רוב התבשיל ממין שאין מברכין בט"מ אע"ג שיש בו אורו אין מברכין בט"מ דבהא קיי"לן כרב ושמואל

נחל אשכול

סעול לסריח נז, אבל אם לאכלו אין מברך על ריחו כשאוכלו. א' סס על משחא דאפרסומא. ב' מוחמו של ר"ס גאון. ג' סוכס מ"ז דמלוס למשום צת' כל טעה שלא יסיה דעתו מוס, יומא ז', וסיו מברכין לחוס' לשומר מקיו ככני מטרבא צתל דסלקו תפלין, ברכות מ"ג, וסר"ן תחס דברכה זו ל"ס חלל שמסירס, ומסיק ססיו מברכין לשומר ת' מסיסח דעתת חו סיה לרצנו דעת איכא תאן דמוסיף ועב"י ס' כ"ס. ד' ברכות ל"ס, אע"ג דלסיפין מיני' חללים וסדר חללים וסדר כטעין סירה טעין חלול, פסטה דקרא חללים ככר"סי צמוחש שמצבח ומהלל לסס וסלויס חרתי וע' יצמות י"ח וסבת ס"ג לענין אין מקרא ימ"פ. ה' מוסלויס לא משמע חלל קודם חלילה ומוסיף חפי' צר"ח' וריח טעון צ'. ז' וכוז סמכייס וזאמנו נברך יס, נתן לבני אדם כשמברכין שמעתי. ז' דלכני' ספירות נלקיס כשאינו מברך. ח' כיון שאומר אין פשע מלמד לאמריס לחטוא, ט' דמוקי בפסמי' י' ומויין ל"ג למנהגי ישראל חף שלא נחמו מסיני. י' ברכות ל"ז לבריא ססוסה סאינגרון מין תאכל ממיא דחרדין, חין ססון עקר חלל חניגרון. יא ור"סי עוף סוסס כל סוס. וסמו בל"ס קורא וקור צמסנז וברייתא ערוצין כ"ח ונסון חרמי קרא סייא, וז' לסבדלו מן קרא ססוא דעת ומברכין עליו צפ"סח ערוצין מ' וסרויח יו"ד. יב בגליון ס' אשכול כ"כ לכן צמוחוס חארתי, גס בל"ס ל"ס לכאן. יג' י' סקאי על סוסה כ"ח חמרו על ריב"ז סידע צסיחת דקלי' ווסלי סועליס וכו' ר"סי לא ידעתי מוס, ורשב"ס צ"צ קל"ד פי' ססי' מדבר על הדקל כדרך סב"א רגיליס כמו וידבר על סעליס דסלמוס. ודוחק סוסו צכלל חסליס. יד סוח סוף מוס וי"ז חמר ד"ח וקרוצ ססוא מר חברהס גאון צפומצ' צר סרירח ססוסר רס"ג. טז זס קאי על נעווע סל לילצ סמבית רצנו סכל' לילצ, ול"ס חאן. ורצ יוסף סוח צן ילחק צן חציתר סמבית סיוססין הלמיד ר"ח ססצוי קרוצ לחס"ן ראס לכל פייטטי חספמיא ממונו ס' סעבוס: חצואס ברסיון חסוללי צמוחור מונטפיליער ועוד פ' רציס וסעחוק סחלי' לערבי. טז סחיס' דף ר"י מולקן לענין צרכה צפ"סע. וז' ברכות ל"ט. יח וכן סוסס חעין וסחר מיני דגן חון וסעוריס סמון רחייס כ"כ לחכינז ומברך ססכל לר"ח, ולא משמע כן לרצנו, ע' לקמן. יט כך מניס סס"ס סברייחא צסוף סמעחת, דלצסוף לא כלום ופר"סי לא כלום מברכה חמרוס דפירות ח"י וכן מוכח מדף מ"ד דמידי לחילס וסחי' צסעור סרלוי טעון צ' לחריו. כ' דסביוני לפייו פח אורו ודוחן מברך עליו חחלס וסוף כמעסס קדרה. כא ולא כס"ד לאו כמעסס קדרס מוס, חלל לענין חחלס כמ"ק מוחס צת"מ. כב ואיכא לתימר חף דפליגי רצון סחינו דגן מ"ח ס"ל דלוחו זיון מוס"כ דוסן. כג כדמי' פסמיס ל"ס וכן בקרמיח וזאין לריב"ז צקסח כדחי' צירוט' וחוספסח פ"צ דכסמיס, וחמיסי על חר"י סכתנו טעס סר"ק מוחי

ספר האשכול, הלכות ברמות בכלל וב' מזונות פירות ורית.

דוקא כל שיש בו מה' מיני דגן מברכין במ"מ אפי' רובו ממיני אחר, אבל באורו לא אמרינן הכל, דלא מצינו להו תיובתא א
 בהא. וקטחא דשערי או דחישי דערבינהו בהדי קטחא דדוחן או גלבונים ב או אלונים או בשאר דברים שאינן מה' מיני דגן,
 אי עבדינהו מעשה קידה מברך במ"מ ולבסוף טעין ג' ואי עבדינהו פתא המוציא וג' ברכות ג דכל מידי פתה ה' מיני דגן
 גירוי כרב ושמואל. כללא דמלתא כל ה' מיני דגן מבושלים תחלה במ"מ ולבסוף טעין ג', ואי לא בשליניהו זביים להו מיכס
 בתחלה בפ"הא ולבסוף בנ"ד ד, ועל קטחא דחישי ושערי ה' מברכין שהכל, ועל קטח של פירות וקטנית אפי' עשה מהם פת
 שנ"ב, ופת אורו ודוחן בתחלה במ"מ ולבסוף בנ"ד וכן אם בשלם בקדרה, והנוססס מברך בפ"הא.

כ"ט. ועל דובשא דחמרי מברך שהכל ו דויעא בעלמא הוא ולא דמי' לזיתים וענבים דעקרם לשתיה והתורה קוראתן תירוש
 ויצהור לכך מברכין בורא פרי. . . ו ומידי דעבידי טריטא ח מברך בפ"הע דבטלתייהו קייטא דממעיקרא. שתיתא ט
 כשהיא עבה דעבדי לאכילה במ"מ, וכשהיא רכה דלרפואה עבדי לה שהכל. ועל הירקות אומר בפ"הא י ירקות דומי' דפת, מה
 פת נשתנה ע"י אור אף ירקות שנשתנו ע"י אור. אמר אבבי ואת אומרת שלקות מברך עליהם בפ"הא. וחניא יוצאין ברקיק השרוי
 ובמבושל שלא נמוח דר"מ, ר"א יוצאין ברקיק השרוי אבל לא במבושל אע"ג שלא נמוח, ולא פליגי אלא בטעיה דבעינן טעם
 טעה וליכא, אבל בעלמא אפי' ר"י מודה שלקות בטלתייהו קייטו ומברכין בפ"הא אפי' תומי וזכרתי יא. קרא חייא, סלקא
 וזכרובא יב שהכל, וכדשליק להו בפ"הא, וכן כל מידי דלאו אורחא למיכל בחיותיהו מברך שהכל, וכדשליק להו בפ"הא. ארחב"א
 אני דאיתי את ר' יוחנן שאכל זית מלוח יג וברך אחריו תחלה וסוף. שמעוין כל היכא דאיכא כוית בעי ברוכי' לאחריו, והיכא
 דליכא כוית תחלה בעי ברוכי' דאסור להנות טח"הו בל"ב אבל לבסוף לא בעי ברוכי, ובירושלמי יד. . . ואחבשילא דסלקא
 ודליפתא בפ"הא, אע"ג דשדי בי' קטחא טפי לאדבוקי בעלמא עבדי לה, ומיא דסלקא ודליפתא ודשיבתא טו מברכין בפ"הא,
 דמיא דכולהו שילקי כשילקי דמיין. על דבר שאין גדולו מן הארץ אומר שהכל טו כגון בשר בהמה ח"ע ודגים ועל החלב
 והגבינה והבצים, וכן על הפת שעפשה ועל יין שהקרים ועל תבשיל שעבר צורתו כיון שנתקלקל ואינו נהנה כראוי וכן על המלח
 ועל הזומית פי' טרק של בשר יד ועל כמהין ופטריות פי' כמהין דברים שגדלים בחלל הקרקע ואין צמחים חוצה, ופטריות דברים
 שגדלים על הגנות ועצים ואבנים, ועל הגובאי, פי' הגבים טהורים, ועל הנובלות, פי' שהשירן או נפלו קודם שבשלו ועל החומץ
 אומר שהכל, וקמ"ל אע"ג דשלישה אלה מין קללה ומה"ט לר"י אין מברכין, דמ"מ כיון שהוא נהנה מברך ולהכי איצטרך נמי
 גובאי יח. והא דמברכין על החומץ ולגבי י"הכ אמרינן יט דלא מיחב הדעת ופטור ואמרינן כס פלפלי יבשתא לא בעי ברוכי
 כיון דלגבי י"הכ לא מתייב וה"נ ניטא הכין? איכא מ"ד דהכא מיירי בחומץ מווג דגבי י"הכ נמי מתייב כדאמר רב גידל. וחוי
 לן דחי נמי בעי ברוכי נהי דלא מיחב דעת' ובי"הכ ביחובי דעת' תלי' מלתא דכ' אשר לא העונה, מ"ט נהנה קצת ואסור להנות
 בלא ברכה. ויש מחבורתנו מישבין טמה דאמר רב גידל איטר דאמרי אנא פורתא טובא מי אמרי, פי' אם שחה כמלא לוגמיו
 ולא יותר בהא פטור דלא מיחב אבל שחה הרבה חייב דמיחבא, וכיון שכן ש"מ דחומץ בכלל משקין קיים ולהכי מברך אפורתא
 נמי אע"ג דלא מיחב שפיר. ולא סלקא שמעתא לפרושם, דאי אטרת כמלא לוגמיו, שהוא שעור חיוב לכל המשקין, אינו חייב
 בחומץ, דאווקי מויק לי', כ"ש דמויק לי' אי שחה טובא, אלא ודאי כך אמר הא דאמרת אין הלכה כרבי דחומץ משיב הנפש
 לא אטרת אלא לשחות פורתא לחולה כמו שעושין להשיב רוחו אם חלש הוא אבל טובא כדרך שח' לבריא ודאי אסור דפריצותא כ

הוא

נחל אשכול

ומאי דאמרינן ריב"ז אומר אורו מין דגן ואלע"פ שאין סלכה מ"מ חמשי סאלו רואין טים ססובל אורו דגן הוא ולאנו סבר כן בדומן
 וזה למד שאין דינס סוס. הלא מפורש לריב"ז דוקן נמי דגן סוא. א דעקר תיובתא לר"ז מברייחא דקתני פת אורו, ואלפלו
 או בשלו ומיירי סכולו אורו. ב מפסמים ל"ה נראה סכוא כוסמין ומין דגן סוא ומאי רבותא? וע"כ ל"ל גלבונים אינו גולבא.
 ג דין זה הביאו בסם האשכול וה"ר יונה כ' דוקא חס יס בתוך הסערובות כנ"ס דגן ואס חין צפת כסעור זס מנצך סמוליא
 כיון טים צו טעם דגן ולבסוף מעין ג', ואס בשלו בקדרה ואין כנ"ס פ בתחלה צמ"מ ולבסוף צמ"ר ועמג"ל סי' ר"ח. ד פטתו
 חף סכוסם סעורים ולא ככלצו ורמ"ל ולא כחוס' סמספקי' צצ' אחרונה. ה ברכות ל"ו. ו סס ל"ח. ז על סמסקה, רח"ס סקסס
 סל לא מקרי פרי לענין צכורים, דבסלין ק"פ פרי אחס מניא ולא מוסק, הביא ענבים ודרכן (קדסם צפרי ואח"כ דרכן) מין
 ח"ל תביא, אלמא בלא יחור מומעטין מפרי, וחסס נמי לא מרצה חלל הביא ענבים ודרכן חבל יין מתחלה לא? וי"ל עפמ"ס
 טר"חם מזה ססברא מקרי פרי סיוולא מו"ע כר"י פי"א דתרומות חין סופגין מ' ערלה חלל סיוולא מו"ע, מזה ס"ה בערלה
 דכתוב צי' חלילה למעט מוסקס, ובכורים סוי ילפיון מיוס דכ' צי' נמי פרי, לכך לריך רבוי צכורים, וססחל ילפיון ערלה מצכורים
 דמקרי פרי ודוקא צויתס וע' כח"ס בתרומה חירוס וילסר ע"כ. ואי קשי' נחס מומעט הביא יין תחלה לצכורים? י"ל מרלסית
 כ"פ וממעט סגריך לקדסם כסעדין בחילן או מוסס וסמות בטגל מ' דבר יבס. וצירוס' פי"א דתרומות דוקא ככלל לקט ספירות
 בתחלה לדרכן, או חין מקבלין ממו יין, חבל לקט בתחלה לצנרן ע"ז קחי הביא ענבים ודרכן מקבלין יין. ח סכותסן. ט מחלל עשו
 ומקחא קליות סנחיסבו בתגור כעורס למ. י ברכות ל"ח. יא סומיס, וסליר, בלי"א קרעססע, ליר, ורצנו פרי"ף דרב ור"ו לא ס"ל
 כר"ח דחור בצטול ססכל חלל חף בצטול צפ"סח. יב קרס רך סל דקל, סלקא סוא תודין צי"ח מונגאלה, פרוצ בלי"א קסלס,
 סטובין מבושלים מסיין. יג אע"ג דמליס כרותה וססוק דמי, ס"ל שלקות צמתייסו קיימו. יד חסר, חוי כיון לי"הסלמי דבריס כמו
 פריס ח' סל ענב בעי צ' אחרונה צפחות מוכיה. טו לופחא, ריבען בלי"א, סיבתא דילל בלי"א. טעסס סנוף סירקות ענמו נמוח ולא
 דמי לזיעה סיוולא מפרי כמו דוצסא דחמרי סלון לסמסקס טעס ספרי ר"חס. טז סס מ'. יז בלשון יין נקרא רוטב ומרק לאחוס,
 ומוס גס זומן סל לצעיס פסמים מ"ח. יח פי' ד"ח דר"י לא פליג חלל על חומץ ונובלת ססוי טוביס ונחלקללו חבל גובאי טעמו
 לא סב ולא סוי מין קלסס, וניחא דח"כ לא ליחגי גובאי, דכבר חמי על כל מין בשר ודגיס ססכל, חלל ודאי לר"י קמ"ל דפליג נמי
 חובאי. יט יומח פ"ח וכל סומסך סס. ב מ"ס רבנו אח"כ: אי נמי סוא סי' סצ"ס וכו"ל לגי' סר"חס דבתחלה אומר מוזג לא

אמרי

ספר האשכול, הלכות ברכות בכלל וב' מזונות פירות וריח.

הוא ואושר מלחא ואחו לולוולי בצומא רבה, אי נמי הכי קאמר להו לדידכו דמוגי ושחו דס"ל אפי' טווג שרית, הוי לכו לאסוקי אדעתייכו דוקא פורתא שרית ולא טובא, דהא הויתו בנפשייכו דחומץ מווג אם שותה טובא מיתבא דעתא. הוי לפניו מינין הרבה א, ר"א אם יש בנייהן סמין ו' עליו הוא מברך, וחכ"א יברך על איזה מהם שירצה. אמר עולא מחלוקת כשברכותיהן שוות כגון אחרוג ויית, ר"ג סבר טין ו' עדיף, וחכ"א חביב עדיף, אבל כשאין ברכותיהן שוות ד"ה מברך על איזה מהם שירצה וחזור ומברך על האחר. אמר רב יוסף כל המוקדם בפסוק זה מוקדם לברכה: ארץ חטה ושעורה גפן תאנה ורמון ארץ וית שמן ודבש. רב חסדא ורב המנונה יתבי בסעודה איתו לקמיהו תמרי ורמוני, בריך אתמרי ברישא, אמר לי' ר"ה לא ס"ל מר הא דר"י כל המוקדם בפסוק מוקדם לברכה אמר לי' זה שני לארץ ב וזה חמישי לארץ והכי הלכתא. הלכך ענבים תאני' ורמונים המוקדם בפ' מוקדם לברכה, וייתים ותמרים קודמין לענבים, ותאנה קודמת לרמון. וה"ט בדלית חד מינייהו חביב, אבל אי חד מיניהו חביב, החביב קודם אע"ג שמתאחר בפסוק, דהא אפי' דליתא במין ו' אמרי חכמים חביב קודם כ"ש מאי דאית' במין ו' החביב קודם ג, וכי איכתיב בהלכות גדולות ענבים קודמין ליתים, ט"ס הוא ד. כללא דמלחא: כל שלפניו בפ"ה לאחריו בנ"ה, וכל שלפניו בפ"ה הוא מוין' מינין דקרא לאחריו מעין ג' על העץ ועפ"ה, ושאר פירות האילן לפניו בפ"ה ולאחריו בנ"ה. ולאחריו דוקא אי אית' שעור כוית דומי' דברכה לאחריו על הפת כדאמרין ואכלת אכילה בכוית ה' ופחות מזה לא יברך לאחריו, וה"ה בשת' דאמרין ושבעת זו שת' ושביעה הוא כביעה והוא פחות מרביעית טעט ו' וחזי לן דלא מחייב אלא בשתית רביעית דומי' דאכילת אסור בכוית ה"ה בברכה אחרונה על השת' לא יברך אלא אם שתה רביעית ז'. והא דאמרין בערבי פסחים ה' המקדש ומעם כמלוא לוגמיו יצא ובי"ה נמי שעור חיוב בהכי והוא פחות מרביעית התם ביתובי דעתא חלי' מלחא והכל לפי גדלו וקטנו דבדידי' משערין ט' אבל לענין ברכה אחרונה שעור א' לכולם אמרו רבנן באכילה בכוית, וסברא הוא בשת' מרביעית דומי' דשתית אסור דמחייב מרביעית י' ומדקאמר כשאין ברכותיהן שוות כ"ע מברך ע"ו וחזור ומברך ע"ו למדנו שאין קדימה לברכה בפ"ה לברכה

נחל אשכול

אמרי ואח"כ טובא לא אמרי. ובין לישוב זה ובין לישוב ראשון סרה חמיהת צ"ו ומרמז"ס שאינו מחלק בחומץ בין מעט לרבי. א ברכות מ"א. ב בסיפא דקרא ארץ זית שמן ודבש ורמון הוא חמישי לארץ קמח דקרא. ג הכיבוד מן היו לפניו מיניו עד חמישי לארץ מדברי ר"ף. ומסיים רבנו והכי הלכתא דחביב קודם אפי' אינו מומין ז', ופסיטא לרבנו שר"ף ס"ל בן וכחמיס, דבכ"מ שנוטה מדברי ר"ף, בהדי' אמר, וכ"כ דבכ"מ שפוסק הר"ף כיחיד נגד ר' אומר בהדי' וכלן שתק, ושנה מלשון ה"ג שפסק כר' יהודה וגרס הלכה כר' דא"ר יוסף כל המוקדם, והר"ף ג' אמר, וכ"כ הרמ"ב ורז"ה צטט דפתחין וסרע"ב. ואני תמה על פוסקי' שאמרי' הר"ף פסק כר', ואי מפני שהביא כל המוקדם צפ', זה אחי' ככ"ע אס' חין א' חביב מחברו יקדים המוקדם צפ'. ומ"ס לדעה זו מאי דפריך ר"ח לר"ה לא ס"ל מר כל המוקדם ולא פריך לפסחי' דלמא תמרי חביבין ל"ז לק"מ דלכ"ע רמוגים כחמרי חביבין, אי נמי ה' שאלו מוקדם והסיבו שיהם שווין לו ומפני שאין זה עקר הלכה דבא להשמיענו, שחק החלמוד מוין', וכס"ג כ' תו"ס מנחות ת"ב ד"ס ואלו. ד בה"ג שלפניו לכ"כ, אלא פסק כר"י מין ז' עדיף ותו לא מירי. ה ברכות מ"ט וכל הנמשך. ו דרביעית צילה ומחלה ועמוס' יומא וסוכה כ"ו שמשפיקן אי שעורו בכוית והכי פסק צפ' ר"י לא יסתה אלא פחות מחוית או רביעית. ז סברא זו בכ"מ פ"ג דברכות. ח ק"ז, סס גרסינן מלל לוגמיו והוא יוחר מרביעית כדמוכח מיומא פ', אבל כבר פרשו תוס' כמלל לוגמיו שאלו יסלקנו לגד אחד נ' כמלל לוגמיו, דלח"ל מלל לוגמיו מומס והוא יוחר מרביעית הלל כל הכוס של קדוש שעורו ברביעית. ט יומא פ'. י וכ"כ כ"מ פ"ג דברכות שזה טעם רמז"ס דלא מחייב צ' אחרונה אלא ברביעית, דמשקין אסורין ברביעית כמו האוכלין בכזית וכ"כ כ"מ רפ"א דמ"אס להכי כ' הרמז"ס שותה רביעית סתם יינס מין מ"מ אע"ג דסך גמור במסה לוקא, כיון שהוא מדרבנן שעורו כשאר משקין אסורין ברביעית. ותימא בכריתות כ"ב לב בהמה שצדמו כוית לוקא וכ"כ רמז"ס פ"ו דמ"אס. ו בש"ת ר"י קלבי ומומאס אפרים וי"ד למיר העיניו על יצמות קי"ד דס עד דאיכא רביעית? וישבתי דלון סתירה דמהרס"א הסקפה סס לילף שר"ס מדס וטומאה, דאי אמרת דס בכרת, טומאה יוכיח, ואס' חשיב ט' כהניס רבה מלח יחרות לכהניס, דס יוכיח? ות' גס בטומאת כסן יש לג כרת אי אוכל קדשים צט' הגוף (וברוב שר"ס חין טומאה) טוב הסקפה לילף דס מתרווייהו, ואי דשר"ס במסהו וכך פרכת סס"ס, ולפרש"י במסהו צכעדהס וכטומאתו, ותוס' הקשו במעילה י"ו אמרינן אכילתן בכזית דוקא, ונ' דכוונת ר"שי דעכ"פ מ' שר"ס שמיניו בהס טומאה צכעדהס אסור אכילתן לאחר מותן נמי צכעדהס כדל"י התם, ואיכא למימר בהכי אזהר לא תאכילום. והתוס' פרשו במסהו דמלח נמי לוקא עלי' טומאה יוכיח? ות' דעכ"פ בתרווייהו חין שעורן גדול ברביעית אלא בכזית לפוקי דס ברביעית חייב האוכל ולפ"מ ליתא דס נמי בכזית? ונ' דבחולין קט"ו אמרינן חדא מתרתי פרכין פרכא כל דסו. והנה בטומאת כסן שר"ס טומאה פחות מרביעית דכוית מן התם וכעדהס מן הסרן, אבל דס התם ברביעית ודס נבלות ברביעית (עת"י רפ"ח דעדות) א"כ יש להשיב מה לטומאת כסן ושר"ס שכל שעוריהן לענין ט' פחות מרביעית, לפוקי דס קל מזה דלון חסוב טומאה אלא ברביעית, אע"ג דהכא לענין אכילה איירי, מ"מ פירכא כל דסוה הוי כמ"ס תוס' חולין ריש פ"ה. והסתחא יחא דלא קאמר אבל דס בכזית ולענין אכילה, דס' יכול להשיב לילף מוטומאה בכזית, ואי מוסס דרבה צכסן מ' יחרות שר"ס יוכיח, להכי הסיב חיקף דס צענין רביעית לטומאה, ותו ליכא למיקף מתרווייהו דשעורן לטומאה ס' מרביעית. הוילא מזה דלון פרכא לפסק רמז"ס דדלוי דס בכזית כסתם ס"ס דכריתות. והסתחא לא ידענא מנ"ל לכ"מ דשעור סחי' צלסורין ברביעית. סן חמת סהרמז"ס פסק פ"ה דמורות אס' שחה המיר רביעית יין או אכל כוית מין קרוס ה"ז לוקא אבל טעמא דרביעית דילפינן סכר סכר מומקדס כמ"ס רש"י מיר ל"ה ע"ב בגליון וכ"פ הרע"ב וכן מפורש בירוש' רפ"ו דמיר כיון דבמקדס צענין רביעית דמשכר, כריתות י"ג, וס"י לרכינו לפרש מ"ס רמז"ס פ"ב דמעשר שני ה"ה האוכל כוית מ"ס או שסתה ממונו רביעית מוך לחומת ירושלים לוקא שני ל"ה לאכול צשעריך וגו' חירוסך וילסרך, מפני שצמעשר צ' נמי כ' ציון ובסכר וילפינן סכר סכר מומקדס או ממיר, עתוס' עשויות

לברכת בפ"הא א ויקדים ההביב, מיהו ודאי בפ"הע ובפ"הא קודמות לברכת שהכל כדמשמע מעובדא דבר קפרא ב דקאמר כיון דשלקות בפ"הא ופרגיות שנ"ב פירא עדיף. ברך על פירות ארץ בפ"הע לא יצא, פשיטא ג לא צריכה אלא לר"י דאמר חטה מין אילן הוא אבל לענין ברכה לא, ולא מברכין בפ"הע אלא היכא דשקלי לפירי אית' לגוואה והדר טפיק, אבל היכא דמית גוואה לא מברך בפ"הע, ובשם רבואתא ד כל אילן דנתרין טרפיה בסיתוא ופיישין גוואיה ועיילון מיא בגוואיה ומנהפיק אטרפיה מיני' אילן הוא ומברכין בפ"הע על פיריה, וכל אילן דיבש בסיתוא וכאלו לגמרי' גוואיה ואטרפיה והדר פארו משרשין דיליה כגון הני שומשמי פרי אדמה ניהו. ובתוספתא ה המוציא עליו מעקרו עשב הוא, מעצי אילן הוא, ואי בר ריהו הוא מברך עצי בשמים דמטי להדס. שוכר ו קנה דיליה ודאי עץ הוא, ונטעי ליה אינשני אדעתיה' דשוכר ומברכין על הקנה ועל השיכר בפ"ע. ואית דאמרי שוכר וקני' דיליה בפ"הא, ולא משום דסבר קנה לאו עץ, אלא אע"ג דעץ הוא, כיון דלאו פירא קמפיק ולא פירא קאכלינן לא מחאמר עלי' בפ"הע אלא פרי האדמה מידי דהוי אשיתא דפרחא ז. כללא דמלתא כל שאינו פרי אע"ג דמעץ נפיק או טאן דאכיל הקליפין של העץ לא מברך אלא בפ"הא כענין הקפרס בצלף. שומשמי בחיותיהו בפ"הא, טחניהו שהכל. משחיהו וכוספיהו ה בפ"הא, אמגווי ולווי ופוטמי ט בפ"הע ולבסוף בני' ועל כוספיהו בפ"הא. והני צניבר פירי דארוז ניהו ובפ"הע. מי שאכל מיני מוונות ותמרים ושתי יין, כשמברך אחריהם מברך על כא"ז בפני עצמו שחלוקים הם בחיתותיהו ואין חותמין בשתים י. כלל: כל שהוא יא טה' מינין דגן ועבדינהו מעשה קדרה בתחלה בט"מ ולבסוף מעין ג' על המחיה, ופרי ממיני אילנות האמורים בקרא גפן תאנה ורטין וגו' בתחלה בפ"הע ולבסוף על העץ ועפ"הע, ועל היין בפ"הג ולבסוף על הגפן ועפ"הג, ועל שאר מיני פירות אילן בפ"הע ולאחריו בני', ואם אבל מפירות דכתובי בקרא ואכל גם פירות אילן אחר מברך לאחריהו על העץ ועפ"הע דגם שאר פירות נכללו בכלל פרי העץ. ולדידן חתימת ב' הפירות לאחריה על הארץ ועל הפירות, ולדידהו, היינו לבני א"י על הארץ ועל פירותיה. וחוי לן דלאו בדוכתא . . יב, ובין פותח על הגפן ועפ"הג וחותם על הארץ ועפ"הג

נחל אשכול

שבוטות כ"ג, דסתית מ"ס בין למנהו בין ללקות ברביעית. והראי' דכפ"י דסל' תרומות כ' דסתית תרומה כחכילת ת' צכזית לוקה ומשלת ק"ח ואם חכל לו סתה פחות מזכית ח"מ חומס וכ"כ פ"ה דחמץ האוכל כית חמץ לו מומחה וסותה סייב (אף ש"ל אם מומחה ממילא הוא רביעית ורביעית כשיקרוש יעמד על כוית, שבת ע"ז, מ"ח ח"י ס"ל סותה צטיין רביעית הו"ל לפרס כמו ספרס צמיר וצמ"ט) וכן צהל' טמאים נבלה וטרפה דס וחלב ערלה וכ"כ וכלל שאר אסורים סתס הרמז"ס שסעורן בכוית, ובחלב אם הממחה נמי סייב וכן בכל אסורין כדלפינן מולין ק"כ ואעפ"כ לא מלניו צ"ל מהן סכ' סעור סותה ברביעית. ומוסי' צמ קאפיל צ"ב ז"ל כ' לי דאפטר סה"ס צימות דקאמר דס ברביעית ס"ל כירוס' דיומא פ"ח דילוף שתי' כלל אכילה מל"ת דס ומפרק דלמא צדס סקרוס ולפ"ו י"ל כלל צטיין רביעית סה"ס סעור כוית צקרוס וכך שקלו וערו צעל ממנה אפרים ומקרי לב ח"ב. ול"י דאינו אלא הו"א צירוסלמי דס"ק דלויכא לאכוסוי מהאי קרא ולבסוף יליף ממ"ס ואכלת לה"א מ"ד תירוסך שסתי' בכלל אכילה וא"כ ממילא קרא ל"ת דס נמי כפסטי' דס ללול וכן לסתמול דס"ס מולין ק"כ קרא ל"ת דס כלל, דהא למדוסא קמ"ל הקפה את דס ואכלו סייב מ"ט מסובי אחסבי'. סוב סעירני לעיין ברמז"ס פ"ד דשבוטות: נשבע שלא יאכל היום וססה סייב וכו' נשבע שלא יססה ס"ז מותר לאכול וכמה יססה ויס' סייב נראה לי שאינו סייב עד שיססה רביעית כשאר אסורין עכ"ל. הנה מ"ס עד שיססה רביעית חין ראי' לשאר אסורים סכתוב. צהן לא תאכל ואכילה בכוית, דסכא לא יססה קאמר, מוסו מה ססייס עד שיססה רביעית כשאר אסורין ל"ב, ולומר דקאי אמיר ומעשר צ' וסכר דמקדס ודפוראס, דכל הני אסורים איניס ממילא, אלא האדס ממוניא האסור דומי' דשבוט, נראה דומק. ויותר כ' דדאי צדס ג' ל"ת דס סעירו כמו סהוא בכוית, אבל שאר אסורים סהס צטצט יצס וגוס כמו חלב וצסר נבלס וטרפס עקר סעורן בכוית, ואם מומחה כוית כ"כ סיכול לסחיתו ובא לכלל מסקין ח"כ ממילא הוא רביעית, סהס פחות מרביעית אם יקרס לא יסיה כוית, שבת ע"ז, ותורה לא חייבה אלא בכוית כשעור יצס, ולא הולך הרמז"ס לפרס צאסורים אלו שסחיתין ברביעית, סהס המסקס פחות מרביעית הרי הוא פ' מזכית וכ"כ פ"ח דשבת רביעית קרוס כוית הוא. ועכ"פ ידענו מחין ילא לכ"מ דלרמז"ס סחית אסורים ברביעית סהוא מרמז"ס פ"ד דשבוטות. וינחא נמי דלא תני צמיר ל"ח גבי יו"ד רביעית אלא רי"י דמיר, דעקר אסורו רביעית וין אבל שאר אסורין חין סעורס מ"סח אלא כוית ואם עסאן מסקס ברביעית, דפ' מוס לא הוי כוית, ולא קסי' נמי לרמז"ס ליחסר רביעית סחס יינס, כיון דלטעס כ"מ להכי סעורו ברביעית, כיון דמסקס חלב ונבלס ושאר אסורים נמי ברביעית, והני מוסס הכי צעו רביעית אם נעסה מסקס, כי סיכא דלהו כוית ציבס כח"ס לעיל, דעקר אסורס ציבס, ח"כ עקר סחס יינס נמי בכוית, סוב ר' צי"ד למיר ל"ח לין ע' גנח ורדיס חל"ת, זרע יעקב, רצ"ז לסוגס הרמז"ס קמ"ס והספרים חל"י ועתוס' ע"ו ל' ע"ב. א וכ"כ הרל"ס לדעת סר"ף ור"סי. ב ברכות ל"ט וכ"כ ר"שי ותוס' סס. ג סס מ'. ד לסון ס"ג, גוחלס, עניף עץ, סומסחי חין זס סומיס, דהס מחורגס חומי, אלא ירק סקורין ועזאמקרויט עושין ממנו מואכל וגס סמן. ה ספ"ג דכלאים ועתוס' ברכות מ"ג ד"ה על דסס. ו לסון ס"ג והוא לוקקער. ז סעטיס סרכיס סממו גול פרי הללף (הנקרל אצוונות) נקראיס סותא או תמרי ופרי ענמו נקרא פרסל ברכות ל"ו. ח סמן סעושין מוס, שבת כ"ד, כוספיהו סס סמרים נשאריו אחר הוליא סמנס, ר"שי שבת ל' וע"ז ל"ח כוספן של נכרים. ואם צסל ס' פסיטא דמברך צפ"סח. והאי דטמניהו סהכל, מסוס דאסחני לגריעותא והוי קמת סמברך סהכל דל"י ל"ו. וכ"ז לסון ס"ג. ט מויני אגוז גדול וקטן. י ברכות מ"ט סנרלס כעוסס מולת סבילות ולמסח יסכב לו. ובגמ' פריך על סארץ ועל סמוון על סארץ ועל ספירות? ארץ דמפקח מוון ופירות, וה"ל יברך על סארץ ועל סמחיס ועל ספירות וספרס ארץ דמפקח מוחיס ופירות? ויס ליסב ע"פי גרסח ס"ג סהביא ר"שי סס, וסיה צס"ג סל' קדוס. וב"י ס' ר"ח כ' סלר"ס (ובצטור גס ס"ג, וצס"ג סבירוי חינו) כוללס בצרכה ח' כקושיחיו, אבל רי"ז צס"ג כלסכול. יא ברכות מ"ד. יב ל"ל חל"י מלחא, דלס אכל צח"ל פירות סצלו מח"י נמי לומר על פירותיס וכמוכס מלסון גמ' חניהו אכלי ואין מברכין מסמע ח"י חין אכלי מברכין על

ספר האשכול, הלכות ברכות בכלל וב' מזונות פירות ורית.

ועפ"הג, ויש מוחטין גם על היין על הארץ ועל פירות א. וחזי לן כיון דקבעי לין ברכה לעצמו דאשחתי לעלווי ב ומת"ט מתחילין נמי בב' אחרונה על הגפן ועפ"הג, ה"ג יש לסיים בשבתו. ועל ביעא ועל מיני כופרא ג. ואמאי בתחלה שהכל ולבסוף בג"ד נתנן כל הטעון ברכה לאחריו טעון ב' לפניו ויש שטעון לפניו ואין טעון לאחריו, לאתווי מצות שאין מברכין לאחריו ולבני מערבא דמברכין כד מסלקי תפליהו לשמור חוקיו, לאתווי טאי? לאתווי ריתני שאין ברכה לאחריו, אבל אירקא ואמאי נמי מברך לאחריו אם שוחה לצמא, אבל אי חנקיה אומצא ושתי לא מברך לאחריו ד. ודוקא מים שאין בהם טעם ואינו שוחן אם אינו צמא, אינו מברך, כיון שאינו נהנה בטעמם, אבל משקין שנהנה מהם אפי' אי חנקיה אומצא ושתי מברך דאף דמכוון לרפואה כיון דאית לוי הנאה מטעמם בעי ברוכי ה ואמר רב האי ז"ל אין הלכה כבני מערבא ולא מברכין מדמסלקי תפלין וכן בפסקא ד' הלא נהוגי רבנן כותיהו, ואי נחא לאינש למעבד הכי רשות בידו ז. ובדור שכל המצות ברכתן קודם לעשייתן ולא לאחר ה. אלא בתפלין לבני מערבא, וקשי' לן מ"ש תפלין משאר מצות כגון ציצת ט. — גרגלידי י' דליתתא בין פרמי רברבי בין זוטרי בבשול מברך בפ"הא ובחיותיהו שהכל. גור וא' בין בחיותיהו ובין מבושל בפ"הא ולית בי' משום בשול גוים, עלי גפנים ועלי לולבים שהכל זב. יין הנמכר בחנות בפ"הג יג. דורדיא יד' דחמרא דשדו עלי' מיא ושאפו לי' מו' שהכל, כנסאם מו' שהכל, שהרנג וכו' בפ"הא. חמצי ומלפחו זז' ובקולי ומוגי רטיבי בפ"הא, יבשים ואכלן בחיותיהו שהכל, בשלינן וקלינן בפ"הא. — מאן דנפיק בווי נסין יח' וחזי אילני דמלבלבי פי' שהוציאו פרחים אומר ברוך שלא חסר דבר בעולמו וברא בריות טובות ואילנות טובות להנות בהם בני אדם. ולא דוקא בווי נסין אלא בוטן שרואה הפרח פעם ראשון בשנה, ואם לא ראה הפרח אלא אחר שנפל ראה התחלת גדול הפרי אינו מברך. על המוגמר מברכין משתעלה חמרתו יט' משעה דבעו אורוחו. על כל המוגמרין מברכין עצי בשמים כ' חוץ ממושק שמחיה בא שמברכין מיני בשמים. וכ' רב האי דה"ה ובאר, חלכא דשנורא בהא, וביוצא בו מברך מיני בשמים. על משחא דאפרמטא בורא שמן ערב, כשרחא ומשחא כבישא ומשחא מחינה כא' עצי בשמים. כשרחא הוא גאליא ועקרו שמן ומערכין בו כמה מינים מעצי בשמים בב' שמכשירין אותו מעשה רוקח מפותם כפטום שמן המשחה, ומשחא כבישא שמן שומשמי שכובשים בו ורד ובינפסיג עד שקולט הרית, ומשחא מחינה עם טחינתם נותן עצי בשמים ומוציאין השמן ואין קולט הרית אלא קטעא אפי"ה מברך עצי בשמים כג', סמלק, הוא ים טין, וחלפי יסא עצי בשמים. הכא לא ודעינן מהו, וכד אחא מר רב אלעזר אלוף טן אספטיא למתיבתא תני לרבנן היבא אינון כד'. על נרקום דגנוניתא כח' הוא חבצלת השרון, מברך עצי בשמים, והגדלה במדבר ויוצא בלא נטיעה: עשבי בשמים. וב' הלכות ז' ורד עצי בשמים, סוסאן עצי בשמים, והיא שושנת העמקים כו'. אחיני רטיבי עצי בשמים, הוא אשכל הכופר כז'. ואחאי מיטרא בגמ' כל המוגמרות מברכין

נחל אשכול

על פירותיה. א דעס א' הראב"ד ור"אש, ודעס ז' רמז"ס ותוס'. ב ברכות ל"ה ועתיס' וז"ד שזפרקין ראית האשכול. ג בשר. ד לאפוקי מר"ע ספסק ללאחריו מברך, וק"ק לדידי דה"ל למיתני נמי יש טעון ז' לאחריו ואת"ב לפניו. ה וכו"כ חוס' דף ל"ו. ו זב"ג ל"ז צפרוש אלא תכללל והסאלחות לא הביא חבל החוס' כאן ודעס ס"א כ' דלא קיי"לן כבני מערבא דאינסו סברי התורה חסרה מוסמרת את הסקה להניח ת' זלילה וליחא. ואומר חזי דבני מערבא דאיירי כאן לאו חכל בני ח"י קאו, דזמגלס כ"ט אמר בני מערבא מסיימו אורייתא בחלת סנין, חס ודאי נגד מנהג ח"י, דדקף ל"ח ע"ב תני רשב"א עזרא תקן לישראל סייני קורין קללות שבת"כ קודם עגרת וק' שבמ"ת קודם לר"ה וזבכרייתא סס דף ל' בלחמון דסוכות קורין וזאת הצרכה, ורשב"א זב"א ס"י זר קלונחא דר"י הסניא, מנהג ל', תלמידי סל ר"מ חולין ו', וזדלחי ידע מנהגס לכן ודאי בני מערבא סו כח אחת צעיר זב"א. ז וכן זב"א ס"י כ"ט זכס רב חזי. ותימא הליך יצרך ברכה סלח תקנו חז"ל? ומגלתי כ' זכס סות דעת דל"ל כל הצרכות אדעת' דגדבס ויכל לברך כמו דשני תפלת י"ח בחורת גדבה וזדעת' דמוז חסור, ומזה ל"ל לדון זכות על האומרי' בזמנאות ברוך אחס ה', דדוקא דרך מוז חסור, דהא חזין הצרכה פיוטיס נחיסוד זלשון זכרה והזכרת ססס וזה ספרס בין ברוך ה' ובין ברוך אחס ה' עכ"ל ורב האי דמחור להספלל ת' נדבס אף זלח חדוס כמזר לעיל וזשערי ת' ס' ל"ו ס"ל כן זשאר ברכות בחורת נדבה שרי. ח פסמים ז'. ט פי' דלית נמי יצרכו זעת סלוקן זלילה, כפר כחבתי דחוס' כ' טעמס דס"ל חסור לזכס זלילה, משא"כ זלית אפי' למ"ד כסות יוס נמי פטור זלילה, מ"מ אין חסור לזכסס. י ברכות ל"ט עלין עליונים סל לפת. יא לא ידעתו מהו וכ"כ זב"ג וטעמו סאין בזיל גווס דנאפל כ"ס חו, ע"ג ל"ח. יב חוס' דף ל"ו דלא נטעו איניס אדעת' דסכו. יג זב"ג ג"ה פ' הרשב"ס חע"פ סאינו טוב. יד שמרים סנחן עליסס מוס, זב"ב ל"ה אין סלכס כלחריס סחמרו שדי זעעס יין וע"ס ר"ד. טו סיחין אותו כמו שבת קל"ט סאפי סכרל. טז ל"ל זנת חסא, דלא נטעו חסוי אדעת' זכנת חסא, כן זב"ג, דומי דקורל ברכות ל"ו. יז חמזי קיבער זל"ל, טלפמי ערסיס וכן סשאר חויני קטניות. יח ברכות מ"ג ורבו לא ססק גמרדכי עז"ח. יט ברכות מ"ג. כ אף סככר גסרק סען. כא כשרחא, קוסט זגמ' וקלסמוס זל"ה, כבישא סמן סבו טמון הקיסט, טסיהס סנחמן זו קיסט. כב לפר"סי כשרחא עגמו זלי תערוכות זשמים מברכין עני זשמים סהול טן ולרבנו ל' פי' ערוך, ולז"י כן דעת רמז"ס (דכשוחא גרס) ועקרו סמן ומערכין זו זמה חויני זשמים, ולרמז"ס עשבי ועני זשמים, לכן מברך חויני זשמים, אבל לערוך מערכין רק עני זשמים לפי מברך עני ככרסחמו זגמ'. כג פוסרדעי עתוס'. כד לרס"י סבולת נרד עסוי בעין גבעולי ססחן, ספיקאזרדע זל"ח, אבל זערוך טן ריכך מוזרד סמו רלזומאריין וספרחיס יתנו רית, חס קרוב כי סמו זה זללטיין מורה על מקוס גדולו והוא למוך ימים יסן, סס גדל חטלים סעוליס מן סיס כידע לחוקרי סטבזי מתחיס לסס חלפי יוזל, וסלסון סזיניא אסכיל חגי לרבנן סיכא חיוון, אולי ל"ל חגי לרבנן רלסמארי דרכיכי חיוון זלסון ערוך. וכ' חלעמר סובל זש"ית סערי לזק לזחויסס ומכוסס חלוק נלון. כה ברה זכרית מ"ג ע"ה, הוא גארליס זל"ח, ולפי' סלסכיל אספר סהיטע זגן מתקסס סמסקון חוסו חמוד ובמדבר מחיזס כעסב. כו חסוסס מנהגלס בגנות וליכא חוורי וסומקי גטין ס"ח זב"ח ס"ד. כז עוד חיוס נקרא זוסס חמד סיעל. חושו חסוי זב"ב ס' זב"מ פ"ו וס"ח חמריס חו סאר דברי' סלח בזלו כ"ג. פרט"י

מברכין עצי ב' אוחבינו מהא דתני' אין מברכין על עצי בשמים אלא על אפרסמון א' של בית רבי ושל קיסר ושל הדס בכ"ט, ואית ספרים דגרסי תיובתא וסלקא בתובתא, וכן רב שמואל ריש כלה רבי' דר' אחא משבחא לא ה' מברך עצי בשמים אלא על הדס בלבד ואי' ספרים ב' דמשני תני הדס וכל דדמי ליה ולא סלקא בתובתא. וכ' רב האי השתא לא קחוינא אדם טמיתבתא דמסיק בתובתא, אלא תני הדס וכל דדמי ליה, ונקטינן אורחא מאי דקאמר בתר הכי מן סמלק חלפי ימא נרקום דכיוצא בהן נמי עצי בשמים אע"ג דרכיך לא איכפת לן דמוציא עלין טעמו הוא, דהא חלפי ימא הכי אינון, והיינו דאמרינן מאי קרא דרכיכי נמי נקראו עץ שנ' ותטמנס בפשתי העץ. ואמר רב אחא ו'ל טראמר גבי חלפי ימא מברך עצי בשמים דמספקא לן דרכיך, מכלל היכא דאיכא עץ עצי בשמים מברכין. ותני' כה"ג ג' כל שתחלת ברייתו מוציא עלין ירק, מוציא עץ טין עץ, ובצלף ד' פלוגי ב"ש וב"ה דרמי לעץ ודמי לכרם. ומברכין על הריח דכ' כל הנשמה ח"י, איוה דבר שנשמה נהנה מטנו זה הריח. וכ' רב האי מאן דמורח באחרונא מברך שנתן ריח טוב בפירות ה'. והני לימני ו' דנפקין השתא מבבל וכן נראנג וריתנו דמשחא ובוסטאני מברכין כל עבידן לריח, אבל בשמים ו' דעבידי להעביד ריח בית הכסא, ומשחא דעביד להעביד הוהמא, ושמן ובשמים דעבידן קמי' מתיים ושהם לפני ע"ז או במסבת גוים שסתמן לע"ז אין מברכין עליהם ואפי' שמן אפרסמן . . . ה'. הנכנס לחנות של בושם אע"פ שישב שם כל היום אינו מברך אלא פעם א', נכנס ויוצא נכנס ויוצא קמה פעמים מברך כל פ"ופ, דבושם זה נמי לריחא עבידי כי היכא דלירחי אינשי ונתיי ומובני מיני', אבל דמתים, לא לריח עבידא. ומאן דמסנו בין ביטסא בין בלילה ומורח ריחא דמוגמר בין מבתי ישראל בין מבתי גוים לא ליברך דמסבת גוים לע"ז ותנן אין מברכין על נר בשמים ש"ט ושל ע"ז, דישתאל נמי לא, דמעוט נשים מקטרין לכשפים ומעוט לגמר את הכלים ט', והוי רובא לא עביד לריח, להכי אין מברכין ו'. ואי אייתי לקמי' משחא כבישא או טחינה ואסא בהרדי דחרוייהו עצי בשמים הלכה כרבא וא' מברך על הדס ופטר שמן אע"ג דשמן וכינו לריחו ולסיכה, מ"ט הדס אית' לבושם בעיניה, ונוטלו בימין ושמן בשמאל, דעל דבר שמברך נוטל בימינו. הביאו לפניהם שמן ויין, והיינו שמן להריח בו, קוין'לן נמי כב"ה אוחו היין בימינו ושמן בשמאלו ומברך על היין ואח"כ מברך על השמן יב' וטחו בראש השמש ג' ואם השמש ת"ה הוא, וגנאי לת"ח לבשם בגדיו, טחו בכותל, ולא אפרין גנאי אלא לבשם בגדיו אבל בגופו וזעה מעברת ל', ושערן כבגדו דמי יד'. ואם לפניו עצי ועשבו ומיני טו' בשמים ויכל לברך על כולם מיני בשמים שכולל הכל טו'. אמר רב עתידין בהורי ישראל שותנו ריח כלבנון שנ' ילכו וינקותיו ויהי כוית הדר וריח לו כלבנון וז'. המקום ויחש גאולתנו ויבנה ביתו והיכלו ונוכה לברכו על פירות הארץ בקדושה כדכ' ושלמתי לכם את השנים וגו' ואכלתם אכול ושבוע והללחתם וגו' ולא יבושו עמי לעולם. (כ' בגליון: המחבר כ' לעיל וז' י' דברים נאמרו בכוס של ברכה יט' אין לדייק מזה דס"ל ב"המו טעונה כוס כ' שהגאון ר"צ מיהי נמי שילחי פ' ג' שאכלו הני מילי דכוס ב"המו ובריש אלו דברים מיייתי ה' וישב ואוכל וחשבה לו מ"ש ואין שם אלא כוס א' משלשלין כולן לאחריו כא' משמע דקים ל' ב"המו צריך כוס ומ"ט מיייתי בע"פ כב' בהא דדייק רב חנן ממתני' כוס ג' מברך על טווננו ש"ט ב"המו טעונה כוס דמפרק ל' רבא, ד' כסי תקנו רבנן דרך תירות כל חר וחד נעביד ב' מצוה, כלומר אבל בעלמא א"ט כוס, אלמא ס"ל הכי. ואות לן למיטר ההיא שמעחא דריש אלו דברי' לא נחלקו ב"ש וב"ה על המון שהוא בתחלה ועל הבדלה שהוא בסוף דוקא באוכל מבע"י וחשבה לו מ"ש כיון דאיתני לתרויהו בר"המ והבדלה לא מדחינן חד מיניהו מן הכוס, דודאי למצוה מן המובחר כסא דברכתא בעינן כל היכא דאיתני שבותי וחדותא דומי' הקדוש וברכת חתנים, אלא שאין צריך לחזור אחריו כג' כב"המו, והא דדייקנן מבריותא משלשלין כולו לאחרין דב"המו ט"כ כד' משום דברישא דההיא ברייתא אחמר הנכנס לביתו במ"ש ומסיים אם אין לו אלא כוס א' משלשלין וכו' שמע מינה דאכתי לא אכיל אלא בא לביתו כחשבה ואפ"ה אמרינן ל' למיכל ולברוכי ב"המו ולהבדיל בתר הכי בדי שוה' לו כוס לב"המו, מהא ודאי שמעינן דטעונה כוס, דאי לא, לא הוי שרינן ל' למיכל קודם הבדלה. מיהו מההיא ברייתא דדייק מינה הכי, ל"ק לתרב ו'ל, ולא מיייתי לה כה כלל, ולדידי' הנכנס לביתו במ"ש מבדיל תחלה שאסור לו למעוט קודם הבדלה כו' ואח"כ אוכל ומברך בלא כוס, דס"ל דההיא ברייתא הנכנס לביתו מ"ש ואין לו אלא כוס א', אוכל תחלה ומברך על הכוס

נחל אשכול

א' פרס"י טען טעמו צל לפינוי. ב' ה"ג הביאו חוס'. ג' חוס' פ"ג דכלאים. ד' שם וברכות ל"ו. ה' שם מ"ג חבל חס לוקח לאכלו חינו מברך על הריס. ו' לימאלה, לטראנען. ז' ברכות ל"ב ו"ג. ח' ל"ל חס צל להעביר הזוהמא ולא כר"סי וחס' דף נ"ג חלל כחוס' מ"ג ע"ב. ט' לזכס צגדים ע"י העשן. י' כר' יוסי דף נ"ג חבל לת"ק חס סרוב צחי ישראל מברך, ודברי ר' לקוחי' חוס'ג, יק"ק למה לא סק פת"ק חס רוב ישראל מברך כפקק רייף ור"א? ואפשר דס"ל ר"י לא פליג אח"ק חלל במקומו שהי' מעוט ומקטרין לכספוס, ות"ק אפסס רוב ישראל קחי'. יא' שם מ"ג וכו' צס"ג ולא גרס כגרסתנו ר"ס לאסתמוטי' נפסי' עביד. יב' דגשעת צ' נוטנו ציינוי. יג' חס ידיו מולככות מן הסמן. יד' ולישנא אחרניא כגופי דמי'. טו' דעל מוסק סבא מוסס מברך מיני'. טז' וחסוט אפי' לפחמלס כטו"ז צסי' רי"ו ומר"ס לת"ק, וע"ס רל"ז צמו"ג סחכמיס תקנו צמ"ס לומר מיני צ', כיון שאין הכל בקיאות. יז' ברכות מ"ג חלו כד פרושו, הקדח אמר והלעג לכת, ומעסיס טויכיס יעסס צבלעט, שחס יפרסמס ויחפאר טעמו חבד חארס, פי' ויחפך הכל ומודך נתן לך" לא לנד הקדן קבלנו מוקצ"ס חף גס ידיו, ר"ל נדבס לצבו ליתן כמו תרומת ידך גס זו פטולחו י"ס שנתן לנו הרטון לזה סמו"ס הרולס לע' חסייעין לה. וסנה צפעולת הריח ע"פי רוב לא נחאס הסועל חלל המסובב מומי וספועל צסתר. וצוה ייבן לעתיד יסיו סן צמורי ישראל צבע"סו דרכס להחפאר צצבורחס צצמקתחס וצצלקחס, לעמיד יעשו סטוב צבלעט כפעולת הריח. יח' דף 48. יט' ומיייתי נמי כסמגיט לצ' סארך מוחיז חלמא ללו צסוס קודם לתר חיירי. כ' סוגס ולגריך לחזור אחריו עש"ע סי' קפ"ב. כא' חמר צ"המו ולא יכול להבדיל קודם דא"כ אין לו כוס לב"המו, והנל צצירושלמי רפ"ס. כב' קי"ו. כג' כ"צ סר"ב ד' הוצא חסו' רש"ב א' סמו"ב. כד' פסמיס ק"ס. כה' לא צצרכות ולא צצפמיס סצו"ס סר"ף. כו' פסמי' סס.

ספר האשכול, הלכות ברכות בכלל וב' מוונות פירות וריח.

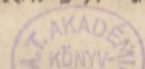
הבוס ואח"כ מבדיל, וקאמר טעמא משום דב"המו ט"כ, כב"ש אתי' דס"ל לחד תנא הכי א הלכך אמרו לאכול לבתחלה אם אין לו אלא כוס א'. ולמאי דאפרק רבא לרב חנן, כוס של ב"המו אין חובה ב אלא מצוה מן המובחר).

הלכות נדה.

הגאון ר' יצחק ו"ל קצר מאד בדיני נדה ורוב הלכות בדיני וסתות לא הביא, לכן אסדר מה דחוי לן עקר בדינים אלו ע"פי סדר הגמרא. גם מדיני חכמים לא הביא הרב ועיינת בכל מילי דרבנאמא ג ולא אשכח בהון. ואפשר דס"ל דלא נהגו האידנא, ואע"ג דאשכחן דמטמאה בועלה ד דלמא לטהרות דוקא, ובזמן דאיכא טהרות לבעלה נמי חששו, דומי' להא דמנו ג... ומהא דאמרינן בפ' בא סימן ו מהו דתימא כל כי האי גונא מביא קרבן ונאכל קמ"ל, אין ראוי דכתם חששא דאורייתא, שהוא גופא קמ"ל אף שראתה ב' ימים מגופה ובשלישי מצאה כתם בחלוקה, וסד"א דההיא כתם ודאי מגופה אתי, ידיים מוכיחות שראתה ג' ראיות ובעיא קרבן ובה קמ"ל דכתם חששא בעלמא ואינו מביא לידי קרבן ז. — מה שטמאו חכמים אשה שאין לה וסת שראתה דם מעת לעת למפרע אם לא בדקה עצמה בינתים ח קנסא הוא להפסיד טהרות שעסקה בהן מפני שעברה על תקנת חכמים ט שתקנו שיהא נשים בודקות עצמן שחרית וערבית שחרית... י כלומר להוציאן מכל ספק טומאה. ואף הלל דמחמיר ומטמא למפרע יותר מעת לעת עד שעת הבדיקה נמי טעם סייג יא והלכה בחכמים. ברם הא דאוחיב בריש מכילתין ממקוה דמטמאין ודאי אטומאת מעת לעת, משום דס"ד דטומאת מעת לעת לחכמים וטומאה למפרע להלל נמי מחמת ספק גמור הוא, ולא ס"ד דלדידהו אשה בחוקת טהורה עומדת, ועוד דאם איתא דהוי דם מעיקרא הוי אתי יב. והלכה הוחתת בישראל דאוליגן

נחל אשכול

א ברכות ל"ב. ב זזה סרה קושי' תר"י פ"ח דברכות על הרי"ף דמזרייתא הנכנס לביתו צמ"ש שמעיין טעם מזדיל אם אין לו אלא כוס אחד ש"מ נמי צ"המו טעונה כוס? האי צרייתא לאו כהלכתא דאין ס"ל אי"ט כוס כרצא, ומ"ש תר"י ממסנתנו צברכות נמי מוכח דטעם מזדיל, מפני שגריך כוס לב"המו, ממשנתנו ליבא לאוכחי מיד, דמייירי שאל כל מצע"י ומשכה לו צמ"ש וכיון דבסיחא אכל ואפשר לקיים שיהיה, מיהא הכוס לאחר המזון כמ"ש הראב"ד. וסרה נמי תמיסת מה"רש"א רפ"ח מר"שי וכבר העיר ע"ז דהוי צ' י"ד. דממשנתנו אין ראוי דב"המו ט"כ דליירי שהתחיל לאכול מצע"י. ג שאלתות וס"ג. ד נדה ו' דף ג"ו מעת לעת שבנדס מטמא בועלה למפרע טומאת מגע דהיינו טומאת ערב לחלות אצל הרואה כתם מטמא בועלה מכלאן ולהצ"ח טומאת ז' מדרבנן. וע"ז כ' רבנו אפרסר הכל לטהרות שאלו ליגע צהן, ובזמן טהרות אסרוהו גם לבעלה ה"ל: דאמרינן י"א ע"ב כל לבעלה לא צע"י דיקא אצל צטוסקה צטוסקה אמרינן מנו דבע"י דדיקה לטהרות צע"י נמי לבעלה ובה' רמ"בן נדה כ' ור"ן נדה י"ח מציאות סהראב"ד הסיב על דברי חותנו צ' האשכול מהא דאשס שבאה לפני ר"ע צכתס ומהא דאמר רשב"ג לדברי אין קץ שאין לך אשה טהורה לבעלה, ש"מ לבעלה נמי אסורה הרואה כתם? לדברי רבנו פה אין קושי' דוחי' בזמן דאיכא טהרות לבעלה נמי אסורה, ובימי ר"ע ורשב"ג וגם זמן רב אמריהם חזרין מדין בגלילא דדאי' נדה ז', חגיגה כ"ס וכס"ג כ' תוס' ספ"ק נדה דמטעם זה הולרך רב יהודה לפסוק כרצ"ח דעדין עסקו צטוסרות. ועקר קושי' הראב"ד מישב רבנו צסמוך. ו נדה י"ב ע"ב. ז וכך פרשו ר"ן ורמב"ן אצל לפרס"י קמ"ל דמציאה קרבן ואינו נאכל. והס הקשו לפרשו דהא קיי"לן כחמים דרבנן י"ס לישב ע"י מיר כ"ט ע"ב תיס' ד"ה איבע"י אימא. ועשיתי סמוכין למקיל צכתמו'. דבנדע ציהודה מטעים הא דקיי"לן כר"ג צדף ל"ט דכתם לא מטמא אם נפל על דבר שאין חקבל טומאה ה"ט דמלך הדין לא סייך אסור כחמים לבעלה, דהי ס"ס, ספק מעלמא, ואח"ל מגופה הא לא ארגשה, מיהו מוסיס ספק ראשון אחס לריך לטומא צבגד או האשה סנפל הכתם על צטרה טומאת ערב לקדשים ולטהרות אף אם צא צלל ארגשה דקיי"לן מקור מקומו טמא נדה מ"א ע"ב, וכיון שאחס מטמא צבגד או האשה סנפל עליהם הכתם לענין חרומה וקדשים, דהינו רק ספק א', ומחליט שבא מן המקור, מטעם זה לריך אחס לטמא מטום נדה מדרבנן טמאה צלל ארגשה, אצל אם נפל כתם על דבר שאינו מק"ט, אין מקום להחליט שבא הכתם מגופה וסדרן לס"ס לטהר האשה עכ"ל. הנה סברא זו לאו ככ"ע אחי' דאף הפוסקי' דס"ל צכה"ג אין האשה טמאה כר"ג, מ"מ ס"ל אם נפל הכתם על צגדי לבעוים, נהי דצגדים טהורים, האשה טמאה כמכר צסה"מיי פ"ט דח"צ, ולא אחי' כחוס' דס"ל דף י"ח אם צגד ראוי לקבל טומאת נגעים אף שטהור מחמת הכתם, מ"מ האשה טמאה, ולא אחי' כרמב"ן דס"ל אם העבירו ז' סמוים על צבגד (ס"א) ולא עבר הכתם צבגד טהור וכאשה טמאה כמ"מ סה"מ צבהלס ל"ח. מ"מ לטעם רוב הפוסקי' דלא מטמאין האשה סיכא צבגד טהור קמה וגם נלכה סברת נוב"י. לכן יחכן בזמן תנאי' ואמוראי' שעדיין עוסקין צטוסרות, וסולרכו לטמא צבגד לקודם ולחרומה אם נפל עליו כתם סולרכו לטמא האשה לבעלה, מחס"כ בימינו שכולנו טמאי מחיס ואין חרומה טהורה. צברי הני רבואתא דלא גזרו רבנן על כתם כיון דאיכא ס"ס ספק מעלמא וספק לא ארגשה. ועתוס' דף י"ו ד"ה צמקור. ועי"ל דס"ל כרמב"ס הא דתנן דף ס"א מעבירין ז' סמוים על הכתם ואם אינו עובר טהור גם לבעלה אחמר, והבינו רשב"א ורמב"ן מדבריו כל שלא נחברר ע"י סמוים אין כאן טומאת אשה, וכיון שצ"הז ליכא מואן דצקי צבן סו"ל ספק חסרון ויעשה לכ"ע דמשי' ל"י לספק דרבנן להקל ועי' מ"י צקוונטרס הספקות. והוגמתו לענין מקדיר ומגליל סבי הרשב"א אם אין צקי אפרסר שחולין להקל ע"ס ק"ץ סע"י מ"ו. עכ"פ נ' מאשכול סה"י מוספק קלת אם כחמים נוהגי' האידנא, אצל למעשה לא רלה להקל (כמשמע מרשב"ן) סהרי מציא צספרו דיני כחמים. ח דף צ'. פ"ד ע"ב. י ל"ל שחרית להכסיר טהרות סל לילה, ולילה להכסיר טהרות סל יום. יא ל"ל אמר, צדף ג' ע"ב עשה סייג לדצריך ולחולין גם הלל מטטר כמ"ש תוס' ריש מכילתין. יב וכ"כ תוס' דף צ' וג' דלצ"ה נמי מהני סיך טעמא דלא ליטמא צחולין. וכ"כ רשב"א. י"ס לישב צוה הרמב"ס דפסק ס"ו דחרומת דחביה הוי ספק וצמקוס פסק צין צר"ה וצין צר"ה סורסין נגד ססוגי' דריש נדה. ופ"י מ"ד חרך צמקוס הוי טומאה וסחמירה חורה צר"ה

דאולינן בחד חוקה אף דהשתא אתרע לה, דחוקה מנגע ילפינן א ואי אתא כהן בסוף שבוע ומצאו חסר, אמדינן השתא הוא דחסר ומטמאינן כל הבא אל הבית תוך זמן הסגרו, דמוקי לנגע אתוקתיה כשיצא הכהן ב. מיהו אף דקלה טומאת מעת לעת, מ"ט לא חלקו בה בין ר"ה לר"ה כבשאר טומאות, ואמרו אף נגיעתה בר"ה סמטאה מעת לעת כדאמרינן בירושלמי ג. הדין אמרה ודאי מנגעה מטמא בר"ה, אבל לא החמירו בספק ספקא כבשאר טומאות כדאי בטהרות ד, שהרי אמרו ה טומטום ואנדרוגינום שראו דיין שעתה. וטעמא דאמרי מעת לעת בר"ה נמי טמא, איכא מרבואתא דאמרי דלא ילפינן מטומה לטהר בר"ה ספק טומאה למפרע דטומה ספק טומאה להבא הוי, וההוא טהרו רחמנא בר"ה, ולא ספק טומאה למפרע ו ויש שאומר דלא ילפינן מטומה אלא טומאת מגע ז, לכך בטומאת ראי אין חלוק. והא דמשוינן לה לסוטה ולטומאת מגע בהא דאמרינן ח דבר שאין בו דעת לשאול טהר בספק מעת לעת כדפרוך מכדי האי טהר דבר שאין בו דעת לשאול וכו', היינו טעמא דלאו מטומה גמרינן דדבר שאין בו דעת לשאול ספקו טהור אלא טהר דפרק כשם ט והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל הא ספק יאכל וטומאה זו שייכא נמי על ידי ספק ראי דנדה וזב י. ויש מי שאומר שטמאו מעת לעת אף בר"ה כי היכי דלא להוי תקנתן כחוכא

בעיני

נחל אשכול

זר"ה זריעותא חדא דהיינו ספק ח' לעשותה דלוי בתרתי לריעותא חפי' זר"ה הוי ודאי, אבל בחבית תרתי לריעותא נמי ספק ט"כ. מ"ח הוא נגד פסוות ססוגי' דמדמה חבית למקוס, אך לפ"ו ייחא זכור"א ס"ל טומאת מע"לע הוי ספק גמור דהרי דס לפיך איכא חדא ריעותא, ח"כ בתרתי הוי ודאי, וס"ה בחבית, אבל למאי דאסיק דס לפיך לא הוי ריעותא אף לז"ה ומומרת מע"לע קנסא בעלמא הוא, ח"כ אף חס נערך לריעותא דהרי סומך לפיך ריעותא דחוקת טבל, אכתי לא חסוי לי' ודאי. ובמקוס נמי לא הוי כודאי ממש וזר"ה הוי טמא ודאי ככל ספק ובה דטמא זר"ה כ' הרמב"ם פט"ו מאבות הטומאות ס"ח שאין מטמאין זר"ה אלא ספק נגע. ויותר נ"ל דטמא הרמב"ם לפרושו במשנה פ"ב דמקואות: מקוס שגמור ומלא חסר כל הטמאות טע"ג בין זר"ה בין זר"ה טמא, ופרט טע"ג דספק טומאה זר"ה טהור ספק טמא הוא ספק טמא הוא ולא ס' טומאה וכו"פ סרע"ב. ונ"ע למה לא פרוו כגמ' טעם דר"ה מוסר תרתי לריעותא הוי ודאי? וז' דדף ג' ח' ושייכא לא למדוה אלא מוסר, ופריך לרבנן זר"ה אמאי טמא, סוטה זר"ה טהור, ומשייכא בכל במקוס תרתי לריעותא, ואז"ל ר"ם דמטמא מקוס זר"ה גמר סוף טומאה מתחלת ט' בסוטה, מה סוטה זר"ה טהור, אף מקוס דסוף טומאה הוא זר"ה טהור, ורבנן הכי הסתא בסוטה חמלת ט' איכא חזקת טהרה, אבל מקוס סוף ט' וגזר"ה בחזקת טומאה, והספק ס' טהרה, בהא לא מטמאין זר"ה. והוא אז"ל פליג אלסון ראשון דס"ל דרבנן ילפי מוסר והא דמטמאין זר"ה מוסר תרתי לריעותא דהוי ודאי, דהשתא קיימין הא דמטמאין במקוס זר"ה מוסר דכ"ס הוא מוסר, דסס הוי ס' טומאה וחזקת טהרה, וטמאה מספק כודאי זר"ה, מכ"ס זר"ה טהרה וחזקת טומאה כההוא דמקוס, והא דמטמאין זר"ה במקוס מכה ספק ואין להסקות מוסר דטהרה זר"ה, שאני סוטה דאיכא ספק טומאה שחמלת טומאה הוא בספק, אבל במקוס סוף טומאה וספק טהרה להכי אף זר"ה טמא. לפ"ו אודא לה כל שקלא וטרי דס"ס זר"ה דמקוס תרתי לריעותא והוי ודאי דבאמת ספק הוי והיינו ס' טהרה, דזר"ה נמי שורפין ח"וק ככל הספקות שהן מ"הת כדאי טהרות פ"ד ס', וספק טהרה דמקוס חלים מכל הוי דחשיב סהס, דהוי ז' ריעותא. ודרך הרמב"ם לפסוק כאז"ל. (ומיישב זר"ה דקדוק חוס' ג' ט"ז ד"ה איכא, דלפי אז"ל במקוס נמי טמא מספק זר"ה, דלא מטמאין אלא ס' טומאה ולא ס' טהרה, אבל נגע באחד זר"ה הוי ס' טומאה זר"ה וילפינן לטהר מוסר, ולהך אז"ל חבית אף לרבנן ספק הוי במקוס ולא נריך לזוקמי כר"ס). א מולין יו"ד. ב ואי קשי' בטמא סכס חבית הא איכא למימר העמידנו על חזקתו והנגע חסר לפיך, כבר פרוו חוס' ומכר"ס דף ז' ט"ז. ג ריש נדה. ד פ"ו מ"ד. ה סס בירושלמי. וס חוס' ריש נדה סוכי בטומאת מע"לע אין חלוק בין ר"ה לר"ה וכן הרמב"ם חינו מחלק ועפ"ו דאבות הט' דוקא ספק נגע מטמא זר"ה ולא ודאי נגע וספק טומאה, אבל דין טומטום בירושלמי לא הביא. ו בגמ' לא משמע הכי, דאפלוגתא דטומאה למפרע גבי מקוס מסיק ושייכא למדוה מוסר ורבנן ילפי מקוס מוסר דטמא למפרע אף זר"ה ועחוס' ריש מכלתין ודף ג' ד"ה ושייכא ומכר"ס שמישיבס. ז ולא טומאת ראי, להכי הוי מע"לע לענין חולין ונתלות בטמאות כשאר חסורין שאין חלוק בין ר"ה לר"ה. ועוד בטומאת ראי' באשכא ספק נולד במקוס סהר ואז"ל בגלוי ולא מקרי ר"ה חפי' עומדת זר"ה חוס' סוטה כ"ח. ולכל הני טעמים ייחא נמי דלא מטמאין זר"ה ספק מע"לע כודאי, דלא דמי' לסוטה מכל זר"ה להכי מוקמינן לחולין אחזקה. וייחא נמי סה דף ס', ג' שייכא יושבת זמ' וגמולא דס חתא ח' כולן טומאות והא קיי"ן ג' הוי ר"ה, חיר ר"ה? בטומאת ראי' לא שייך ר"ה סהספק בא ומקוס סהר. ח נדה ס' ט"ז. ט סוטה כ"ט. י כ"כ חוס' ריש נדה. והחוס' סוטה כ"ח ט"ז כ' הא דאמרינן ספק ט' זר"ה טהור הלכחא גמירי מוסר לאו דוקא, אלא דהו"ל ליהמר מוסר דגס ס"ט זר"ה טמא, לכך באה הלכה גבי סוטה ס"ט זר"ה טהור. ובסוטה כ"ט יליף ר"ג. דדבר שאין גד"ל טהור מקרא והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל, ודאי טמא לא יאכל, הא ספק יאכל, והדר כתיב כל טהור יאכל בשר טהור ודאי, הא ספק לא יאכל? רישא בספק בבשר והוי ח"כ דעת לשאל וטהור, סיפא בספק באדם שיש בו ד"ל, להכי הספק טמא, ומסיק דאנטריך נמי למיף מוסר, דאי מר"ג דשמענו דדבר סיבד"ל ספק טמא, הו"ל אף זר"ה, אינטריך סוטה דזר"ה חפי' יש גד"ל ספק טהור. והקסא ח"ה"ק הגמ"ס זעליג ז"ל לפי' החוס' דבסוטה ליכא רוח דזר"ה טהור אלא הו"ל דאף זר"ה נלמד מוגה דספק טמא, ולהכי באה הלח"מ דלא נלמד מוגה ר"ה, הק"ל למה נרכיין הלכחא גמירי מוסר, גבי כל טהור יאכל בשר (דלמדנו דס' טומאה בסיס גד"ל טמא) ליתיה הלכחא דלא נלמד מוגה אלא זר"ה, אבל זר"ה טהור, דספסוק כל טהור מוקדם לפ' סוטה, ולמה חלה הלכחא בסוטה? אבל לחוס' בגדה הקרא וכל בשר אשר יגע וטהור יאכל בשר מירי נמי בטומאת ראי', אבל מוסר לא ילפינן אלא טומאת מוגע לטהר זר"ה, אבל בטומאת ראי' אין חלוק בין ר"ה לר"ה, ייחא דאי נאמרה הלכחא ס"ט זר"ה טהור על קרא כל טהור יאכל בשר, הו"ל דאף ספק ראי' זר"ה טהור, להכי נאמרה הלכה על סוטה זר"ה טהור, להורות דוקא טומאת מוגע כסוטה זר"ה טהור ולא על טומאת ראי', דאין חלוק זר"ה לר"ה.

ואז"ל

ספר האשכול, הלכות נדה.

בעיני הבריות, דאם נגעה בר"הי אמרינן טמאה, ואם אח"כ נגעה בר"הר אמרינן טהורה, יאמרו טומאתה היכן אולא, אבל בדבר שאין בו זשיש בו דעת לשאול הפרש גדול יש כמו שיש בכלים המקבלין טומאה ובכלים שאין מקבלין טומאה, הכי נמי בשאין בו דעת לשאול אינו טמא מספק וזה אינו כתובא א". ויש מן המפרשים שכתבו ב דמעת לעת שבנדה נמי טהור בר"הר וקשי' הא אמרינן בפ"ק ג' היתה יושבת במטה דמטה נמי טמאה כשחברותיה נושאות אותה במטה והוי ג' נשים במעמד אחד ובפ' שני נזדין ד אמרינן תלתא הוי ר"הר . . . ה' ויש מפרקי דוקא ג' אנשים הוי ר"ה, אבל נשים מאה כחד דמיין, דילפינן מסוטה, מה סוטה אין סתירתה אלא באיש א', אבל ב' אנשים והיא לאו סתירה דהוי ר"הר דאשה מתיחדת עם ב' אנשים ו, אבל ב' נשים ואיש אחד אפי' עם הרבה נשים אסור להתחד והוי סתירה בר"הי ד. ולא נהיר לן האי פרוקא דהא אסיק התם דמתניתין ה' דקתני דמביאין קרבן טומאה זמגלחין טיירי בנשים, דבאנשים ליכא לאוקמי דאסורין בהקפת הראש בספקא, וכיון דבנשים קאי למה לי' לדחוקי התם לפדוקי פדכא: ג' הוי ר"הר, דטיירי שעומד מרחוק ואומר דאימי טומאה נורקה ביניכם, אפי' הוא במעמד ב' נשים נמי לא הוי ר"הר, דתלחא גברי בעיני ט.

לא. ופה שאמרנו דהולכין בחולין אחר חוקה אף דהשתא אתרע ותיקשי לך כתמים דטמאינין למפרע ומקולקלת למנינה י ולא אמרינן אוקמה אחוקת טהרה ואימא מעלמא אתי? כבר פירשו בגמ' יא דאין סברא לומר מעלמא אתי דבצפור לא נתעסקה ובשוק של טבחים לא עברה, וכיון דצ"ל מגופה אתי צרכינן למטא למפרע עד שעת כבוש הבגד, דליכא למיטר השתא חואי דלפעמים הכתם יבש, ולמיטר במעת לעת די כבראיה, שאני ראייה דידעו רבנן דלא שכיח שכותלי בית הרחם יעמידו הדם יותר מעת לעת, אבל בכתם דלא ידיענן אימתי נפיק ליכא לשעורי במעת לעת, ואפי' הכתם לח לא פלוג רבנן בכתמים, ותו אף בלח לפעמים ליכא למיטר השתא נפיק, אי אודקרה או שחחה עצמה יותר ביום אחמול דמסתבר שכבר יצא ממנו אחמול יב. ואי אתרע חוקת היתר ואתוסף עלה חוקת אסור כגון מקוה שנמדר ונמצא חסר, דחסר לפניך והעמד טמא בחוקת טמא והיינו תרתי

נחל אשכול

ואח"כ ה"ל חרץ דלוי נאמר הלכס בר"ה ספק טהור על הקרה וכל טהור יאכל בשר הא ספק חסיר, הו"א בר"ה ספקא לא חסור אלא דומי' דוכל טהור, דטמא שאכל את הקודש צרכת, להכי ספק טהור חסור, אבל בחסור לאו הו"א חסיר בר"ה ספק מותר, (ועכ"מ פ"ט דטומאת מת שכי' לפניו הגרסא ברמב"ם ספק דחור' לקולא אבל דבר שמידין על זדוני כרת ספקו חסור, אבל אינו נכון שהרשב"א זריבו את הרמב"ם מאלסם חלוי והפר"ם זי"ד ק"ו וכל שאר מפרשים לא ידעו מגרסא זו) וסייט גו"ה הו"א, לכך הולך רחמנא לאמר הלכתא ס' טומאה בר"הר על סוטה, להודיע ס' טמא בר"הי נלמד מסייטא חף שאין צה אלא חסור לאו יבמות י"א ע"ב, ובר"ה טהור דלא יולף מסייטא אלא ר"הי. ולתוס' חולין ט' ע"ב בלח"ה הולך להעמיד ההלכה על סוטה ולא על למוד דר"ג להודיענו דס' בר"הי טמא אע"ג דאיכא חוקה כבסוטה. א כ"כ רשב"א. ב ר"הי עי' מהרש"א ריש גס. ג ס' ע"ב. ד מיר ג'ז. ה כלן חסר מעט בצספר. וקישיתו הקשו תוס' ריש גס וכתבו יש לדחוק כילה מפסקת ציניסן ולבסוף אייתו ראי' מירושלמי דבר"ה נמי מומא מע"לע והביאו האשכול לעיל. ורמב"ן חרץ כיון שהאשה עגמה השתא טמאה ודאי אינה נחשבת בכלל המיני והרי היא כשרץ וכאלו אין נוגעות במטה אלא צ' נשים, ומשמע אס ג' בכלל הספק סג' חומות במטה לא משמיה, ועל זה דלוי קסי' מנהס ס' ג' נשים יושבות במטה ונמאל דס כילן טומאת חף שכולן בצספק עתוס' סוטה כ"ח. ד קדושן פ' ע"ב. ז כ"כ הרשב"א. ח מיר ג'ז. ט קסי' זו על רשב"א הקשה גם הג"מ ישכר אבולפיה. ולענ"ד ל"ק חלן דחוקי באומר מרקס ציניסם ס"ל דמיירי צב' אנשים ומותרים לגלגל דס"ל הקפת כל הראש לא שמי' הקשה, ולא קאמר התם דמיירי צניסם אלא לשמאל דס"ל הקפת כ"הר שמי' הקשה, ולדידו ה"ר דעד האומר נטמא עומד אלא הנשים דלא הוי ר"הר. ודבר תמוה ראיתי בירושלמי ספ"ח דמיר דחוקי הכל באנשים וס"ל הקפת כל הראש שמי' הקפה ואפי' מגלחין דספק תגלחת מנהס דומה חסור הקפה. ולא מלחתי צסום מקום זולתו סספק עשה דומה ל"ח. וי' דהירוש' ס"ל דכל הספקות מ"הת מותרין, כמ"ס פ"ה, דלוי כוי ספק צ' וס' חיה מ"הת חלבו מותר, אבל ספק בר"הי מ"הת טמא, ואע"ג סכ' חוס' מיר ג'ז דמי מיריס לא ילפינן מסייטא לטמא ודאי, כבר כ' מהר"ם ומהרש"א חולין ט' דע"כ ל"ל דלירוש' ספק ט' ר"הי חומר טפי ועי' ס' פ"ח לירושלמי ריש סוטה דילף טומאה בר"הי מרב גידל כל טהור יאכל בשר וספק טמא עי"ם. וכיון שרדיק אחס לעצמו מיר טמא מספק מדין חורה לא חייסין להקפה חף דאיכא ספקא חי עביד חסורא, ס' חסור מ"הת שרי, ולא ס' טומאה. י דף ז"ין. יא דף ג'. יב וכ"כ חוס' דף ג' ע"א. חיושב צום מוס שמקסין על רח"א ס' פ"א סכ' חף אס ילאה מהקפתה ג' ימים כגון בצסרכס קודס זמן זה מעמידין אותה בחוקת היתר, מ"ס צכתומים דמטמאין למפרע? דבכתם יבס אין סברא להגביל זמנו, לאסוקי בצסמה ידענו דהוגלד פי החכה בצלשה ימים. (מיוסו בלח"ה יש לחלק דדלוי צכתומים לא חשגמו רבנן בחוקת טהרה למימר השתא חזאי. דאי חולין בחר חוקה הו"ל לטהר לגמרי ולמימר מעלמא אתי כיון שלא הרגישו, אבל בטרפות דמטריפין מוכאן ולהבא חוקמיין לה לשעבר לחוקה קמייתא כמו צנגע חף אס מלחו חסר צסוף סצוע, הבא אל הבית חוך סצוע טמא דמעמידין לי' לחוקה דמעיקרא כל זמן שאפשר וי"ל צרגע אחרון נחסר) וצוה יש לישב מ"ס רח"א צסי' ק"ד גבי עכבר צסומן וצסי' ק"ס גבי ספק צסום מע"לע דחולין בחר מליחאן ולא בחר חוקה קמייתא וזה סותר לפסקו צסי' פ"א ומה שחרץ כ"פ דחק. למ"ס ימא דהפי נמי חי אפשר ומסברא להגביל הזמן וחי נפל. אבל סברא לי עקר דרמ"א נמו ס"ל סברת רשב"א סיכא דל"ל צרגע אחרון ילאה מחוקה, אתרע החוקה נמי לשעבר, אבל בצסמה איכא רוב צסמות כשרות כמ"ס ס"ך מלבד חוקה קמייתא (ומה שחמה כ"פ צכתם נמי איכא רוב, דרוב נשים אין להם כתמים, שאני כתמים לפעמים סברא הו"א דמלחמול ושלשום צה כמ"ס רבנו ועוד דל"א להגביל זמנו כמ"ס להכי לא פלוג ועי' לקמן דבלח"ה לק"מ מכתמים) אבל צסי' ק"ד וק"ס ליכא רובא דמסייע לחוקה קמייתא. ולפ"י חף דקיי"לן בל"ח חס"י מחוקין חסור זומן זומן, אס יש סברא לומר שלא חירע אלא השתא חולין לקולא בחר חוקה קמייתא ושפר"מ ס' מ"א ולקמן דדין ממוקס למקום.

חרתי לריעותא, משוינן לי כודאי טמא, וכן אם בדק הבית להיות מפריש עלי' תרומה ומפריש והולך ואח"כ נמצאת חומץ כל ג' ימים ודאי תרומה, מכאן ואילך אינה תרומה, דאיכא חרתי לריעותא הרי חומץ לפניך והזקת טבל א. והא דאמרין שרץ שנמצא במבוי מטמא למפרע עד שעת בדיקה ב ומפרש טעמא כיון דאיכא שרצים דגופי' ושרצים דאתו מעלמא כתרתי לריעותא דמי, לאו דוקא קאמר דהוי ודאי טמא דהא בסיפא קתני נמי גבי כתם כי האי לישנא מטמא למפרע והכא ליכא למיטר חרתי לריעותא, אלא לתרוצי לב"ש דלא מטמא מעת לעת, וגבי שרץ מודה דטמא למפרע, דחיק אנפשי' לתרוצי דשרץ במבוי לב"ש כתרתי לריעותא דמי, מיהו לכ"ע תולין ולא שורפין ומשום חומרא דטהרות לא מוקמינן אחוקה דמעיקרא. תדע דהלל גופא מוקים לאשה אחוקה ולא מטמא מעת לעת אלא לטהרות דאמר ג מי קאמינא לטהרות קאמינא. והכי נמי קאמר הלל לשטאי ד אי אתה מודה בקופה שנשתמשו בו טהרות בויות וזו נמצא שרץ בויות אחרת ה' שטהרות הראשונות טמאות, כלומר הכי נמי באשה יש לטמא למפרע, וכיון דבאשה גופה הלל לא מטמא אלא לטהרות אבל לחולין מוקי לה אחוקתה, אלמא כל הני מילי לטהרות איתנהו ומשום קדושתן מחמירין לטמא למפרע אבל לחולין מוקמינן אחוקה ו. ותו לן בשרץ וקופה נמי לא מטמאין אלא בר"ה ולא בר"ה כיון דכולא משום חומרא דטהרות ז. ואי קשי' למה מטמאין לטהרות שנגעה בהן בתוך מעת לעת הא אפי' אי דנינן לטומאת מעת לעת כספק טומאה בר"ה לכל חומרותיו, הטהרות אין בהם דעת לשאול, ואין בו דעת לשאול אף בר"ה ספקא טהור ה, אמרו בגמרא ט ספק טומאה הבאה בידי אדם כדבר שיש בו דעת לשאול דמי י והכי נמי תנן בטהרות יא היתה כבר טמאה בידו וזרקה בין משקין טהורין ספק נגע ספק לא נגע ספקו טמא, והכא לא מספקינן אם בוריקתו נגע יב אלא לאחר שנחה הכבר וסר כח הזורק, ואכתי להוי טהורים שאין בכבר ובמשקין דעת לשאול אלא ודאי . . . יג. והא דאמרין בגמ' יד שכל הטומאות כשעת מציאתן בין להקל בין להחמיר, לאו להקל ממש נגד חוקה קמייתא . . . טו גבי שרץ וקופה אולינן מחומרא דקדשים בתר שעת מציאתן לטמא למפרע אף דאיכא חזקת טהרה דמעיקרא, וגבין מחט טמאה . . . טז ומה שאמרנו דאולינן בתר חוקה קמייתא, מ"ט היכא דא"א לומר השתא נפל והשתא אשתני מחוקה קמייתא כגון בכתמים שלפעמים נמצאו יבשים, ואין לך ליתן גבול מתי נפלו, ע"כ צריך לאסור למפרע יז. מיהו י"ל מכתמים אין דאי' דעקר טומאה למפרע גביהו לטהרות הוא יח וראוי להחמיר בדבר. ואם נשתמשו טהרות בקופה בויות זו ושלטלה לויות בית אחרת יש ושם נמצא שרץ חוקי' אמר טהרות שנטלו ממנו בויות הראשונה טהורות דאמרין באידך זוית בא השרץ דאין מחויקין טומאה ממקום למקום וד' יוחנן סבר מחויקין מספק לתלות כ וקיי"לן כחוקי' לגבי ר' יוחנן דרביה הוי כא. ומסתבר דר' יוחנן נמי לא אחמיר אלא לטהרות מדאמרין כב אשעת מציאתן אולינן בין לקולא בין לחומרא ובשלא במקום מציאתן חלינן, ואשעת מציאתן נמי לא מטמאין למפרע אלא לטהרות, דאשה נמי במקום מציאות הדם ואפ"ה לא מטמאין לה לחולין, והכין משמע בפ' הרואה כתם כג דלחולין אין מחויקין ממקום למקום.

זמה

נחל אשכול

א נדה ז' ב ג' ג ג' ע"ג. ד סס. ה פרס"י דוקא בזוית אחרת כגון קופה ארוכה ד"ל כיון שלא נתעסק בזוית זו לא ראה, אבל בזוית זוית חי הוי סתם בשעת טהרות ודאי ראה. ו וכ"כ תוס' ריש נדה. ז לסיטמ' דלא ילפינן מסוטמ טומאה למפרע, ובר"ה גופא מחומרא דקדשים מחמירין, מיהו לא מחמירין בר"ה לאלא חוקי' אחוקה כיון דכסוטמ דטומאה והלית בר"ה, בר"ה טהור, ומכ"ס היכא דבר"ה נמי ליכא חללא חומרא, והכא לא שייך חוכא כנסדה. וערשב"ל דוקא נגע בחמד זבילה דודאי נגע ולחמד מנאל מת (דף ד') ודאי מנאל דאולינן בחר טעה מניחתן דליכא חזקה דמעיקרא לטברא חללא זבילה וקופה דספק חי הוי בהאי שעתא לא דמי' לסוטמ דודאי נסתרה בזמקום הטומאה, להכי חלינן. ח סוטמ כ"ט. ט נדה ס' ע"ג. י וס"ט הטהרות לא זכו מעמון אל הכלי אלא אדם היתכן סס. יא פרק ד'. יב דבאמת אף חי ודאי נגע הסכר בזריקתו כיון דלא נסה הטומאה לא נטמא הטהור כדתינן, טהרות פ"ד מ"ח, חללא ודאי נסה אחר שזרקה וספק אס לאמר נסה נגע במשקין ומספקא מחמירין. יג חסר ונ"ל: כיון שהונח סס ע"י אדם הוי כדבר שיש בד"ל, וכ"פ סר"ס, חללא סרע"ב כ' דליירי שאדם חוזה בככר. יד ד' ע"א. טז נ"ל: דהא אמרנו חזקה קמייתא עקרית והעמד אשה על חזקה אף דהסתחא חזיא לא לחמירין מעיקרא הוי דס, ואיך נאמר דאולינן בחר טעה מניחתן לקולא, חללא הכי פרושא וכו'. טז נ"ל סממלחא שזורה על טהרות, ושזורה לא מטמא, נדה ד', אולינן נמי בחר טעה מניחתן לקולא, ולא נסה דשלמה נפלה ואח"כ נסברה, חללא לכו מטעם טעה מניחתן לזד חמירין טהור חללא מחסר דחזקה קמייתא דטהרות מסייע לה. חללא נגד חזקה קמייתא לא מהני מידי טעה מניחתן להקל חללא להחמיר בקדשים. יז משמע קלח דס"ל כרשב"א צסי' פ"א ועימ"ס למעלה ליסב דעת רמ"ח ומ"ס רבנו בסמוך דאין ראי' ומכתמים. יח טעק טומאת כתמים למפרע לטמא הטהרות וצגדים, דהא קיי"ל דבעלמא אינה מטמאה למפרע, נדה ט"ו, ואע"ג דמקולקלת למיניה, נדה ו', הולכר לכך כיון דטומאה למפרע לטהרות, והוי סחרי אהדדי אס אמרו שמונה מיום הראי' כודאי ראתה היום (ואינה דומה למע"ל שחינה מטמאה בעלמא כולל). מדברי רבנו משמע דקדרה מלא רוטב עומד חללא האם ששואבים ומנה רוטב כל היום ולעת ערב מנאל מובטל וסקוט לחיכו מחיכת אסור, כל מה שלקחו מן הרוטב כל היום כולו אסור ומספק, כיון דאל"ל הסתחא נפל, והיינו דמחויקין אסור ומחן לזמן. ומתוס' נדה דף ב' וד' נראה דוקא לקדשים וטהרות מחויקין מו"ל ועי' מ"ס ערבובין ל"ה, והאחרונים החליטו כמ"ס רבנו דוקא בדאיכא למיטר הסתחא נפל. ועי' בסמוך סיס היתר זכח הכלי שסאבו בו בדאשונה וחמ"כ נמלא בקדרה האסור. יט נדה ד'. כ מוכח מוסגי' ועתוס' ד"ה שכל הטומאות. כא שבת קי"ב ע"ב וער"ף ור"א חולין ק"ו וע"ז ל"ח. כב סס צגמ' ועתוס' ד"ה שכל הטומאות וחס' ריש נדה שכתבו כן. כג נ"ח ע"א דמסקין כן. חללא היתוס' כ' היתוס דגמ' חיידי שהטומאה ידועה שהיא בזמקומה ולחשש שמא זכ מונה למקום אחר זכ לכו"ע אין מחויקין ממקום למקום, ופלוגתא דחוקי' ור"י אס נאמר הטומאה עלמה הלכה עם הקופה ממ"ל. ורבנו פסק כחוקי', חללא הרמ"ב סס כר"י מחויקין ממ"ל לתלות, וי' דוקא לטהרות ס"ל וכ"פ הרשב"א. וכ' הרשב"ד בהורקת חללא כלי ומנאל בחמרון אפי' לר"י לא מחויקין ט' בכלי הראשון, והיינו אף בחלל

בחלל

לב.

וזה שאמרו מטמאה מעת לעת למפרע דוקא אם לא בדקה עצמה בינתיים אבל בדקה הפקידה ממעטת על יד מעת לעת ואינה מטמאה אלא משעת הפקידה. ולא כל הבדיקות שוות, שהרי אמרו א' אשה עסוקה בטהרות צריך ב' עדים לבדיקה א' לפני תשמיש ואחד לאחר תשמיש, והבדיקה לפני תשמיש אינו ממעט ולא נחשב לבדיקה דמתוך שהיא מהומה לביתה אינה מכנסת לחורין וסדקין. ויש שמדקדק ב' מכאן דכל לבעלה אינה צריכה בדיקה לחורין וסדקין של אותו מקום, ולהכי אמר מתוך שמהומה לביתה אינה בודקת יותר מה שצריכה מן הדין, ודוקא לטהרות צריכה בדיקה לחורין וסדקין. ולישנא דגמרא לא משמע הכין טדקאמר מתוך שמהומה לביתה אינה מכנסת לחורין וסדקין, משמע דפשעה ולא בדקה מתוך מהירותה לביתה, אבל אי מתחלה לא תקנו חכמים לבדוק לבעלה לחורין וסדקין, הוי לטימר: מתוך שאינה צריכה לבדוק בחורין וסדקין לבעלה לא מחשב בדיקה לטהרות, אלא ודאי הצריכה אף לבעלה לבדוק בחורין וסדקין היכא שעוסקת בטהרות, והא דלא מיחשב הבדיקה קודם תשמיש בדיקה לטהרות, דחיישינן מתוך שמהומה לא בדקה יפה. וכן שמענו מרבואתא ונהגו הנשים לבדוק עצמן בין בהפסק טהרתן בין בבדיקה וי"ן נקיים בכל חורין וסדקין שאפשר שיעמד בהן הדם. מיהו אם ביום שפוסקת בדקה בכל חורין וסדקין ומצאה טהורה ובתוך שבעה נקיים לא בדקה בכל חורין וסדקין אלא באמצע הפרוודר אין לעכב טבילתה אם בדקה עצמה בחורין וסדקין בשביעי ג. — תנן כל אשה שיש לה וסת דיה שעתה ד' ודוקא שראתה בשעת וסתה ה'. והבדיקות שתקנו קודם תשמיש שחרית וערבית לעוסקת בטהרות אף לאשה שיש לה וסת תקנו ו' והואיל שעוסקת בטהרות צריכה נמי לבדוק קודם תשמיש ולאחר תשמיש ה', וגם הבעל בודק עצמו לאחר תשמיש בעד שלו ה' והצנועות עד שבדקו עצמן בו לפני תשמיש אין בודקות בו לאחר תשמיש לפי שמתנוף ובהה טו. ובדיקה שלפני תשמיש היא לאור הנר שתראה שטהורה היא טדאמרינן מנו דבעיא . . . י. אבל אשה שאינה עסוקה בטהרות אפי' אין לה וסת אינה צריכה בדיקה לבעלה ולא . . . יא דקיי"לן כשמואל כל לבעלה לא בעיא בדיקה יב. והצעת שמעתא דסוף פרקין יג דאקשו בה בחבורתנו כן: אמר . . . יד ור' חנינא בן אנטיגנוס ודאי לבעלה נמי בעי בדיקה טו דהן עושה והן תקנוה קאמר. להכי אקשו אשמואל דאמר הלכה כר' חנינא: אי בעסוקה בטהרות לכד אמר הלכה כר' חנינא דקמ"ל דאשה שאין לה וסת מותר להתעסק בטהרות ולשמש ע"י בדיקה, הא אמר חדא זימנא דאמר ר' זירא אמר שמואל אשה שאין לה וסת אסורה לשמש עד שתבדק אם עסוקה בטהרות, ואי לכל טילי אמר הלכה כר' חנינא דלבעלה מותרת אשה שאין לה וסת ודוקא על ידי בדיקה אפי' אינה עסוקה בטהרות, הא אמר כל לבעלה לא בעיא בדיקה, ומשני מאן דמתני הא לא מתני הא, כלומר ודאי לא אמר שמואל הלכה כר' חנינא אלא לענין טהרות דשרי' אשה שאין לו וסת להתעסק בטהרות ולשמש ע"י בדיקה, ואי קשי' הא אמרה שמואל חדא זימנא דאמר ר' זירא וכו' מאן דמתני הא דר' זירא אמר שמואל, לא מתני הא דרב יהודה אמר שמואל הלכה כר' חנינא ב"א. נמצא דשמואל פליג אר' מאיר דאוסר אשה שאין לו וסת לשמש, ופליג נמי בחדא אר' חנינא ב"א, שנראה מדבריו שאשה שאין לה וסת בין עסוקה בין לא עסוקה בטהרות בעיא בדיקה, ושמואל ס"ל בעסוקה בטהרות מותרת לבעלה ע"י בדיקה, ובאינה עסוקה בטהרות לא צריכה בדיקה לבעלה, דשמואל אמתניתין וברייתא סמיך טז

התנן

נחל אישכול

באופן דל"ל השתחא נפל בכלי האחרון, דבאופן זה אפי' בכלי הראשון שרי. ואי קשי' היכא ילפינן מפלוגתא דר"י ומוקי' לענין אסור דחין ומזיקין מו"למ הא קיי"לן אסור מטומאה לא ילפינן, חולין פ"ו ע"ב, יצמות ק"ג ע"ב, ערש"י שם היכא דהוי גלוי מלתא בעלמא ילפינן אפי' מטומאה דמקרא נפיק, ומכ"ס הכא דבטומאה עלמה מסבדל אמרו וכ"כ הר"ם בהסגות ט"ד דוקא היכא דאיכא חדש בטומאה לא ילפינן ועתוס' חולין ס"ד ע"ב, ומוכח כן מוכ"ז ב"ש"ס כמו צריש נדה דפריך למה צבצית ספק ובט' ודאי. ואח"כ מו"ל הג"ז דקדק ע"י מומחי סבציו חוס' ור"אש וטור ח"ח תס"ז חע"ג דלענין ט' אמרינן הסבדל מנה סגמלח צמעי דגיס ועופות הוי כמעוכל, פ"ח דהלכות ער"ס, לענין אסור לא הוי כמעוכל? ות' דאפשר לענין ט' הוי מעוכל לענין דאמרינן שלא נשאר כוית של ס' צלחי מעוכל, ופחות מכוית לא מטמא אכל באסור ח"ס אסור מ"הת. מיהו צ"כ שמיני פ"ג משמע דמ"הת לא חסיב מעוכל לענין אסור וז"ל תאכלו לרבות הטור שצמעי הטמא יכול אף הטמא צמעי הטור ח"ל אוחס. וע' אשכול ה' טרפות שהארכנו בדבר זה. א דף ה', י"א ע"ב. ב הראב"ד, והפוסקי' חלקו עליו. ג נדה ס"ח ע"ב, גס חס לא צדק עלמה כלל חלל בהפסק טהרה וצרחון וסביעי מהני צדיעבד. ד שאינה מטמאה טהרה' מעת לעת חלל משעה שראתה. ה חלל חלל בשעת וסתה מטמאה מע"לע וכחמה אפי' בשעת וסתה מטמא למפרע, נדה ד' ע"ב. ו דף ד', י"א. ז סס מוגו דבעיא בדיקה לטהרות בעיא נמי לבעלה. ח דף י"ד. ט דף י"ב. י מסה, וכונחו כמ"ס רשב"א חסה דאמרי צ"ה דף י"ו די צמעי עדים כל הילוס, פי' שבדקת עלמה אחר כל חשמים וחשמים צב' עדים כל הילוס ולמחר בודקת העדים אכל צלילה אינה נריכה לבדוק העדים לאור הנר אחר שכבר התחילה לשמש וכ"כ חוס', ויש מו' שאומר צב"ס רש"י דגם בדיקה ראשונה לפני התשמים אין נריכה לאור הנר חלל מומחין למחר קודם שעוסקת בטהרות, וכ' רשב"א שאינו ממוי, כיון דאמרו מוגו דבעיא בדיקה לטהרות בעיא נמי בדיקה לבעלה, ואי איחא וחאי מוגו איכא, דהא חס אמרת שאינה נריכה לבדוק העד חלל למחר לטהרות. ואין זה לבעלה, חלל ודאי שבדקת קודם התשמים לאור הנר לראות אם טהורה היא לבעלה. ויש לספק אם נריכה בדיקה לאור הנר קודם כל חשמים וחשמים ועי' ס"ט קפ"ו. יא חלוי ל"ל ולא תבדק עלמה לא קודם ולא לאחר חשמים דא"כ לבו נקפו ופורס, דף י"ב (מיהו ודאי חלל צמעי בעלה חוכל לבדוק עלמה קודם חשמים כדתן י"ג כל הוד המרבה לבדוק צבצית משובחת) ולרבנו אפי' אין לה וסת הדין כן, והסכמת אחרונים צלחין ל"ו נריכה בדיקה קודם ולאחר חשמים. יב י"א ע"ב. יג י"ב ע"ב. יד ל"ל רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' חנינא צ"ח דאמר חסה שאין לה וסת משמשת צמעי עדים כן עותוס כן תקמוה ופלוג אר"מ דאמר אסורה לשמש ויויא ולא יחזיר עולמית. טז פי' אפי' חסה שאין עוסקת כלל בטהרות וזה מקרי לבעלה, אכל בעוסקת בטהרות אפי' יש ל"ו צ"ב לבעלה כדאי לעיל מומת דבעיא בדיקה לטהרות. טז י"א ע"ב. ולרמב"ם חסה שאין לה וסת נריכה בדיקה לבעלה לפני ולאחר חשמים וכך פסק הר"אש וס"ע ומשרש הא דאמרינן דף י"ב לא תבדק דלבו נוקפו ופורס דוקא צמעי

נקרבן

ספר האשכול, הלכות נדה.

דחנן כל הנשים בחוקת טהרה לבעליהן ותני' במה דברים אמורים שצריכה בדיקה לטהרות אבל לבעלה מותרת א. אבל רבנו חננאל ז"ל כתב דאין לה וסת בעיא בדיקה לבעלה, ומפורש מאן דמתני הא לא מתני הא כלישנא: אמוראי נניהו אליבא דרב יהודה, מאן דמתני דרב יהודה אמר שמואל הלכה כר' חנינא ב"א, לא מתני הא דריא"ש לעיל דאין לה וסת לא צריכה בדיקה לבעלה, ולא מתני הא דאמר ר"ז משמי' דשמואל דבעי לדייק מיני' דאין לה וסת נמי אינה צריכה בדיקה, ופסק לחומרא כר' יהודה אמר שמואל דאמר הלכה כרחב"א דמיירי ודאי לבעלה וכן דעת בעל ההלכות ב. והגאון ר' יצחק ז"ל הביא בהלכותיו ברייתא ג' החמרין והפועלים והבאין מבית האבל ומבית המשחה נשיהן להם בחוקת טהרה ובאין ושוהין עמהם בין ערות בין ישנות אם הניחן בחוקת טהרה אבל הניחה בחוקת טומאה לעולם היא בחוקת טומאה עד שתאמר טהורה אני עכ"ל מדלא מפליג אלמא ס"ל . . . ד אבל בפרק . . . ה אלמא ס"ל הא דאמרין אין לה וסת מותרת לבעלה בלא בדיקה, דוקא אחר שנתחוקה בתחלת נשואין שאינה רואה מחמת תשמיש, ומפרש שני עדים דקאמר ר' חנינא עדים לו ולה לבדוק אחר תשמיש, ור' חנינא לא בעי עדים אלא ג' פעמים, ובעניות דעתין לא מחזור בצורתה דשמעתא דפריך מיני' אשמואל ו' ולישנא דברייתא ר' חנינא קטהדר לתקנה לבעלה ו ואי נימא נמי דלא מפליג המקשן ה בין בדיקה קודם ולאחר תשמיש אכתי מה מתרין דרי"אש לא מתני ט. ואפשר דס"ל דריא"ש דמפרש במתניתין אין לה וסת אינה צריכה בדיקה, וריא"ש דאמר הלכה כרחב"א לא סתרי אהרדי, דאינה צריכה בדיקה דקאמר אחר שנתחוקה ג' פעמים שאינה רואה דם מחמת תשמיש, דחזיתיה לדעתיה דהרב ז"ל ו דרחב"א ודאי לא בעי בדיקה לבעלה אלא ג' פעמים ואם לא ראתה אתחוקה שאינה רואה מחמת תשמיש ושוב העדים תקנוה ואינה צריכה בדיקה, אבל כר"ז אמר שמואל לא מתוקם ההוא דרח"בא, דר' זירא קאמר אשה שאין לה וסת אסורה לשמש עד שתבדק ודחיק אנפשי' לאוקם בעסקה בטהרות וישנה יא ולא אוקם כפשטא דמיירי לבעלה ובג' פעמים הראשונים, ש"מ דקסבר ר"ז אליבי' דשמואל כל לבעלה לא בעי בדיקה יב אפי' בג' פעמים הראשונים, להכי הוצרך לתרוצי מאן דמתני הא לא מתני הא יג. ונכון להחמיר כדעת ר"ח ובעל הלכות דאשה שאין לה וסת בודקת עצמה קודם ולאחר תשמיש. והכין משמע בירושלמי

נחל אשכול

לקרבן או צפני צעלה או דמיירי ציס ל"י. ויפרסם כל דאמר ס"פ וזאן דמתני הא לא מתני הא, דריא"ש דאמר הלכה כרחב"א לא ס"ל הא דאמר ר"ז משמי' דשמואל דוקא עסקה צטסרות צעיה אין לה וסת בדיקה, אלא אף לבעלה צעיה. וקסו עליו קושיא רש"י ריא"ש גופא אומר לעיל כל לבעלה לא צעיה בדיקה ודייקין הסם דקמ"ל אף באין לה וסת דניא סכי? וז"ל דיוק הס"ס דריא"ש באין לה וסת איירי כך הוא, דאי ציס לה זאן קמ"ל מתני' היא כל הנשים בחוקת ט' לבעליהן. אבל לקמן דף י"ב א"ל ר"פ לרצא זאן למועבד כי הא מתניתא פרוו תוס' אם יש לסמוך אברייתא דישנה נמי א"ל להקויה, דלמא אף לבעלה גרידא נריך להקויה ולחוצעה, ומסיק דא"ל דשאל לנסי דבי רבין אי מנרכי להון בדיקה ואמרו לה, וציס להן וסת איירי כסתם נשים. והסתא ז"ל הא דאמר ריא"ש אין עסקה צטסרות לא צעיה בדיקה לעולם ציס לה וסת איירי, ולא קסי' מתניתין היא כל הנשים בחוקת ט' לבעליהן, ה"א דוקא ערות, וקמ"ל ריא"ש דאמר כל לבעלה לא צעיה בדיקה אפי' ישנות אבל דוקא ציס ל"י. ובה"א דלא חסיק דעתין לחלק בין ערות לישנות הוכרח לומר דריא"ש קמ"ל באין ל"י, ולמאי דמחלקין לבסוף בין ערות ובין ישנות לענין טסרות דל"י ישנה נמי ל"ב עיי"ש ה"ה לבעלה קמ"ל אפי' ישנה כי יש ל"י א"ב. וספיר חסיק זאן דמתני ריא"ש הלכה כרחב"א לא מתני הא דר"ז דאין לו וסת א"ב לבעלה, והא דאמר ריא"ש גופא אמתני' כל לבעלה ל"ב בדיקה צ"ל וסת מיירי כמתני' גופא דאיירי ציס לה וסת, וקמ"ל אפי' ישנות א"ל בדיקה. ובהכי ניחא נמי דלא רמי ריא"ש גופא אהרדי, דלעיל אמתני' אמר לבעלה ל"ב אפי' א"ל וסת והכא אמר הלכה כרחב"א, ולפומ"ש ידע שאין הכרח לאוקמי ריא"ש אף באין ל"י. והסתא ז"ל דריא"ש נמי ידוע מה דאמר ר"ז אומר שמואל אשה שאין ל"י אסורה לשמש עד שתבדק אבל מוקי לה כפשוטו אפי' לבעלה, ולא דמפרסם ר' אבא לטסרות וקמ"ל ישנה נמי ל"ב, וציס ל"י ישנה ל"ב בדיקה. ולפ"י לריא"ש אין סברא לומר דיש לה וסת ישנה א"ב צטסוקה צטסרות. ובהכי ניחא מה שלא הביא הרמב"ם צהל' מ"ומ פ"ד גבי אשה שיש לו וסת צריכה נמי בדיקה לפני תשמיש, דצטסוקה צטסרות דישנה א"ל להקויה דמחסיק ר"ז, וה"ט דלריא"ש אין טוס הכרח לדן זה ודברי שמואל מפורשי' כפשוטן. א וכך מפורש בר"ן. ב צה"ג שלנו ליכא פסק צזה, אבל נראה מדלא הביא כלל ריא"ש הרחשון לבעלה א"ב (דמפרסם בגמ' בא"ל נמי) אלא כך דר"ז א"ש כל לבעלה ל"ב, ואח"כ מביא ריא"ש האחרון הלכה כרחב"א ומסיק זאן דמתני הא לא מתני הא, ס"מ דסבר דלא משגיחין צריא"ש הרחשון, דריא"ש האחרון עקר. ג דף י"ב. ד אפי' אין לה וסת א"ב לבעלה. ה אלמנה נזויה צכחוצות כתב וז"ל: ת"ר כל אשה שאין לה וסת אסורה לשמש ואין לו כתובה וכו' כל הצרייתא דמה י"ב, ר' חיינא צן אנטויגוס אומר משמעת צב' עדים סן סן עוותיה ותקויה שאם תשמש פעם א' צ' וג' צעדים ונמלא דם על עד שלה או עד שלו בכל פעם ופעם, סן סן עוותיה ססוחזקה נדה לכל יומיה וילאם צלא כתובה וכו' ואם שמש צב' עדים אחד לו ואחד לה ג' פעמים ולא נמלא דם צאחד מהן, סן סן תקויה וסרי היא ככל הנשים עכ"ל. ו דאמר לבעלה א"ל בדיקה אביי קודם תשמיש. ז ומסתמא צעי עד לפני תשמיש כיון שאין לה וסת ומה"ט אסרה ר"מ. ח והכי פריך כיון דאמר שמואל לא צעיה בדיקה לבעלה בין קודם תשמיש בין לאחר תשמיש ומשמע, והכא אמר הלכה כרחב"א דאשה שאל"י צעי בדיקה לאחר תשמיש. ט ל"ל: להא דר"ז א"ש לבעלה א"ב, תיקסי ריא"ש אריא"ש גופא, דאמר לעיל לבעלה לא צעיה בדיקה והכא אומר הלכה כרחב"א דצריכה ג"פ בדיקה לאחר תשמיש. י ומדמך סר"ף צהל' נדה אריא"ש הלכה כרחב"א לצרייתא דהרואה דם מ' תשמיש נדה ס"ה. יא סס י"ב ע"א. יב וכך דייק רצא מר"ז כל לבעלה ל"ב. יג וכעין זה מפרש רמב"ן. והר"ן מפרק א"כ זאן קאמר דף י"א ע"ב חדא מכלל צברחה החומר, הא אמרת לריא"ש ג"פ צריכה בדיקה ודאמר לבעלה א"ב מכאן ואילך הוא, ואלו לרצא"ש לא צריכה בדיקה ג"פ? ולאו פרוקא הוא אכתי לא נשיח צרייתא דרחב"א ולא חסיק דעתא דאין לה וסת צריכה עדים לתקויה, והסתא דשמיע לן דאריא"ש הלכה כרחב"א דצריכה עדים לתקויה כדי בהחמיק צג"פ, ספיר אמרין הא דאמר ריא"ש לבעלה א"ב לאחר שנתחוקה קאמר. ועדיין קסי'

ספר האשכול הלכות נדה.

בירושלמי א. — וקיי"לן כסחם משנה אשה שיש לה וסת דיה שעתה ואינה מטמאה אלא משעה שראתה וכן ד' נשים בתולה וקנה מניקה ומעוברת ב, ואיזה בתולה בתולת דמים שלא ראתה דם מימיה אע"פ ששואה, וקנה שעברו עליה ג' עונות משהוקנה וקורין לה אמה בפניה מחמת וקנתה ואינה חוששת ג, מעוברת משודע עוברת אחר ג' חדשים, מניקה כל כ"ד חודש, אע"פ שמת הולד ד. ויש מי שאומר אפי' אשה שיש לו וסת מטמאה מעת לעת דאסיק בגמרא ה' מתניתין ר' דוסא ופליגי רבנן עליה. ויש להשיב הרבה, חדא דבגמ' מספקא אי רבנן פליגי עליה בשעת וסתה, ותו כיון דסתם רבי הכא ובפ' האשה ו' אשה שיש לה וסת דיה שעתה בלי חולק ש"מ הכי הלכתא ועוד דהכי תנן בבבביר . . . ו ובגמרא נמי אמרין ה' טעמא דאשה שיש לה וסת הוא דמתלקי רבנן בין כחמה לראיתה שראיתה אינה מטמאה מעת לעת, ומדקאמר דמתלקי רבנן, ולא קאמר דמתלק ר' דוסא שמע מינה דר' דוסא לאו יהודאי הוא אלא איכא רבנן דס"ל כותיה, וכיון דהכא והכא רבנן, הדרן לכללא הלכה כסתם משנה. מיהו בהא שוין יש לה ואין לה וסת דכתמן אפי' בשעת וסתן מטמא למפרע, וטעמא שאם תראה שלא בשעת וסתה מטמאה למפרע ט' מעת לעת. אבל ד' נשים שאמרו חכמים דיה שעתן מעוברת, מיניקה, וקנה, ובתולת דמים אע"ג שהגיע זמנה לראות כתמן כראיתן ואינן מטמא למפרע אלא מכאן ולהבא וכן תנוקת שהגיע זמנה לראות שהיא בת י"ב שנים אף שלא ראתה עדיין, אבל חנוקת שלא הגיע זמן לראות אפי' כחמה מהור דאמרין לאו מגופה בא אפי' סדינין שלה מלאים דם אין חוששין לה.

ואף

נחל אשכול

קס"י רחצ"א סחמ"א אומר משמשת צ"ב עדים משמע לעולם, ותו צדיקה לפני תשמיש לא אדכר כרחצ"א לדעת הר"י, ולקושי ס"ס"א אי צטסקוס צטסרות ס"א אומר סחמ"א זימנא, א"כ ודאי משמע רחצ"א נזוי צבי צדיקה לפני ת'. אבל הרצ"ב ד' פרט דברי ר"י: ודאי רחצ"א לטסרות איירי וצ' עדים דקאמר א' לפני וא' לאחר התשמיש, מיהו ליכא לזימנא דוקא לטסרות קאמר, כיון דקאמר סן עיתוס סן תקווס משמע לצעלה נזוי צביא תקון (וכוננו דפרכת ס"ס"א אריא"ש הלכה כרחצ"א הכל כפרש"י) ומסברת עלמא כ' הר"י לדידן ודאי א"כ לפני התשמיש, מיהו מלשון רחצ"א סן תקווס משמע שיש חשש גם לצעלה כיון שאין לה וסת וחזאי ע"י וקרי"ס, מ' תשמיש נזוי מייסין, וכיון דאמרין דף ס"ס"א בג"פ סיחוקא לרואה מסחברא בג"פ אחחוקא נזוי לאינה רואה. ועש"ך ס' קפ"ו. א אפשר כוננו דבירושלמי פ"ב ס"ד אהא דאמר שמואל אשה שאל"ץ אסורה עד שצדק פריך מתני' אומר כל כסתי צחוקת טורס אפי' להבאין מן הדרך משמע אפי' אין לה וסת? ומתוך מתני' שהיחס צחוקת טורס, ושמואל איירי שהיחס צחוקת טורס, וצ"ב לה וסת ה' מחשב ימי וסתה ואם עברו זמן לטבול צ"ב (ט"ו ע"ב) מותרת לו צ"ב אלה וצדיקה דטבילה צומנס מנוס, אין לו וסת לריכס אלה וצדיקה. והסתח"א יש לפרש ודאי כר"ח וס"ג ולא תקשי ריא"ש שאמר הלכה כרחצ"א אריא"ש דאמר לצעלה א"כ צדיקה, הסוד צ"ב לו וסת, וקושי"ה ס"ס"א תנינא כל השנים, ל"ק ד"ל דשמואל קמ"ל צ"ב ל"ו אפי' היחס צחוקת טורס. (ועוד לירושלמי אפי' הסוד דאמר ר"ז א"ש אשה שאין לו וסת אלע"ס לא מוקס לטסרות דמיקא, אלא דוקא צ"ב ל"ו). גם לרחצ"א א"כ אסור לשמש עד שצדק. ויש לחקור אם לא צדקה ורואה אם מייבין ס', ומדמוקי ל"ו בשבועות י"ח מתניתין דחייב, צבועל סמוך לוסתה, ולא צ"ב ל"ו שמשע צ"ב צדיקה לפני תשמיש, אין ראי' דכ"ג פטורין, דמוקי מתניתין צסחם אשה. אבל סרמז"ס צ"ב"ס דסגיוט סכ' שאינו מייב אלא צבועל סמוך לוסתה ואמר יוכלו לצבועל משמע צ"ב ל"ו ולא צדקה אינו חייב. וטעמא רבס לחלק צבועל סמוך לוסתה ורואה צרור אם סמתין ועשה כחקון חכמים לא ה' נכסל, אכל צ"ב אפי' אי צדקה ומלאה טורס עדיין אינו צרור סגלל מוסכסול דאפשר שרואה גם צשעת תשמיש, צפרט להר"ן דעקר צדיקה לא"ת, דעלולס לראות ע"י וקרי"ס, וס"ס ע"י תשמיש. וייתר נראה שלא הביא סרמז"ס צ"ב א"כ ולא צדקה ושמש ורואה שחייבין ס', ס"ט דלסרצ סמגיד עקר טעמו דרמז"ס שצריכס צדיקה מדקאמר מאן דמתני ס"א לא מתני ס"א, ומספקא אזלין לסומרא אכל אין מציאין קרבן. ב דף ז"ין וי"ו לדין לענין שאין לריכות לחוש לעווס סמוך לוסת כלקמן. ג ט'. ד דף ח' וי"ד. ה ד' ע"ב. ו האשה שהיא עוסה לריכס נדס ס"ג. ז בצחירח"א כותי', צמנסה א' דעדות, וצצרכות כ"ז אמרין הלכה כר' יוסה לגבי חכמים הו"ל ותן בצחירח"א כותי'. ובלא"ס אמרין יצמות מ"צ סחם צמנסה ומחוקת צצרייתח"א הלכה צסחם ועתי"ב צכמים פ"א מ"ז. ח דף ס'. ט ד' ע"ב פ"ר"י כיון דאשכחן צרואתה טומאה למפרע ע"כ, אכל לא גזרו מוסס כחם שלא צשעת וסתה, דאיסו גופא גזרס. ועוד דגזרו על כחם צשעת וסתה דלית צ"י שניי א', תחת דס צ"ב כחם, מוסס ראי' שלא צשעת וסתה, דלית נזוי שניי א' דראתה שלא צומנו, אכל כחם שלא צשעת וסתה וסתה איכא תרי שניי כחם תחת דס וסלא צומנו. מדברי רבנו ר' דכחם צשעת וסתה נזוי מוטא למפרע עד שעת צדיקה סבגד ככל הכתמים ומקולקלת למיניה כדאי' דף ו', ולא נראה כן מרמז"ס סכ' צ"ב דא"כ כל הרואה דס שלא צשעת וסתה וכל הרואה כחם מוטא מע"לע. והקסה אלוך נעורי סגנו"ס קאפיל מוואררמס ז"ל ססותר דבריו צ"ב דמ"ו הרואה כחם טומאה למפרע עד עת הצדיקה וכן סבגד טמא למפרע עד זמן הצדיקה? והרצ מו"ס נטע העם ז"ל תרך דבסל' א"כ דלזיו עקר לענין טומאה כללל כ"ל כל הרואה כחם מוטא מע"לע דאפי' רואה צשעת וסתה מוטא מע"לע ולא יכ"י סטפל סמור מן סעקר, סחם חרוא סלצ"ו אינה מוטמאה אלא מע"לע, א"כ ליכא צשעת וסתה נזוי טמאה למפרע, ולא יכ"י סטפל סמור מן סעקר, סחם חרוא סלצ"ו אינה מוטמאה אלא מע"לע, א"כ ליכא למימר דכחם צשעת וסתה יטמא יותר מע"לע, אכל צ"ב מ"ו כ' הרואה כחם מוטא למפרע, וצסחם כחם איירי שלא צשעת וסתה. ומרים סוי קס"י ע"ז דודאי כחם צשעת וסתה סמור מרואתה, דסח מסייס סרמז"ס ומקולקלת למיניה, וצראית מע"לע אינה מ"ל כדאי' ו' ע"א. ויסבתי עפ"מ"ס חוס' דף נ"ג דרסצ"א ס"ל כחם א"ו למפרע אלא מע"לע שלא יכ"י סמור מרואתה, וכתבו סחוס' ס"א דכחם מקולקלת למיניה צכס לא חייס רסצ"א אלא שלא סממא יותר מע"לע, וס"ס לדין צכחם צשעת וסתה. ולי' ל' ליכס צ"א, דצדק נ"ג ע"ב תולה כחמה צראיתח"א ח"כ סוך מע"לע, ורמז"ס פ"ע דא"כ סט"ו מפרס סוך מע"לע תולה כחמה צראיתח"א לענין צ"ב, ולא מוסכסול ס"א כחם לראי' צ"ע סראויס לויבס, וכחם זס נראה דלזיו מוטמא למפרע אלא כראיה שלא צשעת וסת מע"לע. ואפשר נזוי דאיירי צ"ב א"כ סממל כחם על סלוקס וכגון דזמן צדיקת סבגד סמות מע"לע וסבגד אינו

ספר האשכול, הלכות נדה.

דקובעת וסת לראש חודש, דהא דאקדם דמה לבא ביום כ"ה לחדש דמים יתרים אתוספו בה, וכיון דראיות ראשונות ממעין סתום באו אף שהשלישית דר"ח בתוך ימי נדה, מכל מקום רוב ותחלת הוסת ממעין סתום בא, אבל אם הראשונות ממעין פתוח כגון ראתה בר"ח וה' בחודש שהוא תוך ימי נדה ושוב ראתה פעמים בה' בחודש עדיין לא קבעה וסת, דראשונה ממעין פתוח באה, ולהכי לא צריכה בדיקה בימי נדה ולא מהני לה אף אם תראה דלא קבעה וסת ברא' זו. ואי אמרת אם נמשך ראיתה ג' ימים שוב צריכה לחוש לג' ימים אף אם בתחלת זמן זה לא ראתה, הדרא קושי' לדוכתא נדה נמי תבדוק, שמא נמשכה ראיתה כמה ימים, וכשיחזור וישוב זמ' הוסת אסורה לבעלה ולטהרות כל אותן הימים אף שבתחלת זמן נדתה אינה רואה? אלא ודאי כל שאינה רואה בתחלת עונת הוסת אינה צריכה לפרוש עוד אלא בעונה דאתרמי בה תחלת הוסת. וראי' זו לאו מכרעתא היא, דודאי מסתברא בתחלת נדה עקר הראי' והשאר תוספת דמים, ולהכי אינה צריכה בדיקה דבתר תחלת ראיתה אולנין, ולית לן למיחש שבימים הבאים יחסר העקר שלא תראה ביום ראשון ותראה יום או יומים אחריו, דאורח כומנו בא. מיהו אי אתרשש שבימים הבאים לא ראתה בתחלת זמן וסתה, שפיר יש לחוש שמא תראה אח"כ בזמן המשכה וסתה, ואית לן למיטר בראיות הראשונות תוספת דמים הי' בה ואקדם יום אחד לבא, והשתא אמעט דמא לכך יבא מעט מאוחר, דמסתבר טפי למיטר נחתמת מעוטו שוהה זמן קצר ואחר יום או יומים בא האורה, מלומר בפעם אחת פסקה לראות כל אותן הראיות שהיתה שופעת לשעבר אחר שהתחילה לראות. וגם החוש מעיד שדרך הנשים לפעמים ירחיק וסתן עונה או יום או יומים ולפעמים יקרב ויטהר לבא, הלכך נראה שצריכה לפרוש כל זמן המשכה הוסת א. תדע דהא הוי ניהא לי' לגמרא לרייש לקיש דאמר אין אשה קובעת וסת בימי נדתה ב. וכל מקום שנשנה לשון אינה קובעת וסת ג' דייקנין מקבע לא קבעה אבל למיחש בעינן וצריכה פרישה אם יחזור היום. ויש מי שאומר ד' דלויש לקיש מיחש נמי לא חיישינן ומייתי ראי' מהא דתנן ה' אע"פ שאמרו דיה שעתה צריכה להיות בודקת הוין מן הנדה, וכיון שאין צריכה בדיקה משמע לא לקבוע ולא לחוש כיון דחויא ממעין פתוח. וליתא, דהא י"א יום ימי זיבה נמי בחוקת טהרה ולהכי לא צריכה בדיקה ולא קבעה וסת, ומ"ט חיישינן כדאמרין בפ' האשה ו'. ויש מי שאומר ז' הא דאמרו צריך לפרוש עונה סמוך לוסתה לילה או יום בזמן שיום ולילה שווין, אבל בתקופת תמוז שהיום שלנו י"ז שעות והלילה קצר ובטבת שהיום קצר ולילה ארוך מאוד מחשבין יום ולילה י"ב שעות לכל אחד ואף שאין ראי' לדבר וזכר לדבר איכא ח' דנבי ראתה ועודה בכית אביה ט' בית הלל אומרין כל הלילה שלה ונותנין לה עונה שלמה ואמרין כמה עונה ר' חייא בר אבא א"ד יוחנן או יום או לילה, רבה ב"ב חנה א"ר יוחנן חצי יום וחצי לילה, ואמר רב שמואל בר יצחק ולא פליגי הא בתקופת ניסן ותשרי, שאו יום ולילה שווין, נותנין יום או לילה, הא בתקופת תמוז וטבת שאין שווין יום ולילה מחשבין לה חצי יום וחצי לילה דהוי עונה של שתיים עשרה שעות י. והני נשי דאמרו רבנן ד' שעתן מפני שמסולקות מדמים יא' אין צריכות פרישה אם בא יום וסתן ונבאר ענינים למטה, גם דין אשה שאין לה וסת שצריכה פרישה בעונה בינונית שהיא ללמ"ד יום יב' והנחבאת במחבא וג', ודיני וסת הגוף, ווסת ימים, ווסת מורכב משניהם, ווסת הפלגה וחודש וכדומה. ור' אחא משבחא ובעל הלכות והגאון ר' יצחק לא הביאו בספריהם, והן הן גופי הלכות.

לג. כתב ר' אחא משבחא יד מחייבין בית ישראל למיפרש מנשיהון סמוך לעידנא דקביעא להון דחויין דמא דכ' והורתם את בני ישראל מטומאתם א"ר יאשיה טו מכאן אזהרה שיפרשו מנשיהון סמוך לוסתן ע"כ. והאי קרא אסמכתא בעלמא הוא דהא קיי"לן וסתות דרבנן טז וכך כתב בסמוך יז אשה שיש לה וסת והגיע זמנה ולא בדקה מהו, בימי עבודה ומניקותא לא תבעי לך דמיה מסולקין ולא חיישינן דתנן יח ר' מאיר אומר אם היתה במחבא והגיע שעת וסתה ולא בדקה טהורה, שהחרדה מסלקת הדמים, והכי נמי בימי עבודה ומניקותא דמיה מסולקין וטהורה היא, כי תבעי לך שלא בשעת עבודה ומניקותא, וסתות דאורייתא אינן ואמרין ודאי חויא, או דלמא וסתות דרבנן ומיחש חיישא ובעיא בדיקה ואי לא בדקה טהורה, ואי משום והורתם

נחל אשכול

א וכ"כ הראב"ד ור"ס חולקין. ב חסר. ור"ל אף לר"ל תיקוני נהי דס"ל דלא קבעה וסת בימי נדה, מ"מ מיחש מיהם דכ"ג אמרין דף ל"ט דבימי זיבה לא קבעה וסת הא מיחש חיישינן וא"כ לר"ל נמי בימי נדה תבדק? אלל ע"כ כיון דלר"ל כל מי ראיות בתר תחלת נדה מומעין סתתם ציוס ראשון לנדתה אחו, תו לית לן למיחש כשחזר הזמן לא תראה ציוס ראשון ויחסר העקר, ומה שנגרר אחריו יבא לבדו, אדרבה אימא אורח צומו צא וכרתיית ראשונות כן האחרונות. אבל לר"ו דאמר אשה קובעת בימי נדה וס"ד דלראיות סגיות אין לרוך עם הראשונה (דומי' לסא דדף י"ד ע"ג פוסקת הוי כב' ראיות) ואפשר שלא תשוב הראשונה בתחלת הוסת, והסני' תבא, פריך ספיר וחבדקה? ולמאי דמוסיק דלכ"ע מעין פתוח לא קבעה כיון דראשונה בימי נדה, ניהא נמי לר"ו דלית לן למיחש שלא תראה בתחלת נדה ותראה אחר יום או יומים, אבל אם אירע שלא תראה בתחלת וסת, יוחר סברא שחרתה כהמשך הוסת, ואין סגוי אלל בזמן מועט, מלומר שלא תראה כלל. ומיניו דוגמא דכל י"א ימי זיבה בחוקת טהרה דף ל"ט ולא צעיר בדיקה לטהרות, כיון דמסולקת צדמים, ואפ"ה אמרין אם תראה מומח מע"ל, אלמא דלא חיישינן בדבר דלא שכיח, אבל אי חויין דינא מן סכלל נותנין לו חומרותיו. ג דף ל"ט, ס"ד. ד בר"ה. ה י"א. ו דף ס"ד. ז ר"א צ"ן עש"ד. ח לשון גמ' ברכות צ'. ט דף ס"ה ע"ב. י דע בר"א צ"ן סי' ס"ה ובה"ג מולא גרסא דדף ס"ג ממיכלתין: נריך לפרוש עונה סמוך לוסת וכמה א' רבא עונה וגרסי א"כ: וכמה עונה א"ר יוחנן או יום או לילה (ומסיים הראב"ן שאם וסתה ציוס תפרס צלילה שלפניו וע"ז תמהו המפרשים עש"ד). ורתיית צספרים ס"ל דלראב"ן וה"ג גרסי בגמ' כמה עונה יום או לילה, ולא נהיר אלל שה"ג וראב"ן לפרושי מולת עונה דדף ס"ג קאמי ומייתי סך דר' יוחנן דדף ס"ה ע"ב דמפרש עונה גבי בתולה יום או לילה. יא דף ע"ו. יב דף ט"ו צרס"י ודף ט"ו ע"ג, הרמז"ס לא הביא שאם ס"ל וסת חוססת ליום ל'. יג ט'. יד שאלתות פ' מנורע. טו שבועות י"ח דה ס"ג וגרסתו ר' ירמיה. טז דף י"ו וכ"כ ר"ס דקרא אסמכתא, אבל חוס' בימות ס"ב ור"א שם ס"ל דאורייתא. יז השאלות כתב בסמוך ח"ל: יח ל"ט ודף ט"ו ל"ט

והורתם את בני ישראל טוטמתם אסמתא בעלמא הוא? תיתנא תנן א הגיע זמן וסת ולא בדקה טמאה ר"ט אומר, אם היתה במחבא והגיע שעת וסתה ולא בדקה טהורה שהחזרה מסלקת הדמים, כולה ר' מאיר קתני לה ב' ופליגי רבנן עליו, או דלמא דברי הכל היא? תא שמע דאחמר ג' אשה שיש לה וסת והגיע שעת וסתה ולא בדקה רב אמר בדקה ומצאה טמא טמא, טהור טהור, ושמואל אמר אפי' בדקה ומצאה טהור טמא שאורה בזמנו בא, וא"ר זירא בהא קמפלגי דכולא עלמא וסתות דאורייתא ופליגי אי בדקה עצמה בשעת וסתה ד' ורב נחמן בר יצחק אמר בהא קמפלגי שמואל סבר וסתות דאורייתא, ורב וסתות דרבנן, ורב נחמן בר יצחק סבירא לן דבתראי הוא ה' ואמר אביי ו' כתנאי ר' אלעזר אומר טמאה נדה ז' ור' יהושע אומר תבדק, ר' מאיר אומר טמאה נדה וחכמים אמרו תבדק ואמר אביי אף אנן נמי תנינא ח' ר' מאיר אומר אם היתה במחבא והגיע שעת וסתה ולא בדקה טהורה שחרדה מסלקת הדמים, טעמא דאיכא חרדה, הא ליכא חרדה טמאה, שמע מינה דוסתות דאורייתא ס"ל. והלכתא כותי' דרב דקיי"לן הלכה כרב באסורי בין לקולא בין לחומרא ט' ע"כ. מדבריו שמענו דעונה סמוך לוסתה דרבנן, והכי נמי משמע בפ' הבא על יבמתו ו' שהתירו ליוצא לדרך לשמש בעונה סמוך לוסתה. ויש מחברתנו שאומרים דפקידה שאמרו יא חייב אדם לפקוד אשתו אם יוצא לדרך בעונה, אינה לתשמיש אלא פקידת של' ונטילת רשות ממנה ואפי' באשתו נדה מותר והכי גרסי בגמרא: ,ועונה שאמרו לא לעונת וסתה אמרו אלא בעונת יציאתו לדרך", כלומר בעונה אחרונה שיוצא לדרך צריך לרצותה עונה שלמה יב'. ומה שגרסו בספרים אפי' סמוך לוסתה עונה, הגהה היא שהגיעו התלמידים משמו של ר' יצחק בן מרון הלוי ז"ל, ובספרים הישנים ליתא כל עקר. ותו למדנו מדברי ר' אחא דאף דקיי"לן וסתות דרבנן ואי לא בדקה טהורה, מ"ט לכתחלה בעיא בדיקה, והכי נמי מסיימי בגמרא יג' ר' יהושע אומר תבדק וחכמים אומרים תבדק, והא דאמר רבה ב"ב חנה עלה דמתני' יד' כל הנשים בחוקת טהרה לבעליהן, הבאים מן הדרך נשיהן להן בחוקת טהרה, דאפי' הגיע שעת וסתה בינתיים מותרת, אלמא אפי' חששא ליכא, כבר פרשה ר' יוחנן רביה דקאמר התם אשה שיש לה וסת בעלה מחשב ימי וסתה ובא עליה, כלומר אם עברו מספר ימים אחר הוסת שראויה לטהר עצמה, בהא שריא ל' בלא בדיקה ושאלה, דאיכא ספק ספקא ספק ראתה ושמא טבלה טו', אבל אם ודאי ראתה כגון שילדה בינתיים טו' פשוטא שאסורה לו עד שתאמר שטבלה. אבל הגאון ר' יצחק מביא ברייתא זו החמירין והפועלין והבאין מבית המשתה נשיהם להן בחוקת טהרה ובאין ושוהין עמהם בין ערות בין ישנות כשהניחם בחוקת טהרה, ולא חלק בין הגיע בינתיים שעת וסתה או לא הגיע, משמע דס"ל הא דאמר ר' יהושע תבדק דוקא בשעת הוסת תבדק אבל עבר שעת הוסת ולא הרגישה לית לן למיחש לראיה ואפי' בדיקה אינה צריכה. ובעניות דעתין לא נהיר, ולא מסתייע לי' מידי מרבה ב"ב חנה יח' דודאי לא פליגי ארביה ר' יוחנן, ואיהו נמי לא שרי אלא במחשב ימי וסתה וימים שראויה לטבילה, ואי לא עברו ודאי צריך לשאלה אם בא וסת, וכן אסורה לשמש אחר הוסת עד שתבדק יט'. מיהו ודאי אם לא בדקה בשעת וסתה ואפי' אחרת ימים הרבה מלבדוק ושוב בדקה עצמה ומצאה טהורה, טהורה דקיי"לן וסתות דרבנן ומתני' דתנן הגיע שעת וסתה ולא בדקה טמאה כולה ר' מאיר היא ופליגי עליה רבנן כמ"ש רב אחא משבחה כ'. וממה שכתב בימי

עבורה

נחל אשכול

א ל"ט. ב שאף רישא: הגיע זמן וסתה ולא בדקה טמאה דוקא לר"מ. ג דף י"ז. ד פי' בשעור וסת דאפי' חי וסת דלוי חי הוי דס הוי משכח ומי לא משכח טהורה, ושמואל ס"י נאכד כיון דחוקא אכ"ב. ה עי' ר"אש ז"מ פ"ג סי' י"ד ותוס' ז"ב דף מ"ז אפי' כנגד רבא. ו נוסחתי רב שעת. ז הגיע שעת וסתה ולא בדקה. ח סר"מ ס"ל וסתות דלור'. ט זכורות מ"ט, נדה כ"ה. י יבמות ס"ב ע"ב ותוס' חולקין. יא סס. יב וכן הוא בחוספות הר"אש, ובהשגת רז"ה על זע"ה כדפס הנוסח מחוסב. יג דף י"ז. יד ט"ו. טז כך פרשו תוס' דנא פליגי חבל לר"ב ז"ל ור"ן ושאר מפרשים פליגי. מז כפי' תוס' ט"ז ע"ב. יז דף י"ג. יח דלומר סתם אפי' הגיע שעת וסתה מותר. יט אע"ג שרי"ף ורמז"ס מתיירין פסק זע"ע כרצנו ורוב המפרשים. כ ל"ל דמס"ט מוקי ר' חסדא דבדק ל"ט כולם מתני' כר"מ ודחיק לומר מתני' חסורי מחסרה ולא מוקי לה בפשיטות כרז' יהודה דרישא לאו ר"מ משום דס"ל כרז' וסתות דרבנן, אבל רב יהודה ס"ל כשמואל רבי' וסתות דאורייתא להכי מוקי רישא הגיע שעת וסתה ולא בדקה טמאה כרבנן. ותוס' דף ט' ד"ה הא ליכא קסו מנ"ל דר"מ ס"ל וסתות דלוי' דמדלמך היתה במחבא והגיע וסתה ולא בדקה טהורה הא ליכא חרדה טמאה, אכתי י"ל וסתות דרבנן והא דטמאה בלא חרדה, מייירי שבדקה עלמא הסתא ומלמא טמאה, ובחרדה טהורה למפרע, ובליכא חרדה טמאה משעת וסתה כיון שטמאה טמאה אפי' למ"ד וסתות דרבנן כד' דף ט"ז לרב בדקה ומלמא טמאה טמאה? ותרנו דסמך חרישא הגיע וסתה ולא בדקה טמאה ס"מ וסת דלור'. והקסא מהר"ט דלמא רישא נמי בבדקה ומלמא טמאה וקמ"ל טמאה למפרע משעת וסתה, וישבו קסא להולמו, דמ"ט דרישא דרישא הוידע ולא בדקה טהורה ליכא לאוקמי דהסתא ומלמא טמאה, וטהורה למפרע, דכיון דלויי' שלל בשעת וסתה מתייבחי לטמאה למפרע, חמוה, דדלוי טמאה למפרע כיון דשלל בשעת וסתה ראתה ומטמאה מע"נע כדתי' דף ד' ע"ב, הלכא חרישא הוידע ולא בדקה טהורה, כיון דמייירי שלל בשעת וסתה, וטהורה למפרע קאמר, וטהורה למפרע קאמר, דבאמת אינה טהורה למפרע דמטמאה מע"נע, הלכא ע"כ מייירי הוידע ולא בדקה טהורה, שגס עתה מלמא עלמא טהורה (וקמ"ל דנא קסוה אע"פי שבערב אחקת חכמים לבדוק שמריה וערציה) ומייהי הא דתי' בחרה הגיע וסתה ולא בדקה טמאה מייירי נמי בדקה ומלמא טהורה ואע"פ טמאה דוסתות דלוי'. וכך כונת תוס'. ורש"י דף י"ז הקסא כעין קושי' תוס' מנ"ל דר"מ ס"ל וסתות דלוי', דלמא טמאה דחרדה צני' שלל תלטרך אפי' לבדוק, הא ליכא חרדה טמאה עד שתבדק, ותרן חרישא דמתני' סמוך, דמתני' הגיע שעת וסתה ולא בדקה טמאה ור"מ הוה כדמוקי פ' צנות כותים, וכונתו דהסו"ל ולא בדקה טמאה ליכא לאוקמי טמאה בלא בדקה דמ"כ ליתני תבדק כדתי' בצרייתא דף י"א, וכ"כ הר"אש ז"ל בפ"ק דמתני' דצנות כותים כולה ר"מ וכ"פ הרמב"ם זצ"ל: הגיע וסתה ולא בדקה טמאה אפי' בדקה ומלמא טהורה ומסיים לבסוף חכמה מתני' ולפין הלכה כר"מ. והתי"ט תמוה שמופרשו על מתני' הגיע וסתה ולא בדקה טמאה אפי' מלמא טהורה, משמע דס"ל וסתות דלוי' ובמבואו פסק דרבנן ואם לא

בדקה

ספר האשכול, הלכות נדה.

עבורה ומיניקותא לא תבעי לך דרמיה מסולקין ולא היישנין, שמעינן דמעוברת ומיניקה אינן חוששות לוסתן ומותרו' לשמש סמוך לוסתן ודייק הכי מדקאמר א' זכיון דאיכא חרדה דמי' מסולקין ולא בעיא בדיקה, אלמא אפי' למ"ד וסת דאורייתא מחוקינן לה בטהרה בשעת וסת, מכ"ש לדידן דוסת דרבנן ב' ויש מי שאומר דההיא לא בעיא בדיקה במעוברת דקאמר קאי אדברי ר' מאיר שאמר אם היתה במחבא והגיע וסתה ולא בדקה טהורה, והכי נמי במעוברת ומניקה אי בדיעבד לא בדקו טהורות, אבל לכתחלה בעיין פרישה ובדיקה. ולא נהיר דבסוגין שקיל וטרי למ"ד וסתות דאורייתא ומן התורה טמאה אם לא בדקה ואפי' בדקה אח"כ ומצאה טהורה, ומ"מ אטר היכא דאיכא סלוק דמים טהורה אם לא בדקה, מכ"ש לדידן דוסת דרבנן ועונה סמוך לוסת דרבנן דאיכא למסמך על סלוק דמים דמעוברת ומניקה שלא תצטרך בדיקה, מיהו לא ברירא לן בנשים דעלמא שיש להם חרדה כגון יושבת במחבא ג'... דלמא ר' מאיר ס"ל חרדה מסלקת הרמים ורבנן פליגי עליה דחרדה אינה מסלקת, ובסוגי' פשיט שפיר מר"מ כל היכא דאיכא סלוק דמים לית לן למיחש לראי' ובמעוברת ודאי סלוק דמים, אבל אכתי יש לומר, דבהא אי חרדה מסלקת דמים לא ס"ל רבנן כר"ט ד.

והא

נחל אשכול

בדקה בש"ו טהורה, וכן תמה על הרע"ב שפי' כרמז"ס. ותימה לתמיכתו שרמז"ס ורע"ב מפרשי מחני' כרז חסדא דכולה ר"מ, ולהכי מסיימי ואין הלכה כר"מ זין מ"ס וסתות לאור' זבין מ"ס שמרדה מסלקת ודאי את הדמים דאין קיי"לן וסת דרבנן ולא לרכינן לטעם דחרדה וכל אשה שהגיע וסתה ולא בדקה ואח"כ מלאה טהורה טהורה. — ורמיזתי לנו"ב שהעלה אע"פ דוסתות דרבנן, דוקא צעבר וסתה ומלאה טהורה, אבל קודם שעבר זמן וסת מ"ס רכיבה לחוס לעונת הוסת כח"ס תוס' יצמות ס"ב, וכ"מ מרמז"ס וכדלמור רבא צגטין כ"ח שמה מה לא חייסין שמה ימות, מייסין, וכן שמה תראה חייסין דחוקה אב"ב וליכא למימר חזקת טהרה דאשה עדיף דאין לאשה חזקה שלא תראה לעולם דפעם א' ודאי תראה, ובחסס שמה תראה לא מרעיין חזקת טהרה דאשה, אבל למימר לאחר שעבר זמן וסת שמה תראה זה מתנגד לחזקת טהרה, דשמה מה לא אמרינן (ואלא"מו ז"ל כ' צגליון: לטעמי' חף לאחר וסת ס' דאו' מיהו להוי דאזקי חזקה להדי' חזקה, אלא עקר הטעם לאחר וסת לא חייסין, כיון דלא סרגישה וליכא חזקת אשה ומזקת דס צא צהרגשה, לפיכך מלאה טהורה ולא חייסין שמה נאבד הס, אבל למ"ד וסתות דאור' כ' רש"י ור"אש צדק ט' הלמ"מ שאם לא בדקה בשעת וסתה טמאה וצדק ט"ו כ' רש"י הלמ"מ דמחזיקין לה בטומאת ספק, וסיימו דאמרינן ארגשה ולאו אדעתה. וכל זה אחר זמן הוסת, אבל קודם זמן דאפשר לבא צהרגשה וחזקה אב"ב, צזה י"ל לכ"ע חייסין מ"הת ונריך לפרוש דאזקי חזקה להדי' חזקה והוי ס"ד, זה למדנו מוהזרתס אב"ב מוטומחתס הזהירה חורה סיפרס אדם מדבר שיבא לידי מחסול, ומכאן קרא למדנו צמ"ק דף ה' שגריך לניין על הקצרות שלא יבא לידי טומאה, ואמרו בצפרי נשא והאשה היתה תשא עונה צן עזאי אומר בטורה מדבר הוהיל שהצירה ענמה לכך, כלומר שנסתרה וחיכל לבא לידי מחסול, וכ"כ צ"י סי' קפ"ג לעור דסומרת יוס אסורה לשמש ציוס שמה תראה ומסתה, הוה מ"הת, שאדם מחסר ועומד שלא יבא לעבור על אסור כרת. ועמ"ל פ"ג דא' מוצא דודאי טעמא דקרא מיוס ח' והלאה ירנה שלא לנוס צס' ופל מדיליף מייני' צצבת קל"ז דציוס ח' ינא מ"ג, ואע"פ דצכלו חדשו חף ציוס א' ידוען, מ"מ מלתא דל"ס שזה יתצבר להכי לא פלוג רמנא צקדסיס עכ"ל ובחדוסי ריטב"א לצבוטות צס' מעשי דיקויס כ' צסוגיא דצועל סמוך לוסתה דף י"ח: הוי יודע דסמוך לוסתה סלמור כאן, שאם צעל ומלאה דס חייב ח', אינו סמוך לוסתה סלמור לקמן שהיא עונה יוס או לילה דסהו ודאי מדרצן דקיי"לן וסת דרבנן, אבל כאן ר"ל צצעל אחר שהגיע זמן וסתה, מעט קודם וצסמוך מומס או חייב ח', ואח"כ כ' סל דאמרינן ציצמות חייב לפקוד אשתו חף סמוך לוסתה אם יולא לדרך, אין זה סותר לקרא דוהזרתס, דקרא מייירי אחר שהגיע שעת וסתה או סמוך לו כחלי טעה וכי' עכ"ל. וכן דעת הרבצ"ן סי' ס"ח דלא התיירו ציונא לדרך אלא עונה סמוך לוסת היינו לילה או יוס שלפני עת הוסת וע"י אמרו חייב לפקוד א"א. מיהו מה שסבר צעלמא אסור יוס או לילה לפני עונת הוסת סרצו להקשות עליו ועש"ך סי' קפ"ח) והסויף צנו"ב: סל דלמור דף י"ו אפי' אי וסתות דרבנן היכא דבדקה אחר וסת ומלאה טהורה יס נגד חזקת אב"ב חזקת טהרה דאשה דגס מ"ד וסת דרבנן ס"ל חזקת אב"ב, אלא היכא דבדקה אחר וסת ומלאה טהורה יס נגד חזקת אב"ב חזקת טהרה דאשה אבל מלאה טמאה אחרת ח' טהרה, שהרי טמאה לפניך, וחזקת אב"ב לא אחרת לכן מ"הת חויססת מומן וסת. ומתריך צזה קוסי' תוס' שהצחתי מנ"ל דלר"מ וסת דאו' דלמא מייירי בדקה ומלאה טמאה? אפי' איירי צמלאה טמאה מ"מ פשיט שפיר אפי' למ"ד וסתות דאורייתא, שחרדה מסלקת הדמין, שהרי לפ"ז היתה צמחצא נמי איירי שומלאה טמאה, ור"מ מטהרה למפרע דס"ל מ' הסרדה לא רחשה, ואי לאו סרדה ע"כ נריך אחס לממאה מ"הת למפרע מ' חזקת אב"ב אפי' למ"ד וסת דרבנן א"כ טומאתה מ"הת לכ"ע וסחרדה מוהיאה מוטומאה למפרע, א"כ מוכח היתה צמחצא וסיגע וסתה ולא בדקה, חף למ"ד וסת דאו' טהורה. ובמ"כ זה אינו דלמ"ד וסת דרבנן אפי' אם מלאה טמאה זמן מה אחר הוסת, אינה טמאה מ"הת למפרע עד שעת וסת כח"ס הרמז"ס פ"ח דח"ב ה"ג דאינה מוטמאה את צועלה למפרע ואינה מונה אלא משעה שראתה (וכ"כ תוס') י"ו דאי מ"הת מקולקלת למינה) ובפ"ט ה"ג פסק דצכחס מקולקלת למינה ומוטמאה את צועלה מוכאן ולהבא (במ' ט"ו) אע"ג דכתמיס דרבנן, וכן צפ"ג דמ"מ תראה שאינה מוטמאה למפרע אלא מדרצן ולחולין טהורה. ועוד אשחמיט מייני' מ"ס הרמז"ס פ"ה דסגנות חס צל סמוך לוסתה ונמלא דס על סלס חס קימה ענמה מיד הצעל ודאי טמא, ואם ססתה כדי שחויט ידה תחת הכר וכי' הצעל טמא מספק ואם ססתה כדי שחרד מן סמטה וכי' הצעל טהור (מוטומאת ספק צועל נדה ומגע מע"לע אית צי' עי' דף ט"ו) הרי מבוחר אפי' מלאה דס רציטית טעה אחר זמן וסתה, מדאורייתא לא מחזיקין שראתה כבר צעעת וסתה אפי' ספק דאו' לא הוי דסא צועלה טהור גמור. א דף ט'. ב וכ"כ ר"ס, ועמה מציא סטת הרבצ"ד ומשיב עליו. ג אם לריכה לחוס לוסתה ולעונה סמוך לוסתה. ד וכך סטת הרמז"ס ורע"ב צפ"מ סכ' סחס אין הלכה בר"מ. וצזה ימא פסק סטור צסי' קפ"ה, דצמעוברת ומניקה כ' שאין לריכות לחוס לעונת וסת אבל צחרדה כ' שגריכה לחוס, מיהו חס עבר וסת א"ג דדיקה, סטור ס"ל צצדבר זה שחרדה תמיד מסלקת דמים לא ס"ל רבנן כר"מ ואי וסת דאו' א"א לסמוך ע"י. אבל כיון דוסת דרבנן ודאי חף ס"ל דפליגי

ספר האשכול הלכות נדה

והוא דאמר ריש לקיש א בשם ר' יהודה נשיאה כל הנשים בחוקת טהרה והוא שבא ומצאה חוץ ימי עונתה, ורב הונא זרבה ושאר אמרו שעת וסתה, אלו לאו הדא מלחא קאמרי, דעונה קרי לומן משלשים יום כדאמרינן בפ"ק ב וכמה עונה אמר ריש לקיש עונה בינונית שלשים יום, שרוב נשים רואות מלמ"ד ללמ"ד יום, וריש לקיש לפרושי מתני' כל הנשים בחוקת טהרה קאמרי, דמשמע לי אפי' אין להם וסת מותרין לבעליהן הבאים מן הדרך בלא שאלה ובדיקה, וקאמר אם עברו למ"ד יום משעה שראתה ג אסור לבא עלי' עד שישאל, כיון דרוב נשים רואות ללמ"ד יום, והכין בירושלמי ד דפריך אשמואל דאמר אשה שאין לה וסת אסורה לשמש עד שתברק והיא מתני' אמרה כל הנשים בחוקת טהרה לבעליהן אפי' באין מן הדרך ומצאה ישנה וספני שהניחה בחוקת טהרה ופריך וכמה עונה נותנין לה לאשה שאין לה וסת שיהא בחוקת טהרה, ואמר ריש לקיש נותנין לה עונה בינונית למ"ד יום ה, אלמא דוקא אשה שאין לה וסת צריכה למיחשב למ"ד יום לוסתה, אבל אשה שיש לה וסת קבוע לכ"ה יום אין חוששת אלא לוסתה, ובהכי איירי רבה ב"ב חנה ור' יוחנן באשה שיש לה וסת, וכבר אמרנו למעלה דלא פליגי, דלתרווייהו אם הגיע זמן וסתה אסור עד שישאלה, ואם עבר הזמן וחשב שעברו ימים שראויה לטבול מותרת בלא שאלה דספק טבילה מוציא מספק ראתה. ושמעינן דאין לה וסת נמי אין צריכה בדיקה לבעלה, מיהו אם עבר יום למ"ד ולא ראתה ודאי צריכה בדיקה כיון דרוב נשים רואות ללמ"ד יום ו גם צריכה לפרוש סמוך לוסת זה ז. וחזי לן דאפי' אשה שיש לה וסת מכ"ה לכ"ה יום ועבר היום ולא ראתה צריכה נמי לחוש ליום למ"ד מראיתה האחרונה כיון דאתער חוקת וסת שדה אחר רוב נשים שדינן לה ת.

קד.

ואלו הן הוסתות וסת הגוף, וסת הימים בשווי הפלגה, וסת דלוג. וסת הגוף כיצד כגון שקודם שתראה הוא טהרה פ' כאדם שפושט איבריו שלא ברצונו ט ויש מפרשים קול יוצא מגרונה י, או מעטשת, פ' מלמטה, או שחוששת בפי כרסה או בשפולי מעיה, או שופעת שרואה בתחלה דם טהור ואח"כ בא דם טמא, ובמין צמרמורת. יא וכן כיוצא בו יב לאחזי ראשה ואיבריה כבדים עליה ורוחתת וגושה, וכל שתקבע לה וסת ג' פעמים הרי זו וסת. וכל הני שנויי הגוף שהיון ומתעכבין יג ואין

נחל אשכול

דפליגי על ר"ז מודים דנדיעבד טעבר זמן וסת ולא צדקה אל"ב מהכיה טעמא, ורחה לסקל, משום דלרי"ק ורמב"ם אפי' בנשים דעולמא חס עבר וסת ולא צדקה סוב אל"ב כמ"ס הר"ן. א ט"ו. ב ט"ו ע"ב. ג ונח עברו ימים שראויה לטבול. ד פ"ב ס"ד. ה פני משה מפרס שקאמי על ים לה וסת ולי. ודע דירושלמי בחר הכי אמר: ר"ז סוכה חמי אמר ג' סנים מותר בחשם סיל"ו, וז"ל חבשו וסיה שסתה חסר וסת ז' ימים (כדלמך ר"ז) בצבלי מחשב ימי וסתה חס רחיה לטבול) חס לומר סמל נח טבילה, חר"ח אסורה לשהות בטומאתה. שמואל בר אבא צבי אפשר כרי טילדה מותרת דהא ודמי טעמא? ודמי רחשה נח סרי ר"ז. ותמה ס"ט דירושלמי לא סתיר ר"ז בספק רחשה ועברו ימים שראויה לטבול חס מוסס דטבילה בזמנה מטה, ולדין לאו מטה (עי' קל"ז) ואיך כ' ט"ע ס' קפ"ד במחשב ימים שראויה לטבול מותרת בלא שאלה? ויל דירושלמי קמי חמ"ס ר"ז חסי אמר ג' סנים, וזמן מרובה כזה נחשבת כודאי רחשה, נסכי חי לאו דסמכין טבילה מוסס שמוטה לא סותרה, חבל ביולא לדרך חיה מדעים ספק רחשה וספק טבילה שוין, וסוב אמר בירושלמי חי ודמי רחשה חסי סברת בחין סוכה בטומאתה לא חסני דמחא חירע לה חוס. ועוד מליטא דצבלי חימור טבילה מחשב דלא ברור כלל ולא סמך חטבילה בזמנה מטה חי לאו דספקא שחא לא רחשה וגם לשון חס לומר מחשב ר' חבשו נבדו חס. ו דעת הס"ך בס' קפ"ד מונה ל' יום אחר רחשה וציוס למ"ד עונתה, מיהו הכל חלוי נדידי' בחודש שחם רחשה כ' בניסן עונתה כ' באייר וכ' בסיון חע"ג סמוינס עד אייר יום יותר מאייר עד סיון. ו והפרישה ציוס למ"ד מסתברת חמינה יום שנס, מחו חו צלינה חו ציוס, לפי מה שרחשה בחמרונה, שחם רחשה ציוס כטיבוע נמ"ד חונה אסורה חלח ציוס, וחם צלינה אסורה צלינה דלח מלינו בגמרא דמשסו לב' עונות ולא ככ"ז ס"ק ט"ו. ח חבל מוסרס"ל סוכה ט"ו קפ"ט ס"ק ל"א שחין מוססת כל זמן שלח נעקר וסת קבוע נגמרי וכ"כ ס"ט. וקלת מחשב כן מוסב"ח סבב"ח צ"ו ס"ס קפ"ד ח"ל חס ים לה וסת הימים בקפילה, חס עונת הוסת מרוחק מעונה ציונית חו חסי מובלט בתוך עונה ציונית וחירע שלא קפלה ולא רחשה חוששת לעונה ציונית. ומדפרט וסת קפילות חס נח בל, ש"מ וסת הימים חס נח בל בזמנו ח"ח לעונה ציונית (ויס נסחור דקמ"ל חף דרמיחה חלי' בקפילה חוששת ליוס ל' חסי' לא קפלה ומכ"ס סיכח דחלי' בימים, חבל הר"ן דף ר"ך ע"ב הניה מחשב מרס"י חסי' ים ל"ו חוששת לעונה ציונית וכ' שלח נראה לו וסוב סב"ח מרמב"ן ים ל"ו ח"ח לעונה ציונית חבל חוששת לעונה אחר הוסת, כלומר חס וסתה מובלט חוך עונה ציונית ולא רחשה ציוס וסתה חוששת לעונה ב'. וכ"כ רמב"ן בחמוסי נדה: וסתה מועט מעונה ציונית ולא רחשה לריך לחוס לעונה ב', שח"ח סלח חרחה לעונס, וכך סורו רבותי. ורחיתי נכ"ז מציא רחי' נגד הס"ך, לחין עונה ציונית יוס סחודס, דהח לרס"ל חס הרחיקה וסתה מעונה ציונית כגון סוכתה לל"א יוס, לריכה לחוס ליוס ל' ומחמת עונה ב', ומיך כ' רס"י דף ס"ד סינתה ליוס י"ח סחורו כוין וחין לה חלה יוס י"ט ופרס"י חסי' י"ח חינו נחסר, וקסה סח יוס י"ח סוח יוס עונה ציונית לס"ך ורס"י ע"כ לריכה לחוס לו חף סהרמיקה רחיתה? ולק"מ דברייתא היתה נמודה ליוס ט"ו וסתה ל"ו לחו צוסת סחודס מיירי דלח קמני חודס חלח כמתניסין סס היתה נמודה לראות ליוס ט"ו וסתה ליוס כ' וסס ספרוס ט"ז יוס ט"ו לטבילה וסתה נכ' לטבילה סחודס כ"ז מרחיתה, וסוי וסת ספלגה ליומים כפרס"ל, וס"ג ברייתא צוסת ספלגה חט"ו לט"ו יוס עד סצח לספלגה דלוג ליוס י"ח לטבילה וסתה נח בל זמן עונה ציונית, דכל סיוס סמונה צברייתא מוקדמוס לעונה ב'. וחמי חמה עליו סנפי סבנתו צברייתא מיירי צוסת סחודס, ורס"י חסי' י"ל וסת חוששת לעונה ב', חיקשי חיכו נפסי' ססובר עונה ציונית חונה (כמ"ס הס"ך) ליוס ל"א לרחיתה, חלח ציוס ל' לרחיתה, חוף חמר צברייתא חונה אסורה חלח מי"ח ומיך, הלח כשהגיע יוס י"ז נחסר מ' עונה ציונית סחודס יוס ל' לרחי' סלפיה, חלח ודמי ל"ל לרס"י מיירי צברייתא צוסת ספלגה. ט חוס' דף ס"ג ומצויחם סבת קל"ז ספק ומח. י בערוך. יא ל"ל חוזיין לחוה, צעת רחיתה רוחתה. יב צבנו מוסרס כך סח דחני צוסתה וכן כיונה צו. יג ר"ל כמ"ס חוס' דל"ל חס מוססת חו מחטבשת פעס ח' חו ב' חקצב וסת חלח כשהסני קיים טעה חו סחיס, דסח מפליג דף ס"ג ע"ב בין היחה דגילה לרחות

ספר האשכול, הלכות נדה.

ואין אשה קובעת . . א כלומר שאסורה בזמן הוסת לבעלה שמה תראה. ואע"ג שגם קודם שנבקע הוסת בין וסת הגוף בין וסת ימים צריכה לחוש לו כדתנן ב, מכל מקום כיון שלא נקבע ג. וכן מה שאמרנו למעלה אי עבר שעת וסתה אסורה לבעלה עד שתבדק, בוסת שאינו קבוע, אם בא יוטו ולא הרגישה אפי' בדיקה לא בעיא ד. וכל וסת הגוף דתנן שנוי הבא מעצמו הוא, שלא עשתה מעשה. אבל אכלה שום ובצללים או דבר אחר כיוצא בו וראתה ע"י כן ג' פעמים אינה קובעת וסת אלא עם הימים שראתה ה, ויש חולקים וסרטי לה לוסת הגוף שבא מעצמו שאינו תולה בהפלות ימים מסודרים ו, ולא נהיר לן דבפ"ו אמר רב הונא קפצה ח שקפצה וראתה בחד בשבת ועוד בחד בשבת הרביעי שהוא יום כ"א ט ועוד בחד בשבת לאחר כ"א יום וכולן ע"י קפיצה י אלמא כל וסת הגוף שלא בא מאליו אלא ע"י אונס יא והכי נמי דייקנן משמעתא יב דקאמר רבה בר עולא וכן כיוצא בו דסתני' לאתויי טאי לאתויי יג, ותו דמשטואל גופא, אע"ג דלא קיי"לן כותי', דייקנן הכי, שהרי הוא אומר וסת ימים די בשנים, וסת הגוף דעדיף די באחד, אבל אכלה שום דגריעא טובא בעיא ג"פ. וכיון דלדידי' נחית אכלה שום תרי דרגא טוסת הגוף, לא מסתבר למיטר לרבנן יהא וסת הגוף יד. ודאייתי ראי' טרב הונא טו דאמר לא שנו טז אלא שאין לה וסת לימים אלא יש לה וסת לקפיצות כיון דבמעשה תלי' מלתא אימור לא קפיץ ולא חואי, מכלל דיש וסת לקפיצות לבה, לאו מלתא הוא, דברוב ספרים גרסינן אלא שיש לה וסת לימים ולקפיצות, ואף אי לא גרס פרושא דיש לה וסת לקפיצות היינו ימים מיוחדים שתראה בהם בקפיצות, וכיון דתרתו גרמו אי לא קפצה לא חואי, והוא הדין נמי אם ביום שלא נקבע קפצה לא חיישא. מיהו מסתברא אף דלא קבעה וסת לקפיצות לחודיהו, אם ראתה ג"פ ע"י קפיצה בלא הפלות שוות דחוששת שאם קפצה להבא צריכה לבדוק עצמה, אבל נעקר בפעם א' כיון שאינו וסת גמור. והא דאמר רב הונא דקבעה וסת לימים וקפיצות מפרש רב אשי יז לא דוקא שקפצה בג' ימים מסודרים ממש כהפלות שוה, חד בשבתא ג"פ, אלא אפי' אי בתרי חד בשבתא קפצה וראתה ובשבת קפצה ולא ראתה ובחד בשבא השלישי לא קפצה וראתה, לא חימא אנלאי דלאו קפיצה אלא יומא גרמא, אלא אימא קפיצה דאחטול גרמא והאי דלא חואי משום דאכתי לא מטי זמן קפיצה. ולישנא אחרניא דרב אשי מוסף אי חואי בתרי חד בשבא בקפיצה ובחד בשבא השלישי ראתה בלא קפיצה אנלאי דיומא קא גרים ולא קפיצה יח דהא לא קפצה אפי' סמוך לו נמי לא ואפ"ה ראתה. אבל וסת הגוף ממש שבא מעצמו ולא ע"י אונס כהני דתנן בבתני' לכל אלו אין זמן קבוע שבכל זמן שטרגשת שנוי זו חוששת לוסתה וצריכה לפרוש מבעלה. מיהו דוקא אם הראיות ע"י וסת הגוף לא נודמנו לעתים קבועות, אבל אם לא ראתה ע"י שנוי הגוף אלא לעתים ידועות כגון טכ"ה יום לכ"ה יום, הרי אנו רואין דתרתו גרמו, הלכך אינה חוששת לשנוי הגוף אלא אם בא יוטו. ואם הגיע היום ולא שנוי הגוף, או בא שנוי הגוף ולא היום, אין צריכה לחוש. וכל משפטו כמשפט וסת לימים ולקפיצות, חוץ מדבר זה, שאם פיהקה או טחעטשת או שאר שנוי הגוף וראתה אפי' פעם א',

כשתפק

נחל אשכול

בחמלת וסת הגוף או בסופו, ונחד לא שייך תחלה וסוף. א קובעת וסת עד שתקבענה ג"פ ואין מוסרת מן הוסת עד שתעקר זמנו ג"פ, וסא דג"פ הו חזקה ילפינן תוסר המועד כדאי' ז"ק כ"ב ע"ב מתמול שלשום תמול חד שלשום תרי, וכ' תוס' דרבי נמי מודה במועד. ואינו יודע א"כ מני' כשאר דברי' דבתרי הו חזקה ולרשב"א יצמות ס"ה יוחא דזמועד נמי ס"ל רבי בתרי ד, ורבי תמול שלשום כפשוטו. אולי יליף מיהודה פן ימות ג"ה כחמו עי' אברבנאל משום קטלית. ב ס"ג ע"ב היתה למודה לט"ז וסינתה לכ' זה חס אסורין. ג ג' פעמים נחד זמנא מעקר כדאי' דף ס"ד. ד וכ"כ רש"י דף ל"ט מקבע לא קבעה (אבל מיתם חיישא) ובחדא זימנא עקרה ליה ואם ישבה ולא צדקה טבורה וכ"כ ר"פ. ויש וסת אחד שאינה מוססת עד שתקבענה והוא וסת הדלוג ומדאמרין דף ס"ד שנחה זמנו לט"ז ול"ז אינה מוססת ל"ח אלמא אפי' בתרי דלוגי אכתי אינה מוססת לוסת דלוג, תוס'. ה אם ג"פ אכלה סוס וראתה צד"ח כשיגיע שוב ר"ח לא חיישי לראי' אלא אכלה צו ביום סוס ואם אכלה ביום אחר אינה מוססת וכ"כ רשב"א. ו כ"מ מר"אש ומרדכי. ז דף י"א. ח חסר: וראתה ג"פ קבעה לה וסת, ופריך למאי, אילימא לימים הא כל יומא דלא קפיץ לא חואי, ולקפיות לחוד נמי ליכא למימר, דהא תימא כל שתקבענה מ' אונס, כמו קפילה, אפי' כמה פעמים לא קבעה וסת, ומוסיק בקפלה וראתה לימים מיוחדים, אז קבעה וסת לימים ולקפילה כגון וכו'. ט דליכא לפרש מ"ם נגמ' נחד נחתה נחד נחתה הוא מיום ח' ליום ח', דא"כ ראתה בימי זיבה וקיי"לן בימי זיבה לא קבעה וסת, וכך פרש הרמב"ם פ"ט דא"ב. י ל"ל קבעה וסת ליום כ"א עם קפיות. יא ג"ל: לאו וסת בפני עצמו הוא אלא צד"ח ימים שווים בהפלות כדמזין בקפילה דלא מקרי וסת הגוף בפני עצמו אלא דוקא אם הסגוי בא זמנא מ' הוסת ולא ע"י מעשה ומעלמא. יב דף ס"ג. יג חסר: אשה שראשה ואיצריה כבדים עלי', ואמר רב הונא אמר שמואל הרי אמרו לימים שנים, פי' וסת הימים קבעה צב"פ (כרבי ולא קיי"לן סבי) לוסתות אחת, כלומר לוסת הגוף דמתני' די נחתה לקבוע וסת, ולמה שלא מנו חכמים לריך ג"פ, ומפרש בגמ' מתי שאלו מנו חכמים לאתויי אכלה סוס וראתה, אבל בנתי דאחמר בנתני' בסוף דיני וסת הגוף: וכן כיונא צו אחר לאתויי ראשה ואיצריה כבדים, ולא קאמר לאתויי אכלה סוס, ה"ט דאכלה סוס לא מקרי וסת הגוף, דע"י אונס נמשך הוסת, ולא דמי להני דמתני' שהם וסת הגוף שמעמזן באים, להכי קרי שמואל אכלה סוס שלא מנו חכמים, אבל אם נאמר אכלה סוס הו וסת הגוף כשאר דמתניתין, מני' לשמואל לומר למה שלא מנו חכמים אכלה סוס, דלמא גם זה מנו בכלל וכל כיונא צבן, ומה נשתנה מראשה ואיצריה כבדים דמרבין צי', אלא דדאי אכלה סוס לא מקרי וסת הגוף כהני דמתניתין. יד וכ"כ תוס' כיון דאכלה סוס לאו וסת גמור אפי' לרבי צבי ג"פ. ומ"ס צ"י מתוס' משמע דהו וסת הגוף צמ"כ הגדול לא משמע מדי, שהם כתבו לשמואל דאמר אכלה סוס שלא מנו חכמים לריך ג"פ, וסקשו למה לא אחר קפילה, ותרעו קפילה הו אונס גמור שבא ע"י טורח, ואכלה סוס לא חשיב טורח כמו קפילה, והכריחו לחלוק זה לשמואל, אבל למתני' ולחכמים שלא מנו אכלה סוס אין אנו ריכין לחזק בחלוק זה, אלא אמרין דהו כקפילה, ואף לשמואל דעדיף מקפילה, מ"מ וסת הגוף לא הו, דהו די בפ"א ולמה לריך ג"פ. טו דף ט"ו. טז דאפי' הגיע עת וסתה אין לריך לשאלה. יז דף י"א. יח לא כרמב"ם דס"ל צרישא נמי קבעה לימים

ספר האשכול, הלכות נדה.

כשתפק בומן אחר צריכה לחוש שתראה כמשפט וסת ימים, שחוששת אפי' לא ראתה אלא פעם א', ואם לא ראתה בפהוק השני אינה חוששת אלא לימים מסודרים. הלכך אם פיהקה בראש חודש וראתה ופיהקה ביום כ"ה לחודש צריכה לחוש ולברוק עצמה בכ"ה ככל וסת שאינו קבוע כדתנן א', לא ראתה בכ"ה נתברר דפהוק לבר אינו מביא וסת, אבל צריכה לחוש לר"ח הבא, אם לא פהקה בו וראתה הוברר שאין ראיתה תולה כלל בוסת הגוף וחוששת לר"ח השלישי, פיהקה בו וראתה וכן בר"ח השלישי, הוברר שתולה בשניהם. ואם הוקבע וסת מורכב כה"ג ובא יומו והשני ולא ראתה, עדיין צריכה לחוש לו בוסת הבא עד שתעקרונו בג"פ. מיהו נראה מיר שפסקה מלראות בו ב צריכה לחוש לעונה בינונית, ומכ"ש אם יש לה וסת לימים ולקפיצות מכ"ה לכ"ה אם בא יום כ"ה ולא קפצה ולא ראתה החוששת לעונה בינונית. ועוד יש חלוק בין קפיצה לוסת הגוף, שאם פיהקה בר"ח ובא ר"ח השני צריכה לחוש לו שטא תפקה, ועוד דהיום גורם והוא מביא פיהוק ג'. ועקירת וסת שתלוי בשני הגוף וביום מיוחד לא משכחת עד שיתרמו שניהם שנוי הגוף והיום ואינה רואה ד'. ולענין פרישה סמוך לוסתה, מסתברא כיון דתלי' גם ביום צריכה לפרוש כל העונה שתראה בה כדיון וסת הימים לחוד. מיהו בוסת הגוף לחוד, שאינה רואה אלא בשעת שנוי הגוף, פשיטא שאין צריכה פרישה אלא בשעה זו כדתנן ה היתה למודה להיות רואה בתחלת הוסת, כלומר בוסת הגוף דאיירי במתני' קמייא, כל הטהרות שעשתה בתוך הוסת טמאות, בסוף הוסת כל הטהרות שעשתה בתוך הוסת טהורות, אלמא אף בשעת השנוי אינה חוששת אם אינה מתעורר הרם אלא בסופו, ואי תימא ליחש שיבא השנוי, א"כ אתה אוסרה לעולם. אבל אם השנוי לעונה קבוע ודאי צריכה לחוש לאותה עונה ואף אם כבר בא . . ו.

לה. וסת הימים כיצד, יש אשה קובעת וסת למספר ימים כדתנן במתניתין ובברייתא ז היתה למודה להיות רואה בט"ו ושינתה ליום כ', שאם ראתה היום ואחר כ"ה יום והפליגה כך בג' פעמים שהיו בין ד' ראיות זו אחר זו כ"ה יום בין ראיה לראיה, קבעה וסת לכ"ה יום וזה וסת הפלגה לימים שאינו נקבע אלא ע"י ד' ראיות שע"כ נכרת ההפלגה. ויש אשה קובעת וסת ימים לימי החודש כגון שרואה ג' פעמים בראש חודש או בה' בחודש או בשאר ימי החודש, וסת זו נקבע בג' חדשים אע"פ שאין הפלגת הימים שוין, שהרי חודש אחד מלא והאחד חסר, ומכ"ה בניסן לכ"ה באייר רחוק יום אחד ממרחק כ"ה באייר לכ"ה בסיון, דבתר יום החודש אולינן כדאמר בגמרא ח כגון דחואי ריש ירחא וריש ירחא ירחא, ובוסת הדלוג לחודש נמי איחא כן ט, ואפרש טעמו בסמוך י. ואינה קובעת וסת אלא אם הראיות שוות בעונה אחת, אבל אם ראי' ראשונה ליל ראש חודש ושני' ביום ר"ח אין מצטרפות לוסת קבוע כיון שלא היו בעונה אחת, אבל חוששת לשני זמנים. וכל זמן שלא נקבע אחד כסדר בג' פעמים, חוששת לו בבא זמנו, ואם לא ראתה נעקר בפעם א' יא. וכן הדין בכל מיני וסתות כל זמן שלא נקבעו ג"פ נעקרו בפעם א'. וחוינא לרבואתא דאפלגי אי אשה קובעת וסת בראית י"א יום דימי ויבה יב. ובימי נדה, כלומר לא לברד ימים הראויים להיות בהן נדה יג, קובעת דקיי"לן כר' יוחנן, מיהו דוקא בסדר דנקט בגמרא שרוב הראיות הראשונות נדה קבעה לה וסת בר"ח, כיון דב' ראיות הראשונות דר"ח ממעין סתום באו, ובראית כ"ה אמרינן דמים יחדים אחוספו בה יד להכי אקדמי ואתו בכ"ה, ועקר ראי' בר"ח הוא. מיהו חזי לן דצריכה עכ"פ לחוש גם לכ"ה בחודש ואם לא ראתה מיעקר בפעם א' טו. אבל אם היו ראיות ראשונות בימי נדה שראתה בר"ח ובה' בחודש, בר"ח ובה' בחודש והשתא חואי בחמשה בירחא וברישי ירחא לא חואי טז לא קבעה לחמשא בירחא שהראשונות ממעין פתוח ואינה חוששת רק פעם א' לה' בירחא, אבל בימי ויבה איח

נחל אשכול

לימים למדיהו. א דף ס"ג לענין ימים. ב אפי' אם פ"א לא ראתה בוסת מורכב כהאי. ג אבל ראתה בר"ח ע"י קפיצה נראה דקפיצה גרמא ואין היום פועל הקפיצה, הלכך אם בא ר"ח ואינה קופלת אינה חוששת (עש"ך סעי' י"ז) מיסוד ודאי אם לא ראתה בינתיים צריכה לחוש לר"ח וחמחה עונה בינונית ככל אשה שאין לה וסת קבוע. ד דהא מחמלה לא קבעה וסת בשנוי הגוף אלא ליום הזה, ואם בא שנוי הגוף ליום אחר ואינה רואה, עדיין לא חתרע יומה, ואם בא היום ולא בא השני ולא ראתה, אמרינן מהסדר השני, אבל צבא השני והיום ודאי חרחה. ה ס"ג ע"ב. ו י"ל: שנוי הגוף, שפיהקה בתחלת העונה ולא ראתה עדיין יש למוס כיון שחלוי נמי ביומא לתמא צסוף העונה חרחה, אף שבזמנים הקודמים ראתה צבעת שנוי הגוף, אפשר שמאחר היום לבוא וכ"כ צב"פ קפ"ט סעי' כ"ה מהא דאמרינן דף י"א קפין צמד צבצא חרי זימנא ומוזאי וקפלה צבצת ולא מוזאי וצמד צבצא לא קפלה ומוזאי, ומוזאי דחיתא יומא קא גרים דלא קפלה צמד צבצא ומוזאי, קמ"ל דקפיצה נמי דאחמול גרמא וסא דלא מוזאי ומוס דאכתי לא מוזי זימנא דקפיצה, ומכ"ש שם לנו לומר כן צעונה עגמה וכן דעת רז"ה ור"ח ש"ע ולא כראב"ד. ו' שהוא סובר דוקא בוסת אינם דקפיצה שאינה טבעי לצד אלא ע"י לרוך פעולתה, אבל וסת הגוף גמור שאין השני מציא הדם אלא נספך הוא רחיתת הדם מציא השני, ספיר י"ל כיון שהשני צא והדם לא צא, אין שנוי זה סימן וסת. ז ומנה ס"ג ע"ב וברייתא ס"ד ע"א היתה למודה להיות רואה בט"ו ושינתה ליום ט"ז, ח מה מוכיח כח"ש לעיל דברייתא זו דאיירי מוסת הדלוג לאו דלוג לימי לחודש אלא הפלגה מימים בתחלה ה' וסת מט"ו לט"ו ליום ואח"כ דלגה וכמו שהסגתי למעלה על כ"פ. ומתני' היתה למודה ודאי איירי בהפלגת ימים כדפרש בגמ' דהאי ט"ז הוא לטבילה. ח ל"ט. ט ר"ל צב"ח ס"ד גבי וסת דלוג אחמר ראתה ע"י לחודש זה, י"י לחודש זה, י"י לחודש זה קבעה מוכאן ואילך דלוג יום אחד, ואע"ג דלמספר הימים דלגה פעם אחת צ' ימים, דודאי ה' מודם אחד חסר או שנייה חסרים. י לקמן דף 87. יא ס"ג ע"ב וס"ד. יב ע"י דף י"א ולקמן. יג חסר: אלא שהיה כבר נדה. יד סס צב"ח. טו וכ"כ הראב"ד דמוזי להא דר"פ ס"ד ע"א. טז לשון גמ' ל"ט ע"ב נקט, וסוד לאפוקי לט"ד דש"ס אף דב' ראשונות מומעין פתוח קובעת, ולהתירן אינה קובעת אלא אם צ' הראשונות מומעין סתום, ואם אפי' אחת

ספר האשכול הלכות נדה.

אית דאמר דקבעת וסת אע"ג דשמואל אמר א שאינה קובעת בימי זיבה ומקמי מתני' דהיתה למודה לראות בט"ו ושינתה ליום כ', בט"ו לטבילתה שהוא כ"ב לראיתה, דמט"ו לט"ו לראיה לא קבעה, דט"ו השני בימי זיבה אחא, ורב פפא פשיט ב מקבע לא קבעה בימי זיבה מיהו מיחש חיישינן ס"ל נמי כשמואל וכן פשיט לגמרא ג, מ"ט חיינן דר' יוחנן וריש לקיש פליגי על שמואל ואמרן אשה קובעת וסת חוד ימי זיבה, ואפי' בימי זיבה ממש שראתה זיבה וסופרת ואת"כ ראתה, דהרי דומי' דקובעת וסת בימי נדה אסרו והיינו שראתה נדה ופסקה וחזרה וראתה בימי נדה קודם שכלו לה ו' ימים, וכיון דר' יוחנן וריש לקיש פליגי על שמואל ודאי לית הלכתא כותיה, אלא אשה קבעה וסת בימי זיבה וצריך עקירה ג"פ וכן לחוש לימי זיבה ד. אבל לעניות דעתיו לא מסתבר דפליגי, דלא הוי שתיק תלמודא בדוכתא דאיתיה הא דר' יוחנן וריש לקיש ה' מלטיטר דפליגי אשמואל, ונהוי אנן היבא מתפרשא לישנא דאמר ר' יוחנן ור' לקיש אשה קובעת לה וסת בתוך ימי זיבתה ור' יוחנן אמר אשה קובעת וסת את בימי נדה, ותרתי ודאי בחדא גוונא מתפרשא. והשתא דאסיק תלמודא הא דאמר ר' יוחנן אשה קובעת וסת בתוך ימי נדה הכי פרושא כגון ו'. ה"ג מתפרש טה דקאמרי אשה קובעת בימי זיבה כגון שראתה כר"ח כ' פעמים ורד"ו הויא בעשרים בחודש, ושוב הויא כר"ח, דהוי ראי' שלישית דר"ח תוך ימי זיבה ככהאי גוונא אמר ר' יוחנן דקובעת וסת בימי זיבה ו' אבל אי ראיית ראשונות בימי זיבה אתו לכ"ע לא קבעה וסת, מיהו אע"ג דאינה קובעת כדאי גונא חוששת אם תראה בימי זיבה ליום הבא ונעקר בפעם א', ומכ"ש אם יש לה וסת קבוע מימי נדה ואידע שבא יומי בימי זיבה החוששת לו. והני תרתי מפשטי טרב פפא ה דאבעי' לי' היתה למודה להיות רואה מט"ו לט"ו ממש שראיה השני' תוך ימי זיבה ולא קבעה וסת, אי מיחש חיישא כשיגיע ט"ו מ' ובעי למפשט מהא דהיתה רגילה לראות בט"ו לטבילתה ו' ושינתה לכ' ולפי חשבונו האי כ' בימי זיבה וקתני החוששת לו, וקשי' לן והא לא דמי לאבעי' דידי' יא, אלא ודאי דפשיט מכל שכן, אי חיישינן לוסת שהוקבע בימי נדה אם הל' היום בימי זיבה, אע"ג דלא הוחזקה כלל לראות בימי זיבה דהני יומי מסולקים מדמים כדאמרינן בפ' . יב טבל שכן או כבר קבעה וסת בימי זיבה והוחזקה רואה בהם כגון שרואה מ"ח ל"ח יום ג"פ או שראתה פ"א בימי זיבה ולא קבעה שצריכה לחוש אם חוזר היום יהא בימי נדה או בימי זיבה, ואם לא ראתה שוב אינה חוששת כדאמר רב פפא בפרק האשה יב הא דתנן אין קובעת וסת עד שתקבענה ג' פעמים לא אמרן אלא למקבעה אבל למיחש בחדא זימנא חיישינן נאסוקנא אפי' בראי' אחת בימי זיבה צריכה לחוש פעם אחרת. והכי נמי דייקנן ממה דפרוך בפ' התנוקת יד' מהא דאם יש לו וסת תולה בוסתה ודיה שעתה טו לשמואל דאמר אין אשה קובעת וסת תוך ימי זיבתה. ואע"ג דבהא דהייק"ר פ' מיחש חיישא בימי זיבה אפי' בחדא זימנא אע"ג דא"א לקבוע בהן וסת אחי סיעתי' בנטרא מו' מ"ט הלכתא כדבריו מדמפרש סתמא דתלמודא בפ' האשה יד' דברי ר"פ ולא אייתי' טאן דפליגי עליה. הלכך חוששת פעם א' לראיה שראתה בימי זיבה ואם לא ראתה פעם שנית נעקרה וכן אם הל' יום וסת קבוע בימי זיבה חוששת לו, אבל אינה קובעת וסת מראיות שראתה בימי זיבה אלא אם באו הראשונות מימים הראויים לנדה דומי' הא דאמר ר' יוחנן שקובעת בימי נדה כאשר בארנו. ויש מחבורתנו יח' שאומרינן דאית דמי זיבה אע"ג שאין קובעות וסת אין מתקלקלות וסת שאם ראתה שבעה ראיות מט"ו לט"ו יום, שקול ראי' ראשונה שראתה בחפלת ט"ו ימי ההוא בימי זיבה כאלו היא והיום אינה, ומנה השניה שהיא בחפלת כ"ט יום, ושקול ראי' ראשונה שהיא לט"ו יום, והיא בימי זיבה לשני', כאלו היא והיום אינו בעולם, ומנה הרביעית שראתה לט"ו יום והיא בחפלת משניה כ"ט יום, ושקול ראי' החמישית שהיא

נחל אשכול

מן הראשונות מומעין פתוח אינה קובעת זו עתוס'. א ל"ט ע"א. ב סס ודף ס"ד. ג כונחו לנחי דאמרינן דף ס"ד אכל סיכא דלא קיימא בתוך ימי נדה ורחתה, דהיינו זי"ח זיבה, כו"ח אפי' מוחס לא חייס אם רחתה פ"א קת"ל, ואת"ג דמחמט דר"ה ז"ד יוסע דף ל"ט מפרק דיוקא דר"פ, מ"ו לא נאמר דפליגי בדיון דמוססת ומדסתמא גמ' הכי דף ס"ד. ד טאם קבעט וסת בימים רחיים לנה ומדמן שחל בימי זיבה לריכס לחוס. וכך סטת תוס' ור"ה, ורבו כר"א ז"ד. ה דף י"א ול"ט. ו חסר: דמחלו כר"ח תרי זימני וסוב רחתה ככ"ס בחודש ובר"ח הסלטי דקבעט וסת לר"ח, את"ג דר"ח הסלטי מחזי תוך ימי נדה, מ"ח כיון דב' ראיות ראשונות דר"ח מומעין סחוס, אמרינן דראות כ"ה אינה עקרית לאלא העקר מה שראתה בר"ח הסלטי והא דלקדמי מחוס דמוס יתרים דאחוספי צב. ז ד' דב' הראשונות מומים הראוים לנה כאלו. ח דף ל"ט. ט כפרס"י וכך נראה דקאי דלגטיל בימי זיבה לא קבעט ולא כחוס' דמפרסי סאבעי' אם וסת קבוע כדיון חל יומי פעם א' בימי זיבה, ומה שהכריחם לה מייסב רבו בסמוך. י כך מוקי מחט' כדי סוסא וסת גמור. יא אבעי' שלו ה"י אם מוססת לוסת סקבע בימי זיבה וסוב צל יומי בימי נדה או זיבה, ומחט' איירי צוסת סקבע כדיון בימי נדה אי מוססת אם צל יומי בימי זיבה, ומ' קוסי' זו דחקו תוס' לפרס אבעי' דר"ס נמי צוסת סקובע כדיון בימי נדה ומל סיוס פ"א בימי זיבה. יב צפ' בתרל ס"ח ע"ג, ותימה על צ"י סי' קפ"ט צד"ה מדין הסלמוד שהציא סרמז"ס ססק כר"פ שאין קביעות וסת בימי זיבה מיהו אם רחתה צבס מוססת ונעקר צפ"א סחוקת דמוס מוסלקים לימים סאלו. וכ' צ"י לא ידעתי למה סס בצוסק זו בשלמא מועצרת ומייקס רוב נסיס אין רואות אכל לימי זיבה אין טעם מ"ח כך משמע מדא' ס' צנות כותים י"א יוס צח' טוסרה עכ"ל וסל מזינן דגמ' ופורסת כלסון רמז"ס. יג סל דמוססת לרל"א א' סראתה בימים הראוים לנה מחט' ה"י גמ' ס"ד. יד ס"ח ע"ג. טו ר"ל ומחי קוסי' לשמואל דאמר סקביעות בימי זיבה לאו קביעות, ומחט' איירי סקבעט וסת בימים ראוים לנה כדיון וע"י וקרה צל סיוס בימי זיבה? אלא ודאי אם קביעות בימי זיבה לאו קביעות וסת אע"ג דמחוקס רואה צבס כיון סחוקס מוסלק דמוס, ומכ"ס סלינס מוססת לוסת סקבעט בימי נדה אם אורע צבא סיוס בימי זיבה סכרי ימים חלו מוסלקין דמוס, ואפי' סראתה צו ליכא למחלי צוסת דתס ופרוך סס"ס ספיר דף ס"ח לשמואל. ולתרוגא דס"ס דוסת מומי נדה מ"ח מוססת אם חל בימי זיבה, כ"ס אם רחתה בימי זיבה סמוססת אם סוב צל יומי בימי זיבה או נדה. טז ל"ט ע"ג. יז ס"ד ע"ג. יח ערל"ב. יט טאם רחתה סיוס וסרמוקס לראית ססני' לט"ו יום, ססני' סיל ראשונה לספלגת ט"ו סמוססת מחמילין למנות סקביעות, וססני' סולת סיל בימי זיבה סלל סרמוקס אלא ט"ו

שהיא לט"ו יום, והיא בימי זיבה לרביעות, כאלו היא והיום אינו בעולם, ומנה הששית שתראה לט"ו יום והיא כהפלה מרביעות כ"ט יום. נמצא בתוך שבעה ראיות מט"ו לט"ו יום ראתה ג"פ לכ"ט יום. ביום שראויה לימי נדה, וקבעה ופת לכ"ט יום, ולראיות ט"ו יום אינה חוששת אלא פעם אחת. ולא חזו לך האי פרושא דמנ"לן לומר רואין האמצעות כאלו אינו ולקבוע ופתה לכ"ט, הרי דם לפניך שראתה מט"ו לט"ו יום ולא הפליגה כ"ט, ומהיכי תיפוק לך דשקבונן כל הני ט"ו הבינו בינו לממני פחאי גחנא מימי נדה לימי נדה א. אבל בהא מודינא שאם ראתה תוך ימי זיבה ונמשכה. ראתה תוך ימי נדה אט"ג דאכתי בעיא ספירת ז' נקיים מחמת זיבה, ט"ט כיון שראתה גם אחר "א יום, לימים הראוים לנדה נחשב, אע"ג שאין תחלת האי בימי נדה, ואם שוב ראתה ב' פעמים באותו זמן בימי נדה קבעה ופת ב'. והא דאמרונן ג. קפין בתד בשבא בתד בשבא וחד בשבא קבעה ופת, והא חד בשבא השני והשלישי בימי זיבה קאי? התם אחד בשבא הרביעי קאי שרתוק כ"א יום אחד בשבא הראשון ושום ראתה בתד בשבא שהפליגה מרא' לרא' כ"א יום והיו בימי נדה ד. — כבר אמרנו דרוב וספות הן ופת החודש או ופת הפלגה למספר ימים שווין לא פחות ולא יותר, לפיכך אם התחילה לראות באיזה יום בחודש, צריכה לחוש כשתורה העונה בחודש הבא לפרוש מבעלה. ואם ראתה בר"ח וראתה גם בכ' לחודש יש לו לספק שמא תקבע ופת מכ' לכ' יום ופת הפלגה לימים וכבוא החודש הבא צריכה לפרוש בר"ח משום ראית ר"ח שעבר, ובבוא יום ט' בחודש צריכה נמי לפרוש שהוא יום כ' מראית יום כ' בחודש שעבר ה. וכך היא חוששת עד שבא היום ולא ראתה בו, דוסה שאינו קבוע נעקר בפעם א'. ואם בא יום ט' בחודש ולא ראתה בו, אע"ג שנעקר חשש הפלגת ימים מכ' לכ', מ"מ צריכה לפרוש יום כ' בחודש שמא מה שראתה בכ' בחודש העבר יקבע ופת לעצמו יום כ' בחודש. ואם נקבע ופת אחד כדינו כגון שראתה בר"ח ניסן ור"ח אייר וראתה גם באמצע החודשים, ושוב ראתה בר"ח סיון הרי נקבע ופת דר"ח ואין חוששת עוד לראיות אחרות ו. ותניא ו היתה למודה להיות רואה ליום כ' ושינתה ליום ל'. זה וזה אפורין, והוא יום כ' ול' בחודש הן. ה. הגיע יום כ' ולא ראתה מותרת לשמש עד יום ל', וחוששת ליום למ"ד, הגיע יום ל' וראתה הגיע יום כ' ולא ראתה, הגיע יום ל' ולא ראתה הגיע יום כ' וראתה, הותר יום ל' ונאסר יום כ' שאורח בזמנו בא. למדנו מזה אף שוסת דכ' נעקר ג"פ, הואיל וחזר למקומו, והוסת שאינו קבוע נעקר הרי יום כ' כאלו לא נעקר, אבל אם נקבע ופת של למ"ד ג' פעמים ואח"כ חזר יום כ' אינו נקבע עד שיחזור ג' פעמים. הלכך מעוברת אחר ג' חדשים שהוכר עוברת ומניקה כל כ"ד חודש שדין שעתו מפני שמוסקות בדמים ואין חוששות לומן ופת אפי' שופעות ורואות כדאמרין בפ"ק ט ואין צריכות לפרוש בעונה הסמוך לוסת, אם עברו ימי עבוד ומניקה חוששת לוסתן הראשון אם היתה רגילה לראות יום קבוע בחודש חוששת ליום זה, וכן אם הי' לה ופת הגוף וכדומה, ואם הי' לה ופת הפלגה כשתחזור ותראה חוששת לומן הוימים שהיתה רגילה להפליג ו. וכן בוקנה... יא. וכל אשר שאין לה ופת קבוע צריכה לחוש לעונה בינונית יום ל' לראותה כאלו הוא ופת קבוע וי. ואשה שראתה בר"ח ניסן צריכה לחוש לר"ח אייר וסיון וכו' ואם לא ראתה בר"ח

נחל אשכול

ט"ו חסלפניה. א וכו' ח"ס ורמב"ן. ב גם זה ברב"ד ור"ז"ה חולק ורמב"ן הסכים עם הרב"ד. וכבר כ' הרמב"ן לדין הצבע וסת בג"פ בין בימי נדה בין בימי זיבה טע"י חומרת ר"ז נסכה חן הנשים חלוק דימי נדה וימי זיבה וא"ל לסם לעמוד על הענין. ובחדשויו הוסיף שאם נלמדס וענמוד על החלוקים הרבה תקלולים ילאו ולא כש"ד קפ"ט ס"ה ע"א דלקולא לא הצבע בימי זיבה ונדה. ג נדה י"א. ה מחזק דסוי ופת הפלגה לפ"א יום מרא' ראונה, אבל צוסת הפלגה לא די בג' ראיות ונ"ל דראשונה ימי סרחיקה כ"א יום, או י"ל דס"ל כחיס' היס קביעות וסת לימי הסבוע כמו לימי סחודס ואייתי ראי' חסור סמועד צב"ה ל"ז שבת שבת ושבת נעשה מועד לשבת כ"כ רש"א צטסס, ונ"ח אי מ' הפלגה לריק ד' ראיות ואי היום גורס דו צב". ה לדעת ר"ספ חס ראתה צר"ח אינה חוששת לט' צו הספלגת ימים לכ' כבר נחצטל ע"י ראית ר"ח. ו ולא אמרן סוסת קבוע דוסה שאינו קבוע חלל חס שאינו קבוע הוא הפלגה לימים סכבר נחצטל ע"י וסת סחודס, אבל חס ראתה צ"פ צר"ח ופ"ג צכ' צחודס וראתה סוב צר"ח צריכה לחוש גם לכ' צחודס, שחא היום סל חודס גורס ולא הספלגה, ואם ראתה סוב צ"פ צכ' לחודס קבעה צ' וסחות לר"ח ולפ' צחודס וכן צט"ע סע"י ל"צ וחומה על רח"א סע"י ו"ג סחסס חס אי נקבע אינה חוששת לשאינו נחצטל ולא חלק בין וסת חודס לספלגה. ו ס"ד. ה כך צר"ח צ"ד, דאי ספלגת ימים מאי חסייס צברייתא הגיע יום ל' ולא ראתה והגיע יום כ' וראתה הותר ל' ואסר כ' סאצ"ב, מאי צמונו הרי לא ראתה צמו"ן יום חיוס ל' שעבר שראתה צו, ולרמב"ן סי' אחר. ט חוף ז' עד יו"ד כסחואל ור' וסחון. י סברא הוא כיון דחחרת לקדמותה ומסחאס מע"לע. יא ר"ל זקנה (סראוי לקדמותה חמה צפניה מ' זקנתה ואינה חוששת) חס עברה ג' עונות על"י ולא ראתה אינה חוששת ליסחה, ואם חורה וראתה צמון סהיתה רגילה לראות אפי' פעם א' כגון צכ' לחודס הרי הוא כאלו נחצטל וסת סראסון, וכן צשמי ראיות חס הי' לה וסת הפלגה לימים ע"י צמו"ן פ' ע"צ וצט"ע סי' ל"ח וסס מפורס גם דין קטנה שלא ה"ל וראתה. יב וקסס פסיטא כיון שאין לה וסת קבוע צל"ה סחשסח חמוד ליום ראיתה צחודס שחא תקבע ציוס זה וסת סחודס והיונו עונה צינונית למ"ס סש"ד קפ"ט ס"ק ל', ולחמה ענין אמרו דחוששת לעונה צינונית? ג"מ טובח, דאי מסוס סחסס שחראתה ציוס סחודס, סרי' צלל צדימה אי עבר וסחה ולא סרבוסה, אבל מסוס עונה צינונית סכ' רצנו דסוי כוסת קבוע רריסה צדיקה וכו' ס"ט. וכן חס יש לה וסת סחוף לצד ואין קבוע ליום, חס צל פ"א סניו זו ולא ראתה, חוססת מרא' אחרונה שלס לעונה צינונית, ומכ"ס חס נעקר לגמרי, וכל זה נשחט מס"ס קס"ד. ועוד נ"ח חס ראתה צר"ח ניסן וצכ' צו וצר"ח אייר, דאי מסוס עונה צינונית מל' יום אינה צריכה לחוס לכ' צאייר סהרי ראתה צר"ח אייר ויוס כ' אינו מופלג חמונו ל' יום, אבל מסוס וסת יום סחודס צריכה לחוס גם לכ' צאייר. אבל חס יש לה וסת ספלגה מכ' לכ'. יוס כשראתה צל"הרונה צכ' וסוא לחסל צט' צחודס אין סברא לחוס ליום ט' צחודס סבל, סהרי מעולס לא ראתה לימי סחודס חלל לספלגה, לפיכך חס צל יום כ' לספלגה ולא ראתה, ליכא למוימר פסויגע יום ט' צחודס סבל סגריכה לחוס לו מ' יום סחודס, דסא מעולס לא ראתה לימי סחודס, אבל דלמי צריכה לחוס לט' מ' עונס צינונית לרצת סט"ך

ספר האשכול הלכות נדה.

בר"ח סיון עדיין צריכה לחוש לב' בסיון, שאע"פי שנעקרה ראיות ר"ח, חיישינן שמא הוסת מניסן עד אייר וסת הפלגה ליום ל"א הוא וטר"ח אייר עד ב' סיון ל"א יום הם כמו מר"ח ניסן עד ר"ח אייר. אבל אם נקבע וסת החודש, שראתה ג"פ בר"ח אינה חוששת להפלגה, וכן אם נקבעה הפלגה ע"י ד' ראיות שוות לימים אין חוששת עוד ליום החודש.

לו. וסת הדלוג כיצד כגון שראתה ט"ו בחודש זה, י"ו בחודש הזה, וי"ז בחודש השלישי, קבעה וסת לדלוג שבר"ח הרביעי הותרו כולם ונאסר יום י"ח ובחודש התשיעי הותר י"ח ונאסר י"ט וכן כולם להלן דקיי"לן כרב באסורא דאמר א שגם הראשונה שראתה בט"ו לחודש מן המנין והוי כדלגה ג' פעמים, ודוקא אם בט"ו לחודש שראתה בו לא הוקבע וסתה, אבל למודה לראות בו שכבר הוקבע וסתה בט"ו מודה רב דאינו מן המנין ואינה קובעת לדלוג עד שחראה בדלוג ט"ו לי"ז, ומי"ו לי"ז, ומי"ו לי"ח ומשם ואילך נקבע י"ט וכן כולם וכך פסק רבנו חננאל. איכא מרבואתא דאמרי הלכתא כשמואל שראי ראשונה שבחודש לעולם אינה מן המנין מדמסיים תלמודא: דייקא נמי מדשבקינן כ' ונקט כ"א, ואין זה דאי' דמידי לרב לא ניהא ב. ועקר מלחא דברייתא לאוריי דאם דלגה ב' ימים בראיה תדא לא קבעה וסת כדמסיים דלגה מכ"ב לכ"ד לא קבעה. ועוד דברייתא היתה למודה להיות רואה בט"ו מסייע לרב ג. ואי משום דהלכתא כשמואל בדינא ד לענין אסור כרב קיי"לן אע"ג דהגמ' מדמה הויכא דפליגי בוסתות פליגי בנגיחות, דמיון בעלמא הוא, ודומה לפלוגתא דרבי ור' שמעון בן גמליאל ה' ובוסתות קיי"לן כרבש"ג ובנשיאיין כרבי ר. וסת הדלוג שנקבע נראה דצריך נמי למעקר בג' פעמים כוסת הגוף ושאר וסת הימים כתנן הכא והתם ו הרי הוא מועד לשבחות ואינו מועד לחול, לשבחות משלם נוק שלם ה' . וכבר כתבנו דוסת דלוג אינה חוששת לו בפעם א' אלא אחר שהיקבע כדינו מ. ופלוגתא דרב ושמואל דוקא בוסת דלוג אבל בוסת החודש לכ"ע בג' פעמים הוקבע כדאמר פ' בנות כותים ו דחזאי ריש ירחא ג"פ, ובוסת הפלגה שאינה ליום החודש אלא הפלגה למספר ימים כ"ע לא פליגי דראשונה אינה ממנין דאין הפלגה אלא בין ב' ראיות, כגון שראתה היום ואחר עשרים יום ושוב אחר עשרים יום עדיין לא הפליגה אלא ב' פעמים מכ' לכ' וצריכה הפלגה ג' לכ' יום, או הוקבע ההפלגה מכ' לב' יא' וכן בוסת דלוג הפלגה לימים כגון שראתה היום ואחר כ' יום ושוב אחר כ"א יום פשיטא דלא קבעה עדיין וסת לדלוג, שלא התחיל הדלוג אלא כשראתה ביום כ' וצריכה

נחל אשכול

ס"ד. ובבר כחצתי סוף סיון לעיל שאינו כן לדעת מהר"ם ל בט"ו ס"ה ל"א. א דף ס"ד. ב ר"ל אף לרב נוכל לדייק מדלח חני כ' ס"ח זיוס עשרים הוי רגילה למוחזי, ומיוס כ' עד כ"ג לא הוי יותר מג' סרוגין, דמודה רב בלמודה לראות צכ' דנביא לשלם דלוג וכ' עלמו אינו מן המנין. ג מצרייתא דקתני היתה למודה לראות בט"ו וסינתה לי"ז לי"ח ולי"ח קבעה לדלוג מוחזי לרב דלא צעי שחשלה דלוג ומשי למודה שחני דמודה רב דראשונה אינה ממוניס, ופריך דקארי לי' להקסית דהא למודה קתני? ומשי קסבר דלא חני למודה אלא לאורוי דצעי ג"פ למעקר וסת דט"ו, מה דומק כבר ידענו ממתני' ס"ג היתה למודה ומצרייתא ס"ד היתה למודה זיוס כ' ומשאר צרייתא דוסת אינו נעקר פחות מג"פ, והק"ל למה נקט למודה צברייתא, והול"ל מדום יותר היתה רואה זיוס ט"ו וכי' להשמיענו אע"ג דגם הראשונה יש לספור לדלוג שאינה צאה מוקביעות, ומ"ח לא מחסבה עם האחרות במספר הדלוג כשמואל, ומדמחט למודה, ס"ח דוקא בלמודה בט"ו, לא מחסבה הראשונה, אבל ראתה במקרה בט"ו במודם גם הראשונה נחסבה לדלוג. ד לענין שור הסיקל צ"ק ל"ו דמזמה נגיחות לוסתות. ה יבמות ס"ד. ו סס וכ"כ הרו"ה ורשב"ד מוספה אי' דלוג הלכה כרב ורמב"ם פ' כשמואל. ז הכל תקן גבי וסת ימים במתני' ס"ג ע"צ והסת צ"ק ל"ו. ח ולחול אינו משלם אלא חני מק, ואיחזי הוי חס משיחור צו ג' ימי שבחיה, פי' הסבירו לפיו שור צב' שבחות ולא נגמ. ראי' זו מציא גם הרשב"ד דוסת דלוג מצעי' לעקור צב"פ, כיון דמזינו גם שאר עמיים שהוקבעו נעקרו דוקא צב"פ ול"ע. ט כמ"ס חוס'. י ל"ט. יא אבל וסת דלוג צהפלגה לעונות, כגון שראתה פעם ראשונה ליל יוס א' וראתה אחר ד' שבועות ליל יוס א' והוי הפלגה בין רא' לרא' נ"ה עונות שלא ראתה, וביוס א' אחר ד' שבועות שניים ראתה צבקר זיוס א' והספליגה נ"ו עונות בין רא' לרא', וישו אחר ד' שבועות שלישיים ראתה צליל צ' והספליגה נ"ז עונות וכן כמה פעמים שמדלגת עונה לא מזינו צפוסקי' דקבעה וסת דלוג לעונות, שחמוס במודם זה ליוס ובמודם שלאחריו לילה ואח"כ ליוס וכי'. ולכאורה י"ל כיון דקיי"לן צקפ"ט סעי' י"ג בוסת ימים שווין אין קביעות אלא אם כל הראיות צלילה או כולן זיוס אבל ראתה צ"פ בר"ח צלילה ופ"ג זיוס אין צרוף דלאו זמן א' הוא, אי' דלוג נכון מיהו הוי מעונה לעונה כמו מיוס ליוס. וי' דוקא לענין טעה הראי', ר"ל יציאת הדם יש חלוק בין יוס לילה כח"ס כ"ופ סי' קפ"ד לענין עונה סמוך לוסת סוסת תלוי במהלך חמה ולבנה שחז"ל ידעו שיוס המודם גורם רא', ולפעמים גורם צאשה יציאת הדם כשחמה למעלה ולפעמים כשהיא למטה לפי מוג האשה ולכך אמרו אם ראתה זיוס אינו מנערף לב' ראיות שבליה אף אם ה' כולם שזה בזמן הפלגה. ומטעם זה מעונה לעונה לא הוי דלוג כיון דא' זיוס ושלאחרים צלילה או לספק וכן ל"ל לעולם, דבר זה אינו במוג הטבעי, שידעו חז"ל אם הלילה גירם היציאה אין היום גורם לה, והשגוי שראתה היום זיוס ובחדם אחר צלילה, לאו מוסת הטבעי צא אלא מוקרה אחר וכיון סקן לא קבעה וסת דלוג אלא אם דלגה יוס שלם, שעכ"פ ראיותיה כולן בגרמת היום או בגרמת הלילה. ומיוסב צזה מ"ס סג' ר"ע מילודין צני"ב שרוב וסת הפלגות אין שוות צעיות, שאם ראתה היום יוס א' צבקר ושוב ראתה ליל יוס א' אחר ד' שבועות, בין צ' ראיות אלו נ"ד עונות, ולהלכה אמרינן שצריכה לחוש לליל יוס א' אחר ד' שבועות שניים, ואין מוספר הטעות סיה, שמליל א' דרא' שני' עד ליל א' דשלישית נ"ה עונות ציניס, ומראשונה לשני' נ"ד עונות, ולהשוות מנין עונות ה' לנו לומר שחמוס צשלישית ליוס שבת וצריציעית לליל שבת. ולמ"ס יומא שידעו חז"ל שאין במוג הטבעי לראות פעם זיוס ופעם צלילה אלא הראיות של וסת קבוע הטבעי או כולן זיוס או כולן צלילה, ואם אירע שנוי צזה, מקרה בעלמא הוא ואינו חוזר חלילה. גם ידעו לענין עת האסוף הדם, יוס שלם עוסה רוסס אבל חזיו אינו מעלה, להכי אם וסתה צאוחה יוס ויציאת הדם צאוחה עונה שרגילה לראות צה, זיוס או צלילה, לא חוכפת לן אם במספר הפלגת עונות עונה אחת יתרה, אלא היום כולו נחסב בקביעות וסת, חזון יציאת

וצריכה שחראה עוד ביום כ"ב או נקבע הדלוג א ולא פליגי רב ושמואל אלא בוסת דלוג לימי החודש שראתה ט"ו לחודש זה וי"ו וי"ז לחדשים הבאים אחריו, דרב ט"ל ראי' ראשונה מן המנין דאגלאי למפרע שבימי החודש תלי', ומורי רב שאם בט"ו היתה למודה לראות מוסת הקודם או אינו מן המנין. ובוסת דלוג אין חלוק בין דלגה יום א' או ב' או ג' ומבריייתא שמעינן הכי דאמרינן סרגה ליום כ"ד לא קבעה וסת מפני שדלגה ב' ימים, ובשתיים הראשונים יום א', משמע אם דלגה בשוה, בראשונה נמי ב' ימים, הוי וסת דלוג לב' ימים שכל זמן שהדלוג בשוה הוקבע בג' פעמים. ואי קשי' בדלוג לימי החודש כגון ט"ו בניסן י"ו באייר, י"ז בסיון, י"ח בתמוז אין דלוג שוה במספר הימים כיון שחודש א' חסר וא' מלא, בענין זה דומה לוסת החודש פשוט שאם ראתה ג' פעמים בר"ח הוקבע וסת לר"ח, אע"ג שאחד מכ"ט ואחד מל' יום, דכיון שתולה בחודש אמרינן קביעות החודש גורם כדאמרינן שיפורא גרים ב והכי אחרת בירושלמי ג רב הושעיה כד הוי מקבל סהדיא בעין טב ד הוה אמר להון הוון ידעין כמה עדות יוצא מפיכם ה וכמה שכר בתים יוצא מפיכם ו אמר רבי אבין אין כך הוא אפי' דיני נפשות ז בת ג' שנים ויום א' ח בא עליה בסקילה ט נמלכו ב"ד לעבר החודש י אינו בסקילה יא א"ר אבין אקרא לאלקים עליון לאל גומר עלי בת ג' שנים ויום א', נמלכו ב"ד לעבר בתולין תוורין ואם לאו אין תוורין וב. ויש מי שאומר יג דוסת החודש נמי שוה בהפלגת הימים דלאו לקביעות החודש שלנו אנו חושבין אלא למולד הלכנה משעה שראויה לקדש ולא נראין דבריו כלל אלא כאשר קבלנו מאבותינו בקביעות ב"ד תלי'. ויש מי שאומר יד דיש גם דלוג למפרע בימי החודש כגון שראתה ט"ו ניסן, י"ד אייר, י"ג סיון או דלוג הפלגה לימים שראתה היום ואחר כ"ד יום ואחר כ"ג יום ואחר כ"ב דקבעה וסת הלוך וחסור דראי' חמישית לכ"א וששית לכ' וכן לעולם. ובעניות דעתין לא חוינא טעמא, שאם תקצר ראיותיה לפי קביעות זו תראה כל יום וכי ס"ד דשופעת כי נהרא טו. ואין לנו להוסיף על התלמוד שלא דברו אלא מדלוג המרחק הראיות וכן דרך טבע האשה שדמה מחמטט עד שפוסקת מכל וכל אבל אינו מוסיף והולך ומרבה בדמים תדיר. מצינו לרבנו חננאל שיש דלוג לג' חדשים החוור בכל ג' חדשים, כגון ראתה ט"ו ניסן י"ו אייר, י"ז סיון, ושוב ראתה ט"ו תמוז, י"ו אב, י"ז אלול, ושוב ראתה ט"ו תשרי י"ו חשוון, י"ז כסלו, קבעה וסת החוור לג' חדשים בסדר זה וצריכה לפרוש מכאן ואילך ט"ו טבת, י"ז שבט, י"ז אדר, ט"ו ניסן, י"ו אייר, י"ז סיון, וכן לעולם. ובפ' הסוגי' רצה להעמיד דבריו טו ואם לא שמענו פרוש זה מרביתנו מסתבר דינו. ויש גם וסת הדלוג לחודש שלם כגון אם ראתה בר"ח ניסן חוששת לר"ח אייר, לא ראתה בו וראתה בר"ח סיון עדיין חוששת לר"ח תמוז וז' לא ראתה בו איגלאי מלתא שלא תקבע וסת להפלגת חודש אחד ואיננה חוששת לר"ח אב, ראתה בחודש אב איגלאי שדרכה לדלג חודש א' ואינה חוששת לאלול וקבעה וסת לתשרי ולכסלו ולשבט וכן כולם לסוף ב' חדשים יח. ונסתפקנו בחבורתנו יט אשה שנמשכה ראיתה מט"ו ניסן עד ח"י בניסן ובאייר מ"ו בו עד י"ח, ובסיון מ"ו בו עד י"ח, נמצא שראתה בג' חדשים ג' פעמים י"ז וי"ח בחודש, אי נימא י"ז וי"ח מעכשיו הם קבועים לה ואינה חוששת אלא לימים אלה או נימא כל הימים שראתה בתר תחלת נדה שדינן להו וכיון דתחלת ראיתה בט"ו בניסן, י"ז באייר, י"ז בסיון נקבע לה וסת דלוג, ובחודש תמוז צריכה לפרוש יום י"ח לא לפניו ולא לאחריו, יש צד לכאן ולכאן. ומסתבר לן דקבעה לדלוג לחוד מהא דאמר ר' יוחנן . . כ ויש מי שאומר שגם אשה קובעת וסת לשעה מיוחדת שאם רואה באיזה ימים בשעה ששית ואין הפלגה שוה ביניהם אינה חוששת אלא לשעה

נחל אשכול

י'אח הדס לריך צג' ראיות צעונה ח' זיום או צלילה. א וכ"כ תוס' ור"אם דצריכה ראשונה עדיין אין רושס מדלוג, ומשמע דראית כ' הוי הסתלת דלוג דמראית יום כ"א נראה דראי' יום כ' ג"כ דלוג הוא. מדברי רבנו נראה אם ראתה היום וזיום ל' ואח"כ צ"ל ואח"כ צ"ב קבעה וסת אפי' לשמולל דהוצרך דיום ל' נמי דלוג הוי (ושמולל לא פליג חלל צג' ראיות דימי המודש ט"ו י"ז וי"ז, חבל כל אחרונים החליטו צסעי' ה' לשמולל צעיין ה' ראיות דהיינו עוד דלוג לל"ג חבל צס"ע טעי' ה' סחס כאלו לשמולל נמי צד' דן, והאחרוני' נגרוו אחר הטור סהביא הרמב"ן דפסק כשמולל ומצעי' ה' ראיות והדריסה ס"ק ל"ו מספקא ל'. ובס"ל מה לרמב"ן פ"ה כ': ראתה עכשיו וזיום ל', ושלישית צל"א ורביעית צל"ב קבעה וסת לדלוג עכ"ל והוא פסק כשמולל, ש"מ כרבנו ס"ל דבזה ל"פ שמולל דדי צרביעית וז"ע. מיהו אף לשטת אחרונים דלריך ה' ראיות לשמולל י"ל מ"ש צס"ע ראתה היום סהו היום פרוטא יום כ"ט לראיה סקדמה לה. ב מה ל"ח סופר שחוקעין צר"ח בקודם המודש. ג גרסי פ"ו ה"ח. ד כסקבל עדות המודש צעיין טב צית ועד ה', ר"ה כ"ה ע"א. ה סעי' קביעות המועדים כמה מלקיות למחללי י"ע. ו אם המודש חסר לו מלא מפקיד הסוכר או המשכיר. ז תלויים צעדות זה. ח והיא ערוה עליו. ט צביחתה ציחה. י לעשותו ל' יום ועיי"כ לא עברו ג' שנים וצא עליה. יא ומלא לפעמים ע"י עדותן נעשה מודש סעבר חסר ושלמו ג' שנים יום קודם וסקל ע"י. יב הקב"ה מוסכים עם צ"ד של מטה אם נבעלה והיא צת ג' וצטבע שאין צחוליה חזרין, אם נמלך צ"ד לעבר הסנה ולעשותו י"ג חדשים צחוליה חזרין הקב"ה מכריח הטבע להטות אחן לקביעות צ"ד. יד הרח"ס ורמב"ן צמדשויו. יז הרצ"ב, והס"ך דקדק קן מחוס' דף ט' ע"ג, ולעג"ד ליתא שלא כ"כ חלל אהותירה והניחו מה שפרש"י פיתחה לג' צ"ב ל"א, ש"מ דע"ל לק"מ דלא הוי וסת, א"כ נשמע הפך דברי הס"ך: טו לשון הס"ס י"ד ע"ג ופי' שא"ח סהאי' שופעת דס תמיד וכן תמה כ"ופ על דין זה. טז עתים ס"ד. יז וז' ר"ח סיון. יח ס"ע סעי' י"ב נקרא וסת הסרוג. יט הרצ"ב מציא לפלו זה. כ חסר וי"ל דפרשו דאמרינן דף י"א אפי' לר' יוחנן דאמר אשה קובעת וסת צתוך ימי נדות דוקא היכל דחזתא מומעין סתוס, דמזלי צר"ח ופעס סוית צר"ח וסוב ראתה צכ"ס צמוד וצרים ירמא דקבעה וסת צר"ח, ואע"ג דראית ראש מודש סלשי צתוך ימי נדה, כיון דראיות ראשונות של ר"ח הוי מומעין סתוס, אמרינן צאחרונה נמי עקר ראיתה צר"ח והא דאקדים ומזלי צכ"ס דמיס יתרים אחוספו צס, חבל ראתה תחלה צכ"ס ואח"כ צר"ח סצא ראיות ר"ח מומעין פתוח לא מוחשב היות ר"ח למקבע צי' וסת. ומלא דראיות סבימי נדה לא נחשבו לראיות צפ"ע להעמיד וסת דנגררים אחר תחלת הרציה, וס"ל אין לנו פונין צמיסן חלל ליום ט"ו ובאייר ליום י"ז ובסיון ליום י"ז סהי' תחלת הרציה, ולא איכפת לן מה שמוספה הראי' צניסן ד' ימים ובאייר ג' ובסיון

ספר האשכול הלכות נדה.

וה' דע"כ לא פליג ד' יהודה אר' יוסי דאמר אף ימים ושעות וסת אלא בלמודה לימים מיוחדים, דאמרינן שהיום והעונה גרמי ולא השעה, אבל היכא דליכא למיטר יומא גרם, אמרינן השעה גרמא דהא חיונין דלאו ביומא ולא בהפלגה תלי' מלתא א' ולא נהירא דשעות וסת בלא יום קבוע אפי' לר' יוסי לית לי', דאי הכי אשה זו אסורה כל ימיה באותה שעה עד שתעקר ולא מצינו כזה בגמרא ב'. ועוד הביא רא' מההיא אחתא ג' דכל אימת דהות סלקא מטבילת מצוה הוויא דם ואתאי לקמיה דר' יוחנן ואמר לה שמא דימית עיריך ד' עלתה בך, ליכי והבעלי על גבי הנהר, והתם לא הו' קביעות ליום הטבילה דפעמים מוקדם ופעמים מאוחר ובוים טבילה הו' שעה קבוע בשעה שנכנסת לעיר והכרזתיה מרגישות ואו היתה רואה, ואעפ"כ לא חש ר' יוחנן אלא לשעת כניסתה לעיר וקודם כניסה התירה, אלפא אם קבעה וסת לשעה ולא לימים אינה חוששת אלא לשעתו לבד. ואף רא' זו לאו מלתא, דלא השעה היתה גורמת לה הראיה, אלא הכנסתה לעיר ופשיטא אם לא נכנסת ולא נראית בפני חברותיה, שלא תראה, ודמי' לוסת אונס דקפיצה, דאינה רואה בלא קפיצה אפי' קבעה לימים ולקפיצה כל זמן שאינה קופצת. והא דקאמר שמא דימית עיריך עלתה בך, לאו דוקא שמא, אלא רא' גדולה הו' שלא ראתה אלא כשנכנסה לעיר ד'.
לן. תנו רבנן ו' ואשה כי תהי' זבה, יכול זבה מכל מקום תהא טמאה, ת"ל והיא גלתה את מקור דמי' ללמד שאין דם מטמא אלא מן המקור, יכול כל מראה זוב מטמאה, ת"ל דם ואין דם אלא אדום, ומדכתיב דמיה ילפינן כמה מיני דמים טמאים כאשר יבואר למטה ד'. וזבה בבשרה ח' שטמאה בפנים כבחיון, וצריך קרא כי היכא דלא נילף טוב מ'. אין לי אלא נדה, זבה מנין שטמאה בפנים ת"ל וזבה בבשרה, כלומר אע"ג דבנדה כתיב מדאפקא בלשון זיבה ידענו דזיבה נמי דינה הכי, שבעת ימים תהי' בנדהה ולא בזיבתה, כלומר נדה אם תראה כל ו' טובלת לערב אבל בזיבתה אם היא רואה כל ו' א"א לטבול דצריכה ו' נקיים. יכול כל שבעה י' ת"ל תהי' אע"פי שאינה רואה אלא רא' אחת. מנין שאינה טובלת מבעוד יום ביום שבעי' ת"ל ו' ימים תהי' בנדהה תהא בנדהה כל ו'. ואשה כי יזוב זוב דמה, בין גיורת בין משוחררת בין שפחה בין בת ישראל וא'. ימים רבים יב ימים שנים, יכול הרבה, א"ר עקיבא כל ששמועו מועט ושמועו מרובה תפשת מועט תפשת. א"ר נחמיה ובי בא הכתוב לפתוח או לנעול, לא בא אלא לפתוח, אם אתה אומר י' ימים עדיין אני אומר דלמא ק' או אלף, וכשאתה אומר ימים שנים פחתה. אמר רבי מנא משום ר' יהודה ימים שנים, יכול מרובים אם מרובין הלא נאמר רבים, אלא ימים, מעוט ימים שנים, רבים שלשה, יכול עשרה, אמר רבי ואמר רבים, מה ימים מעוט ימים שנים, אף רבים מעוט רבים שלשה. יכול שנים ושלשה? וכי נאמר ימים ורבים, אלא ימים רבים, הא כיצד הרבים יהי' מרובים על שנים, וכמה, הו' אומר שלשה. יכול כל הרואה שלשה בתחלה תהא זבה, ומה אני מקיים ואשה כי תהי' זבה יג' ברואה יום א' ת"ל בלא עת נדהה וגו' אחר נדהה מטמאה

נחל אשכול

ובסיון ב' ימים וכיון דתחלת הראיות בג' חדשים גדלוג היחס, קבעה לדלוג, הלכך בתמוז וסתה ב"ח ובחב' ב"ט וכן לעולם. ואי קסו' למה אמר לעיל סי' ל"ב בוסת הימים אי רגינה למחוי רחיה מרובה נמשך לחיה ימים וסב' הגיע זמן תחלת הוסת ולא ראתה עדיין נריכה לחוס ולפרוס כל משך זמן רחיה ראשונה ולא אזלין בחר תחלת הוסת? הוסת ה"ט סגס הימים אחר תחלת הראיה נחזקת לראות בכן וליכא טעמא למימר מדלג ראתה בתחלת וסת לא תראה בסיופי, אדרבה אמרינן הא דלקדמי בראשונה דלחוסף דמה וסתתא חמעט וחסר ותחתי זיוס ונאומר, חבל הכא דסתחלת הוסת גדלוג יוס א' אחזק לן, ספיר אזלין בחר תחלת הוסת ולינה חוססת בתמוז חגל ל"ח. א דעת רב"ז וקנת רחי' מהא דאמר ר' יוסי ס"ג ע"ב חף ימים ושעות וסתות הול'ל שעות וסתות דמי פליג עליו סתלה ציומי? חלל חי הו' אמר שעות וסתות לא הו' פליג ר' יסוד' דמורה שים וסתות לשעה, להכי הוסיף ר' יוסי ימים ושעות וסתות, חף וסת הימים תלי' דוקא בשעה. ב וכו"כ רז"ס. ג דף ס"ו. ד קנאת צנות עירך. ה כך פרוסו, דהס"ט מישב הרב"ד מדאמר, ר"יו סמא דימית עירך מכלל דמספקא לי' אי דימית גרים, וקסה החיך הקיל צספק סגל אפשר דטבילה גרמא, חגל ל"ל סהי' לה טעה קבוע אימתי נכנסת לעיר, וכיון סיוס טבילה אינו קבוע לא חסרה חגל לשעתה, חבל חי לא הו' לה טעה קבוע היתה חסורה כל העונה דלמא טבילה גרמא, חבל כיון דתמיד חזי' בשעה אחת מיוחדת שרי' טעה קודם לכן עכ"ל. ורבנו סתר רחי' זס חע"ג דר' יוחנן אמר סמא דימית, סוך עלמו שדימית עירא גרס, כיון שכל זמן שעכבה עלמה חוץ לעיר לא ראתה, ובכניסתה לראתה. ובגל"ה יסב ס"ט לאו מלתא, דמי תימא ר"יו לא סוך עלמו על גרס דימית עירא, חגל ידע שבשעה תלי' מנחה, וסחירה טעה א' קודם לכן, ומאי קאמר דימית עיריך גרס הצעני ע"ג סהר, הא אפשר ששעת צעולה לעתיד צארתו טעה סכנסת הסתח לעיר, וכי כל הטבילות וסתנסת לעיר בשעה אחת, וככי הול'ל לשעת רב"ז: הצעני טעה אחת קודם שראית צו הסתח, והוא סייב צלופן סאפשר להסכילה ססבורה לפי דבריו בחוץ לעיר תגי' מנחה, ותו לעמויך כשתגיע הטעה סכנסת לעיר חסורה סמא תראה, ולמה סתס ר' יוחנן סדברים? חגל ודאי ר' יוחנן ידע ודקדק (דיתיב חשערי טבילה, צרכות כ') שראתה סכנסתה לעיר וסדימיה גרמא והו' כוסת קפינה סחס לא קפסה ח"ח (אפי' חס לא הו' צרור כסווס יכול לסמוך על קרוב לדחי' דס"ל וסתות דרבנן ט"ו ע"ב). ודע סרב"ד מסייס וסת טעה נעקר צפ"ח, וכ' ס"ט סדמה חותו לוסת קפינה סחמוס חס תראה ג"ס ועקר צפ"ח. ורז"ס ור"ן ורמב"ן כולם ס"ל סחין לנו וסת סחולס צסעה לסוך, ולא מולחתי חצר לרב"ד וחספ"כ סעלס ס"ע דין זס להלכה? ד ת"כ ונזרע. ז ס' ל"ט. ח ולא כתיב מצברה מולמד סמטמא חף סעדיין צפרחדר, ודרשינן נמי צצברה ולא צספורת דף כ"א ע"ב מה"א צצברה ומויילא נסמע נמי צצברה עד סחרגיס צצברה עי' ל"ז ע"ב. ט זכ טעון לטבילתו מייס חייס וחס"ה אינו מטמא עד סילא לחוץ דכתיב זכ מצברו עד סילא מצברו, וב"ק חסר חלח מונו דף מ"ג. י סחין נדה חלל סחראה כל ז' מדכתיב ז' ימים חסי' צנדהס. יא דחסה סכל צכלל וחסי' פטויה, וח"ח נכרית נמי? ספרסה מחחלת דברו חל בני ישראל חס חיס כי יסי' זכ וגו' ישראל מטמא ציבס ודה ופין גפרי נדה ל"ד. יב צפרסה סחחכריס ובצבס ב' דמופרס וחזיל, יג ססול קרל צנדה

ספר האשכול, הלכות נדה.

טמאה בויבה א. אין לי אלא סמוך לנדתה ב מופלג מנדתה מנין, ת"ל או כי תזוב ג אין לי אלא מופלג מנדתה יום א', שנים שלשה ארבעה חמשה ששה שבעה שמונה תשעה עשרה מנין? מה מציינו ברביעי שאחר נדה שראוי לספירה וראוי לזיבה ד אף אביא אלו הימים שראויים לספירה, שהם ראויים לזיבה ה ומנין לרבות אחר עשר, פי' שיצטרף עם הראשונים לזיבה לג' ימים רצופין ו' ת"ל בלא עת נדתה, דמשמע אפי' מופלג לימים רבים, דאייתר כיון דכתיב כי תזוב על נדתה, ועל משמע בסמוך. יכול שאני מרבה אף י"ב ז? מרבה אני י"א שראוי לספירת או כי תזוב, דמיניה מרבינן דיש זיבה בראתה בג"ד דכלו ז נקיים בי"א, ומציא אני י"ב שאין ראוי לספירת או כי תזוב. אין לי אלא הרואה שלשה שהיא זבה גדולה; מנין הרואה שנים שתהא זבה קטנה? ת"ל ימי ח. יום א' מנין, ת"ל כל, טמאה היא מלמד שטמאה את בועלה כנדה, ומנין שאם ראתה יום א' או שנים ששומרת יום א' וטבלה וטהורה היא? ת"ל טמאה היא ט, מעוטא שאינה משמרת אלא יום א'. ואם טהרה מוובה וספרה לה לעצמה ו' ז' ימים, יכול בין סמוכין בין מפורזין ת"ל ואחר טהרה אחר אחד יא' לכולן, ר' שמעון אומר ואחר טהרה אחר המעשה תטהר כיון שטבלה טהורה להחמסק בטהרות אבל אמרו חכמים לא תעשה כן שלא תבא לידי ספק יב. וההוא דמרבינן י"א ימי זיבה מקרא לאו ד"ה הוא דקיי"לן י"א יום שבין נדה לנדת הלכה למשה מסיני הוא יג. וכי הגאון ר' יצחק: כללא דנקטי' מהני מתנייתא נדה דאורייתא דחויא דמה יומא חד, ההוא יומא תחלת נדה ומשלמה עליה שבעת יומי, לא שנא חויא דם בכולהו יומי ולא שנא לא חויא אלא יומא חד, וכדנפקן שבעה יומי טבלה בליל שמיני ומשתריא לבעלה. ואי חויא דם בשמיני עיילא תוך י"א יום שבין דם נדה לדם נדה שהן ימי זיבות. חויא בהן חד יומא חויא זבה קטנה וחיישינן דלמא אתיא למיחוי למחר, הלכך בעי שמור תשיעי יד' וטובלת ומשתריא לליל עשירי, ואי חויא בתשיעי בעיא שמור יום עשירי ועדיין זבה קטנה היא, ואי לא חויא בעשירי טבלה ומשתריא לערב טו ואי חויא גם ביום עשירי הוי זבה גדולה דהא חויא ג' ימים רצופין ובעיא למיחב ו' נקיים הכין דינא ביומי דזיבות, אי חויא חד יומא, משמרת כנגדו חד יומא, ואי חויא תרי יומי משמרת נמי חד יומא, לכך מיום י"א דימי זיבה דלא בעיא שמור הואיל ונפקן ימי זיבה מן יום י"ב הוא תחלת נדה, ואי חויא חויא נדה כל ז'. הדין דין דאורייתא דהו עבדן בנת ישראל כל זמן דהו רבנן בקיאי בחוותא דרמא. וכיון דאימעט רבנן דהו בקיאי בהני וחלשה דעתייהו ולא יכלי לאפרושי בין דם טהור לדם טמא כדאמרינן ון אמר ר' יוחנן חכמתיה דר' חנינא גרמא לי דלא אחוי דמא, דכי מטמאינא מטהר, מטהרנא מטמא, ואמר ר' זירא טיבעא דבבל גרמא לי יח' דלא חואי, ומה רבה דידע בטיבעא לא חוי ואנא אחוי, וחוו נמי דהני נשי לא ידעו תקון וסתות, חשו רבנן דלמא משלמא דם טמא לדם טהור וטבלן ואתי לידי כרת, דהא אפשר דם דחויא בשית יומא טהור, וליכא טמא אלא הך דחויא בשביעי בלחוד וצריך למשלם עליה שבעה יומי, וכיון דסבירא להו דם דכולהו שבעה דם טמא הוא, אמרי כבר שלימו לן שבעה וטבלן לאורתא ואתי לידי כרת, הלכך חשו רבנן ועבדו הרחקה לסלקי כל ספקי ואצריכו למיחב ו' נקיים על כל דם, והיינו דאמרינן וט' א"ר יהודה אמר שמואל חתקין רבי בסודותי כ' ראתה יום א' תשב ששה והוא כא', שנים חשב ששה והן כב' שלשה תשב ז' נקיים כג'. א"ר זירא בנות ישראל החמירו על עצמן אפי' רואות טפת דם כחדל יושבות עליה ז' נקיים. ואע"ג דבחאי תקנתא דרבי ליכא למיחש לאסור עברי רבנן הרחקה יחרה ונהיגו בנות ישראל כר' זירא כד. וה"ל עבדינן בימי טוהר דיולדת אע"ג דקיי"ל

נחל אשכול

גדה כתיב שחיי' ז' בנדתה ולא לריכס נקיים כזבה, עי' בגמ' דף ע"ב וע"ג. א חבל רחם צימי נדה חפי' ימים כרובס חין עולי' טומאת זיבה. ב אס רחם חיד ציוס שחמר ז' ימי נדה. ג דכ' בזבס ואסס כי חזוב זוב דמה ימים רבים בלא עת נדתה או כי תזוב על נדתה וזה ילפין חפי' חניס רואה ציוס רחשון חמר ימי נדה חלל ציוס ז' נמי ומחמלה בזיבס. ד יום ד' חמר נדה רחוי' לספירת נקיים שחם רחם ג' ימים רחשונים חמר נדה סרי חיל זבס ומחמלת לספור ציוס ד', ורחוי גס לזיבס, סככר סוכמו חפי' רחוסה חניס ציוס ח' חמר ימי נדה חלל ציוס ז' חמריסס חמלת זיבס חול, וחם חרלס יום ז' וג' ויום ד' נעסס זבס. ה רחם ח' ז' וג' חמר נדה סופרת חוד' עד עסרס ז' נקיים, וכיון שרלחיס לספירה רחויס גס לזיבס. ו אע"ג שחיוו בכלל ספירת ז"ל חם רחם חז"ג סלזו נסלמו ז"ל בעשירי. ז שחם רחם י' י"א י"ב חסס זבס. ח כל ימי זוב טומחחס כיומי נדתה חסיה טומחס חיא. ט גרסת סר"ן ובגמ' יליף וקרא כחסכב נדתה יסי' לה. י עי' כחזיבס ע"ב, סחמנת חס חמרס סנטסרס. יא גרסת סר"ן חמר חמר יסי', דסול"ל וספרס וחסרס. יב כדאמרינן דף ע"ב סרואס צ"ח יום וטבלס ציוס שחמרו (ומוז' סדין די צוקלת סמור) וחם סמסס קודס סילס סרי זס חרבות רעס, שחם חרלס חמ"ס חנטרק סלפניו חלין טבלחס טזילס. יג סס ע"ב ע"ב. יד ססול חסיעי דקאמור דקחסיב מחמלת נדה. טו צרי"ף גרס, טזלס לערב ומסחריא, ח"מ ליכא לחכוי מוסוי זה דרי"ף ס"ל כחוס' ס"ז ע"ב דחסרי טזילס ציומא חוסס חסס סמח חסמס, חלל עלס טיבס קמ"ל כיון דחסס סמח חרלס לכל סיוס סול ודלי חטבל צילס. טז חלין רחוי' זו רחויס לנרק עס יום סלחמרוי. ועי' דף ע"ב צרס"י דמ"מ חל חוכל לטכול עד יום י"ב ומע"מ חאריך. וחם נעסית זבס חוך י"ח יום דעת רוב ספוסקי' סלין חוררת לומי נדה עד סחספר ז"ל. חלין לסוכיס חומ"ס רבנו לסלן צסס רי"ף: יום י"ב סוי חמלת נדה, סחמוד סוי יום י"ב חמלת נדה, סכלן חיירי ססוי לה ככר ז"ל מ' זיבות חו סלל רחם כלל ציומי זיבס, חו רחם יום ח' חו סיס דדי לה צסמור יום ח'. יז דף כ'. יח טבע גופייס סל נשי צבל לא ידע. יט דף ס"ו. כ חקוס סלין צי חורס ולא ידעי לחמול פתח נדות חזיבות. כא סמח ציומי נדה סיל. כב סמח סרלחשון ציומי זבס וססוי חמלת נדה חו סמח סרלחשון דם טהור. כג וסוי ססס דקאמור נמי נקיים צעיק דלס רחם צסן, סריוח לחססח קמייחח דלמח ססחח ומחלין ימי נדה. כד טעס חמומחל לפעמיס רחם ז' ימיס וסחמרונו צין ססמסות (נדה נ"ג) סמוחך לליל ג' וסוי זבס וסיל סבורה ציוס רחם וסוי סמורת יום וחפי' לחמוחל דרבי לא חסב חלל ססס להכי ססוו חלמיס מחוחיס סלסולס חסב ז"ל חפי' על ט"ד כחדל, וטוד סנפעמיס חניול ט"ד כחדל חז"ל כיון חם רחם ע"ד ציוס ז' לספירת

ספר האשכול, הלכות נדה.

כרב א' מעין אחד הוא התורה טמא והתורה טהרה, כיון דאיכא יולדת בווב דצריכה ו' נקיים בימי טהר נמי עבדינן הרחקה יתרה נר' וירא וכל דם דחויא בימי טהר יתבה עליה ו' נקיים ובחר הכי טבלה ומשתריא לבעלה, ואע"ג דלא נפקי ימי טהר כיון דיתבא ו' נקיים ותו לא חויא שריא עכ"ל. ולא ברירא לן אי בעי למיטר שכל דם שרואה בימי טהר צריכה ו' נקיים דעליה נמי קאי חומרת ר' וירא ב' או בעי למיטר כיון דקיי"ל ביומי וטבילה תלי' ג' ואיכא למיטר אי יולדת בווב אף לאחר שספרה ו' נקיים אי לא טבלה ובה היא, וראיותיה כובה וצריכה לחזור ולטנות ו' נקיים ד, להכי קאמר למאי דחיישינן שילדה בווב לא אהני לה ו' דלודה או דימי טהר אי לא טבלה בתרייהו, דאי הדר חויא אפי' בימי טהר נמי יתבה עליה ו' נקיים וטבלה לצאת מידי טומאת זיבה דמעיקרא ואו שריא, מיהו אחרי שספרה וטבלה והדר חויא בימי טהר טהורה לבעלה כיון דכבר ישבה ו' נקיים וטבלה ה'. ומדברי רב אחא משבחה ובעל הלכות נראה דמותר לבעול על דם טהרה, וכך נמצא כתוב טרב סעדי' גאון ו. ברם שמעתי מהרב ר' יהודה ז' שהגאונים החריטו על דם טהר לנהוג בו אסור, וכן בתשובה לרב צדק גאון וכל בני ישיבה קיימו באסור. ושמענו במדינות סביבותינו עדיין בועלין על דם טהר ויש להן על מה לסמוך, אבל אנן באסור קיימינן. וחזו לן דחומרא דר' וירא לא על דם טמא לכך אלא על דם חמשה מיני דמים, אע"ג שטהור הוא בהאי שעתא דקא חזי ליה, שהרי דם בתולים נמי דם טהור ורבותינו ח' חזרו ונמנו שיהא בועל בעולת מצוה ופורש אפי' בלא הגיע זמנה לראות וראתה דם בתולים הטילו חומרת דם נדה מפני שחששו שתתלה ברם בתולים אם תראה אחר זמן שנתנו לה חכמים ט, והכי נמי בימי טהר לא ידעו למיחשב שפיר התחלתן וסופן ואחי תקלה ליגע באסור כרת, להכי מסתבר דחומרא דר' וירא על דם טהור נמי קאי. וכ' רב סעדי' י' כיון דנשו דידן כיוולדות בווב חשבינהו אם עברו ימי טומאת לידה לומר ולנקבה צריכות ו' נקיים בימי טהר, אלא שאם פסקה מלראות וספרה ו' נקיים בשבועים דנקבה או מקצתן בשבוע דוכר יא מהני לה למתרה דקיי"ל כרבא וב' דימי לידה שאינה רואה בהן עולין לה לספירת ו' נקיים והכין מסקנת הש"ס פ' בא סימן יג, כך כתב בחבור טומאה יד וכך פסק רב אחא משבחה ורבנו הננאל ובעל הלכות. ולא זו בלבד אלא אפי' אם ראתה ב"ד לנקבה אחרי שספרה ו' נקיים בשבוע ראשונה, אע"ג דלא מהני לה טבילה קודם שעברו י"ד ללידה ואיכא ראיית דם טמא מפסיק בין ספירת ו' נקיים לטבילה, אפ"ה עולין לה ו' נקיים לויבתה, מדאמרין פ' בנות כותים טו תא שמע יולדת בווב שספרה ולא טבלה וראתה הלכו בית שמאי לשטתן ובית הלל לשטתן, בשלמא לרב דאמר מעין א' הוא משום הכי מטמא בית הלל, כלומר שהמעין של ימי טהר הוא עצמו מעין הטמא אלא שע"י הימים והטבילה התיר רחמנא המעין, וקודם הטבילה הרם טמא, אלא ללוי דאמר שני מעינות הן אמאי מטמא, ומשני בשופעת מימי טומאה לימי טהרה, והא ספרה קתני וע"כ פסק הרם בימי לידה? ומשני הנא ביולדת נקבה בווב עסקינן דשבוע קמא פסקה וספרה ו' נקיים וקסבר ימי לידה שאינה רואה עולין לספירת ו' נקיים, שבוע בתרא לא פסקה ושופעת מתיכו לתוך שבוע ג' משום כן מטמא ב"ה דמטעין טמא אתא ואותו מעין התורה לא התירה אלא ביומי וטבילה. שמע מינה שאין ראית שבוע בתרא סותרת ספירת שבוע קמא דקאמר דעולין לה לספירת ו' נקיים אע"ג דראתה בשבוע ב' טו. וזבה דעלטא נמי שספרה ו' נקיים ולא טבלה ושוב חויא בימי נדה לא צריכה לפי דין התורה ו' נקיים שנית אלא טובלת לנדה ועולה נמי לטבולת זיבה. ולדידן שכל ראייה כויבה דנינן לה לא נפקא מידי שגם אראיה אחרונה צריכה ו' נקיים. מיהו נפקא מינה ביולדת שנודנית כויבה אי ישבה ו' נקיים בשבוע א' לנקבה והדר חויא בסוף ימי לידה, טובלת בט"ו וטהורה, דראית שבוע ב' לא מטמא מידי כויבה שכבר ישבה ו' נקיים, ואי משום יולדת, הרי דינה כנדה אפי' תראה כל הימים וחטבל בט"ו יצאה מכלל נדה יולדת, ואי משום חומרא דר' וירא תשב על הראי' שבשבוע ב' ו' נקיים שנית, חומרא זו לא שייך אלא במקום שאפשר שראיתה עושה זיבה, והכא אי אפשר, שכבר יצאה מויבה בשבוע א' יז. ואפילו ראתה ושופעת בשבוע ב' מתוך י"ד לאחר י"ד יום מותרת לטבול בט"ו דקיי"ל מעין א' הוא התורה טמא והתורה טהרה, מכ"ש שלא יסתרו ראיות דימי טהר יח. ברם היכא דנהגו חומרא דר' וירא לישב אפי' אדם טהור ו' נקיים פשיטא לן אם ראתה בשבוע ב' דצריכה לחזור

נחל אשכול

נקיים סותרת הכל ולריכה ז"ו מחדש. א דף י"א ו"ס. ב בפסוק לא קאי ר"ז אלא על דם טומא וקמ"ל דגם צמיפה אחת חייסין שרחתה צו ג' ימים. ג נדה ל"ס. ד לא כתוס' ל"ו ע"כ ד"ה שבוע ודלא כרמז"ס ס"ל שחם סיו לה ז"נ חף סנה טבלה שוב לא סתרה. ה וכך סביא צ"י קנ"ד צסס ר"מ לפרש דברי רי"ף, ואחרים חלקו שלדעת רי"ף כל רמי' בימי טהר מטמא. ו עתוס' ל"ו, שאלתוס' פ' תוריע ס"ו פ"ו וס"ג ס"ל נדה. ז בן ברזילי חלבגלוני. ח בעלי תנוד דקדמי לרב ושמואל נדה ס"ס ע"ב. ט מדבריו משמע קלח דוקא אם ראתה פורש (דלא כר"ח ס"ל אפי' לא ראתה פורש) וכן דעת ראב"ד כמ"ס סג"מיי פ"ה דל"ב ור"ס חלקו ע"י לקמן ס"ו ת"ו. י עתוס' ל"ו ע"ב. יא דבשבוע דזכר ח"ה למוות חנה וי"ו נקיים. יב נדה ל"ו. יג דף נ"ד. יד ל"ל צמבור טומאה וטהרה לרב סעדי' ע"י סג"מיי פ"ז דל"ב. טו דף ל"ו, ל"ב דם יולדת כיון שספרה סימוס אע"ג סלח טבלה חינו טמא מ'סת, ולצ"ס ציומי וטבילה חלה רחמנא. טז וכ"כ תוס' ובה דאמר דף ל"ס ע"ב אמרו לסס יולדת צווב חוכית שחם ספרה וטבלה וראתה לאחר ימי ספירה טוסרה, לא טבלה וראתה אחר ימי ספירה טומאה, אע"ג שדס טוסר כול, חין סכוונס טמאה ספחשס סותרת ז"ו ולריכה לספור מחדש, אלא סכדס טמא מן סתורס לצ"ס דציומי וטבילה חלי', וכ"כ צס"ט וכן ברמז"ס פ"ז דל"ב ספרה ז"ו ולא טבלה וחל"כ רחתה טובלת ומותרת לבעלה מיד שכל ימי טוסר חין רלויות לא לדה ולא לזיבה חבל עצמו של דס טמא ומטמא כדס נדה עד סתטבל. וכל מה סכתוב רבנו כלן ספרה ז"ו צבצוב ח' לידה, לאו דוקא דל"ה למומי ז' נקיים, דציוס סלידה רחתה, אלא ס"ק בצבצוב ח' ונלרוף ימים ומחלתה שבוע צ' ספרה ז"ו. יז וציומי לדה ח"ה סתעשס זבה סיהת כדלוי' ל"ו ע"ב וגם חניה נעשה צסס נדה כמ"ס לקמן ס"ו נט"ו. יח וכ"כ סרלצ"ן ס"י סכ"ג וסר"חס וסטור (ומ"ס צ"י כרמז"ן מולק חינו מוכרת כמ"ס צס"ט קנ"ד) וכן ברמז"ס פ"ז דל"ב ס"ה, והוסוף חף חס היא זבה וספרת וציומי לידה רחתה חניה סותרת ומ"ס חס כצר ספרה ז"ו צבצוב ח' וחל"כ רחתה דלא סתרה וכ"כ

ספר האשכול, הלכות נדה.

לחזור ולישב ו' נקיים, וכל שכן הוא, אם על דם טוהר יושבת על דם טמא טבעי א. אבל ספרה בשבוע א' ו' נקיים ובשבוע ב' לא ראתה טובלת בט"ו וטהורה אע"ג שהספירה בימי לידה, דקיי"לן ימי לידה שאין רואה בהן עולין לו' נקיים ב. ואף במקום שבועלין על דם טוהר בענין ו' נקיים צופין בהן כי היא התיפוק מחשש זיבה ג. ושמענו במדינה נהגו דטבלי אחר ו' לזכר ואחר י"ד לנקבה אע"ג דלא ספרו ו' נקיים ודייקו מהא דאדבריה רבא לשמואל מר ד ודרש קשתה שנים ולשלישי הפילה חשב ו' נקיים קסבר אין נפל מטהר קישויו ה ואי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם והו"ג ראויה לזיבה ואמר לי' רב פפא לרבא מאי ארי' קשתה שנים אפי' משהו בעלמא נמי דאמר ר' וירא בנות ישראל החמירו על עצמן אפי' רואות טפת דם כחרדל יושבות עליהן ו' נקיים, אמר לי' אמניא לך אנא אסורא ובה גמורה מדאורייתא ואת אמרת מנהגא היכא דאחמור אחמור היכא דלא אחמור לא אחמור. ומפרשי היכא דאחמור כגון בנדה אחמור וצריך ו' נקיים ו' ובולדת לא אחמור בכל מקום ואין צריך ו' נקיים מספק אלא בג' ראיות וכהניא דרבא. ואנן לא חווינן בי' טעמא, דודאי ר' וירא סתמא קאמר אכל דם שרואות יושבות ו' ואין חלוק בין בנדה בין בלידה. ומאי דאמר רבא היכא דאחמור אחמור, הכי פרושא: היכא דאחמור כגון יולדת רואה בשופי או הטפלת אפי' בקושי, דכהאי גוונא ראויה רא' ו' לצרוף זיבה, שאם ראתה בימי זיבה ב' ראיות וההיא רא' דלידה היא זבה, החמירו לישב על רא' ו' דלידה ו' נקיים, אבל היכא דלא אחמור כגון שילדה בקושי וראתה דם, שרא' ו' או אינה ראויה לצרוף זיבה אפי' ראתה שנים מלפניה, לא אחמור ארא' ו' לישב עליה ו' נקיים, ולהכי לא קשי' קושי' ד' פ אפי' משהו בעלמא אם ראתה בלידה חשב ו' נקיים, בסתם לידה דרואה בקושי לא אחמור. וכיון דאנן לא ידיענן שעור קושי דיוולדת, והיא גופא לפעמים תראה בשופי וסוברת בקושי, ודאי ראוי בוטן הוה להחמיר ולמבעיא לכל יולדת ו' נקיים כבשאר ראיות. ובתשובת הגאונים אחמר הכי: האשה שילדה בקושי ולא ראתה דם בשופי ושאלתם אי צריכה ו' נקיים? ידיעא להוי לכוון שנחלקו בדבר זה רבותינו. מר רב יעקב גאון ו"ל ו' אמר שאינה צריכה ו' נקיים ואייתי רביה ספ' בנות כותים ה זכך אמרו תלמידיו, אבל מר רב צדוק גאון ו"ל ט אמר שצריכה ו' נקיים ואמרו דבר זה בדורות הראשונים נהוג שהיו בנות ישראל מבחינות היטב בין קושי לשופי, אבל האידנא אין מבחינות ספק ברת הוא י לפיכך מחויבות לשמור ו' נקיים, ותו שר' וירא סתמא אמר בנות ישראל החמירו אפי' רואות טיפת דם כחרדל יושבות ו' נקיים, זמי יערב לבו לחלק בדבר ולומר בנדות החמירו בלידה לא החמירו, ואחם אם תאבו ושמעתם טוב הארץ תאכלו יא. ויש מי שאומר הא דאמר רבא לרב פפא היכא דאחמור אחמור שביטמו לא נתפשטה חומרא דר' וירא, וליחא דהא אמר רב פפא לרבא יב מכדי האידנא כולהו ספק זבות שוויהו רבנן. ועתה נבאר דין היוולדת.

היוולדת

נחל אשכול

וכ"כ רש"א בחס"א. א לא כב"ח ק"ד דס"ל אף לדין ח"ג ז"ג. ב דף ל"ו חו"ס. ג פ"י חס לא סי' לה ז"ג זימי לידה (וא' מן חלק שים להן) אינה יכולה לטורח אחר לידה מחשש יולדת צובז חלל ע"י ז"ג המתחילין זימי טוסר ולריכין להיות נקי מדם דח"ס אין עולים לספירה כדאי' דף ל"ה ט"ז אף דמעין א' וסתורס טסרתו, סי מילי זיוולדת גרידתא דסלימו לה יומי אבל יולדת צובז דבעי ספירה לא, ופרש"י אבל יולדת צובז דבעי ספורין כל זמן שלא ספרה ז"ג הוי דמה דס זיבה דמחד מעין אחא וסתורס לא טסרתו עד שחספר של' ואחר חספר אחר אחד לכיון (וללוי דאמר ב' מעינות סס יולדת צובז לפעמים ל"ג ז"ג סאס חפסק חסכו אחר שבועים לידה נסחס הטמא ונפתח הטור, ואס תמתין זימי טוסר ו' ימים וחטבל, אע"ג סרואס בכל יוס טסורס מוזכס שבועלין לה לנקיים דאין זה דס טמא, אבל למ"ד מעין א' חסורס לא טסרתו עד שחספר ז"ג וחטבל. ד דף ס"ו ובגמסחנו בגמ' חסר: מר. ה לשון גמ' אין קוסי לפליס וע' דף ל"ז ע"ג דבלידה ממש חמקס זימי זיבה טסורס מוזכס. ו סר"אס סי' כפשוטו ב' חנוקת סי' ד' זימי רבא לא פשטא חומרא דר"ז בכל מקום וקסס לי' האמר רבא ס"ו ע"א חבעוס להנסא לריכס ז"ג וכ' שאין הטעם מוסס חומרת ר"ז חלל חייסין בכל יוס מאלו ו' ימים סחרתס מ' חמוד ולהכי לריכס דיקס כל יוס. ומע"מ פ' חנוקת סי' ל"ו חמס דסס כ' זימי רבא ככר נחפסס חומרא דר"ז דר"פ אמר לרבא מכדי סאינדא כולסו ספק זבות? ונ"ל במקום רבא ודאי נחפסס אבל סר"אס סוכיס מסאי דסכא: היכא דלא אחמור לא אחמור, סלא פסס זימי רבא ככ"מ. ואי קשי' ח"כ מאי מוכיס סר"אס חסא דאמר רבא חבעוס להנסא ל"ג ז"ג היינו צדיקס בכל יוס, דלמא מ' חומרא דר"ז? ל"ק דרבא אמר סהוא דינא להכס פסוקס לא כחוסגא, דח"לס סול"ג בנות ישראל חבעוס נסגו ליסכ ז"ג, דסא מוזינא מאי דאמר סחס בצורחס דס לכס, לדינא קאמר ולא לחוסגא כססיא דדרס קסחס שניס ולסליס ספילס, חלא ודאי סהוא חבעוס להנסא לדינא קאמר אפי' במקום סלא נסגו חומרת ר"ז. ו סוא בן רב נעורנאי בסורס מי ד"א חר"ס, ואין זה מר יעקב סככר חזי רכנו נסיס בעל חפסח ססאל סאליח מרצ סרירח כוזכר בערוך ע' אביי, כי לא יכוסה צספרי' בשס גאון. ח מדס ל"ז ע"ג. ט בן מר רב חשו, וחזי רב נחשון גאון, מי חחלת מואס זיין אחר ד"א. ו היינו חס רחחס ג"י בשעת לידה דודאי אחר סילא ולר אין ראיחס עוסה זכס כדאי' ל"ז ע"ג. יא כל מה סכחוצ כאן חמולא בשני קנח ברבא ב"ן. לעג"ד סוקוליס ג"כ ידעו שאין לסמוך ב"ז"ס על בקושי ילדה. אך ס"ל כרמב"ם פ"ו ד"א ע"ג ס"ד: חל ג' לראיחס ציוס סילדה אפי' ראתה כל סיוס בשופי אין זה יולדת צובז ססרי יוס סילדה סמוך לקוסי ע"כ וכ' סמג"ד דין פסוט סאפי' ילדה בלא קוסי ועער אין לה אונס גדול מלידה וא"א בלא קוסי וכל דס סרואס בשעת לידה דס קוסי סיא, וכ"כ רש"א בח"ס ור"ן ורמב"ן בחדוסיס מדס ל"ז אפי' בל סדס בלא נער דס אונס סוא, ומאי דאמר רבא רחחס צ' בלא קוסי וספילס למ"ד ח"א לפ"ס בלא דס סיא זכס. גדולס, סהוא דוקא לפליס אחמר דאין קוסי לפליס. וכך סי' סברת רב יעקב גאון סרואס דס בלידה ח"א לנרף לזיבה, ואי מוסס נפליס לא סייח (וג"ס בזה ליכא חסס חלא חס קדמס ב' ראיות ב' ימים וזימי זיבה). אבל בס"ע סוכיס סחוס' מולקון סכחכו דף ל"ח ד"ה חזי דעתך, דבדיחא יס רואס חייכי בצן קיימא, וסס גאמר למ"ד ח"א לפ"ס בלידה זכס בלידה (לרמב"ם וסיעתו) חייכי בנפל דאין בי' קשו"ו וכן בחוס' ל"ז ד"ה רבא אמר, וכן סוא סטח רמב"ן וגאונים בס בלידה שייך שופי ועוסה זכס כסרלחס בשופי. יב ס"ז ע"ג.

ספר האשכול, הלכות נדה

לת. הולדת טמאה נדה אע"פ שלא ראתה דם דכתוב כימי נדה רוחה חטמא לזכר ו' ימים ולנקבה י"ד יום וזהו אף לטאן דאמר אפשר לפתיחת הקבר בלא דם א וצריכה ו' נקיים לטהרתה כמו שאמרנו דעכשיו כולתו יולדות בוב שוויהו רבנו, וכיון דקיי"לן ימי לידה שאינה רואה בהן עולין לה לו' נקיים, אם לא הפסיקה רא' בנייהם עולין לה אם ספרה ו' נקיים כימי לידה, ואם שלמו ו'נ בי"ד לנקבה גורת הכתוב הוא שעדיין טמאה עד סוף י"ד, וטבילתה קודם לכן לא מהני, שהרי התורה אמרה וטמאה שבועים נדתה ובנדתה כתיב ו' ימים תהא בנדתה ולא טהני שום טהרה, וטבילתה קודם וכן זה כאלו לא טבלה, ואם לא היו לה ו' נקיים בימי לידה חכמה ו'נ כימי טוהר שהם שלשה ושלשים לזכר המתחילים מיד אחר ו' טמאת לידה לזכר, וששה וששים יום לנקבה המתחילין מיד אחר י"ד טמאת לידה דנקבה. ואם לא ראתה בהן וטבלה טהורה לבעלה, ואם ראתה בהם ולא היו לה ו' נקיים רצופין פשיטא לן שאינן עולין לנקיים דיובה, דהא נקיים מרם טמא בעינן, אע"ג דהשתא כימי טוהר קיימא, מ"ט כל זמן שלא הי' לה נקיים מווכת דמה טמא דקיי"לן מעין אחר הוא התורה טמאתו והתורה טהרתו אחר ששלמו לה ו' הוכר וי"ד נקבה וטבלה, ואם היתה זבה קודם לידה, אחר שספרה ו'נ לזיבתה וטבלה, אבל קודם שעברו ימים הראויים וקודם שטבלה המעין טמא ולא מקרי דם טוהר כרכוכה מפ' בנות כותים ב' ולמנהגנו שאין אנו בועלין על דם טוהר אפי' אחר שספרה ו' נקיים בין כימי לידה בין כימי טוהר וראתה כימי טוהר צריכה לישוב ו' נקיים ככל דם דעלמא. ובמקום שבועלין על דם טוהר צריכין לפרוש ליל ט"א לזכר וליל פ"א לנקבה דאו נשלמו ימי טוהר לתחלת הלידה ג' כדאי' בערבי פסחים ד' היושבת על דם טוהר אסורה לשמש ובטה אמר רב עונה ה' שעד זמן זה שמשא אע"פ שראתה יש לחוש שגם ליל ט"א ופ"א לא החוש בדאי' התקינן שתפרש אע"פ שלא ראתה. ובעל הלכות פי' ו', ואין אנו רואין טעם, וכי כל הנשים וסתן ליל ט"א ופ"א הרי קיי"לן כרב ז', ועוד אדרבה דימי עוברת ומיניקותא אפי' הי' לה וסת קבוע אין צריכה לחוש דמסולקות ברמים ה' וגם לא שמענו מי שחשש לזה בגבולנו שאין בועלים ט' על דם טוהר י'. בדיני הטפלת הרבה חלוקין שאין אנו בקיאים בהן וצריך להחמיר בדבר. המפלת בתוך ארבעים יום להיוונה יא' אם אין שם דם אינה טמאה כלל טחמת לידה שאין גמר צורת הולד עד פ"א יום לתחלת העבור בין זכר ובין נקבה כדברי חכמים, ולמ"ד אי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם אפי' בנפל קטן שלא נגמר כלל יב' טמאה טבל מקום משום נדה. המפלת יג' דמות דגים והגבים שקצים ורמשים והמפלת דמות בהמה חיה ועוף בין טהורים בין טמאין וכל שאינו מצורת אדם אינו ולד, ואם גדול או עב הוא חוששת משום נדה אפי' לא ראתה דם, דכהאי גוונא ודאי אי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם. המפלת שפיר יד' מלא דם מלא מים מלא גוונים אין חוששת לולד, ואם הי' מרוקם שיש בו צורת אדם תשב לזכר ולנקבה לחומרא, דטמאה שבועים ואין לה ימי טוהר מן ואיזהו שפיר מרוקם מן אבא שאול אומר תהלת ברייתו של אדם כרשון וז' שתי עיניו כשתי טיפי זבוב, פי' עיני זבוב, מרחקות זה מזה, שני חוטמיו כשתי טיפי זבוב מקורבות זה לזה, פיו פתוח יח' כחוט השערה וחתוך ידיים ורגלים אין לו וגיותו כעדשה, ונקבה ניכרת כשעורה סדוקה לארבה, וכן המפלת חתיכה לבנה יט' שיש בו עצם תשב לזכר ולנקבה. ויש שחמיה ב' טהא דתני' כא' המפלת יד' החתוכה והגל החתוכה אמו טמאה לידה, שמע מינה דבעינן התוך אצבעות אבל חתיכה בעלמא אף שיש בו עצם לא. ומתרגי דלא בעינן החתוכה אלא לענין דמביאה קרבן ונאכל כב', אבל לענין טומאת לידה לא לכד חתיכה לידה שיש בו עצם אפי' שפיר מרוקם טמא ולא מצינו שהצריכו התוך אצבעות. ולא משמע כן מדמסיים גבי יד' החתוכה אין חוששין שמה מגוף אטום בא, משמע באין התוך אצבעות אמרינן מגוף אטום בא ואין אמו טמאה לידה כג', אבל בחתיכה לבנה שיש בו עצם ידעו חז"ל דלאו מגוף אטום בא. מיהו חתיכה אחרת אם אינה החתוכה אינה טמאה לידה דבהרי' קתני יד' החתוכה טמאה לידה. והנכון המפלת יד' שאינה

חתוכה

נחל אשכול

א וכו' רש"י דף כ"א ובריש פ' תרוע, ולמ"ד לא אפשר לפ"הק בלא דם הקשו חוס' כריחות יו"ד למס הולרכה חורה לכתוב זכר וטמאה ז' ? ולק"מ דאם ילד בימי זיבה אינה טמאה ז' מ' זיבה אלא מ' לידה וכדס טסור מציבס ע' דף ל"ו המקשה בימי זיבה טסורס ערמז"ס פ"ז דל"ב ס"ד ופ"י למאן דפליג אינסי טמאה מ' זיבה אלא יום א', ועוד אי חוסס רחיקה, אם יולדת חוך ימי טסר לנקבס טבילת אחר י"ד ונתעברס והפילס אחר מ' יום, ומחמת סדס טסורס כחזאלר חדק ל"ס — ל"ס וטמאה מ' לידה. ב' ל"ס ע"ב בסופו דפריך בטלמא לרב דאמר מעין א' חוסס סכי צעיא ז"ג, ופרס"י כרבו וכן רמז"ס פ"ז דל"ב ס"ו. ג' פי' ליל מ"א ופ"א לחשבון יום הלידה. ד' קי"ז. ה' ליל מ"א לזכר ופ"א לנקבה. ו' כיון דנפקא מימי טסורס לימי טומאה סויל לס כשעת וסת. ז' דאמר מעין אחד הויל ססורס טמאתו ובימי טסר ססורס טסורס וסז ססורס טמאתו, וא"כ לא נפחח ליל מ"א מעין סדס, אבל ללוי דאמר מעין סדס הויל סבא ממונו דס טסור ואחר מללח ימי טסור נסחס מעין טסור ונפחח סטמא. י' חוקס לומר דסוי ליל מ"א זמן וסת לטמא. ח' י"ל דס"ג ס"ל ודלוי בסאר נסיס ומעוברת ומיניקס ליכא למיחס לוסת סע"ס סרזב אם סרגיס ספרוס וליח לן למיחס ארגסס וללו אדעסס, דלויכא ס"ס סחל לא סרלס אף צסעת וסת דוסולקת צדמיס ואס סרלס סרגיס, אבל כאן לא סמכינן על סלוק דמיס לצד צסעת וסת כיון סאף אם סרגיס לא ספרוס דרגילס ע"ע לרלוח ולסחוס. ועי' ברלכ"ד ססביא ססגות אלו וסוסוף עליוסן. ט' דלפי' רבו אמרו סיפרס ליל מ"א חוסס דלמא טעי וסרלס וסחוסס כסר עסחסי בימי טסר, ולדין סאין דס טסור ליכא למיחס אבל לס"ג סטעס מחוסס וסת, א"כ גס צז"ס ס' ליחס. י' כאן כתוב בגליון סספר: סמענו סיס חקומות צנרפח סאין סספרות ז' נקיים עד אחר ימי לידה, ואחר טבילות וסחילוח לספור ז"י וטובלות סניח לטסר לצעלין עכ"ל. וכול דלעט כ"ח דס"ל דאין ימי לידה עולין לספירה ז"י וקודם טבילה כל סימיס אחר סלידה קרויים ימי לידה עד סטטבל דביומי וטבילה חל' כך צבג"מיי פ"ז דל"ב, מיהו יס חולקיס סאף לר"ח א"ל טבילה אחר לידה לספור ז"י עס"ט קל"ד. יא' נדה ל'. יב' עי' לקמן ס' מ' סביצא פלוגתא. יג' נדה כ"א. יד' עס כ"ד. טו וכו' סרמז"ס. טז נדה כ"ס ע"ב. יז' כמגז, סרגיס כלעט רסן וכן צחולין ס"ו, ווססנו מלססו, וסרמז"ס גרס סחלת צרייתו גופו כעדסס. יח' נדה כ"ב: מווסס ססדק. יט' דף כ"א. כ' רלכ"ד. בא דף כ"ח. כב וכן עס צגמ', דודלוי מולד גמור אסח. כג' כ"ג ע"ב. עי'

ספר האשכול, הלכות נדה.

חחובה, ידים מוכיחות שמנוף אטום בא, וכך ידעו חו"ל כמו שידעו שהתיבה לבנה שיש בו עצם אינו בא מנוף אטום, וכמו שידעו להם שסנדל שכרוך בו ולד גם הוא ולד ואין כרוך בו אינו ולד א. ומסיים בגמ' המפלת יד החובה ורגל החובה אין נותנין לה ימי טוהר דאימור הרחיקה לידתה ב, והכי נמי המפלת חתיכה לבנה שיש בה עצם אין נותנין לה ימי טוהר. יוצא דופן ג טהורה מטומאת לידה נדה וויבה. ואנן בעניותינו שאין בקיאיין בצורות הנפלים אפי' הפילה שפיר נותנין לה חומרת ימי טומאת נקבה י"ד יום אבל לא ימי טוהר כלל ד' כשמיאל דאמר לחוש חוששת, ימי טוהר לא יהבינן לה עד שישעיר, שיהא שערות בראשו ה. המפלת סנדל או שליה תשב לזכר ולנקבה ואין נותנין לה ימי טוהר ו, לא שהשליה ולד אלא שאין שליה בלא ולד ו, וכל שיש שליה בבית הבית טמא ה. וסנדל הוא חתיכה בשד כלשון של שור ט' והוא ולד ונפתחה צורתו ע"י ולד שעמו שדחקו י. ואם ילדה אשה ולד של קיימא יא' פדשו רבותינו קיימא שחי ממש יב' ואח"כ יצא השליה אין חוששין לולד אחר ותולין השלי' בולד זה עד כ"ג יום חוץ מיום לידת הולד' והיינו דאמר ר' יוסף עד כ"ד אמרת לן יג'. ויש מי שאומר שתולין עד ל"ג יום ולא חוי לן לאקולי כולי האי יד. ואם יצאה שליה אחר כ"ג חיישינן שמה נקבה ה' בחובה ונותנין לה ימי טומאת נקבה ואין לה ימי טוהר. יצאה שלי' קודם הולד אין תולין אותו בולד אפי' הוא בן קיימא ואומרין שלי' ולד אחר ונקבה ה' בה נטמוה ונותנין לה ימי טומאת נקבה ולא ימי טהר דנקבה ואם הפילה נפל ובא שלי' אחריו אפי' ביומו אין תולין בו ואמרינן שליה מולד אחר הוא ונותנין לה ימי טומאת נקבה כדמסקינן בהמפלת טו' אין תולין שליה אלא בדבר שהוא של קיימא וכ"כ ר' אחא משבחה ובעל הלכות טז' דתלינן בבן קיימא דאית ב' חיותא דאמרינן בוע לשליה ונפק אבל בנפל לא תלינן דאם איתא דהא שלי' דההוא נפל, בהד' הוה אחיא, אלא שליה דההוא נפל איתמח, והא שליה ולד הו' בה ואיתמח ובעיא למיתב ימי טומאה עכ"ל. ואם היתה שלי' קשורה בנפל זה יו' אפי' הנפל דמות בהמה חיה ועוף והוא זכר אין תולין שלי' בולד אחר יח' ואם אין קשורה בו חוששין לולד נקבה אע"ג שהנפל נראה זכר. המפלת

נחל אשכול

א ע"י צמורין. ב פרש"י דף כ"ח כבר ילא רוב ולד זמן מה קודם ועברו ימי טוהר. ג דף מ'. ד ר"ל אפי' במקום שבעולין על דם טוהר בולד מעליה. ה דף כ"ס. ו למס' החכר זכר כיון דאמר אין נותני' לה ימי טהר (ובכמה מקומות אמרינן נמי לנדס כמו דף ל' ע"א) ח"כ ויענין הכל אמרינן דף ל' ע"ב שחס' תרחס יוס' ל"ד ללידתה טמאה מסוס נדס, אך אפשר סהול חוץ ימי טהר חזר, לכך כי סדר חויל יוס' מ"ח אמרינן טמא מעיקרא צימיו טוהר הויא' וססתא' תהלת נדס או רח"י רחשונס דנדס וססתא' חמלת ימי זיבה ודי צמורת יוס, ולחומר' אמרינן חשב לנדס עד יוס' מ"ח וכן לענין נקבס עי"ס. ז דף כ"ו. ח מסוס חוסל סמח. ט כ"ס ע"ב. י ערמז"ס פ"י דח"ב ספ"י אין סנדל צא חלל עם ולד שכרוך בו מנחחו (כ"ז ע"א) לפיכך חס צא לבדו אינו ולד (וכ"כ רמב"ן בהלכות סתחיסס בעלמא הוא וחא' חיו צו עלס אין חוססת) ולפעמים חכס המעוברת על צטנפ ויעסס עוברת כסנדל ולא יסחר צו היכר פניס, לפיכך המפלת זכר וסנדל עמו חע"פ שאין היכר פניס לסנדל חשב לזכר ולנקבס סמא סנדל נקבס, וסחמירו לטמאו מסוס ולד חע"פ שאין לו צורת פניס חוסל וסיא' טמאה לידס חפמי ולד סעמו עכ"ל דלבריו פרוס אין סנדל צלל ולד, או סעמו ולד, או סהול ענמו ולד, ואס צלל לבדו חוסל ואין צו צורת פניס אין חמו טמאה לידס, חצל עם ולד אחר סחמירו חע"ג שאין לו צורת אדם חייסין לנקבס. ולדבריו מייסב דתן דף כ"ד וכ"ו המפלת סנדל או שליה חשב לזכר ולנקבס לא סהסליס ולד חלל שאין שליס צלל ולד חלל חמי נמי שאין סנדל שאין עמו ולד כבגמ' כ"ס ע"ב, חלל וחאי סיס גס סנדל לבדו, ופרוס אין סנדל צלל ולד בגמ' שאין לו דין סנדל לטמא צלל ולד, חצל אין סלי' צלל ולד דחמני' פרוסו לא נמנח צטבע שלי' צלל ולד לפיכך בסלי' לבדו טמאה. וחמסיס סהס"ע לא הויא' דין סנדל שכרוך בולד זכר סחוסין לנקבס. יא דף כ"ו. יב וכך פרוסו כל הרחשונס, חצל פרש"י סכיוולא צו מחקייס. יג בגמ' כ"ז: רבצ"ס חר"ו עד כ"ג וחמר ר' יוסף כ"ד חמרת לן וכדי שלא יסא סחירה פרס צ"י ר"יו חמר כ"ג חוץ מיוס סלידס ורצ יוסף עם יוס' סלידס חמר וכן פרמז"ס וכך כונת רבנו. יד סוכסס חס דסס חר"י מעסס סססתא' ולד חמר חברו ל"ג יוס, ח"ל ר' יוסף ל"ד חמרת לן, ויך. חמרמי מלחא סחוק זס צסני דברים, חלל וחאי חד טעמא אית לבו סר' יוסף מונס עמסס יוס' לידס. יז לא חלחתי לא' מן ספוסקיס חלל ברמז"ן ס' סל"ז. וטעמו ג"ל מדלחמרינן סס לח"ד יולדת לט' אין יולדת לח"י למקוטעין וכן צלל ס' קי"ו. חח"י רחיו סס"ט סקסס לחס לא חולין עד ל"ג דלידן דח"י למקוטעין סמעסס ס' צלל' וחסחמיט לי' סרמז"ן. וקוסי' זו מחרן דחוס' כ"ז ע"א ד"ס חלל סקסו חפי' לח"ד אין יולדת למקוטעין חוכס' לחוקמי דחמד נולד בחודס ס' זבן זי"ן סול וחימור חסחסי דסח' רבס חוסספחס ס"ל ינמות פ' חפי' לידס ל"ב חודס חומר חסחסי ומכסרינן לולד, וחרגו רוב חמורחין לא ס"ל כרבס חוסספחס, חצל חון קיי"לו חותי' ח"סע ס' ד'. ח"כ חוכס לחוקמי חד נולד לט' וחד ל"ח חודס וכדומה ולא לרכינן לחימור חוסין. ובפסטי' י"ל דח' נולד צח' וגמרו סערו ופרטיו צוס לכ"ע אמרינן צן ז' סול וחסחסי, ויס לספק צמה סחמרו עד כ"ג יוס ח' עד צכלל ונספט חרמז"ס סכ' חולין עד חמר כ"ג יוס, ופי' צ"י ספרוסו יוס' חמר כ"ג וסיינו יוס' כ"ד חולה צו דמ"ס ר"יו עד כ"ג יוס פרוסו לזכר מיוס סלידס דסח' ר' יוסף סמע עד כ"ד יוס, ומ"ס חרמז"ס עד חמר כ"ג דסינו סחולה צו חס צלל צכ"ד עם יוס' לידס. וססתא' חס פרוסו עד כ"ג וילל עד צכלל ומ"ס ר"י עד כ"ד ואין כ"ד צכלל, סוף סוף חפי' עם יוס' לידס אין לה חלל כ"ג, סק"ל לחס כ' פרמז"ס חפי' חמר כ"ג, חלל וחאי עד צכלל. וי' דרמז"ס דייק מדלח' חמרו עד יוס' כ"ג סחז אין עד צכלל, חצל חמרו עד כ"ג יוס, צודאי עד צכלל, וכן דעת בעל יוס' חרועס בר"ס ל' ע"ב. טז נדס כ"ו. טז סחלחות חזריע וס"ג סל' יולדת, ודעת רס"י וחוס' כלססנח קמח דרב גס צנפל חולין סלי' חוץ ג' ימיס חמר סהסילס ולא חמור אין חולין חלל כסהסילס צורת צהסס סיס ועוף, ודעת ר"ח סס דענת רבנו ולא כמע"מ. יז דף כ"ו. יח ואין נותנין לה מספק ימי טומאת נקבס דלחמרינן שליס דנפל חול'. ולדידן דאין בקיאיין

ספר האשכול, הלכות נדה.

טומטום ואנדרוניגוס א נותנין לה ימי טומאת נקבה ואין לה אלא ימי טוהר דוכר. ושליה ב שיצאה מקצתו ביום ראשון ומקצתו ביום שני מנין לה ימי טומאה מראשון מספק שמא רוב מחוי הולך ומיום זה תחלת הלידה. המפלת ג ואין ידוע מה הפילה אם לא הוחזקה עוברת תשב לזכר ולנקבה דאפשר שלא הפילה ולד כלל אלא דם יצא ממנו והוא נדה להכי תשב י"ד בטומאה ואין לה ימי טוהר ד. הוחזקה עוברת תשב לזכר ולנקבה דרוב נשים ולד מעליא יולדות ונותנין לה שבועים הנקבה אבל אין לה אלא ימי טוהר דוכר ה. ואי קשי' מדאמרין בפרקין ו המפלת יד חתוכה ורגל חתוכה אמו טמאה לידה ואין אומרין שמא מנוף אטום בא, רבה זר"ח דאמרי תרייהו אין נותנין לה ימי טוהר, מאי טעמא אימא הרחיקה לידתה ז מתיב רב יוסף המפלת ואין ידוע מה הפילה תשב לזכר ולנקבה, ואי ס"ר כל כי האי גוונא אימא הרחיקה לידתה וליתני נמי ולגדה, כלומר כדי שנדע שאין לה ימי טוהר? אמר אביי אי תנא ולגדה הו"א מביאה קרבן ואינו נאכל, דמספקא לן אי ולד הוא, קמ"ל דודאי ולד הוא ונאכל, מיהו אין לה ימי טוהר דאימא הרחיקה לידתה, אלמא בהחיא דמפלת ואין ידוע מה הפילה לית לה ימי טוהר? כד דייקנן שפיר לא קשי' דכי אקשי' ר' יוסף לרבה זר"ח ממחני' דמפלה אבתי לא ידע טעמא דמתני' והוי קשי' ל' פשיטא אם אינה יודעת מה הפילה שחשב לזכר ולנקבה לחומרא ומאי קמ"ל? ומסתבר ל' לאוקי מתני' שהפילה יד חתוכה וקמ"ל דמולד הוא, ודייק שפיר מדלא קחני ולגדה שמע מינה דיש לה ימי טוהר דלא כרבה זר"ח דחששו שמא הרחיקה לידתה, ולהאי סברא אביי מפרק היעולם למתני' נמי אין לה ימי טוהר דאימא הרחיקה לידתה, והא דלא חני לנדה דאי תנא לה הו"א דקרנן אינו נאכל קמ"ל דנאכל דודאי ולד הוא. אבל השתא דשמעינן הא דריב"ל אי הוחזקה עוברת והפילה לנדה אף שלא ידעה מה הפילה, מחזקינן ל' לולד מעליא דרוב נשים ולד של קיימא יולדות, מתני' כפשוטא המפלת ואין ידוע מה הפילה שנפל לנדה, כיון דהוחזקה עוברת אמרינן ולד גמור הוא ויש לה ימי טוהר דוכר ולא דמי ליד חתוכה דהתם אף שמולד קאתי ודאי רוב הולד יצא מקודם או יצא אח"כ כיון דריעותא לפנינו שהפילה מקצת מנוף שלם. אמרינן הרחיקה לידתה ולא ידיענן מאימתי נימני ימי טוהר, להכי לא יהבינן לה ח. הוציא עובר את ידו או את רגלו והחזירו ט אמו טמאה לידה מדרבנן וצריכה לישב שבועים משום נקבה, ואם ילדה אח"כ תשב מחדש כיוולדת, אבל מדאורייתא אינה טמאה לידה עד שיוציא רוב איבריו או עד שיוציא רוב ראשו

נחל אשכול

צדקות אפי' בלא שלי' מ' הדמה נותנין לה מספק ימי טומאת נחש כח"ס כצ"ח. א מה כ"ח. ב צ"ק י"א. ג מה כ"ט ד צנתי' ל' למה הזכר זכר בשלמא נדס הת"ל דאין לס ימי טוהר, אבל זכר הרי ימי טומאה מוצלעין צימי טומאת נקבה? לאשמועינן דחושש לחומרא ליומי טוהר דוכר כח"ס לעיל צאות ו'. ה וצכסי איירי רישא דמתניתין כ"ט המפלת ואינה יודע מה הפילה תשב לזכר ולנקבה, אפי' אינה יודעת אם ולד ה' כיון דהוחזקה עוברת כדאמר ריב"ל סס עברה צנכר והפילה, ואינה יודעת אם ולד הוא, מציאה קרבן ונאכל דר"ג ולד מעליא יולדות. ו כ"ח ע"א. ז אולי כבר כמה ימים עברו מציאה רוב ולד לאיברים ועברו ימי טוהר. ח וכך פרש בס"ט גס חוס' כ"ה ע"ב ד"ס המפלת סגל כ' המפלת יד חתוכה איכא למיחש דהראש או רוב הגוף כבר יצא להכי אין נוחנין ימי טוהר אבל בשלים שהולד נמוק צחוכו יש לה ימי טוהר, והיינו נמי כיון דלא חזינו ריעותא כביד מחוכה, ומ"ס: וע"ל דמה דלא חני בשלי' ולגדה אין להוכיח דם לה ימי טוהר, אפשר דאין לה ימי טוהר וסא דלא חני ולגדה, דאי חני סו"א דקרנן אינו נאכל חרוץ זה אינו להלכה כח"ס לחמו חו הירושלמי. והרמב"ם כדברי רבנו שכ' פ"י דא"צ ה"ט פרוש מתני' המפלת ואינו ידוע מה הפילה לא כאדיי דמייירי ביד חתוכה אלא כריב"ל ח"ל: הוחזקה עוברת וילדה ואינו ידוע מה ילדה שעברה צנכר והפילה, הרי זו צחזחה שהפילה ולד וחשב לזכר ולנקבה, לא הוחזקה עוברת והפילה ואין ידוע מה הרי זו ספק יולדת וחשב לזכר ולנקבה ולגדה. ואח"כ צ'. כל חקוס שנאמר לזכר ולנקבה יש לה ימי טוהר דוכר, וכ"מ שנאמר לו"ל ולגדה אין לה ימי טוהר כלל. ט"מ דס"ל אצ"י לא ידע הא דריב"ל לאוקמי מתני' שהפילה לנדה, או דאצ"י לרווחא דמלחא הסיב לדעת המחשק, אבל בצרייתא דדק כ"ח ע"א המפלה יד חתוכה ודאי אין ימי טוהר דאימא הרחיקה לידת רוב הגוף ואפשר שכבר יצא חמוטו הרוב או יצא בזמן אחר, חסו מ"ס הרמב"ם סס ה"ח: הפילה יד חתוכה וכו' חזקה מולד שלם, ומגטרפיו לרוב איבריו, כינתו שאין חנו יודעין אם כבר יצאו רוב איבריו או יצאו להבא והי' ס' חזי ילדה וא"א ליתן לה ימי טוהר, ולא הולך לפרש שטמאה לידה שכבר כ' הלכה ז' הוליא עובר ידו אפי' החזירה, חמו טמאה לידה (מדרבנן) ואין לה ימי טוהר עד שיצא רוב הולד, ומכ"ס בלא החזירה, ול"ק קוסי' ה"ה, וגבי עליה כ' הרמב"ם חשב לזכר ולנקבה ולא כתב לנדה, ט"מ דלא ס"ל כחרון צ' דחוס' (ומ"ס רבנו לעיל גבי שלי' אין ימי טוהר אפשר ליידין דמתמרינן) ורש"י במשנה כ"ט ע"ב המפלת וא"י מה הפילה פ"י כרמב"ם דנותנין ימי טוהר דוכר. מיהו כ' דק י"ח ע"א ל' יומין ביד חתוכה יש לה נמי ימי טוהר, וי' טעמו מדנקט ר"י עליה ויד חתוכה שעשו חכמים כדאי צמד לטנא, ט"מ דסוין מיהו, ובשלי' חנן לזכר ולנקבה ולא לנדה, ט"מ יש לה ימי טוהר. ומלאתי ראי' שמה שחרץ אצ"י האי דמפלת וא"י מה הפילה חל"ל דאין לה ימי טוהר דמיו צעלמא הוא, דצירושלמי פ"ג ה"ב: כל הן דתנינן חשב לזכר ולנקבה, י"ד טמאין וכ"ו טבורין, טעמינן מומרי זכר ומומרי נקבה, הא דאימא לבעלה, אבל לטהרות חשב לנקבה, והדר חני לה צירושלמי על משנתנו המפלת וא"י מה הפילה חשב לזכר ולנקבה: כל הן דתנינן חשב לו"ל וכו' ופרשו: מומרי זכר שאין לה אלא ח' ימי חלאת, ומומרי נקבה י"ד ימי טומאה, ולא נשאר אלא כ"ו ימי טוהר, חסו לצחוכה לבעלה אין לה ימי טוהר אלא כ"ו (ואלו ודאי נקבה ה"י לה עוד ח' דס טוהר לבעלה) אבל לטהרות חשב כנקבה, לחומרא ויבנן לה ס"ו ימי טוהר, דכל ימי טוהר חסורה בצדוהו וקדשים, יבמות ע"ה ודה ע"א ואסורה כל ס"ו ימים חס' שמה נקבה ילדה. וכרב מראה פנים כ': מ"ס לטהרות חשב כנקבה צ"ס צבלי לא פלקו פן, דסתמא קחני חשב לזכר משמע אף לטהרות ע"כ ובח"כ סגגה הוא, ומי סמאל דיו ורגליו צב"הולד לא יעלה ע"ד שטוהר לטהרות צחוק ס"ו הנקבה צחוקו שחמרו חשב לזכר ולנקבה ח' ספק, ולש"ס שלנו ה' די צחמרו חשב לו"ל ח' ספק, וממילא כל ס' שסתבך חסו אוליין לחומרא. ט דק כ"ס צנתי' לא חכר אלא ידו אבל רש"א כ' יש מתמרינן בכל איבריו.

ראשו וכמה רוב ראשו פרתו א. ואם יצא הולד מתוך אבר אבר בין שיצאו איבריו כסדר בין שיצאו מסורס אינו לידה עד שיצא רובו ב. ואם יצא ראשו כולו הרי זה כרובו, אבל כיון שנחתך בעיני כל הראש ג. ויש אומרים אף במחוקת הוי לידה אם יצא רוב הראש. הוציא רוב ראשו חוץ לפרוודר אמו טמאה לידה ד. כי ההוא דאתא לקמיה דרבא אמר ליה מהו למטהל בשבתא, אמר ליה שפיר דמי בתר דנפק אמר רבא ס"ד דההוא גברא לא ידע דשרי למטהל בשבתא, כלומר מילה בשמיני, אול בתריה, אמר ליה אימא לי גופא דעובדא היכי הוה, אמר ליה שמעית ולד דצויף אפניא דמעלי שבתא ה. ולא אחילד עד שבתא אמר ליה האי הוציא ראשו חוץ לפרוודר הוא והוי מילה שלא בוטנו ואין מחללין עליה שבת, דאלו לא הוציא ראשו חוץ לפרוודר לא הוי מצייץ דכמה דאיתיה בטעי אמה פיו סתום וטבורו פתוח ו. הלכך אם שומעת קול צוציאתא דולד וקרובה לילד טמאה נדה. האשה שילדה ז. ולדות הרבה כגון שילדה בתוך פ' לנקבה או שילדה תאומים ויצא השני איזה ימים אחר הראשון אינה טביאה אלא קרבן אחד דאחר אחרון מונה דתני' ואת תורת היולדת לזכר או לנקבה, מלמד שמביאה קרבן א' לולדות הרבה. יכול נמי על הלידה שלפני מלאת ועל לידה שלאחר מלאת, ת"ל ואת מעוטא. ומכאן עדיין לא שמענו דגם לענין טומאה וטהרה בתר אחרון אולינן אבל בספרא תניא . . ח. ואמרינן התם ט ששים יום וששת ימים תשב בדמי טהרה יכול בין רצופין כלומר שאין לידה אחרת טפסיק ביניהם ובין מפוודין שילדה אחרת טפסיקתן תלמוד לומר יום מה יום רצופין אף ששים וששת ימים רצופין י. ואחפרש בגמ' דההיא ברייתא כרבנן וכהלכתא דס"ל מן ולד שני מנינן והכי פרושא דדין ברייתא יכול שחמנה מפוודין כגון יולדת תאומים קרטייתא נקבה, וילדה זכר בתראה בעשרים לוימי דטהרה דנקבת יא דבעי למינקט להחוא זכר שבעה ימי טומאה דלידה, יכול כיון דאפסק טומאת לידה דזכר במיצעי ימי טהר דנקבה, שמונן לה ס"ו יום מפוודין, שנחתין לה אחר פ' יום ללידה ראשונה עוד ו' ימים לאשלומו ו' דטומאת זכר, ת"ל ששים יום וששת ימים, דרצופין נותני' לה ס"ו ימי טהר, זה אחר זה, ואם כלו כלו ואין לה תשלומין לאחר פ' יום. למדנו מזה כשמושכין ימי טהר מלידת הראשון טפי מימי טהר דשני, דמנינן ימי טהר טראשון דהני ס"ו ימי טהר אולי רצופין ולא אפשרה אלא הנך ו' ימי במיצעי דטומאת לידת זכר דלא יהיבנן לה תשלומין אחר פ' יום לראשון, אלא הנך ס"ו ימי טהר אית לה רצופין. ואם ילדה תאומים בתחלה זכר ולבסוף נקבה, פשיטא לרבנן דבתר שני מנינן בין לענין ימי טומאה בין לענין ימי טהרה ובין כלו ו' דלידה לזכר ובין לא כלו טמאה היא משעת לידת הנקבה י"ד יום ויש לה אח"כ ס"ו ימי טהר. ואם ילדה נקבה תחלה ואחר איזה ימים זכר, ודאי לא אמרינן בהא אחר שני אולינן, שיפסק טומאת נקבה כשתפסק טומאת זכר אחר וי"ן שלא מציינו שטומאה שניה תבטל הראשונה, אלא אמרינן טומאת ו' דזכר טובלעין בתוך של נקבה, וצריכה למלאת י"ד דנקבה, ושוב מנינן ימי טהר משם ואילך. והוא הדין אם ילדה ביום ו' לנדתה הרי היא בטומאת לידה ו' או י"ד יום כיון שאין נבלע זמן טומאת לידה בוטן טומאת נדה יב וה"ה אם יולדת תאומים ושהה אחד אחר חבירו משיצא הראשון טמאה לידה, יצא האחרון וספק אם זכר או נקבה נותני' לה ימי טומאת נקבה וימי טהרה מחשבין מן הראשון אם זכר לזכר אם נקבה לנקבה יג.

ל כתב רב אחא משבחה יד חמשה דמים טמאים באשה האדום והשחור וכקרבן כרכום וכמימי אדמה וכמוג ושלשה טהורים הירק וכמימי בשר צלי וכמימי תלתן, נקט הני תלתא דטהורין, לפי שיש בהן פלוגתא, ולא למעוטי טראה הלכך או ירק כעשב או כתכלת דהני טהורים לכולא עלמא והני חמשה ארבעה נינהו דילפינן מדכתיב תרי דמיה דמיה ד' מיני דמים טמאים

נחל אשכול

א כ"ח ע"א ולרמב"ם רוב פדמתו עש"ך י"ד ר"ם י"ד. ודע מ"ם רבנו מ"ס ח"ה טמאה לידה בטומאה חזר ח' חבל מ"מ טמאה מ"ס ח"ה משום נדה למאי דקיי"לן ח"ה לפתיחת הקבר צ"ד. ב לעיל אמר חפ"י סוילא חזר ח' וכחזירו טמאה לידה מדרכין חפ"ר דוקא צבן קיימא ודלח כש"ך ועס"ט. ג ס"ל סא דפליג ר"יו חשמואל ור"א, דס"ל אין הראש פוטר צנפלים, והוא חזר פוטר, דוקא כל הראש, מדלח נקט ר"יו לשון חתני' משילא רוב ראשו. וי"א דאין חלוק בראש צין צנפל סלס צין צמחיתך דו צרוב. עכ"פ לכ"ע יציאת כל הראש חפ"י צנפל מת צן ח' הוי לידה. עימ"ס בארוכה פ' בהמה המקסה וצ"ח קל"ד. ד נדה מ"ב. ה שמוע סולד לועק צמטיה צערב שבת. ו טעם זה כ' שאלחות פ' לך לך. ז כריחות ט' ע"ב. ח פ' חזירט: וילדה וטומאה שבעת ימים (ובנקבה נמי כ' חלד וטמאה) שחפ"ר ז' לולד האחרון, ודין הוא וטמאה צמת אינה סופרת ז' אלא לטומאה אחרונה, אף וטמאה צלדה לא חספר אלא לולד האחרון, או כלך לדרך זו מלינו צנדה אינה סופרת אלא לראי' ראשונה, אף וטמאה צולד נא חספר אלא לראשון וכו' ת"ל וילדה וטמאה ז' ימים, שחפ"ר ז' אחר אחרון. ט כריחות י"ד. י דב' שסיס יום ושבת ימים יום ראשון מיותר לדרוש מה יום רי"ף או כולו טבור או כולו טמא. יא לאו דוקא כ' אלא חפ"י צליר או טפי. וכל מה שכתב רבנו מכלן ואילך הכל לדין חורה דמתן לית לן ימי טהר. יב וכ"כ חוס' ימיס כריחות י"ד. אך מה שחסיסו: שאל הראש נדה ציוס ז' ללידה לא חמרינן דהוי כאלו ראש ציוס ז' לנדתה אלא סופרת ז' חרתי' וחילך, תמוס דקא קיי"לן כרב נדה ל"ו ע"ב חמנין ח' הוא החורה טמאתו וסחורה טהרתו וצופעת יום ז' או ציוס י"ד לנקבה וצננה נמי טבורס וכ"כ חוס' בעלמס רי"ס ל"ו ע"ב ראש ציוס ז' לזכר וי"ד לנקבה ציסחלית טטומאת לידה עליה לא הוי חחלת נדה וכ"כ ר"ן ורמב"ן ודבר מ"ב יולדת טהרה לטובל צרס"י וחוס' ועס"ט קל"ד סוס דין פשוט וכ"כ הטור לפי דין הגמ' שופעת מחוך ז' לחסר ז' וטבנה טבורס וכ"כ סר"ח פ' צנות כותיס ס' ב' דרלויס צימי לידה חונה גורמת לה לא נדה ולא זיבה. ודחק גדון לומר חוס' כ"כ לפי מותרתו דאין צועלין על דם טהר, דא"כ סול"ל חדוס יותר חפ"י ראש צימי טהר לריכס לישב, וכו' שכתבו דלא הוי כאלו ראש צו' לנדתה ופי נמי הוי כאלו ראש ציוס ז' לדין נמי לריכס לישב ז"ל. יג משמע חס הראשון זכר וספי שילא חיה ימים חמרי זכר או נקבה אין וחשבין ימי טהר דזכר חלל מרשכון וכ"כ סרסב"א. וקסה למס לא מחשבין ימי טהר דזכר מן ספי שחמסכו לסין מן סרשכון כיון דולד מעליה הוא חלל שחון יכר חס זכר או נקבה, וממ"י יס לו ימי טהר דזכר? אבל הטור כתב ספסי חיו וכר חס ולד הוא ואס זכר או נקבה לספי שחון חלל. יד פ' חמרי מות וצננה נדה י"טו.

ספר האשכול הלכות נדה.

טמאים ושחור אין טיין בפני עצמו דשחור אדום הוא אלא שלקה והגאון ר' יצחק ז"ל לא הוזיר בהלכותיו לרמים טהורים אלא פלוגתיהו דבית שמאי ובית הלל בטימי בשר צלי ותלתין ולא נקט ירוק שבטראה ירק ליכא פלוגתא בטסקא א ומדלא פרש שלח"ק דמתניתין תולין בטימי בשר צלי ובטימי תלתין ב אלמא כבית הלל ס"ל ולא תילין. ויש מחבורתנו אומדין בטימי בשר צלי ובטימי תלתין קי"ל. כח"ק וכסתם מתני' דתולין ג' וליכא למימר דהוי סתם ואח"כ מחלוקת ואין הלכה כסתם שאין סתם זה אחד מן המחלוקת אלא דעת שלישיה וג' מחלוקות יש ד' ובעונותינו טחו עינינו מראות להבחין בין דם לרם, לפיכך אנו מטמאין כל הנטשה למראה אדום ושחור ואין מטמאין אלא לבן וטימי ירק. ומדין הגמרא רואין דם בלילה לאור הנר ד' הרבי בדק בלילה וביום בודק אפי' ביום המעונן בין העמודים אע"ג שאין מאיר כ"כ יכמו תחת הרקיע ואם בודק בחמה עושה צל בידו והא דאמר בסגלה ד' וכי רואין דם בלילה ההוא באור הכוכבים אחרת ד' ואנן השבו עינינו מראות ולא נהוג לראות דם בלילה. יש מי שאומר הא דאמר רבא ההוא דם המוד הוא כלומר טהור הוא ח' ולא נהיר האי פרושא שהרי רבא אמר ט' תבעו להנשא ונתפייסה צריכה לישב ד' נקיים חיישינן שמא מתמת חמוד ראתה וזאי דם חמוד טהור מאי הוי אלא וראי הא דאמר רבא דם חמוד הוא לאו לטהרו אלא להראות בקיאותו י' נאמנת אשה לומר כזה ראיתי ואבדתי וא' כיון דליתא קמן ואין בידינו לכרך התורה המינתה דכ' וספרה לה לעצמה יב' אבל אם אמרה כזה טהר לי פלוני לא נפשט בגמרא אי יכול חכם לסמוך עלה אם הדין אינו ברור לרדי' דהרי דם לפניך ואין איה רואה סימן מבורר לטהרו, ומכ"ש שאין נאמנת אם אומרת חכם זה התייר לי והחכם מכחוש כדמשמע החכם יג' משמשתו נדה תצא בלא כתובה כגון שאמרה פלוני חכם טהר לי הכתם ואשתכח שיקרא טיהו אין רא' גמורה שאין נאמנת נגד החכם, דאפשר דמירי החם שיש עדים בדבר שהחכם טמא, אבל מ"ט מסתבר שהחכם נאמן. וכיון שהתורה המינתה על נדה, הלכך אמרה לבעלה טמאה אני ואח"כ אמרה טהורה אני, אינה נאמנת, אבל נתנה יד אמתלא למה אמרה טמאה אני, נאמנת, כההוא דאי' בירושלמי טו' שמואל בעא לאודוקי לאתתיה אמרה ליה טמאה אני ולמחר אמרה טהורה אני אמר לה אמתלא טמאה יומא דין טהורה, אמרה ליה אמתלא לא הוית בי חילא טו' כי היא שעתא, אחא שאל לרב אמר ליה אם נתנה אמתלא לדבריה נאמנת, ואפ"ה שמואל לא עבד עובדא בנפשי' יו' אבל הוחוקה נדה בשכונותיה

נגון

נחל אשכול

א ודאי ליכא פלוגתא דעקביא מטמא ומכמיס מטמאין, ועוד דפר"ך בגמ' דח"ק דמנה ס' דמיס טמאים ולא ירק טייו מכמיס ולמה הדר חני ומכמיס מטמאין, ומסי לתלות ליכא זיניסו לח"ק מספקי לי' אי ירק טמא וג' מחלוקת בדבר? וז' כונת רבנו דבעדות פ"ה נשיית פלוגתא בין עקביא לרבין ומסיק החם דעקביא חזר בו דבשעת מיתחו אמר לבנו חזור כך בד' דברים שהייתי אומר ומד מנייכו דם ירק וזדלתי לגבי חכמים דמטמאי חזר בו דלא נשיית החם בפלוגתא אלא עקביא מטמא ומכמיס מטמאין וכ"כ סר"ן והסתחא ליכא מאן דמטמא, ומה דאמרין בגמ' לח"ק תולין טייו קודם שחזר בו עקביא ח"ק מוספק הלכה כמי, והסתחא דמזר לכ"ע ירק אינו מטמא ואין בו פלוגתא. ב' כדאי' י"ט ע"ב. ג' דעת רמב"ן. ד' דעת הר"אש מוספק לטמא דפשיטא לי' במימי בשר ללי ותלתין הלכה כב"ה וזירק מספק בתמלה אי תולין ח"ק ומסייס נראה דהלכה כמכמיס דמטמאין, כי היכי דהלכה כב"ה במימי בשר ללי ולא ח"ק דאמר תולין, ס"ה דס' ירק, אמרין נמי אין הלכה כח"ק. וז"ב נזאי חולמא האי מהאי, אי פשיטא לי' דהלכה כב"ה במימי בשר ללי ולא ח"ק, למה לא פשיטא לי' נמי דהלכה כמכמיס, ולא דרש יוחר מוסתבר שהלכה כמכמיס כיון דעקביא חזר בו? וז' סבין כר"ן דמ"ס בגמ' י"ט ע"ב ר' יוסי טייו ח"ק פרושו ר' יוסי טייו חכמים דמתני' דפליגי לעקביא ומסיב על ר"מ, ולפ"ז הוי ר' יוסי ימיד נגד ח"ק, וסתם ח"ק רביס, ולא ברירא לי' שכלכה כמכמיס סהן ר' יוסי, אבל במימי בשר ללי ב"ה מטמאין ורביס ויטו הלכה כמותס ולא ח"ק דאמר תולין, וכיון שבמימי בשר ללי הטטה לאדום מטמאין ח"כ כ"ס זירק דטמור לב"ה שאין נוטה כלל לאדמומית כך כונת הר"אש ומע"מ מפרס מוס דח"ק עדיף ומכמיס כדאי' ס"פ מקום שנהגו ער"אש סס ס' ח' לכך מוספק הר"אש בריס דבריו, וליתא שהר"אש בב"מ פ"ז כ' דמכמיס עדיפי מח"ק כאשר כבר הסיג עליו ומג"א ח"כ ס' קפ"ח, ומה שכתב מג"א ליכא סתירה הר"אש מב"מ להסוה דפסחים כבר סחר ביד ומלאכי ס' חר"ס ח"א, ולא נשאר לנו ישוב אלא כדאמרן דסתם מכמיס עדיפי מח"ק אבל בגמ' חכמים טייו ר' יוסי וכה"ג בפסחים חכמים טייו רבי יוסה. והתוס' י"ט ע"ב ד"ה לית לי' חרצט, פרושו ונפיק החמישי מקרא אחרונה, וקס' למה פרושו כן בעקביא ולא הקדמו פרוסס על חרולא דס"ס ב"ה לית ליה. וז' דלכ"ס י"ל לית ליה דמיה דמיה דמטמא מימי בשר ללי ותלתין כיון שנטה לאדום, אבל ירוק שאין בו סוס מראה נוטה לאדום מטמא, אבל עקביא דמטמא ירוק נפיק מקרא אחרונה ולאו דוקא אחרונה אלא מדכתיב ויהי גלתה את מקור דמיה את לרבות ירק, וער"אש בכורות ו', אבל לב"ה ליכא למימר הכי דמ"ל לרבות טייו אלא ודאי ב"ה ל"ל מנין ד' מדמיה דמיה. ה' כ' ע"ב. ו' דף י"ד. ז' עי' חדושי נדה לרשב"ן. ח' כ' ע"ב והסיח כלומר סתם פרוס ר"ן הוה. ט' דף ס"ו. י' וכ"כ רשב"א, מוסר ל' סר"ן סובר דמוסאין בתבעוס להנשא עם חמוד ילא גס דס נדה שעכ"פ נפתח המקור, אבל בקי ורואה שאין כאן אלא דם חמוד ויכל לטמא. וקנת ראי' דודאי מנינו רואה וז' חמוד חסמים כמ"ס רמב"ם דמטעס זה גריכות לרדי' כל הנשים בדיקא לאחר חסמים ולדין עכ"פ לטהרות וכ"כ תוס' י"ו ע"ב בעל נפש לא יבעל ויטמא. והסתחא קסא נזאי מהני דיקת שפוסרת גרואה דס מ"ה, נדה ס"ו, אף חס לא נזנא על שפוסרת לליכא חמוד אבל בתשמיס רואה וז' חמוד, וליכא למימר דדיקה לא מהני אלא בזמנא דס על ידי שפוסרת דמיונא מהיכא אחי דמיה, דהא הפוסקים סתירו אפי' לא נזנא כלל לא בראש ולא בזידי שפוסרת? אך לטמא סר"ן יומא דאי מייסין סתתה וז' חמוד דס טמור, ואי מוסס ספק סתם ע"י חמוד ילא גס דס נדה ליה יש ס"ס, ספק דמנא מן הלדיס דא' וז' מן המקור דמנא חינו אלא דס חמוד וכו' ס"ס חמוד דלדידיס דס עלמנו טמור ואי מן המקור עכ"פ דס טמא דמקור חמומו טמא כמ"ס בגמ' י"ו ע"ב. יב' כתיבות ע"ב. יג' כתיבות ע"ב. יד' סס כ"ב ע"ב. טו' פ"ב כתיבות פ"ה. טז' לא יתחב בראש לפסול השמיים. יז' מנדה חסידות וקמ"ל הממיר וקרא חסיד

וכן

ספר האשכול והלכות נדה

כגון שלבשה בגדי נדה ואין דבור מוציא מידי מעשה, והיינו טעמא דלוקה עלי' למסתמא דם נדות האתה ב' אבל אמרה ולא מעשה שלבשה בגדי נדה ואין דבור מוציא מידי מעשה, והיינו טעמא דלוקה עלי' למסתמא דם נדות האתה ב' אבל אמרה ולא עשתה מעשה פשיטא דאתי דבור ומבטל דבור דומי' דפה שאסר הוא הפה שהתיר, והוא שנתנה אמטלא יפה לדבור הראשון וכך כ' בעל הלכות אם הוחוקה נדה אינה נאמנת באמטלא, אבל ר' אחא משבחא כתב ג' אף אי לבשה בגדי נדה והוחוקה לכך בשכונותיה אם נתנה אמטלא נאמנת ולמד מהא דאמרינן אמרה טמאה ואח"כ אמרה טהורה אם נתנה אמטלא לדבריה נאמנת, והוא הדין כשלבשה בגדי נדה ונתנה אמטלא. ולא מצאתי לו חכר בדון זה ד' גם ההוא עובדא דאיתיה רב אחא ראי' וז"ל: רב איקלע לבי שמואל שדר שמואל כסא דברכתא לדביההו ולא קבילה, דכי הוית יתבא נדה הוה מדועה ליה בכסא דברכתא, דאמר ומשגרו לאנשי ביתיה במתנה ה' כי היכי דנהו ליה שלטא, וכי שתיא אחי לדיי הרגל עברה, והדר אמרה ליה טהורה אני, אלא אחותך היא דאקלעת לגבאי ואמינא אי שתינא קמה אמרה הוא לא קא עבדו לי יקרא, אמרנא אשרנא לך כי היכי דתשתייה איהי, ובעא שמואל מרב ואמר רב נאמנת ע"כ. ואנן לא אשכחנא עובדא הדין לא בירושלמי ולא בבבלי ולא במדרש.

ב. כתב רב אחא ו' אשה שהפילה הוה ארבעים יום לעוברא לא נגמר צורת הולד ואינה חוששת לולד ואבעיה ליה מי אמרינן אע"ג דלא גמר צורתה דולד כיון דהפילה אי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם, או הלמא הגי מלי היכא דנגמר צורת וולד דמפתח טפי, אבל עד יום ט' דאכתי לא נגמר צורתיה לאו פתיחת הקבר הוא, ואי הוית דם חוששת לנדה, ואי לא לא, ודאי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם לא אמרינן? אפשר מהא דתנן רבנן ו' נולדת שוחטין וזורקין עליה יום ט' לזכר ופ' לנקבה ח' וקשי' לן יום ט' לזכר ופ' לנקבה, אימור אמרינן שוחטין וזורקין על טבול יום ומתוסר כפרה דחוי למיכל פיסחא בערב, הכא אימתי מתיא מפרה למחר, לאורתא לאו בת מיכל פיסחא היא? ומקמינן לה יום ט' לזכר לזיכרת וזכר ויום ט' לנקבה לזיכרת נקבה ומנר ר' ישמעאל ט' ואמרינן האי למאי? מאי דמיא אי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם והוית נדה ודאית, קמ"ל נא דהיכא אמרינן אי אפשר לפ' הק' בלא דם היכא דגמר צורתיה דולד דמפתח טפי, אבל הכא ביון דלא גמר צורתיה הולד לא מפתח טפי ואפשר לפ' הק' בלא דם וכן הלכתא עכ"ל יב, אלמא דלא ס"ל כר' יהודה דמתניתין יג, אלא כרבנן דאמרי' המפלת חתיכה אם יש עמה דם טמאה אבל אין עמה דם טהורה. וראינו מי שכתב דסותר רב אחא דברי' עצמו דגבי אין קושי' לנפלים, כתב ר' אי חות חרי יומי והפילה לשלישי אמרינן אי אפשר לפ' חק בלא דם ותוול לה חלמא בויבה דאדבריה רבא לרב שמואל מר מזו ודרש קישתה שנים ולשלישי הפילה תשב ו' נקיים, קסבר אין קושי' לנפלים ואי אפשר לפ' הק' בלא דם, ואמר רב, פפא לרבא ל"ל ב' ימים והא אמר ר' יודא בנות ישראל אפי' על טפת דם כחרדל יושבות ו' נקיים, אמר ליה אנא אמנא לך אסורא ואת אמרת לי מנהגא עכ"ל, אלמא ס"ל הוא גופא דרבא מצד הדין קים ליה דאי אפשר לפ' הק' בלא דם אפי' בגפול? ולא קושי' היא דרבא הוא דאמר ולשלישי הפילה תשב ו' נקיים משום דא"א שיצא הנפל בלא דם, בגפול שנגמר צורתו מיורי דעב קצת אבל לא נגמרה צורתו כגון תוך ט' יום ועדיין דק מאד אפשר בלא דם. הדע שיש לחלק כהאי גוונא דהא ר' יהודה דאמר במתני' המפלת חתיכה טמאה אפי' אין עמה דם משום דס"ל א"א לפ' הק' בלא דם ע"כ מודה. . . מזו והכי נמי יש לחלק לרבא בחתיכה קטנה ודוגמתו נפל שלא נגמר צורתו אפשר שיצא פלא דם, ובחתיכה גדולה וכן בנגמר צורת נפל אמרינן אי אפשר בלא דם, והכי נמי מתוך רבא גופא היא בריותא. . . יו אלמא בחתיכה קטנה ס"ל לרבא אפשר שתצא בלא דם, וכן נראה מהא דאבעי מיני' ר' ירמ' מר' זירא. . . יח ויש מן הראשונים שאמרו הא דאמר ר' יוחנן בדם אגור בתוך החתיכה טמאה לא קיי"לן כותי' דהא מסקינן יט רבא אמר דכולא עלמא ס"ל אין דרכה של אשה לראות דם בחתיכה. ופפני שיש פרושים הרבה בשמעתין אכתוב המחוור בעניות דעתין הא דאמר אביי בשפופרת כ' ודאי נאיד מרן אוקיפתא דתיקה דמקשן דפ"ל דפליגי בפילי פלוני,

בחל אשכול

וכן ברמ"א קפ"ה. א כתובות ע"ב. ב שאין לחלות בנזס סכוא דרבנן דרוב נשים אין רואות בתמוס. חיוסו מליני לוקה ח' דרבנן ופרוסו מרדות עמוס' סנהדרין פ"ט וכתובות סוף דף מ"ה לוקה מרבנן. ג שאלות אחרות מוח. ד לקט גסון משנס ספ"ב דערובין, אבל אנו מולאו לו חצר וטור קפ"ה. ה ברכות כ"א ע"ב. ו פ' תרומה, ומס דף ל'. ז כריכות ו"ד. ח קס"ד ביום אחרון לימי טהרה. ט דאמר נדה ל' קודם מ"א נזכר ופ"א לנקבה. לא נגמרו זרמין ואלו וולד הוא לטמא חמו. י ז"ל לחאי חיטריכא ליה וסא חמרה אין חוססת לולד ח"כ טהורה הוה ופסוטא דשוחטין עלי? יא טעם זה אינו צוסימנו בגמרא חלל סחלחות מפרס ומעמו כ"כ בשאלת טלוס, ו' טעמו שאס כן בגמ' לא הו' ר"ש חולק עליו ר"פ המפלת וסבר אפי' לא נגמר לורת ולד נדה הוה דחלפ"ה סק צ"ד. אבל במדוסי רמב"ן ורשב"א גרמי צדדי' בכריכות סיכי דלא נגמר חמריקן אפשר בלא דם וכך פסקו רשב"א ור"א ד' חולק ובס"ע כר"א ד'. יב ראי' סחלחות הוה דרב אפי' חליבא דרבא מחרן כן (דעיקר הקושי' הו' נרבא דס"ל מחוסר כפרה רוב כוז דמי וחוסר צדקוסי) ח"כ מוכח אף דרבא חמר נדה ס"ו אי אפשר לפ' סק בלא דם מודה בלא נגמר לורת ולד דאפשר. ומטעם זה מביא ראי' מוכחות ולא מודה ל"ח דמוסיס וס"ס קמ"ל דאפשר לפ' סק בלא דם. יג דף כ"א. יד פ' תרומה. טו נדה ס"ו. טז ז"ל בדברים קטנים אפשר שיצאו ממקור בלא דם כדמוכח מדף כ"ב ע"א דר' יוסה לא פליג צרואה קליפות וכו' דאפשר בלא דם ועי"ם בתוס'. יז דף כ"ב ע"ב דפליגי רבין ור' אליעזר, דפ"ע אין דרכה של אשה לראות בחתיכה להכי טהורה חסום מדי, ומוכח דס"ל דאפשר לפ' סק צ"ד, דח"כ מוכח מוכיח שאין דרכה לראות דם בחתיכה, ול מהכא חתיכה הרי טמאה חסום דם שיצא עמה. . . וער"ש סחלחת עלמנו שרבא מפרס כן וסא ל"ל כותיבו. יח ז"ל סרווא דם צפופרת חוהו (בדף כ"א ע"ב). ומסיב בצפרה חמר כחמונה ולא משפופרת ופריך מסא דאמר ר' יוחנן משום רשב"י המפלת חתיכה קורעא חס' יש בה דם אגור טמאה, ומסיק טעמא דרכה של אשה לראות דם בחתיכה, חלמא חי' לחו דם אגור בחתיכה טהורה דאמרינן אפשר לפסקב"ד. ומוכח מזה דאמוראי' בחראי ס"ל בחתיכה קטנה אפשר, וכי חתיכה למדק מפלוגתא דר"א ומכמים שס. וט דף כ"ב. כ ז"ל פ"ע לא פליגי דטהורה כי פליגי בחתיכה מר סבר דרכה של אשה לראות דם

ספר האשכול, הלכות נדה.

פי' שהדם בבקעים של חתיכה ונוגע בבשרה, ולא אדכר מדי בברייתא, אלא ודאי נמי בחתיכה דעלמא דשיעא והדם בתוכו פליגי, והכי קאמר אב"י, רבי אליעזר סבר דרכה של אשה לראות דם בחתיכה וכל דם חתיכה כדם נדה דנינן ליה, מיהו רחמנא מעט דלא ליטמא דחתיב בבשרה ולא בשופרה ולא בחתיכה, ומטעם חציצה קאחינן עליה, ולהכי כל שאינו נוגע הדם בבשרה טהורה, ויש בזה קולא וחומרא, קולא אפי' דם אגור בתוך החתיכה שודאי אינו דם חתיכה אלא דם נדה, שהחתיכה ככלי וכצלוחית המחוקקת הדם מ"ט טהורה לר' אליעזר, כיון שאין נוגע בבשרה, מיהו דם חתיכה דפלי פלוני אף שנראה כדם חתיכה מכל מקום טמאה, שהרי נוגע בבשרה ודרכה של אשה לראות דם בחתיכה וזו החומרא. והכמים ס"ל אין דרכה של אשה לראות דם בחתיכה, כלומר דם חתיכה זו ולא דם נדה כדייקנן בלישנא דברייתא והכמים אומרין אין זה דם נדה אלא דם חתיכה כלומר מה שאמרה תורה בבשרה דמיני' טמעטינן דם בשופרה, שפופרת איצטרך קרא למעט, כיון דההוא דם דנפיק מטקור ע"י שפופרת ודאי דם נדה הוא, אבל דם שבא עם החתיכה אפי' פילי פלוני ונוגע בבשרה לא איצטרך קרא למעט שאין זה דם נדה אלא דם חתיכה, והכי נמי איח' לחכמים צד חומרא, אי הוינן בתוך החתיכה דם אגור שנראה שחתיכה ככלי המחוקק הדם טמאה ודאי דזה דם נדה כר' יוחנן, דליכא למעוטי מבשרה ולא בשופרה, דשאני שפופרת דאינה מינו וחוצץ, אבל בשר מין בטינו הוא ואינו חוצץ א, וכיון דההוא דם לאו דם חתיכה אלא דם נדה ליכא לטהרה משום חציצה דאינו חוצץ. ובהכי סלקא שמעתא שפיר דבין לאב"י ובין לרבא הלכה כמ"ד אין דרכה של אשה לראות דם בחתיכה, וכל דם חתיכה בין דשיעא בין פילי פלוני טהור, אבל דם אגור בתוך החתיכה דם נדה הוא כר' יוחנן, ומכל שכן אם מוציאה דם בידה דטמאה דמין בטינו אינו חוצץ והאי דם מן המקור ב. ודם נדה בין לח בין יבש טמאה ג. והמפלת כמין קליפה כמין שיערה כמין יבחושינן אדומין ואדומין אכולי ד. תמיל למים פושרין טעת לעת אם נמוחו טמאים דחוינן דדם הוא, לא נמוחו טהורין, דבריה בפני עצמו הוא ובא מטמא, והפושרין צריכין להיות פושרין כל טעת לעת כר' שמעון בן גמליאל ה. ויש מי שאומר שאין צריכין פושרין כל טעת לעת כיון דלא נפשט . . . ו. ודאמרין אם לא נמוחו טהורין דברי' בפני עצמו הוא דוקא צורת קליפות ושערות ועפר וכו' דצורות משונות הן ולא נפיק דם בכהאי גוונא, אבל חתיכת דם יבש טמאה אע"ג דלא נימוחה, דדם נדה טמא לח ויבש כדתנן ד דם נדה ובשר המת מטמאין לחים ויבשים והשרץ והנבלה אין מטמאין יבשים ואם יכולין להשרות ולחזור לכמות שהן מטמאין לחין ויבשין וכמה שרייתן בפושרין טעת לעת, ומדסיפא קרי לשרץ ונבלה לחים אם יכולין להשרות ולחזור כמות שהיו ויבשים שאמר אם אינן חוררין לכמות שהיו, מכלל דיבשים בנדה דקאמר דטמא אפי' אינו חוזר כלל לכמות שהיו. ואם תאמר דלמא מתני' איירי בדם נדה שהי' לח מעיקרא ואח"כ נתיבש ובההוא אמרין ה, לא ס"ד דאחמר עלה מ דם נדה טמא לח ויבש מנ"ל א"ד יצחק כתיב דם יהי' זובה בבשרה יהי' בהיותו יהי' ואימא הני מילי בלח ונעשה יבש, יבש מעיקרו מנ"ל? ותו הא דתנן י מנ"ל? יהי' רבוי הוא והכל מרבה אפי' דם יבש מעיקרא יא. ויש שמשביחן דמתניתין לא איירי ביבש מעיקרו מדפרך יבש מעיקרו מנ"ל ותו הא דתנן יב וקשי' להו מאי ותו יב אלמא דלא ידוענן דיבש מעיקרא טמא אלא מהאי דמפלת כמין קליפה ובההוא אתמר אם לא נמוחו טהורה יד, ודבריהם אינם נראין דודאי מתניתין דדם נדה סתמא קתני דם נדה טמא לח ויבש, ויבש אפי' מעיקרא משמע, והא דפרך ותו הא דתנן המפלת כעין קליפה לאו לאוכחי דיבש מעיקרא נמי טמא, דמתניתין דדם נדה נמי משמע יבש מעיקרא, אלא הכי פריך ותו כלומר אף אי דם יבש מעיקרו טמא, מנ"ל בדרב שהוא משונה כקליפה ויבחושינן שטמאה מו ומשני יהיה רבוי הוא

נחל אשכול

בחתיכה ומר סבר אין דרכה של אשה לראות דם בחתיכה. א וכו' רש"י כ"א ע"ב. ב קרוז לפי' רשב"א, וי' טגס סרמז"ס פי' כך לפיך פסק כר"י דם אגור בתוך החתיכה טמאה. ועי' גס"ע דלא מוטרין דם חתיכה חלה בקטנה אבל בגדולה טמאה מסוס דבלא חתיכה יש כחן דם דל"ח לפסק"ד. ג כ"ב דף י"ד ע"ב. ד פי' אכולי קאי, דקליפות ירוקות נמי טהורה וז"ל גדיקה. ה דף י"ז. ו י"ל סך פרושו כיון דבלא"ה לא אפשט בסוגי' אי דם צעין מע"לע וקאי בחיקו ולקמן י"ז יסודס בן נקוסא אומר גבי סרן יבש מע"לע חמלתו מע"ג שאין סופו צפוסרין ורשב"ג פושרין כל מע"לע, א"כ כיון דלסיק כלן בחיקו אי לריך דם מע"לע ואי לריך מע"לע דלמא הלכס כיסודס ב"ג דאין לריך פושרין מע"לע. ולפ"ז אם סקליפות צמוס מע"לע ולא הי' פושרין חלה מני' סומן איכא ס"ס להחיר. וסרמז"ס פסק כבן נקוסא גבי סרן חמלתו מע"ג שאין סופן פושרין ופי' כ"מ לחומרט פסק כן וכ"כ פני משה, ובמ"כ בספך סוף, דרשב"ג לחומרט דאף אם אין נמוחו צפוסרין וחמלתו לריך להניח צפוסרין מע"לע ואם נמוחו טמא וכן במ"ל. ומלאתי צירוסלמי סמוחלפת סשיטס דתני' פ' סמפלת ס"ב כמה שרייתן צפוסרין מע"לע יסודס ב"ג לריכין סיכו פושרין כל מע"לע כינר עושס נוחן סכלי צרוחן או נוחן לחוכן חמין כ"ס, א"כ רשב"ג סמולק ס"ל חמלתו מע"ג שאין סופן פושרין ופסק סר"מ רשב"ג כדרכו בצרבה מקומות אפי' רשב"ג צברייחא, וכעין זס פסק סרמז"ס פ"ג דע"י סכ כר"א לגבי ר"וי ציומא כ"ה לפי סצירוסלמי מוחלפת סשיטס. ז י"ד ע"ב. ח ל"ל: סמוחמא מע"לע פני סאינו חזר ע"י סרייס כמות ססוי, אבל סרן ונבלס אפי' לח מעיקרס ונעסס יבש אינו מוטמא אם אינו חזר לכמות סהוא? ט על מתניתין י"ד ע"ב. י סמפלת כמין קליפס כמין סערס כמין עפר כמין יבחושינן אדומין חטיל למיס אם נמוחו טמאה. יא דאי ס"ד דם יבש מעיקרס אינו מוטמא חלה דוקא אם נמוחו צפוסרין, סל מתניתין יבש מעיקרס איירי וסאיך מחלק בין דם נדה וסומרט סמוחמא יבש וסרן ונבלס שאין מוטמא יבש חלה אם חזר ע"י פושרין, סל אמרת דם נדה יבש נמי אינו מוטמא חלה צפוסר לכמות סהוא? חלה ודאי כדאמרן דם נדה מוטמא אפי' יבש מעיקרס ואינו נימוח. יב סמפלת כמין קליפס כמין עפר וכו' חטיל למיס אם נימוח טמאה. יג לחיס לריך סביא סגמרט סמפלת כמין קליפס לסקסות מ"ל דיבש מוטמא, ממשנסי נמי מוכח דדם יבש מוטמא, חלה ודאי ס"ט דקאמר י, ותו סמפלת" דמתניתין דדם נדה לא זוכח דדם יבש מעיקרו מוטמא אם אינו חזר לכמות ססוי, לסכי פריך יבש מעיקרס מ"ל דטמא, וע"ג דמתניתין דכחל ליכא לצרורי אי איירי כס"ג, מוחמתין דסמפלת מוכח דכעין קליפס ועפר וסערס דיבש מעיקרו סוף ולעפ"י"כ טמא אם נימוח מ"ל, ומשני יהי' רבוי סוף, חלמא וכו'. יד וכן דעת רז"ס ור"אס, ודעת רבנו כרמב"ד. טו וסוף

הוא לרבות הכל, מיהו קליפה הואיל ומשונה ואין נראה כדם בעי נימוח, אבל דם יבש מעיקרא שנראה כדם טמא אפי' לא נימוח טמאה, והכי נמי אמרינן א גבי פלוגתא דר' יהודה ורבנן דמפלת תתיכה אפי' אין עמה דם טמאה א"ד יהודה אמר שמואל לא טמא ר' יהודה אלא בחתיכה של ד' מיני דמים אבל שאר מיני דמים מהורה ור' יוחנן אמר של ארבע מיני דמים דברי הכל טמאין לא נחלקו אלא כשהפילה ואינו יודעת אי מד' מיני דמים הפילה או לבנה או ירוקה, מכל הני שקלא וטריא שמעינן דמד' מיני דמים טמאה ולא משתמע שאמרו חטיל למים כדקתני גבי המפלת כמין קליפה כמין שערה וכו', דבהא ודאי מודה ר' יהודה דאם אינו נמוח מהורה כדמיכה לקטן ב והו מדפריך הכא ג בפשיטות למאי דאמרת יבש מעיקרו טמא: אי הכי בלא נימוח נמי חטמא קליפה ושערה, אלמא פשיטא לי' אי דם יבש מעיקרא טמא לא בעי נימוח, ומשום הכי הוצרך לשנות שאני קליפה ושערה כי לא נמוחו אמרינן בריה בפני עצמה היא, אלמא דוקא בקליפה דמשונה בעי נימוח. ודאי ר' יוסי בר חנינא דבעי מד' אלעור דם יבש מעיקרא מהו, איהו מספקא לי' אי ממתניתין דדם נדה, דטמא דם יבש שאינו נמוח, יבש מעיקרא נמי משמע, אבל ר' אלעור דמהדר לי' הא נמי תניתיה המפלת כמין קליפה וכו' לאוכוחי בעי דמתניתין דדם נדה דטמא יבש אפי' יבש מעיקרא איירי, ומטמא אף שאינו נמוח, ולהכי אקשי לי' ר' יוסי אי הכי כמין קליפה חטמא נמי בלא נמוח, ומהדר לי' קליפה אי לא נמוח ברי' בפני עצמה, אבל דם יבש שאין לו צורת בריה בפני עצמה לא צריך נמוח. וחוינא דירושלמי דפרקין מסיע לן דאתמר המפלת דם יבש ר' לעור אמר טמאה ר' יוסי בן חנינה אמר מהורה מתניתא פליגי על ריב"ח: דם הנדה ובשר המת טמאין לחין ויבשין, פתר לה שהיו לחין ויבשו, מתניתא פליגי על ר' לעור המפלת כמין שערה כמין עפר כמין יבתושין חטיל למים ואם נמוחו טמאה, פתר לה משום ברי' כלומר להכי אינו נמוח מהור דברי' משונה הוא ולא דם, אבל דם אפי' יבש מעיקרו ולא נמוח טמא. מתניתא פליגא על ר' יוסי בר חנינא: מעשה באשה שהיתה מפלת כמין קליפין אדומין ובא מעשה לפני חכמים ושאלו לרופאים ואמרו מכה יש לה בפנים, שוב מעשה באשה שהיתה מפלת כמין קליפין אדומות ובא מעשה לפני חכמים ושאלו לרופאים ואמרו שומא יש לה בפנים, ומסיים טעמא מפני שיש שומא ויש מכה, הא אין שומא ואין מכה לא בדאי פליגין עלי' דר' יוסי ב"ר חנינא ולית ליה קיום, פי' הני תרי מעשיות דלא ס"ל לטהר יבש מעיקרו עד ששמעו שהוא מכה ואח"כ בדקו אם לא נמוח, הא אין מכה טמאו יבש מעיקרו ולא נמוח, פליגי על ריב"ח ואין הלכה כמותו ד. תניא המפלת כמין שערות אדומות חטיל למים ובפושרון ר' שמעון בן גמליאל אימר מטעכתו ברק על גב צפורן, מאי בינייהו, אמר רבינא טעון על ידי דחק איכא בינייהו, לרשב"ג אף אם טעכו על ידי דחק בצפורן נמי דם הוי וטמאה, ותנא קמא פליגי עלי' דלא צריך בדיקה ע"י דחק, והלכה כת"ק כדתני' בבביתא דשאלו לרופאים ומפרש ריש לקיש דבדקו בפושרון, והכי נמי סתם רבי במתני' ה מיהו ודאי אף לת"ק מהני אם טעכו בצפורן ולא נמוחו דכ"ש הוא דלא יטחו בפושרון.

נא

הרואה כחם ו על בשרה כנגד בית תורפה וכן על עקבה ועל ראש גודלה ועל שוקה ועל פרסותיה כפנים במקומות שמדובקין זה בזה אם חדחק רגל ברגל וגם מקום חבק שהוא מעט יותר על מקום שיכולה לדבק ו טמאה, ואפי' עברה בשוק של טבחים ועוסקות בכחמים, דאי טעלמא אחי על בגדה בעי' לאשחכוחי, אבל מצאה כחם חוץ למקום הדבק ומכ"ש על צד הרגל טחוף טכאן ומכאן או למעלה מבית תורפה מהורה אפי' לא עברה בשוק של טבחים ולא נתעסקה בכחמים. מיהו אם נודקרה, פי' שוקפה עצמה לאחריה והגביה רגליה והשפילה גוף העליון למטה טמאה בכל מקום שנמצא הכתם. וכן אם נמצא על ידיה אפי' על קשרי אצבעותיה טבחון טמאה, שידיים עסקניות הן ועבידי דנגעי בבית תורפה מכל הצדדים, אבל נמצא על זרועה מהורה, ועל ידיה נמי לא חיישינן אי יודעת שלא נגעה בידיה באותו מקום ה. מצאה כחם על חלוקה מן החגור ולמטה טמאה בכל מקום שחמצאנו שהבגדים חווירין אילך ואילך מ. וחגור הוא שהנשים לובשות מעט למעלה מבית התורפה, וכשהיא יושבת מגיע כנגד בית תורפה, מהחגור ולמעלה מהורה אפי' נודקרה דאלו בא מגופה ועל ידי שחיה, על בשרה בעי לאשחכוחי, אבל למטה מן החגור אפשר שנפל מבין רגליה על חלוקה ולא נגע בבשרה. ואם עברה בשוק של טבחים ונמצא בחלוקה תולה בו ומהורה וכן אם נתעסקה בכחמים כאשר נבאר למטה. ראתה על בית יד של חלוקה אם מגיע מקום הדם עד בית תורפה טמאה ואם לאו מהורה. היתה פושטתו ומתכסה בו בלילה בכל מקום שחמצא בו כחם טמאה, מפני שהוא תור, פי' שבא מכל צדדיו נגד בית תורפה, וכן בכל סדין שמתכסה בו בלילה. ואין אשה טמאה משום כחם שנמצא בחלוקה, אלא אם

נחל אשכול

כפרוס שני של תוס' ג"ד ע"ב. א דף כ"א. ב כ"ב ע"ב דלא פליגי ר' יהודה במתניתין אסך כמין קליפה דנריך וימוח וכ"כ תוס' סס ד"ה ליפלו. ג כ"ב ע"א גס הס"ך העיר ע"ז. ד ומסולקת זזה קוסי' הר"אש סהקסס לרסכ"א בהשוכה כיון שאלמרו הרופאים דף כ"ב ע"ב מכה יש לאשה שמתו מוליאה קליפות, למה טיב דקוקה צמים, אפי' נמוחו נמי טבורה כיון שמתכה בלי ולפי' יחל הרופאים לא ידעו בצרור גמור טים מכה, אלא אמרו שגראס להם זזה אינו דם אלא קליפות שבאו תתכס, והסערות משומא שבתוך מטיה, ואמרו סכמים דבר זה יש לצרר שאס כדברי הרופאים שאינו דם זודאי אינו נמוח אבל בלא הרופאים לא הו' תועלת בצדיקה דאפי' לא נמוח דם יבש מעיקרו טמא. אבל הר"אש לשיטתו ס"ל דדם יבש מעיקרו אס לא נמוח טבור ספיר קסי' לי', מה תועלת לשאלו הרופאים דאפי' צרור שהוא דם יבש מן המקור, מ"מ מהני אס לא נמוח לטורס, ואי לתקור אס מוכה שזמעי' בלו שאלו לרופאים, א"כ כשמעו כן מרופאים למה דקרו דאפי' נמוח טבור אס מן המכה הוא. מיהו יש ליבב הקוסי' אפי' לדעת ר"אש, דלא ונעסה יבש אפי' לא נמוח טמא לכ"ע כדאי' ר"ס דם סורס, והסיה סרלחה כמין קליפות יש לספק שמה כשהרחתו לחכמים ה' יבש אבל כשיאלו מוקור לה ה' ואח"כ נחטוא יבש בבית המיין וזו אפי' לא נמוח טמאה, לכך שאלו לרופאים והס אמרו קליפות אלה נולדו במקור מוכה ורופאים לא ידעו בצרור וע"י הסיוין שלא נמוח סמכו עליהם, אבל בלתי הרופאים חסשו שמה ונתחלה דם לה ה' ונעסה יבש ולא מהני אינו נמוח. ה נדה ר"ד ע"ב. ו נדה ר"ז ע"ב

ספר האשכול הלכות נדה.

אם כן ה"י בדיק לה בשלמשתו אבל לא בדיקה אמרינן קודם שלכשה ה"י בו ומעלמא אתו. — הרגה מאכולת הרי זו תולה בה א.
 וחזי לן דוקא אם הדם דומה לדם מאכולת שהוא דם כינה ונוטה לאדום, אבל כחם שחור אין תולין בכינה דהא אמרינן אפי'
 נתעסקה בדם אדום אין תולין בו שחור ב. והא דאמרינן פ' כל היד ג' אדום כמאכולת של ראש ופרך' והא תנן הרגה מאכולת
 תולה בה, ומשני דוקא מאכולת של ראש, והדר פריך למ"ד אדום דוקא כדם אצבע של בחור בן כ' שלא נשא אשה והא תנן
 תולה בבעלה ומשני כשנכנסה לחופה ולא נבעלה. אלמא לא תלינן כחם אדום אלא בשוויון טפיש במראה? לאו מלתא הוא,
 דמשמע ל' לגמרא דתלינן במאכולת כחם אפי' של גוף וכן בטמא שבבעלה כל כחם וכחם אפי' אדום שבאדומין אף שאנו יודעין
 שאין אדום זה דומה לאדום זה שזה עמוק הרבה וזה דיהה הרבה ד' להכי פריך למה תולין במאכולת של גוף ודם בעלה ועינינו
 דואות שאין אדום כמו הכחם, אבל כחם הבא לפנינו ואין אנו בקיאים בדמיונו נוכל לחלות כל אדום באדום וכל שחור
 בשחור עד שיתברר לנו שאין דומין כלל כמו ששנינו ה' באשה שבאה לפני ר' עקיבא ואמרה לו רבי ראיתי כחם ואמר לה
 שמא טכה יש ביך שיכולה להתגלע ולהוציא דם וטהרה ר' עקיבא, אע"פ שלא ה' הכחם לפניו שלא אמר לה הראיני הכחם
 והראיני דם מכתך ונראה אם דומין, אלמא תולין אע"פ שאין מדמין, והכי נמי תולין כחם אפי' נתעסקה בדבר שאינו דם וצבע
 אדום טפיש כי האי דתנן כמימי בשר צלי וכמימי חלתן אע"ג דבית הלל מטהרין מכל מקום אדום הוא קצת דלת"ק תולין, והרי
 הוא בכלל טה שאמרו ו נתעסקה באדום אין תולין בה שחור אבל אדום באדום תולין דכתמים דרבנן ולא אמרו להחמיר אלא
 להקל. — עד כמה היא חולה במאכולת, ר' חנינא בן אנטיגנוס אומר עד כגרים של פול אע"פ שלא הרגה והלכה כר' חנינא
 בן אנטיגנוס דתנא קטא שהוא ר' שמעון בן גמליאל ז' מודה לו לבסוף שתולה עד כגרים, וגרים בכלל כדאמר רב חסדא,
 דאמוראי בתר הכא וסתמא דגמרא ה' נקטי כגרים ועוד לטומאה ט'. ושעור גרים שלש עדשים באורך ושלוש עדשים ברוחב
 דבוקים זו בזו, ואפי' מצאה הרבה כתמים, ואין באחד מהם כגרים ועוד ואם נצטרפם יש בהם הרבה גריסים, אמרינן אין
 צרוף אלא כל אחד בא טמאכולת דאמרינן יא טיפין טיפין אין מצטרפין, ודוקא אם נמצאו בחלוקה אבל על בשרה מצטרפין
 כאשר נבאר למטה. מיהו אין חלוק בזה בין יודעת שהרגה מאכולת או לא ידעה, דאין תולין במאכולת יותר מגרים אפי' ידעה
 שהרגה דבהא לא אודי ל' תנא קטא יב. וחזי לן לעניות דעתין אם הרגה שתי מאכולת תולה בהם כחם גדול של ב' גריסין
 וכן אם הרגה יותר לפי השעור שהרגה יב. ואם הרגה פשפש יד' תולה בה עד כחורטס אע"ג שהוא משוך. והא דאמר
 בגמרא לתלות כחם בפשפש בעינן ארבו כרחבו, דוקא לרבנן דאמרו אפי' לא הרגה פשפש תולה בו כחורטס וצריך שיהי' הכחם
 ארבו כרחבו, אבל לדירן דלא תלינן כחורטס בפשפש אלא בהרגה פשפש, אפי' הדם משוך תולה בו. ובמקום שהפשפש מצוי
 כגון בבתיים ישנים, יש לפשפש דין מאכולת ותולה בו עד כחורטס. ותולה בכל דבר שהיא יכולה לתלות, שחטה בהמה חיה
 ועוף, נתעסקה בכחמים או שישבה בצד העופקים בהם או עברה בשוק של טבחים תולה בהם, אבל אם מספקא אי ישבה או
 עברה או נתעסקה אינה תולה. אבל אם נמצא כחם על בשרה אינה תולה בטה שעברה בשוק של טבחים וכדומה, דאי משם

בא

נחל אשכול

א' נ"ח ע"ג. ב דף נ"ט וכו' הרשב"ד אין תולין במאכולת כחם שחור, ושאר פוסקים לא הביאו ואפשר דפסטי לסס, או דקסי'
 לכו מחי פריך דף י"ד וליחם דלמא דם מאכולת? אולי הדם השחור. מיהו לאו דיוק הוא דלי הוי אמר דם שחור
 מלמא, הו' פריך דלמא דם פשפש ופשפש הוא שנוטט לשחור, אף דלא טכיה כולי האי, מ"מ כיון דנמצא על שלו ולא על שלה
 כפי' הסוס' סברא הוא דאתרומי אתרמי ולהכי נמי ל"ק דלמא ה' הדם יותר מגרים ועוד, ד"ל דכחם מוטמא בגרים ועוד
 דלא תלינן שעור זה במאכולת אחד ולא אמרינן דאתרמי סהרגה ב' במקום אחד להקל, מ"מ להחמיר יש לחוש גם לה כדי שלא
 יביא תולין לעברה. ומח"ט נמי ליכא לאקסויי על הרמז"ס דס"ל כחם על צהרה אפי' בכ"ס טמא, דלא תלינן במאכולת
 מחי פריך וליחם לדם מאכולת, על צהרה לא תלינן במאכולת? לאו מחוס דברור שאין דם מאכולת על הגוף אלא דמספקא
 לן ויאל לרמז"ס מרחצ"ה, כ"ז ע"ב, על צהרה הספק טמא ועל צהרה סוסר, אלמא בספק חי צה מאכולת, על צהרו טמא לחומרא,
 אבל לקולא להביא תולין לעברה ודאי אף על צהרה ליכא למיחם. מיהו ודאי עקר קושי' הס"ס וליחם דלמא ד"מ על נמצא על
 סלי, דאם נמצא על שלה ודאי חוקת' מן המקור צפרט צהרה מוחיתין דמיירי שצבל סמוך לוסחה דליחם שבועות י"ח ואב"ב
 אפי' למ"ד וסתות דרבנן כיון דנמצא עליה צשעור וסת. ג דף י"ט. ד עמוק פי' סמוק טפי, דיסה פי' נחת מומראתו רט"ו
 דף י"ט. ה דף ל"ח. ד נ"ט. ז נ"ח ע"ג. ח נ"ט ע"ג. ט וכו' כ"ס אב"ס' התרומות ורשב"ן כ' שאינו תולה בכינה
 אלא פחות מגרים ולא גרים והפוסקים לא הביאו. י נגעים פ"ו. יא נדה נ"ט. יב משמע דס"ל לרשב"א צהרה תולין
 יותר מגרים, וכן מלמחי צפ"מ לרמז"ס ס' לרשב"א תולה במאכולת אפי' לא הרגה, וצהרה תולה ביותר ומסיים בתין הלכה
 כרשב"א, ובחבורו פסק כרשב"א, והתי"ט חסז זה לסתירה, וליחא. דלא פסק כרשב"א אלא שחולה גרים אע"פ שלא הרגה, אבל
 לחלות יותר צהרה צזה לא ס"ל כרשב"א וכמ"ס רבנו שח"ק לא הודה לו בזה. וא"ת מני"ל שרשב"א חולה יותר צהרה? וי' דדייק
 מלמא תנא צמחי' צהרה מאכולת חולה צה עד כגרים רחב"א אע"פ שלא הרגה, כיון דלת"ק נמי שעורה בגרים, ולמה תנא
 עד כגרים דוקא צדברי רחב"א? אלא ודאי ה"ק רחב"א עד כגרים אע"פ שלא הרגה, וממילא צהרה, יותר נמי תלינן, וצזה
 לא קיי"ל כותי' ויס לפרט צזה מ"ס הרע"ב אין הלכה כרשב"א. יג כ"כ חוס' נ"ח ע"ב, אבל הר"אם כ' לא פלוג רבנן בין צהרה
 צהרה לסרגה מעט לעולם אינה תולה יותר מגרים. ונראה שהוכיח כן מרחשלינו דף נ"ט צמחא גרים ועוד וכינה ר"וסה צו
 ולא צהרה כינה, ס"מ הרגה נמי אינה תולה יותר מגרים, דאקילו רבנן למחלו גרים צהרה דכיהה דסריגת מאכולת סכיה ואמרינן
 הרגה, וא"כ אם צמח הרגה אין דבר מדם נולד וליכא למיחלי יותר כשראיתו צהרה. אבל חוס' ורבו ס"ל דוקא צהרה חמת
 סדמו כגרים ליכא הסחמדות, סחמדי אמרינן כגרים תולה שסחמחא צהרה, אבל אם הרגה סחיס הוית נתעסקה צדס ב' גריסין
 ואל גרע מעברה צשוק ס"ט או נתעסקה צדס לפור כסלע שחולה צו כסלע, נ"ח ע"ב, ה"י חולה צ' גריסין. יד נ"ח ע"ב וע' לקמן.
 נ"ח

בא הכתם על חלוקה טבעי' לי' אשתכוחי א, ויש מי שמחלק עוד בין כתם על חלוקה לנמצא על בשרה, שעל בשרה אפי' פחות מגרים טמא ולא תלינן במאכולת ב. ולא נהיר, דפריך החם ג אברייתא נמצאת אומר ג' ספקות באשה על בשרה ספק טמא ספק, טהור, טמא, על חלוקה ספק טמא ספק טהור, טהור, ובמגעות ובהסימות הלך אחר הרוב ד, האי על בשרה ספק טמא היכי דמי, אי מחגור ולמטה על בגדה אמאי טהור, ואי מחגור ולמעלה על בשרה אמאי טמא? ומשני אי בעית אימא מחגור ולמטה ועברה בשוק של טבחים, על בשרה טמא, דאי מעלמא אתי על חלוקה בעו לאשתכוחי, ואי בעית אימא מחגור ולמעלה כגון דאודקרה ה על בשרה ודאי מגופה אתי דאי מעלמא אתי על חלוקה איבעי אשתכוחי, על חלוקה מעלמא אתי דאי מגופה על בשרה איבעי אשתכוחי הואיל ואודקרה ו. ואי איתא דעל בשרה אפי' כל שהוא טמא, מאי פריך היכי דמי, דלמא הכי קאמר נמצא בפחות מגרים ועוד ולא ידיענן אי מגופה אי במאכולת, על בשרה ספקו טמא דלא תלינן במאכולת ועל בגדה טהור ז אלא ודאי בשעור כתם אין חלוקה בין בשרה לחלוקה, ותו איכא למידק מהא דבעי ר' ירמיה ה כשיר טהור ט כשורה טהור י טיפין טיפין טהור יא לרוחב ירכה טהור יב. ובעי למפשט מברייתא דחני ספק טמא ספק טהור טמא, מאי לאו כי האי גוונא? ומפרק דלמא דעביד כרצועה וג' וההוא איבעיא בבשר איירי, דבבגד אמרינן טיפין טיפין אין מצטרפין, ואי אמרת בבשרה כל שהוא נמי לא תלינן במאכולת מאי קא טבעי' לי' בטפין טפין? אלא ודאי בבשרה נמי בעינן גרים ועוד, והכי נמי בגרים ועוד טבעי' לי' כיון שהצורה משונה מסדר נמיפת דם מאותו מקום שהוא כשיר כשורה וטיפין טיפין, דבבגד ודאי לא מצטרפי, אי נימא בבשרה כהאי גוונא נמי לא מצטרפי יד. ואבעי' דר' ירמיה לא נפשטי' בגמרא דלא קאמר אלא ודלמא דעביד כרצועה הלכך כתם באיזה צורה יהיה ואף שאין שעור כגרים ועוד במקום אחד מצטרף על בשרה, דאפשר דבכלל דקתני בברייתא על בשרה ספק טמא ספק טהור טמא כל הגי ניהו דקחשיב ר' ירמי'. — והא דאמרינן מחגור ולמטה בבשרה טמא אף בעברה בשוק של טבחים, טעמא דמלחא דאי מעלמא אתי על חלוקה אבעי' לי' לאשתכוחי, אמטי להכי אם נמצא בחלוקה ובבשרה ועברה בשוק של טבחים או נתעסקה בדם תולה בהם אף מה שנמצא על בשרה. וכן הא דאמרינן מחגור ולמעלה על בשרה טמא אם נודקרה טו דוקא שאין לו לתלות דמעלמא אתי, אבל אם יכולה לתלות כגון שעברה בשוק של טבחים תולה בו אפי' נודקרה, אע"ג דאמר בבשרה מחגור ולמעלה טמאה באודקרה, דמגופה אתי, דאי מעלמא על חלוקה בעי אשתכוחי דוקא בלא עברה בשוק של טבחים אחרת היא לישנא, אבל עברה או נתעסקה בכתמים אף שדעה רחוקה שבא על גופה ולא על בגדיה, מ"מ אודקרה נמי רחוק לומר שבא באותה שעה למעלה מן החגור על גופה והספק שקול ותלינן להקל טז וכן אם נודקרה ונמצא למעלה מן החגור על חלוקה טהורה אף שלא עברה בשוק של טבחים, שאלו מגופה בא על בשרה בעי לאשתכוחי.

מב. ובכל המקומות שחמצא כתם הרי זו תולה זו בבנה ובעלה אם דרכה ליגע בהם ויש להם טכה המוציא דם או עסוקים בהם או בצבע אדום ומכל שכן אם היא עצמה יש לה טכה בגופה והיא יכולה להתגלע פי' שאפשר שיצא לכלוך מהמכה

נחל אשכול

א נ"ז ע"ב. ב דעת רמב"ם ור' שמחה וי' קלת סטיא דעת רש"י סוף פ' הרוואה כתם דקדק לכתוב אבל ככתם שעל חלוקה כגרים ועיד צעינן ואי ס"ל על צרעה נמי ספת יתר הוא ת"ס על חלוקה, וכול"ל ככתם צעינן גרים ועיד, דוחק גדול לומר משום שקאי על סברייתא כתם ארוך מלטרק, טיפין טיפין אין מלטרפין, וס"ל כהפוסקי' צסו' ק"ך סעו' ח' צבצר מלטרפין טיפין טיפין להכי סיפא דברייתא צבצר איירי א"כ רישא דברייתא נמי צבצר, להכי מפרש ככתם על חלוקה, דלכתי שפה יתר הוא. ג נ"ז. ד פרוש חוס' אם קודם מליאת הכתם רוב ימי טומאה, טומא הכתם הנמצא על בגדה אפי' עברה בשוק ס"ט ולא אמרינן אי מגופה על צרעה ס"ל לאשתכוחי, ודון זה לא הביאו פוסקי' אפשר דס"ל לטורח החומר. ה זקפה עומה לאחוריה (עו' לקמן דעת רס"פ דאפי' עברה בשוק ס"ט) טומאה דאי מעלמא אתי על בגדה ס"ל לאשתכוחי. ו' אבל מלאה מחגור ולמטה על חלוקה לא אמרינן אלו מגופה על צרעה ס' נמצא, דלפעמים מרחיבה רגליה ויפל מליחתו מקום על חלוקה ולא על צרעה. ז יס לישב כיון דס"ל לרמב"ם הדין צדוק אלא מאכולת מלחא דפשיטא דלא תלינן מידי בצרעה במאכולת ואין ספק. ח נ"ח ע"א. ט רעועה כטבעת. י טורח של טיפין שאין מחוברות, דמחוברת רעועה מקרי ומלטרפין כדלמחר דף נ"ט כתם ארוך מלטרק. יא פי' טיפין מעורבין לא כשיר ולא כסורה ואע"ג דלמחר דף ג"ט טיפין טיפין אין מלטרפין י"ל היינו על הבגד והכא בצרעה, דיותר יש לתלות במאכולת על הבגד מעל צרעה, חוס'. יב דאין זה הסדר שיפלו לרוחב אלא לאורך ירכה. יג לאורך הדרך כאלוהי' וסותח ויפל ויעשה רעועה. יד וקסה א"כ תאי חסני לעולם צבצר נמי אין מלטרפין והצ"ע דספק טמא צבצר, דעביד כרצועה, סא רעועה דרכו כצד צבצר נמי מומח כגרים ועוד כד' דף נ"ט כתם ארוך מלטרק? וקוסי' זו נמי לחוס' שפרשו כרצו, דלצעי' בצרעה דוקא. ונ"ל לתרואה דס"ס דעביד כרצועה צלמח אין סוס מדום טעורת כתם זו מומח בצרעה, דצבצרה נמי מומח, אלא כ"ק דברייתא ספק בצרעה טמא איירי צלמח כתם כדיו, וצרעה נקט משום דאיירי דעברה בשוק ס"ט דצבצר טהורה וספק זה בצרעה טמא דלא תלינן צבצר וסכי מפרש הגמ' לצרייתא זו דף נ"ז ע"ב. ודברי הס"ך ק"ך ס"ק וי"ד תמוהים מפרש חוס' ס"ל כרוב"ס על צרעה אפי' פסוח חגרים טמא, וס' פרוש הכא צבצר דוקא לענין אי מלטרפין טיפין יש חלוקה בין צרעה לחלוקה, אבל אם בכל הדרך ליכא כגרים ועוד אפי' בצרעה טהור, ומ"ס הס"ך דל"כ תקשו לתרואה דס"ס דעביד כרצועה צבצר אפי' בחלוקה טמא, כבר יסברו דברייתא בצרעה ספק טמא לא נחית כלל לענין טעור ולורת הכתם אלא קמ"ל בצרעה לא תלינן בשוק ס"ט. וישוב הסוגי' לרמב"ם עי' צמגיד. טו שם לא מדקרה בצרעה נמי טהורה אם נמצא מחגור ולמעלה כדל"י סס. טז וחסו דעת הראב"ד ופי' צמגיד רבנו יחסיב מ"ס רשב"א עליו ואין ל"ל דאי צעו' אימח דף נ"ז ע"ב פליג אליבא קמח אלא מודה דלמטה מן החגור בצרעה חמור דלא תלינן אפי' עברה צבצר וי"ל מלחא מלאה צבצרה אבל למטה מחגור, חולס צבצר ט. מיהו להלכה באודקרה ועברה צבצר ונמצא מחגור ולמעלה צבצר אין חולין כרשב"א ורמב"ם אבל נמצא על צרעה וגם על חלוקה מחגור למעלה ולמטה חמור חולין צבצרה, יז נ"ח ע"ב.

ספר האשכול, הלכות נדה.

מהמכה אע"ג דהשתא נראית יבשה ואין חלוק בין נמצא הדם על בשרה או על בגדה. היחה לה מכה בצווארה א שתוכל לתלות בו כגון שהוא לפני כנגד בית חורפה תולה בו, ואם המכה על כחפה שאינה יכולה לתלות בה אינה תולה ואין אוטרין שמא בידה נטלתו והביאתו לשם לפי שאין מחויקין טומאה ממקום למקום ב. היו טיפי דם יותר מגרים ג למטה מן החגור וגם למעלה ממנו טהורה, שאני אומר ממקום שבאו עליונים באו הנך דלמטה מן החגור. אבל אם העליונים פחות מגרים ועוד שאפשר לתלותם בדם טאכולת, אין חילין בהם התחתונים הגדולים, וכן אם נודקרה אין אוטרין העליונים לא מגופה באו, ודוקא בנמצאו על בשרה, אבל אם על חלוקה לבד נמצאו למעלה ולמטה מן החגור אפי' באודקרה תלינן התחתונים בעליונים, דליכא למיחש שהעליונים מגופה אתו דלמעלה מן החגור אי אפשר שיגע הדם בכגדיה ולא בכשרה ד וכיון דעליונים מעלמא התחתונים נמי מעלמא אתו. ואפי' בשני מיני דם תולין תחתון בעליון כדאמר רבא ה' ה' עליה מין אחד למעלה מן החגור תולה בה מינין הרבה שמצאה למטה מן החגור, כיון דמין שנמצא למעלה ודאי מעלמא אתי הכי נמי הנך דלמטה, והוא הדיון אם מצאה למטה כחם כשרף שקמה דידי מעלמא אתי ומצאה גם טראה דם ו אמרינן האי דם נמי מעלמא אתי, אבל אי ידעה שנחעסקה במין שחור ונמצא עליה ממין זה אין לה לתלות אם מצאה עליה מין אדום, אבל נחעסקה בתרנגולת שיש בה כמה מיני דמים תולה בו שחור ואדום. ברם ללישנא בתרא לא קאמר רבא דתולין במין אחד מינים הרבה כאשר בארנו, אלא דוקא בנחעסקה בתרנגולת שיש בה מינין הרבה. ולהאי לישנא לא תלינן תחתון בעליון אלא אם שניהם שחורים או אדומים וכה"ג שנראה שדומה קצת ו. ואיכא מרבואתא דאמרי דלישנא בתרא לא פליג אלישנא קמא, דלישנא בתרא לא קאמר אלא אם יודעת שנחעסקה במין אחד וממנו הכתם, אין לתלות בו מין אחר, ומסתבר הכי, אבל היכא דלא נחעסקה בכתמים, ומצאה למעלה מחגור, או מצאה למטה מחגור דם הניכר שאינו ממנה, ונמצאו גם כתמים מטראה אחר שיש לספק אם הם מגופה, גם ללישנא בתרא אמרינן ממקום שבאו כתמים הטהורים גם הספקות באו, וכי היכא דלא נזהרה ולא ידעי טהני, לא נזהרה גם טהני ה. וכל כחם שנמצא על דבר שאינו מקבל טימאה טהור כר' נחמיה מ דשמואל נמי ס"ל כותי' דאמר ו בדקה קרקע עולם וישבה עליה ואח"כ נמצא דם עליה טהורה שנאמר בכשרה עד שחרגיש בכשרה יא ומפרש רב אשי דשמואל נמי ס"ל דכתמים אף

דלא

נחל אשכול

א י"ח ט"א. ב לא להקל ולא להחמיר בכתמים טהורים. ג י"ט ט"א. ד ע"י חשו' עבודה הגרשוני דמסיפק חי תולין חתמו דילין צומחא על צברה, וחזנו איפסט דחליו אס לא מדקרה. ה רמז"ס לא הביא חלק תלית עליון בתחמון ארצה דח"ל חי' הצרייתא כרס"ו. ה דף י"ט ופסי' הוס'. ו פרס"ו. ז דדומה מוחס א"ל, דהא ר"ע שחלה צמחה דף י"ח ט"ז וי"ח שרלה צהילור ור' צסרף שקמה לא ראה הכתם, ט"ו חילין מן הכתם חין אס ידענו דלא דחי כלל, ראב"ד. ח ראב"ד ור"ח חולה. ט דף י"ט. י י"ז ט"ב. יא הרי"ף ור"אש וסמ"ג וראב"ן לא הביאו דיון חורה שאינה טמאה עד שרגישה, ובראב"ן חטעים למה תולה כחם מעלמא חסוס דאשה לא חזיא אלא צברגשה ומדלח ארגשה לא חזיא, וזהו מ"ס ריב"ס ח"ט דא"צ חזקת דם שצא צברגשה, וז' שהוכיח מ"ס דף י"ז טמאים וחיבין צקרבן אף דלא ארגשה שאנו אומרים טמאה וצברה הרגשת שחם הוא והשה אחי ספק הוא ואיך תביא קרבן? א"ו חזקת דם שצא צברגשה, וסייני אס הדם ודאי חגיפה אמרינו ארגשה, כל כחם דליכא לחיחלי חמירתה שלא ארגשה בטעית. וסוסיף בראב"ן חסוס חשש ארגשה ולא דעיתא דצבורה הרגשת ח"ר הו' לכי עיזחו חמיוס חסם דמ"ה דם צצברה ולא חסם. כונחו כיון שלא הרגישה ולא חלחה דם צמיוס מ"ה טהורה ולא ניחש שצא חנופה כיון דלא ארגשה, דחרי חסשות שחא דם צא חמונה, ושחא טעחה צברגשה ודאי לא אמרינו דליקי אשה בחזקת טהרה, ואינה טמאה אלא מדרבנן, אבל ודאי צא חנופה טמאה מ"ה דה"ה בלח"ה וא"ל חזקת דם צא צברגשה וסיה טעחה צברגשה. אכל לרמז"ס אפי' ודאי צא חנופה חי נתנה דעחה ויודעת צבור שאלה הרגישה טהורה מ"ה כשמואל, ובכחם ס"ס שחא לאו חנופה ולא צברגשה. עכ"פ לכ"ע חזקת דם שצא צברגשה וכל שלא הרגישה ולא ידעה שחם מן המקור טהורה מ"ה. וז"ע חתא דדף י"ז נחל על סלה איחוס חמיוס וחיבין צקרבן חי דארגשה לחח"ו אחאי פטורין ואי לא ארגשה למה קרבן? ומחר נחל צחיתיוס אמרינו ארגשה ומה שאמרה לא ארגשה קצברה ס"ה הוא, וס"ה אס צדקה לפניס צעד והויחא דם טמאה אף שלא ארגשה קצברה הרגשת עד הוא וכ' כ"פ לכך כ' הרמז"ס אף שלא הרגישה ומלחה דם לפניס צפרחדר הרי בחזקת שצא צברה: סה, דמה שאמרה לא הרגישה טעחה צברגשת עד, אבל קומה עלמה מצמוץ ורלחה דם שלא צברגשה צזה לא שייך הרגשת עד ואינה טמאה מ"ה אף ליכא חשש טעית צברגשה. ועחוס' דף י"ז דטעית קצברה הרגשת ח"ר לא שייך אלא צהטילה ח"ר או צמון חרובה מע"לע כצריס מוילחין, אבל לזמן מועט ודאי יודעת אס חרגיס צמ"ר. והשה צדק ס' ע"צ אמר צר פדח כל צבעלה צחטלח טהרותי סמלוח ודאי כגון שקומה עלמה חיבך לחחר עשית טהרות דודאי ס' דם צטעת עשית, ואי חמרת דצעינו הרגשה, ה' לא ארגשה צטעת עשית טהרות, דחי ארגשה לחח"ו אחאי טהרות חליוות, ואין לומר כאן דחזקת דם צא צברגשה ואמרינו טעחה דהכא בקומה עלמה חיירי ולא צבדיקה לפניס ואין כאן טעוח שחם ועד והרגשת ח"ר נמי ליכא חזון מועט הוא ולא טועה? מזה נראה כל שהדס ודאי חנופה לא צעינו הרגשה, ולא אהני לן חזקת דם שצא צברגשה אלא צספק אס הדם חנופה, דאמרינו לאו חנופה כיון דלא ארגשה ולא רמז"ס צספק כשמואל דאינה טמאה בלא ארגשה, ודס הנחל צפרחדר טמא, דף י"ז ע"ב אפי' ודאי לא ארגשה, ואי קשי' לפ"ו כיון דעכ"פ חזקת דם מקור צא צברגשה יומח צדס נחל צפרחדר מולח ארגשה הדס צא מעליה ולא מן המקור, אלא"כ שדס עליה ודאי צא נמי צברגשה ע"י סיסוע גיד כח"ס הרמז"ס צפ"ו. גס חשמע ס' ע"ב דרב ור' אישעני נמי ס"ל דל"ל הרגשה, דאל"כ הו"ל לר' אישעני לומר: חסם אימור הרגשת שחם, הכא לא ארגשה, א"כ כולס חולקין על שמואל ולא חזרכי הרגשה אס ודאי הדס מן המקור, וטעס דאקילו צכחם, דלנו אומרינו חי חנופה הוי' ארגשה דחזקת דם צא צברגשה. חמוס כשעיינן ספיר אין רחי' סחולקין על שמואל, דקיי"לן דף מ"א וס"ו מקור מ"ט, וספיר קאמר צר פדח כיון דמחמי' חמרה מה שחלח לויתוס כצד ס' סס מעט לפני

ספר האשכול, הלכות נדה.

דלא ארגשה וקרוב לוטר לאו מגופה, שטמאה מדרבנן והא דאמר בדקה ברקע קרקע עולם ומצאה עליה דם טהורה, דס"ל כר' נחמיה דאמר כל דבר שאינו מקבל טומאה אינו מקבל כתמים ורב חייה בר רב מתנה דרש משמי' דרב הלכה כרבי נחמיה והורו חכמים כרבי נחמיה א' וכן אם נמצא כתם על בגד צבוע שאינו לבן דלא ניכר אדמוטית טהורה, דלא גורו אלא על בגד לבן ודברים המקבלים טומאה, הלכך אם נמצא הכתם על אזורי כלי חרס שאין מקבלין טומאה ועל מטלניות שאין בהם שלש על שלש לא טמאין האשה ויש מי שחולק ב' ובכתמים שומעין להקל דאין בהם אלא גורה דרבנן כמו ששנינו ג' דם יהי' זובה מברשה ולא כתם ד'. נמצא עליה גרים ועוד ה' או שני גריסין ורצופה בו מאכולת טהורה, דמוכת מלחא דחד גרים ממאכולת רצופה, פש ליה גרים, כיון דבעלמא תלי', הכי נמי תלי'. נתעסקה בגרים ונמצא עליה שני גריסין ועוד, והו' ששנינו במועט אין תולין בו טרובה, אבל נמצאו עליה שני גריסין ולא יותר, אמרינן חד מטה שנתעסקה וחד טרם מאכולת, וכן אם הרגה פשפש תולה בו כחורטס . . ו' שתי נשים שנתעסקו בצפור אחד שאין בו דם אלא כסלע ונמצא על זו כסלע ועל זו כסלע שחיהן טמאות, דטאי חוית לחלות סלע יתרה בהך תלי' בהך ז' ואם תאמר נחלק חצי סלע על זו וחציו על זו ויתרון חצי סלע של שניהם נתלה בדם מאכולת כמו שאמרנו בנתעסקה כגרים ונמצא עלי' ב' גריסין . . ח'. לבשה שלשה חלוקים ט' ועברה בשוק של טבחים ומצאה כתם אפי' בזחתין טהורה דאמרינן שני בגדים עליונים נתקפלו ונתגלה התחתון ובא הכתם עליו ואין חלוק בין מצד פנים ובין מצד חוץ אבל מצאה על בשרה טמא דאי מעלמא על חלוקה בעי אשתכוחי, ולא אמרינן כל הבגדים נתקפלו עד שנתגלה בשרה דנוהרה שלא לגנות בשרה. בדקה חלוקה ואח"כ השאילה לחברתה וחברתה מצאה כתם, הראשונה טהורה שהרי בדקה השניה טמאה, אבל לענין דינא השניה אין צריכה לכבס דיכולה לוטר הבא ראי' דגבה דירך לא הי' כתם י' ואם לא בדקה חלוקה קודם שלבשה פשיטא לן דשתיהן טהורות דכל חלוק שלא נבדק בחוקת שאינו נקי, אבל אם לבשתו אחר שכבסתו והניחה במקום מוצנע ודאי נקי הי' שחוקת בנות ישראל בודקות חלוקיהן בשעת כבוסיהן יא'. ואם לבשה חלוק ופשטתו ולא ברקתו ואח"כ השאילה לחברתה, ושניה מצאה כתם שחיהן טמאות, ואפי' באה הראשונה . . . יב'. השאילה חלוקה לנכרית יג' שהגיע זמנה לראות וכבר ראתה אע"פ שבימים ששאלה לה לא ראתה, או השאילה לנדה ישראלית בעת נדתה תולה בה. אבל השאילה לחברתה שאינה נדה והחזירה לה בלא בדיקה ואח"כ לבשה ומצאה כתם שחיהן טמאות דטאי חוית דתלי' בהך תלי' בהך, אבל בדקה אחת שהן אחר שהפשיטה ולא מצאה כתם היא טהורה, ותולה בשומרת יום כנגד יום אפי' בשני שלה אע"פ שלא חסר לה אלא טבילה וכן בסופרת שבעה שלא טבלה אע"פ שסותרת כל ו' ימים שספרה, נמצא היא מתוקנת וחברתה מקולקלת. ויש מי שאומר דהלכה כרבי יך שאינה תולה באשה שכבר התחילה לספור ימי טהרה ומקלקלת לה ימים שספרה, ואינה תולה אלא בימי

נחל אשכול

לפני זמן זה ומייבין ח', ח"כ כשעסקו בטכרות לוחיות נמי אמרינן שהיה שם בשעת התעסקות, ח"כ חף דלא ארגשה ולונו טומאה דהו' מ"מ טומאה טומאת ערב שהם נגע במקור וגעסו זה כח"ס כרמז"ס כהל' מ"ז ומ"ג דכל זמן שהם זה צניח הסתרים לא טמאה, מ"ב ע"ב, מ"מ כיון שקנחה עומה ומלחה, כבר ילא נחון צנצנר, שהקטום הוא מצחון, וטומאה טומאה ערב, וממילא כטהרות טומאות, ועוד אפי' מלחה צפנים, מ"מ טומאה מאוס ומח' טומאה כדאמרינן שם נסי דנית הסתרים צמגט לא טמאה צמגט טמאה. אחר זמן רחיתי שהעיר קלת צוה צמ"ט ומסיים מפרש"י י"ח ד"ה רב חשי נראה דס"ל צמסקנה לא חייבי טמואל כלל מהרגשה חלל שמתער כתם מפני טמאה ע"מ שחיו מקבל טומאה, ודמטרינן כתמים מ"כ"ת ל"ל כיון דלא ארגשה ראי' דלאו מגופה, או י"ל גז"ה הוא דם ולא כתם כדדרש ר"ע צמחי' י"ח ע"ב. חבל מחוס' י"ח ד"ה מודה שמואל נראה דס"ל לשמואל חיה טומאה מ"כ"ת חלל בהרגשה. ומה שהקשה צמ"ט לשמואל דאמר בדה"ט לא צדקה עלמה בשעת וסת אפי' צדקה ח"כ ומלחה טכורס טמאה טמא"ב וס' וס' וס' דחורייתא ולפי מ"ס ת"סד ומכר צמ' ק"ץ חי הרגישה שנתחמ מקורס לכ"ע טמאה, ח"כ קסי' ומ"מ חס הרגישה בשעת וסתה ולא צדקה וח"כ מלחה טכורס מ"ט דרב דאמר טכורס חפי' לא מלחה כוונ טמאה דחייסין לט"ד כהרדל, וחי לא הרגישה מ"ט דשמואל דמטמאה משעת וסתה, חפי' רחסה ודחי צלל הרגישה ח"ט מ"כ"ת? ויש ליסב דשמואל לא קאמר אהו' דסחוקה לרלות בשעת וסת מ"כ"ת וטמאה ח"ט"י שכל שלל בהרגשה טומאה ערב דח"ב וס' וס' וסת דח"ט דח"ט שמוחקה לרואה צומן וסת וממילא נבעלה חסורס מדרבנן חף דלא הרגישה. א' ס' ע"ב ודף ס"ח. ב' רח"ב"ד. ג' י"ח. ד' כבר כתיב כי תהי' זבה וסור וממר דס' יסי' וצוה מצרסה כאלו חמר לריסה שחדע סוז מגופה דס' חבל כתם לא חדע חס היא מגופה. ה' י"ט. ו מין קטנית רחב ומגרים, ואפשר ש"ל מה שחסר כאן צספר: חס יש כחורטס ועוד כגרים, כחורטס חולה צוה שהרגשה פשפש וגרים יתר תולה צמאכולת, דה"י אמרינן צנתעסקה כגרים ונמלחו צ' גריסין דטכורס חס"ט וכן צס"ע סע"י כ"ו, וקשה למה כ' צס"ע סע"י ז' הרגשה פשפש חיה חולה חלל כחורטס וכולל כחורטס וכגרים. כ' רחיתי צמ"ט ס"ק ט"ו שחמה ע"ו. ואפשר מחוס דס' פשפש שחור דס' כינה חזוס להכי כתם מוצנע ח' ח"ח לחלות צמייסה. ז' י"ח. ח' חסר ואפשר ש"ל: חלל"כ דחי סלע גדול ומגרים ועוד, וכך סכרע צכ"ופ נגד חסו' מעיל דדקה שאין גרים רוחב חחי סלע, דסלע סלים טפח וטפח ד' גודלים, נמנה סלע סלס גודל וסלים, וחחי סלע צ' סלע"י גודל, וע"כ רוחב גרים פחות מזה. ט' חין סכרע כ"כ דכולי חחי לא חקילו רבנן לוטר סלע סנתעסקה נחלקה לסלים ואחרמי שכל צלמוס על זו חחי סלע ועל זו חחי סלע, וגם לכל ח' דס מאכולת, ואחרמי סנפל דס על צ' נסים צחוחו מקוס סיס צו חחי סלע. ט' י"ח ע"ב. י' ע"זס". יא' י"ז ע"ב. יב' י"ל: לשאל קודם סברחה, חין אומרינן כדון צ' צבינין חמד טמח וח' טכור צבא לשאל צוח"ה"ס צחוק"ט ח'ר, שחחי חחס דסס חחי חולה צמברו חלל הספק צצבולין, חבל חכא חחה חולה הספק צצברחה שחמה צא סכחס וע"י דמקלקלס צחא לטכר הרחשונה וסוי כאלו צחו צפ"ח וסחיהן טחמות וע"י דף י"ח ע"ב וקס"כ. וגם חין אומרינן כאן נמלה וכתן סיס חלל סיס, חחין לנוף זה מעלה על זה לפי ססחיס ועחס' י"ח ע"ח. יג' דף ס'. יד' כ"פ כרמז"ס, ול"ע סכסכר וקומות ססק כרעב"ג, ואשחמיט לסרב יך מלחי סספק כאן כרבי. ואפשר שטעם כרמז"ס שרב חמר לקמן ס' ע"ב דחיס

ספר האשכול, הלכות נדה.

בימי ראייה של חברתה דהלכה כרבי מחברו א. ברם חוינא לגאון דפסק הלכתא כר' שמעון בן גמליאל ואמר דלא אמרינן הלכה כרבי אלא לגביה חברו אבל לגבי אביו ורבו לא ב. ותולה ביושבת על דם טוהר ובבתולה שדמיה טהורין ג ואע"ג דבומן הוה ליכא דם טוהר לא ביולדת ולא בבתולה ד נהי דלגבי נפשה אחמירו בה, אבל לאצולי חברתה מספק כתמים שלא יהיו שתייהם מקולקלות אדינייהו מוקמינן להו וחברתה תולה בה והיא ה מקולקלת וחברתה מתוקנת. ומדאמר ר' שמעון בן גמליאל דתולה אף בסופרת זי"ן שלא טבלה, מינה דייקנן דוקא כשלא טבלה אבל טבלה ביום זי"ן לויבתה אע"ג דלאו שפיר עברה ו ואסורה לשמש עד ליל שמיני שמא תראה ותסתור, מ"ט מצד הדין טהורה היא ואין תולין בה, וכן אם יושבת ז' נקיים אע"ג דלא טבלה נמי אין תולין בה שאין זה מקולקלת כיון דבידה לטבול בכל עת, דתרתו בעינן שעדיין סופרת זי"ן ועדיין לא טבלה ז' וחוי לן דלאו דוקא טהורה תולה, אלא כל שחברתיה עלולה יותר לראות, כגון שחברתה בימי נדה והיא בימי ספירה הרי זו תולה בחברתה ח וכן חלוק שלבשה היא עצמה בימי נדה וטהורה. אבל כחם בכחם אינה תולה ט שאם לבשה חלוק מאשה שטמאה שנטהרה ומצאה בו כחם תולה הכתם בימי נדה וטהורה. אבל כחם בכחם אינה תולה ט שאם לבשה חלוק מאשה שטמאה מחמת שמצאה כחם, ונמצא בחלוק זה כחם כשפשטחו, אין יכולה לתלות בבעלת הכתם, כיון שהיא אינה טמאה אלא מספק, דלא ידענא אם הכתם ממנה בא, וכן היא עצמה אינה תולה כחם שמצאה השתא בחלוקה בומן שהיתה יושבת על הכתם והיתה לובשת חלוק זה. ארוכה שלבשה חלוקה של קצרה י אם מגיעה כנגד בית תורפה של ארוכה ומצאה בו כחם שתייהן טמאות, ואם אינה מגיע לבית תורפה של ארוכה ארוכה טהורה דלגבה הוא למעלה מן החגור וקצרה טמאה, ואם פשטו החלוק בלילה וכסתה עצמה בה כל מקום שנמצא הכתם שתייהן טמאות מפני שהוא חוזר ובא כנגד בית תורפה יא. שלש נשים יב שלבשו חלוק אחד או ישבו זו אצל זו על דבר המקבל טמאה ואח"כ נמצא עליו כחם כולן טמאות ואם בדקה אחת מהן ונמצאת טמאה כולן טהורות חוץ מווי, והוא שבדקה עצמה כשעור וסת, פי' שקנחה עצמה תיכף ומיד לאחר מציאת הכתם ומצאה טמאה, אבל אם שהתה אחר מציאת הכתם כדי שתירד מן הטטה ותדיח פניה או עד שתבדק בחורין ובסדקין לא מהני לטהר אחרות וכולן טמאות. וכן אם בדקה עצמה אחת מהן בתוך זמן קצר הוה ומצאה טהורה, היא טהורה ושתייהן טמאות, וכן אם בדקו שנים מהן ונמצאו טהורות, הן טהורות והשלישית טמאה, ואם בדקו כולן ונמצאו טהורות כולן טמאות, דודאי טחד מינייהו אתא דמא, במה דברים אמורים כשכולן שוות אבל אם אחת ראויה יותר לראות מחברתה תולה בהראויה יותר לראות, עוברת ושאינה עוברת, תולה באינה עוברת, מיניקה ושאינה מיניקה, זקנה ואינה זקנה תולה בשאינה זקנה, בחולת יג ושאינה בחולת דמים תולה בשאינה בחולת דמים, ואם כולן שוות אין תולות זו בזו יד ואיכא

מרבואתא

נחל אשכול

תולה בחברתה סרחתה חלל ח"כ צדקה האחרת עלמה חוץ שעור וסת למיילת הכתם ומלאה טמאה שאז היטה ודאי בחוקה טומאה בשעה שנמלא הכתם דשעור וסת צעלה חייב ח'. חבל אם מלאה ח"כ סהיא טמאה אין חברתה תולה בה אע"ג שעתה היא טמאה, חבל ר' אשעי' ס"ל כח"ס סר"אש אפי' מלאה ח"כ סהיא טמאה חברתה תולה בה הכתם דאמרינן בשעת מיילת הכתם כבר היטה טמאה וקיי"ל כרז. ש"מ שאין לתלות בחברת חלל בזמן שמוחזק בטומאה ולא מהני מה שעתה טמאה, ומכ"ס שלא נוכל לתלות בה הכתם צימים שמתחילה לספור נקיים שכבר הפסיקה בטורה ויס לה חוקת טורה (כח"ס רשב"א דמה"ט תולה בסופרת זי"ן בחברתה שהיא נדה כדאי' בש"ע סעי' מ"ח) והיינו כרבי. א ערובין מ"ו. ב לא הזכירו פוסקי' צענין זה פסק הגאון, ונראה דלאו צפירות אחרת היא דינא בשם הגאון חלל וכלל סר"ק צנעין פ' המקוץ דף נ"ב הביא בשם רב האי גאון דאין הלכה כרבי נגד אביו ורבו. ג ס' ע"ג. ד דקיי"ל צועל צ"מ ופורס. ה דאף שהיא תולה ביושבת על דם טוהר, היושבת אינה טמאה מזה הדין חלל שאנו נוהגין שלא לצעול על דם טוהר ועקר הטעם שחולה בה שדמיה מזויים לפיכך טמאה היושבת עלמה, ובבתולה תולה, שאינה מקולקלת, שהרי אחר צעילת מ' לריכה שחשב ז"ל וגדויות בל"ה כטמאה. וקשה פשיטא שחולה בבתולה שהרי אחר צ"מ בל"ה היא מקולקלת כדמ' וכס"ג אמרינן תולין קלקלם במקולקל? ותרו' ס"ט דהכא מיירי בנערה שלא ראתה עדיין ומזה הדין יס לה ד' לילות כדאי' דף ס"ד ע"ג וכל דם שרואה צד' לילות בשמים טוהר דאמרינן ד"ב הוא, חבל צ"ה צועל צ"מ ופורס ויושבת ז"ל ונבעלה בעילה שניה ולא ראתה וטהורה אפי' צ"ה ואם השאילה לה צעלה החלוק ולבשתו הבתולה אחר שצבלה ונבעלה ראשונה תולה בה ואמרינן ראתה צבעילה סמ' מטעם שסירפה מזוי כד' דף יו"ד ע"ג ח"כ אע"ג דלא חזינן שרחתה, כיון שאפי' אם ראתה מזה הדין טהורה, ואע"ג דלפי חומרתה ראתה מקלקל לה שגריכה לישב ז"ל. וכן הדין לענין חל"ה אם שימשה פעם ג' וד' וכך לריכין לפרס בש"ע סעי' מ"ב. ו כדאמר בגמ' ס"ז כדי שלא תבא לידי ספק ועתוס' אפי' טבילה אסורה קודם טבילה. ז ע"ו מש"ל מוספק דין זה. מיהו ג"ל דפנויות שלנו שאין צדקות ואין טובות ח"כ חלוק שלבשה היא וטמאה טהורה תולה הנטוהה בה אע"ג דכבר עברה לפנויה הרבה ימים וזמן וסתה מ"מ כיון שלא הפסיקה בטורה ולא ספרה ז"ל הרי היא נדה מומם שאין צידה לטבול היום. ח וערמ"ח סעי' מ"ח שבג"י הראשונים לספירה אינה תולה. ט דף ס'. י י"ח. יא משנה דף נ"ו. יב ל"ט ע"ב. יג ג"ל בתולת דמים שלא ראתה חזימיה. יד ו' כס"ג תולה נמי צענמה שחם ומלאה כחם בחלוקה צעט עברה ומיניקה ולבשה החלוק גם קודם וזמן הוה תולה צו. ונראה דוקא כהני דאדכרו בצרייתא ס' ע"ב תולה, חבל אם שתיים לבשו חלוק ושניה מלאה כחם צו אף שהגיע שעת וסתה של שני' אין הראשונה תולה בה, וכן אשה שיש לה וסת אינה תולה באין לו וסת כח"ס חוס'. מיהו אם הגיע לשני' שעת וסתה ולא ראתה, ואח"כ מלאה הכתם אף דקיי"ל אין תולין כחם בצחם, מ"מ אם לבשה מעט קודם לכן עם אחרת חלוק אחד ומלאה גם צו כחם, יס לגד שהאחרת יכולה לתלות בה, מדא שהרי מלאה חברתה כחם בחלוקה שלבשה ח"מ ח"כ שאין ספק שהוה מומה ועוד שהרי שעת וסתה היא, חבל מוסחיות ש"ס ופוסקי' אין תולין כחם בצחם ומדלא מהני בדיק ס' סחורת הצרייתא אין תולין כחם ובסופא תולין רישא דראתה הכתם שלא צענמה וסתה, וסיבא בש"י, ס"ו דאפ"ה

מרבואתא א דאמרי חלוק שלבשו ג' נשים בו או אחר זו ואחרונה מצאה כתם אפי' בדקו עצמן הראשונות תיכף למציאת כתם ונמצאו טמאות אין מציילות על חברותיה, לפי שהוא אחר שעור וסת לב' הראשונות שכבר הפשיטו החלוק, ולא מציל שעור וסת אלא אם שכבו או ישבו במקום אחד ונמצא בו כתם ובדקה אחת כשעור וסת ומצאה טמאה שאז מצלת על האחרות לפי שהוא שעור וסת לכולן ולהכי לא קתני ב'. וחוי לן דבהא לא מספקי לרבואתא שאם האחרונה מצאה כתם כשהפשיטה ובדקה עצמה כשעור וסת ונמצאת טמאה שמצילה על האחרות וכן אם נמצאת טהורה בשעור וסת היא טהורה ותולה בחברותיה וכן אם בדקה עצמה ראשונה ושני' בהפשטת החלוק ונמצאת טמאה . . . ג. שלש נשים ישנות במטה אחת ונמצא דם תחת אחת מהן כולן טמאות ד' טיירי ששוככות תכופות זו לזו ולא מתפרדות ואם בדקה אחת כשעור וסת של מציאה ומצאה טמא מצלת על חברותיה, וכן איפכא אם בדקה עצמה כשעור וסת ומצאה טהורה היא טהורה ושתיים טמאות, וכן אם שתיים בדקו בשעור וסת ומצאו שהן טהורות, השלישית לבד טמאה. שלש נשים ישנות במטה אחת ומשלחפי שלחופי ה', פי' ששוככות נפרדות ויש לכל אחת מקום מיוחד נמצא דם תחת האמצעית הסמוכה לשתייהן, כולן טמאות, תחת הפנימית, שתיים הפנימיות טמאות, והחיצונה טהורה, תחת החיצונה, שתי החיצוניות טמאות, והפנימית טהורה, אימתי בוסן שעלו דרך מרגלות המטה, אבל אם עלו שלשתן דרך עליה במקום ששכבה החיצונה וכולן דרכו על מקומה, אפי' נמצא כתם על מקום החיצונה כולן טמאות, ואם נמצא תחת הפנימית, היא ואמצעית הסמוכה לה טמאות, והחיצונה טהורה שהיא לא דרכה במקום הפנימית. בדקה אחת בשעור וסת למציאה ונמצאת טמאה היא טמאה וחברותיה טהורות, בדקה בשעור וסת ונמצאת טהורה, היא טהורה וחברותיה טמאות, הכל כפי מה שבארנו למעלה. במה דברים אמורים בשכולן שוות, אבל אם אחת ראויה יותר לראות מחברתה תולין בה, עוברת ושאינו עוברת תולה בשאינה עוברת וכו' הכל כפי מה שבארנו למעלה.

מג.

בדקה עצמה בעד הבדוק לה ו' ולא הניחה בכך אלא במקום שמשומר ממאכלות ולמחר מצאה עליו טיפת דם טמאה, וכן אם מצאה דם על עד שלו הבדוק לו שקינה בו עצמו אחר התשמיש טמאה, ואין חלוק בזה בין שהדם משוך או עגול, ואפי' מצאה מאכלות רצופה טמאה שאותו מקום בדוק הוא אצל מאכלות, וכיון שבשעת בדיקה הי' העד נקי ובמקום שקנחה אין מאכלות, קרוב לומר שהדם בא ממקום שקנחה ומן המקור הוא, ואח"כ שרצה מאכלות על מקום הדם, ואע"ג דאיכא לספוקי שטא לאו דם קנחה הוא, אלא קודם או לאחר קנחה בא מאכלות רצופה על העד וממנה הדם, שהרי מאכלות רצופה לפניך, מ"ט טיירי ספק לא נפיק ו'. בדקה עצמה בעד הבדוק לה ויטחתו בירכה ולמחר מצאה עליו דם טמאה אף שנמצא דם בירכה לא אמרינן שמירכה אתי או שהרגה שם מאכלות, ויש שמחלקין בין עגול למשוך ואין לנו רשות לחלק במקום שאמרו מצאה דם טמאה נדה ולא

נחל אשכול

דאפי' אין תולה בה. א רשב"א רחב"ד ורמב"ן, ודעה ח' שפסק כמותה בש"ע הוא הרמב"ם. ב ל"ל במוסר נ"ט ע"ב גבי ג' נשים שלבשו חלוק ח' זו אחר זו ואח"כ נמלא בו כתם לא קתני: בדקה ח' ונמלאת טמאה היא טמאה וכן טהורות כדקתני במוסר ס' ע"ב גבי ג' נשים שהיו יסות צמטה חמת, ש"ו בחלוק שלבשו צו"ז ואח"כ נמלא הכתם אין מילות חס נמלאו הראשונות ונמלאת סהוא לאחר שעור וסת להפשטת החלוק מוגפן. ואין זה ראי' שדין תולות זו צו ועוברת באינה מעוברת וכו' ודאי חנבשו חלוק ח' נמי קאי, ואפי' לא תני לה במוסר ראשונה חלה באחרונה. ג אפשר ש"ל והשלישית לנבשה החלוק ונמלאת כתם טהורה צמתי או צמטה חסו פשוט לעג"ד כדחתן נ"ט ע"ב שהחילה חלוקה לנדה כרי זו תולה בה וכלן ח' וכן הראשונות כבר היתה נדה קודם שנבשה השלישית. ד דף ס' ע"ב וס"א. ה גרסת ר"מ הוצא בתוס'. ו דף י"ד. ז צלור דבריו דבגמ' פריך להא דתנן נמלא על סלה אוחזים או על שלו אפי' לאח"כ מייבין בקרבן, וליחוש שמא דם מאכלות הוא? ומשני אוחזי מקום בדוק חלל ומאכלות וטמאה אפי' אשתכח ומאכלות רעופה על העד, פרש"י רחוק מן הדם קנת כיון דבדוק אוחזי מקום קיס לרבנן דזב הדם ודאי מוגפה שהרי העד הוה בדוק קודם קנחה ומאכלות מעלמא הוה אחא בעד שהיה רעופה, ולמ"ד דחוק הוא יש ספק שמא מאכלות הו' באוחזי מקום עכ"ל משמע לרש"י לתואר דאחר בדוק ח' נמלא דם על העד ומאכלות רעופה בו לא תלין במאכלות חלה מוגפה בה. ותימה דלקמן נ"ט עד הנחון תחת הכר ונמלא עליו דם ח' עגול הוא וליה צי' יותר מוגרים תלין במאכלות, ואמרינן בשעת קנחה לא הו' דם בעד, חלה בה חס"כ על העד ומאכלות, הכי נמי נמלא הכא, נהי דאוחזי מקום בדוק חלה ומאכלות וכסקנחה בעד זה בדוק לס לא הו' צו ומאכלות, ונ"ו נמלא דאחר סקנחה צו עדיין לא הו' צו דם ודס הוא ומאכלות הרעופה עליו ופגסה לאחר הקנחה, דחוק מן הדם, ונ"ו נמלא דאחר סקנחה צו עדיין לא הו' צו דם ודס אחר סקנחה ח"כ ע"כ שבאה מאכלות אחר קנחה ויחכן נמי שממנה הדם, ואם נאמר שהו' צו המאכלות קודם קנחה ודאי י"ל דלחו מקנחה בה הדם, חלה בכך קודם סקנחה הו' מאכלות רעופה, ולסלק ספק זה לא חסוי לן מיהי מה שהעד הו' בדוק מחמלה ונתנו אח"כ במקום מסוור, דבגמ' משמע למ"ד בדוק טמאה ודאי? וז' דלכסי דחיק רש"י חנפשי' לפרש דמאכלות לא נמלא על מקום הדם רק קנת רחוק מן הדם, ח"כ סברא שאין זה דם ומאכלות חלה מוגפה בה, ואפי' קשי' מתין בהם המאכלות כיון שהעד הו' בדוק לה וכל דם, ע"כ נ"ל דבמקום רחוק לא בדקה, או המחכונת בהם אחר סקנחה העד) ובגופה ודאי אין מאכלות באוחזי מקום ודם קנחה מוקדור הוא, וידים מוכיחות, ממה שמאכלות אינה רעופה במקום הדם חלה רחוק, חלה למ"ד אוחזי מקום רחוק חלה מאכלות, אפשר שמאכלות הו' בבשר בית המיטין וכסקנחה עלמה בה הדם ומאכלות שנתעבה סס. היולא מה הו' במקום הדם רעופה ומאכלות ס"ל רש"י דאי אפשר לטמא ודאי, דמי יומר מואתו מקום ובשעת קנחה בה הדם דלמא אחר קנחה בה ומאכלות שרעופה בו חו מעט קודם דהרי הו' לפיך. חה כונת רבנו כחן חע"ג דאיכא לספוקי וכו' דמאכלות רעופה על הדם וס"ל דטמאה נוספק. ולפענ"ד מ"ם הפוסקי' אף באשתכח מאכלות רעופה על דם טמאה, היינו מוספקי, ומ"ם רש"י ודאי טמאה,

ספר האשכול, הלכות נדה.

ולא חלקו בדבר א. ועד בדיק שקנחה בה ולא בדקתו אח"כ והניחו תחת הכר ב אם עגול הדם טהורה דלאו דם קנוח הוא ואם יש בו יתר מגרים טמאה משום כחם, אבל אם משוך הוא טמאה אפי' הוא משהו דדם קנוח הוא, ודוקא בעד שבדוק הי' בתחלה וקנחה בו דינא הכין, אבל עד שאינו בדיק שקנחה עצמה בו אפי' הניחתו במקום משיומר אין חוששת אם תמצא עליו כחם קטן בין עגול ובין משוך, ואם יש בו כגרים ועוד בין עגול ובין משוך טמאה משום כחם ג דהא חיוני דרבי מטמא משום נדה ד' ור' חייא משום כחם ור' יוסי מטהר לגמרי, ואע"ג דאמר ר' זירא דהני תנאי רבי ור' יוסי כהני תנאי, ר' מאיר ור' יוסי, גבי האשה שעשתה צרכיה וראתה דם דר' מאיר מטמא ור' יוסי מטהר וכיון דאחמר התם הלכה כר' יוסי ה' הכא נמי הוי לן לטהרה לגמרי, התם נמי לא ברירא לן דרבי יוסי לגמרי מטהר דלמא דוקא ו. ותו אף אי ר' יוסי התם לגמרי מטהר ואחמר נמי הלכתא כותי, הכא קאי רבי ור' חייא בחד שיטתא דמטמאי לה, שפיר איכא למיטר דלא ס"ל הא דר' זירא דפלוגתא דהכא תלי' בפלוגתא דהתם ו. ותו דבירושלמי דפרקין גרסינן רבי משבח לר' חמא קומי ר' ישמעאל בי רבי יוסי, רב חמא בעי קומי ר' ישמעאל בדקה ביד ה' שאינו בדוקה? אמר לי' כדברי מי את שאלני כדברי הרב או כדברי התלמיד ט אמר ליה כדברי תלמיך, אמר לי' אבא אמר כחם ורבי אמר ראה י ע"כ, וכיון דר' יוסי גופא ס"ל טמאה משום כחם, שמע מינה דלא תלי' בדין האשה שעשתה צרכיה ומצאה דם דמטהר ר' יוסי לגמרי. הלכך בהא והא קיימינן כר' יוסי כיון דר' חייא נמי ס"ל טמאה משום כחם כר' יוסי בירושלמי יא. האשה שהיא עושה צרכיה ומצאה דם עם מי רגליה יב קיי"ל כר' יוסי דמטהר בין יושבת בין עומדת בין מקלחת בין שותתת. ואיכא מרבואתא דאמרי אף ר' יוסי לא מטהר בין מקלחת ובין שותתת אלא ביושבת, אבל בעומדת אם מקלחת לתוך הספל ונמצא שם דם טהורה, אבל אם שותתת חיישינן, הואיל שאין יכולין מי רגלים לצאת בשפע, דהדרן למקור ומצויאין דם משם יג. ורבנו חננאל פירש יד דאף לר' יוסי בעומדת בכל גוונא טמאה משום כחם דלא טיהר אלא משום נדה, וביושבת טהורה דוקא ביושבת על שפת הספל ומקלחת תוך הספל ונמצא הדם בספל, דאי איתא דבתר דתמי מיא אתי דם, על שפת הספל איבעי לה לאשתכוחי. ואף שאין הסוגי' בדוכתין כדבריו טו יש להחמיר ולחוש להם, דאיכא למיטר נמי דההיא לכתחלה דמטהר ר' יוסי אר' שמעון קאי טז. אבל איש ואשה שעשו צרכיהן ונמצא דם בחוך המים בכל ענין טהורה משום דאיכא ספק ספקא וז.

מד.

כבר אמרנו למעלה שנשי דירן בכל ראיותיהן דנינן להו כובה דצריכה הפסק טהרה קודם שתתחיל לספור שבעת הימים וימים אלה צריכין להיות נקיים מכל דם. ולא בראי' בלבד, אלא אפי' מצאה כחם בגופה או בחלוקה ובדיקה עצמה תיכף בבית תורפה ומצאה טהורה דמ"ט טמאה מדרבנן אי אית בכחם כגרים ועוד, אפי' על כחם כוה צריכה שתפסק בטהרה כאלו

נחל אשכול

באינו רעופה על זמקוס הדם אלא רחוק קלח, ומיושב מה שהטיר צ"י על רש". א הרשב"א ורמב"ן מחלקין שאלם משוך טמאה במסו ואם עגול הדם ואין בו כגרים ועוד טהורה שדמיון דין זה לצדקה צעד צדוק והניחתו תחת הכר דלחמירין דף ל"ח אם עגול טהור משום נדה ואם כגרים ועוד טמאה כבשאר כחם כח"ם רבנו צמח, וע"ז כ' רבנו כיון דגבי נחון חמת הכר מחלק הס"ם קן וגבי טיחתו צריכה אחר כחם ומלאה עליו דם טמאה משום נדה, ש"מ שאין חלוק אפי' עגול טמאה רמב"ם ור"א, ודמיו' למאכלות רעופה על עד במקום הדם דמשוי לי' בצמחך לספק נדה. ב ג"ט. ג הרשב"ד, ולרשב"א אפי' משום כחם ליכא, ולרמב"ם טמאה נדה. ד דף י"ד. ה ג"ט ע"ב. ו משום נדה ולא משום כחם כמו שהביא רבנו צמחך צמח ר"ח, וכפי נמיו מסיק ר' אשי י"ד ע"ב בסוף הסוגי' דפלוגתא דר"מ ור' יוסי משום נדה אחר ויש לנו לומר דר' יוסי נמיו מוטמא משום כחם. ז ומסולקת זזה קוסי' רשב"א על הרשב"ד. ח צעד שאינו צדוק ומסיים בירושלמי: או שהטיחה גופה לבית חורפה, פי' ומלאה אה"כ דם על הטד או על גופה מאי. ט כדברי אביו ר' יוסי או כרבי. י טמאה כראית נדה. יא גם הס"ך הביא בירושלמי. ועדיין לא נחשב הרמב"ם דפסק כרבי טמאה נדה ולענין האשה שעשתה לרכים ומלאה דם כר' יוסי, וי' כיון דלירושלמי ר' יוסי סכא מוטמא משום כחם, א"כ ודאי לא תלי' זה צדק האשה שעשתה לרכים, וסדרינא לכלל הלכה כרבי מחברו נגד ר' יוסי, דלכסוף ימיו סיה רבי גדול מר' יוסי כח"ם חוס' סכא. ורב חמא נמיו דצעוי לדעת דברי התלמוד ש"מ דס"ל כרבי דלחמר רבי ריש מחיבתא ושכימי רבן קמייה ומחדיי שמעתא. עוד אפשר דס"ל לרמב"ם מה דמוסיים רב אשי כי אחרת האו משום נדה אחרת לא כפרס"י דקאי אה"ם ריב"ח דר"מ משום כחם ומומא, אלא דרב אשי נאיר מדברי ר"ז שאמר כשטימא רבי כר"מ ור"י לסטתיה לטבר לגמרי, וקאמר אן כי אחרת האו דצדקה עלמה צעד שאינו צדוק וכו' משום נדה אחרת, דרבי יוסי משום נדה מטהר ומטמא משום כחם ורבי משום נדה, וכיון דלר"א ר' יוסי מוטמא כלן משום כחם ל"ל לטטחי' אזל דהתם מטהר לגמרי, ע"כ לא תלי' זה צדק, ואף אזי החם הלכה כר"י, סכא הלכתא כרבי מחברו. יב ג"ט ע"ב. יג דעת הר"אש. יד חוס' דף י"ד. טו בדוכתין דייק דסם אמרינן ר' יוסי מטהר אף לכתחילה אבל לעיל דף י"ד משמע קן דקאמר כשטימא ר"מ משום נדה, א"כ י"ל דר' יוסי מטהר משום נדה ומטמא משום כחם. טז צמ"ס ג"ט ע"ב פריך כיון דבאשה מטהר ר' יוסי אם עשתה לרכים ומלאה דם למח חזר ותנא האיש והאשה שעשו לרכיהן ומלאה דם ר' יוסי מטהר ור"ם מוטמא הסתא בספק א' מטהר בחרי ומצביא? ומשני אי מרישא כו"א דיעבד אבל לכתחילה לא קמ"ל אף לכתחילה, ומכאן תיובתא על ר"ח ססבר לר' יוסי נמיו מוטמא משום כחם, לזה כ' רבנו דאיכא למימר דהאי לכתחילה קאי אהא דפליג על ר"ם דמחמיר אף באיש ואשה אע"ג דאיכא ס"ם, קמ"ל כסיפא דר' יוסי מטהר באיש ואשה אף לכתחילה, אבל באשה לא מטהר, וכ"מ מוחס' דף י"ד. ועדיין קשה הא אמרינן: או מרישא צמ"ס א' הו"א דיעבד, משמע עכ"פ דיעבד אפי' באשה לחוד מחיר, ולר"ח אפי' דיעבד טמאה משום כחם? וי"ל דס"ק: אי מרישא, דמטהר צמד ספקא משום נדה אבל מוטמא משום כחם, הו"א צמ"ס באיש ואשה לא מוטמא דיעבד, אבל עכ"פ לכתחילה לא מטהר משום ס"ם ואסור לה להתעסק בטוהרות, להכי קתני משנה יתרה באיש ואשה שר' יוסי מטהר, לאורוי' אף לכתחילה מטהר צמ"ס. יז אפי' ר"מ דמחמיר באשה מטהר באיש ואשה משום ס"ם, ולרשב"א דס"ל ס"ם מטהר מוטמא רוב קשי' ר"מ מייש למעוטי? וי"ל באשה לצדה נמיו לא מוטמא ר"מ אלא משום מוטמא דהדר מו"ר לחוקה, אבל היכא דאיכא ס"ם

ספר האשכול, הלכות נדה.

כאלו ודאי ראתה ולספור אח"כ ו' נקיים כדאמרין פ' בא סימן כתמים צריכין הפסק טהרה א. ועכשיו אבאר דיני בדיקה וספירת זי"ן שלא דבר מהם הרב ב. ביום שפוסקת לראות צריכה לבדוק באותו מקום בכל חורין וסדקין עד מקום שהשמש דש שעד כאן הוא בית החיצון ג ותנן כל הנשים מטמאות בבית החיצון אף שלא יצא לחוץ ד והבדיקה תהא בפקולין או בצמר נקי ורך כדאי' פרק כל היד ה' ואין בודקין לא בעד שחור ולא בעד אדום ולא בפשתן סתם שאינו לבן כל כך אבל בטמאי דכיתנא שחקי ד שרי. ובדיקה זו וגם בו' דספירה תהיה תמיד לאור היום ולא לאור הנר כדאמרין התם ז של בית מונבו המלך מוכרין לשבח שהיו בודקים טמזיתיהן ביום. ועוד דבדיקה משום ספירת נקיים הוא ועקר ספירה ביטמא הוא כדאמרין במגלה ח, מיהו אם אי אפשר לו ביום מוטב שתהא בלילה ממה שלא תבדוק כלל בקצת ימים מימי הספירה ט. והבדיקה שצריכה בהפסק טהרה לברר שנסתם מעיינה, תהא סמוך וקרוב לבין השמשות של התחלת יום ראשון מו' נקיים, והפסקה זו לא לובה לברר אלא אף לנדה הצריכה חכמים י. ויום שהפסיקה בטהרה אין עולה לה לחשבון זי"ן נקיים שאינו יום שלם, וזה הי' מנהג כותיים כדאי' פ' התניוקת יא ולא אמרין בזה מקצת היום ככולו כדאמר רמי בר חמא אלא כדדייק רבא יב. וצריכה לבדוק עצמה בכל יום משבעה נקיים התנן יג הוב והובה שבדקו עצמן ביום ראשון ומצאו טהור ובוים שביעי ומצאו טהור ובינתים לא בדקו ר' אליעזר אומר הרי הן בחוקת טהרה, ור' עקיבא אומר אין להם אלא יום שביעי לברר והלכה כר"א. ולא אפלטו אלא בדיעבד דהא שלא בדקו קתני, אבל לכתחלה ודאי מודה ר' אליעזר דצריכות לבדוק עצמן בכל יום. ומה שאמרה תורה וספירה שבעת ימים ואחר טהרה, לאו למימרא דבעיא ספירה בפה כעומר ויובל אלא חשבון בעלמא כדי שתדע מתי תטבול ותחוש שיהיו נקיים יד, ובגמ' מן אבעי' להו זב וובה שבדקו עצמן ביום ראשון ובוים שמיני מן ומצאו טהור ושאר ימים לא בדקה לר' אליעזר מהו? תחלתן וסופן בעינן, כלומר שתתחיל בראשון וצריכה לבדוק עצמן בשביעי, או דלמא תחילתן אע"פ שאין סופן, דדי אם בדקה עצמה בראשון, ומסיק הגמרא לרב ס"ל ר' אליעזר דדי אם בדקה עצמה בראשון, והוא הדין אם בדקה עצמה בסופן אע"פ שאין תחילתן, כלומר לאחר שהפסיקה בטהרה הי' לה ז' ימים ולא בדקה עצמה אלא בשביעי לספירה, ואע"ג דבמתני' קתני בדקה עצמה בראשון ומצאה טהור ובשביעי מצאה טהור ובינתים לא בדקה ר' אליעזר אומר הרי היא בחוקת טהרה, לאו למימרא דר' אליעזר תרתי יומי בעינן, דבראשון או בשביעי סגו, ולא נקט ראשון וגם שביעי אלא דאפי' בהא פליגי ר' יהושע ור' עקיבא. ור' חנינא אמר תחילתן וסופן בעי ר' אליעזר יז. איכא מרבואתא דפסקו כרב דדי אם בדיעבד לא בדקה עצמה אלא בראשון או ברביעי יח לספירה. ואע"ג דבשאר דוכתין מצינו שרבנו חננאל הי' אומר

נחל אשכול

ס"ס הוי מעוטא דמעוטא ולהא לא חייס ר"מ כדאי' ריש גיטין. ור"ש דמטמא אף בס"ס, ה"ט דקאמר אין דרך איש להוליך דם ח"כ אינו בכלל הספק וגדון כאלו אשה לבדה מלאה וס"ל כל דם הולא מאותו מקום חוקתו מן המקור. א נדה נ"ג ע"ב כך פרוש הראב"ד פ"א דל"ב דברי הס"ס כחם לריך הפסק טהרה, ר"ל קודם שחספה, ופסעות הגמ' לא משמע כן אלא כפרש"י וחוס'. ולדינא כל הפוסקי' חוץ מרמז"ס ס"ל דכתמים צריכין הפסק טהרה וז' נקיים ולכך לא תוכל להסתמל בספירה ציוס המליאה אלא ציוס שלאחריו, ולחומרתו שכל אשה מומתת לספור עד יום ה' (ולדין וי"ז) ועי' לקמן דחיישין שמא תפלוט ט"ז ותסתור, גם בשביל כחם שומאס לריכה להמתין. ב כונתו: סרי"ף. ג דף מ"א ע"ב. ד ס"ס מ' ע"א. ועי' רמז"ס פ"ה דל"ב ס"כ בשעת גמר ציאה וכנס האבר צפרהדר ואינו מביע עד ראשו שבפנים, לפ"ז מקום שהשמש דם לא יגיע לסוף חלל הפרוהדר. והב"י סי' קל"ז סבר בית המיטון והפרוהדר דה ודא אחד הוא, וקסי' ל"י וזאי מהמי בדיקה עד מקום שהשמש דם, למעלה מזה חבדק עד סוף פרוהדר ותריך דלא אפשר עי"ם. ומע"מ פ' התנוקת ס"ס ה' הסיג עליו שהפרוהדר ודאי לאו בית המיטון מקרי אלא יקרא פרוהדר בעבור שהוא בבית שער לרחם ודאי' מוכתח דאמרין דף מ"ב יאל ראשו חוץ לפרוהדר דסייניו בבית מיטון כפרש"י הרי לפנינו בבית מיטון לאו פרוהדר שהפרוהדר מביע צעומק יותר ואין הדם מטמא אלא בבית המיטון, ומי"מ ל"ל בבית המיטון הוא מקלט החמתון מן הפרוהדר, דבנל"ס ה"א לפרש זאי דאמרין י"ז ע"ב דם הנמלא צפרוהדר טמא ואכתי לא הוי בבית המיטון ועתוס' מ"ב ע"ב ד"ה שהוליא, בתרוץ ח' אמרו דם צפרוהדר דם טמא הוא כשינאל לחוץ ועס"ט ס"ס קל"ד. ה י"ז ע"א, פקולין הוא למר גפן. ו בגדי פשתן ישנים שבליים הם לבנים ביותר סס בגמ'. ז ס"ס. ח דף כ' ע"ב עי"ם בחוס' ונחוס' נדס דף ס"ט ע"א ד"ה שבעס. ט עי' בסמוך דבדיעבד די בבדיקה ח' חו"ן. י ר"ל דהפסק טהרה דבעינן עתה לגסי דידן אין זס מוכח מומרא דרמזין עלי' זיבה אלא אף אם היו נדות הי' לריכות עכ"פ קודם טהרתן הפסק טהרה ששינוי דף ס"ח נדה שבדקה עלמה ציוס ז' סחרית ומלאה עלמה טמאה ובין השמשות לא הפרישה צטטרה אפי' בדקס עלמה אחר זמן ומלאה טהרה הרי זו בחוקת טמאה ט"מ דלס היא בחוקת טומאה מו"הת אינה נערה בלא בדיקה והפסק טהרה. יא ס"ט. יב דף ל"ב, דל"כ למה אמרה תורה ט"ז סותר ציבה, אחר שראה, עדיין מקלט היום לספור. יג ס"ט ע"ב. יד בסל"ה כ' שחספר צפה ולא כן הרמב"ן צפ' אמור, והא דלא מברכין על הסצירה אפי' למאן דאמר שחספר צפה, דים לחוס שמא חסתור, עתוס' כתיבות ע"ב מנחות ס"ה ע"ב טו"ו ופר"ח ח"ח תפ"ט. טו ס"ט. טז ובשביעי לא בדקה. יז לריכה לבדוק עלמה יום ח' ה'. יח ל"ל בשביעי, והסחלק הוס בין ר' לשי"ן מלוי בין הסופרים והמדפיסים המתעיקים ואעיר על ח' מהן שמואל עד היום הוס בכל דפוס רש"י צפ' נשא זי"ן פ' ח' ור"ח ניסן הוס, צמי נטרפה הפרס בשלישי הוז הוס ראשונה ובשביעי גלמו. ואיך אפשר למר בשביעי גלמו, הלל רש"י כ' פסוק י"ב וריס פ' שמוי ער"ח ניסן צל' צבנת הוס ח"כ השביעי נמי צבנת, ותגלמח אלו ושאר תגלמות הסחרות עמה פי"ד דנגעים אין דוחין צבנת. ודאי לפי מ"ס ברא"ס פ' שמוי ועי' ביד דוד פסמים ס"ט ר"ע פליג אברייחא דסדר עולם י"ל שלא הי' צבנת. אבל רש"י צמוח ספרס כמה פעמים ר"ח ניסן צבנת הי' ודאי לא כתב בשביעי גלמו. והמעין יראה שרש"י הוליא כל דבריו בדבור זה מספרי, ובספרי שלפניו כתוב בשלישי הוס ממוי וחמת הואש שיהי גלמו, ולא כתוב מידי משביעי. וספרי שלפניו משובס, אבל לפי העתק סילקוט בכל דפוסיו הוסס כך: צמי נטרפה פרה, בשלישי

אומר א רב ורבי חנינא הלכה כר' חנינא, שאין הלכה כתלמיד במקום הרב ב ורבי חנינא רבי' דרב ג הכא שאני דהוינן דאמוראי רב ששת ור' ירמיה שקלו וטרי בדברי רב וסתמא דגמרא קאמר ולא מי אוקימנא . . . ד. ויש לספק לרב דלא בעי אלא ראשון או שביעי אי די נמי אי בדקה פעם א' באמצע השבעה ולא בדקה בראשון ובשביעי, יש מחבורתנו ה נוטים להקל שהרי אמרו בהפסקת נדה ו . . . הכא בעיא בדיקה, והכא בעיא בדיקה, הכא סגי לה בבדיקת האמצע, הכא נמי סגי לה בבדיקת האמצעי. ויש מי שהשיב ז שאין ראי' מבדיקת נדה לבדיקת ובה, נדה אינה צריכה אלא הפרשת טהרה לבר, אבל זו צריכה ו' נקיים, וגם אין ללמוד מבדיקה דמהני בראשון או בשביעי שהיא בתחילת הספירה או בסופה לבדיקת אמצע שאינה בתחלה ואינה בסוף, ותו האיך נדמה לעשות מעשה, הא' חוינן דרבי ששמע בנדה דמהני בדיקת יום שביעי שחרית אע"ג שלא הפרישה בטהרה בין השמשות קודם טבילה אכתי אבעי' ליה ח שני, שלישי, רביעי חמישי ששי, ואם בנדה הקלה לא ידע מנפשיה אם הימים שוין לענין בדיקה עד דפשטו ליה, אנן האיך נפשט דבר זה בובה החמורה ט. ולעניות דעתין אף שאין ראי' מן הגמרא להתירא מסתבר לן, אי מהני שביעי להכשיר ימים הקודמים ומהני ראשון להכשיר ימים הבאים למה לא תכשיר בדיקת יום אמצעי מקצת ימים שלפניו ומקצת הימים שלאחריו, ותו ודאי נראה דיום אמצעי עדיף מסוף, שיום האחרון אינו מחויב כל כך בטהרה ימים שלפניו, אבל בדקה בשני ומצאה טהורה הרי היא מוחזקת בכח החוקה להיות טהורה מרם כימים הבאים דמוקימנן מלתא אחוקה דמעיקרא עד דברירא לן דאישתני י. מיהו הא פשיטא לן אם לא בדקה כל שבעה ובדקה בחי"ת ודאי לא מהני והוי כיום ראשון לספירה וא דכיון שלא בדקה כלל בשבעה ימים הראשונים לא ספרתן ולא חשבתן כלל לימי ספירת נקיים והתורה אמרה וספרה לה שבעת ימים, אבל אי התחילה לבדוק ביום ראשון או סיימה בבדיקה ביום שביעי גלי דעתה דבעיא לטמני והוי כל שבעה כספורין יב ויש מן החכמים שכתבו שראוי להחמיר כר' חנינא דאמר לר' אליעזר נמי בעינן תחלתן וסופן ספורין ואין להתיר אפי' בדיעבד אם לא בדקה יום ראשון ושביעי יג והכי מסתבר. ויש שמוסיף לומר, אם לאחר הפסקה בטהרה עברו זי"ן ימים הראשונים ולא בדקה ומתחלת בחי"ת למנות ז' נקיים, בימים האלה צריכה בדיקה בכל יום ולא מהני ראשון ושביעי אלא כשחספס תיכף אחר שפסקה מלראות והפסיקה בטהרה, אבל לא אם עברו זי"ן ימים הראשונים יד. ואין צריך להשיב עליו, שלא שמענו שהתורה צותה שתספר תיכף אחר הפסקת טהרה ושלא יהיו ימים בין הפסקה לזי"ן נקיים טו.

כל

נחל אשכול

הזה ממנו צרביעי גלחו הלויים. והמדפיסים טעו ועשו מן הרי"ש שצרביעי שי"ן, א עי' רמב"ן ורשב"א צמדוסיס לגטון ס"ג ע"ב, ועי' יד מלאכי שהביא ג"כ צסס המכריע סכ' סר' חננאל פסק הלכה כר' חנינא לגבי רב. והסמ"ג בעשה ק"א כ' צסס' חפץ פסק רב ורבי חנינא הלכה כרב. וזה נראה בעליל דלא כהגהת זיימוני סוף ס' אהבה שניחם ס' חפץ לר' חננאל. ב נדה י"ד ומשמע כן, והריף הביא כלל זה ספ"ב דפסחים, והנגיד צמזוא סתלמוד וער"ן פ"ק דסוכה דוקא נחלק עמו בחייו. ג יומא פ"ז ע"ב לפי גרסת רי"ף ור"אם חולתם ע"ב ז' ח"ה ס' חר"ו. ד פי' דגמ' פריך לרב דדי נמי צצביעי מצרייתא דצבי ספורין ואי לא התחילה צוים א' לא הוי ספורין ומפרק הס"ס לאו מי אוקימנא דצרייתא כר"ע, ומשון זה משמע דצרייתא לס"ס דליכא לאוקומי פר"א כיון דלא צבי סתחמיל צוים ראשון ודי צצביעי וסיימו כרב וער"אם. ה הרשב"ד. ו דף ס"ח נדה סבדקה עלמה סמריית צוים ז' ומלאה טהור' וצין השמעות לא הפרישה ולא בדקה עלמה וטבלה ולאחר יומים ומלאה עלמה טהור' הרי היא בחזקת טהרה, וסכ"א אפי' צשיס לנדחא דדקה עלמה ומלאה טהור' וצין השמעות לא הפרישה ולא ח"א דדקה ומלאה טהור' הרי זו בחזקת טהרה. ז רז"ה. ח ס"ח ע"ב. ט ולפענ"ד צל"ה חין ראי' מנדה, דאם הפרישה צטסרה אפי' צשי חמרינן סהיא בחזקת טהרה לזי"ן אע"פ שא לא בדקה וטבלה ואם אפי' נחלאת טהור' הרי היא בחזקת טהרה למפרע כדתן ס"ח, אבל צוזה וחי שאם דקה עלמה צוים א' ומלאה טהור' ולא דקה צשאר יומים וצוין טבלה סהיא בחזקת טהרה, מ"מ נראה אם דקה צשומיני ונחלאת טהור', שטמאה למפרע, דעד כאן לא מצעי' ס"ח ע"א אלא צצדקה עלמה צראשון וצשומיני ומלאה טהור' וצאר יומים לא צדקו, אבל אי ומלאה צשומיני טהור' נראה דמחאה למפרע דאל"ה למה לו למומר וצשומיני וחלאו טהור'. חוינן יש הפרס גדול צין נדה לצה, וה"ה צנד"ד. י כדילפינן חולין וי"ד ע"ב מנגע דאי אחא כסן ומלאו חסר וי"מ ומחלוקי סניכס חוך סצצוע לצית דצתר חזקה דמעיקרא אזלינן ולא צתר חזקה דסתחא. וער"אם וכת"ס יש לפרשו. יא סצריכה להסיף על יוס ח' טור וי"ו יומים נקיים, וכן הוא צש"ע. ובקסו ונפרסס חמאי לא נחשב הוי וי"ו יומים סקודמים ליום ח"ת לזי"ן נקיים והוי ח' יוס צצביעי, והקיי"לן לא דדקה עלמה אלא צצביעי טהור' ויסוצו חמאל דצדיי סמוצר צסמוך. יב וכן הוא צמוך מנזה ר"ז ועס"ט צצריכות. יג וכן צש"ע. ונראה אם צוים א' לספירה לא דדקה וצשיי דדקה ולא דדקה צוים זי"ן אלא צחי"ת וטבלה ספיר חמרינן יוס צ' ה"י חחלחן וח"ת סהוא ז' לשי סוסן, אבל אי לא דדקה יוס א' וצ' ודדקה צג' וצחי"ת, יש לספק, סחם נאמר יוס ג' חחלחן, חין סוסן צחי"ת סהוא וי"ו לוס ג' וצריכה לצדיקה צוים ט' סהוא זי"ן לבדיקת יוס ג'. אבל אי חמרינן עקר טעמא דר"ח דבעינן א' חיי"ן צצדיקה שלא יהיו יותר מוס' יומים צין דדיקה לצדיקה כמ"ס סת"ג עשה ק"א, א"כ י"ל אם דדקה עלמה יוס א' ג' וח"ת ננוי מנחי, שאין כאן ה' יומים צין דדיקה לצדיקה. וקצת ראי' מוס' דלצביעי לבו ס"ח ע"ב סזב וסוצה סצדקו עלמון יוס א' ויוס ח' ומלאו טהור' וצאר סימיוס לא צדקו מוס' וסך שאר יומים לא דדקו ספת יתר, דמחילא ידענו סמייורי צלל דדקה צו, דאי דדקה הרי מפורש דלר"א טהור' אלא נראה דקמ"ל דאם דדקה ציניחוס או צוים צ' או צוים ג' וצחי"ת, דעכ"פ לא יותר מוס' א' יומים צין דדיקה לצדיקה חין כאן ספק דלפי' לר' חנינא ונחי דהוי כיוס א' וז', להכי מדקדק צלצביעי וצאר סימיוס לא צדקו סיס וי"ו יומים צין דדיקה לצדיקה. וי"מ נראה להלכה כמ"ס צרבו דראשון וצצביעי דוקא צביעין וע' כנ"צ מ"ח ק"ת. יד לא מנחתי דעה זו אלא צמדוסי רשב"ן. טו וכך משמע מופסקי' סכל זמן סמחלחל לספור ז' נקיים אפי' יומים

מה. כל חיובי טבילות טובלין ביום א' חוץ מנדה ויולדת שנאמר שבעת ימים תהא בנדתה ויולדת כנדה שנאמר כימי נדת דותה הטמא, אבל זבה וכתוב וספרה לה שבעת ימים ואחר תטהר אחר אחד לנולד, כלומר לא יהי ימים שאינם נקיים מפסיקין, דא"כ הווי תרי אחר אלא אחר מנין אחד של ז' נקיים תטהר, ומנה ידענו שאם ראתה בינתיים סותרת, ר' שמעון אומר אחר תטהר, אחר המעשה תטהר, כיון שטבלה בשביעי טהורה לעסוק בטהרות, אבל אמרו חכמים לא תעשה כן, שלא תבא לידי ספק, כלומר שמא תראה אחרי כך ותסתור וטהרות טמאות ואם שמשה הרי הן בכרת. יש מי שאומר ב' שלא אסרו הטבילה ביום וי"ן, אלא לשמש אחר הטבילה ולעסוק בטהרות, והאידינא דכולהו ספקי זכות ניהו ושומרת ז' נקיים טובלות ביום ממה נפשך אי נדה היתה כבר עברו יותר מו"ן לתחלת נדתה ומותרת לטבול בכל עת שתדעה ואי זבה היא שפיר טובלת ביום והא דאמרינן ג' האידינא דכולהו כספק זכות שוויהו רבנן לא טבלו בוומא דשביעאה משום דר' שמעון, לאו אטבילה קאי, אלא לשון נקיה היא, כלומר שאין משמשת בשביעי שמא תראה ותסתור, אבל בטבילה לא איכפת לן. ואינו עולה על הדעת מדאמרינן ר' שמעון אומר אבל אמרו חכמים לא תעשה כן ד' ר' שמעון הוא דאמר אסור לעשות כן שלא תבא לידי ספק, משמע דרבנן פליגי עליה, ואי ר' שמעון אתשמיש קאי, מי איכא למאן דאמר דשרי הא אמרינן ה' גבי שומרת יום הרי זו תרבות רעה ו, ותו דלישנא שלא תבא לידי ספק משמע אטבילה קאי, דאי אתשמיש שלא תבא לידי ודאי אסור טבעי ליה, דאי הויא אח"כ כרת נמי מחייבי, אלמא הא דאמרינן לא טבלי ביטמא, אטבילה קאי, שמא מתוך כך תבא לידי ספק, שמא תשמש ז' וכך כתב הגאון ר' יצחק דבתר דמיתו ר' שמעון אומר אחר המעשה תטהר כיון שטבלה טהורה להתעסק בטהרות אבל חכמים אמרו לא תעשה כן שלא תבא לידי ספק, פי' כד נפק ז' וימי נדה טבלה ליל ח' ואי חווי דם ביום ח' עיילא בתוך י"א יום שבין נדה לנדה שהן ימי זיבה, חויא בהו יום א' הויא זבה קטנה ובעיא שמור יום תשיעי ואי לא חויא בתשיעי טבלה לערב ליל יו"ד, ואי חויא גם בט' בעיא שמור יום יו"ד ואי לא חויא יום יו"ד טבלה לאורתא ומשתריא. אלמא אע"ג דמותרת מדאורייתא לטבול ביום כדתנן ח' מכל מקום כתב שאינה טובלת אלא לאורתא אחר יום השמור והוא הדין בזבה גדולה ביום ז' ט'. ור' אחא משבחה כתב י' נדה לאורתא דשבעה נגהי תמניא טבלה ומשתריא לבעלה וצריכה ז' נקיים כיון דא"ד זירא יא' בנות ישראל החמירו אפי' רואות טיפת דם כהרדל וישובות ז' נקיים, ואי טבלה ביטמא דשבעה לא עלתה לה טבילה דתני' כל חיובי טבילה יב. וחומרא גדולה היא לומר בנדות שלנו שהן ספק זכות יג' שאם בדיעבד טבלו לא עלתה להם הטבילה, כיון דטבילה הגונה היא, אי זבה שפיר טובלת ביום מן התורה, ואי נדה כבר עברו ז' ימים, ואי משום סרך בתה יד' מהאי טעמא ודאי אין לאסור בדיעבד אי טבלה ביום, דהא לא חששו נמי לסרך בתה מן אי איכא צער או אינסא מן וחוי לן דר' אחא אעיקרא דינא קאי למיטר דנדה דאורייתא שאינה צריכה ז' נקיים וטובלת אחר שבעה אי טבלה בוומא דשביעאה לא עלתה לה, מיהו השתא דליכא נדה דטבלה בשביעי לנדהה דלכולהו בעינן ז' נקיים כזבה וטבילתה מן הדין בוומא, ולא אסרו בוומא אלא מחשש שמא תשמש ותראה ותסתור, לית לן למיטר שאין טבילתה טבילה אי טובלת ביום יז'.

כו. ובהא דאמר ר' זירא ב"י החמירו אפי' רואות טיפת דם כהרדל וישובות ז' נקיים, יש מפרשים שאף על מעט כעין חרדל וישובות ז', וליתא דאפי' פחות מחרדל מטמא מן התורה יח' אלא כך צריכין לפרש, דפשיטא אם תמצא דם הרבה בבית החיצון ולא בדקה עצמה באיזה ימים שיושובות ז' נקיים, דאפשר דאתעכב הדם בבית החיצון ויורד מן המקור בג' ימים זה אחר זה ואם אירע כן בי"א יום שבין נדה לנדה הויא זבה דאורייתא וצריכה ז' נקיים, אלא אפי' רואות טיפה אחת שרחוק מאד מן הדעת לומר שטיפה זו לא ירד ביום אחד מן המקור אלא בג' ימים זה אחר זה, וראוי לומר שהן נדות ואין צריכות ז' נקיים, אפי' הטילו עליהן חומרא כאלו נעקר הטיפה בג' ימים יום אחד יום משהו ויושבת עליו ז' נ. ואמרו רבותינו טעם חומרא זו, שלפעמים מביא טיפה אחת לספירת ז' נ' שאם היתה זבה גמורה והתחילה למנות ז' נקיים אפי' אם תראה בשביעי שלה טיפת דם כהרדל הרי סותרת הכל וצריכה לישב ז' נ' מחוש, וכיון שאין הכל בקיאון בדבר זה התקינו על כל מה שתראה צריכה ז' נ', אי נמי חששו שאפשר שראתה מעט מעט בשני ימים ולא ארגשה ובשלישי הרגיש ותראה וצריכה מן הדין לישב ז' נקיים אם היא

נחל אשכול

ימים רבים אחר שפסקה ומלראות מהסי לה דיעבד דיוקת ח' חו"ן. א נדה ס"ז שבת קכ"א וש"ד. ב רז"ה. ג נדה ס"ז ע"ג. ד חסר לא: והתם נמי אמרינן נדה כ"ט ע"ב. ה דף ע"ב. ו אס שמשא ציום טבילה שמה תראה אח"כ ותסתור. ז וכ"כ תוס'. ח מגלה כ' שומרת יום כנגד יום לא תטבל עד סוף החמה (דלילה אחר ראייתה לא מקרי שמור כדל' נדה ע"ג וסוין בטובלת לילה לזבה שאינה טבילה שצריכה שמור ומקנת יום ומחרת) וכו'ן טעשו ומטעלה עמוד הסחר כסר. ט לא כב"י סי' קפ"ג סכ' מרי"ף לא תראה שקאי לאסור הטבילה ביום, גם המרדכי פי' דצרי רי"ף כרצו. י פ' אחרי מות. יא נדה ס"ו. יב טבילתן ביום, נדה ויולדת טבילתן בלילה. יג ויושבת ז' נקיים וכבר נשלמו ימי נדה דל' כמה ימים. יד ס"ז ע"ג שאלו לטבול ביום אפי' בשמיני דליכא חשש שסתור, דלמא בתם נמי טבול ביום ז' טלה ותחוש ותבא לידי חסור. טו אס טבול האס ביום. טז ס"ז ע"ג. יז עב"י סי' קל"ז שוביל צום רש"א סכ' קרוב לזה פי' הר"א, ובאמת הר"א ד' פסק לחומרא כר' אחא משבחה דלא עלתה לה טבילה אי טבלה ביום ז', ועלה במחשבתו לומר שזה הר"א הוא רצו, אבל ראיתי צ"ט ט"ט ס"ט הוא ברש"א ו"ל סד"ה ולא הר"א ודברי רש"א כר"ה. יח נדה מ' ע"א ומתמחין ככ"ט אפי' כעין חרדל ובפחות מכן, ואע"ג דמחני' מסיים סכי חזב ובעל קרי, קאי נמי ארישא כל הנשים ומתמחיות צביות החיון ס"ג דס יס' וזכה צבטרה וכמ"ס רש"י מ"ב ע"א. יזבר תמוס ראיתי בתר"י ר"פ אין עומדין סכ' יש תפרס שחומרא דר"ז היא חף שמראה דם כהרדל, ואין זה נראה דמה שחומרא היתה שזה מן הדין דהא בהדי' קיי"ן צום' נדה טרס הנראה כהרדל מומא עכ"ל. ותמוס הלא ידוע שחרדל ירוק ואינו מטסרין ירוק, גם לא מונח צום' נדה שטור חרדל אלא במחני' דף מ': ומתמחין ככ"ט אפי' כעין חרדל ובפחות מכן. וסכא ודלוי לא מייירי ומראה חודס כיון דקאי על זב וצ"ק, אלא ומחנות. ואפשר שחכ"י ס"ל כסמ"ק וח"סד סהביל צ"י וכרע"ב שפסקו כת"ק

ספר האשכול, הלכות נדה.

היא בימי זובת, והיא אומרת שלא ראתה אלא פעם א' ואינה אלא נדה או שומרת יום, לפיכך התקינו להחמיר בכל ראי' לישב עליה ו' נקיים א'. הלכך כל אשה שרואה טיפת דם אפי' משהו ואפי' מצאה כתם כשעור שטמאה בו צריכה ו' נקיים וקודם שתספר תפסק בטהרה קודם הלילה שמתחלת בו מספר ו' נקיים כמ"ש למעלה. ואם תראה דם בו' ימי הספירה סותרת הימים שספרה וצריכה ו' נקיים מחדש דאמר רחמנא וספרה לה ו' ימים ואחר תטהר אחר אחד לכולן שלא תהא טומאה מפסקת ביניהם ב'. וכן אם פולטת שכבת זרע בימים אלה סותרת כדמסקינן פ' יוצא דופן ג' פולטת שכבת זרע רואה היא וסותרת ומטמא בכל שהוא ומטמא בפנים כבחוף, מהא ד' דחנו רבנן בבשרה מלמד שטמאה בפנים כבחוף אין לי אלא נדה זבה מנין תלמוד לומר זובה בבשרה, פולטת שכבת זרע מנין תלמוד לומר יהיה, ואסיקו אמוראי בתראי ה' דרואה הוי וסותרת. אבל ודאי אינה סותרת אלא יום אחד מהא דבעי רמי בר חמא ו' ורבא שלא השיב קבל דבריו דאיהו גופא פשיט ו' דפולטת שכבת זרע רואה היא וסותרת. מיהו מהא ה' שמעינן דפולטת שכבת זרע אינה סותרת אלא יום א' דדיה ככועלה. לפיכך אשה ששמשה תוהר שלא תתחיל למנות ו' נקיים עד שכלו לה שש עונות שלמות מיום ששמשה כגון אם שמשה ביום א' לא תתחיל למנות ו' נקיים עד יום ה' ותפסק בטהרה ביום ד' קודם הלילה, שאם תתחיל למנות בשני או בשלישי או ברביעי יש לחוש שתפלוט שכבת זרע ותסתור כדאמר רבא ט' משמשת אסורה לאכול בתרומה כל ג' ימים שאי אפשר לה שלא תפלוט. ואם יש צורך להתחיל תיכף בספירת ו' נקיים תכבד את ביתה יפה יפה בטוך כדי להפליט כל הזרע כדתנן י' האשה ששמשה וירדה וטבלה ואח"כ כבדה את ביתה הרי זה כאלו לא טבלה, דחיישינן שתפלוט אח"כ, אלמא אם כבדה את ביתה קודם טבילה מהני ולא חיישינן שתפלוט עוד. ובהכי איירי הא דתניא יא' בת כהן שנשאת לישראל ומת טובלת יב ואוכלת בתרומה לערב יג'. ויש מן החכמים שאמרו כיון שהגאונים לא הוכירו שלא תפלוט שכבת זרע תוך ו' נקיים, אלמא דלא ס"ל דסותרת ע"י פליטת שכבת זרע אלא לטהרות יד' ולא נראין דבריהם כיון דנקיים מכל טומאת ראייה בעינן, הסותרת לטהרות סותרת נמי לבעלה. ומה שהגאונים לא הוכירו אין זה סמך להתיר לבעלה, שרוב דיני וסתות והפרישה והבדיקה וכתמים לא אשכחן להון, ובדין זה לרוב לא נפקא לן מידי, דדרך נשים למשוך וסתן ג' וד' ימים קודם שאפשר להן להפסיק בטהרה וכבר עברו ו"ו עונות מוטן שמושה קודם שתתחיל לספור. ובמצויאת כתם שצריכה ג"כ ו' נקיים, אפשר שהם לא חששו לפליטת שכבת זרע כיון דטומאת כתם דרבנן, ומהא ליכא סייעתא כל דהו דלאו לבעלה אחמר. עוד הביאו ראי' שאין שכבת זרע סותרת לבעלה מדמסקינן פ' בנות כותיים טז' דבר הגורם סוחר אבל קושי שאין גורם זיבה אינו סוחר, וכיון דפולטת שכבת זרע אינה גורמת טומאה לבעלה, אינה סותרת בו"ו נקיים שלה. ואין מזה ראייה, דלא אימעט התם דבר שאינו גורם אלא מסותרת כל ו' נקיים, כיון דאינו גורם זיבה אינו סוחר הכל והכי נמי קרי דאינו גורם זיבה אינו סוחר הכל, מיהו יום א' ודאי סוחר קרי, ומהאי סתירה לא איירינן התם טז'. ועוד הביאו ראייה מהא דאמר ר' שמעון יז' ואחר תטהר אחר המעשה תטהר כלומר כשתטבל ביום השביעי לספירתה מטהרה מיד, אבל אמרו חכמים לא תעשה כן שלא תבא לידי ספק, אלמא אי לאו חששא דראית דם אחר תשמיש תוכל לשמש ואינה הוששה שטא תפלוט זרע אע"ג דקרוב לודאי הוא כדאמר רבא יח' שתפלוט. גם מזה אין ראייה, חדא דאפשר דהאי לא תעשה כן שלא תבא לידי ספק, אזהרה הוא שלא תתעסק בטהרות שלא תביאם לבית הפסול יט' ועוד נהי נמי מחשש שטא תפלוט ש"ו, אפשר שלא תתהפך במטה זרע לא תשמש בשביעי, לא פסיקא לן ההוא חשש כחשש שטא תראה דם, דאי משום שטא תפלוט ש"ו, אפשר שלא תתהפך במטה ולא תלך כל אותו יום דבכי האי גוונא אינה פולטת כדאמר רבא כ' כי כתב רחמנא ורחצו במים וטמאו עד הערב כשאינה מתהפכת שאינה פולטת, אבל בטתהפכת כל ג' ימים אסורה לאכול בתרומה שא"ל לה שלא תפלוט כא' והרב ר' יעקב מטרורג כב' כ' דלא

יתכן

נחל אשכול

בדף י"ט לחלות צירוק מלך הדין דאפשר לדדום הוא חלל שלקס כדאי' בגמ' סס צמד תרולא. א וכו' כ רש"י מנגלה כ"ח ע"ב. ב גרסת רי"ף זע"י גמ' ל"ג, ל"ז, ס"ז — ס"ח. ג דף מ"ב. ד מ"א. ה רב יוסף רבא ואב"י. ו דף ל"ג פולטת ס"ו מבו שחסור ציבה, פ' חס שמשע ואח"כ ראתה ועוד צ' ימים ראתה ואח"כ פלטה ס"ז דכה"ג אית לי' עדיו דין ס"ו לטמא דקיי"לן כרבנן, שבת פ"ו, דעד דשלמי שם עונות שלמות עדיו ס"ז לא מסרחת ומטמאה, ולמאי דמחמרו ליכס ז"ל על כל ראי' חס שמשע וראתה והתחילה לספור ופלטה (כפרס הסוס) ול"ל לאוקי' באסור שמשע צימי' זיבה כרס"ו) והסיב רבא נהי נמי דסתרס כוזה ססתור, חסחור שבעה דיה כזועלה, כלומר זכ ססתמיל לספור ז' נקיים וראתה קרי צינתים אינו סותר חלל יום א' (דתינא בדף כ"ב זאת חזרת סבז ואמר חלל תמונו שכבת זרע לטמאה זכ הסיקין הכתיב מה זיבה סותרת חף ס"ז סותרת, אי מוס זיבה סותרת כל ז' חף ס"ז חסחור כל ז', ח"ל לטמאה זכ, אין לך חלל מה שאמור זכ קרי עומאחו יום א' ססותרת יום א') חסחור יום א', אמר רחמנא וספרה לה ואחר תטהר אחר אחד לכולן, שלא תהא טומאה מפסקת צינים, והסיב רמי בר חמא: ולטעמיה זכ גופא סיכא סחר יום א' ומונה הימים שלפניו ושלאחריו סא כתיב שבעת ימים לטהרותו שלא תהא טומאה מפסקת צינים, חלל מואי אית לך לתימר' שלא תהא טומאת זיבה מפסקת צינים, ה"נ שלא תהא טומאת זיבה מפסקת צינים, כלומר טומאה ססוקך סכחוב צעלמא ז' ימים לטהרה כטומאת נדה וזיבה ולידה (עמוס' ססוקך לפרס כן דרבא ס"ל טומאת לידה מפסקת). ו דף מ"ב. ח דרמי בר חמא בדף ל"ג. ט דף מ"א. י פ"ח דמקולות. יא יבמות ס"ט. יב דטומאה מוסס ביאה יום א'. יג סכזדה חת צינת דתו לא מייסין סתפלוט עיר. יד זו דעת רבא"ד ור"ן וסבת רבנו כדעת חוס' ור"אש ורמב"ן. טז דף ל"ז. טז וספרס"י דף ל"ז. יז דף ס"ז. יח דף מ"א חסושה כל ג' אסורה לאכול בתרומה שא"ל שלא תפלוט יש וכך כ' צרי"ף: אחר מעסה חסרה, כיון סעבלה טסורה לסתעסק צטסרות אבל חמורו חכמים לא תעסה כן שלא תבא לידי ספק וכן הוא צתורת כסניס. כ מ"ב. כא ער"אס דאית לי' פרוקי אחרונה נגד ראי' ז' סביא רבא"ד. לעג"ד רבא"ד ידע חס איהו מתהפכת לא תפלוט, אבל חס אין סיתר חלל צאופן זכ, סק"ל לנה אמר ר"ס לא תטבל ותשמש ביום סמא תראה דם חסוק לי' דקרוב לודאי סתפלוט ס"ז וחסחור וער"אס סביא לסון רבא"ד. וזכ ססתלק חסיהס רבחי סתמה מע"מ על רבא"ד. כב הוא ר"ח ער"אס.

יתכן שחאה אשה סותרת בפליטת שכבת זרע, דהא רב הונא אמר בפ' המפלת א דוב גופא אינו סותר ע"י קרי אלא משום דאי אפשר לשכבת זרע בלא צחצוחי זיבה, ושעמא דקרא זאת תורת הוב ואשר חצא ממנו שכבת זרע לטמאה בה, המלמדנו דשכבת זרע סותר כזיבה יום א' ולא כזיבה שסותר הכל, דזיבה גמורה דלא ערבה בה שכבת זרע, דין הוא לסתור הכל, צחצוחי זיבה דערבה בה שכבת זרע אינו סותר אלא יום א', וכיון דאמר רבא ב דיה כבועלה, ובוכל עצמו אינו סותר ספירתו בשכבת זרע לחוד אלא משום דמעורבי בה צחצוחי זיבה, איך נאמר שאשה סותרת בפליטת שכבת זרע לחוד, אלא ודאי אבעי דרמי בר חמא ג פולטת שכבת זרע מהו שתסתר בזיבה, באשה שבא עלי' זב עסקינן דמעורבת זיבה בורעו, ובהכי אמרינן דיה כבועלה. ולא נהיר לן דהא בהדיא תני' ד פולטת שכבת זרע מנין ת"ל יהי', וכולהו אמוראי אמרי רואה הויא והתם ליכא לפרושי דאיירי שפילטה שכבת זרע דוב דהא אייתי ראי' ה דפולטת רואה הויא מדאחמוד רחמנא . . . ו. ולמעמיך ד קשי' לאביי ח דפשיט אף לר"ש דס"ל פולטת שכבת זרע אינה מטמאה בפנים כבחוף דדיה כבועלה, דעד כאן לא קאמר ר"ש דיה כבועלה אלא שלא לטמא בפנים אבל לסתור ולטמא בכל שהוא רואה הויא, הא רב הונא מסיק לעיל ט שכבת זרע אינו מטמא לר"ש אלא משום נוגע וטעמא דסותר' ספירת הוב משום דא"א בלא צחצוחי זיבה, ואיך אפשר דפולטת שכבת זרע דלאו מגופא אתי דהויא רואה ואפי' יש בה צחצוחי זיבה לא הויא אלא נוגע בזיבה, ותו האיך פשיט ל' דתטמא במשהו לר"ש, הא ר"ש בעי בוב ובעל קרי גופא כחתימת פי האמה ו', אלא ודאי ס"ל לאביי אף דר"ש משוי אשה לאיש שאינה מטמאה בשכבת זרע בפנים, אבל לשאר מילי הפרש יש, או מדאחמוד רחמנא בסניי שלא תפלוט ובנגיעות לא אחמוד, שטע מינה דרואה הויא, או שסבר אף לר"ש בעל קרי זוב משום נוגע ומשום ראי' מטמא להו רחמנא, וההוא כחתימת פי האמה שעורא בעלמא אצטרכיה רחמנא, וגבי אשה דליכא לשעורוי בכחאי גוונא לטימר כפתחת פי הרחם, טמאה במשהו כשאר ראי' ולא אמרינן בזה דיה כבועלה אלא דהיכא דאפשר לדמותה לבועלה כההוא שאינה מטמאה עד שתצא לחוף, ומכ"ש לרבנן דפליגי אר"ש וילפי מיהיה שמתמאה בפליטת שכבת זרע בפנים כבחוף, דרואה הויא לכל מילי וסותרת. ומסתייע נמי טהא דתנן פרק טי שמתו . . . יא ושמעתי שלא נתקבלו דבריו ומנהגנו שנשים מטחינים לספור עד יום ה' לשמושם וביום ד' סמוך לשקיעת החמה מכבדים ומדיחים ביתם במים חמים לאחר שברקו עצמן והפסיקו בטהרה ואח"כ מתחילין למנות ו' נקיים יב.

מז. ככל מה שכתב הגאון ר' יצחק בבחולה שנשאת הלכתא בועל בעילת מצוה ופורש יג אין לי להוסיף עליו, והכין דינא אפי' בתנוקת שלא הגיע זמנה לראות כדמסיים ר' ינאי ערק אפי' מתנוקת שלא הגיע זמנה לראות ונשאת יד, וכן נראה מדאקשי רב חסדא עלייהו דרב ושמואל טו ממעשה שנתן לה רבי ארבעה לילות מתוך י"ב חודש, וההיא עובדא ודאי בלא ראתה איירי, דבראתה אין לה אלא כל הלילה כדאי' בתנתיין טז וכן הא דעולא אמר יז כי הווי בה ר' יוחנן וריש לקיש בתנוקת לא הווי מסקי מינה אלא כדמסיק תעלה מבי כרבא ומסיימי בה הכי בועל בעילת מצוה ופורש. וכך מצינו בתשובת הגאונים בשם רב הילאי רוב נטורנאי יח ושכן המנהג בשתי ישיבות ודייקו טהא דקאמר דכי הווי ר' יוחנן וריש לקיש בתנוקת, ולא אטרו באשה או בבחולה, שמע מינה בלא הגיע זמנה לראות איירי ומכל שכן בהגיע זמנה. ומה שהביא יט מתחלה כל הני פלוגתייהו דמנייהו שמעינן איפכא כ דרכו בכך שטביא עקרה של הלכה כמו שהביא דיני זבה, והדר מסיים כיצד נקבעה הלכה בימי אמוראים אחרונים כא. וחזי לן שצריך לפרוש עצמה אפי' בדקה היטב ולא מצאה דם דסתמא אטרו בועל בעילת מצוה ופורש, דאמרינן טיפת דם בתולים ה' כאן וחיפהו שכבת זרע או נאבד דרוב נשים יש להן דם בתולים ולא חלינן בהטיה כשמואל, דשאני שמואל דרב גובריה כב. ויש מי שכתב אם בדקה ולא מצאה דם אין צריך לפרוש כג דהווי ספק ספקא שמתא באמת לא ראתה ואי ראתה שמתא דם בתולים הווי. ויש להשיב דאחמרו רבנן בדבר שאין אסורו אלא פעם א' ולא רצו לחלק בין רואה ללא רואה ובין הגיע ללא הגיע זמנה לראות, ואי אקילו לחוד, אידיך נמי סמוך ובעל אפי' לא בדקה הלכך לא פלוג רבנן. ויש שואלין בקמנה שלא הגיע זמנה לראות דאקילו אפי' סדינים . . . כד למה החמירו כאן אפי' לא מצאה דם, ואי משום

נחל אשכול

א כ"ב. ב ל"ג ע"ב, מ"א ע"א. ג ל"ג ע"א. ד מ"א ע"ב. ה דף מ"ב. ו אבעלי קריין צסיני פי' שהקצ"ה סהיור ג"י אל תגשו אל אשה דלא מהני לה טבילה אם תפלוט תוך ג"י והתם לא ה' זבים, דלכתי לא נאמר דין זבים, דזבים גופייהו וכן מזורעים היו מותרין במתן תורה, אלמא התם לא קפיד רחמנא אלא על שכבת זרע כמו"ס תוס' צצבת פ"ו ומהתם צני למיך דפולטת ט"ו סותרת בזיבה, אלמא צצ"ז גרידא איירי. ז פי' אי נימא כר"ת דלגיט סותרת אלא צצבת זרע דז דלכל מילי אמרינן דיה כבועלה. ח דף מ"ב. ט דף כ"ב. י פסמים ס"ו. יא כונתו לזכרות דף כ"ו צב שראה קרי ונדס שפולטת ט"ו והמשמשת שראה דה לריכין טבילה, ופרום המשמשת כמו"ס רמב"ם ותי"ט אף בלא פליטה שיהא טמאה מ' השמשים מוג"ה כדאי' דה מ"א, ודס שפלטת ט"ו תוך ג"י למה לריכס טבילה הכי עורא לא חקן טבילה אלא לרואה קרי ולא לנוגע בקרי, ואת אמרת פולטת ט"ו נוגעת היא אלא ודאי רואה הויא. יב ומנהגו שמותינים ה' ימים ומחלחל ראייתו ואח"כ סופרות ז"י. יג גמ' דף ס"ה ע"ב. יד ירושלמי פ"ב דזכרות ברה מומנה לאחר זיבה ראשונה. טו צצבלי סס. טז ע"כ ס"ל צכל גוגא אמרו וכ"כ סר"ן. יז ס"ה ע"ב. יח ד' גלוים מכוני' הילחי, וקרוצ סהכונה על רב הילחי בן רב מרי צסורה ומדמייך לי רב נטורנאי סה" צנו, ומי סביב ד"ח תק"נו וגם נכדו נקרא רב הילחי גאון צסורה. יט ר"ל סר"ף. כ כגון פלוגתא צבעל ולא מלא וסדר צעל ומלא דס. בא זכו שלא כדעת צ"י ס' קל"ג שכתב דעת רי"ף ורמב"ם בלא הגיע זמנה לראות אין צריך לפרוש לכהי סביב עקר הדין ומה שמסיים ר' ינאי ערק אפי' מתנוקת שלא הגיע זמנה לראות מחמיר על עצמו וסיכא דנהיג נהיג עכ"ל. ויש ראי' לז"י לפעניד דאי כדברי רבנו למאי סוגר רי"ף לכחוב גבי פלוגתא דר"א ור"ח צעל ולא מלא ואח"כ צעל ומלא דס ר"ח אמר טמאה, ור"א אמר טהורה: הלכתא כר"ח דספק אסורא לחומרא, מה שלא כתוב בגמ' ואין נפקותא לדין אצל לפי צ"י ניחא. כב ס"ד ע"ב. כג ע"י הג"מיי צצס ראב"ד. כד נ"ל דאקילו רבנן סכל כחמיה טהורים אפי' סדינים טהא מלאים

ספר האשכול, הלכות נדה.

משום דחיישינן דנאכד, מכל מקום ודאי דם בחולים הוא כיון שעדיין לא הגיע זמנה לראות ולא ראתה? מעמא דמלחא אף בלא הגיע זמנה לראות חיישינן מחמת חמור תשמיש ראשון נפתח המקור ויבא טיפת דם חמור ולדם חמור חיישינן אפי' בלא הגיע זמנה לראות כדאמר רבא א תבעוה להנשא ונתפייסה צריכה שתשב ו' נקיים ואמרינן בפירוש אמר רבא לא שניא גדולה לא שניא קטנה גדולה מעמא מאי משום דמחמרא קטנה נמי מחמרא ואגב חמור אתי דם, הכי נמי אגב חמור אתי דם ב. יש מי שאומר דבתולה אחר בעילת מצוה מונה מיד ו' נקיים ואינה צריכה להמתין וי"ו עונות מ' פליטת שכבת זרע. וטעות הוא בידם כיון דמצרכי רבנן נקיים כל היכא דאיכא למיחש שתפלט שכבת זרע לאו נקיים ניהו ג. ואע"פי שאמרו בועל בעילת מצוה ופורש דמתוקינן לה לרואה, מכל מקום מותר לפרוש באבר חי. ויש מי שאומר ד שצריך לפרוש עצמו באבר מת ומדמי לה להא דאמרינן פ' ידועות הטומאה הו היה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי ופרש מיד חייב פי' כיון ו. ולא נהירא כלל כיון דאמר רב אשי ו' שנוטר ביאתו אפי' בעל נפש דאם לא כן לבו נוקפו ופורש, הכי נמי אם תאמר צריך לפרוש באבר מת לבו נוקפו ופורש. ולמעטין דמדמי ליה לאמרה נטמאתי, והתם אסור לגמור ביאתו, א"כ צריך אתה לאסור גם בבתולה, ולא יעלה על לב, אלא ודאי שאני ושאני התם דם נדה דאורייתא, והכא דם בחולים דרבנן, ואפי' הרגישה צער וחבלה בשעת ביאה א"צ לפרוש עצמו באבר מת. וחתן שפרסה כלתו נדה קודם שבא עליה אסור להתיחד עמה אלא הי' בין הנשים והוא בין אנשים ח. וההוא דאמר רבא תבעוה להנשא ונתפייסה צריכה שתשב ו' נקיים בין גדולה בין קטנה דשטא מחמת חמור ראתה, ולא פרש הגאון ר' יצחק אי צריכה הפסק טהרה, מיהו בדיקה תוך ו' ימים ודאי צריכה בתחלתו ובסופן כנדה דעלמא דאי לאו הכי לא מקרי נקיים אבל בדיקת הפסקת טהרה אפשר דלא בעיא כיון דלא ראתה ודאי אלא חיישינן שטא טיפת דם חמור בא כשנתרצית אמרינן ודאי פסקה בטהרה ט. וראי' לדבר שרבינא איסקס לי' לברלי' בי רב הנינא ו' איעכב ו' ימים בתר ההוא יומא, אמר לי' מ"ט עבר מר הכי, אמר לי' לא סבר לה מר הא דרבא תבעוה להנשא ונתפייסה צריכה שתשב ו' נקיים, אמר לי' אימור דאמר רבא בגדולה בקטנה מי אמר, אמר לי' בפרוש אמר רבא לא שניא גדולה לא שניא קטנה, גדולה מ"ט משום דמחמרא קטנה נמי מחמרא, והשתא היא לא סבורה שצריכה ו' נקיים ולא ידעה למה איעכב ומטילא לא הפסקה בטהרה, ומכל מקום לא אשכחן דאמר רבינא שצריכה שוב ו' נקיים אחרים והיו סגי לה בהני יא.

מה. תנו רבנן יב נשאת וראתה דם מחמת תשמיש תשמש פעם ראשונה שניה ושלישית מכאן ואילך לא תשמש אלא תתגרש ותנשא לאחר, נשאת לאחר וראתה דם מחמת תשמיש תשמש פעם ראשונה שניה ושלישית מכאן ואילך לא תשמש אלא תתגרש ותנשא לאחר, נשאת לאחר וראתה דם מחמת תשמיש תשמש פעם ראשונה שניה ושלישית מכאן ואילך לא תשמש עד שתבדק עצמה, כיצד בודקת עצמה, מביאה שפופרת ובתוכו מכחול ומוך מונח על ראשו נמצא דם על ראשו בידוע שהוא מן המקור ואם לאו בידוע שהוא מן הצדדים, ואם יש לה וסת ג. תולה בוסתה ואם יש לה מכה תולה במכתה ואם דם מכתה משונה מדם ראיתה אינה תולה, ונאמנת אשה לומר מכה יש לי בתוך המקור שממנה הדם יוצא. שפופרת אבגורית מבגר לה, פי' מסרט שריונות באותו מקום ומצויא דם? אמר שמואל שפופרת של אבר ופיו רצוף לתוכה. אמר לי' ריש לקיש לר' יוחנן ותבדוק עצמה בביאה שלישית של בעל ראשון יד, אמר לי' שאין כל האצבעות שוות מו ותבדוק עצמה בביאה ראשונה של בעל שלישי, לפי שאין כל הכוחות שוות ט. יש מי שאומר מדקתני נשאת וראתה דם מחמת תשמיש, משמשת פעם ראשונה שניה ושלישית, דקמייאת אינה ממנינה דכיון דלבעלה לא בעיא בדיקה קודם תשמיש ודאי לא בדקה עצמה קודם תשמיש ואפשר שהיה הדם מעיקרא בבית החיצון, להכי ביאה זו אינה מטנין ג' ביאות שנתנו לה חכמים, אבל כיון שמצאה אחר תשמיש ואית בה חששא שוב חייבת לבדוק עצמה קודם ולאחר תשמיש, ועל ידי ג' תשמישים לבר מקמייאת תתחוק לרואה דם מחמת תשמיש יו. וליתא לעניות דעתן דקתני נמי נשאת לאחר וראתה דם מחמת תשמיש, משמשת פעם ראשונה שני' ושלישית, והתם ודאי ראה ראשונה מן המנין, דהא נמי קודם תשמיש הראשון עם השני רמי עליה לבדוק יח וכן לאחר תשמיש הראשון כיון דראתה ג' פעמים בבעל ראשון ואפ"ה קתני בההיא לינשא, אלמא דליכא למשמע מינה. וחוי לן דלא נקראת ראתה דם מחמת תשמיש אלא אם ראתה בשעת תשמיש שהרגישה שבא הדם או ראתה מיד אחר התשמיש שבעלה חייב חטאת יט או חוץ זמן כדי שחרד מן המטה ותבדק

דבעלה

נחל אשכול

דס אין מוססין להס כדאי' דף ה' ע"ב. א דף ס"ו. ב ו"כ הראב"ן. ג רנ"ב ס' פ"א דל"ב וסג"ווי. ד רל"ב. ה סבועות י"ח. ו ספרט עלונו בקושי אכר חייב, טייתתו סנאס לו כזיתתו, חלל נועץ לפרנו צקרקע פי' סחזק עלונו ועמוד כלל דיסה עד סימות האכר ולו יפרט עלונו. ז דף ס"ד. ח מולל כתב סול יסן זין סנסיס כדאי' כחזות ד', סמע מניה דס"ל כר"אס צפ' אלו מוגלחין ס' ל"ו דבוס ננוי לא נותימד עונה ולא כרל"ב חלל נותר להכניסה לחופס אף כסיס נדה (כר"אס כחזות נ"ו דס"ל דהוי חופס לכל מירי ולא אצני' סחס חלל לענון חס גובס חוס' כחזוס). ט דעת רמב"ן ורל"ב. י דף ס"ו. יא ולי קס' סל לא צדקס נמי תוך ז' נקיים כיון סלל ידעס דין זס, י"ל ציוס ז' כסצא צדקס ענמס וקיי"לן סופן חט"פי סאין סחלתן די כו"ס רבנו לעיל ס' מ"ד, וכפי סנוסס סהביס סרל"ס על רל"ו ז' יס לפקפס. יב ס"ו. יג סחינה רוחס חלל לפרקיס ידועיס ומסוסת כלל צדיקס זין וסת לוסת פרס"י ועי' לקמן פרס חסר. יד צדיקס צספופרת ולמס חלל. טו סחפסר צבעל סני לא סרחס ולא סלטרך לצדיקס מסוסע חס סרלס חוכל לבדוק ומסני אף צרלסון, חכל לרס"י לא ומסני חלל צסליסי. טז לא סחזקס סהיות רוחס וזיחלחו סחל ציחס ז' צכס מרובס סיתס ולריכס לסחזוק בג' ציחוס. יז רל"ב. יח כדי לצבר חס סרלס חסר סזיחס חס סול ומסנת ססמיס כיון דלית צס ריעותח לו חפסר ספי' לא צדקס עלונו קודס ססמיס רלסון עס ססני ומנחס דס, מונון ג' סול כיון דכבר סחזוקס צרלסון. יט צלופן סחלמר סולחו בעל נדה חל"צ דחמת אין חייב סחלח

ללא

ספר האשכול, הלכות נדה.

דבעלה באשם תלוי א אבל אחר זמן זה דאינו מטמאה בועלה שומאת בועלי נדה ב לא' טקרי רואה דם מחמת השמיש וטוהרת לבעלה אחרי שנטהרה מטומאתה. מיהו אם נמצא דם על עד שלו שקנה עצמו בו לאחר השמיש והיה נקי בתחלה, אפי' אחר זמן הרבה ידוע שבשעת השמיש ראתה כדתנן ג נמצא דם על שלו טמאים והייבין בקרבן ולא מחלק בין אותיות ללאחר זמן ואם דרך הבעל להוציא דם מפי האמה הרי זו תולה בו ד' כמו שאמרו אם יש לה מכה תולה במכתה ובתוספתא דובים ה' נמי שנינו שכבת זרע אדומה ואשה תולה בה. יש מי שאומר ו' שאין אנו בקיאיין בשעורים. הללו וכל שרואה דם סמוך לתשמיש הרי היא בחוקת רואה דם מחמת השמיש ואין טעם לדבר שאין צריך בקיאות לשער כדי שתרד מן המטה ולכמה תקנות חתרו להתיר אשה לבעלה ולמה נוסף חומרא. הוי לן אם לא ראתה ג' פעמים רצופים מחמת השמיש אלא פעם רואה ופעם אינה רואה מחמת השמיש לא נקראת נתחוקה להיות רואה מחמת השמיש והכי נמי אמרינן במעוד ז' ובוסתות היכא דלא קבעה ג' פעמים בסדר ומנים לא קבעה וסת, ומינה איכא למילף אם ראתה לעתות קבועות בשעת השמיש כגון בליל טבילתה ובינתים לא ראתה תפוש פעם אחרת בליל טבילתה, ואם לא ראתה בו, אינה צריכה עוד לחוש לליל טבילתה כדאמרינן גבי וסתות ח' ראתה ליום מיוחד כגון בר"ח אפי' ראתה ב' פעמים בר"ח נעקר בפעם א' אבל בתחלה מיוחס חיישא עד שתעקר, ואם שמשה ג"פ בליל טבילה וראתה בתשמיש זה ובינתים לא ראתה הוקבע ראייתה בתשמיש בליל טבילה ולא חשמש עוד בליל טבילה

נחל אשכול

דלא ידע ואין מטמא אלא אם מוחזקת לכך או שבעל סמוך לוסתה שזוועת י"ח ורמז"ס פ"ה דשגגות. א' לנ"ד הלל צענין חתיכה מנ"ח כדאי' דף י"ד, והסייל ותבדק דקאמר רבנו לאו דוקא, כמ"ס רשב"א ותוס' דף ס' ע"ג, אלא פרושו כדתין במתני' וחדים פניה סתם צענמא דאי סתם עד שתבדק במורין אחר אחר זמן הוא ואין לבעלה טומאת נדה ולא אשם תלוי. ויש לתמוה על רבנו וכן על המרדכי וסו"ג סתבנו נמי כדי שתרד מן המטה וכן פי' הרע"ב, ובגמ' י"ד מסקינן דאחר זמן שבעלה טמא לרבין טומאת בעל נדה מספק ובאשם תלוי, הוא בשעור כדי שחשיטת ידה תחת סכר ותטול עד וחדים פניה, אבל כדי שתרד מן המטה וחדים הוא אחר אחר זמן ואינה מטמאה את בעלה. וכן מתמיכה על הטור ס' קפ"ז סתב כרבנו, ותרין סב"ח אע"ג דר"א דאמר כדי שחשיטת תחת סכר ותטול עד וכדי שתרד מן המטה ועד זידה מד שטורא סליק בקוש', מ"ח לא סליק בתיובתא והלכתא כותי'. ופרשו דבריו, דודאי ליכא למימר דכדי שתרד מן המטה דמתני' מייירי צעד זידה ולהכי חזק שעור זה אם מלאה דם הבעל טמא דמקרי אחר זמן, כיון דצברייחא נקרא שעור זה כדי שתרד אחר אחר זמן, ול"ל דצברייחא איירי בחין עד זידה, דהו"ל לפרש כמ"ס תוס' כיון דמתני' קתני האי ליטמא על עד זידה. ולהשוות לשון משנה וצברייחא ע"כ ל"ל מתני' נמי מחשב כדי שתרד מן המטה לא לשעור אחר זמן, אלא לשעור אחר אחר זמן, שבעלה טמא ומתני' מסורי ומסרתי כר"ח ולא כר"א, מיהו אעפ"כ דין דר"א חמת, דמתני' וצברייחא דמתני' כדי שתרד מן המטה לא אחר אחר זמן, מיהו איירי שאין בעד זידה ונריך להוסיט אחריו ולהכי צענמא אינו טמא מ'סת. אבל אי עד זידה, א"כ השעור כדי שתרד מן המטה וחדים והשעור חשיטת תחת סכר ותטול עד חד שטורא הוא כר"א. ולענין יתיב צפשוט דמתניתיין אמרו, דדאי קיי"לן בחוקמת דר' מסדא דאמר מסורי ומסרתי ערס", אבל רשב"א פרש דלא מחסר למתני' דאם נשנה במתני' אחר זמן כדי שחשיטת תחת סכר, למה הדר קתני: אחר אחר הוא כדי שתרד מן המטה, כבר אמר חזק הזמן שבעלה טמא מספק כדי שחשיטת, וידענו ממוילא אחר זמן זה צענמא טמא (ואי לר"ע כל מע"לע דין אחד שמתמא צענמא) אלא ודאי הכי פרושא דמתני' נחל על סלח לאחר זמן טומאין מספק ולא פרש הזמן הזה, והדר תני איזה אחר זמן של שעור זה שחלקו רבין על ר"ע ואמרו אינה מטמאה צענמא? ומסתמא כדי שתרד מן המטה וחדים פניה עד מע"לע, ושעור זה לאו לגלויי אנפשי' קאמרי, דהא כל מע"לע דינא הכי למר כדאי' ל' ולמר כדאי' ליה, אלא לגלויי מה דתני צרישא אחר זמן מטמא צענמא, ססוף אחר זמן זה ותמלת אחר אחר זמן אם סתם כדי שתרד מן המטה וחדים ודקתני צברייחא לא סתם צכדי שתרד מ"סת וחדים בחזק זמן הוא, סתם כדי שתרד מ"סת וחדים לאחר זמן הוא עכ"ל. והסתחא ספיר נקט הטור ליטמא דמתני' שטור לא כתב חזק זמן כדי שתרד מן המטה וחדים אלא כדי שתרד מ"סת, וברגע שתרד מ"סת מרגשת דבר למ צבית מיעון סוז מומנו וזהו עדיין חזק זמן דמתני', ומוכח כן כיון דמתני' אמר אחר אחר זמן הוא כדי שתרד מ"סת וחדים, מיינה אם אינה לריכס לסדיח שמרגשת סדס צלי סלריכס לטול עד ולבדוק עדיין חזק זמן הוא. ומסולקות ב' קושי' צ"י על הטור למה מציא שעור כדי שתרד ולמה לא קאמר וחדים. והא דלא נקט הטור שעור כדי שחשיטת ידו תחת סכר, שאין זה שעור ומסויים כ"כ לפעמים סכר רחוק ולפעמים קרוב ולריכס להאריך זרועה, אבל כדי שתרד מן המטה שעור מסויים. ומסייע ל' צברייחא דקתני לא סתם כדי שתרד מ"סת וחדים חזק זמן וטמא מספק, סתם כדי שתרד מ"סת וחדים אחר זמן הוא וכן עד מע"לע. וקסא למה למיסדר סתם כדי שתרד וחדים אחר זמן הוא, לימא לא סתם חזק זמן, סתם אחר זמן הוא, אלא מו"ס הדר קתני סתם כדי שתרד מ"סת וחדים אחר זמן לאשמועינן שאם מלאה צכדי שתרד מ"סת קודם שלקחה עד לקטח כגון צענמא סירכס מ"סת הרגישה סוז הוי חזק זמן מיוז אשם תלוי אבל אם הדיחה ומלאה, אחר זמן הוא (ופרושו אחר אחר זמן כפרס"י). ב' אבל טומאת מגע דרבנן צמע"לע דף ט"ו. ג' דף י"ד. ד' סב"י ס"ס ק"ץ סביא כן צסס הרשב"א וכ"כ צס"ע ק"ץ סע"י כ' מי סרגיל ללאת דם מפי האמה וצענמא חשמיס נחל צעד האשה (ומכ"ס צעד שלו) דם חולה צענמא והוא מחשו' רשב"א, אבל משמע דהאי מעסה איירי סה"י דרכו להוילא דם מפי האמה אפי' שלא צענמא הטלת מ"ר, אבל אם אינו מוילא אלא צענמא הטלת מ"ר יש לספק, ומשנ"י נראה דחולין, אבל אם ראה קרי ולא האדים ודאי אין לתלות בו אף אם צענמא סתן רואה דם, ואם ספק הוא, אם רשאי לבדוק ולהוילא זרע ע"י בית שמואל ר"ס כ"ה דחייתי ראי' דמוחר להוילא זרע לראות אם הדם מומנו מהא דאמר ביצמות ע"י גבי נקב צענמא וספק אם נסחס מייתיין נחמא חמימא ומייחין אבי סוקרא כדי שיוילא זרע ומסויים ויס לדמות. ה' גם צצד"ס ס"ס ק"ץ סביא מו"ס דובים. ו' רב"צ"ד ונח מלאנו ל' חזר צין הרשאוים ורמ"א פסק כותי'.

טבילה אבל בשאר הימים מותרת א והכי נמי תני' אם יש לה וסת תולה בוסחה, כלומר אם ראתה מחמת תשמיש בעונות קבועות תולה בוסחה ולא תשמש עוד בעונות אלו ב. יש מחכמי צרפת האומרים בדביקה ע"י שפופרת לא מהני להחירה לבעל ראשון ושני אלא לשלישי ומשלישי ואילך וכך שמענו בשם רב סעדי' גאון ויש מי שהוסיף שאפי' לבעל שלישי נאסרה כיון דלכל ג' כבר הוחקה להיות רואה מ' תשמיש לא סמכינן אבדיקת שפופרת כיון דבאצבעות וכוחות של ג' הוחקה אינה מוציאה שפופרת מחוקה זו ג. ולא נהיר לן דלא אמרו בשלישי עד שתתגרש ותנשא לאחר כמו שאמרו בבעל ראשון ושני אלא כך אמרו נשאת לשלישי וראתה דם מחמת תשמיש מכאן ואילך לא תשמש עד שתבדק אלמא בבדיקה הותרה לו ד, אלא לראשון ולשני אפשר באסורא קמא קיימא והכי דייקנין בגמ' ה. וחוי לן טעמא דלא סמכו בראשון ושני אבדיקת שפופרת כל כמה דאיכא תקנתא אחריתא מהא דאמר ר' זירא ו מדברי כולם נלמד בעל נפש לא יבעל וישנה, דחיישינן שטא מחמת תמיד תשמיש ראשון ראתה דם, ואע"ג דרבא השיב בועל וישנה כי תני' היא לטהרות, היינו טעמא דבסתם נשים לא חיישינן כדאמר דלמא לבו נוקפו ופורש, אבל היכא דראתה ג' פעמים מחמת תשמיש ודאי יש לחוש דלמא מחמת תמיד תשמיש ראתה להכי לא מתירין לראשון ושני ע"י בדיקת שפופרת דליכא חסוד באצבע זו כהני אצבעות שמוחקות להן לרואה, ברם משום תקנת עגונה התירו לשלישי כיון דליכא תקנתא אחריתא ז. וקשי' לן דהכא אמרינן משמשת פעם א' ב' וג' עם בעל ראשון ובעל שני ושלישי ואכתי מספקינן

נחל אשכול

ט"ד. א דאמרינן טבילה גרמא ופעולתה צלילה סקרוכה לטבילה ולא בשאר ימות. אבל אם ראתה פעם א' או שתיים צליל טבילתה והפרישה עלמה וזבעלה צליל טבילה השלישי ולא ראתה צו עקרה פעולת הטבילה ומותרת צליל טבילה הרביעי, ואי קשי' דלמא טבילה ותשמיש פטלו בדרוסם ולכך לא ראתה פעם שלישיה וליחש פעם ד' שיש לרוף טבילה ותשמיש דכה"ג אמרינן בכל וסת הגוף והימים דלוינו נעקר אלא צבוח שמיים יחדו. וי' דלענין זה תלין ומתחלה הכל בטבילה והכי עוקרתה וכ"כ ס"ט. מיהו אם ראתה ג"פ רטופין צליל טבילה ובינתיים לא שמשה דאסורה לבעלה קשי' ודאי למה תסתא אסורה צליל ב' לטבילתה, יומא נמי טבילה גרמא וכיון שעבר ליל טבילה בטל יומא וכוסה, ומכ"ס שיש להקשות למה אם ראתה ג"פ צלילי טבילה רטופין ובינתיים שמשה ולא ראתה דאמרינן לה תמיד צליל טבילה (אבל בשאר ימות מותרת ולא כטור"ם ס"ק י"ד) יומא נמי אם הפסיקה צלילי טבילה ד' ה' ו' שלא שמשה ולא ראתה דחזין דטבילה לא גרמא, תסתרי מכתן ולהבא אף צליל טבילה? וי"ל כל זמן שלא הוחקה ג"פ רואה מ"ת צליל טבילה, תלין בטבילה ודי אם פ"א לא ראתה צליל טבילה דעקרה להכי חששא. אבל הוחקה רואה מ"ת צליל טבילה אף שבינתיים לא ראתה, לא מהני אם כמה ילילי טבילות לא תראה נסתירה צליל טבילה, דמי יימר דטבילה לסוד גרמא דלמא תשמיש ראשון צליל טבילה גרמא, להכי אסורה צלילי טבילה, ומה"ט נמי אם ראתה ג"פ רטופין צלילי טבילה ואין תשמיש היתר ביניהם כמ"ס רמ"א סע"י וי"ד אסורה לעולם דאמרינן מ' תשמיש הוא ונא מ' טבילה, אבל אי תשמיש היתר בין ג"פ צלילי טבילה שלא ראתה, לא נאסרה אלא לילי טבילה, ובהכי חיירי רמ"א כמ"ס כ"פ וס"ט ורבונו. ואי קשי' מאי קמ"ל רמ"א פשוטא אם ראתה ג"פ רטופין צ"ג לילי טבילה ואין תשמיש היתר שאסורה, קמ"ל דלא תלין בטבילה. ב כפרס"י ס"א. אם אינה רואה כל טעה מ' תשמיש אלא לפרקים תולה בוסח ומשמשת צ"ל צדיקה בין וסת לוסת. לכאורה משמע ומדבריו שאם אינה יכולה להמליא וסת צרור ונכר לראיות תשמיש לא מהני ביאת היתר בינתיים ודלח כר"ס דס"ל רטופים צעיקן, וסוב ראיתי שקדקן כן בספר גור ארי' לא מחכמי מנוטובה, וליחא דרש"י מודה דצעיקן רטופין אבל כונתו אם ראתה פ"ח מ' תשמיש ואח"כ לא ראתה וסוב ראתה ודאי לריכה לצדוק עלמה אחר ששמשה פעם ד' שמת ראתה, אע"ג דצקפילה לא חיישה צפ"א, כיון דלאו וסת הגוף אלא ע"י אונס מעשה, מ' תשמיש ודאי גרע (עתוס' צבורות כ' ד"ה רבינא) מזה וכך דקדק כ"פ מדברי רש"י ד. ומ"ס ס"ק ס"ק ג"ה דמ"ת גרע מוסח הגוף כיון דבא ע"י אונס, היינו לענין דלא אסרינן לה נכתחלה לשמש פעם צ' אבל לאחר ששמשה ודאי לריכה צדיקה כיון שראתה בתשמיש ראשון, וס"ל לרש"י אם קבעה וסת לראי' זו כגון שראתה מ"ת ג"פ צ"ח ובינתיים לא ראתה ומותרת לשמש יום צ' בחודש אע"פי שראתה צ"ח צ"ל צדיקה ח"ה, ולא קלוי רש"י אבדיקת שפופרת. מיהו אף אם נאמר דרש"י ס"ל דלא צעיקן רטופין אפשר לשיטתו' אזיל דלא מהני בדיקת שפופרת להחירה לבעלים הראשונים אלא לג' (דכמו דאמרינן אין כל הכוחות שוות. ס"י צדיקת שפופרת אין רא' צרורה לכח האבר), ה"י צרואה מ"ת ג"פ חפי' הפסיקה ביניהם ים לחוש שהפסק ה' שלא בעל צכח כצראשונה וכמ"ס רש"י: שמת צעילה זו צכח מורובה, ולחומר נמי, ואין קלן עקירה צרורה אם פעם א' לא ראתה, ולהכי נמי לא חקילינן בצעל א' וצ'. אבל כ"ס ס"ל צראשון ושני נמי מהני שפופרת ולא אמרינן אין כל הכוחות והאלצעות שוות לחומר, להכי ודאי מהני לכ"ע אם הפסיקה בינתיים ולא ראתה. ג רמב"ם. ד רמב"ם גרס כר"י יתר מכאן לא חנשא עד שתבדק וממילא משמע לדרי' אסורה מדלח אחר לא תשמש עד שתבדק ורבו גרס כעוסתו בגמ'. ה אפשר כונתו סתום' הקשו צכח דפריך בגמ' ותבדוק צביאה ראשונה של צעל שלישי, ליפרוך ותבדק עלונו צביאה שניה של צעל שני דלענין אלצע שלו כצד ראתה, והטעם אין כל הכוחות שוות ואין כוחות ראשונות ראוי', חכתי נח ידע, אבל אי חותר לבעל א' וצ' לא מהני צדיקה חפי' אין דם במוך חין צרור להני אלצעות שראתה צכח, להכי ספיר אין צדקין, דכבר הסיב אין כל האלצעות שוות, וס"ט דאין צדקין צראשון שאין צדיקת שפופרת ראוי' אה שכבר הוחקה לו, ולהכי נמי לא פריך לצדוק בצעל שני דכיון דלא אחזקה כ"כ לשי' לא תבדק בשפופרת, דשפופרת אינה מחקירה דלא מהני לבעל א' וצ' דכל כמה דאיכא תקנתא להנשא לג' צלל צדיקה לא סומיין אבדיקה, וכיון דלא מהני להחירה לאסרה נמי לא תקנה, אבל צ"ג דלדידי' חקנו צדיקה לחקירה פריך ספיר ומשני שלא הוחקה לכל הכוחות, ואפשר שזה כוונת הס"ק ס"ק י"ד. ו דף י"ו. ז לפי סברא זו אפשר דמודה רש"י אם ראתה ג"פ צראשון או צניי ואח"כ שמשה באסור ולא ראתה דמותרת לסת, דתשמיש זה שלא ראתה ערוף ונבדיקת שפופרת דאיכא נמי חסוד כפסק רמ"א סע"י וי"ד ולא כה"ר סוביח ס"ק דצני ג"פ. ובעג"ד ס"ט דרמב"ם אומר אף לבעל ג' צדיקה דלדידי' כל אשה לריכה צדיקה אחר תשמיש, דחייש דלמא מחמת חסוד תשמיש ראתה ח"כ ודאי

ספר האשכול, הלכות נדה.

חולין בה דאם האמר כן לא תטמא לעולם. והא דאמרינן בפ' כל הירא א' הרואה דם מחמת מכה אפי' בתוך ימי נדה ב' טהורא דברי ר' שמעון בן גמליאל, רבי אומר אם יש לה וסת הוששת לוסתה, ומסיק דלכ"ע וסתות דרבנן, והכי קאמר רבי לרשב"ג כיון דאמרת האשה טהורה מכלל דס"ל הדם טמא אע"ג שטמכה שבמקור בא מקור מקומו טמא, אני אומר דם נמי טהור דמקור מקומו טהור, ואי חיישת לוסת כיון שראתה בשעת וסת סברת דם מקור הוא, א"כ אשה נמי טמאה, אלמא לכ"ע האשה טהורה אפי' בשעת וסתה אם חולה במכה? שאני התם דרואה דם מחמת מכה חנן שמרגשת ודאי שהדם זב מן המכה ג'. — יש מחבורתנו שאומרים עכשיו אין אנו בקיאים בבדיקה שפופרת ואין סומכין אף שידוע שדם בא מן הצדדים שהרי החמירו בנות ישראל אפי' רואות דם כחדל וכו' ואין חלוק מאין בא הדם. ואנן לא חזי לן האי פרושא, שאין בחומרא דר"ז לאסור דם טהור אלא פרושא דמלתא דר"ז אפי' רואות שיפת דם כחדל שא"א לומר דאי' בי' ראייה מג' ימים ואין חשש ויבה כלל, אפי' החמירו כאלו זכות הן ויושבות ו' נקיים, ותו דטיפה א' דאיכא למיטר לאו ממקור אתי ד' אפי' יושבת ו' נקיים אבל בדם טהור לא מצינו חומרא, ואי לא החרטנו גאונים על דם טהור מדין הגמרא ודאי מותר לבעול על דם טהור. ומסברא נאמר דלא החמירו בנות ישראל לאסור עצמן בחבלי עגון לעולם, ולא החמירו אלא היכא דאיכא תקנתא לחזור להיתר לבעליהן, ולאו אין לה תקנה אלא ע"י בדיקה פשיטא דסומכין עלה. תדע לך, שהרי מצינו שבני דם בתולים לא סמכו אמוראי אדם מכת בתולים, שרב ושמואל ור' יוחנן וריש לקיש אמרו בועל בעילת מצוה ופורש ה' ואלו הכא שקלי וטרי שמואל ור' יוחנן ור"ל כיצד בודקת עצמה הרואה מחמת תשמיש, ואמרינן אי מן המכה או מן הצדדין טהורה, אלמא לא גזרו לאסור אשה לעולם ושאני בתולה דעשויה להתרפאות ו' ולא זו בלבד אלא אפי' מה דלא אשכחן בהדי' שהקילו רבנן ברואה דם מחמת תשמיש נהירא לן למידק ולהאדורי אתקנתא. ומדחנן ו' אע"פ שאמרו דיהי שעתה צריכה להיות בודקת חוץ מן הגדה והיושבת על דם טהור ח' ופריך ותבדק עצמה בימי טהר שטא תקבע וסת, ומשני דמימי טהרה לימי טומאה לא קבעה. ומהיאי טעמא חזי לן המשמשת בימי טהר וראתה ג' פעמים מחמת תשמיש כיון דהתורה הטתירה לדם זה לא מקרי אתחוקה לרואה מחמת תשמיש ט.

וצריך

נחל אשכול

חולין זו"ה במכה שאפי' בחולה שאין מכה גדולה מזו לא טהור, אבל בפ"ו גבי רואה מ"ח כ' חולין במכה ואם חזן מכה מצינא' שפופרת ובודקת ואי נפלה ממנה חררת דם נתרפאה כדאי' בגמ' ומסיים זו"ה אין מטמין אותה ע"י שפופרת וחררת דם ולא קאמר ולא במכה, אלמא במכה זו"ה נמי חולין כדי שלא לאסרה לעולם. ופרוש רבנו פה מסכים למ"ש רמ"א סעי' ה' דמתיר במכה אף בחזן לה וסת כל זמן שלא ידען שהדם בא מן המקור דהוי ס"ס (וענו"כ) שמפרש יפה מה ס"ס) ספק מן כדדים ואת"ל ומקור שמה מכה שמקור. א דף י"ו. ב ימי עונת וסתה. ג להכי אפי' בשעת וסתה טהורה, וליכא למימר ח"כ לא תטמא לעולם? הלא חזן מכתה זכה לעולם, ואינה שופעת כהררל ובזמן שאינה מרגשת סזב מן המכה ביום וסתה וראתה טמאה, וכל זה יש לדקדק ותמוס' סס ד"ה ומר סבר. וכך לשון רמב"ם אשה שראתה דם מ' מכה טהורה אפי' בשעת וסתה וסתה מדבריכם וכ"כ הס"ך. מיהו מ"מ ב"ו וד"מ שהרמב"ם מתיר כרמב"ל בשעת וסתה אפי' אינה מרגשת שוכחה מוילתה עתה דם מכה וסתות דרבנן, לא מנלנו בפירוש רמב"ם, מיהו יש מקום לה שהרמב"ם הקיל מאלו בוסת כשעברה העונה אפי' בדיקה ח"ל כמ"ס הר"ן ומקיל לבא מן הדרך אפי' ישנה אפי' לא עברו ימים כדי שתטבול, ח"כ ליכא למימר כסברת חוס' וכי לעולם לא תטמא. ד כדאמרינן דף מ"א ע"ב מקור שהייע כשתי טיפי מרגליות למאי חילוינא לטומאת ז', ה' דמיס טמאים בלשה וחו' לא, אלא לטומאת ערב דס לבן מטמא בנגטו בן, ודוקא תרתי אבל חדא אימא מעלמא אחי, פי' מן הכדדים. ושמעתי מאל"מ הגו"ל שהורה צסס רבותיו אם מנחה אשה צדיקת עד על ראש העד טיפה אחת ודאי יש בו חוסס וסת לאותו יום כשמחור בחודש הבא אבל לא מנחה כלל על ראשו אלא על גדי עד טיפה קטנה זהו בכלל חומרא דר"ז וטמאה היא, אבל אינה חוששת לוסת כמו שאין בכתמים דין וסת. ה ס"ס ע"ב. ו והא דאמרינן דף י"ו הרואה דם מ' מכה אפי' בשעת וסתה טהורה אע"ג שהוא לטמא שאני הסס דמיירי שמרגשת שהמכה מוילתה דם עתה כמ"ס חוס' וגם אינה יודעת ודאי שעשו לסתרפאות. ז י"א ע"ב. ח מן הגדה פרס' כיון דראתה יום א' טמאה זי"ן ח"ל בדיקה בזי"ן דבלא"ה טמאה וסיושבת על דם טהר לא לריכה בדיקה אפי' תראה טהורה עכ"ל. וקסה כיון דכל בדיקה לטהרות לרס"ג, ואינה עסיקה בטהרות לז"ב, למה לא פרש נמי גבי יושבת על ד"ט דלא לריכה בדיקה דאפי' לא תראה טמאה לטהרות כמ"ס בגדה? וי"ל דנקט טעם אחר דאי הטעם חוסס דאסורה להטעסק בטהרות ליחיי גדה לחוד דמ"ט ח"כ חוסס דא"ל לה לטעסק בטהרות, יושבת נמי ח"ל דהוי כדה לענין טהרות, מ"ס נקט בזושבת על ד"ט הטעם שאם תראה טהורה, מ"מ קשי' למה לריך הס"ס לטעם זה, הא אף אם לא תראה טמאה לטהרות, מוילת ידענן מנה כסס טהר ח"כ כלל חוכל להטעסק בטהרות, ה"נ יושבת ח"כ שאם לא תראה נמי טמאה לטהרות? וי"ל דאי תנא גדה לחוד ה"ל יושבת על ד"ט הוילי דמוחרת ליגע במעשר ובחולין שיעשו עט"ק (גדה ז', ע"א ע"ב) תדק עלמה קמ"ל אף אם תראה טהורה ואינה מטמאתן. ועוד י"ל דה"ל תדק עלמה כד' נסים שדיה שעתן וריכות בדיקה כדי שלא תשכח מהן כמ"ס חוס' דף ל"ט כיון דימי טהר נמי זמן ארוך קמ"ל. ט וכ"כ הס"ך ס"ק ל"ב, וכך חשמעות הגמ' י"א ע"א דמסיק דליכא לפרס' מחני' מבקשת ליטב על ד"ט דמי קחני מבקשת יושבת קחני (ומסולקת קושי' חוס') ופריך לרב דאמר מעין א' הוא תדק דלמא קבעה וסת ומסיק אפי' מימי טהרה לימי טומאה לא קבעה. וי"ל לאו מוטעמי' דבימי טהר מסולקת מדמים, אדרבה הא קא חזינן דבשבעות ראשיות אחר לידה מולפת מוילתת מוסירי רחם וכל הנסים יתנו עדותן וסיוולאות מן הכלל חולות הנה שאין להם דם, להכי חמונא איפכא שאין ראוי מראית ימי טהר שתראה אחר ימי טהר, שאני אומר אחרי שנתחוקו חיברי לידה לא תראה, ולהכי מויומי טהרה לימי טומאה לא קבעה וכן הרואה דם בכתמים בימי טהר אי חוזר מחמת חולשת הלידה בל, ואחרי שנתחוקה לא יזל המקור בנגטו בו אבר החשמים. ואין קושי' מוזה שאמרו מייקפה מסולקת מדמים סיינו אחר ימי לידה וימי טהר דאין ססדי טהרות בשבעות ראשונים וכ"כ רס"י בדה"כ ע"ב כל פ' יום מעיכה פסוח

וצריך עיונא אם ראתה מחמת תשמיש ונאסרה כדון ושוב פסק וסתה ולא ראתה עוד אי אמרינן כיון שפסק דמה שוב לא תראה עוד . . . א.

מט. אמרו ח"ל ב' שבעת ימים תהי' בנדתה בנדתה תהא עד שתבא במים ואין הטבילה מועלת אלא אחר ימים הראויים, וכל זמן שלא עברו ו' ימים לנדה וז' נקיים לובה עדיין בטומאתן, לפיכך בנשי דידן שהן ספק זבות כל זמן שלא עברו ו' נקיים וטבלו כראוי אסורות לבעליהן ליגע בהן אפי' באצבע קטנה ג' ולא יקבל שום דבר מידה ד' אלא מניחתו לפניו והוא נוטלו. ואמרו חכמים ד' כל מלאכה שהאשה עושה לבעלה נדה עושה לבעלה חוץ מטיית הכוס והצעת המטה והרחצת פניו ידיו ורגליו ו' שהן דברים של חיבה ומביאין להרגל עברה, לפיכך אינה אסורה למווג לו כוס אלא בפניו ואפי' בפניו שרי אם עשתה היכר בדבר כאחתא דשמואל דמחלפא לי' בידא דשמאלא ו' או הניחה על הכר או על כסת כאחתא דאביי ורבא. וכן הצעת המטה אינה אסורה אלא בפניו אבל שלא בפניו לית לן בה, וכן נמי בהרחצת פניו ידיו ורגליו שלא בפניו מותר להביאם אע"פ שהוא בא ורוחץ בהם ויודע שהיא הביאתה ח'. וחזי לן מה שהיא אסורה לעשות לו גם הוא אסור לעשות לה ואסור למווג לה הכוס אפי' לשגר לה כוס של ברכה אסור וכן כתב רב אחא משבחה ט' ומייתי לה מירושלמי, ויש דוגמתו במסכת כלה ו המשגך כוס של ברכה לאשה שלא מדעת בעלה הייב מיתה מפני שדעתו סומך עליה, דבר אחר מפני שיצרו רבה עליו, והכי נמי באשתו נדה יא. ואע"פ שהתורה יב אסרה יהוד בכל העריות ונדה נמי ערוה ובכרת, התירו יהוד נדה יג כיון שאי אפשר להוחר מיחוד עם אשתו וסמכו על הכתוב סוגה בשושנים כלומר אפי' סייג קל משושנים הם פורשים מן העברה ולא ירצו

גדר

נחל אשכול

פתות. ולסכי ודאי אם רואה ומחמת תשמיש בימי מיניקה אחר ימי טהר ובימי עבודה אע"ג דלא קבעה וסת פשיטא לן הנקראת רואה דס מ"ח, וכ"ס הוא אם זומן שמסולקת מדמים רואה מ"ח, כ"ס אחר כך. ומסולקת זזה כל הסגות כ"פ על הס"ך. שוב ראיתי שגם נ"בי מ"ח מסכים לנועשה עם הס"ך מטעם אחר כיון דרואה מ"ח מטעם וסת קאחינא, ובימי טהר לא קבעה וסת כדאמרין מוימי טהרה לימי טומאה לא קבעה, וכ' עוד מ"ס כ"פ סרואה מ"ח דודאי מותרת לבעלה בימי טהר דלא איכפת בראייתה, ואם לא תראה בימי טהר הוי כבדיקת שפופרת, ומאכל ולהבא מותרת לבעלה וכ' ע"ז דליחא דכסס שאין קובעת וסת בימי טהר כך אינה עוקרת וסת, ולאחר ימי טהר אסורה, אף שלא ראתה. ולפ"מ לא כדברי זה ולא כדברי זה, דמה"ט גופא שאין קובעת וסת בימי טהר אחינא אנה דאם ראתה מ"ח בימי טהר דלא מחזיקנא לה לרואה מ"ח, דמכה חולסת הלידה יש רפיון ברמס בימים האלו ומדלפת בנעווע קל לפיכך אינה קובעת לחדשים אחרים ומה"ט אפי' ראתה מ"ח לא המחזיק לרואה אחר ימי טהר כשנתחזק כוחה (דאפי' בסכנת נפשות אמרינן כן דסלישי לא תמול וכחצו הפוסקי' אם נתחזק כוחו ימול ולא מנרע' החזקה כדא' י"ד רס"ג) וזהו כנו"בי אבל לא מטעמי, דלטעם דידי כרואה מ"ח ואח"כ בלא ימי טהר ובעלה ולא ראתה, זזה אני אומר נתרפאת כדברי כ"פ ומותרת שוב לבעלה, דכ"ס הוא, ומה בימי טהר שמדלפת ורואה בקל לא ראתה בתשמיש, ומכ"ס לאחר שנתחזקו איברי הרמס שלא תראה מ"ח. ותרווייהו לקולא, רואה מ"ח ואח"כ נבעלה בימי טהר ולא ראתה קיטרה, ורואה מ"ח בימי טהר לא נאסרה לבעלה. אבל כרואה דס בתשמיש בימי עיברה ומניקה ודאי המחזיק לרואה מ"ח אע"ג דלא קבעה וסת (דאין לרמות מומס דין רואה מ"ח לוסת כמ"ס כ"פ) בימים אלה ולא כנו"בי, דק"ו הוא ומה בשעת סליק דמים ראתה מ"ח אפי' הכי הקשו לר' אליעזר דאומר כל אשה שעברו עלי' ג' עונות דיה שעתה חזוק בימי טהר, שמה תפסוק וסת, ותמה ס"ט דקושי' ס"ס הוי לחומר חזק שמה תקבע וסת. אבל לקולא לא לחומר לוואת חכמים? ולק"מ דודאי יש לחוש להפסד טהרות דעונס א', ואי דיה שעתה אפי' עינה א' אינה מטמאה טהרות. אבל מהרמ"א תוה על חוס' מאי הקשו לר' אליעזר הו' ר"א ס"ל ד' נשים דין שעתן א"כ בכל ימי מיניקה בלא"ה דיה שעתן, ולק"מ דר' אליעזר אומר ד' נשים ד"ס, והאומר כל אשה שעברו ג"ע דיה שעתה הוא ר' אליעזר (בלא יו"ד) בן שמוע מחלמידי ר"ע (זבחים י"ג) וכך ל"ל בערבובין מ"ז ברמ"י ר' אליעזר גרסינן ור' אליעזר בן שמוע לית לי' ד' נשים דיה שעתן, דאי אית ליה ל"ל לשמואל למימר בדף ז"ן הלכה כר' אליעזר, הו' מסקנת ס"ס שס כל היכא דאיכא תנא דמסייע לר' אליעזר לא אומר שמואל הלכה כר' אליעזר (ועי' חוס' ינשים ד"ה מוסס דקאוי ר' יהודה) אלא נראה דלא ס"ל סך דר' נשים אלא כל אשה שעברו ג"ע דיה שעתה, וספיר הקשו חוס' חזק בימי טהר. א מטר קלח ועי' ש"ע קפ"ז סע"ז מ' שגרא להיתרה. ב שבת ס"ד. ג שס י"ג ע"ג, אפי' נגיעה שלא מחמת חיבה ותאוה, דאי מ' חיבה ותאוה לאו דאורייתא הוא מלא תקרבו כמ"ס הרמב"ם פכ"א דא"צ המחזק והמשק אחת מהעריות דרך תאוה ונהנה בקרוב צטר ס"ז לוקה מ"ח אף שרמב"ן מולק ר"ספ כרמב"ם, ולרמ"א צ"ד ס"י ק"ז משמע דאף יסרג ואל יעבר שייך צ"י דבכלל אבזרייהו הוא ובתי"ה סך דף ט"ו מולק ונראה כדבריו ואין ראיה מההיא דסנהדרין דהעלה טינא, דסס הוא הגורס. ד סדר אליה עי"ס בתוס'. ה כתובות ס"א. ו סיינו להביא לו מוס לרחוק ולספיר דנגיעה כבר נאמר דאסור. ז היתה הכוס על הסולחן ביד שמואל. ח משמע לפניו אסורה להביאם אע"פ שאינה מונקת כס"ך בסי' קנ"ה. ט פ' תריע. י פ"א, אבל מדעת בעלה מותר וכן חזינו צ"מ פ"ו שסגרו מולאכים לסרה כוס של ברכה מדעת אברהם. אבל בעלה אסור לשלוח לה כוס של ברכה דירי' דעקר הטעם דמסגר לה כוס של ברכה כי היכא דמתברך דביחסי, ברכות י"א ע"ב, והוי קרוב וסרגל עברה יותר כמ"ס רב אחא וסבאחי דבריו ס"ס ל"ט. יא וכ"כ הראב"ד ומוסיים: ל"ס כוס של ברכה ל"ס כוס אחר היכא דמיחד לה ומסגר ויכליה אסור דקא מעייל דעתיה עלייה. ועי' פרישה אם אין מיחד לה הכוס מותרת לשחות אפי' מואתו הכוס. יב רבנו ס"ל כר"ספ דאסור מ"ח ס"ה עי' קדושין פ' ע"ב. יג כתובות

ד

ספר האשכול, הלכות נדה.

גדר א, שהפרש יש בין נדה לשאר עריות שאין להם היתר ויצרן תקיף, אבל נדה שעתידיה להיטהר לא תקיף יצרו להכי לא אחמרו ביחוד נדה כבשאר עריות, מיהו אם לא בעל עדיין כגון כלה שפרסה נדה אסור להתיחד עמה כדאמרין פרק קמא דכתובות ב. והא דאמרין בפרק קמא דשבת ג שלא יאכל הוב עם הובה בשולחן אחד ד מפני הרגל עברה, זה דוקא במקום שהאיש והאשה אוכלין על שולחן קטן לבדם אבל אם כל אנשי ביתו אוכלין עמהם על שולחן אחד די בהכירא כל דהו, כגון שמנית דבר מפסיק בין קערה שלו לקערה שלה ודי ביה. יש אומרים ה שאסור לו לאכול ולשתות משיורי מאכל ומשקה שלה דאמרין בגמ' ר אכל עמי שחה עמי ישו עמי בקרוב בשר ואמרתו לו ברוך המקום שהרגו. ואין מזה ראיה, הלא הקפיד אלא על ישן עמי ז. ויש מי שאומר שאסור לו לישן על מטתה אפי' שלא בפניה דאיתי לידי ההרהר והרגל עברה דכל שכן הוא מדאסרי אפי' הצעת מטתו בפניו, ואע"פי שאין ראיה לדבר נכון הוא להזהר. גרסינן בנדרים ח כל המסתכל בעקבה של אשה היווין לו בנים שאינן מהוגנים א"ר יוסף באשתו נדה, א"ר שמעון בן לקיש עקבה מקום התורף פ' כל מקום המכוסה באשה אפי' העקב שמקצתו מגולה ומקצתו מכוסה לא יסתכל במקום המכוסה וקרי ל' תורף מפני שהוא גנאי וערוה לגלותו מ, כהא דאמרין י אם ה' מונח במקום התורף פ' במקום מבוה, ולמדנו מזה שאסור להסתכל באשה נדה בכל המקומות המכוסים באשה. ויש מפרשים עקבה יא דקחני במקום התורף היינו במקום שמכוון העקב כשהיא יושבת נגד בית הערוה וכהוא דאמרי רב כל המסתכל באצבע קטנה של אשה כאלו מסתכל במקום התורף. ואמרין שם והרוה בנדתה וקנים הראשונים אומרים תהא בנדתה לא תסתכל ולא תפקים עד שתבא במים, עד שבא ר' עקיבא ולימד אם כן נמצאת מתגנה על בעלה ונמצא בעלה מגרשה הא מה אני מקיים והרוה בנדתה תהא בנדתה עד שתבא במים, מכאן שיותר לנדה להתקשט בימי נדתה, ואע"ג דקיי"לן יג הלכה כר"ע מחבריו ולא מחבריו אמרין בירושלמי יד ואתיא דוקנים ככית שמאי ורבי עקיבא ככית הלל מו. בפ"ק דשבת איבעי' מו נדה מהו שתישן עם בעלה היא כבגדה והוא כבגדו מי היישין להרגל דבר ופשיט מקרא ואת אשת רעהו לא טמא ואל אשה נדה לא קרב מקיש אשתו נדה לאשת רעהו, מה אשת רעהו הוא כבגדו והיא כבגדה אסור אף נדה הוא כבגדו והיא כבגדה אסור. יש מפרשים דאבעי' בהוא כבגדו על מטתו והיא כבגדה על מטתה ומשום אסור יחוד קמבעי' ל' ופשיט דבאשת רעהו ודאי יחוד אסור מדאורייתא אפי' הוא כבגדו והיא כבגדה ובשתי טעות כדילפינן . . . יו הכי נמי באשתו נדה אסור ליחד, ואע"ג דסלקא שמעתא הכא למיסר ייחוד נדה, לא קיי"לן הכי דאמוראי אחרניא פליגי, דר' אבהו בסנהדרין יח מיייתי קרא סוגה בשושנים דיתוד באשה נדה מותר ורב חסדא יט נמי אמר לא שנא אלא שלא בעל, אבל בעל ואח"כ פרסה נדה שרי ליחד בהדה דלא תקיף יצרו כ ולא נהירא כלל מדמסיים בגמרא ופליגי אר' פדת דאמר לא אסרה תורה אלא קרוב בשר והא עד השתא לא אמר מידי מקרוב בשר אלא מייחוד דאסרה תורה בכל עריות, ועדיפא מיני' הול"ל ופליגי אר' אבהו ורב חסדא דהתירו ייחוד באשתו נדה, לכן נראה דאבעי' הוא כבגדו והיא כבגדה מיירי בטמא אחת דאיכא לטיחש לקרוב בשר, דנהו דפשיטא לן הייחוד באשתו נדה מותר, דמסתברא דהתירה התורה שאי אפשר להזהר מיחוד באשתו וסמכו על המקרא סוגה בשושנים, ולא מסתבר לאקושי לאשת רעהו לענין ייחוד, מכל מקום לענין אסור לישן עמה בטמא אחת היא כבגדה והוא כבגדו ודאי מסתבר לאקושי כיון שמתקרבין ונהנין בקרוב בשר וכיון דזה ודאי אסור באשת איש אפי' בלא ייחוד, הוא הדין באשתו נדה, דלהא מלתא ודאי בעי קרא לאקושי, ואם אינו ענין ליחוד דודאי שרי באשתו נדה, תנאו ענין לקריבה כא ובהכי נחא טפי דמיייתי עלה ההוא עובדא בתלמיד אחד שישן עם אשתו נדה בימי ליבונה בקרוב בשר והיינו הוא כבגדו והיא כבגדה. ומה שהקיל אותו תלמיד בימי ליבונה נראה שהיה אחר ז' נקיים ועדיין לא טבלה. וסבר כיון דאיכא פת בסלו שייכולה לטבול כל שעה ליכא לטיחש דשבק היתירא וקאכל אסורא ובהאי גוונא לא גורו רבנן, ומכל מקום נענש כיון שאסרו חכמים כל הדברים האלה עד שחטבול. המקום וטהר לבנו לעבדו באמת.]

ב'

נחל אשכול

ד' וסנהדרין ל"ז ע"ס נחום. א נחום פרט אחר. ב דף ד'. ג דף י"ג. ד כך משמע צברייתא אפי' על שולחן אחד אסרו ולא כרמז"ס שכתב בקערה אחת. ה ע"י מרדכי. ו סס י"ג ע"ג. ז אצל צ"ע סחמיר. ח דף כ'. ט כך פרט הפרישה. י תרומות פ"ח. יא ערוך וש"מ. יב שבת ס"ד. יג ערוצין מ"ו. יד סוף גטין. טו פרוש דאמרין סוף גטין צ"ס אומר לא יגרס אדם את אשתו אלא א"כ מלא צם ערות דבר וצ"ה אומרין אפי' הקדיחה את תצטילו ור"ע אומר אפי' מלא אחרת נאח סימנה, וקנים דלא מייתי למלאת מתנגה על צבלה אם לא תכחול צימו נדה ויגרסנה, ס"ל כצ"ס דלא מצי לגרסי אלא מפני דבר ערוה, ור"ע דחיים שמוח מתנגה ס"ל כצ"ס דמצי לגרסי. וסרסב"א הקסה צצבת מ"ט אומר ר"ע כצ"ס הול"ל ר"ע צצטתי אזיל דאמר אפי' מלא אחרת נאח סימנה, ולדברי רבנו מיוסב דאי הוי אומר הכי לא הוי ידיען דהלכה כר"ע לענין היתר להקטט צימו נחה כיון דרבים פליגי עליה, להכי אומר ר"ע צצטת צ"ה אמריה וידיען דהלכה כר"ע. מיהו קשי' הלכתא אהלכתא דלענין אם מלא אחרת נאח סימנה לא קיי"לן כר"ע כיון דלאו צדידה תלי' מלאת א"כ סכל נמי אם היא מתנגה צימו נחה מ' שאסורה להקטט לא יכול לגרסה, ולמה אומר ר"ע כצ"ס, ולצ"ה דוקא אם הקדיחה תצטילו וצ"ל דצ"ה נמי מודה אם היא מתנגה על צבלה ע"י שמואלת ענמה צידים שיוכל לשלחה, וממילא אף צימו נדה לא תתנגה ענמה כדי שלא יגרסנה. וסב ראייתו צו"ל מו שכתב צבאי שלח תתנגה צימו נחה ס"ל צ"ה כר"ע שיש לחוש ע"י שתתנגה עליו שחאונה הוא מפקש, כיון דבכל אפי' הקדיחה תצטילו ויכל לגרסה אף לצ"ה. מו דף י"ג. יז מוכי יסיך אחיך צן אחיך קדושין פ' ע"ב. יח סנהדרין ל"ז. יט כתובות ד'. כ לא מלאתי אלא צבאב"ן שפרס כן סוגי' דשבת, ואפשר סכן דעת רש"י סס וסרה קושיה חוס', ונראה שדמקו לראב"ן קושי' חוס' צצבת י"ג לילף מלאת רעהו דאפי' ייחוד באשתו נדה אסור להכי פרס שקלי צצמת על ייחוד. כא וכ"ג מחוס' שבת וסנהדרין.

מולין

נ. כ' רב יהודאי גאון בתשובה ידענא לטבילת נדה מדאורייתא מק"ו ממגעה, דכתיב הנוגע במשכבה יכבס כגדיו ורחץ במים וטמא ע"הע, ק"ו במגע עצמה, וק"ו לנדה עצמה שהיא בטומאה עד שתבא במים. ולעניות דעתין טהא ליכא למשמע אלא דבעיא טבילה לטהרות, דחמור טפי מלבעלה, דטבילה לבעלה לא בעי כונה א' ולטהרות בעי, ואף בדבר אחר חמור, דטבולת יום ארוך טהורה לבעלה וטמאה לטהרות ב' אבל בפ' במה אשה ג' תני' והדוה בנדחה, וקנים הראשונים אמרו תהא בנדחה שלא תכחול ולא תפקוס עד שתבוא במים, עד שבא ר"ע ולימד, א"כ נתגנית על בעלה ומגרשה, מה אני מקיים והדוה בנדחה, בנדחה תהא עד שתבוא במים ד'. ואיכא מרבואתא ה' דייקו טהא דאמרינן ו' אך במי נדה יתחטא במים שנדה טובלת בהן, ולא חוי לן . . . ו. הנדה והובה טובלת במקוה ואינה מעונה מים חיים ולא כ' אלא בוב ח. ובתשו' לרב נטורנאי: שאלתם נדה שטבלה בים, כך ראינו, נדה דאורייתא עולה לה טבילה בים מפני שהוא כמקוה, ומקוה טובלין בו כל חיובי טבילות נדה, וילדת, מצורעים וטמאים בנבלה ושרץ ובעלי קריין חוץ מוב שנ' בו ורחץ בשרו במים חיים, ועכשיו כל נדות בישראל ספקי זכות נגהו ט' ואין עולה להם טבילה במקוה אלא צריכות מים חיים שכך שנינו י' כל הימים כמקוה שנ' ולמקוה מים ק"י וא' ד' יהודה אומר הים הגדול כמקוה ולא נאמר ימים אלא שיש בו מיני ימים הרבה וב' ד' יוסי אומר כל הימים מטהרין בווחלין וג' ופסולין לובים למצורעים ולקדש בהם מי חטאת יד' והלכה כרב דאמר זבה שהפסיקה טו' בטהרה בג' שלה סופרת למנין ו', וה"ה לנדה שהיא ספק זבה. ואנן לא חוינן לרבואתא דאשגהו . . . טז. ת"ד יז' אלו נאמר מקוה מים יהי' טהור ולא נאמר מעין הייתי אומר אפי' מלא מים על כתפו ועשה מקוה יהי' טהור, ת"ל מעין, מה מעין בידי שמים אף מקוה בי"ש, אי מה מעין מטהר בכל שהוא יח' אף מקוה בכ"ש? ת"ל אך מעין, מעין מטהר בכ"ש, ומקוה בארבעים סאה, אי מה מעין מטהר בווחלין אף מקוה ט' בווחלין? ת"ל אך מעין, מעין ט' בווחלין יט' ומקוה באשבורן כ'. הא דאמר מעין מטהר בכ"ש, אית דאמרי דברייתא קאי אכלים קטנים כמחטים וצינוריות אע"ג דבטלי לרביעית דוקא רביעית דמקוה, אבל במעין מהני כ"ש כא' לכלים, ובאדם בעינן נמי במעין שעור גדול דהא בעי שיחכסה כל גופו כאחד, מיהו הכל לפי גדלו וקטנו ולא קפדינן אמ"ם סאה. ומעמא דמלתא דבמי מקוה כ' כב' ורחץ במים את כל בשרו, מיני' ילפי דבעינן שעור מסוים שכל בשר אדם בינוני עולה כאחד, ושערו חכמים ט"ם אפי' לקטן שבקטנים אבל במים חיים דוב לא כ' את כל בשרו, אלא ורחץ בשרו במים חיים, הלכך כל היכא דמכסי גופו בבת אחת עלתה לו טבילה כג'. מיהו דחיקא לפרושי דמעין מטהר בכ"ש אכלים לחודא, ומסתבר דאדם נמי קאי, דמעין אין לו שעור אפי' בכל שהוא די, אי מחכסי גופי' בבת אחת, והא פשיטא לי' ולא למיטרא צריך, דאי לא מחכסי בי' כל גופו בפ"א לא מקרי טבילה כד ובמקוה

נחל אשכול

א מולין ל"א ותוס' חגיגה י"א. ב יצמות ע"ה, נדה ע"ה. ג שבת ס"ד. ד ול"ל קודם זי"ן דכ' ז"י חסא צדקה. ה ר"ת חוס' יצמות מ"ז ויומא ע"ה. ו ע"ז ע"ה. ז אפשר סר"ל ד"ל דקרא משחתי צדקה הטובלת לתרומה, אבל לצענה לא משחתי. ועוד לר"ס ס"ז חזי נדה יתחטא דנפקא לן טבילת כלים נלקחים מעכ"ם אסמכתא דרבנן, ובמי נדה יתחטא פרושו באפר פרס כמ"ם רס"י בחומס. גס על נמוד דספרה סהיבא הרמז"ס ורחו צמים, זה צנין אב שכל הטמאים לריבין טבילה, יש להסיב דהאי קרא ודאי לטהרות לחמור, דלצענה לא צעיה טבילה כששחטה, ודי לבל מן הדין לכ"י וכן יש לפרס סכ' ציום סהול יהי' מוקור נפתח לב"ד לחטאת ונדה דרשינן יומא ע"ה טובלין סס נדות חבות, דצטטרות משחתי. ח ת"כ מנורע ותוספתא פ"א דמגלה הביאה ר"ף ור"ח ס"ה נדה, זב טעון מים חיים ואין זבה טעונה ת"ח. ט נדה ס"ו. י מוקואות פ"ה. יא ואין מטהרין צוחלין (חסר כאן דברי ר"ח). יב צים הגדול כ' ולמקוה המים קרא ימים שכל הנחלים והימים נקוים חלו, חבל שאר ימים מטהרין צוחלין. יג אף יש הגדול, שהנחלים הולכין וחולין עליו והוא עלמו נמי ע"י הרמות רעות וטוב עולין ויורדין. יד דצעי מים חיים נובעים צמקומן ולא די צמי נהרות שהולכים ושצין עתוס' שבת ק"ט, דצב לאחר מים חיים, ומנורע לא צעי לטבילתו מ"ה אבל לטבילת דם לפור שלו וכן למוי חטאת דגביהו צבדי' כ' מ"ח. — מ"ם הגאון מות ספקי זכות ולריכות מ"ח תמוה דוקא זב לריך מ"ה ולא זבה כדאי' צת"כ וכמ"ם רבנו ועתוס' שבת ס"ה. ורס"י סנסדרין פ"ז כ' נמי זבה לריכה מ"ה וכן בצבורות כ"ד ובשבת ס"ה כ"כ צעס רבנו הלוי, וכ' עליו שאח"כ מומ"ם צת"כ. ואפשר שהוא גליון שהצ"י סי' ר"א כ' לרס"י צעינן מ"ח לזבה ותוס' בשבת סותרו, והול"ל רס"י עלמו סותר דין זה, ס"ח שלא סי' כתוב צספרו. וחס לא נשווינן להני רבואתא כטועים, ל"ל דמדרבנן עשהוה כזב. טו נדה ס"ט וגרסתו שהפרישה, וצגמ' פרושו: חס צדקה עלמה ציום ג' לראייה קודם הלילה ומלאה טהורה וספרה ז' ימים ולא צדקה עלמה עד יוס' ז' ומלאה טהורה, טהורה טז צחטובה זו, דזבה לא צעיה ת"ח. יז ת"כ שמיני. יח מרס"י פסחים י"ז משמע עכ"פ רביעית, אבל תוס' מיר ל"ח הוכיחו כ"ם מומס, וכך דקדק צל"ח מר"ם פ"ח דמוקואות ומר"ם צחטוי. יט דקרא מעין אף חס זוחל אבל מקוה חיוי נקרא אלא באשבורן דכתיב יקווי המים חמ"א. כ פרס"י פסחים מ"צ לשון צבירה שמשחזר הקרקע ויש צקטים שמים נאספים וסוהין סס ואין נצלעין. כא צטלי לרביעית פסחים י"ז מיר ל"ח, ואית דחמרי ס"ל דת"כ דחמר מעין כ"ם ומקוה מ"ס, חייבי חמר צצטלו רביעית דמקוס לכלים, דקודם צצטלו סי' די לכלים צמקוס צרביעית, דדוקא צדחם צעינן צמקוס מ"ס מדכ', ויקרא ט"ו, ורחץ את כל בשרו צמים, מים שכל גופו עולה צהס, ושערו חז"ל חמה על חמה צרוס ג' חמות, חגיגה י"א, פסחים ק"ט, אבל צכלים דלא כ"כ, גמירי דסעור מקוס שלסס רביעית, רס"י פסחים י"ז, אלא שחז"ל צטלו רביעית דמקוס לכלים. והני חית דחמרי לא פרושו סהול דת"כ לטבילת חדס, דלא סייך נומר צמעין כ"ס, דלריך שיחכסה כל גופו צפ"א כדאי' צת"כ חמור, רחץ צצרו צמים ובל סחמס וטהר, מה ציאת שמוס כולה כחמה, אף רחילתו כולה כחמה. כב ויקרא ט"ז. כג כ"כ סר"א צ"ד והסויף גס טבילת כלים לריך טבילה צצת חמת וכ"כ צ"י סי' ק"כ, וכ' אף שכלים טמאים טוהרתן צמעין כ"ם, ומ"ה חף צמקוס צרביעית, חוי חכסי צי, אבל כלים הנלקחים מעכ"ם דינפיקן מחך צמי נדה ע"ז ע"ה, צעינן טבילת נדה, וכיון דאין צעינן צדקה מ"ם חף צמעין, ס"ה צכלים. כד כ' בגדולו טהרה סח דחשב כלים פי"ז כל סדבריו שחטערין לפי מה סהול חדס והני דחטערין צחמה

ספר האשכול, הלכות מקואות.

ובמקוה נקט מ"ס, אע"ג דבכלים די ברביעית מדאורייתא, עדיפא לי' למנקט שעורא דאדם א'. ואיכא טרבוואתא דאמרי ב דאדם במעין נמי בעי מ"ס, והא דאמר במעין כ"ש ובמקוה מ"ס אכלים קאי, ואע"ג דמדאורייתא כלים במקוה נמי סגי ברביעית, אסמכתא בעלמא קאמר, דמקרא ליכא למשמע, ונקט שעורא דרבנן גבי כלים. ואייתו ראי' מדאמר בפ' חומר בקדש ג ארעא לחלוּי מחלחלא ובעי מ"ס, ובמעין איירי, דאי במקוה שהמים טכונים לא שייך למימר לחלוּי מחלחלא, אלא במעין שגודיו מסתעפי ומחוברים תחת הקרקע עם מים אחרים, אלמא לאדם במעין נמי בעי מ"ס. ויש להשיב דכמה מימות יש בקרקע שאינם טעמין. ד, ותו אייתו ראי' מדתנן ה' גל שנחלש ובו מ"ס ונפל על האדם וכלים טהורים ו, והאי גל נחלש מן הים, וים דינו במעין, אלמא מעין בעי מ"ס. וליתא מכטה אנפין, חדא דלמא מתני' כר"ט ו' והא דמטהר גל הבא מן המקוה, כיון דאכתי לאו זוחל הוא, וכשבא על האדם הוא מחובר יפה, ומשם נפל לגומא והוא באשבורן ה', ודאמרינן התם ט' גל לרבואתא קמ"ל, סד"א ליגור משום חרדלית של גשמים י' לאו למימרא דבהרדלית איכא פסול וחילה, ובגל לא פסלה וחילה יא, אלא כך פרושו, גל לא מקרי זוחל שמחובר יפה, וליכא למיטעי למשרי חרדלית זוחל, מיהו בההיא חרדלית השוטף אחת אחת לתוך הגומא ושם נעשה מקוה, לא מהני הטבילה במקום שעדיין מימיו זוחלין ורצין למקום האשבורן, דאכתי לאו אשבורן הוא, אבל גל מחחילו עד סופו אשבורן, דכד ניח בגומא ניית, והו"א לגזור גל משום חרדלית כה"ג דמי לי' דלכסוף נייחא מיא באשבורן קמ"ל יב. ותו אף אי מתני' דגל כר' יהודה ור' דאמרי ים כמעין יג, ה"ט דלא מכשר פחות מ"ס, דכיון דפרש מן המעין לא הוי לכל מילי כמעין ולא אמרו בכ"ש אלא בחבורו עם המעין יד. —

נחל אשכול

באמה של קודם ולא חשב אמות של מקוה דמשערין באמת קודם, ומסו דלא פסיקא לי' דאדם גדול ביותר צעי טפי מג' אמות של קדם, אבל קסה לרמב"ם ורמב"ד דמעין סגי בכ"ס כל שגופו ומחכסו צו, ומ"ט לא חשיב מעין בכלל הכל לפי מה שהוא אדם דומי' להא דערובין מ"ח? ולק"מ הסס אצעי' אי ד"א דסבת באמה דידי' או צשל קדם משערין, וקאמר אי באמה דידי' ליחשב' גבי הכל לפמ"ס אדם, דודאי לריך לפרש כיון דאיכא למיטעו למימר באמת קדם, אבל בטבילה אחרת חורס שיטבל כל גופו, פשיטא שריד המים לכסותו דצלה"ה לא מקרי טבילה כמ"ס רבנו, ואיזה שיעור אחר יש ליתן, דכל הני דחשיב צכלים איכא למימר שיעור אחר, כגון צקומץ ומופן ושוחס מלא לוגמיו לשער באדם צינוני, אבל צמעין לא דברה חורס צשעור המים אלא שיטבל כל גופו צפ"א, ואס"ד דמשערין באדם צינוני א"כ גדול ביותר לא טבל כלל צשעור זה, והומה לוקסרתס דתפלין דלא תנא צכלים כרעוע סביב הראש והזרוע הכל לפמ"ס, דפשיטא כיון דאמר וקסרתס לריך כל א' לפי מדתו. וצערובין סס מסייס לעולם באמה דידי' משערין, ולא חשיב לי' צכלים גבי הכל לפמ"ס, דלא פסיקא לי' דאיכא נוס צאיצרים וצעיין למיחב לי' באמת קדם. והקסה ציום כרעוע על הטיור צסי' תקפ"ו סכ' מ"ס ר"ס כ"ו שיעור סופר שיאחזו ויראה ומכאן ומכאן, שהוא שיעור טפה אדם צינוני, דאי כשעור לפי מה שהוא אדם, הו"ל פ"ו צכלים גבי הכל לפמ"ס, והקסה דלמא לא חשיב משום נוס צאיצרים דהו"א די צמסה דמתרץ צערובין? ולק"מ הסס סברא הוה דנוס צאיצרים כגון שזרעו צבילה אלא"ל צדידי' משערין דא"כ אין לו רוח כלל וכ' סבו איס תחתיו, מש"ס ע"כ ותיין לו באמת קודם אצ"ג דצשאר אדם צדידי', ולהכי לא תני לה גבי הכל לפמ"ס, אבל א"א צשופר טפה דחוקע צעיין, ע"כ מטעם דרסצ"ג צצרייתא שיאחזו ויראה מצי"ומכ וכמ"ס הר"ן שלא יאמרו לתוך ידיו חוקע, א"כ זומילא נוס צאיצרים די צטפס שלו, דהא קאחזין מצי"ומכ, ושפיר כ' הטיור דהול"ל גבי הכל לפמ"ס, וכך מורה לשונו סכ' דאף שיקר הטעם כדי שיאחזו וכו' נתנו חכמים שיעור מסייס טפה אדם צינוני, דאלת"ה הו"ל גבי הכל וכו' וננס נמי לפי זרועו, אס דדבר תלוי צאס יראה מצי"ונו. וכ"מ מרש"י גדה כ"ו. ולת"ס הצי"ה הטיור קאי על צרייתא דנדס צלה"ה לק"מ. א וכ"כ הרסצ"א דמת"כ משמע אף אדם ל"ל צמעין מ"ס. ובגדולי טהרה חמה עליו דאף למ"ד באדם צעי מ"ס צמעין ת"כ מחוקס באדם, דס"ק מעין מוסר צכ"ס דמוחר לסוסין שאובין עד מ"ס, אבל מקוה נפסל צכך דס"ל שאוב פ' מ"ח ס' וק"מ נהי דשאוב פסול צמקוה, דוקא צליכא רוצא כשרים, ואי איכא כ"ח כשרים כשר מ"סת, והסתחא אי ת"כ איירי ע"י הסוספס האך מסייס ומקוה צמ"ס, זס אינו דצכ"ח סאה די דראוי להוספס מ"סת, אלא דראי צסכטר שיעור המים לטבילה איירי. ב טפה א' רמב"ם ורמב"ד. ועסה מציא טפת חוס' פסמים י"ו ור"אס. ג חגיגה כ"ב. ד מי תמנית סיורד ומסג וגסס לגומא דלחי' פ"ח דמקואות, והסובב צחפירס שיש מי תמנית וסמוך לה גומא אחרת מומי תמנית ודאי תמנית מוחלחלא מוחסת לחרץ, ומ"מ הוי אשבורן, כיון דאיס יולאים לחוץ, אלא נגדרו צכותלי' הסמויים וערש"י שפרס תמחולי מוחלחלא סבאין מוסר, ונהרות צרוב ימות הסנה טטפין. שבת ס"ה, ולמים אלו אין דין מעין. טב ראיחי צג"ט צחשובותיו מעיר על הסוספתח פ"ק דמקואות: החופר צנד הים והסגר והציים הרי סס כמי תמנית, וחופר צלד המעין כל זמן שצאו מן המעין אצ"ג שפסקו, פי' וסוב חזרו ונחפו, הרי סס כמעין, פסקו ומסיוח מושכין פי' שאינם רק מוחלחלים, הרי סס כמי תמנית, וכ"פ רמב"ם. ומתחיים על הר"אס סכ' על רמי' דחגיגה אין לסשיב. ה וקואות פ"ה ראי' זו מציא רסצ"א נגד הסוצרי' מעין צכ"ס, ואסתמיט מוח"ט וס"ך כלסר העיר דודי צי"ד חגיגה י"ט. ו צלחיר לא משהי טבילה, רש"י חגיגה י"ט. ו דלומר פ"ה דמקואות יס כמקוה וסתס מ' ר"מ, ססדרין פ"ו. ח אבל להר"אס מקרי זוחל. ט חגיגה י"ט. י פרש"י הר דלית, מייס צאים מדליו של הר. יא כדעת הספרס דגל צח מוחעין. יב כ"פ ראצ"ד עדיות פ"ה גבי חרדלית דפליגי צ"ס וצ"ה. יג ואז י"ל נמי גל זוחל מקרי, ומטעם מעין כשר. יד יסוב זס כ' ש"ך ס"ק כ'. מיהו מלינו להסך פ"ק דמקואות מעין כ"ס ורצו עליו שאובין, מוסר צכ"ס כמעין אבל לא צוחלין, והסתוק ג' צעיל, סכא המים מי מעין אבל נפרדים ומקורס, והסס המים מוחברי' לתוקר המעין וסס עלמון שאובין. חצנ לעג"ד יסוב סנכון צנו"ו להכי אמר גל של מ"ס אף שמעין מוסר צכ"ס, דעכ"פ לריך לכסות כל הגוף ושעורו מ"ס צינוני, ואף הוה לא רחא הר"ה צב"ס, ססרסצ"א מציא ראי' דמעין צמ"ס ודחי' צמדס יען כי מחס העס הזס אחת מי טילות הסולכים לא"ט, מחסו צמ"ס, לאט צינוני הכי הוי, ואמרו ז"ל חזרו ע"כ המוקמות ולא מלינו מקוס שסמו לא"ט, וסלוט מעין הוה, היינו מי גיחון, מעין שמושמן עליו סולכים (סוריות וצ"ו) ומחורגס טילות, ועוד דאמרינן כיון ססביעו המים לפתחו של דוד רותין צו זצין (יומח ע"ח מעין

ומה ששינונו א יכול מלא מים בכתפו ויעשה מקוה וכו' ת"ל מעין, מה מעין בידי שמים אף מקוה ביד"ש. הרבה מרבואתא
 אומרין ב דאסמכתא בעלמא הוא, ושאובים כשרים למקוה מדאור'. ומה שאמרו מקוה דומי דמעין, היינו לומר שאין טובלין
 בכלים ג כדתני' ד אי בור יכול אף בור שבספינה יהא טהור, ת"ל מעין, מה מעין שעקרו בקרקע, אף מקוה שעקרו בקרקע ה.
 דוקא כלי ממש שחקקו ולבסוף קבעו ו, אבל כל שאינו כלי כגון הנעשה ע"י בנין כשר, לא שנא עשאו על גבי קרקע ממש,
 לא שנא עשאו על הגג, כל שאינו כלי בתלוש, אלא נעשה מאבנים הרבה שקבען בגג או בכותל או בקרקע או לקח עריבה גדולה
 ונקב בשוליה כדי נקב המטהרה מכל טומאה ז וקבעה בארץ או בדבר מחובר וסתם אח"כ הנקב דרך בנין ה המים בתוכו כשרים אע"ג
 שהמקוה גבוה הרבה מאוד למעלה מן הקרקע, והכי אמרינן בפ' א"ל המטונה טו טבילת כ"ג בקודש בבית הפרה חוץ מראשונה
 שהיתה בחול ע"ג שער המים י, ובצד לישכתו היתה, אמר אבבי שמע מינה עין עיטם גבוה מקרקע העורה כ"ג אמה, דתנן כל
 הפתחים שהיו שם גובהן כ' אמה ורחבן יו"ד אמות ותני' ורחץ בשרו במים יא במי מקוה, כל בשרו שכל גופו עולה בהן וכמה
 אמה על אמה ברום ג' אמות. ואיתו ראי' דשאוובין כשרים מדאורייתא מתוספתא דתני' יב מקוה שהניח דיקן וזבא ומצאו מלא
 כשר, מפני שזה ספק מים שאובין, כלומר ושאוובין דרבנן, וריקם משמע שלא הי' בו מים. ויש להשיב דמסיים בה יג: וזה
 ספק מים שאובים וחוקת מקוה כשר, חוקה דמאין? ודאי מי שמלא המקוה מי שצריך טבילה, וכיון שכן בירוע שבכשרות מלא
 אותו להכי כשר, וכך מוכיח סיפא: צנור המקלח למקוה, והמכתשת נתונה בצדו, ספק מן הצנור למקוה וספק מן המכתשת
 למקוה פסול מפני שהפסול מוכיח כלומר שיש לתלות יותר באסור טבחייה, ואם יש בו רוב מקוה כשר, מפני שזה ספק מים
 שאובין למקוה. אלמא שלא טהרו מ' ספק מים שאובין למקוה אלא דוקא בדאיכא רוב מים כשרים, כיון דמדאורייתא מעוט
 הפסול בטל ברוב דכשרים, ומכאן ואילך ספק דרבנן, ש"מ שאובה דאור'. ותו תני' התם ב' מקואות א' שאוב וא' אינו שאוב
 וטבל בא' מהן טומאה חמורה ועשה טהרות טהורותיו תלויות, ומדלא מטהרין בספק כבספק ג' לוגין שנפלו למקוה יד אלמא
 כולו או רובו שאוב מדאור' פסול. תדע אי כולו שאוב מדאור' שרי, למה גזרו חכמים בג' לוגין שאובין די ברוב שאובין טר
 אלא ודאי שאוב ברובו מדאור' פסול. והא דאמר פ' המוכר בית טז מכלל דשאיבה דאורייתא בחמיה, ולא מוקי לה בכולו או
 רובו שאוב, דסתמא קתני צנור שחקקו ולבסוף קבעו פוסל המקוה משמע דפוסל נמי בג' לוגין כדתנן במקואות יז. ומקצת

חכמים

נחל אשכול

מעין הונח חק"ק תחלה דומה לקרני חגבים וכו' מכלן ואילך מתגבר הגיע לפתחו ש"ד נעשה נחל שוטף רוחצין בו זבין ונדות וכן
 בירוש' שקלים פ"ו) מכלל דמעיקרא לא, חזין צעו מים חיים ופס"ה אין טובלין עד שהגיעו לפתחו ש"ד מים שס סעור עכ"ל רשב"א,
 וסביב הרא"ה להכי צעו מים ח"ף צטילוח גדול הטובל ל"מ טבילת גופו כלחת פ' מומ"ס, אבל היכא דמסכתת מוהני. א ת"כ
 שמוני. ב רי"ף, רמז"ס, רימז"ג והב"ח, ר"י ב' התוספות ורשב"א צ"ש רמז"ב יצמות פ"ב. ג אפי' כלי גללים וחגבים וכו"ע ואף
 אם יתרים מומ"ס, וקוליות רפ"ד וחוס' שבת ט"ז ע"ב. ד ת"כ שמוני. ה ר"ס פ"ב דמקואות ורמז"ס רפ"ה דהל' מקואות
 וחוס' פסחים י"ז ור"ה ט"ז ככלים וע' מרדכי צעין דומי' דמעין, שמים נוגעין בקרקע לאפוקי כלי מים לו טולים, אפי' עשאו בתחלה
 לקבעו בארץ דה"ט כד' פי"א דכלים ב', פסול לטבול מ"ה, ולא כו' מלכות סהול מדרבנן. ו ב"ב ס"ו. ז ע"י בלר הגולה
 וז"ט ר"ס ר"א במתכות וען ואבן צעין נקב גדול כמוזיא רמון ולא הערו מקורס. צפ"י דכלים חן כ"כ צעלי צתים שערין צמון,
 ופרש"י ערוצין כ"ד צכלי טן מייירי וכדמפורס צסיפא דמתני', אבל הרמז"ס פ"ו דכלים מפרס צכלי טן ועלס, והלי טעמי' כמ"ס
 צפ"א עלס הסוס לען לכל דבר, ערש"י שבת ט"ז. אבל שער מ"ר במתכת לא הביא הרמז"ס אלא שערות פריים לכמה כלים ומתכת
 כחן פי"ד. ויהו חוס' פסחים ק"ט כ' טעם סה' לריך לנקב יש"ס כמ"ר ולא די צפ"ה, כדי לצטלו מחורת כלי סה' ומתכת
 זכ"כ רוקח הביאו צ"י ורש"י שבת ט"ז, וריטב"א זכות ד' ורמז"ב צ"ב וכו' ומסמ"ב וד"מ ס"ק י"א. ולדידהו כלי מתכות נעשו צנקב
 גדול כזה, ושער שמוני פי"ד דכלים, היינו לכלים פרטיים צשעורא זוערא דלא חזי כלל, ואין סתירה מ"ס חוס' סוכה ו' ורש"י ערוצין
 כ"ד מתני' דכלים כ"כ צעלי צתים צכלי טן, היינו לאפוקי מכל"ה דשעורו כמוזיא זית פ"ג דכלים, וכיון דרוב כלים יולאים מחורת
 כלי צנקב כמ"ר ומסתבר דכלי חצן שאין לו טומאה עכ"פ נפק מחורת כלי לעיני מקוה צמ"ר דומי' למ"ס שבת ל"ה נקב כמ"ר
 טהור וכלום. ובכ"ח מוי אין שערור של זה כשל זה דחצית שערור כלגזו וסוה יותר מית ומספ"ה, ומוטב ליחן גס לכ"ח שער
 מ"ר ללח מדי ספק כדי סס. ושער רמון חן פי"ז דכלים שמוני' שחמרו ג' אחזים זה צזה, ובתר הכי חן הרמון שחמרו לא
 קטן ולא גדול אלא צינוני, ור"ה פ"ה ג' אחזים ז"צו שמומדים כחציה כשלס רגלי הקנקן, וצב' אלה משערין כסס צעוקן
 חדה, שהקב יחי' כ"כ גדול להולאים כסס צעוקן אחד סוז רחב יותר מהסלל המספיק להוליא אחד, דל"ל צלח מאלו משערין
 שרין להיות קטנים מהגדלים יחידי, דזה נחצאר מסיפא לא קטן ולא גדול אלא צינוני, אבל דעת חוס' שבת ק"ב ורצ"ב דמשערין
 צלחת חג' האחזים ז"צו סס קטנים צהיותם צעוקן א', וסה דחמר עוד לא קטן ולא גדול, הסוה אפי' צב' אלו משערין צינוני
 וכך מורס לשון הרמז"ס דברמון א' משערין, ולפי סתמו פוסקי' כמ"ר ועימ"ס לקמן. וכו' צנו"צ אפי' נקב כמוזיא רמון אם
 דמחו לסתמו אכ"כ צברח אף בזמן שהיא פחותה דין כלי עליו, לכן לא מהני סתומה אלא אם עשאו מתחלה לקבעו בקרקע
 וסתמו סס דרך ציון, ועי' רמז"ס פ"ו דכלים כלום שעשאו ומתחלה נקובים כמוזיא רמון טמאים עד שצברו והשער כמ"ר
 שחמרו היינו לטבול צכלי צנוי בקרקע, אבל להביא מים ג"י כלי שלא צחפ"ה והלי די צפ"ה. ח ע"ס ר"א, ז, צסיד ואצמים.
 ט יומא ל"א. י מוכח סה' המוקה ע"ג שער המים ולא צטמט העורה. ולרש"י יומא ל' טבילה ס"ק צבית הפרוס ג"כ על
 סגג אבל לחוס' דף ל"ה ולערך חמת סקרקע. יא ל"ל רחץ צמים אח כל צשרו, ויקרא ט"ו, וכן צפסחים ק"ט וציומא נדפס
 צטעות. יב פ"ב דמקואות. יג סס, וכ"כ ר"ס. יד מקואות פ"ב. טו ר"י חרץ דגזרו אטו טבילה צכלים וגזרו צב' לוגין דחזי
 נלחית אדס כד' שבת י"ד סה' נוחי' על גופן ג"ל ואומרין לא אלו מטהרי אלא אלו, גס סאר קוסי' סביא רצנו סהמיו
 צס' שבוים ל"ק כ"כ עמוס' מדסים פ"ב מקואות חזינו ה"פ סהמיו צספקי דרבנן ואין לדמותן. טז ב"ב ס"ו. יז פ"ב. ובלעז

ספר האשכול, הלכות מקואות.

חכמים א' הוסיפו הא דבעינן רוב שאובין לפסול מדאור' דוקא אי קדמו הכשרי, אבל אי קדמו פסולים אפי' בג"ל נפסל הכל מהלכה למשה מסיני ב. ברם דבר זה לא שמענו מרבנותינו ולא ראינוהו בתלמוד. והו אייתי ראי' דשאוב פסול מדאור' מדתנן במס' פרה ג נתן ידו או רגלו כדי שיעברו המים לחבית פסולין, עלי קנים ועלי אגוזים שאינם מקבלים טומאה כשרים, זה הכלל דבר המק"ט פסולין, דבר שאינו מקבל טומאה כשרין, ואמרין ד' מנ"ל אר"י אמר קרא אך מעין ובור מקוה מים יהי' טהור, הויתן ע"י טהרה תהא, וכיון דהאי קרא גבי מקוה ומעין כתיב, אלמא גבי מקוה נמי בעינן הויתו ע"י טהרה, וכיון שרוב המקוה שאוב בכלי מק"ט, פסול מדאור'. מיהו מהא ליכא למשמע אלא פסול שאובים בכלים המק"ט, אבל בכלי אבנים וכלי אדמה וגללים דלא מק"ט לא שמעינן טהא, ובמתני' לא חלקו ביניהם ה'. ויש מין שאומר ו' דכי מתמיהין התם ו' מכלל דשאובה דאור', דפשיטא לי' שהוא דרבנן, הני מילי שאובים בכלי מאליהם כגון צנור שחקקו ולבסוף קבעו והמים באים מאליהם אליו ומטנו למקוה ואין בהם תפיסת יד אדם שלא נשאבו ע"י, אבל אם מלא מים בכתפו או הביאן בידו למקוה אפשר דפסול מן התורה ה, והיינו דקתני בספרא יכול אפי' מלא מים בכתף ת"ל מעין, מה מעין ביד"ש, אף מקוה ביד"ש, וכל דאתי ממילא למקוה, אע"ג דאתא דרך כלי אכתי ביד"ש הוא ומדאורייתא כשר אפי' כולו מקוה כה"ג, ורבנן גורו בשאובין בכלי אע"ג דאתא ממילא למקוה, וכי גורו שלא בהמשכה אבל בהמשכה לא גורו כנימר למטה. ומסתבר לי' האי טעמא, דהא כלי לא כתיב בתורה, ומה לי אם באו למקוה דרך צנור או דרך אמה אלא כל ממילא ביד"ש הוא וכשר מדאור'. אבל היכא דשקל מיא בידיה ורמי למקוה, לא שנא שקל לי' במנא לא שנא שקל לי' בחפניה ורמי למקוה פסולים, דהא בידי אדם הוא, וכלי בדאורייתא לא כתיב

נחל אשכול

רצו שאוב רובו מ"ה ס' פ' כך דעת רש"י ז"ק ס"ז ורש"ס ור"ת ור"ם. א ר"ת וריב"ן הוצא במדכוי. ב הר"ם הביאו צ"ס ר"ת, והוסיף: אבל כר"י אומר שלל מלינו הלח"מ בפסול מקוה, ואם ישנו צ"ס ומקום יש לפרשו כמו הלח"מ עמון ומוחז מועשרין מועשר עמי בשביעית צברייתא דמגיגה ג' שאינה אלא כלומר דבר צרור עכ"ל ואמת שמשנה ערוכה היא פ"ד דידים, ופי' הרע"ב לאו דוקא דאין זה מן התורה (שעמון ומ' חין חייבין במעשר ושביעית מ"ה ס' ח) אלא כאלו היא הלח"מ, אבל בתוספתא קאמר דהלח"מ מוחז הוא, וכ"כ הר"ם והרמב"ם כח"ס תי"ט, והכ"מ תמוה איך אפשר שיבא מ"ה ס' ולעג"ד יש לי"ב, הרמב"ם כ' פ"א דתרומות כל מה שיכבש מלך ישראל אחר שכבשה א"י דינו כח"י לענין תרומות ומעשרות כד' בספרי עקב, והסס הבטיח לח"א ויקיים קניני קניי וקדמוני, והוא עמון מוחז ואדום, ואמרו צמד"ס שבטולס הזה לא יתן להם ג' אלה, אבל לימות המשיח יתן להם ויספח לך עוד שלש ערים, שקאי על עמון ומוחז ואדום לע"ל וכפר"ס בחומש ור"פ הרמב"ם פ"ז מהל' רועה דכתבה התורה כיצד ינהגו אם יכבשו לע"ל ע"מ ואדום וכשיכבשו הרי הם כח"י וסג צ"ס מ"ה ס' תרומות ומעשרו ושביעית, וח"כ ספיר ו"ל שבאה הלח"מ דח"מ יס' נוסב בעמון ומוחז בשביעית מועשר עמי, שיסמכו עליהם עניים כדאי' במשנה, כך דין תורה. אבל צ"ה ח"ן ת"מ מ"ה ס' בעמון ומוחז, מ"מ תקנו חכמים כעין דלוי' דהשתח' נמי ינהג צו מועשר עמי בשביעית, ומסו לע"ל נוסב בשביעית מהלח"מ, ויתכן אף ואלן דפליג ואמר שיהב צע"מ ותקנת חכמים מועשר שני צו"הו, אפשר דלא פליג שלעתיד ינהג צ"ס בשביעית מ' עמי מהלח"מ. ובירוש' רפ"ב דהלל ס"ל לר' יהוד' דקרא כל מקום אשר חכ"ר לכם יס' מומדבר ולבגון וגו' דמיני' ילוף צספרי שאף שאר ארצות שיכבשו אחר שכבשו ח"י יש להם דין ח"י, הוא כלל ופרט ואין בכלל ח"א מ"ס, דוקא ו' עמוס, ע"כ ל"ל דמודה ר"י שבציהא משיח שאמר הסס צהדי' ואם ירחיב גבולך ויספת לך ג' ערים, שקאי על ע"מ ואדום, שיש להם דין ח"י מ"ה ס'. ויחישב צזה מה שהקשו לו חכמים צירוש' לדידך למה כ"ר כל המקום אשר תדרוך כ"ה, ולא אהדר להו? וי"ל דר"י ס"ל דקרא מרמה על ע"מ ואדום לע"ל. ג פרק ו' וכ"כ הר"ם. ד זבחים כ"ה. ה במקואות רפ"ד. להרמב"ם לא שייך היותו ע"י טהרה במקוה אלא במעין לענין זכ' ומי טהרת ור"אש צחשו' תמה עליו ועתי"ט ספ"ה דמקואות. מיהו לרמב"ם נמי דוקא אם בלו המים מומילא לכלי כמו בצנור מתכת שאין לו בית קבול אבל שאוב ביד אדם או שאוב בכלי בית קבול פסול לדידי' מדרבנן. והר"אש תמה על ר"י שחכסיר שאוב בכלי מ"ה ס' הלא צעינן היותו ע"י. ותמה תי"ט פ"ב דמקואות, דלמא ח"י בכלי אבנים דבר (והו' יוכל לומר דלמא בכלים סתם הבאים צמדה איירי שטוורים ומכלוס אי פתחם למעלה כלים פכ"ד ובבורות ל"ת?) ולק"מ הר"אש סמך עצמו על הר"ם, ואלו הר"י לא אומר לחלתי' אלא בכלים שאמ"ט, קושיות הר"ם על ר"י כמו שהביאן הר"אש צ"ב מוצרייתא ספק מן הלוגו ס' מן המכתשת (והיא דלוי' בת קבול טומאה ולהאי סברא ח"י מודה) לק"מ, וכן הקושי' אי כולו שאוב דרבנן למה גזרו בג"ל, לק"מ דרוב שאוב במקבלי טומאה דאור', ולא הי' לריך ח"י ע"מ לחוקי אטו טבילה בכלים. אלא דלוי' לר"י אפי' בכלים מק"ט שאוב דרבנן ולא פלוג בסוין. ואלת"ה בלא"ה קשי' על הר"אש כיון שהוה מחיר צ"ס ו"ב להביא מים ע"י דבר הנוק"ט אם אינו נופל להדי' למקוה בכלי מק"ט כשרים מ"ה ס' ולי' מוסר סילון ומסיס צראשו סילון של עץ שאין מק"ט וכ"מ מוצחים סס, ח"כ לק"מ על ר"י ד"ל שאובים בכלי מק"ט כשרים מ"ה ס' ולי' מוסר היותו ע"י, אם אינו נופל להדי' למקוה אלא צה אח"כ ע"י כלי אבן הו' היותו ע"י, ולי' דל"כ בלא"ה כשר מ"ה ס' כשאובו שהמשיכוהו, דהא המסכה ע"י כלי אבנים ל"מ המסכה אפי' לחוף דלא צעו קרקע. ו ראב"ד. ז צ"ב ס"ז. ח הכל לשון הראב"ד צ"ב ס"ה. האחרוני' החליטו לראב"ד תפיסת יד אדם ודאי מ"ה ס' פסול. ולעג"ד יותר נראה לראב"ד תפי"א נמי דרבנן סכך לשמו צב"ע ס"ג: יש מי שאומר מים שאובין דרבנן דוקא בג"ל אבל נפלו מחנה על מחנה ספקו טומא דצעינן רוצא בידי שמים מ"ה ס' דומיא דמעין, ולי נראה דכל שאובים דרבנן שלל חילקו צ"מ בין שאובים לשאובה, וסיקס דמעין אסוכתא בעלמא, חדע ומדאקויו צה בשאובה כולה שהיא טהורה מלפסול כאשר פרשו. הלכך כל ספק שאובה סה"י צו צמה לחלוח שלא יבא שום פסול, ודאי טהור. אי נמי אפי' תימא מקוה צ"ס צעינן מ"ה ס' דלמקס למעין, היינו דלא לייחי מוח בידי אדם אבל כל דלתי מומילא למוקס אף דלמא דרך כלי צ"ס הוא, ומ"ה ס' כשר

ספר האשכול, הלכות מקואות.

כתוב, וכמו דפסלי רבנן מה שבא בכלי ג' לוגין למקוה, בידיו נמי פסול, שלא יהא טפל חמוד מן העקר א מיהו אפשר שגם תפיסת יד אדם דרבנן והקישא דמעין אסמכתא בעלמא.

נא. תנן ב מעין שמימי מעוטין שרבו עליו מים שאובין שזה למקוה לטהר באשבורן ולמעין לטהר בכל שהוא, כלומר אם יש במעין מים מעוטין שאין כדי לטבול יוכל למלאו בכתף ואינו נפסל בשאובין בין שקרמו לו השאובין או שקדם המעין ג ומטהר בכל שהוא, כלומר אף שאין בהם מ"ס ואף שרבו השאובין, אבל אינו מטהר אלא באשבורן, כיון שמעין כ"ש אינו זוחל אין הוחילה מן המעין, אבל אם הי' המעין זוחל ונתרבה וחילתו על ידי השאובין מטהרין בווחלין והיינו ששנינו ד מעין שהיה מושך כנדל ריבה עליו והמשיכו, הרי הוא כמו שהיה, פי' שהמעין זוחל נחלים דקים וריבה לתוכו שאובין עד שנתחוקו הנחלים ונתרבה משיכתו מטהרין בווחלין, כיון דבלא"ה היו זוחלין, ועתה שטפו וגברו המים שנתרבה וחילתו, היה עומד ה וריבה עליו והמשיכו, שזה למקוה לטהר באשבורן, ולמעין לטהר בכל שהוא, פי' כיון שהמעין הי' עומד ולא נמשכו ממנו אמות וע"י השאובים נעשה משוך וזוחל, לא מטהרין בווחילה, אבל מטהרין בכל שהוא ו דכל מים מחוברי' למעין ולמקוה דינם לטהר כמותם, דנעשה ורועים להם בהשקה ז. הלכך מקוה שיש בו מ"ס יוכל ליתן לתוכו מאה סאה שאובין וחוזר ולוקח מהם עד שלא נשאר בו אלא מ"ס, ואע"ג דודאי חסרו השחא מהנך מ"ס הראשונים שבאו בידי שמים ת, היו בעליון ארבעים סאה ובתחתון אין כלום ממלא בכתף ונותן בעליון עד שירדו לתחתון מ"ס, ועל כרחך צריך ליתן בו יותר ממ"ס, דא"א לצמצם, אלמא לא נפסל העליון אף שרבו השאובים על הכשרים מ ותנן נמי י נפל לתוכו יין או מוחל ושניה מראיו פסול, כיצד יעשה ימתין עד שירדו גשמים ויחזור מראיהן למראה מים, ואם יש בו מ"ס ממלא בכתף ונותן לתוכו עד שיחזרו מראיהן למראה מים. והא דאמרין . . יא ומסיק דצריך להשתייר בתוכו רוב מים כשרים יב התם במי פירות איירי שנותן לתוך מ"ס, דאמי פירות קתני לה יג דתנן אבל שאר משקין ומי פירות והציר והמוריים והתמד משהחמיץ יד פעמים מעלים מו ופעמים שאין מעלין, כיצד מקוה שיש בו מ"ס חסר אחת נפל לתוכו סאה מהן לא העלהו מו היו בו מ"ס ונתן סאה, כלומר שנתן לתוכו סאה מי פירות, ונטל סאה כשר יז. ועלה אמרין בנמי שכשר עד רובו, כלומר כשנתן לתוכו מי פירות אחת ונטל מן המקוה עד שלא נשתייר בו רוב מים פסול, דמקוה מים אמרה תורה ולא מקוה מי פירות יח. ויש מי שאומר דנתן סאה ונטל סאה דפסול אי לא נשתייר רובו, במים שאובים שנתן לתוכו נמי דינא הכין, ומשום מראית עין אסור דנראה שנוטל רוב הכשרים ואתו לטהר אפי' שאוב כולו יט. ויש מי שמוסיף כ הא דאמר בפ' הערל צריך שישתייר רובו לאו משום מראית עין אלא מדינא קאמר, דלא נקרא מקוה בידי שמים אלא דוקא כשרוב המים שבתוכו בידי שמים, ומעמי' דכ' מקוה מים יהי' טהור, דבעינן רוב מים כשרים, ואייתי ראי' מדתנן כא מים שאובים ומי גשמים שמתערבין בחצר ובעוקה או על מעלת המערה אם הרוב מן הכשר כשר, מן הפסול פסול, מחצה על מחצה

נחל אשכול

כשר אפי' כולל מקוה עכ"ל בקטור. ומס"ט לא הסיג ראב"ד ארמז"ס פ"ד דמקואות דפ' תפיסת יד אדם דרבנן. א לטון גמי' זכמים ס"ג. ב פ"ק דמקואות. ג בחסו' לרמז"ן סי' רל"א מספק אי קדמו השאובים למעין. ד מקואות פ"ב. ה סיפא דמתני'. ו סטת ר"אש ורמז"ס. זיכה הר"ן כ' לרמז"ס לריך לתח השאובים דוקא בגומת המעין אז מטהרין בזוחלין, וכ"מ פ"ט דמקואות כ' לאו דוקא. חבל הראב"ד והר"ס (הסגה ז') כתבו הא דאמרין ריבה עליו והמשיכו הרי הוא כמו שהי' לטור בזוחלין, דוקא עד מקום שהי' מושך בתחלתו קודם שריבה השאובים כמשמע מחוספתא. ולר"ם מחמתין לא איירי סהוסיף שאובין חלל ריבה מקום המעין והרחיבו ספסר בדלדיו והרחיב צרכות המעין, ובמקום שהרחיבו אינו מטהר בזוחלין. ולא מלאנו לו חסר בחומרא יז. ו השקה לא סלקא' בחורת טבילה חלל בחורת זריעה, דהוי כמי שזרען וחסר ונטול, וכיון דזריעה מטהר מטומאה כדתנן ספ"ט דתרומות סחילי תרומה שנטמאו ושחן טהורין, ה"נ מהכי השקה למים צמי מקוה ומעין, כ"כ רש"י בכורות כ"ב בסס רגמ"ס, והכי משמע פסמים ל"ד ע"ב, חבל הר"אש בחסו' (ע"ס ר"א סעי' י"ב) מביא ת"כ, מקוה מנין סאס הי' טמא וטהרני, ח"ל יהי' טהור, אין לי חלל מעין את המקוה, מקוה את המקוה, בור את המקוה? ת"ל מעין טהור מקוה טהור בור טהור. ומרמז"ס צפרותו פ"י דמקואות מ"ו ופ"ב דטומאת א' משמע שזריכין מי מקוה להיות לפין עליהם ולא די בנגיעה וכ"כ רש"י בכורות כ"ב שילכו מי מקוה על גביהם חבל השקה גרידא לא מהני. והא דפ"ו דמקואות מ"ו ומ"ח משום לרוך וערוז מקואות הוא, ומס"ט אס אח"כ נסתם הסכר לא מהני השקה דמעיקרא כמ"ס ס"ך ר"א ס"ק קי"ב ועי' גדולי טהרה חסו' יו"ד. חגב אעיר שראיתי מדקדקי' על רש"י ביצה י"ו ושין שמשקין פרש"י מים יפין במקוה מי מליחים והא ב"ב פ"י מקואות אוסר להסיק יפין צרעים? ולק"מ דפרס חליצ' דב"ה דמתיר יפין צרעים, והאי ושין ר"ל בעקר דין השקה שוין ב"ב וז"ל דמוחר מיהו ב"ב דחיי' לי' דוקא ביפין. והא דמוסיק רבה מחיי' לית לי' עוד מים יפין, ולב"ס ע"כ מי מקוה נמי יפין, י"ל אע"ג דיפין הן כיון שטבל בהן אין רענו לשחות מהן, או שאין רענו לחסר המקוה דאז קריב לפסול ע"י ג"ל. ח חסר: כדתנן פ"ו דמקואות. ט כל זה והנמשך כר"ת ב"ב ס"ו. י פ"ו דמקואות. יא חסר וז"ל: ביצמות פ"ב ע"ב מקוה שיש בו מ"ס נתן סאה ונטל סאה כשר עד רובו. יב משמע דפסולים שבאו למקוה מ"ס לא נטהרו, דאי נטהרו לעולם יכשר נתן סאה ונטל סאה. יג מקואות פ"ו. יד שנתן על הטרננים מים, ואם לא החמיץ דינם כמים ופוסלין בג"ל, ובתחומין דינו כמי פירות וא"פ בג"ל. טו משלימין המקוה כאלו הם מים. טז שאין המקוה נכשר ולא נפסל בכך והמים כשרים כבתחלה ואם בא עליהם עוד סאה מי גשמים כשר. יז בלויסן זה מעלין. יח מש"ס מוכח דלויסן פסול חלל מדרבנן אע"ג דמ"פ פסולין מ"הת מ"מ כ' חוס' דמ"הת קמח קמח בטיל ורשב"א כ' דוקא אם שנו מראה המים פסולי' מ"הת ועי' לקמן. יט רשב"ס ב"ב ס"ו, וכ"כ רמז"ן בחדושי רשב"א לב"ב שאינו פסול חלל משום שנראה שנטל הכשרים ונתן פסולים ויבואו להכשיר שאוב רובו, וכן מוכח מרמז"ס כמ"ס ב"ב, שהרי מלינו שהרמז"ס מחסיר אם היו בעליון מ"ס ובתחתון אין כלום שיתן בעליון מ"ס ויותר עד שירדו מ"ס לתחתון, אע"ג דליכא בכל מקוה רוב מים כשרים, ש"מ הא דפוסל נתן סאה וז"ס צרובו, משום מראית עין, כיון שנטל ביד זא"ז. כ הראב"ד. כא מקואות פ"ד. תמורה

ספר האשכול, הלכות מקואות.

מחצה פסול, אימתי בומן שמתערבין קודם שהגיעו למקוה, כלומר דתו מיקרי שאובה שהמשיכוהו למקוה דכשר אם רוב המקוה בידי שמים א אבל אם היו מקלחין לתוך המקוה, כלומר שבאו השאובים מכלים למקוה אם ידוע ב שנפלו לתוכו מ"ם כשרים עד שלא ירדו לתוכו ג' לוגין שאובים כשר ואם לאו פסול, אלמא במחצה על מחצה מופסל. ומהא איכא למשמע ג דמקוה שלם של מ"ם נמי יוכל לפסול אם נפלו לתוכו מ"ם שאובים ואח"כ חסרו מים סאה דליכא רוב כשרים ד. ולעניות דעתין לא . . ה. ותו דאבוה דשמואל עבד לבנתיה מקואות ביומי דניסן ו סבר לה כרב דאמר מוטרא במערבא סהדא רבה פרת ד וחשש שמא ירבו הנוטפים על הווחלין והווי להו רוב מי גשמים, ומי גשמי' אין מטהרין בווחלין ובעו אשבורן. וקש' נהי דודאי מי גשמים הרוב, מעוט הווחלין מעין הוא, ומעין בכל שהוא מטהר ובווחלין, וכשמים חיים מתערבין עם הנוטפין והנוטפין מרובין או אפי' מחצה ע"מ נדונים החיים אהריהם לטהר דוקא באשבורן, אלמא מפסלי במחצה דבעינן רובא בכשרות ה, ואע"ג דגבי מעין אמרינן דלא מפסל ברוב שאובין כדתנן ט מעין שמיטין מעוטין ורבו עליו שאובין שוה למקוה לטהר באשבורן ולמעין לטהר בכל שהוא, ואיכא למיטר מקוה שלם שוה להא מלחא למעין כדכ' אך מעין ובוד מקוה מים יהי' טהור, אכתי איכא למיטר שאני ושאני הכשרא דמעין מהכשר דמקוה, דכיון דמיא קא חסרי ואולי, כי חסרו מארבעים סאה משהו קא טהני בהו מחצה דשאובין דאית

נחל אשכול

א תמורה י"ב, אפי' צלו י"ט סאה שאובין צפני עלמן דרך המשכה למקוה שבו כ"א סאה כשרים, כשר אפי' לכתחלה עתי"ט ור"ש פ"ד דמקואות. ב משמע שספקו פסול, ולמ"ד אפי' כולו שאוב דרבין למה מחמיר בספקו עתי"ט פ"ב מקואות ותוס' חדשים. ג ע' לקמן. ד דעת הראב"ד כמו שאפרש לקמן אי איכא מ"ם אין לנו עסק בשאובין וכאלו אינם אבל אם חסרו ממ"ם כשרים אפי' מעט ולטרך לנרף השאובין, או כשרבו השאובין מצטלן הכשרים. ה חסר, ואולי ל"ל: לא דמי כלל, מתמטין איירי בתחלת עשית המקוה לנרף רוב כשרים, אבל אם יש בו רוב כשרים והמטיף לתוכו י"ט שאובין המקוה כשר, וסוי כאלו כל המקוה מכשרים, ואם אח"כ נתן סאה ונטל סאה לא מופסל סהרי נטהר הכל בזריעה, ומכ"ש שאין שייך לפסול אם מתחלה היו בו מ"ם כשרים והסויף מ"ם שאובים ואח"כ חסרו המים סאה. וק"ל השיג הר"ס. ותו הקשה אי איכא דמתני' דמקואות דאמרם מחלה ע"מ פסול מוכרעה לפסול אף במקוה כשר נתן סאה ונ"ם ולא נשתיר רובו הראשון, איך דמין ביצמות פ"ב ע"ב למקשן דאמר לריך שיטתיר רובו, לא דלא נסקל רובו, ומחלה ע"מ ד, הלא מתני' אומרם, מים שאובין ומי גשמים שנתערבו מחלה ע"מ פסול? אלא ודאי שאני עשית המקוה בתחלה לריך שיחא בו רוב כשרים, אבל לאחר שנעשה כשר ונתן סאה ונ"ם י"ל דלא מפסל במחלה על מחלה (ומסולקת בזה קוש' תוס' ביצמות) ור"י' ממתני' פ"ו ת"ח, היו בעליון מ"ם ובתחתון אין כלום מומלא בכחף אע"ג דבכל א' אין בו אלא מחלה כשרים. ויהו לפי מילי דמסיק ביצמות בעינן רוב מים כשרים גבי נטל סאה ונ"ם אף במקוה כשר מתחלה, ולפ"מ לעיל דוקא גבי נטל סאה משום מראית עין, ולר"ס ולר"ב לקמן דוקא גבי פירות, אבל במים כל נתן סאה ונ"ם כשר עד עולם דכל המים הבאים במקוה כשר נטרו. ו שבת ס"ה גס זה דברי הראב"ד לר"י' דבעינן תמיד רוב הכשרים מעיקרם. ד פרת מעיד צבצב שצא מטר לא"י שהוא מתגדל מומטר זה. ה תמוה הראב"ד גופא כ' צבצב"ה פ"ק וז"ל: קש' הא אמרינן מעין מושך כדל ריבא עליו והמטיף שוה למעין לטהר בווחלין, ה' עומד וריבא עליו והמטיף מטהר באשבורן, ואי הכי למה חשש במי פרת שחא ירבו נוטפים, ומאי בכך הלא פרת מושך הוא והכל מטהר בווחלין? ות' בימי קציר מתיבש פרת ונעשה גבס ובצדד מועט הם מחוברין עם מי גשמים העוברי' עליהם ומי המעין שנגבס אינו יולא הוחל מעטמו ודינו כמעין העומד, שחוספת שריבא עליו אינו מטהר בזמילה וכו', ולפ"ו במקוה שהי' זוחל ל"ל רוב מן הווחלין, וא"כ אין ראיתו ראי' מהא דשבת? ותו תימה איך יפרש ת"ח פ"ו דמקואות היו בעליון מ"ם וכו', וראיתי בפ"ג דבע"ה סכ' מתני' היו בעליון מ"ם ובתחתון לא כלום מומלא בכחף עד שיצוא מ"ם לתחתון, מתני' ודאי לאכסורי תרוייכו קא צעי, ואי אמרת דלא נפקא כי הדדי (שאין המים הכשרי' התחתוני' והפסולים שהליף עליהם יולאים צוה) אי האי פסול או האי פסול, שהרי נתן סאה ונטל סאה דמי, ואמרינן עד רובו, אלא ש"מ דכי הדדי נפקא, וש"מ דלא קפדינן בכה"ג אלא דלא נסקל רובו דמקוה כתרולא (קמא) דסרק הערל (יצמות פ"ב) ומש"ס תרוייכו ומחכרי עכ"ל. שמועין מזה דחזר מדבריו בפ"א סכ' מקוה מ"ם שנתן לתוכו מ"ם שאובין כי חסרי מילי מיד נפסל שאין בו רוב כשרי', דכאן כ' מחלה ע"מ כשר, ואמרינן מתחלקין בשוין כראיתו ממתני' היו בעליון וכו', והשתחא איך יסקל ראיתו לפסול מחלה ע"מ ממתניתין פ"ד מים שאובין ומ"ג שנתערבו בחגור, וע"כ לריך לפרש דהם איירי בתחלת עשית המקוה לנרף רוב כשרים, ולאחר שנעשה די צמע"מ, ולחרץ ב' ביצמות אפי' נעשה כבר מקוה כשר לריך להשתתיר רובו בנתן סאה, ונ"ל הטעם משום שנטל ואסור משום מראית עין, דאלת"ה קש' לדידי' מתני' היו בעליון מ"ם דמפרש הראב"ד שאין בכל א' אלא וע"מ ושניהם כשרים. ומי שדעתו רחבה מדעתי הקלושה ויפרש דברי הראב"ד בלי חזרה מדבריו הראשוני' יקבל סבר על הדרישה. יהי' איך שיהי' ע"כ לריך אחס להדות הא דפסק ראב"ד אף מקוה שלם אם הוסיף ונטל עד שחוספתו מרובה על מי מקוה ולא נשאר רוב מים הראשוני' הכשרי' שהמקוה פסול, שפסולו אף לדידי' לא הוי אלא מדרבנן, דאלת"ה מ"פ ביצמות לר"י, דס"ל דרבנן ל"ב רוב, מנתן סאה ונ"ם (ולראב"ד במים איירי) הלא ספיר אמרינן ברובו פסול, דמ"ה רוב כשרים בעינן? אלא ע"כ אף לראב"ד מ"ה סה כל המים הבאים למקוה כשר קמא קמא צטיל וכמ"ס תוס' גבי מי פירות, ומדרבנן ס"ל לראב"ד בעינן שיטתיר רוב כשרים (וערשב"א יצמות דוקא אסור דרבנן שאינו באכילה שגורו ברובו, אבל באסור אכילה דרבנן בעינן ס' דגיד צס' משום שמו ש"ג דרבנן, מיהו אקילו נמי באסור דרבנן כדשייך ב' שאני אומר). והרב גדולי טהרה ש"ק ס"ז להראב"ד מקואות המוסיפין ממין יוס יוס או לוגן סלא יחסר המוג פסולים מ"ה, הפרי' על המדה, וליחא. גס מ"ם הרשב"א ס"ל כראב"ד, לחומר צעלמא כ"כ סי' תתי"ח ובחדושי' ליצמות כ' בהדי' דנתן סאה ונ"ם דפסול ברובו במי פירות איירי וכ"כ חשב"ך ח"ג, עינין י"ב, שר"ם ורשב"א הסכימו מקוה חסר והנוטיף לו שאובין אינו נפסל לעולם שהמים השאובין מרעים בחיבו ולעולם נחשב כאלו כולו מי גשמים, ושכן דעת רמב"ם ור"ת ור"ס. ט פ"א דמקואות.

ספר האשכול, הלכות מקואות.

דאית בהו למפסלינהו, והו נתנן סאה ונטל סאה, דבעינן שישתייר רובו דכשרים והא ליכא, אבל נבי מעין לא קאחמר מידי, ועוד במעין נמי מהני רובא דנוטפין למפסליניה בווחלין. הלכך מקוה שיש בו מ"ם מכוונות ונפלו בו מ"ם שאובין כי חסרו מיא מידי מיד נפסל דהא אימעט לי' מקוה טהרה, אבל כי איהו מ"א סאה ונפלו בו מ"ם שאובין כשר עד דחסרי בי' ב' סאין, אבל כל זמן שיש בו מ"ם כשרין אפי' נפלו עליו כמה וכמה סאין שאובין אינו נפסל כדתנן א' היה בו מ"ם ממלא בכתף ונותן לחובו עד שיחורו המים למראיהו, ומדלא יהיב שעורא וקאמר שהוא נותן עד שיחורו המים למראיהו, שמע מינה דמקוה שלם ממים כשרים אינו נפסל מכמה סאין מים שאובין אפי' ברובא, ואינו ראוי לפסול אלא מזמן שיחסר שעורו של מ"ם כשרים ב'. ולא אתחויא לן פרושא הדין ומפרק הערל ליכא למשמע מידי דודאי אמי פירות קאי ההוא עד רובו דקאמר, דאלת"ה טחתיין אמתניתין קשי' דתנן היו בעליון מ"ם ובתחתון אין כלום ממלא בכתף ונותן לעליון עד שירדו לתחתון מ"ם, דשמעת מינה אפי' ודאי אין בא' טהם רוב הכשרים הראשוני', אפ"ה מחכשי תרוייהו, אלמא מ"ם השאובים נטהרו במ"ם הכשרים וככשרים מעיקרא אתחבינהו.

נב. כ' רב אחא משבחה ג' מקוה חסר שנפלו לגויה ג' לוגין מים שאובין פוסלין אותה, ואי אמשיניהו מאכראי ונפלו אגב מרובא ד' וירדו ואולי אל המקוה כשרים דכי אתא רב דימי ה' א"ר יוחנן שאובה שהמשיכוה טהורה ו' ואצטרופי נמי מצטרפי

נחל אשכול

א' ס' פ"ז. ב' זהו ממש לשון הראש"ד צבע"ס. ואף שאמר ס' תחלה והא ליכא למשמע דמקוה שלם כל מ"ם נמי יוכל ליפסל אי נפל לחובו מ"ם שאובין דליכא רובא דכשרות, והכא חסיים שאם נפלו מ"ם שאובים למקוה מ"ם כשרים אינו פסול חלף אי חסרו מיא מידי, חין זה טהורה, חלף מפרש דבריו ומעיקרא, שבאופן זה אפשר שגם מקוה כשר יפסל (וכשר זה הסגח ה"ז"ה) היינו אי חסרו מיא מידי, וכי לא חסרו לא נגרע לי' הפסולים אף שס' הרוב, דומי' דמעין דלא חסר מידי, חלף אי חסרו מימיו ללא דומי' דמעין הוא, חלף ג' דלא מומ"ם הפסולים שנפלו לחובו ג"כ חסרו ובמחלה ע"מ כ' הראש"ד צפ"ג לא פסלי שאובים, כבר כתבתי שאפשר שמור צפ"ג ומסיק דמע"מ כשר, או מסתבר ליה כי חסרו מיא חסרו יותר מן הכשרים התחתיים הישבי' על הקרקע ממה שחסרו השאובים שס' העליונים. ולטתו חס' יש כ"א סאה כשרין שמותר לסוסף בהמשכ' י"ט, לריך ליהרר שלא ימשך לחובו כ"א סאה ויותר, דלא לא היו רוב כשרים, ואם יש למ"ד סאה כשרין לא יוסיף למ"ד שאובין. ובמקוה של מ"ג שלטו שמוסיפין כל יום חמין ומריקים מן המים התחתיים לראש"ד פסול כדין נתן סאה ונטל סאה ברובו, ולשאר הפוסקי' כשרים, אף הרמב"ם שאוסר בנתן סאה ונ"ס ברובו, דוקא באופן זה מחוס מראית עין, תדע שהרי כ' מקוה שיש בו כ' סאה ומסרו כשרי' ומלא ושאזב היתרון מין למקוה וממשיכו למקוה אפי' השלימו לחלף סאה ששאובה שהמשיכוה כשרה חס' הי' שם רוב המקוה עכ"ל, וכן פסק כמתני' פ"ו ה"ו בעליון מ"ם וכו' ומלא בכתף עד שירדו לתחתון מ"ם ושיהיב כשרים. לכן מ"ם הש"ך ס"ק ס"ג גבי נתן סאה ונ"ס דמכסיר הש"ע אפי' לא נשתייר רובו, שיש לחוס לרמב"ם ולראש"ד לאסור ברובו ללא נדחא ומתחא ומתחיסהו, לרמב"ם דוקא בנתן סאה ונ"ס חסור מחוס מראית עין, חלף כשהוסף וע"כ רבו השאובין על הכשרים, או חס חסרו מיא חל"כ ואף שלפי החשבון לא נשארין מן הכשרי' הראשוני' מ"ם, מ"מ המקוה כשר חס הוא בלרוף הפסולים מ"ם, ולראש"ד פסול, לכך כ' ש"ך ס"ק ס"ג בנטל סאה שיש להחמיר לרמב"ם וראש"ד, חלף לקמן סעי' מ"ד שכ' הש"ע חס' יש כ' ומסרו יכול להוסיף חלף סאין חלף ג' דשאובים רבו למעלה והכשרים חסרו יום יום, שם שתק הש"ך וגם הבי' לא הזכיר הראש"ד בדיון זה, חלף בנטל סאה ונ"ס, מחוס שבדיון הכל הראש"ד יחיד הוא. ודע מ"ם רש"א לטולא בתשו' תתי"מ סאין הראש"ד מודע בדבר חס רבו השאובים, במלא בכתף איירי ולא כשבאו בהמשכה, ואף שרמב"ם וראש"ד חשש להחמיר בזה, כיון דהרבה דקמאי הרי"ף ור"ם וחכמי מערב מתירין כולה שאובי' בהמשכה, ואף האוסרין ומחס הראש"ד לא חסרו שאובה שהמשיכוה כולה חלף מדרבנן כמ"ם חשב"ך. ולפ"ז מלבד מה שהוכחנו לעיל דראש"ד לא חסר נתן סאה ונ"ס ברובו דהיינו מלא בכתף חלף מדרבנן כדמוכח מבימות פ"ב, במים שבח"ו בהמשכה אפי' כולה חין חסורו חלף מדרבנן לראש"ד וגבייהו היו מומרת ראש"ד בנתן סאה ונ"ס כשרי' דרבנן. וראייתנו שראש"ד שאיבה שהמשיכוה כולה דרבנן מומ"ם צפ"א בהשיגו הרי"ף: אי איתא דשאובה שהמשיכוה כולה מוטבלין הרי המקוה נעשה ביד אדם, ואם גזרו על ג"ל שאובים שגפלו למקוה שפסול, כ"ם לגזור על המשוכה כולה שלא יטבולו בו מחוס גזר דבידי אדם, חלף ס"מ דבעינן רוב בידים ולא כרי"ף דמכסר מקוה שפסול, כ"ם לגזור על המשוכה כולה שאל חלקו בכל מקוה צין שאובה לשאובה, והקיסא דמעין אסמכתא בעלמא הוא, תדע ומדאקילו בה בשאובה כולה שהיא טוברה ומלפסול כאשר פרשו (פרשו צפ"א שאובה שהמשיכוה כולה טוברה שאינה פוסלת המים הכשרי' אפי' הם מנוטפים ואם במקוה יו"ד סאים כשרי' וצאו עליהם ל' סאה בהמשכה, הראשונים נשאר בהכשר וכשבאו עליהם ל' סאה מ"ג המקוה כשר). והאם השאובה היינו שהמשיכוה בידי אדם וטבריה ומלפסול אחרים מפני שהשאובה ע"י המשכה אינה חסרה חלף מדרבנן כמ"ם חשב"ך. מזה תראה שמו"ם גדולי טברה חשו י"ד על הבר"ו שהחיר לעשות מקוה כולי' בתפיסת יד אדם חס' המים צאים חל"כ בהמשכה למקוה, (דס"ל המשכה מבטלת חפ"א ועימ"ם לקמן) שטעם, שלדעת הראש"ד דבעינן רובו בידים פסול ת"ה, לא דק במ"ם, הגם לראש"ד ליכא פסול דאור' בשאובה שהמשיכוה, ועימ"ם לעיל ס"ק ח'. ג' שאלות אחרות מות. ד' שילאו ומלי' אל הקרקע ומחס צאו למקוה דאי צאו בלי הפסק קרקע ומריבא שהוא כלי אל המקוה פוסל בסוף דבריו, ולכך מדייק הכא אחשיניהו מאבדתי ע"י הכלי ואח"כ ירדו מן הקרקע למקוה. חלף לפי הבנת הסמ"ג איירי כלן מומריבא שקצבו ואח"כ חקקו דלאו כלי הוא, ולקמן ודאי מומריבא שחקקו ואח"כ קצבו. ויותר ל' גרסת הס"ג ס"ה נדע דברישה ג' אחשניהו מאבדתי ודרו ואילו למקוה, והכא דרו לשון רינה הוא ע"י ערוך. ובצ"ע סג דפסל דגו ונ"ל דרו. ה' תמורה י"ב, וגרסתנו רבין. ו' פרשו חוס' וראש"ד שלא פסלו המים הכשרים חס' נפלו בתוקן חף

ספר האשכול, הלכות מקואות.

מצטרפי למ"ס א דתני ר"א בן יעקב אומר גג שיש בו כ"א סאה מי גשמים ומלא בכתף י"ט סאה ופותקן למקוה והן טהורין, שהשאובה מטהרת ברביה והמשכה, ואי אמשיניהו אגב מרובא למקוה ב פסול דתני ג צנור שחקקו ולבסוף קבעו פוסל את המקוה, קבעו ולבסוף חקקו אינו פוסל את המקוה ע"כ כל וכו"כ בעל הלכות. אבל הגאון ר"צ כתב: והיא דלית במקוה מ"ס ואייתי מים שאובים ואמשיניהו מאבראי שפיר דמי, דכי אתא רב דימי אר"ו שאובה שהמשיכה טהורה. מדלא יהיב שעורא משמע אפי' רובא דמקוה שאובין שהמשיכה ואפי' כולא נמי, ומדקאמר טהורה ולא קאמר לא פסליניהו ד ש"מ דס"ל אצטרופי נמי מצטרפי השאובין שהמשיך אפי' הם רובא דמ"ס כפשוטא דלישנא דר' דימי דלא בעי רביה דכשרים, דהמשכת שאובים לחוד סגי ולא יהיב שעורא, ואתי' רב דימי במסקנא כרבנן דפליגי עלי' דר"א בן יעקב ולקולא ה', ואיכא נוסחאי נמי דגרסי בהדי' שאובה שהמשיכה כולה טהורה ו'. ואנן לא חוי לן האי פיסקא וכך קבלנו פרושא דהאי סוגי': תנן ז' אין מים שאובין פוסלין המקוה אלא לפי חשבון ופרשו בגמ' ה"ק אין שאובין פוסלין אלא בומן שהם לפי חשבון הכשרים, כלומר שזה בשוה, ואם הכשרים רובא אין פוסלין שאובין אם באו דרך המשכה, וכמאן כר"א ב"י דאמר מקוה שיש בו כ"א סאה מי גשמים, ממלא בכתף י"ט סאה ופותקן למקוה, והן טהורין, שאובה מטהרת ברביה ובהמשכה, ופריך מדאמר אין מים שאובין פוסלין דאשמועינן קולא, מכלל דאיכא טאן דאמר דפוסל הכשרים ואפי' רביה והמשכה לא מהני ולא מציל להו מפסלות, אלא הא דאמר ר' דימי שאובה שהמשיכה כולה טהורה, אלמא בהמשכה לחוד כשר בלא רביה דמים כשרים, כמאן לא כראב"י ולא כרבנן? והדר ב' מהאי תרוצא, ושני ליה הא דתנן אין מים שאובין פוסלין אלא לפי חשבון, על ג' לוגין שנפלו למקוה קאי דפסלו לי' מדרבנן, וקאמר דלא פסלי אלא לפי חשבון הכלים, אם באו משנים ושלשה כלים, אבל מד' וה' לא פסלי לאפוקי ממאן דס"ל אף מה' כלים. והכין פרושא, ודאי הא דרב דימי שאובה שהמשיכה כולה טהורה, אין לפרש טהורה לטבילה, אלא לומר שאין פוסלין הכשרים שהיו בתוך המקוה ושיבואו אח"כ ח', אבל השאובה עצמה הנמשכת אינה עולה להכשר מקוה עד שיהיה שם רוב מן הכשרים כדברי ראב"י, ודבריו ודברי ר' דימי לא סתרי אהדדי ותרייהו הלכתא נינהו, מעוט שאוב הנמשך ברוב כשרים מתבטל בכשרים ומצטרף עמהם למ"ס לטבול בהן כדברי ראב"י, ואי הוי מתחלה כל המקוה שאוב בהמשכה, מ"ט אינו פוסל המים הכשרים דאתו בתרייהו, ולא הכשרים דקיימו במקוה דקדמי להו, והוה דברי ר' דימי. וסלקא דעתא דגמ' פרושא דאין שאובין פוסלין אלא לפי חשבון שאין פוסלין הנמשכים את הכשרים אלא עד מחצה על מחצה, אבל אי הכשרים רובא לא וכראב"י, ודייק נמי מדקתני אין פוסלין מכלל דאיכא טאן דס"ל אף מעוט הנמשכים פסלי להני רובא דכשרים, וקשי' לי' הא דאמר רב דימי אפי' כל המקוה משאוב הנמשך טהור ולא פוסל הכשרי', לא כראב"י דלדידי' ברובא פוסל ט' ולא כמאן דפליגי עלי' וסבר אפי' מעוט הנמשכים פוסל רובא דכשרים, ומשני דההוא אין שאובין פוסלין אלא לפי חשבון אמלתא אחרינא קאי, ולא דייקת מינה דאיכא רבנן דפליגי בדין שאובה שהמשיכה, דכ"ע ס"ל כראב"י מעוט שאובין בהמשכה מצטרף לרוב כשרים לשעור מ"ס, וכ"ע ס"ל הא דרב דימי שאובה שהמשיכה כולה אינה פוסלת הכשרים שקדמו להם ולא להני דאתו בתרייהו. והכין פרושא דשמתא לדעתן דרב אחא ידעל הלכות. ועל הגאון ר"צ דמפרש שאובה שהמשיכה כשרה היינו דטובלין בה, ובמסקנא פליגי רבנן אראב"י ומכשרי כולה בהמשכה והכין הלכתא, קשיא לן טובא מהא דתנן י' מים שאובים ומי גשמים שנתערבו בחצר ובעוקה אם הרוב מן הכשר כשר ואם הרוב מן הפסול פסול, מע"ט פסול, ובשאובין הנמשכין איירי וא, ולמה לי נתערבו בני גשמים, כיון דכולו שאוב כשר בהמשכה? ותנן נמי יב' היו בעליון מ"ס ובתחתון אין כלום ממלא בכתף ונותן בעליון עד שירדו לתחתון מ"ס, ואי שאובה שהמשיכה כולה טהורה, דל מהכא עליון, בהמשכה לתחתון נמי סגי יג'. ואנן אהני רבואתא יד' סומכין ועבדינן מקוה כה"ג, דאי איכא רוב כשהים במקוה, ממלא בכתף י"ט סאה או פחות ומוריקן על הקרקע כרי שימשכו למקוה מעצמן. והא דקתני טו' מים שאובין

נחל אשכול

אף אם רבים הם מהכשרים. א אם כ"א כשרים צמקוה וזכו י"ט אליהו ע"י המשכה. ב הפילס מכלי למקוה. ג ז"ק ס"ו, ז"צ ס"ו. ד דלזו הוינא מפרשו שאין השאובין המסוכין פוסלין אם זכו לחמיהם מ"ס כשרי' כמ"ס האשכול לקמן. ה וכו"כ רש"י צמקנא רבן ס"ל אפי' כולה צמקנא טהורה, אבל ודאי ס"ל לרש"י שהלכה כראב"י דבעי רוב כשרי', דס"ל כפוסקי' אף צברייתא הלכה כראב"י וכ"כ רש"י ציממות מ"ט ובקדושין ס"ב. ו מזה משמע כרי"ף וסר"ן כ' סגס הר"ס ס"ל כן וכ"מ מפרשו מקואות פ"ג, מ"ז. ז תמורה י"ג. ח מפרש יותר צ"ב ס"ג: אם היו צמקוה יו"ד שאין כשרי' והוסיק צמקנא לי' סאה שאובין לא נפסלו הי"ד וכשיבואו אח"כ לי' סאה מי גשמים אל המקוה נכשר, וכן אם כל המקוה ממים שאובין צמקנא, ואח"כ זכו לתוכו מ"ס מי גשמים נעשה מקוה כשר. ט ול"ל ראב"י דוקא לזרף השאובים צעי רוב כשרים, אבל לענין שאין פוסלין הכשרים כר' דימי ס"ל אפי' משוכה כולה אין פוסל, כיון דתני' אחרה שאין פוסלין לפי חשבון, היינו אם הכשרים רבו אין נפסלים ממש. מכלל דרוב שאובין פסלי, וכיון דתני' בלישנא דמקיל נקט כפרס"י, ע"כ דאיכא רבנן דפסלי הכשרי' אף צמקנא שאובין, וע"כ אחי' כראב"י דמקיל, אח"כ מומלא לריך אחה לומר דלדידי' כולה שאוב צמקנא פוסל הכשרים, ופריך שפיר ר' דימי כמאן. ול"ל דתני' כרבנן ונהי דלרוך לית להו, מודי שאין מעוט הנמשכים פוסל, אח"כ מאי לישנא דקולא דנקט אין פוסלין, דבהא ליכא מאן דפליגי. וכך אנו מוכרחין לפרש צמקנא תמורה שהביאו פרש רבנו צמקנא ר' שמואל וכ"כ הראב"י. י פ"ד דמקואות. יא דאי זכאי מכלי אל המקוה צ"ג פסלי, והיינו סיפא דתני'. יב פ"ז מקואות. יג וכן הקשו חוס'. ולכאורה אין קשי' ממשניות אלה לרי"ף, דלדידי' אחי' כראב"י, ורבנן פליגי עליהו, ואף אי נחליט הלכה כראב"י צ"ל אף צברייתא, מ"מ ודאי היכא דאמוראי בתראי צבדי' לא פסקי כותי' אין הלכה כמותו, אפי' כב"ש נגד צ"ה קיי"לן אם בתראי סתם כדבריו, סוכה ג' ומנחות מ"א, והכא נמי אמר רב דימי א"ר יוחנן שאובה שהמשיכה כולה כשרה דלא כראב"י דפוסל צרוז שאובין אלא הכי קשי' לי' איך אפשר לפרש הא דר"י שאובה שהמשיכה כשרה כרי"ף שמוחר לטבול בו נגד כל בני משניות, הא ר"י ס"ל הלכה כסתם משנה? ועי' לקמן שמישבו, אמנם דע שרי"ף ושלמות וס"ג לא גרסי אר"ד אמר ר' יוחנן אלא כי אחא רב דימי. יד שלמות וס"ג. טו מקואות פ"ד

ספר האשכול, הלכות מקואות.

שאובין ומי גשמים שנתערבו קודם שהגיעו למקוה, הוא הדין שלא נתערבו מתחלה ובאו זה אחר זה למקוה, ולא קאמר שנתערבו קודם, אלא לאפוקי שאם היו הפסולים הנמשכים חלה במקוה לא מצטרפי א. ובתוספתא ב אי רב"י אומר גג שיש בראשו כ"א סאה מי גשמים ממלא בכחף ונותן לחוכן י"ט סאה ופותקן ומערבן בחצר, פי ממשיכין שידרו מעצמן להצר וטובלין שם, אע"ג שהיו פסולין מעיקרא שהיו בהם שאובין גמורין בלי המשכה, כיון שנמשכו אח"כ חזרו להתירן. ולמדנו מכאן שאם היו תחלה במקוה י"ט סאה שאובין הנמשכים ואח"כ באו עליהם כ"א סאה מ"ג, ואמדנו דלא מצטרפי והכשרי' כמו שהיו, והנמשכים כמו שהיו, אם אח"כ פותקן וממשיכין חזרו להתירן ומצטרפי למקוה כשר, וק"ו הוא אם שאובין גמורים שנפלו בכ"א כשרים חזרו להיתר על ידי המשכה אע"ג דמעיקרא פסלי להני כ"א הכשרים, מכ"ש הכא שלא נפסלו הכשרים מעיקרא ג — וכ' חד מרבואתא ד שהרב ר' יצחק סיעתי' מדתנן ה המניה קנקנים בראש הגג לנגבם ונתמלאו מים ר' אליעזר אומר אם עונת גשמים הוא אם יש בו מעט מים ישבור ואם לאו לא ישבור, ר' יהושע אומר בין כך ובין כך ישבור או יכפה אבל לא יערה. והכי פרושא אם עונת גשמים הוא ונתמלאו, נדונים משום שאובים כל עוד שהניחם בעת קשור עבים ו וכל שכן בשעה שהגשמים יורדים. מש"ה לר"א אם יש במקוה מעט מים, כלומר שיש כשרים במקוה, ומעט לאו דוקא, אלא כ"א סאה וס"ל כראב"י דאמר אם יש כ"א סאה מי גשמים במקוה ממלא בכחף י"ט וממשיכין למקוה והן טהורין ששאובה מטהרת ברבי' ובהמשכה, מש"ה אמר ר"א אם יש כ"א סאה במקוה אע"פי שמעט הוא לשעור מקוה ישבור הקנקנים וימשכו המים למקוה ויהי' שעור שלם, אבל בלא רוב כשרים במקוה לא מהני המשכה, דקסבר ר"א שאובה שהמשיכוה רובה ומכ"ש כולה פסולה, אבל ר' יהושע אומר בין כך וב"כ, כלומר אפי' אין במקוה מים ישבור או יכפה הקנקני', סבר שאובה שהמשיכוה כולה כשרה, ובלבד שלא יערה למקוה בלא המשכה. וכיון דקיי"לן הלכה כר' יהושע לגבי ר"א ו להכי פסק הרב שאובה שהמשיכוה כולה טהורה. ואמטי להפי לא קשי' נמי הא דאמר ה . . . דמתניתין דמכשיר בה ר' יהושע חשיבא לר' יוחנן כסתמא, דר' אליעזר שמתוי הוא וכיון דלפרש הרב רבנן ט נמי כר' יהושע ס"ל, כל שכן דעדיף טפי הך סתמא דר' יהושע מהני סתמא דמקואות דלא מכשרי כולה בהמשכה. ועוד היכא דאיכא תרי סתמא ושעמא לאלומי חדא מחברתה אול ר"ו בתרא כההיא דאחד ד"מ י, ותו דאמוראי ניהו אליבא דר' יוחנן יא, ותו יב אי לאו דאמר ר' יוחנן צנועין ור' דוסא אמרו דבר אחד הוי אמינא מאן תנא צנועים ר' דוסא, כי היכא דלא תקשי סתם משנה לר' יוחנן, דר"ו כסתם יחידאי לא קאמר, וה"ג הני מתניתין דאתי' כראב"י לא סמך עלייהו ר"ו כיון דר' יהושע ורבנן פליגי ע"כ. ובעניות דעתי לא מתחויא לן האי פרושא דמתני' דהמניה קנקנים, דאי ר"א ור"י בשאובה שהמשיכוה פליגי, איך תלי במניה קנקנים בראש הגג לנגבם ובעונת גשמים, ליפליגי בשאובה שהמשיכוה כולה שרא"א פסולה ור"י מכשיר, אלא ודאי בהא לא פליגי, ופלוגותיהו הכין, דתרווייהו ס"ל המניה קנקנים בראש הגג לנגבם ונתמלאו מים, לאו שאובין ניהו, כיון דלא נתכוון אלא לנגבם, כדאמרינן יג הניה כלים תחת הצנור בשעת פזור עבים לכ"ע טהור יד דלא נתכוון שיתמלאו

נחל אשכול

פ"ד. א לרעת רבגו לעיל והי דלא מצטרפי הפסולים הנמשכים בהיותם תחלה במקוה, ונ"מ לא נפסלו הכשרי' עי"כ, ואם הוסיף כשרים עד שיעלה עם הכשרים הראשונים למ"ס המקוה כשר וכ"ד רל"ב. אבל לרמב"ם כפי פי' כ"מ כל זמן שאין רוב כשרי' במקוה פסולין שאובין שנמשכו בג"ל. ואין הכרע לזה דל"ל דלא צעני הרמב"ם שיבואו הכשרי' תחלה לאלא כדי לנרף מעוט שאובי' הנמשכים למ"ס, אבל מ"מ ס"ל שאין פסולין את הכשרים אפי' קדמו להן במקוה וכ"כ מרס"מ וי"ט. ולפי"ז מ"ס הפרישה אם נתערבו כ' כשרים עם כ' מוסכים וצאו אח"כ עליהם כ' מי גשמים המקוה כשר, יפה כתב, ולא כטו"ז ס"ק נ"ה. ומר"ב פ"ד מ"ד משמע אפי' אם צאו כ"א הכשרים לבסוף על י"ט המוסכים מצטרף למקוה. אבל הר"אש ודאי פליג ע"ז, דאלת"ה עד דאשמועינן בסי' ז"ן דלא לנד אס נתערבו כשרים ומוסכים קודם שיגיעו למקוה לאלא אפי' נתערבו במקוה, לאשמועינן בקטור אפי' צאו הנמשכים קודם. ב תמורה י"ב וער"ש פ"ד מ"ד. ג צ"ע סעי' מ"ד כ' רמ"א אס קדמו השאובים בהמשכה למקוה ואח"כ צאו עליהם הכשרים לא מהני, ופרש הש"ך דלא מהני אע"ג שחזר והמשיכם למקוה אחר דלא כרצו, וכ' בגדולי טהרה דליחא, דכונת רמ"א דלא מהני להכשיר המקוה מיה, אבל אס המשיכם למקוה אחר חזרו למקוה כשר. ואני אומר ודאי לרעת רבנו כ"ס הוא מדין התוספתא, כיון דס"ל דכשרים לעולם אינם נפסלים והמטובה, ומשאובה אפי' בג"ל נפסלין, ואפי"ה חי חזר והמשיך כשרים אע"ג דכולם פסולים מעיקרא, מכ"ס אס הי' י"ט פסולי' נמשכים במקוה וצאו אח"כ כ"א כשרים, (דהני במלתייהו קיימי) דמהני אס חזר והמשיך, אבל לרעת הרמב"ם כפי"מ בכ"מ ובצ"א אס הי' י"ט מוסכין בתחלה במקוה וצאו אח"כ כ"א כשרים פסולין הכשרים ואפי' אי שוב צאו עוד עליהם י"ט כשרים לא הוי מקוה כשר, ויש סברא לזה דאמרינן קמא קמא צטיל, עתוס' יבמות פ"ב, ח"כ לאו כ"ס הוא, בשלמא בשאובין נפסלו בצורבים כשרים, דמ"ס קמא צטיל ולהכי מהני המשכה, אבל כאן איפכא הכשרים נפלו תוך המוסכים, ח"ל נמי קמא קמא צטיל ולא מהני חזר והמשיך, דהוי כמוסכה כולה. ד ער"ן. ה מקואות פ"ב. ו שבת י"ו. ז ר"א שמתוי ה"ה ומ"מ הלכה כמותו צ"ב טהרות צ"ד, נדה ז'. יטו זה לרי"ף קל"ה צר"ן וכ' סס שגס הר"ש ס"ל כרי"ף. ח ר' יוחנן שאובה שהמשיכוה כולה טהורה שפרשו לרי"ף לטובל בה, והא אמר ר"ו הלכה כסתם משנה, ורבנו הביא לעיל כמה משניות דס"ל כראב"י דוקא מעוט בהמשכה ומצטרף. ט תמורה י"ב ע"ב ופרש"י במסקנא. י סנהדרין ל"ד. יא פרש דאיכא דס"ל דלא אמר ר"ו הלכה כס"מ, אלא היכא דפסק כמתניתין אמר כן בביד' וע' מוליך מ"ג, שבת מ"ו, וכך מיסב הר"ה פסק הרי"ף. יב ל"ב: צ"ב"ק ע' אמרינן, וע"ס בחוס'. יג שבת ט"ו. יד בין לב"ה בין לב"ש דפליגי צרפ"ד דמקואות אס הניח כלים תחת הצנור בשעת קשור עבים ונתפזרו וחסרו ונתפזרו וחסרו ונתפזרו עבים, מחשבתו ראשונה שיתמלאו לא נתבטלה, וב"ה סבר כיון שנתפזרו ודאי אסח אדעת' קסבר שלא ירדו גשמים ונתבטלה מחשבתו הראשונה, וכשבאו אח"כ אל הכלים לא חקרי שאובין דלא קמכוון לכו (ע' קדושין י"ט לענין מחשבה בטומאה) אבל הניחם תחת צנור עבים ושכחם ונתמלאו אח"כ, לכ"ע טהורי'. וס"ה

ספר האשכול, הלכות מקואות.

וקנקנים שהניח בראש הגג לנגבן ודאי לא נתכוון שיחמלאו ולא שאובין נינהו, ור' אליעזר נמי מודה שאם נפלו המים האלה מתוך הקנקנים מעצמן למקוה שהן כשרים, ברם הכא צריך לאתווי בידים לעשות המקוה, ואמר ר"א שמתוך לו לחפוס הקנקנים ולשברם בתנאי שיהא עונת גשמים ויבא מים בכור או שיש בלאו הכי מים בכור, אבל לעשות כל המקוה ע"י שישברם, היא מקוה ע"י תפיסת יד אדם ופסול, ואפי' מקצת המקוה אין לעשות ע"י שיטל הקנקני' בידיו, אלא ישברם, ור' יהושע סבר מתוך לעשות כל המקוה ממים אלו, ולא בלבד שמתוך לשברם ויבואו המים מעצמם למקוה, אלא אפי' כפה אותם על צווארם עד שנפלו למקוה כשרים, דלא מקרי שאובים ולא תפי"א ככה"ג, אבל לא יגביהם לערותם, דע"י הגבהתם איכא בהו קצת תפי"א ופסולים. ולפרוש זה לא מכשיר ר' יהושע שאובה שהמשיכוה כולה, דבההיא פלוגתא ליתא לשאובין כל עקר, ואין בהם אלא קצת תפי"א, וזה מכשיר ר' יהושע, ומעמי' מהא דאמרינן בת"כ אלו נאמר מקוה מים יהא טהור יכול אפי' מלא בכתפו ועשה מקוה בתחלה יהי טהור, ת"ל מעין, מה מעין בידי שמים אף מקוה ביד"ש, אי מה מעין שאין בו תפיסת יד אדם, אף מקוה שא"ב ת"א, ויצא המניח קנקנים בראש הגג לנגבם ונתמלאו מים, ת"ל בור א אלמא לאו בכל מידי פוסל תפי"א ואיכא צד דשרי, כההוא דקנקנים דמתוך לשברם ולכפותם כדי שירדו המים למקוה, דכל זמן שאין מנביהם, אין כאן תפי"א טמש אלא גרמא בעלמא ושרי ב.

ג.

תנן ג שחייב אדם לוטר בלשון רבו, פירוש הין היא המדה הגדולה במקרא במדות הלח, הלכך חשבוה רבנן לפסול המקוה בהין שאובה, דמדרבנן פסלו שאובה ד ואולו בתר המדה הגדולה, ואמר הין ולא אמר ג' קבין דמשנה וגמרא דה שחייב לוטר בלשון רבו, שטאי אומר ט' קבין שהוא שעור ד, וחכמים אמרו ג' לוגין מים שאובין פוסלין את המקוה ד כמו שהעידו שני גרדיים משום שמעי' ואבטליון ח. והא דג' לוגין שאובין פוסלין, לאו דוקא שאובין בכלי שיש לו בית קבול, אלא אפי' נבלעו בכסות וסחטן בידו לתוך המקוה הואיל שבא לשם ע"י תפיסת יד כדתנן ט הסוחט את כסותו ומטיל ממקומות הרבה ר"ע מכשיר וחכמים פוסלין ותנן י מקוה שיש בו ט"ס מכוונות הטביל בו את הסגוס, פי' בגד עב של צמר ומים רבים נבלעים בתוכו, והעלהו, ומקצתו נוגע במים טהור, שכל זמן שנוגע במים שבמקוה, אין המים שבתוכו נעשין שאובין, ומצטרף להשלים שעור מקוה, אבל אם העלוהו כולו, נעשים המים שבתוכו שאובין, וכיון שאין המקוה שלם, והמים שמתמצין מן הסגוס למקוה שאובין הם, הלכך פוסלים אותו, והכין בחוספתא יא המטביל את הסגוס וזבו ממנו שלשה לוגין למקוה יב כשר, עקרו ממנו פסול, וה"ט שכל מה שבא ע"י אדם למקוה שלא בהמשכה, בין בכלי מנוקב בין שאינו מנוקב בין בחפניו בין ברגליו פוסל את המקוה כשאוב בכלי יג. ותני' אירך יד ה' בשעור ג' לוגין וירד וטבל במקוה שיש בו ט"ס כשר, סחטו לתוכו פסול, פי' סחטו לאחור שטבל ונחסר המקוה. ותנן נמי טו המסנק, פי' המסלק טיט לצדדין ומשכו ממנו ג' לוגין כשר, ה' תולש ומשך ממנו ג' לוגין פסול, פי' רישא איירי שלא תלש הטיט מן המים אלא בתוך המקוה סלקו לצד אחר, אבל סיפא שתלשו חוץ למקוה, הוי שאוב בידו, הלכך אם משכו ממנו ג"ל פוסל מקוה החסר, אלמא אע"פ שטיט אינו כלי, כיון שתלשו בידו מן המקוה פוסל. ואי קשי' הא תנן טז אלו מעלים את המקוה ולא פוסלין בג"ל שאובין השלג וכו' וטיט הנרוק? יש לוטר מתני' קאי בטיט הרך שהמים והטיט אין נפרדים אלא הכל כגוף אחד ואין עליו שם מים בפני עצמו, לפיכך לא פסול ב' שאוב, אבל ההוא דמסלק הטיט לצדדין בטיט עבה עסקינן, שהמים שבו אין מעורבין עמו, אלא נמשכין לצד אחר, מש"ה שאובין מקרי שהן בעין יו וראוים המים לעשות מהן מקוה לתחלה יח לפיכך פוסלים בג"ל שאובין. והו תני'

נחל אשכול

אם לא הניח תחת נור אלא צמח צמח קשור עבים וסכסם ונתפזרו העבים וחזרו ונתקשרו ובאו מים אל הכלים אף לבי' טורקין דלא מוכח שעמוד דעתו הראשונה אלא כשמוחם תחת נור אבל לא צמח. והאי טהורין ר"ל כשנפלו מאליהם מן הכלים למקוה, דאי נטלם ציד וספסם אל מקוה הוי שאובים. א בור יש בו קצת תפי"א שנעשה ע"י אדם, וכיון שהסוס ומקוה למעין ולבור, שמעיין צמד גיסא שעורא דבור דקצת תפי"א כשר, ובחד גיסא גורח מעין דפסול ב' שאובין ותפי"א מומס. ב כפי' הרמב"ם וסר"ח ולא כר"ס. ומ"ס הרמב"ם בפרוסו שאובה שהמשיכוה כולה כשרה אין דעתו בזה לפדס כר"ס (סע"ו תמה ת"ט) אלא צא לוטר שאוב כזה שאין בו אלא מקצת תפי"א כיון שמעממו צא למקוה ע"י המסכה כשר. ג ל"ל: בעדיות פ"א הלל אומר מלא הין מים שאובין פוסלין את המקוה. ד צרוב מים כשרים, אבל רוב שאוב כ' לעיל דהוי מ'סת. ה סכל שעורי לה נסמנו בקבין ולוגין, וג' קבין הם י"ב לוגין והם הין. ו ל"ל שאוב, ראוי לטבילת קרי, צרבות כ"א, ראב"ד. ז כנסכי כנס רביעיית הין הפסות כנסכי קרבן. ח סס בעדיות. ט פ"ג וקואות. י סס פ"ו. יא פ"ג. יב שאין צו מ"ס. יג כ' הרמב"ן בתשו' הביאו צ"י בסע"ו ט"ו הדולה מים ממוקוה בכלי מנוקב לה מהני, שאם נפלו מומנו ג"ל למקוה החסר, המקוה פסול, דע"י תפי"א צא (ואסאי בריוחא דקיסטלין מוחלק מים שהביא הר"ס ספ"ד דכלי מנוקב לא פוסל, מייירי סופל מומילא מכלי זה למקוה) דלא גרע כלי המנוקב ציד אדם ומסגוס דחמריין אי עקרו מן המים ונפלו מומנו ג"ל למקוה פסול. והא דכ' הרא"ש סי' ס' הרוכה לטסר מקוה וירא סמא יחסר ע"כ ומשעורו ילה מומנו בכלי מנוקב שאין פוסל אם נפלו מומנו ג"ל וכן בסע"ו סי' מ' ומרדכי פ"ב דשבועות (טע"ו ס"ק מ"ז) תרץ ספ"ד כיון דעביד מעשה דלא ייחא לי' סירדו המים למקוה, שהרי דולה מומנו לא מקרי צא ע"י אדם, וי"ע כיון דגזרו ג"ל מכלי או בתפי"א לפסול מקוה החסר כ"ס, אי הדין נמי בדבר המוקבל טומאה כיון שמונה סילין ומחכת סמוך למקוה ובאו ומללו ג"ל למקוה, דאפשר אף דבעיני היותו ע"י טהרה ארוב המקוה קאי אבל לא צמעותו. וראיתי סכך פשיטא לי' לבעל ג"ט ס"ק ל"ח אבל לס"ך ס"ק ק' פשיטא דמדבר המק"ט נמי פוסל צמעותו וס"ה צב"ל. ו' כבעל ג"ט מדחק הסוחט כסותו ומשמע דוקא בתפי"א אבל מומילא לא פוסל אם צא מוכסות אע"ג דמק"ט. וכך הבינו רמב"ן וראב"ד וצ"י הוכח צב"ך ס"ק מ"ו עי"ס דאין כאן פסול מ' דמק"ט. יד חוספתא פ"ג. טו מקואות פ"ב. טז פ"ו מקואות. יז כך צראב"ד. ומוכח כן דבפ"ז קראו טיט הנרוק שמים וטיט מעורבין ומכסיר בשאוב, אבל במתני' פ"ב אומר המוסיק את הטיט סחס ומוסכו מומנו ג"ל שהמים בעין. יח אבל טיט הנרוק אע"פ שאינו פוסל ומנוקב, מ"ו אין מוטבילין בו אלא"כ מים

בתוספתא א זילף בידיו וברגליו ג"ל למקוה, פוסלין אותו, אם חסר הוא, כיון שהמים יורדין טידין הוי כשאובין, הולכין עם הקרקע כשר, לגיון העובר מטמא למקום וכן שיירא העוברת מטמא למקום וזילפו בידיהם וברגליהם ג"ל למקוה כשר, ולא עוד אלא עשו מקוה בתחלה כשר ע"כ, פי' לגיון חיל רוכבי סוסים וגמלים וכן שיירא ואם עשו מקוה ברגלי בהמה שזילפו המים כשר, אבל אדם שזילף בידו או ברגלו ג"ל למקוה חסר פסול ב. ויש מי שאומר הא דקתני ולא עוד אלא עשו מקוה בתחלה כשר, קאי על לגיון גופא, על שיירא של בני אדם, כלומר מהא דאמר ברישא אדם שזילף ג"ל כשר אם הולכין עם הקרקע, ידענן נמי לגיון של בני אדם העובר וזילפו בידיהם ג"ל למקוה כשר, דבאין דרך המשכה, ולא עוד אפי' עשו כל המקוה ע"י שזילפו בני אדם בידיהם או ברגליהם ובאו המים בהמשכה על הקרקע למקוה, נמי כשר לטבול בו, וקמ"ל אפי' ששאובה בכלי שהמשיכוה כולה פסולה, הכא כיון דלאו שאובין בכלי הוי מעיקרא, שהרי בידיהם וברגליהם הביאום מן הנדר עושין מהם מקוה לכתחלה, כיון שבאו בהמשכה, והא דאמר ברישא אדם שזילף ג"ל פסול, כשבאין למקוה שלא בהמשכה ג. והכין הלכתא תפיסת

יד

נחל אשכול

לפין ע"ג כדאי' פ"ב, יו"ד, והפרה טחה מטיט הרך הזה זכחים כ"ב. א פ"ד. ב בן בראב"ד ור"אם חלל סלל כ' ר"אם להדי' שאם זילף אדם רוב המקוה והולכיו עם הקרקע עם פסול כשאובה שהמשיכוה כולה. ג כך פר"ם ספ"ב אפי' מקוה כולו כשר כשר בידו אדם אי המים זחים בהמשכה. מיהו אפשר שר"ם לסיטת' צמ"ז חף שאוב בכלי שהמשיכוה כולו כשר לר' יהושע, אבל רבנו דס"ל שאובה בכלי לא ומסרינן ככולא וברובא בהמשכה, ע"כ ל"ל דס"ל לחלק שאם זילף אדם וזכא בהמשכה י"ל אפי' כל המקוה נעשה כך כשר, וזו דעת רז"ה בהשגה ד' ש' שאנשי מידבא צפ"ו שהביאו הסגל למקוה, לא הביאווהו בכלי, שזה פסול לדעתו חף בסגל מוסס שאוב, חלל בידיהם הביאו והולכיו עם הקרקע כאותה שטינו בתוספתא זילף בידיו וברגליו ג"ל למקוה פסול, הולכין עם הקרקע כשר, לגיון העובר ממ"מ חלפו בידיהם ורגליהם למקוה כשר, ולא עוד אלא אפי' עשו מקוה בתחלה כשר, מכאן למדנו שאין לריך רביה והמשכה חלל בשופך מכלי, אבל בממשך בידיו מן הסגר או ממ"מ דיו בהמשכה לבד אפי' בכל המקוה ובמשתנו שניו המסלק את הטיט ללדין ומשכו ממנו ג"ל כשר (ג"ל שזכא ליטב הא דקתני ג"ל, ומשמע כשעשה כל המקוה בחופן זה פסול, והוא החליט את אדם חיוני שופך מכלי, חלל מוסך בידיו והכל בהמשכה כשר, ומפרט אג"כ סיפא דקתני חלשו פוסל בג"ל שלא זכא בהמשכה תני נמי רישא ג"ל. ועכ"פ יש כחן חסרון צדפים) עכ"ל רז"ה בהשגה ד'. ומלא לדעתו מקוה הבא ע"י אדם בהמשכה, אמרינן המשכה מוטלת פסול תפי"ח, אבל מה שזכא חלל בהמשכה פוסל בג"ל כתנן חלשו ומשכו ממנו ג"ל פסול. והנה הגב"ה אחרת נדפסת קודם פ"ג דצ"ע"ה דפוס פרחג כ' ע"ב צד"ה: אבל במשנה לא משמע (ואיננה מראב"ד כאשר חשבו צ"ו וטו"ז ס"ק כ"ח ומ"ז, סרי הראב"ד חולק בדי' באותו פרק וז' דהסו"ל דלגיון בהמות איירי ולא באדם, דכל הבא בתפי"ח פוסל בג"ל ודיו בכל מידי כשאוב בכלי. ואינו תמה מאד על הסו"ל ח"ך לא הרגיש שההגה זו איננה מראב"ד, חלל הוא עלמנו מביא ס"ק כ"ז לראב"ד תפי"ח דיו בכלי לכל מידי) והגהה זאת באה לחלוק על ראב"ד שפוסל תפי"ח בכלי, ואמרה שאין זה מוכרח, דמתני' פ"ו מטהרין המקואות החתומין מן העליון שמביא סילין ומניח ידיו ואין מושפין לירידת המים מחוץ ידיו, ש"מ ידיו לא פוסלות והביא דמתני' המסונק וכדומה יש לדמות דמיירי שהי' תחלה בכלי, וקמ"ל אפי' שאת"כ זכא מחוץ ידו למקוה, פסול שאוב לא נפיק מיני'. ומסיים דנראה לו אם רוב המקוה זילפו אדם חלל בהמשכה פסול, דמדרש חכמי' מקוה ביד"ם חלל עד וחלה כשר ביד אדם, דג"ל לא פסול חלל כשאוב בכלי, חלל בהמשכה ע"ג קרקע אפי' זילף אדם כל המקוה כשר עכ"ל ההגה"ה. ואין ספק שהיא מרז"ה או מחלמירו שהיא תואמת להשגה ד' שמחיר תפי"ח אם המים זכו אח"כ בהמשכה, חלל שמהשגה ד' לא נשמע שמכסיר ג"ל מיד אדם חלל המשכה, דלא מחלק בין תפי"ח לשאוב בכלי חלל לענין דמכסיר תפי"ח בהמשכה בכלי, ומטהרה"ה זו' דמכסיר ג"ל מיד אדם חלל המשכה. עכ"פ נ' בעליו מ"ס טו"ז ס"ק מ"ו המשכה מוטלת תפי"ח אין לו סמוכין מראב"ד כמו שחשב הוא, חלל מרז"ה בהשגה ד' ובהגה"ה זו. ורמזי' לג"ט חסו' י"ד ש' שאין סוס ראי' לטו"ז מרז"ה (כוננו להגה"ה) שתפי"ח מוטלת ע"י המשכה ככוננו, דרז"ה לא כ' חלל להכסיר לגיון שטעו מקוה בידיהם ורגליהם חלל ככוננו, לכך יקט הרז"ה דרך העברתן הביאום לכך כשר, אבל אופן דטו"ז מתחבון לעשות מקוה כה"ג חף לרז"ה פסול דהוי הוייתו ע"י אדם עכ"ל, ובמ"כ לא דק, דרז"ה בדי' כ' בהשגה ד' סג פוסל' ב' שאובה בכלי כמו במים, חלל חנושי מידבא הביאו בידיהם והולכיוהו עם הקרקע, זה מותר כדשנינו זילף בידיו וכו' מכאן למדנו שאין לריך רבי' והמשכה חלל בשופך מחוץ הכלי, אבל ממשך בידיו מותר או ממ"מ, דיו בהמשכה לבד אפי' בכל המקוה עכ"ל והרי חנושי מידבא עשו כן מקוה לכתחלה וככוננו, ותו לשון תוספתא שמבאר הרז"ה: ולא עוד אלא עשו מקוה בתחלה כשר, נמי ככוננו ומשמע, ח"כ פסקו של טו"ז אמת ולדק לדעת רז"ה. והר"ם ספ"ב פרט נמי התוספתא כרז"ה אפי' זילף לגיון כל המקוה וזכא בהמשכה כשר. והב"י כ' הר"ם כ"ב למ"ד שאובה שהמשיכוה כולה טהורה (ובתחלת הר"ם ס"ל כן ע"י פ"ב מ"ב וכ"כ הר"ן בשבועות הר"ם ס"ל כרי"ף) והסיג עליו טו"ז ס"ק כ"ה דאפי' למאן דס"ל המשכה ככולה לא מהני בשאוב בכלי, חלל בתפי"ח כשרה (כדעת הרז"ה) וחו' כ' הב"י שדעת הרמב"ם פ"ה דהל' מקואות דהסו"ל לגיון מיירי בידו אדם והעבירו ע"ג וע"י מסיים הרמב"ם ולא עוד אלא אפי' עשו מקוה בתחלה הרי זה כשר, והא דאמר רי"י זילף בידיו ג"ל פסול חלל המשכה איירי עכ"ל בקצור. ומלא שאף דס"ל לרמב"ם שאובה שהמשיכוה כולה פסולה מדרבנן, כהא מתיר, דס"ל חלוקה דטו"ז ס"ק כ"ח ומ"ז, ולא מתחייב חולק ע"י צדדי' חלל הראב"ד צפ"ח דבע"ה דס"ל עקר שאוב דפסול היינו תפי"ח ולא מהני המשכה בכלי, חלל הר"ם ח"כ אפי' שמתפרסם הוי לגיון דקאי על רגלי בהמות, היינו משום דלדידי' לא קאי סיפא דלגיון ח"כ ברישא הולכין עם הקרקע כשר (כדמפרסי' הר"ם ורז"ה ורמב"ם) חלל חלל המשכה איירי, להכי עכ"ל חלל דלאו חייבי כיון שלא זילפו ככוננו. חלל צבע"ה סבידינו לא כ"כ, ולא נ' סב' הראב"ד כן, דהוא עלמנו מדייק מן התוספתא שבידי אדם הכל פסול ובבמות כשר, לכן דלאו לגיון הוא, ועש"ך ס"ק מ"ו. עוד כ' צ"י קודם סיסקא: מקוה שנסרק ח' מכותליוהו

ק

ספר האשכול, הלכות מקואות.

יד אדם פוסל את המקוה כדון שאובין. ואי קשי' הא דתנן מטהרין המקואות העליון מן התחתון והרחוק מן הקרוב, כיצד טביא סילון

נחל אשכול

כ' הר"אם בחשו' שוקקסה לו חוספתא לגיון העובר וכו' ומ"ם מקוה הנעשה בזולף ידים ורגלים מתחן ידו או רגלו כדי שיצברו המים לחבית דאמר בפ"ו דפרה דפסולין עכ"ל ולא מלאחי כן בחשו' ר"אם, והדבר בעלנו תמוה, הלא הר"אם בהל' מקואות מפרש שהיה דלגיון דקאי ארגלי בהמות, ע"כ ל"ל מ' האי קוש' מור בפסקיו ופרש דקאי אבהמות. וקשה לישיי החס בזילפו בני אדם שלא בכוונה, ובפרה בכוונה חיירי, אלא ודאי ל' שכתפ"א אין חלוק בין כוונה לשלא בכוונה כמ"ם טו"ו ס"ק כ"ו וש"ך ס"ס וכן בש"ע ל"ט. ואביא רמ"י לטו"ו דהמשכה מזבגת תפ"א, הר"אם סי' י"ב דמקואות מביא רמ"י דדבר המק"ט לא פוסל אלא בנא מתנו להדי' במקוה, אבל ממשך מים ומסילון מחכת ובראשו סילון ע"ן שאינו מק"ט והמים מפלים מסילון ע"ן למקוה כשה, דבזבחים כ"ה ח' חן (פרה פ"ו) נתן ידו כדי שיצברו המים לחבית פסולין, זה הכלל דבר שמק"ט פוסל, דאמר קרח אך מעין ובור מ"מ יס' טבור, היותו ע"י טברה, אר"ו זמח אומרת אויר כלי ככלי, דאי לאו ככלי, אמאי פסול, הא לא נפל נהדי' מידו לחבית, ומזה מוכח חפ"י העביר המים ע"י דבר מק"ט לא תפסל, אם לא שיגיע הדבר המק"ט עד אויר הכלי עכ"ל. והשתא תקשי לרמב"ד דס"ל חפ"א פוסל דומי' דמעין צעיק, ומי אמרת המשכה אח"כ נמי לא מהני, מאי דיוקא דט"ס, לעולם אימא אויר כלי אינו ככלי, ומ"מ פסול אף שלא עברו המים להדי' מידיו אל החבית, כיון שהי' בהם חפ"א ולא הוי דומי' דמעין? טוב ראייתו שהקסה כן בזכרון יוסף, וחרך שחי' קדוש מי מטאת ללא פסיל צי' חפ"א, דכל מלוי מים לקדוש ע"י אדם, ומשח"כ לענין מקוה צעיק דומי' דמעין ציד"ס. ולא נהירא ודאי נעילתו בכלי ע"י אדם, אבל קודם שבה לכלי צעיק מים חיים אל כלי שיבא ציד"ס, דלגת"ה מ"ל נתן ידו שיצברו המים נחבית דפסול, ימא יד אדם ח"פ, דכל מלוי מים לקדוש ע"י אדם, אלא ע"כ נריך לחלק בין קודם ולאחר שבה אל הכלי, ועד אמרינן בספרי מים חיים מי מעין, ומי אמרת מקוה דומי' דמעין שלא יהא בו חפ"א, יהא טפל חמור מן העקר, דהיכא דבני מעין בחפ"א מותר. ובאמת לרמב"ד י"ל נתן ידו פסול חפ"י בל' אח"כ בהמשכה אל החבית, והא דרייק בגמ' אויר כלי ככלי מדפסיל למ"ה, לחו מתחן ידו דייק, דהאי פסול חפ"י אם אויר כלי לאו ככלי, מ' חפ"א, אלא דייק מדקתני עלי ירקות כדי שיצברו מים לחבית פסול, ובדידהו אין פסול מ' חפ"א שהימס קודם שבה המים, אלא מ' שהס מק"ט, ופריך שסיר אי מין אויר כלי ככלי נמה פסול שחין ופלי' להדי' לחבית. מיהו נרש"י בזבחי' ונר"אם במקואות הקושי' מתחן ידו, מוכרח ודאי כמו שדבר המק"ט לא פוסל חלח בנא להדי' מתנו לחבית, ה"י חפ"א. וכבר הראיתי לעיל דף 125 אף ס"ב הרמב"ד מי חייחא מקוה ציד"ס דאור', הייט שלא יהא בחפ"א, מ"מ מודה דשחובה שהמשיך אדם אינו פסולה חלח מדרבנן כמ"ם החשב"ץ. וכיון סכן יס' לשמוך בשעת הדחק חטו"ו ס"ק מ"ו שחפ"א מזבגת ע"י המשכה וכמ"ם זכרון יוסף, שכבר הוכחתי סכן דעת רז"ה ר"ס ורמב"ם ור"ס. ומ"ם ג"ט בחשו' י"ד הס"ך לא החיר צס"ק ל"ו המשכה בכוונה אם כיון לכך והסיו על זכרון יוסף, במ"כ לא דק, דס"ך דבר ומשאוין בכלי, שאף אם הוריקו, פסוקן בגופן קיימא, ולא מהני המשכה בזמן בכוונה כדאי' רפ"ה העבירו ע"ג סוקת פסוק חע"ג שנמשך אח"כ כמ"ם רמב"א, אבל חתפ"א לא דבר, ולא מחלק בה"ג כנראה מס"ק מ"ו. והנה על הטו"ו ס"ק מ"ו דהמשכה מזבגו הסיג בנק"סכ דברר אחר, אבל בדיון זה משמע דאדוני מודי י"י. — ועתה נדבר ע"ד הפומפע שהחירו זכרון יוסף ופ"מ וגדולי תרומה ומכר"ס לולאטו ומכר"ל סרוואל ומכר"ס לוידאל ופורת יוסף וחולתס, כמכר במשבית מלחמה (חיים ת"י) אבל רחיתים נרשמים בגיון ש"ע להודי צעל י"ד) הפומפע יס' לה קיה ע"ן חלל לפחות כשעור ד' ספ"ה ובסילים היה פתוחה ועומדת תמוברת בקרקע על עין המים (באמת אף אם היה צח קבול, סברה נומר כיון שעשוי לקרקע ולא נשתמש בה לעולם בתלוס דינה כקרקע ע"י כנים פ"ה ופ"א וענ"ב ס"ס ג"ד, מיהו צעל ג"ט שדי צי' נרבת, כיון דהכח הכני מוחה מתחלתו בקרקע ע"מ שיסתחם צו חדרס בחמנועות הכלונס כאשר נבחר בסמוך, י"ל שבה לכלי כלי חממים ע"י חסובה י"ד ולא נהיר לי) ויס' בתוך הקנה כעין מנעיל סקורין שטיעפעג, וחין לו סולים ואין עשוי לקבלה, חלח חלל כונו וכסוי קטן של עור סקורין שפנעטיל מונח עניו, וממובר לו כלונס ר"י מקל גדול היונה חוך לקנה נמענה ואח"כ כסף כאגמן ראשו למטה, ואם חדרס חוחו צו ומגביהו ומנענע, תמינה דוחק המנעול שדבק צו לפנים מן הקנה למטה, והמנעול הנדחק דוחק החויר שנקנה וחוויר זה נכנס חוך מעין המים שחכת הקנה דוחק החוויר שבוים, ועי"כ יענו המים חוך הקנה ומן הקנה לחלל המנעול, וע"י דחיקת המים נפתח הפנעטיל והמים יולחים דרך הפנעטיל ושוחות על כפי רוח, כי החויר פועל הכל, ומשם יולחים לחוך ע"י סיוון חלל של ע"ן. הנה נמנעול זה אין סוס בית קבול, שכסמוילאין חוחו לחוך ומחין לחוכו מים בין למענה בין למטה חיו מחוילין, גם אין עשוי לקבל חלח נדחוק החויר שנקנה. והכונס והמנעול חיים נוגעים כלל במים שבמעין בשעת חנישתן מן הבאר, כי אם לחחר סעלו המים ע"י החויר יצברו רגע ח' על המנעול והכונס ויולאין לחוך ע"י סיוון של ע"ן חלל וחין כאן בית קבול כלל. ובעני ז"י וג"ט חולתס לא ידעו מעשה פומפע וחשבו שחפסר שים כאן כלי קבול ונעשים מחובים ואם ילחו, הסקה נמעין שחחיהס נמי לא מהני לכו מדרבנן, כדמי' רפ"ה מעין שסעבירו ע"ג הסוקת). חמת שסמנעול שצוברי' המים עליו ע"פ רוב הוח מוחכת כעין סיוון חלל, ואם דינו כחלונס מק"ט, מ"מ חין זה פוסל המים שאין מפלים להדי' מנעול למקוה, אלא רחוק ממנו ע"י סיוון של ע"ן, וס' מונח המים נבומח במקוה, וזה היתר גמור כמכר צסע"י מ"מ, וגם מסילון זה חין בחין להדי' למקוה אלא מפלים על קרקע רחוי לבנוע, ומשם למקוה וסוי המשכה לכל הדעות. והשתא אף אם נחייט שהמים בחים ע"י נענוע אדם בקנה והוי חפ"א, מ"מ לטו"ו המשכה מזבגת חפ"א. מיהו דברי טו"ו ל"ב, שכחצ כיון שנקב סכלי כספ"ה ולא ספסיק מן הבאר מותר בהמשכה חפ"י כל המקוה נעשה ע"י"כ, מאי ר"ל במילין: ולא הפסיק מן הבאר, הרי נראיתו מרמב"ד (והוא הרז"ס כמ"ם לעיני) די לנו אם מביאו בדבר שחינו כלי ומחסינו, שרמית הרז"ה מחוכסחת סולס' בני אדם צדיהס מן הנהר ומחוכו למקוה וכן רמ"י מושג מנביא רז"ה בהסבה ד' וס' לא ה"י חבור לנהר, וי"ל דלא חלטריך חלח להעדסה שגם זה לעיבותא שיש הסקה לבאר, וכ"כ זכרון יוסף במעשה הפומפע. חלבד ההמשכה הרי יוכל לעשות במים היולאין מן הפומפע השקה שצ"י ניוק מחבר המים העולים מן הבאר למקוה, שחם נתמחה

נחל אשכול

המקום והוא מונעט הכלונס בחזק יבואו המים בשטף כעמוד רחב ונתחברו המים היוצאים וכן כל המקום לבאר התחתון, וכן הוא באמת לידע מלאכת הפומפע שבשטף שמוסף הכלונס עמוד מים היוצא מחובר עם המים שבבאר. ונתקור אם יש ממש בהסקה זו. סוף פ"ח דטהרות אי' הגיוק והקטפרס אינו חבור. והחוס' בגין ט"ז כ' ד"ל דאינו חבור לא נאמר לענין לרוך מקואות אלא לענין השקת מים טמאים, ור"ת אומר אם יש מקוה שלם אמרינן אף גוד אסיק לר"מ. ומר"ם בטהרות ומקואות פ"ג ב', פ"ו ח' משמע לרבנן בחוספתא לא אמרינן אפי' גוד אחיה, אבל בפ"ו, ה', כ' בגטין משמע טעמי' דרבנן מחוס טופס להטפיח ח"מ. והרמב"ם פ"ח דמקואות ה"ח גבי ג' גמיות פוסל אפי' בחתונה, וקסי' טובא דמשניות פ"ג, ב', ופ"ו ח' אמרינן אפי' גוד אסיק, ולר"ם ל"ק דבשאיב דרבנן מיירי דהו' חבור והאי דפ"ג מ"ב כ' דלחי' כר"מ. אבל החי"ט פ"ג, ב', כ' דרמב"ם ס"ל אפי' גוד אסיק עי"ם ולהכי מביא דין דפ"ו מטהרין עליון מן התחתון (כן אמר שר"מ רבה לפרס שרמב"ם איירי בשאיב דרבנן ולטעמי' אפילו כולו, ולפט"ד אינו דבפרוסו למשנה כ' שע"י החבור נשלם השעור, ש"מ אף בחסר איירי). וכן נראה מר"ם בפ"ח ה"ח ג' גמיות וכו' שאין שטף גשמים מחבר לפי שאין המחלים מערבין אח"כ עמדם, משמע אם העמידם מחברן אע"ג דקטפרס הוא, דס"ל כמ"ם הכ"מ דלאו מטעם קטפרס פסלי רבנן, אלא דמי גשמים זמלין אין מערבין וכו' בפ"י לגטין דוקא במי גשמים דעתידין לפסוק אבל מקואות שמחברין הוי חבור וכו' כ' שמרדכי והס"ך ס"ק קכ"ט כ' דצמטין הוי חבור וער"ם פ"ד ד'. וכוונת הס"ך אם הצמטין עצמו הולך בקטפרס וע"י נחברו מ"ם. וג"ט מביא רא'י כנגדו מירושלמי שקלים פ"ו ה"ג: רשב"ג אומר מביא דוד עד יושבי ירושלים כשרים לנהל ולטמא, מכאן ואילך מי תערובת הן לנהל כשר ולמ"מ פסול, ר"מ אומר מכאן ואילך מי קטפרי הן ופסילין אף לנהל, ש"מ קטפרס שייך בנהל. וכו' עוד הו' דאמר מגיגה י"ט ר"מ ס"ל גוד אחיה טובל בחתונה, ע"כ ג"ל חרי תנאי חליבי' דר"מ. ואני אומר לטעם הרמב"ם דשטף של גשמים אינו מחבר דאין המחלים מערבין כדאי' פע"י ס', אין רא'י דמי לא מודה ר"מ לרבנן דמכאן ואילך מי תערובת הן שנתהווי מנגמיות ושלגים דדאי לא אפלגו במציאות, וכיון שמ"ג הולכין במדרון אע"ג שבחלתן מחוברין למעין, מ"מ למ"ג עצמם אין להם חבור עם מ"ג העליונים אלא ע"י מדרון, ולהכי אין חבורן חבור, אבל שלא יטבר מעין במדרון לא שמענו. ובזה יחישבו גם דברי הס"ך ס"ק י"ד רבו הנוטפים אפי' בספק אזלין לתומתא דהוי אסור דאי'. ותמה ג"ט הלא מחובר הכל למולא' הנהר ואין כאן א"ל דל' כמ"ם חוס' בכורות כ"ו? ולי' החוס' לטעמם אזלי בגטין ט"ז דלא אמרינן קטפרס א"ח כשהמים סופן לירד, אבל לרמב"ם אין המחלים במ"ג מערבין, דמ"ג לא נקראו מקוה אלא בחשבורן, א"כ הטובל למטה בנהר ורבו הנוטפין טובל בקטפרס בננוטפין, מאי אמרת שם מחוברין למולא' הנהר, מאי מחברין? הסמוכים לנהר והולכין בקטפרס אינם מחברין התחתונים, ואפי' ידענו בצרור שיש תחיתם מעט מי נהר, לא זמלו עם בטבע אלא ע"י הנוטפים ולפרוס ר"ם וראב"ד ורז"ה בזה שפ"ה מעין מחסך כנול לא מטפרי בזמילם ברבו הנוטפים אלא במקום שהמעין הולך בטבעו, ומכ"ם לדעת מהרי"ק אף במקום זמילתו לא מטפרי בזמילם ברבו הנוטפים, וכ"כ מהר"ו סי' ע' כש"ך אם רבו הנוטפים לדעת ר"י (שהביא טור ופסקי הר"אש) יש חשש אסור כרת וכ"כ מהרי"ק שורם קט"ו והרב יד מלאכי בשם ב"י בכללי המ"ם ובשם כ"ה, והמרדכי שכ' שאסור דרבנן הוא אול לשיטתי' דאפי' במ"ג קטפרס הוי חבור בסופו לירד הביאו ב"י ס"ם ר"א והחולקים עליו. ונחזור לענינו. ונ' דלרמב"ם הוי קטפרס חבור לענין לרוך מקואות, דלא נטה לדידי' אלא בטהרות לענין השקת מים טמאים כדעת ר"י, דבב"י כ' טעמי' דרמב"ם דלא שייך במקוה היותו ע"י טהרה ואינו פוסל דבר המק"ט, משום דתנן נתן ידו או עלי ירקות צפרה פ"ו ולא במקואות, ה"ם י"ל כיון דלא תנא ניקוק וק' ח"מ במקואות, ש"מ במקואות הוי חבור, להכי מביא דין זה בהל' טומאת אוכלין ולא במקואות, וגם בפ"מ לטהרות פרשו דוקא לענין השקת מים טמאים. וגם בב"ד במשנה ו' פ"ז דמקואות מחליט דס"ל לרמב"ם גוד אסיק ב' מקואות. והר"אש פרס בטהרות קטפרס וניקוק ח"מ לענין שני מקואות חסרים. וי"ל דהר"אש ס"ל אם אי' כשר ומחובר לו שאיב, אע"ג דכולו שאיב פסול לדידי' מ"מ, נכשר אף בקטפרס, דבהל' מקואות סי"ב כ' אם סילון מחכת מביא מים ממקוה כשר אע"ג דהיותו ע"י מק"ט כשר, כיון דלכסוף מחובר לכשר, דמקוה כולו שאיב נטהר בהסקה כדחנן פ"ו מטהרין העליון מן התחתון מביא סילון של אצור ומוניח ידו ח' עד שמסיקו כשערה, והר"אש בפרוסו למשנה זו כ' שנתן הסילון בשפוע, ע"כ י"ל הו' דכתב בטהרות קטפרס ח"מ בשני מקואות חסרים, דוקא קאמרי, אבל אם הלאה מלא וכשר וא' שאיב הוי קטפרס חבור. ובש"ע סעי' י"ג מבר בשמו מקוה כולו שאיב לריך נקב כשפ"ה לטהרו בהסקה ממקוה שלם. והקשו אחרוני' לר"אש מחתי' פ"ו מטהרין העליון מן התחתון כדכילו שאיב איירי, כיון דליקף מוני' בסי' י"ג לטהר כולו שאיב ע"י סילון מק"ט ממקוה כשר, ובאותה משנה שנינו מסיקו כשערה? ותרו' הס"ך לר"אש מחתי' לאו בזמילם אלא בשאיבין ג"ל דרבנן איירי, וראיתו דמהי סילון מק"ט לשאיב כולו, כיון דסילון מק"ט מהני במחתי' לענין הסקה בשאיב ג"ל, ה"ם דמהני לטהר כולו שאיב. ולא נהירא, דהואי רא'י, דאיכא למימר בפסול דרבנן דאקילו בהסקה כשערה ה"ו אקילו דמהני ע"י סילון מק"ט, אבל כולי' שאיב דפסול מ"מ הו' אקילו בהסקה כשערה, ה"ו לא אקילו להסיק בדבר המק"ט, ועוד שהר"אש כ' להדי' כולו שאיב נטהר בהסקה כחן מטפרי העליון מן התחתון, ומוכח דר"אש ס"ל כולו שאיב נטהר בהסקה ע"י קטפרס, וקושיא על ר"אש דבעי שפ"ה, ובמחתי' מסיקו כשערה, י"ש בג"ט ע"פ החמת, דלהר"אש מחתי' מיירי נמי דתחלת הסקה כשפ"ה רק לאמר שמסיר ידו עדיין מחוברין כשערה וכן בהדי' בפ"ה הר"אש. וכיון דלר"אש ורמב"ם מקוה כולו שאיב נכשר בהסקה אפי' בקטפרס ומקוה אחר, (ולר"ם בפ"ו ח"מ, מש' דוקא בשאיב ג"ל דרבנן וכ"כ מראב"ד בבב"ס ומפרוסו פ"ה דעדיות מ"ב משמע אפי' בפסול דאי' מטהרין בהסקה בקטפרס) אי"כ בב"ד שהמים צלו בהמשכה אל המקוה וכבר הוכחנו לעיל אפי' לראב"ד כולו שאיב בהמשכה אינו פסול אלא מדרבנן, א"כ אף אי' דל מהכא סברה טו"ז שהמשכה מבטלת חפ"א, ונחליט שהמים הללו שאיבין הם מדרבנן, מ"מ נכשרו לכ"ע ע"י חבור בחזק הקלות מן הבאר למים שבמקוה ויטהרו התחתונים את העליונים ע"י ניקוק קטפרס. טוב מלאחי' בגליון לדודי בעל י"ד בשם גינת ורדים דף קל"ט: מ"ם שאיבין בחפ"א נטהרו ע"י ניקוק קטפרס שבב"י דף נ"ח (ד' ויילמסדארק) לא פליג על ר"אש מורדין אלא בדליכא מ"ם, דאיכא דמהני הסקה ע"י דמק"ט אם מוסיף ממקוה שלם לר"אש, ה"ו ע"י ניקוק קטפרס עכ"ל וכדאי

ספר האשכול הלכות מקואות

נחל אשכול

להיות סניף כיון שהוכחנו שתפ"א חזונוגלת בנד"ד ע"י המשכה על הקרקע קודם שצאו לגומת המקוה כדעת טו"ז. — יתר זכרון
אני אומר במעשה הפומפע אין תפ"א חזונוגלת בנד"ד ע"י המשכה על הקרקע קודם שצאו לגומת המקוה והמנועול והמנועול האויר שבקנה,
והאויר דומק האויר שבמי הצבר וע"כ עולים המים. ואם הי' מוליחם בכוחו אז היו בגופו כמ"ס זכרון יוסף מצ"ק י"ז חרנגול
נופרים וילא רוח מכופיו ושבר כלים כמו הו"א, אבל חרנגול שבר על כלי אחר ושברו, לרבנן כח כמו הו"א. והכח
דומה למ"ס תוס' ע"ז ס' לגת שיש בה ג' כוחות. ועוד שהארס אינו עושה כלום במים עליון ואף שלוחו המנועול אינו נוגע
במים, אבל עולים מאלוים ע"י דסיקה האויר. ומה שחמה ג"כ אל ז"י שקורא זה כח, דלא מנינו שם כח כמו אלא כהסיח
דצ"ק וסנהדרין ע"ז צורק כדור וערוצין ל"ס הסיט הסיטה והיא הסיטה הכלי דכלל אלה אינו נוגע בדבר השני, אבל הכא המים
וכלוים מחוועטים הכל בחבור א' ע"י המשכה וכו' עכ"ל, הרב לא ידע ענין הפומפע, דבאמת דומה להסיט הסיטה ויתר מזה
שלא לבד שהוא אינו נוגע במים, אף הכלוים והמנועול שהן שלוחיו אינם נוגעו כלל במים שבצבר אלא דומקים האויר והאויר יורד
ומעלה המים, ואינו דומה לזורק חץ וסורג בו, דחץ יולא זכוחו ומשם וממית, אבל המנועול הדומק מכה אדם, גם הוא אינו נוגע
במים בשעת עלייתם. ובחולין ט"ז סנה"א דמיוא בכח שני לאו כח, ואר"פ כפית לחצרי' ואסקיל עלי' דקרא דמיוא ומית חייב,
וכ"מ בכ"ר אבל בכ"ס פטור, פרס"י קשרו מרחוק והמים הלכו סם, אע"פ שהוא הפך המים לשם פטור דגרמא בעלמא הוא, ובחולין ק"ז
האי אריחא דיליא אין נוטלים ממנו לידים דלא אתו מכה גברא, ואי תוקרז לדיליא, דאתו מכה גברא, נוטלין, ואי איתא שהמים שבאים
ע"י אדם שמעוררם לעלות ובאים בהמשכה כמו הו"א, למה פטור בכח שני, ולמה אין נוטלין לידים בהאי גזיר רמוק מן הדלי,
אלא ודאי כל שבר רמוק מן האדם אף שהוא מעוררם בכח, לאו ככחו דמי, וכן בנד"ד נחצטל תפ"א. מיהו אין מזה ראוי דו"ל
כיון דבתחלת התעוררם לגתה הוי כהו תפ"א אף שנפסק חמ"כ פסולין למקוה, אבל לענין הרובה בענין בשעת הרובה כמו,
וכבר פסק ממש, וכן לענין נט"י אף שנחמלה בלו זכחו, מ"ז בשעת ביאת מים לידיו כבר פסק כח אדם, אבל לענין מקוה אי
הוי כהו פ"א תפ"א אף כשצאו מרחוק, קיימו בפסוקי הראשון כמו שאובים. והוא דמשמע מרס"י חולין ק"ז אם היו מ"ס כשרים לטבילת
ידים, אלתא דנפיק מנייהו פסול תפ"א, אין מזה ראוי דכבר כ' סם תוס' ורס"י דלקילו בטבילת ידים והסחירו בחבור להכר אפי'
אין צורך אלא בכום משקה ושאובים שהמשיכו כולם חולתם. אך אני אומר שאין לנו לריבין לראיות, דמתחלה לא היו במים שבצבר
העולים תפ"א רק גרמא בעלמא, שהרי הוא ואף שלוחו המנועול אין נוגעין במים בשעת עלייתם מצבר. והט"ז דבר בעל זכרון
יוסף שזה דומה לעושה חריץ או נקב סמוך למעין ומקוה שיוצו המים למקוה אחר, דלא קרינן ב' תפ"א לכ"ע, אפי' להגאונים
בס' פלגי מים דאסרו להביא ביד אדם ע"י כלים שנקבם בהמשכה ופליגי אטו"ז סכ' המשכה מנבטלת תפ"א, היינו משום דמלתו
בידיהם ממש המים למקוה, משא"כ כאן דלא הוי אלא גרמא. מיהו באמת ל"ב למה בעושה חריץ או נקב להביא המים למקוה
אחר לא תוקרי תפ"א, ובזי ריחה אמרינן חולין ט"ז עשה נקב בשפת נהר וצאו המים על חצרו בכ"ר חייב דכחו הוא? וי'
מדתנן ספ"ז מחט שהיא נחונה על מעלת המערה והי' מוליך ומביא במים, כיון שעבר עליה הגל עושה וכו' הר"אם שעדיין מחובר
הגל למקוה, אבל אם הי' בו מ"ס מטטר אף שאינו מחובר. והקסא ת"ט הא מהוה ע"י מק"ט? ותרנו ס"ך טו"ז וגי' וצ"ד
דלא תוקרי מהוה אלא כשנוגע במים במקוה שצאו סם המים ועוברים ובאים ע"י, אבל הכא נהי דאדם מוליך ומביא במקוה וע"י
נחלם הגל, מ"ז כהליכת למקוה אין סם יד אדם. הנה אין ספק אם הולך ותלם גל זה על אדם והרגו שחייב, וע"כ לריבין
לחלק, ברמיחה אזלינן בחר המסובב הראשון והמעשה לריך להיות חו"מ לסיבה בכח ראשון) אבל במקוה כ' מקוה מים ישי'
טוהר בשעה שנעשה מקוה לא ישי' בו תפ"א, אבל מותר להסין ביאת מים למקוה ע"י תפ"א ולא איכפת לן במסבב, אף שזרק
הגל בידו, במקוה הלכת מים למקוה אין תפ"א. מעתה רואה אני הדברים ק"ו, אם אדם עלמו יורד אל צבר הפומפע חורק
גל מ"ס בידו ונכנסו בגומא כשרים, כיון דבמקוה מניחת הגל אין ידיו עושות מחומה, מוכ"ס שכשרים בנד"ד שאינו נוגע במעין
ולא במים הנמשכים, אלא פועל ע"י כמה דברי' שהאויר עושה גל שעולה ויורד לגומא. ואף שאמרנו לעיל לראב"ד המשכה אינה
מנבטלת תפ"א כהא ודאי מודה, שבהג"ס בספ"ב דבע"כ הוכיח דתפ"א א"פ מדתנן מביא סילון ומניח ידיו תחתיו ואין מושטין
לירידת המים למקוה מחדך ידיו, וקושי' זו הקסא ח"ט לענין דבר המק"ט דתנן מביא סילון של צבר, והאשכול וכן בג"ט חרנו
כיון שמוסיר ידו בשעת הסקה לא הוי רק גרס, דעקר מעשה המקוה לא הוי בתפ"א רק הוא מסבב הסקה, וס"י כשעולים
המים למקוה כבר ילאו מודיו ומכחו, ומודה הראב"ד דליח ב' נוסים תפ"א. ועתה נר"ך יסודי היתר מקוה ע"י פומפע 1 כל
פסול תפ"א ושאוב שנעשה חמ"כ המשכה עב"ק אפי' לראב"ד אינו פסול רק מדרבנן, ודעת הרמב"ם ור"ם ור"י ששכר כדמובח
מחוספתא זילפו בדיקה, דמייירי לידהו בהמשכה שמנבטלת תפ"א כטו"ז, והוכחתי לעיל שגם הר"אם ס"ל כמו שמק"ט אינו פוסל
אלא אם נפל להדי' ומנו למקוה, כך תפ"א אינו פוסל אלא בנפל ממנו להדי' למקוה, וכאן בא למקוה ע"י סילון של עץ ובמשכה
עב"ק למקוה. ותמיהי מאוד על הטו"ז שלא זכר ממנו ה"ב שהוה הראשון שמדייק מש"ע שתפ"א אינו פוסל אם המים באים
חמ"כ בהמשכה ככל דברי טו"ז ע"כ ס"ק מ"ג. 2 אף שתפ"א פסול מדרבנן אף בהמשכה לראב"ד, מ"ז כאן המים בתחלתן
ובסופן מחוברין ע"י קליח עם מי צבר התחתון, ועם היוח שמוצרי' ע"י נוקק וקטפרס, לגדולי הפוסקים הוי חבור אם השאוב
מ"ס כדמוכה מוחמני' מטטרין עליון מן התחתון, ולרמב"ם בפ"מ איירי אף במקוה ססר, ולר"אם מייירי בשאוב כונו דלדידי' מ"ס
פסול אפי' מהני חבור בקטפרס, ולס"ך ומרדכי הכא לא שייך דין קטפרס כיון דסכל מונעין בא. 3 אין כאן כלל תפ"א אלא
גרמא בעלמא שהארס והכלוים שבדו והמנועול שבסוף הכלוים אינם נוגעים במים שבצבר בשעה שעולים. 4 אפי' היו נוגעים
וחולטים הגל סבא מן הצבר כיון שאין נוגע במקוה שהולכים המים למקוה לא תוקרי תפ"א ודיוו כתנן הי' מוליך ומביא
המים כיון שעבר הגל טוהר וכו"ס הר"אם אם יש בו מ"ס הוי מקוה כשר. וכיון שאין לנו נוגעין בחבור חורה יש לנו לסמוך
בשעת הדמק על הגאונים' המחירין כמכר בזכרון יוסף ובתנאי שאחר שיחמלה המקוה יענוע עוד הפעם שיצוא קליח מוק
המחבר מים התחתונים שבצבר עם העליונים. והסכימו עמי אמתו' הגו"ל וחלוף נעורי הגמ"ס קאפיל ב"ב ז"ל מוארחם.

מקואות

ספר האשכול, הלכות מקואות.

סילון של חרס או של אבר ומניח ידו תחתיו עד שהוא מתמלא מים א והכין נמי יש תפיסת יד אדם? שאנו החם דעקר המקוה עשוי אלא דאכתי שאובים הן, מהני סילון לחברן עם מקוה כשר ונטהרו בהם ב, אי נמי שאנו החם שאחר שטמיר ידו עדיין הם מחוברין נמצא שאין תפיסת אדם בסוף חברון ג. תנן ד שנים שהיו מטילין זה לוג ומחצה וזה לוג ומחצה, הסוחט כמותו ומטיל ממקומות הרבה והמערה מן הצרצור ה ר"ע מכשיר וחכמים פוסלין, אר"ע לא אמרו מטילין אלא מטיל, כלומר מחד כלי ומקום א' פוסל, אמרו לו לא כך אמרו, אלא ג"ל שנפלו לו טכלי א' משנים ושלשה מצטרפין, מד' כלים אין מצטרפין. יש מי שאומר ו' הא דג' כלים מצטרפין לפסול המקוה, דוקא שנפל טכל כלי לוג, אבל נפל מכלי א' פחות מלוג אינו מצטרף אף שמאחרים נפלו ב' לוגין ומה שחסר מלוג הראשון. ולשון מג' כלים מצטרפין לא משמע כן, אלא כל שיוצאין ג"ל מן כלים פסלי. ותו תנן החם בד"א כשהתחיל השני עד שלא פסק הראשון, בכה"ג מצטרפין ב' וג' כלים, אבל אם כבר פסק הראשון אין מצטרף השני, אבל ודאי מכלי א' אפי' פסק מצטרף, ובד"א שלא נתכוון להרבות, אבל אם נתכוון להרבות, כלומר להרבות מן מקוה שלא יחסר, אפי' קודטוב ו' בכל השנה מצטרפין לג"ל ה. תנן ט' הספוג והדלי שהיו בהם ג"ל ונפלו למקוה לא פסלוהו, שלא אמרו אלא ג"ל שנפלו, כלומר בהני לא נראו הג"ל בעין שבלועין מקצתם בספוג, ומקצתם דבק בדלי, ולא מקרי נפלו ג"ל למקוה, שהרי לא יצאו כל המים שבתוכן בשעת נפילה, ותו תנן ו' החם ב' מקואות שאין באחד מהם מ"ס ונפל לזה לוג ומחצה ולזה לוג ומחצה ונתערבו כשרים, מפני שלא נקרא עליהם שם פסול, אבל מקוה שאין בו מ"ס ונפלו בו ג"ל שאובין ונחלק לשנים, המים פסולים שנקרא עליהם שם פסול, ואע"ג שנתוספו עליהם מים כשרים בפסולין עומדים עד שיצאו מהם מלאו ועוד, כלומר שיצאו ממנו שעור המים שהי' מתחלה, ועוד מעט כדי שיתחסרו גם ג"ל שנפלו. ותנן החם בור שהוא מלא מים שאובין והאמה נכנסת ויוצאת ממנו, פי' מי גשמים וא' לעולם הוא בפסולו עד שיתחשב שלא נשאר מן הראשונים ג"ל, וההיא אמה של מי גשמים הנכנסת ויוצאת אין בה מ"ס בפ"א כשעת חברון, דאם יש בהם מ"ס הוי מטהר השאובים וכו' כדתנן וג' מטהרין העליון מן התחתון. והא דאמר הכא שיתחשב עד שיצאו כל הפסולים, פרושו שאם הי' הפסולים בבור כ' סאה ויצאו כ' סאה, לא נאמר שכל הכ' שיצאו הן הפסולים, כיון שודאי מן הכשרים נמי יצאו, אלא משערין לפי חשבון הכשרים והפסולים, שאם הפסולים כ' סאה ובאו א' לא' ממי גשמים מ' סאה לתוכן ויצאו כ"א סאה, אין אנו תושבין שיצאו מן הפסולים אלא לפי ערך המים הפסולים והכשרים, ואנו אומרים ו' סאה יצאו מן הפסולים יד, ושאינו . . . מו' אלא אומרים כל היוצא מפסולין יצא, כיון שלא נפסל מתחלה אלא ע"י ג"ל שאובים ורוב המים כשרים, אבל הכא כל הבור מלא שאובין וכולהו איפסל, הלכך בעינן עד שיתחשב מו'.

נד. ערוב מקואות יז כשפורת הנוד כעובי וכחללה, שהוא כשתי אצבעות וז' חזרות למקומן, כלומר שמתהפכות בריוח בנקב המחבר המקואות, בין שמחבר שאוב לאינו שאוב או מקוה חסר לשלם. ספק אם הנקב כשפ"ה או לא פסול מפני שהיא ומ' מ"הת, ולמאן דס"ל שאוב כולו מדרבנן אע"ג שמחובר לאינו שאוב בכשערה די בכך כ' כהא דתנן בא מטהרין העליון מן התחתון ומשיקו אפי' בכשערה דיו, דמייירי בשאוב דרבנן. ולעניות דעתין אפי' לחבר שאוב לאינו שאוב בעינן שפ"ה, והא דאמר משיקו בכשערה פרושו, שהסילון המחבר עליון לתחתון יש בו חלל כשפ"ה, ומניח ידו בפי הסילון למטה עד שיתמלא בחלל כשפ"ה וכשמסיר ידו מחוברי' רגע א' כשפ"ה, וכשירדו למטה נשאר עדיין משקה בשערה המחברו כב. ותו תנן כל שיעמד בשפ"ה ממעטה, כלומר בין צרורות בין יבחושים הגדלים במים אם עומדין בנקב חלל שפ"ה ממעטין הנקב ואין מצטרפין המקואות כג. איכא

נחל אשכול

א מקואות פ"ו. ב מזה משמע נמי אף שיש צמים חפ"א שאדם מתכנס עם מקוה כשר אף שהכשר למטה ויש קטפרס מ"ו נטרהו ג ויך כ' ז"ד וג"ט כסעי' ר"ג וכמ"ס לעיל צפי' סר"אס לחוסה זו. ד פ"ג. ה כלי חרס טעוסין ע"פי סנכה כעין מחבר מעשה רשת והמערב אותו מטיל מים מכתם ומקומות. ו רש"י תמורה י"ב ור"אז"ע ע"ב. ז א' מס"ד שזוג ולחשל נקטי' ואפי' פחות מזה חוס' ר"ס י"ב ועתי"ט. ח משמע כל שכוחו לסרבות אף שלא חשב לסרבות ג"ל וכו' ר"ס, אכל הטור ור' ירוחם כ' שהי' בדעתו מתחלה לסרבות ג"ל, אז אפי' חק' כלים מוצטרפין. ט פ"ו. י פ"ג. יא דמעין הנכנס לתוכו אפי' ככ"ס מחסרין ר"אז"ד ור"אס. יב ר"אס צ"ק ס"ו, וז"י צד"כב כ' צסס כריטב"א דוקא מקוה נח מטהר השאובה ולא דרך זמילה, אכל סר"ס רפ"ס דמקואות כ' הסיח האמה נכנסת ויוצאת, לכו אמח מומס אלא מרדלית של גשמים שאין בה מ"ס, דמ"ס מטהרין צהשקפ וס"ו מחתי הוי צעליון מ"ס ובחמתון לא כלום מומלל ככתף עד שירדו לתחתון, ע"כ מייירי שהמקום גר ומיד שנספכו לתוכו השאובין יורדין לתחתון. ומ"ס הס"ך ס"ק כ"ה: ע"י סעי' ס', צל לסירות דוקא בהשקס שהיא מטעם זרועה מוכי חי עוברין בתוכו מ"ס צהעברס בעלמא אע"ג שזמלין, אכל לעינן לרוף צ' מקואות חסרות לא מהני דהזמלין און מערבין כדאי' סעי' ס' וכן צ"ע סעי' י"ב השקס אפי' רגע א' ועמ"ס לקמן. יג פ"ו ועתי"ט פ"ג מ"ב ובר"ס. יד ואם הפסולים מ"ס ובאו ח' לא' מ"ג ק"כ סאה, אפי' ילאו ק"כ סאה לפי החשבון עדיין נשארו מן הפסולין יו"ד סאה. ומשבון של הרב צ"ד לא נהיר, אלא ג' כס"ך, וי"ו אס יש לחשל כ' לוג צבור והאמה ס' לוג, וינלו עי"ן לוג, יו"ד הסאחיים כשרי' סלפי חשבון און צהס ג"ל פסולים. וי' צבור ומחלל אפי' צ"ג, שדי אס ילא מומי סעור מים שהי' צו בתמלה ועוד מעט כדי שיתחסרו מ"ג שנפלו, ולא צעינן עד שיתחשב. מו' ישוב של טו"ז אינו עולה לפ"ו לרמז"ס. זו פ"ו. יח הראשיות הסמוכות לגודל ע' סעי' מ' צ"ע. יט במצילה צמ"ס מ"סת. כ ער"ס ורשב"א. כא פ"ו. כב כפי' סר"אס דס"ל שאוב כולו מ"הת פסול ולריך צבור כשפ"ה. כג צמסס מסייס רשב"א כל סכוא מצרית המיס טהור פי' סרע"ב וסרמז"ס ובר"אס און סלכה כרשב"ג וחמה תי"ט צומסים כ"צ תני' רשב"א כל סתחלה צרייחו מן המיס מצבילין צו וכ"פ סרמז"ס, וכיון דמצבילין צו למח פסק כלן כח"ק דממעט ספ"ס, וג' לר"אס נוחל דלף צהסי דומסים לא פסק כרשב"ג. ואני תמה איך יחלק, סלל צומסים סס אר"ג צר אבינו מצבילין צענוו סל דג ויכח מלון דפליג

ספר האשכול הלכות מקואות.

איכא טריבואתא דאמרי אע"ג דנאק עצמו המתבר צריך שיהא כשפ"ה בחללו, מ"מ אם המים בתוך הנקב טופח להטפיה היו חבור א ואיכא דאמרי היכא דליכא כותל כלל ובקרקע שוה ב . . ואם כותל מפסיק בין שניהם ובאמצע הכותל יש נקב בעינן כשפ"ה ברוחב ובחלל ויתמלא כל החלל מים, ואם כותל מפסיק ועל גבי ג . . חנן ד השירה והתיבה שבים אין מטבילין בהן אמ"כ היו נקובים כשפ"ה, ואם הי' שק או קופה מטבילין בהן כמו שהן מפני שהמים מעורבין. מכאן משמע שמצטרפין נקבים קטנים לשפ"ה, וליתא דהכא לאו משום צרות, אלא משום שמלאים נקבים ואין מחויקין מים כלל, בטל מים שבהם אנב מי מקוה, חדע דהא ה . . סל וגרנותני ו' שטלאן כלים והטבילם טהורים, ומקוה שחלקו בסל וגרנותני הטובל שם לא עלתה לו טבילה ו' דהא ארעא כולא הלחולי מחלהלא ובעינן מ"ס במקום א' ה, אלמא שאין נקבים מצטרפין לשפ"ה, ובעינן שפ"ה במקום א' . ויש מי שאומר ט מקוה חסר שמחבר למקוה כשר די בנקבים שבצרופם שפ"ה, ודאמר מקוה שחלקו י . . והא דמייחי רא' יא . . כך פרושו כשחופר ב' חפירות זו אצל זו ואין בא' מהם מ"ס, אע"ג שמפעע החלחול מזה לזה בנקבים קטנים, אפ"ה לא היו חבור, אבל למקוה שלם היו חבור כמו בשק וקופה, ולא נהיר לו דאיריי בכה"ג. חנן יב כותל שבין שני מקואות שנסדק לשתי מצטרף, כלומר אם הסדק מלמעלה למטה יג ואם בשניהם מ"ס טובלין, אבל אם הסדק לערב, שנסדק ברוחב הכותל מימין לשמאל אינו מצטרף עד שיהי' במקום א' כשפ"ה. וחנו' בתוספתא שתי אצבעות שאומר שהוא חלל שפ"ה, בבינונית של כל אדם, ולא בארבע בטפח שהוא בגדול כדאמרין יד טפח ארבע בגדול, שית בוותרתי מו חמש באצבע, ובאצבע בינוני שבין גדול לוותרתי משערין. נפרצו זה לתוך זה, כלומר אם למעלה בראש הכותל מחוברים, די ברום קליפת השום וברוחב כשפופרת הגוד. המטהרת מו שבמרחץ התחונה מלאה שאובין והעליונה מלאה כשרים, וכל שכן איפכא, ונקב בינתים, אם יש כנגד יו הנקב ג"ל פסולה, אם אין בכשרה מ"ס, ושעור הנקב אחר מג' מאות ועשרים לבריכה מארבעים סאה, דג"ל הוא חלק ש"ך מט' מאות וס' לוגין שהוא מ"ס, ואם הברכה מ"ס פחות מעט, והנקב גדול כ"כ, יכנסו בו ג"ל ונפסלים. חנן יח מקוה שיש בו מ"ס ומיט, רא"א מטבילין במים ואין מטבילין בטיט, ר' יהושע אומר מטבילין במים ובטיט, באיזה טיט מטבילין, בטיט שהמים צפין על גבו, ואם היו המים מצד א' מטבילין במים ולא בטיט. פי' ר"א פוסל להטביל בטיט שסיבך הטיט מערב המים לכוא בגופו, אבל ר"י סבר המים מקדימין לרגליו קודם שנוגעות בטיט כיון שהמים צפין ע"ג, והכי נמי חנן יט האוחו באדם וכלים ומטבילין טמאים, שבמקום שאוחו לא באו מים, ואם הדיח ידו במים תחלה טהורין שמשקה שעל ידו מחברו למי המקוה, וה"נ מים שעל רגליו קודם שנטבעו בטיט מחוברין אל מים שבמקוה וחנו נמי כ הטביל את המטה אע"ג שרגליה שוקעת בטיט טהורה משום שהמים מקדימים, ואם אין המים צפין על הטיט אין טובלין בו, והיינו סיפא דמתני' כא אם היו המים מצד א' אין מטבילין בטיט, ואע"פי שאין טובלין בו אצטרופי מצטרף להשלים מ"ס כדחנן כב טיט הנרוק כג מצטרף ואינו פוסל בשאוב, ודוקא כשהמים מעורבים בו, ואמרו כד טיט הנרוק יוכיח שמצטרף למ"ס, והטובל בו לא עלתה לו טבילה, פי' אם אין מים צפין עליו כה אבל צפין עליו טובלין בו. וכיצד יהא הטיט שטובלין בו אם המים צפין על גבו, אפלגי תנאי במתני', לר"מ יהי' רך כ"כ עד שקנה ישקע מאליו לחוכו, ולר"י אם הוא רך שאין קנה המדה עומד בו נמי טובלין בו, ואיכא תנאי דמקילי טפי ויהבו שעורא אחרינא. וקשי' לרבואתא הא לסתמא דתלמודא כו כל שהפרה שוחה ושוחה הוי שעור טיט הנרוק לטבילה וכל שאין שוחה פסול, וחרצו אירי ואירי חד שעורא הוא דכל התנאים דאפלגו בשעור הטיט בהא פליגי מר סבר עד שקנה ישקע מאליו פרה שוחה, ומר סבר כל שאין קנה המדה עומד הפרה שוחה והכין טעמיהו דשארי כו. והא דחנן כח מים שנפסלו משחית בהמה בכלים

פסולים

נחל אשכול

דפליג, דהא פריך חיי' אר"ל ולא חשי ס"ל כה"ק דפ"ו דמקואות, אלא ודאי הלכחא סיקתחא היא. ובעקר תמיכתו לק"מ אע"ג דמטבילין צו גזרו רבין סימטט צספ"ס, דאי מחירין דבר גוש המוטט הנקב אע"פי שתחלת ברייתו מן המים, יבא להקל נט בחלודה הטולה בנקב. א גטיין ט"ו והוא דעת ר"ח, חגיגה כ"א, ושם דעה אחרת שהביא רבנו צמח"ך. ב די צטופס להטפיה לחצרן. ג ז"ל וע"ג הכותל הס מחוברין די בחליפת הסוס על רוחב ספ"ה כמו שיבאר לקמן. ד פ"ו דמקואות. ה אמריין חגיגה כ"ב. ו סל גדול סנו חסנין היין ויורד לבור והכלים שטובל בחוכן טהורים דלמעלה פסחין יותר ויותר משפ"ס. ז כיון שעשאן כשני מקואות ואין שעיר לא צוה ולא צוה אף שחוברין ע"י חויר הנלרים ליכא נקב ספ"ס במקום א'. ח המים הנובעין בקרקע באין מנהר גדול ולא חשיבי מיא מחוברין צוהר לאל צעיון מ"ס צמ"א. ט מרדכי צום' טבעות. י צסל וגרנותני לא עלתה טבילה, מפני שחלק מ"ס לב' חלקים ואין כאן מקוה שלם. יא מארעא דכילה חלחולי מחלמי ובעינן מ"ס, ואם הוא סמוך לנהר כרי יש מ"ס. — ורצנו שמולק על המרדכי וס"ל צחסר למלא נקבים קטנים אין מטרפין, לא פרס אס גם צשאזי לאינו סאוב אין מטרפין, וצש"ע חסיק כמרדכי. יב פ"ו. יג כ"ס רמז"ס ורצ"ו, אצל הר"אש ור"ס פרסו אפכא שתי צרוחב הכותל וערב חלחול למעלה. וצפ"א דערצוין מ"י א"א לפרס שתי אלא על הקנים חלחול למטה, מיוס אפכא כל הנעטה מחלטה נקרא שתי, וסקנים ודאי מעמיד תחלה, אצל כותל צוהר חלטה צרוחב מיימין לשמאל, שאין מימח צחלטה אצן על אצן עד לרקיע, דאי נוסלות, אלא צוהר חלטה אצן צד אצן צרוחב ואח"כ מימח עליהם טור סמי צגוצה לכן צרוחב נקרא שתי. יד מנחות מ"א. טו צאלצב קטנה סס וי"ו אלצעות. טז פ"ו דמקואות, מטרפת, שוקת מיס סאובין להסתחף צסס צמרחץ ויס עלי' מקוה מיס כשרי' פחות מנ"ס וכותל מפסיק ציניהם, אצל נקב יש צכותל ועל ידו נוגעי' סטוריס צשאזיין. יז וכ' רמז"ס אם הפסיל נוגע מן סד אינו פוסל, ולצ"י ילא לו מהא דפ"ו סאזיק צצמרחץ מן סד אינו פוסל ול"ע. יח פ"ב. יט סג"ס דוק צדל"ת ספרס דוק דק, אצל צערוד ע' טט פי' טיט הנרוק יוכיח כיון שמריקין המים יורד הטיט עמס שמערב צמים וסטובל צמי' מכוונות כו חעלה טבילה ואלו סיו מ"ס כולס טיט פסול. כד סוכס י"ע. כה לא כמשמע מרש"י אס מקנה המקוה טיט טובלין צטיט עלמו עתוס'. כו צצמים כ"ב. כז וכ"כ כ"ס. כח ודיס ס"א.

טח"ס

ספר האשכול, הלכות מקואות.

פסולים, כלומר לנטי, ובקרקעות כשרים, והיינו לטבילה והכא אמרין אם אין הפרה שוחה פסולים לטבילה? ויש מי שהשיב
 האי בקרקעות כשרים, לטבילת ידים קאמר, דאקילו בי רבנן טפי א, וליחא דבפ' כ"ה ב אמרין מים שנפסלו משתית בהטה
 בכלים פסולין בקרקע כשרים, רשב"א אומר אף בקרקע טובל בהן כל גופו אבל לא פניו ידיו ורגלו, ורשב"א להחמיר את"ק אתא
 שאמר בקרקע כשרים בין לטבילת כל הגוף בין לטבילת ידים, וקאמר איהו לטבילת כל הגוף כשרים אבל לטבילת ידים פסולין
 וטעמא כדמפרש ואויל ג דמיירי דאפסקינהו בבת בירתא ד מר סבר גורין אטו מנא, ומ"ס ל"ג. אלמא לכ"ע כשרים לטבילה
 כל הגוף. ודוחק לאוקמי בבת בירתא ה. . . והעקר דמים שנפסלו משתית בהטה דכשרי' לטבילה בצלולים איירי שאין בהם
 טיט אלא שנסרחו או הם מלוחים, אבל אי נחעבו מטיט ואין בהטה שוחה מהם פסולין לטבילה ו.

נה. יש מעלין את המקוה ולא פוסלין ו פוסלין ולא מעלין ה לא מעלין ולא פוסלין. אלו מעלין ולא פוסלין, השלג והברד
 והכפור ט והגליד י טיט הנרוק שהוא רך כמו הרוק יא והמלה, אר"ע הי' ר' ישמעאל הן לומר השלג אינו מעלה את
 המקוה, והעידו אנשי מידבא בשטן, שאמר להם צאו והביאו שלג ועשו מקוה בתחלה. כיצד מעלים ולא פוסלין, אם יש במקוה
 מ"ס חסר א', נפל מהם סאה לתוכו העלהו, נמצא מעלין ולא פוסלין, ולא קתני ולא פוסלין יב. . . וה"ט דלא פסיל בהו שאוב,
 דמקוה מים אחקש למעין, דביד"ש יהא המים, להכי החמירו במים ולא בשאר דברים דלא אחקשו למעין. איכא דאמרי אפי'
 עשה כל המקוה מהני דחשיב במתני' וג ואפי' הביאם בכלי כשר, דאנשי מידבא עשו כל המקוה משלג. ואי בתוספתא עגולי שלג
 המשוקעים בבור, הרי אלו מעלין, רי"א אין מעלין, וטודה ר"י שטביא טיט הנרוק בעריבה ומשיקו ויורד וטובל, ומדפליג בשלג,
 ש"ט טעמא דלא נמוח, אלמא שלג דמכשיר ת"ק בלא נמוח איירי, ומ"ס צריך השלג נכבש בתווק ולא תפוח וחלל, שלא יחסר
 שעורו אם נמוח, להכי תני עגולי שלג שיהא נכבש וקשה יד. ויש שאומר אנשי מידבא לא הביאו השלג בכלי אלא בידיהם
 והוליכוהו עם הקרקע, או בטבלא שאין לה לבובו טו אבל בכלי פסול אם הביאו אפי' רובו, ולא שני לן בין שלג למים לענין
 שאוב בכלי, אלא דבשלג לא פסיל ג"ל שאובין, אבל רובו או אפי' מחצה שאוב בכלי פסול טו. ולעניות דעתין השלג אינו
 פוסל בכלי, ובכל הני דחשיב במתני' א"פ, ופשטא דלישנא צאו והביאו שלג משמע הכי דלא אמר להם כיצד יביאוהו ושלא
 בכלי, ומהא דתני עגולי שלג הרי אלו מעלים, רי"א אומר אין מעלים, וטודה ר"י שטביא טיט הנרוק בעריבה ויורד וטובל, ש"ט
 דשלג דמכשיר ת"ק ופליג ר"י אף שהביאו בכלי איירי, ומשלימין בו המקוה אפי' אינו נמוח, אבל לעשות מקוה כולו או רובו משלג
 אפשר דלא מהני, דהא מעלין המקוה קתני דפרושו מצטרף לרוב, אבל לא שמענו היתר לעשות כולו או אפי' מחצה משלג, ואפי'
 אם תפשר את"כ ויעשה מים אין בדינו להחיר, כיון דבשעת הבאתו לא הי' ראוי לטבילה, ודאי משום שאוב לא פסיל, דרוקא במים
 איכא פסול שאובה ולא בשאר דברים. ואע"ג דאנשי מידבא עשו כל המקוה משלג לכתחלה, וכמים גמורים חשיב להו יז. . . —
 ואלו

נחל אשכול

א עתים' חולין ק"ז ד"ס ולי ותר"י פ"ח דזרכות ומלכד זאח חתירו שאובה סהמשיכוס כולם לטבי' ידים ולרזב"ד כל שאובין בקרקע. ב חולין
 ק"ז. ג סס. ד חריץ קצר והמים פונים סס ואין סס שעור מקוה (דלזו הי' כשר לכ"ע לטבילת ידים) אבל מחזירים סס למקוה, ומאן
 דמוסר להטביל ידים גזר אטו מנא, מפני שפנדים קלת מן המקוה, חיישינן שמא יקחם ככלי ויספך על ידיו, ואמרין לכלים פסולין.
 ה חמלהה המרבה צנו"ס. החוס' בחולין וצנחמים תמוה עג רש"י שהעתיק ס"ס דחולין מים שנפסלו מש"צ בין בכלים בין בקרקע פסולין
 וכתבו שלא עיין בגמרא, ואני תמה צמחנה נמו לא עיין, דמ' ערוכה ידים פ"ח בקרקעות כשרים. ורזחתי צנו"ס סיסב רש"י
 דפי' מסקנת ס"ס פלוגתייהו דת"ק ורשב"א צנת בירתא, פי' שמעט מן המים הפסולים צחרין חבל מחזירין למקוה כשר כמ"ס
 רש"י, וה"ק ת"ק מים חלו שנפסלו משתית צמה חבל מחזירין למקוה, חס נטנס ככלי פסולין לנטי חבל חס הניחם בקרקע
 סמוך למקוה כשרים לטבילת כל הגוף ולטבילת ידים, חבל רשב"א לטבילת כל הגוף כשרי' חבל צנחמים חיירי להסלים שעור מקוה ואין כאן
 מוח. והסתחא ספיר י"ל דוקא צמחזירי' למקוה כשרי' לטבילת כל הגוף, חבל צנחמים חיירי להסלים שעור מקוה ואין כאן
 מקוה כשר פסולים לטבילה כמ"ס רש"י (כך כונת צ"ב) ונא חבין מ"ס ל"ק דצרוי ח"צ) ואומר חני הטעם שדחק רש"י צנה,
 דקסי' לוי קושי' חוס' צמוך בחולין חמר לטבילה כשרים, וצנחמים חמר חס חין הפרה שוחה אפי' למקוה חינו משלים, להכי
 חוקי לס רש"י חלי דחולין צמחזיר נמקוה כשר. ומתני' פ"ח דידים לכלים פסולים ובקרקעות כשרים, יס נפרס לרש"י כהאי יס
 מי סהסיב סהביא סהשכול דכשרים לט' ידים דוקא דאקילו צידים, חו נחמר דמתני' דידים נמו צנת בירתא חיירי דמחזיר למקוה
 כשר. חבל לחסכול י' לדוחק לאוקמי בקרקע כשרים צנת בירתא דוקא. וצנה יוצן מה שחסר. ו וכ"כ כ"ספ. ז בג"ל,
 חקולות פ"ז. ח לא מלטרפי לשעור מקוה. ט גשמים סירדו ונקפו. י מים סקפחו ע"פ המים. יא משלים חבל חין טובלין
 צו חח"כ מים לפין עליו, ומסלים נמו לא חס חין הפרה שוחה חמונו כדחי' צנחמים כ"צ. יב חלא חגב ספח דקתני פוסלין חלא
 חעלין, ופרושו דרישא חעלין וחל"ל חלא פוסלין. יג לחו דוקא דבטיט הנרוק לריך להיות מים לפין עליו וכ"כ צ"י. יד וכ"כ סר"חש.
 טו חין חס ספה חוד' רוחות חאינס חחוקת מים לכך ח"פ חח המקוה כדחי' רפ"ד דחקולות. טז דעת רז"ס צנחגות וכ' סחס
 צידים סביחם עטו צנחמכה עב"ק, וצמים נמו מהני חס סביא חרס צידיו וחחוקי עב"ק כיון שאין סס פסול סאיב בכלי אפי'
 עשה כל המקוה כס"ג כשר. וחודצרוי י' סהסלג כשר לטבילה חפי' לח רסקו ונעשה למים, וח"ס סה"ך להרז"ס צנוי רסוק, ז"ח
 דח צנוי רסוק וחכסיר כולו סלג. יז חולי חסר כאן: חבל ח"ק דמתני' דחמר מעלין חונק חלא וחכסיר חלא להסלים, חחו דעת
 רש"י סוכס י"ט ורזב"ד דכל חני דהסיב צמתני' חשנומי חין, צפ"ע לח מיהו לח חשמע מדצריהס חס כולו סלג סיהא פסול גס
 חמר סוסטר ונעשה מים כחשמע חרבנו. ויס צדין זס ד' דעות: 1 לר"ח מוחר כל המקוה משלג חס כבשוהו ומעכוהו (שדענו
 ש"ס צו ח"ס כסיחפטר) חף סנח נחפסר, חף סהביאו בכלי. 2 נרז"ס מוחר כמו לר"ח חבל חוסר להביא רובו חו חח"ס בכלי חלא
 צידים עס הקרקע חו צנחגה סחין צו לצנו. 3 לרש"י ורזב"ד חין טובלין צריבו חו צנחמסה סלג, חבל סהלג חסלים חס רוב מים כשרים,
 וחחר להביאו בכלי. וכל חלס דדעות חין לריך להחחין עד סיטעסה סהלג מים חבל טובלין צו כמו סהוה כדעת סר"ר סמר". 4 חבל

ספר האשכול, הלכות מקואות.

ואלו פוסלין א' ולא מעלים, פי' פוסלין בג"ל שאובין, המים בין טמאים ובין טהורים, מי כבשים ומי שלקות ב' והתמד עד שלא החמיץ ג', כיצד פוסלין ולא מעלין, מקוה שיש בו מ"ס חסר קורטוב ונפל מהן קורטוב לתוכן לא העלוהו, ופוסלין אותו בג"ל, אלמא פחות מג"ל שאובין שנפלו לתוכן אע"פ שאין פוסלין, מ"ט לא מצטרפי להשלים, וה"ה לשאוב שהמשיך חציה או רובו של מקוה אע"ג ד' . . אין מצטרפין להשלים. והא דלא תנא במתני' ה' . . דלא איירי בהמשכה אלא כשנפלו למקוה ה', אבל שאר משקים ומי פירות וציר ומוריים והתמד שהחמיץ פעמים שמעלין ופעמים אין מעלין, כיצד מקוה של מ"ס חסר א', נפל מהם סאה לתוכו לא העלוהו, והרי הוא כמו שהי', והיינו דקתני רישא לא מעלין ולא פוסלין. היו בו מ"ס, נתן סאה ונטל סאה כשר, הרי סאה מי פירות משלים המקור אם בתחלה הי' שלם. ודאמרינן נתן סאה ונטל סאה כשר דוקא עד רובו כראי' בפ' הערל ז'. וכבר כתבנו למעלה דוקא במי פירות אינו כשר אלא בנשתתיר רובו מים כשרים במקוה, דמקוה מים אמר רחמנא ולא מי פירות ח' אבל נתן סאה שאובין למקוה של מ"ס ונטל סאה אפי' עשה כן ק' פעמים המקוה לעולם בכשרותו ט'. הריח בו סלי וזיתים וענבים ז' ושנו מראיו כשר, כיון דאין בו מגוף הדבר שמשנה מראיו, שאין פוסל בשנוי מראה עד שמתערב עם המקוה גוף המשקה שמשנה כמו היין. ומה"ט אמר ר"י במתני' מי צבע פוסלין בג"ל כמים, ואין פוסלין בשנוי מראה, שעקר הדבר המים ולא הצבע, וכן אם שדה במקוה סמנים ולא נמוחו ונשתנה מראיו כשר, אבל נתן לתוכו יין או מוחל, פי' מים היוצאים מויתים, ושנו את מראיו, אפי' לא הי' אלא מעט יין או מוחל, פוסל. וכל אלה ששנו מראה המים אפי' לא נהפכו למראה יין או שמן ממש, מ"ט פוסלין, דסתמא קתני שנו את מראיו, ולא קתני שנו מראיו למראה יין, והו דקתני תקונו יא כיצד יעשה ימתין עד שירדו גשמים ויחזרו מראיהן למראה מים, אלמא כל זמן שאין בו מראה מים עדיין בפסולו. אע"ג דג"ל שאובין לא פסלי המקוה אלא אם נפלו לתוכו ולא אם באו בהמשכה ולא אם באו מר' יב' . . שנוי מראה פוסל אפי' אם נמשך לתוכו יין סן הגה ושמן מן הבוד אף שלא בידי אדם ושלא בכלים אפי' יש בו מ"ס כשרים. מעמא דמלחא דפסול מ"פ נפיק מקרא מקוה מים ולא מקוה שאר משקים יג' ומה מקוה מים שהכשירן הכתוב באינו שאוב דומי' דמעין, אף מקוה שאר משקים דפסלינהו קרא אפי' אינו שאוב, ותני' נמי יד מקוה מים ולא מקוה שאר משקים פרט כשנפל בתוכן מי כבשים וצבעים ושנו מראיו טז'. נפל לתוכן יין או מוחל ושנו מראיו פסול, כיצד יעשה טז', ימתין עד שירדו גשמים ויחזרו מראיהן למראה מים, כד"א כשאין בהם מ"ס, אבל היו בהם מ"ס ממלא בכחף ונותן לתוכן עד שיחזרו המים למראה מים. לטדנו מזה אף מקוה שלם נפסל בשנוי מראה, אף שלא נפסל בשאובין. נפל לתוכו יין או מוחל ושנו מראיו במקצת, אם אין בו מ"ס שיש להם מראה מים, הרי זה לא יטבול בו, פי' אפי' אם יצאה לטבול בצד שיש בו מראה מים, אבל אם באוחו צד מ"ס מראה מים, וטבל בצד זה, עלתה לו. והא דתני' בתוספתא יד מקוה שנפל לתוכו יין ונשתנה מראהו חציו, הטובל בין במקום היין בין במקום המים כאלו לא טבל, הכא בטאי עסקינן שלא נשתתיר בחציו שטובל שם מ"ס מראה מים, ותו תני' יח' . . ולא עוד אלא אם חזר מראיו כמו שהי' כשר להשלימו, משמע דג"ל יין נמי מצטרפין לשעור כיון שחזר למראה מים יט' אבל ממשנתנו לא משמע הכי כ'.
ג"ל

נחל אשכול

הרמז"ס דמתיר נמי וקוס שלם ומסג כ' סגריך לרסקו ופי' הס"ך סימוס כניוס, כד' ר"ס ור"ח במרכי. וכדי ללכת יודי כ"הס
 י' שאין טובלין בצולו סג עד שנמס למים דמודי רס"י ורזב"ד סכ' להדי' חסגי מידבא טעסו כולו ומסג לא טבולו בו אלא לאחר
 סתפספר, דכסנפסר מלחא חסרינא הוה, וולר"ס לא יציאוכו אלא דרך המסכה ולא בכלי, אצל חס מעוטו סג מציאו בכלי וח"ל
 פסוק) אצל סוב עינתי צבע"ס ורזחתי מ"ס צ"י וחמרוני' צסס רזב"ד דמותר לטבול בצולו סג אחר סנפסר צמ"כ טעות הוה, סהרזב"ד
 לא כ"כ אלא לר"ס וחסגי מידבא, אצל לעיל מיני' כ': וה"ת לרצק (ת"ק דמתני') כיון דחסגי לסג חסקה לענין הסלמה חמאי
 אין פוסלין (בסאובין) ונ"ל דהוי דבר שאין עושין מקוה לכחילה חמוני, דמעוטו מולטרף לרובא אצל לא כולו ולא מחסג חמוני ח"ן
 טובלין בו אפי' כסיתפסר ויהי' מים הוהיל צסעת נפילה לא הי' ראוי לטבילה, הלכך אין פוסלין מחוס סאובין עכ"ל. וזו
 דעת האשכול, לכך נ' להלכה דאין טובלין בצלג כולו או וחסה אפי' כסנפסר. א' פ"ו. ב סכצסו צסס וזחס או סלקו צסס
 ירקוח. ג חרלניס חניס או סמריס סחן עליסס מים ועדיין לא הסמינו, דסחמינו יס להס דין מי פירות גדלקמן. ד ג"ל שאין פוסל
 המים הסכרי' כדאמר לעיל דף 126 ה' לקמן גבי אלו לא פוסלין ולא מעלים, דהו"ל לחסופ נמי מים סחוביס סבלו בסמשכה
 ואין רוב המקוה כשרים. ו כ"כ רזב"ד. ז יבמות פ"ב. ח מדלורייתח לא פסלי מי פירות אפי' צרובס אלא כססנו מרחה מים,
 אלא רצן פסלו כדמוכה מחס וכ"כ סס רזב"ד ורמז"ן, לפ"ז ה' דל' חולין פ"ד מ"פ מ"ה ספולין, דוקא חס אין צסס מים, אצל
 יס צסס מים סספסו ספל למרחה מים אפי' רוב מ"ס, ל"פ אלא מדרצקן, אצל סחוס' ציבמות כ' דרוב מ"פ לעולם פוסל מ"הס.
 וה' דמסוע סס דלא פוסל אלא מדרצקן מחוס סנתנס צמיס סח'ס אחר סח'ס ומ"הס קווא קווא צטיל. וה' דפסול סגוי מרחה
 מומ"ס אפי' לא צאו אלא מיטעו מ"פ לחוכן, ג"ו מדרצקן מחוס דומחזוי כמקוס סל מי פירות, רזב"ד. ט' ע' לעיל דף 123
 י פ"ז דמקואות. יא לקמן צמ"ג. יב ג"ל: כלים. יג ת"כ ומולין פ"ד. יד סס צת"כ. טו שאין פוסלין דצבעא ח"ן צו מחס.
 ולא חסרו סגוי מרחה אלא מגוף מ"פ מומס כיון ומוחל. טז מקואות פ"ז. יז פ"ה דמקואות. יח חסר: מקוס סחין צו מ"ס
 ונפל לתוכו יין ונשתנה מראהו ונפסל בג"ל (דכסווי מרחה זו נדון כיון, ואין סייך צו גזרת ג"ל). יט כ"כ רזב"ד צפ"ז דס' מקואות
 סין נמי מולטרף, וכ' ג"ט דלמד קן מסיפא דחוספתח, ולא עוד חס חזרו מרזוי כשר להסלמו, והיינו ריסא דלוינו נפסל בג"ל מזה
 ידענו חס ירדו מ"ג והסלימו וחזרו למרחה מים דכסר, דאלת"ס למאי ג"מ אחר לוינו נפסל בג"ל, אלא דלמי סיפא למוריין דין עגמו
 מולטרף, וסר"ס דלא ס"ל דמולטרף ג"ל אי מריסא הו"א לוינו פוסל ולרין מ"ס לצד אלה המים תני סיפא דמים הרזב"ד מולטרפין.
 ב כונתו דחן (גבי מ"פ) פעמיס מעלין, ופ' שאין מעלין, פי' מד מקוס מ"ס חסר א' נפל לתוכו סאה מחס, לא סעלסו וסחי דלמי חייבי
 סלא סנו מרחה מים (וכ"כ רזב"ד יבמות פ"ב) דלמי סנו למח תני צסיפא היו צו מ"ס נתן סאה ונ"ס כשר, וחי חמרת בנדון דרזב"ד כיון
 סנתפסך היין למים עם המים חמרופי מולטרף היין, למה לא יולטרף כסים צוקוה ג"ט סח'ס ונפל סח'ס יין ונפסך למים? ורזחתי

ספר האשכול הלכות מקואות.

ג'ל מים א ונפל לתוכן קורטוב יין ומראהו יין ונפלו למקוה לא פסלוהו, פי' אם לא שנו מראה המקוה, דאין פוסל אלא בשעור ג'ל וחזותא דמיא, הכין אסיקנא בגמ' ב, והכי הנן בסיפא, ג'ל מים חסר קורטוב ונפל לתוכן קורטוב חלב ומראהו מראה מים ונפלו למקוה, לא פסלוהו, אע"ג דחזותא מיא, שעור ג'ל מיא ליכא, דאין הלכה כריב"ן דאמר הכל הולך אחר המראה ג. מקוה חסר אפי' קרטוב ונפל לתוכו פחות מג'ל מים שאובים ד לא פסלוהו ולא העלוהו. וחזי לן שאין שנוי מראה פוסל במעין דלא נזכר פסולו במשנה אלא גבי מקוה, וכשם שאין שאוב פוסל בו ה. ומה שאמרנו הטעין אינו נפסל בשאובין, לא אמרן אלא דמטהר בכ"ש אפי' רבו שאובין, אבל בווחלין אינו מטהר כשרבו שאובין כדתנן ד טעין שמימיו מעוטין שרבו עליו שאובין שווה למקוה לטהר באשבורן ולמעין לטהר בכ"ש. וחזי לן דוקא במקום שוחלו המים יותר מפני רבויים בעינן אשבורן, אבל במקום שהמעין מהלך בתחלה קודם רבוי לא בעינן אשבורן ד.

נר. המניח כלים תחת הצנור ה אחד גדולים וא' קטנים אפי' כלי אבנים כלי גללים כלי אדמה פוסלין את המקוה, דכל הבא בכלי אפי' אינו מק"ט שאוב הוא, אבל הצנור א"פ את המקוה, הצנור זה של עץ ואינו מק"ט אפי' בתלוש דפתוח הוא מב' צדדים ואינו כלי קבול ט, הלכך אינו פוסל אלא אם חקק בו כדלקמן, ואם הצנור מחובר לקרקע אפי' אם חקק בו אה"כ

נחל אשכול

בראב"ד שכ' לכך עולה היין למ"ס מתוך שהמים שחזרו יין מטהר (ע"י החזרה למראה מים) חף היין שנפל בהם מטהר עמם זה מוסך את זה זה מוסך את זה עכ"ל, ס"ל היכא דמיס עלמן חזרין למראה מים ודונון מחדש כמיס חף היין שבהם דון כמים, לאפוקי היכא דמיס עלמן ח"ל חזרה כהאי דנתן סאה, לא דון היין כמים ולכך לא מעליס. ובמ"כ סברא חלושה היא. א מקואות פ"ז. ב נכות ג' כרז. ג במשנה פ"ז. ד סס מ"ז. ה ל"ל כך מראה ח"פ זו וכ"כ ראב"ד ורשב"א והוסיף אם המשיך מעין למקוה שנפסל בשניו ו' מטהרו אפי' לא חזר למי מים, כשם שמטהר שאובין. ו פ"ק דמקואות. ז ע' דף 123 ומחלקת בזה. ח פ"ד דמקואות. ט מסקנת כ"ע הפ פשוטי כ"ע אין מק"ט אפי' מדרבנן מוך מדף של נחתומים הרחב וכיוצא בו המשמש אדם וכלים שמק"ט מדרבנן כדאי' פ"ז דכלים מ"ז וכ"כ תוס' סוכה ה' וז"ב ס"ו דרש"י ת"כ מה שק משמש אדם וכלים חף שולחן ודלפקי וטבלא משמש אדם וכלים טומא, חף שהם פשוטי כ"ע הוהיל ורחצים הם, אסמכתא בעלמא, דמ"הת בעינן בעץ בית קבול, וכן בר"אם רפ"ז ור"פ כ"ז דכלים והל' מקואות סי' א. חבל מרמז"ס בפ"מ פ"ד מקואות כ' לנור עץ מק"ט דרבנן, וכ"כ פ"ה מקואות מ"ה מקל וקנה מק"ט מדרבנן, והטעם שם תי"ט שהר"אם חולק, וכ"כ הרמב"ם בפ"מ סוף ערוזין ופ"ז דכלים פשוטי כ"ע שהם מק"ט מדרבנן כדאי' ב"ב, ובפ"י דכלים כ' דף נחתום כיון שיש לו לורת כלי אע"ג שעץ פשוט הוא טומא מדרבנן (וע' דברי חמודות הל' מקואות סי' ל), ובפ"י דכלים מ"ז מביא דרש"י דת"כ מה שק וכו' לילך מיני' משמשי אדם וכלים כמו שולחן טומא' מ"הת, וכן בחבורו פ"ט דכלים הי"א שולחן טומא' מ"הת, וס"ל כר"י מנחות ל"ז כיון דהוי משמש אדם וכלים, ואם משמשי ח"כ בפשוטי כ"ע מ"הת, שאר כ"ע פשוט טומא' מדרבנן. ונ"ל מ"ס כ"מ פ"ז דכלים גבי מ"ס הרמב"ם פשוטי כ"ע מק"ט מדרבנן: היינו כחוס' ב"ב ויש גם כ"ע שאינו מק"ט, לאו דוקא, דלרמב"ם בפ"מ כל כלי עץ העשוי למלאכה ולו לורת כלי, טומא' מדרבנן, כח"ס בכלים רפ"ה, ומש"כ לתוס', וכ"כ כ"מ גופת פ"ט דמקואות הי"ד אפי' מקל וקנה מק"ט, ואפשר שכוונתו הרמב"ם ס"ל כחוס' דיש בו מדרבנן בפשוטי כ"ע (לחוס' דוקא במשמשי ח"כ) לאפוקי מרשב"א דל"ל ט' דרבנן כלל, ולאפוקי מדעה שהביא רשב"א שאפי' מ"הת. והיה ברפ"ד מהל' כלים כ' הרמב"ם כ"ע פשוט משמש אדם לבד טהור ותינו מק"ט כלל ולא רבוי כחמים לטומאה, ועשוי לתשמיש אדם וכלים מקבל טומאה, משמע שהרמב"ם אפי' מדרבנן חמק"ט והשני כמו הסולחן מק"ט מדרבנן וכ"כ מ"למ. ואשתמיטת' במ"כ פ"ט דכלים הי"א דבד' כ' הרמב"ם שולחן מחטמת מ"הת מדעה שהביא רשב"א. ויש טעם לדבר דבמנחות ל"ז חר"י למ"ד מסגרת לנטה, טבלא המתהפכת טומאה דאין לריכה בית קבול, ור"י דס"ל הסס מסגרת למעלה לדידי' מצעתי ל"י הסס אי טבלא טומאה, והרמב"ם פ"ג דבית הבחירה כ' דלא ה' מסגרת למעלה, ואעפ"י חמריקן סס שולחן מק"ט, ח"כ מוכח דפשוטי כ"ע משמשי ח"כ מ"הת טומאים וע"ס צתוס' טעמא דלא יליף משק כח"כ. וע"כ לריבין לדחוקי מ"ס הרמב"ם רפ"ד דהל' כלים פשוט ומשמש אדם לבד טהור, מ"הת קאמר. ובי"ד סי' ר"א כ' הב"י ב"ב פ"ט פשוטי כ"ע מק"ט מדרבנן כדעת הרמב"ם בפ"מ ומשמע חף באינו רחב. ובא"ח סי' תרכ"ט כ' הטור אין מסכנין בשפודין, וכ' ב"י בשפודין של עץ מייירי, דבמחכת כבר אמר לעיל שאין מסכנין שאין גדולו מ"ה, ובשפודין של עץ חסור דמק"ט מדרבנן. ותמה מג"א דתוס' כ' דוקא דף של נחתומים דמשמש ח"כ ומק"ט כדאי' פ"י דכלים מ"ז. ולדעתו כותב ב"י לטעם הרמב"ם בפ"מ. ומ"מ ג' חף לרמב"ם נריך להיות לו לורת כלי כח"ס בחבורו פ"ה דכלים ועתי"ט פט"ו דכלים מ"ז. ומ"ס בפ"מ שבת קכ"ג קנה של זיתים אם רמון בראשו ידמה בית קבול, קושטא קאמר דלורת כלי די, וע"י רמון אפי' לורת ב"ק יש לו, לאפוקי בלא רמון אפי' לורת כלי אין לו ועץ בעלמא הוא, ואף שיכול לחבוט בו, בכל עץ יכול לעשות כן, והא דמטלטל בשבת פרש רמ"ז כיון דעכ"פ לחקן לו קשר הוי כלי לעינין שבת כח"ס תוס' קכ"ג ד"ה מדלענין, או כח"ס רשב"א שבת קכ"ז ע"כ כל מקום ששינוי חורת כלי, לאו כלי מוחס, אלא נריך לעשות מעשה שייכר ועומד לכך. וע"י רמז"ס פ"ה ופ"ה דכלים דמשמע קלה שסותר מ"ס בפ"מ דמק"ט מדרבנן וזכרים פכ"ג מהל' כלים משמע דס"ל דוקא פשוטי כ"ע דראויין למדרס (כגון מקל שייחד לכך) אלו מקבלין כל מומאות מדר"ם חבל פשוטי כ"ע שא"ר אפי' למדרס חמק"ט מדר"ם. ואין להקשות מוסכה י"ב חו"ס זכרים כשרים לכך כיון שאין להם בית קבול, ולרמב"ם בפ"מ מק"ט מדרבנן, כבר יש בזה ח"כ תרכ"ט חו"ס זכרים גרועים ומשפודים, ו' הטעם דשפודים הם כמקל וקנה שכ' הרמב"ם ב"ב פ"ה דמקואות מ"ה דמק"ט מדרבנן, כיון דראויים למלאכה ולסמוך עליהם ויש להם לורת כלי, ומש"כ חו"ס זכרים. ויש מקום לבע"ד שהרמב"ם בחבורו חזר בו וסדר כ"ע פשוט שאינו משמש ח"כ אפי' מדרבנן חמק"ט, שפ"ו דמקואות כ' בנזור של עץ מותר להביא מים למקוה אם לא חטט בו בית קבול, ומ"ס בפ"ט הי"ד כל דבר שמק"ט אפי' מדר"ם אין מוחלין בו, לא קאי חמק"ט או קנה כפרוסו למשנה ה' פ"ה דמקואות, וליתא, הרמב"ם לטעמי' שכ' ברפ"ו דמקואות אפי' בסילון של מחכת שלא נעשה לקבלה אע"ג דמק"ט מותר להביא מים למקוה, דס"ל במקוה ח"כ היחיד ע"י טהרה ולא פוסל ב'י אלא שאוב בכלי כח"ס ב"י סי' ר"א והר"אם בנח"א כלל

ספר האשכול, הלכות מקואות.

אח"כ אינו מק"ט דקבעו ולבסוף חקקו אינו פוסל את המקוה דכל המחובר לקרקע כקרקע דמי כדמסיק רב אשי בפ' המוכר את הבית א. אבל צנור של מחבת שהוא תלוש מקבל טומאה אע"פ שאין לו בית קבול כדתנן א' כלי מחבת פשוטיו ומקבליהם טמאים, וטעמא דמלחא דבכלי מדין כ' כל דבר אשר יבוא באש תעבירו באש וטהר כל דבר בין פשוט בין מקבל, אבל כלי עץ ועור איתקשי לשק דכ' טבל כלי עץ או בגד או עור או שק, מה שק מטלטל מלא וריקם, הלכך אינו מטמא אלא כלי קבול, נשברו טהורין ג, חוד ועשה מהם כלי חורו לטומאתן הישנה, ורבנן גורו כך כדאי"פ"ק ד, רשב"ג אומר לא לכל טומאה אלא לטומאת הנפש ה. הלכך פסל להביא מים למקוה ע"י צנור מחבת דבעינן היותו עי"ש כדכ' מקוה מים יהי טהור ו. אבל אם מחובר סילון מחבת לקרקע ונעשה לשמש הקרקע, או אפי' נעשה תחלה לשמש דבר טהור כגון פשוטי כ"ע אינו מק"ט כדתנן

נחל אשכול

לא, לכי גבי מעין צפ"ט ה"ד דפוסל היותו ע"י דמק"ט כחצ שאין מחילין אפי' במק"ט מד"ס וסינו אפי' במקל וקנה כפ"מ וכמ"ס כ"ז סס. — ור"ח"י לראב"ד פ"ז דעדיות ו"ד סכ' הא דפוסל ר"י מקל וקנה להביא בהם מים למקוה, שאם יחדום לסמוך עליהם מקבלים ט' מדרס. ובשבת ס"ו אמרין מקל ש"ז טהור, שאין עשוי לסמוך אלא לסייע, ס"מ המיוחד לסמוך מקבל ט' מדרס, וכיון דמקוה היותו ע"י טהרה בעינן, ומיילא גם נסרים פסולין כיון דאפשר לצוה לדי טומאה וכ"כ טו"ז בשמו ס' קנ"ס ס"ק ל"א. ואי' צ"ח תרכ"ט נסרים מותר לסקך וכ' מג"א כיון דלא ייחדן למדרס, אבל ייחדן מק"ט. ואין להקשות מדאי' פכ"ב דלמס' כופת סהרין ונשאלו פנים טהור עד שיחוק צו? שאני כופת דאין כלי לשיבה או לעמוד עליו כי קלר וקטן הוא, לפן לריך לתקנו לשיבה ומכאן ואילך מק"ט, ומש"כ נסרים אס' מיוחדם לעמוד עליהם ח"י תקון, וכס"ג ח' צג"ט דף כ"ה תמיהת פנ"מ על מג"א סכ' צנסרי' שייך ט' מדרס אס' ייחדן, ובפכ"ב דלמס' חן אפי' ספסל לריך גובה טפח למדרס? והשיב דוקא בספסל שנעשה לשיבה בעינן טפח דבלא"ה אינו ראוי לשיבה, אבל נסרים לעמוד או לשכב עליהם אין משגיחין על גובה שלהם ולא גרעין ממשך וער"אש בכלים על משהו זו. מיהו הא קשי' למה לא אסרו נסרים לסיבה אלא אס' מיוחדן למדרס, מ"ס ממקוה דלראב"ד לה מקרי היותו עי"ט אס' אפשר לק"ט ע"י שמויחו לשיבה או למדרס, אע"פ שלא ייחדן? והזכר לחלק דוקא במקל אחר הראב"ד, כיון דח"מ כשמויחו לסמוך עליו מק"ט, אבל צנסרים עדיין מחוסר מעשה שריך שיקבעם במקוה המדרס כמ"ס טו"ז ס' קנ"ח ועתה מונומים על הסכך. ויותר נ' במקוה אחרת תורה בעינן היותו ע"י דמק"ט, וכל שאפשר לצוה לדי ט' פוסלו, אבל צנסרה לה אחרת תורה היותו עי"ט אלא סיהא מפסולת גו"י, א"כ הכסירה כל העלים וכל הקנים, וכל הדומה לפסולת גו"י שאמק"ט, ובפסולת זה יש כמה וכמה דברי' שיוכל ליחד למקל ולמדרס, ומי"מ לא אסרה אלא דברי' הצאים לכלל כלים או ייחדם למדרס וילאו מגדר פסולת גו"י. וא"ת אס' למקוה נאסר סויעת מקל הראוי לסמוך עליו, לא ליהני לן נמי אס' נקבע צכותל כמו כופת צפ"כ דכלים? כבר ת' הראב"ד צפ"א דעדיות מי"א סס לא צטל ממדרס דגם צכותל יושב עליו. וא"ת הראב"ד כ' צבע"ה גבי אשה לא תעמד ע"ג כ"ח (נהר ס"ה) דוקא כ"ח לכתחלה לא משום דבעיתא ולא טבילה ספיר, ודיעבד מהני, שאין מק"ט מוגזר ולא חזי למדרס וליכא משום גזרת מרחלאות, אבל כלי עץ אפי' בדיעבד לא מהני מדיחין פ"ה דמקואות ובלבד שלא יטביל ע"ג ספסל, אלמא כל שראוי למדרס כספסל לא מהני צי' טבילה משום גזרת מרחלאות, והא דעבד אצבו דשמואל לנתיבה מפני, למחילות עבדיהו סהרי מק"ט אס' עשאן לשיבה ואיכא גזרת מרחלאות (ר"ל אע"פ שלא עשאן לשיבה), וקשה למה לריך צספסל גזרת מרחלאות חיפוק ל' דמה"ת כסול דבעינן היותו עי"ט כמ"ס גבי מקל, ואפי' הראוי ע"י יחוד פוסל לדיד' ? שאני הכס' דסוית המים לא צא ע"י ספסל, דבלא"ה המים האלו צמוקוין וכ"כ תי"ט פ"ה מ"ב כל שצאל"ה עוברין המים לא נקרא העברתם ע"ג כלים היותו ע"י טומאה ועש"ך ס"ק ל"ו. א' צ"ב ס"ו מצינן אפי' מעמלי דבתי ומחלטרובלי דריחיס ומזה מוכיח רשב"ס דהלכס' כר"א כל המחובר לקרקע כק"ד וע' ג"ט ס' ג'. ב' פי"א דכלים, חולין כ"ה, שבת פ"ד. ג' סס רפי"א דכלים וכלי מחבת קאי (דדמי צענין זה לשאר כלים ע' פ"ב דכלים). ד' דשבת י"ו. ה' סס פי"א דכלים, ס"ל דוקא צט' ות גזר על כלי מחבת שיחזור לט' כשנשברו ועשה מהם כלי, שמה תשחכת תורה מי חטאת מכלים, שאין מוחין ז' ימים להוציא עליהם, אלא שוברן מיד ועוטרן חדשים, לכך גזרו דוקא על ט' מה דלא ליהי צבירה לעשותם חדשים. לרמז"ס אין הלכה כרשב"ג אלא כת"ק לכל הטומאות גזרו, אע"ג דהלכה כרשב"ג כ"מ ששנו צרשב"ג לא ס"ל להאי כללל אי רבים פליגי עתי"ט פ"ח דערובין ופ"ד פסחים. אבל האשכול סביבא רשב"ג, ס"מ דס"ל הלכתא כותי ויש סוהך לדבר דרי"ר צשבת י"ו קאמר טעם שגזרו שיחזור לט' ישנה ומסו גדר מ"ח זה דוקא לרשב"ג, צשאר ט' ל"ל מי חטאת, אבל לת"ק הו"ל טעם שלא יאחרו טבילה בת יומא עולה פי' כסס שאחר צבירה מיד נטהר וא"ל הערב שמש, יאחרו אף צטבילה כן ועבדו תרומה בכלים שלא העריב שמשן. ובגמ' סס הניחא שגזרו משום גדר מ"ח למ"ד לא לכל הטומאות אלא לט' המח, אלא למ"ד לכל הט' גזרו מח"ל? ובפר"ש למ"ד וכו', לא ידענא היכא. ותמוה וכי לא ידע מחני' דכלים דת"ק דרשב"ג לכל הט' ? וי' דרש"י לא קאי על לא לכל הטומאות, אלא אסיפא דאמר אלא למ"ד לכל הט' גזרו, ע"ז אמר לא ידענא היכא, דלשון לכל הט' גזרו, לא מלינו צדברי ת"ק בכלים, אלא סתם קאמר נשברו וחזר ועשה מהם כלים חזרו לט', ואיכא למימר דרשב"ג ל"פ אלא מפרס דברי ת"ק, ומיניו צכ"מ שאמרו דלא פליג רשב"ג אח"ק אלא לפרושי אחא, גבי אין כל הביצין שין שבת ק"ו (וסס נרשמ' אחרים ועתי"ט פ"ג דצבורים מ"ו הרבה כזה). ו צבחים כ"ה. כבר כתבנו לרמז"ס דוקא צמעין בעינן היותו עי"ט ולא במקוה, לכך כ' הרמז"ס מותר להביא מים למקוה עי"ס מחבת, אבל צמעין פוסל אפי' צדבר מק"ט מדרבנן כמו מקל כמ"ס צפ"ט דהל' מקואות ה"ד ופ"ה דמקואות מ"ה. נ"מ לדין דהטובלין צומילא צתורת מעין ומעו מהביא מים צדבר מק"ט אפי' מדרבנן כמו פשוטי כ"ע, דאז לא הוי לרמז"ס היותו עי"ט. ניחא צזה מ"ס ש"ע סע"י י"ד גבי מעין דאסור להניח דף של עץ לעורך הבחא הזמילה כיון דמק"ט מדרבנן וצמעין מ"ח מותר להביא עי" דף? צמעין י"ד חמעין קאי, וסס כ' הרמז"ס דפסול מחורת מעין, אבל צמעין מ"ח ממקוה קאי וממי' אינו פוסל להביא ג"י דף, לרמז"ס מותר במקוה אפי' עי"ד מק"ט, ולשאר פוסקי' דבעו נמי במקוה היותו עי"ט, ס"ל כ"ע פשוט אמק"ט אפי' מדרבנן

ספר האשכול, הלכות מקואות.

כדתנן א . . . אע"פ שאין לו בית קבול, חוץ מן הדלת ומן הנגר ומן המנועול ב והפותח שתחת הציר ג והציר ד ותקורא ה והצנור שנעשה לקרקע, כלומר לשמש את הקרקע, וכל המחובר לקרקע טהור, אפי' עדיין לא קבעו בארץ, הואיל ועקר עשייתם להיות דבקים בקרקע ו. ותו חנו ד אונקלי של דרגש ה טמאה, ושל נקליטין ט טהורה, של שידה י טמאה, ושל אקון יא טהורה, של שולחן טמאה, של מנחת עץ, שאי עצמה טהורה, טהורה, זה הכלל כל המחובר לטמא יב טמא, והמחובר לטהור טהור, וכולן אחת אחת בפני עצמן טהורות יג. למדנו דסילון טבת מחובר לקרקע אינו מק"ט. — ואם משתמש בסילון טבת בתלוש ומטשיך ע"י מים למקוה והמים באים טמעין או מטקוה, שמענו מדבואתא דמכשרי כיון שהמים מחוברין למעין או למקוה בשעה שבאין דרך סילון למקוה יד לא מקרי היותן ע"י דמק"ט, דאפי' טקוה שאוב נטהר בבה"ג בהשקה למקוה כשר כדתנן ט טטהרין את המקואות טז. . והאי סילון תלוש הוא, ואפי' מתכשר לתבר שאוב לכשר. ותנן יז מעין שהעבירו על גבי השוקת, פי' בלי תלוש ופסול למקוה, כל המים שיצאו מכלי פסולין יח העבירו על גב השפה כל שהוא יט כשר הוציא לו. אלמא דמים היוצאים מכלי פסולים אע"ג דמחוברין השתא למעין, ותקשי לן למה שאמרו רבואתא דמטשיך דרך סילון מק"ט טמעין למקוה דכשרים הואיל שחבורן למעין או למקוה טטהרין כ. . . ויש מי שאומר הא דתנן מים שיצאו מן הכלי פסולין דוקא בוחילה פסולין אבל באשבורן כשרים כא וליתא דאי איתא הול"ל הרי הם כמקוה כדתנן בתר הכי כב. — המניח כלים תחת הצנור כג אחד גדולים ואחד קטנים, גדולים פי' מחויק כד . . .

ובן

נחל אשכול

והרבנן עמי"ט ס"ה, ומושב צנה קוסי' ס"ך ס"ק ק"ד. א כלים פי"א כל כלי מתכת שיש לו סס צפ"ט, כלומר שמוחד צסמו טמא. ב ומחברין צלח וצבית. ג כוס קטן של ברזל שער הדלת סובב עליו. ד אשר הסוב הדלת עליו. ה עמי"ט. ו וכ"כ רמב"ם רפ"ט דכלים, ומ"ם תי"ט פ"ו דמקואות מ"י קוסי' מלביק ישב ג"ט דף כ"ד דמשמע מחוספתא דמשתמשין בו לפעמים בתלוש וגזרו עליו חכמים ט. זכ' הרע"ב פ"ב דכלים מ"ד דלא אמרינן כלי מחובר לקרקע בקרקע דמי, אלא כשהי' מחובר לקרקע בתחלתו, או נעשה תחלה כדי לשמש את הקרקע. וכיון שזה חלוי במחשבה, דכלים יורדים לט' ע"י מחשבה, שפיר כ' האחרוני' הניעסה למקוה לא ישתמש בו כלל עד שי"י מחובר למקוה ונעשה תחלה לכך כמ"ם הר"ש גבי סילון ס"ב וענ"ב ח"ד ז"ד. ז כלים פי"ב. ח ויין של ברזל צרובות המטה. ט שני עמודים צלמנט דופני המטה. י תיבה קטנה. יא תיבה גוד צו דגים. יב אונקלי מחובר לכלי המק"ט. יג כל אונקלי שפרסה מכלי (מק"ט) טהורה, לשי שאין לה סס צפ"ט, אזל פי"מ לרמב"ם: קודם שידבק אל הכלי שנעשה חלוי טהורה. יד אע"ג שאמר שנקוה במקוה מ"ם מסיר הסילון ונפקו ממעין. טו פ"ו דמקואות. טז העליון מן החמין והרחוק מן הקרוב כינר מביא סילון של חרס או של אבר ומניח ידו תחתיו עד שהוא מתמלא מים ומשכו ומשיקו אפי' בצבעה רדיו. זו פ"ה. יח שנעשה שאובין בכלי. יט קלת מן המעין חינו הולך תוך הכלי אלא עובר על שפת הכלי, אפי' חינו אלא כ"ם, ורוב המים יולאין מחוך הכלי כשר להטביל במים שבחין שהמים המעטין שבחין דרך שפת הכלי מחוברין למעין ודיים כמעין לטהר כל השאובין בכלי כ"ם. אזל על שפת הכלי עלמו חסור לשבול (ואל יטעך לשון ש"ע סעי' י"א) דאפי' על אחורי בליס חסור כחן פ"ה מ"ב, וכ' הר"ש הטעם דגרינן אחריו חטו תיך, וס"ה צשפת הכלי וכ"ם. והא דלא אמר הר"ש טעם לאחסור ההוחו עי"ט צעיקן, זה חינו מספיק דאם המים צלח"ה צאים לשם לא שייך זה במ"ם ח"ט צמטה, ועוד דר"ש ס"ל אם מושך מונעין או ממקוה חינו פוסל הוחו ע"י דמק"ט כדאי' צסעי' מ"ט. טז ראייתו בן צש"ך ס"ק ל"ו, אבל מה שחסיים שיש צזה פלוגתא צסעי' מ"ט שרשב"א ס"ל אפי' מושך ממקוה וממעין ע"י דמק"ט לא הוי הוחו עי"ט ופסול. צמ"כ לא קרב זא"ו, דהא שרשב"א ס"ל צפרוש משנתנו רפ"ה העבירו ע"ג שפה כשר חויה לו כל המים שבאו אל השוקת כמכר צצ"י (דף ת"ח ד' ויילהמסדרף) אע"ג דשאובין הם מ"מ כשילאו מחוברין למעין, ואיך יאמר שרשב"א דמים שבאים ממעין ע"י סילון מק"ט פסולין כשבאו למקוה אם עדיין הם מחוברין למעין, וכי גרעיי אם צלו בכלי גמור וילאו משם שכשרים להיותם מחוברין למעין? אלא ודאי הא דס"ל לרשב"א דפסולין אם נמשכו ממעין ע"י סילון, כשפסקו אח"כ מונעין, אזל בעודם מחוברים למעין אפי' צלו למקוה ע"י כלי גמור כשרים לרשב"א, וכל הפלוגתא צין רשב"א לר"ש צסעי' מ"ט מיירי שנפקו אח"כ כשהיו במקוה, שאין כאן עוד ערוב מקואות, והש"ך עלמו הרגים צזה צס"ק ק"ה. והשתא צסעי' י"ב מעין שהעבירו אחורי בליס והמשיכו למקוה, אחר, דאיירי צלא נפקוה סקלות, שפיטא דלרשב"א המים כשרים כיון דמחברין למקוה, דאפי' אם העבירין תוך הכלים עלמם וילאו כשרים לדידי' כ"י שמחברין למעין דמטהר צכ"ם (וצזה כ"ה ספ חלקו עליו מיהו הרשב"ן דף ס"א וי"ד מוסכים לרשב"א). כ הספר חסר. והקוסי' מחרץ צב"י לר"ש, שהוא המליא היתר הסילון, דלהולאו מאחסור מק"ט ושאין הוחו עי"ט מהני חבור למקוה, אבל מים שהיו צשוקת ונקראו שאובי' לא מהני חבורן. חה דומק, וצאמת הר"ש עלמו גלה דעתו, הביאה ח"ט רפ"ה הא דגבי העבירו על השוקת וילאו לא הוי חבורן למעין חבור, כיון דכלי מפסיק צין המים שילאו וצין המעין ומסיים אפי' כלי מחובר למעין אין טובלין גזרה שמה יטבל בכלי צלא חבור, הלכך חסור להטביל בכלי מחובר למעין וצמים שנושכים ממנו עכ"ל, ש"מ דוקא היכא דכלי מפסיק לא הוי חבור למעין משום גזרה שמה יטבל בכלי, אבל סילון ליכא כלי מקבל והוי חבור. וכבר כתבתי שרשב"א צסעי' מ"ט לא פליג על הר"ש צסילון המחבר למקוה או למעין אלא אם נפקוה חצורה, שחו לדידי' המים פסולין, והא דמטהרין ע"י סילון העליון מן החמין צפ"ו מ"ח מיירי לדידי' צסילון מחובר לקרקע, חה דומק עלום. בא דעת ר"ה, ולריף דס"ל שאובה שהמשיכוה כולה כשרה ע"כ ל"ל דס"ל כר"ה, או כרשב"א דוקא בכלי פסולים. כב סס פ"ס מ"א. כג סס פ"ד, כבר התחיל רבנו צזה לעיל, אבל הפסיק לצאר דין כלי עץ ומתכת, ועמה סב לצאר המטה. כד מ"ם צלא שהוא כוריים ציבם, כלי עץ זה אמק"ט, דכ"ע אחקם לשק, שרריך לטלטל מלא וריקן, וכלי זה חינו מוטלטל מלא, כלים פט"ו. וראיתי צגילון י"ד לודי צעל יד דוד שחמה ע"מ שביא צ"י (דף ת"ח ד' ויילהמסדרף) צסם דוקא ראי' אפי' כלי גדול שאינו מק"ט פסול לטבול אם לא יקב כמוטא רמון מים של שלמה שהי' גדול מאד ואפי' הוטרד לנקבו כמ"כ. הנה מה שלא הביא

ספר האשכול, הלכות מקואות.

וכן כלי אבנים וכלי גללים א' אע"פ שאין מקבלין טומאה פוסלין את המקוה, כיון שהם שאובין בכלי לא דמי למקוה ביד"ש. ודוקא שהניח כלים תחת הצנור בכוונה, אבל שוכח, ב"ש מטמאין וב"ה מטהרין ב' ופלוגתיהו כשהניחם תחת הצנור בשעת קשור עבים ונתפורו וחורו ונתקשרו והיו שוכח ג', ב"ש סברי לא בטלה מחשבתו הראשונה, וב"ה סברו בטלה כשנתפורו העבים ואע"ג שאח"כ נתקשרו העבים ונתמלאו הכלים, לא חשיבו כשאובין בכלי לפסול המקוה כיון שלא נשאבו בכוונה כדתנן ד המניח קנקנים בראש הגג לנגבם ונתמלאו מים קאמר ר' יהושע שמתוך לשברן ולכופן ולעשות טהן מקוה, אלא שלא יערם, פי' שלא יגביהם בידיו ויערם, שאם עשה כן נעשו שאובים בידו, וה"נ לא התירו ב"ה אלא לשבר הכלים שהמים בתוכם ולכופן שיכנסו למקוה, אבל לא יגביהם בידיו ויערם. וסבריה רבואתא דקיי"לן כר' יוסי ה' דאמר עדיין הוא מחלוקת ואיפא קאי ו' . . . ואיכא דפסקי השוכח בצנור לב"ש כדאמר ר"מ, והדרן לכללא ב"ש במקום ב"ה אינו משנה, ול"ל דמחלוקת אסיפא קאי ו' . . . ואיכא דפסקי השוכח בצנור פסולין כב"ש וכדאמר ר"מ הודו ב"ה לב"ש, אע"ג דר"מ ור"י הלכה כר"י ו' שאני הכא דסתמא דתלמודא דידן ודירושלמי חשבו להאי דשוכח מהני י"ח דבר שנמנו ורבו ב"ש על ב"ה ח'. ולהאי פסקא המניח תחת צנור בשעת קשור עבים ונתפורו וחורו ונתקשרו, דהיינו שוכח, פוסלין את המקוה, אבל המניח בחצר בשעת קשור עבים ונתפורו ונתקשרו, דהיינו שוכח בחצר, לכ"ע המים מהורין, דבחצר לא מוכח בולי האי מחשבתו הראשונה, הלכך כשנתפורו העבים בטלה, ומכ"ש המניח בשעת פזור עבים ונתקשרו ונתמלאו, אפי' תחת הצנור מהורים דלא נתכוון לכך. המניח טבלא תחת הצנור מ' אם יש לה לבובו, פי' שפה שע"י מקבלת ועומד בתוכה, פוסלת את המקוה דהוי שאובין, ואם לאו אינה פא"המ, וקפה לידות, כלומר הניחה תחת הצנור לא לקבל המים אלא שחתמה מנופת ולכך וקפה ולא הניחה דרך קבלתה אינה פא"המ י'. החוטט בצנור יא' לקבל צרורות, פי' צנור פתוח טב' צדדים שאין לו בית קבול, ואם הטט בו ועשהו ראוי לקבל, הוי כלי ופוסל אפי' אי קבעו לי' בתר הכי בקרקע יב'. ושעור החקיקה בעין כ"ש, אבל בשל חרס אם יש לו בית קבול רביעית. היו צרורות מתחלחלין בתוכו, פי' מתגלגלין בחורך בית קבול שיש בצנור דלא מיהדקי שפיר ולא סתמי לי' לבית קבול עדיין פוסל א"המ יג', אבל ירד לתוכו עפר ונכבש כשר יד'. סילון שהוא צר מכאן ומכאן ורחב באמצע אינו פוסל א"המ מפני שלא נעשה לקבלה, אלא שיקבל מים רבים ויקלחם בחווק. והני סילונות של עין וחרס לא מקבלי טומאה מן כדתנן בכלים מן המהורים שבכלי חרס טבלא שאין לה לבובו, ומחתה פרוצה שחותים בה גחלים ואין לה דפנות, ואבוב של קלאים יד' וסילונות אע"פ כפופים ואע"פ מקבליים יח, דכל זמן שלא חקק בהם

נחל אשכול

רא"י מומתי' דסכא דאפי' כלים גדולים פוסלין, ד"ל דמפרש כרס"י עקר קמ"ל בכלים קטנים, דהו"ל דלא חשיבי כלים לענין שאיבה ואגב קתני גדולים דחשיבי יותר, אבל ליכא למשמע מינה ומחזיקי מ"ס שילאו ומחורת כלים, אבל סא קשי' איך ילוף מיט"ס דאין טובלין בכלי גדול שאמק"ט, יש"ס מחכת סוי ומק"ט אפי' גדול כמו שהוא דלא אחקם לסק? ורמיזי בג"ט (ע' סו' ד' וס') שדעתו דיש"ס נזוי לא מק"ט אפי' ה' שלם, כיון שהי' מחובר לקרקע ועשוי ומחלס לחברו בק', ואעפ"כ הולך לקבץ מ"ה, דאף שאמק"ט מ"מ כלי הוא, דומה לכלי אצן אף שאמק"ט פוסל, ומכ"ס שאסור לטבול בו כמ"ס ראצ"ד פ"ח דהל' מקואות גבי סילון. מיכו עקר טעם לפסול כלי שאינו נקב נקב המטכרו לטבילה אפי' מחובר לחרץ ונעסה לקרקע מטעם סכ' מהר"ס הביאו ת"י רפ"ה דלא דמי למקוה מים שהוא בקרקע, ומשמע ק' שהוא מ"הת. ומטעם זה הולך יש"ס נקב כמ"ר. וע' בג"ט דמסיק לטבול בכלי הנעסה לקרקע ומצרו שלם לקרקע ודאי אסור כיון שהי' עליו שם כלי בתלות, אבל מים הבאים ע"י כלים אלה למקוה כשרי'. ועמ"ס דף 121 א' ומגלי בהמה עתי"ט כלים רפ"י. ב מקואות רפ"ד, שבת ט"ז. ג זה מקרי שוכח צמתני דכיון שנתפורו לא עלה ע"ד שיתמלאו עב"י. ד פ"ג מקואות. ה צמתני רפ"ד. ו ר"ל בשוכח תחת הצנור ל"פ ר"יו ור"מ וסיגס ס"ל דב"ה הודו לב"ש, אלא בהם דמסיים צמתני דמורה צ"ס לב"ה בשוכח בחצר שהוא טהור, ע"ז קאמר ר"יו דלא הודו צ"ס, לא מחסבר לפרש הכי, דמאי נ"מ בהך פלוגתא אי הודו צ"ס, כיון דצ"ס במקום צ"ה אינו מנסה, וכ"כ הגר"א. ועוד אי ר"יו נזי ס"ל ברש"א כר"מ דבשוכח צנור הודו צ"ה לב"ש, אי"כ מאי פריך שבת ט"ז לר"יו צביר לי' מ"ה דבר שנמנו ורבו צ"ס, לר"יו נזי ים למנות השוכח תחת הצנור כמו לר"יו, אלא ודאי לר"יו בשוכח צנור לא הודו צ"ה. ד ערובין מ"ו. ה שבת ט"ז וכ"כ ט"ך ס"ק ל"ג. ט מקואות פ"ד. י וכ' הר"אש דמייירי בלא הטבולא באים המים אל המקוה, דל"ה נפסלים דבעינן היותו עי"ט דהטבולא מק"ט. ואפשר נזי דמייירי שלא בא להדי' מן הטבולא למקוה דזה כשר אם הפסול מ' היותו עי"ט כדאי' סעי' מ"ח. וכ' צנור אם המים באים להדיא ע"י טבולא אפי' אין לה שפה פסול, נראה שר"ה לאסור בו בלא שהיא גדולה כעין דף שג נחתם דמק"ט מדרבנן, להכי בסעי' מ"ח מחזיר להביא מים ע"י דף, ר"ל דף פשוט שאין לו גרע כלי ואינו רחב, וסרס קושי' אחרונים. יא פ"ד, צנור של עץ או חרס איירי דבלא חגיטתו אינו מקבל, והוי פשוטי כ"ע וכ"כ שאמק"ט, אבל מומחכת אפי' בלא בית קבול פוסל כיון דמק"ט ולא הוי היותו עי"ט ועתוס' צ"ק ס"ו. יב סס. יג דאכתו לא נתבטל בית קבול שלו. יד שסעפר נעסה מוסרד ונקבט וסוחמו ונתבטל מחורת צ"ק. טז דל"ה נזי שהמים שבאי' ע"י לא נקראו שאובי' מ"מ להוי בהם פסול היותם עי"ד שמק"ט. טז פ"ג. יז חרס שקולין עליו קטניות על האש. יח אע"פ שעי' שהם כפופים וקבליים מעט לפי שלא נעשו לקבלה. יט רמז"ט פ"ח דהל' כלים: כלי חרס שאין לו צ"ק או יש לו ואינו עשוי לקבלה טהור אפי' וד"ס כגון המטה והספסל שאין להם תוך, וכן הסילונות שהמים מהלכין בהם אע"פ שכן כפופים ומקבלין טהורין שלא נעשים לקבלה אלא שיאלו מהם המים, ובפרט פ"ג דכלים הוסיף אע"פ שיש להם צ"ק שיסאר מעט בצולו. וודבריו נשמע תוך ובית קבול אחד הוא, אבל הרע"ב פ"ג דכלים כ' פשוטי כ"ע טהורים כשאין להם צ"ק אע"ג שיש להם תוך כגון חבית עץ שאין לה שולים ומפולסת מע"לע טהורה, ובכלי חרס כה"ג טמא, דבתוכו תלה רחמנא וסרי ים לו תוך אע"פ שאין לו צ"ק. ועתי"ט סכ' מחוספתא חבית שנפחתה, שמתחלה נעשה לכך, להיות מטה על גרה ומוציא מה שבתוכה לצדדין. ושמע דתוך אפי' אינו מקבל טמא, ואח"כ דהא הסילונות יש להם תוך וטהורין אע"פ שמקבלין אם לא נעשו לכך כדאי' סס מ"ב? וע"כ ל"ל דענין חבית זה כדאמר ר"ע במספר צמסנה ד' שמתמא אע"פ שאין לו צ"ק ויש לו תוך מפני שמתמא על גרו לקבל מעט שירים בו הלווקת, ונמא עשוי לקבלה. והחלוק כך צ"ח הספיד רחמנא אחך אבל החך אינו פוסל אלא אם

בהם בית קבול רביעית כדי לקבל, פשוטי כ"ח ניהו ואמק"ט, דכ"ח אמק"ט אלא אם יש לו תוך דכ' כל אשר יפל מהם אל תוכו וכ"ע נמי טהור אם אין לו בית קבול דאתקש לשק א . . .

נז. השוקת שבסלע ב פי' חקקו בסלע שוקת או חברו אבן תלושה בקרקע ואח"כ חקקו בה שוקת, אין לו דין כלי, הלכך אין טמלאין בה מים למי חטאת, ואין מקדשין בה, פי' אין נותני' אפר פרה לקדש המים, כיון שאינה כלי, ואין מוין ממנה, ואינה צריכה צמיד פתיל ג ואינה פוסלת את המקוה, שהמים הנכנסים בתוכו לא מקרי שאובין. היתה כלי וחברה ד בסיד ממלאין בה ומקדשין בה ומוין ממנה וצריכה צמיד פתיל ופוסל' את המקוה. נקבה מלמטה או מן הצד ואינה יכולה לקבל מים כל שהם כשרה, פי' אין המים בתוכה פוסלת א"המק, אע"ג דעדיין כלי הוא, מ"מ אינה ראוי לקבלת המים ולפסול מקוה מ' שאובין, דכל שלא נעשה לקבלה לא מקרי המים הנכנסים ויוצאין בו שאובין ה, ובסיפא ו קתני, וכמה יהא בנקב כשפופרת הנוד, האי כמה קאי אנקב מן הצד דמסיים ביה, שאם הנקב בכלי מן הצד לא די בנקב משהו כדין הנקב למטה, אלא תהא כשפופרת הנוד, והכי תניא בתוספתא ד קסטלין ה המקלה מים בכרכים אם הו' נקיב כשפ"ה אינו פוסל א"המ, ואם לאו פוסל, הלכה זו עלו בני אסיא ג' רגלים ליבנה, לרגל ג' הכשירו להם אפי' נקב כמחט. א"ר אליעזר ב"ר יוסי הלכה זו הוריתי ברומי לטהרה, וכשבאתי אצל חברי אמרו לי יפה הורית, פי' שאין פוסל המקוה אם יש לו נקב כמחט, במה דברים אמורים מן הצד, סיומא דמלתא אצל חברין, כמה אמרו חכמים שהנקב צריך להיות כשפ"ה אם הנקב מן הצד, אבל אם הוא בשולי הכלי, אינו פוסל אפי' אם הנקב כמלא מחט, ואם מקבל מים כ"ש, הרי זה פוסל א"המ, פי' אע"ג שנקב כשפ"ה מכשירו מן הצד, אם הנקב גבוה מן השולים, ועי"כ מקבל מים כ"ש, הרי זה פוסל א"המ, דעדיין בר קבול מים הוא, פקקו את הנקב, כלומר בין שהנקב כמלא מחט בשולים או כשפ"ה אם סתמוהו בסיד ובכנ"ן, שהביאו סיד וצדורות וסתמוהו, לא הוי סתימת כלי, שנעשה ככנ"ן ואינו פוסל א"המ, בסיד ובגפסית מ פוסל א"המ דהוי סתימת כלים שנקבו וחוזר ונעשה כלי, על גבי הארץ, כלומר לא סתם הנקב אלא הושיבו בחווק על הארץ שלא יצא מים דרך הנקב, או הושיבו ע"ג סיד וגפסית, פי' סיד וגפסית מונחים על הארץ והושיבו עליהם, או שמירחו בטיט מן הצדדים, פי' ועי"כ אינו יוצא המים אינו פוסל את המקוה, דליכא סתימה מעליותא י. חוינן כלי דנקב בשולים אפי' כמלא מחט א"פ א"המ. להכי מסתבר לאוקמי מתני': כמה יהא בנקב כשפ"ה, בנקב מן הצד. ותו תנן יא אריב"ב מעשה בשוקת יהוא שהיתה בירושלים והיתה נקובה כשפ"ה והיו כל הטהרות שבירושלים נעשות על גבה, ושלחו בית שמאי והרחיבוהו שב"ש אומרין עד שתפתח רובה. האי עובדא פרושו מקצת רבואתא דקאי אמאי דסלק מיני' דקאמר כמה יהא בנקב כשפ"ה, בצדדין אינו פוסל אם הנקב גדול כ"כ, ומייתי עובדא דשוקת יהוא שהיתה נקובה כשפ"ה שהנקב ה' בצדדין כדי שלא יופסלו המים יב. ולא נהיר לפרש הכי, דביבמות יג מייתי להאי עובדא דשוקת יהוא על דין ערוב מקואות כשפ"ה, ושטמע התם דהאי שוקת לא הוי כלי תלוש אלא שוקת שבסלע יד ובתוכה היו טובלין, ולא היו בה מ"ס, אבל היתה מחוברת למקוה שלם ע"י נקב כשפ"ה. ובמתני' הכא מייתי האי עובדא אע"ג דמלתא באפי נפש' הוא, דרישא בפסול שאיבה איירי,

והאי

נחל אישכול

אם נעשה צכום שיקבל אצל חוך של סילון לא נעשה אלא להטביר המים, אצל ככ"ע דומי' דסק לריך לסיכות לו צ"ק ממש. וסרמז"ס פ"ו ופ"ח דכל' תקואות סילון חרס אפי' כפוף אע"פי שמקבל א"פ א"המק שלח נעשה לקבל ורחב"ד מציא תוספתא סילון כפוף פוסל א"המ, ותמה על עגמו דככלים אחרין דסילון טהור, ומפרק אע"פי שטהור, לענין תקוה לא מהני, מידי דהוי כלי גללים שטהורי' ופוסלין א"המ עכ"ל. וקשה איך מודמה סילון שאין לו צ"ק לכלים צ"ק והמים צתוכס נעשים שאובין? ובג"ט תמה עליו הלא צמחנתו מכשר סילון רחב צאמנע מפני שלא נעשה לקבלה? ות' התוספתא איירי צסילון כפוף שמשתמשין בו לפעמים תשמים אחר (לקבל דבר) ולענין עומאה אזלין צחר רוב תשמישו להכי טהור, אצל לתקוה פוסל. אצל צבאור הגרתי' תקואות פ"ד כ' ה' דסילון רחב מן האמנע אינו פוסל, דוקא אם תקוה רחב הזה שמקבל גומא צדדי סילון, אצל אם הגומא צקרקרותיהם (צטולים) כיון שיעשה צידי אדם פוסל, והא דצפ"צ כלים סילון טהור אע"פי שמקבל צקרקרותיו, הסם מיירי שצ"ק שלו צטולים נעשה מ' חליו שנקב מ' המים ונעשה חלל, אצל עושה צ"ק צידים, מן הסד הוא דלא חסי צ"ק, אצל צטולים חסי צקבלה ופוסל עכ"ל צקור. ולפי' הוי סילון כפוף שציבא רחב"ד י"ל דמיירי שמקבל צטולים וכן הוא צטבע. א דכ' מכל כ"ע או צגד א"ע או סק צפ' סמיני. ב פ"ד תקואות. ג לפי שאינה כלי אלא כבור ורות שמילין מה צצחוק צכסוי לצד. ד אחר שיעשה כלי צתלום צצרו צסיד לחרץ כרי דינה ככלי. ה מופטות המנהס ל' דאפי' לכתלה כשרי' המים שמציאים ע"י כלי זה לתקוה ודומה לסילון צצמחנה ג' כיון דהשתא שיקב אינו ראוי עוד לאסוף המים אלא להטביר המים אל תקוה אחר כסילון, ואע"פי שמניח כלי זה צכוונה סע"י יצא, המים כשרי', אצל צס"ע סע"י מ' כ' לכתלה אין לעשות צנקב כ"ש אצל צנקב כשפ"ה מותר (עמ"ס דף 121) והטיב דבר ג"ט דכל זה להציא מים, אצל לצבול צו ודאי אסור דעדיין כלי הוא, וע"י נקב כ"ש סר אסור שאוב, אצל כל כמה דלא יוקב נקב שמתסרו, כל כלי כדאי' לוי, עדיין כלי הוא. ואפשר אף להציא לתקוה מים ע"י כלי שנקב ועדיין חק"ט אינו כשר אלא אם לא נפל להדי' מומו אל תקוה כזכר צסע"י מ"ח, אצל נופ' להדי' אסור שסיחו ע"י כלי חק"ט כ"ז שלא נקב כשעור המתסרו, ס"ל ממתני' דשוקת ותוספתא דקסטלין לא משתמע אלא שאין צו פסול שאוב, ומיילא אפי' הסם משום שאוב וכשר אם צ' אפי' דרך דבר שחוק"ט. ו דמתני' דשוקת. ז פ"ד תקואות. ח צרוגענקאסטון צל"א. ט גיפס צל"א. י אצל לרמז"ס הגרסא צתוספ' הוליו ע"ג הארץ ועל גבי הסיד ומורה צטיט מן הצדדין, ומדא מלתא הוא, וליכא אלא צ' אופי סיחר לכלי שנקב וסתמו שלא יפסל א"המ, או יסתם צסיד וצצנין, או יוליד הכלי על הארץ אפי' על סיד וגפסית, כיון שהם על הארץ כקרקע דמי, אצל לריך לחרת הצדדים צטיט דע"י מקרי קצווע צארץ וכן צס"ע ורצו סחס כר"ס ורעצ"א. יא ספ"ד. יב יש לפרש המים הצאים לתקוה ע"י השוקת אצל ר"י טאטיסיק שציבא צ"י פרס צמים שצשוקת הנקובה סיו טובלין. יג ט"ו. יד הטעם שכתב דלא הוי כלי יפרס צצמוך, דלא סגי לצבול צחיכו אפי' נקב כשפ"ה. לר"אס

ספר האשכול, הלכות מקואות.

האי עובדא בשעור ערוב מקואות, מ"מ מסמך להו, כיון דרמי בחד צד, שאינו פוסל משום שאובין אם נקב מן הצד כשפ"ה, ונקב בשעור זה די נמי לערב מקואות א. תנן ב מעין שהעבירו ע"ג השוקת פסול, פי' האי שוקת כלי והמים נעשים שאובין, העבירו ע"ג שפה כל שהוא כשר חוצה לו, פי' אם מעט ממעין שופך על שפת הכלי ולא בא תוך הכלי מכשיר כל המים שיצאו מכלי, דמעין מטרה בכ"ש את השאובין לטבול בהם באשבורן כדתנן ג מעין שמיטין מעוטין ורבו עליו שאובין מטרהו בכ"ש זא"מ אלא באשבורן ד. ואיכא דמיתבי מהא דתנן ה השידה והתיבה שבים מטבילין בהם אם נקובין כשפ"ה, אלמא אפי' בכלי עצמו מטבילין אם מחובר למעין? איכא למיטר דהקילו במבילה כלים שדי ברביעית משא"כ לאדם. ויש מי שאומר כיון שגם הכלי החיצון שטובל בו בתוך הים, בטל לגבי הים וליכא למיגור אטו טבילה בכלים שלא נתערבו עם הים, אבל כלי שהוקף למעין או למקוה, א"א טובלין בתוכו, איכא למגור שיטבל בכלי ו, והא דהכשירו שוקת יהוא שהיתה נקובה כשפ"ה בחיבורה למקוה, ההיא שוקת לאו כלי היא כמ"ש למעלה ז. העבירו המעין ע"ג ברכה ח שהיא מלאה מי גשמים והפסיקו, פי' שאינה מחוברת למעין, הרי הוא כמקוה ז, חזר והמשיכו פסול לובים ולמצורעים ולקדש מהם מי חטאת, עד שידע שיצאו הראשונים, דלובים ולצפור מצודע ולמ"ח מים חיים בעינן. והא דינו כמעין כל זמן שמתחבר המעין לבריכה ו ולא אמרינן רבו הנוטפין על הזוחלין יא? טעמא דמעין עצמו ווחל עליהם והוי טקום וחילתו כדתנן יב מעין שהוא משוך כנדל ריבה עליו והמשיכו הרי הוא כמו שהי' יג, העבירו ע"ג כלים או ע"ג ספסל, פי' שהעבירו על אחורי או דופני כלים, רי"א הרי הוא כמו שהי' כמעין, וד' יוסי אומר כמקוה, ואינו מטרה בווחלין והכי הלכתא. טעמא דר' יוסי כיון דנגע בדבר מק"ט בטל מטנו שם מעין יד אבל כשר למקוה, ובבבד שלא יטבל ע"ג הספסל דגורינן ספסל ואחורי כלים שטא יטביל תוך כלי טו. והא דאמרינן בפ' התנוקת

נחל אשכול

א לר"אש קאי נמי מניעתא דמתני': וכמה יסא נקב כשפ"ה אערוב מקואות, וטעמו כ"ל שדוחק לומר דהאי וכמה קאי דוקא חנקב מן סגד, ואנקב דלמטה ח"א לחוקמי דהוספ' מכסיר נקב כ"ס. ויזכו מה שמתיר הר"אש כפסקין גם לטבול בכלי סנקב כ"ס כשוליס, כיון דלמתני' וחספ' נקב כ"ס אינו פוסל מ' שאובין המים שבאין ממנו למקוה, ס"מ דנפיק מתורת כלי, חזר צו בתסו' וז' חבל כחוכו אין טובלין כדחק רפ"ה מעין שהעבירו ע"ג סוקת כשר חולה לה וכתובה אין טובלין עכ"ל ופי' צ"י כונתו כמ"ס כפרשו דאין טובלין אפי' בכלי מחובר למעין דלמא אחי להטביל בכלי צלי חבור, וס"ה שאין טובלין בכלי אפי' יוקב כשפ"ה מחוס סמא יעביל בכלי, וכ"כ ד"מ ס"ק ט' וי"א, והא דטובלין כלים כסידה שבים כפ"ו מחוס סהיס מקיף מכל הגדיים כמ"ס ח"ט רפ"ה ולשמ"ס כסם מהר"ם אין טובלין על שפת הכלי אף במחובר לנהר, דבעינן טבילה במקוה בקרקע, מ' קלת מ"הת) ועקר הטעם ל' דרוב כלים, אף שמים שבחוכו לא מקרי שאובין אם יש כשוליס נקב קטן, מ"מ עדיין כלי הוא לענין עומאה עד סנקב כמ"ר וככ"מ כמו"א זית הלך פשיטא נקב כמ"ר דבטל מתורת כלי לכל מיד, טובלין צו אם סתמו דרך צמן אחר סקצבו בארץ. חבל לחוס' פסמים ק"ט מותר לטבול בכלי שלם אם מחובר כשפ"ה למעין, סכ' שבים"ס ה' די ספ"ה מחוס ערוב מקואות, ולא הי' לריכין לטבול מכלי ע"י נקב כמ"ר חלא כדי שלא יקבל ט', ומניחין ראי' חסידה דפ"ו דמטבילין בכלי. ולדבריהם והאי קסה חסנה דסוקת כפ"ה דאף לפי' השצ"ח ורז"ה בכלי עצמו חסור ולדבריהם אף נקב כפ"ה עדיין כלי הוא, ומנאחי צריטב"ח חזית ד' טחוס' עצמו הסקו קושי' זו לפרושם וחזרו דמסנה דסוקת מייירי שאין המעין מ"ס קודם שצא אל הסוקת והסוקת לא מכסיר השאובין לטבילת אדם, כיון שאין במעין מ"ס כראוי לטבילת אדם, ואף ששנינו מעין מטהר ככ"ס, לא לאדם חלא לכלים, ומסיים זהו דוחק. וצו כ' צריטב"ח כסם רח"ה וספסליו רבותיו שאין טבילת אדם בכלי אפי' ע"י חבור ספ"ה למעין עד סנקב הכלי כמ"ר להוליאו מתורת כלי. וכן דעת רוקח ורבונו יואל כמ"ס סצ"י (וע' לעיל דף 140 פי' דברי הרוקח) שאין טובלין בכלי כ"ז שלא נחצטל מת"כ אפי' מעין מקיפו. ולפסק זה כ' צג"ט צריכין לפרש האי חסידה כפ"ו מטבילין כלי בתוך כלי דוקא בטבילת כלים הקילו (או דוקא בטבילת כלים טמאים דדי מ"הת צריעית). ובאמת ל' סקן דעת ס"ע דאדם בכלי לא יטבל אף נקב סכלי כשפ"ה והמים מקיפים, שבו"ר ר"א שעקרו לטבילת מה מצוא צסעני' ט' דין לטבול כלי בתוך כלי חבל כסעני' וי"ז ח' דמדבר מאדם לא מייחיו סוס אופן שמתיר לטבול בכלי חלא אם יש צו נקב המתסרו וכ"כ רצנו לקמן לחלק, והוכיח ג"ט סקן דעת הרמב"ם סכ' דבעינן בכלי נקב המתסרו וכן כס"ע. וכ' עוד שצ"י חזר ממה סכ' צפ"מ וצ"י כפרום דברי הרמב"ם. ופי' דברי הרמב"ם כך: כלי סנקב חלמטה (כ"ס) או מן סגד כשפ"ה כשר ואינו פוסל, פי' המים היוצאים ממנו לא מקרי שאובין וכשרים ואז"ל שאין פוסלין בג"ל כמשמעות המשנה פ"ה וחוספתא דקסטלין, ואח"כ כתב: הלוקח כלי ונקבו נקב המתסרו ועשהו מקוה כשר, דלטבול בחוכו לריך נקב כמ"ר לטבול מתורת כלי כדאי' צירושלמי יומא ואף שצמוד בתוך המעין. והא דכ' הרמב"ם חסידה וכו' שבים נקובים כשפ"ה מטבילין בהם? לכלים המתור כדמשמע לשון מטבילין עפ"ק דחוקואות ח"י. וכעת ראיתי בתסו' ר"ע שהתיר לעשות מקוה בגיגית נקובה צסולי' כשפ"ה והיא לפס ע"פ הנהר ומים מקיפין אותה מכל צד ומקודם פוקקין הנקב לשפוך צו חמין וכשעה שטובלת חסירין הפקק והיינו כר"אש אם המים מקיף מכל צד מותר. ולענין אין להקל ללכל הני רבותא אין טבילה לאדם בכלי אף נקב כשפ"ה ואף אי הים מקיף עד שיחצטל והוא ככ"ט כמ"ר (ואין להקל מת"ס רח"א סע"י ז' דבעינן ספ"ה, כונתו אפי' ככ"ח שדי לטהרו צמו"א זית, מ"מ צענין ספ"ה וכ"כ ג"ט) ובגדון זה לא חסני נמי אם חנקבו כמ"ר, כיון שאח"כ סוחס הנקב כדי לתון צו מים חמין ואינו חסירו חלא צשעת טבילה א"כ עדיין כלי הוא כמ"ס ח"י ו"י ח"י קמ"צ וב"ט סי' ד' וכ"כ הרמב"ם פ"ו דכלים כלי שעשה בחמלה כמ"ר להשתמש צו טמא עד שיסצרו וכ"ס ספסל שעשו להשתמש פתוח וסגור. ב פ"ה. ג פ"ק. ד וכ"כ רח"א ס' ו"א דלא עדיף חרבו נוטפי' על הזוחלין צנהר. ה פ"ו. ו כעין זה תרוץ הר"אש. ז חלא בקרקע ולא הי' צה מ"ס חבל מחוברת כשפ"ה למקוה שלם. ח סס פ"ה. ט ואינו מטהר חלא צמ"ס ואשבורן. י אף אי נפסק חומר והמשיכו יש לו דין מעין. יא דפסולין צוחילה חלא באשבורן כדתנן פ"ה מ"ה. יב סס. יג חבל אם עקר החילה מהנוטפים ולא ממשין לא מטרהו חלא באשבורן וכ"כ טו"י. יד ולר"אש גזר חבו תוך כלי, דוחק דאי"כ במקוה נמי לגזור. טו ולא צעוי לחומר דבעינן היתרו עי"ט דלא שייך כן אם המים צל"ז צאו לסס ח"ט

ספר האשכול, הלכות מקואות.

התנוקת אשה לא תעמד על כלי חרס ותטבול משום דבעינא שלא חפול ולא טבלה שפיר, תיפוק לי' משום דאסור לטבול על אחורי כלים, התם בכלי חרס שנקב או נשבר שאין בו תורת כלי קטל, דמה"ט קאמר התם אפי' אסילתא, פי' בקעת עין עבה, כההיא דפ' הבא על יבמתו א בחברתה ולא בסילתא, לא תעמוד משום דבעינא, אבל הבא איירי בכלים אף שרחבים וליכא ביעותא.

נח. כל הימים כמקוה ב שנ' ולמקוה מים קרא ימים דברי ד"מ, ר"י אומר הים הגדול כמקוה, לא נאמר ימים אלא שיש בו מיני ימים הרבה, כלומר ים הגדול קורא מקוה שנקוו לשם כל מימי בראשית, ר' יוסי אומר כל הימים מטהרין בווחלין, אף ים הגדול תורת מעין עליו, שכל הנחלים ווחלין עליו, ופסולין לובים ולמצורעים ולקדש בהם מ"ח. טעמי' דר' יוסי שהכתוב קורא לימים מקוה מים, אלמא אין תורת מים חיים עליהם, והא דמטהרי' בווחלין, מפני שטבעם להיות נעים ווחלין ע"י הנחלים שוחלין עליהם ג והכין הלכתא. — גרסינן בפ"ק דמכות אמר ריא"ר ד חבית מלאה מים שנפלה לים הגדול הטובל שם לא עלתה לו טבילה, אי אפשר לג' לוגין שלא יהיו בטקום אחד, ההיא א"א דקתני לאו דוקא דהא מסיק התם אם נפל חבית של יין לים הגדול וטבל שם הטמא ואח"כ נפל שם ככר של תרומה הככר טמא דאמרין הין עמד במקומו וטמא הככר וקט"ל אע"ג דאיכא למיטר העמד הככר על חוקתו מ"מ מטמאנין לי', והשתא מאי קט"ל פשיטא דככר טמא כיון דודאי נפל למקום הטומאה ומאי אהני לי' חוקתו, אלמא האי אי אפשר דקאמר פרושו חיישינן שמא עמדו המים ולא נתערבו עם מי הים, וכה"ג מצינו לשון א"א ופרושו חיישינן כדאמר ריש נדה ה' הי' מתעטף בטליתו וטהרות וטמאות בצדו אם א"א לו אלא א"כ נגע טמא, ורשב"ג אומר אומרין לו שנה ושונה, אמרו לו אין שונין בטהרות, ואם א"א ודאי הוא מאי אומרין לו שנה, ע"כ פרושא קרוב לודאי, וכן הא דאמרין בשחיטת חולין ו אם אמר ברי לי שלא נגעתי, האי ברי אין צ"ל ודאי ממש, שהעודה ר"ה היא כדאי' בפ"ק דפסחים ז אלא קרוב הדבר, וה"ג חוששין קאמרין ח. וקשה הא דקאמר חבית מלאה מים שנפלה לים הגדול הטובל שם לא עלתה לו טבילה, דחיישינן שנשארו מי החבית במקום א' דמי הים קוו וקיימו, הא לכ"ע ים דינו כמקוה וכל המים שנפלו לתוכו נטהרו בהשקה כדחנן ט למעלה מהם מי תמציות שלא פסקו י, שחה טמא ונפל ככר של תרומה אע"פי שהדיח יא טהור, ולמעלה מהן מי מקוה מ"ס יב ותנן נמי יג ושון שמשיקין את המים בכלי אבן לטהרם, שמים טמאים נטהרו בהשקה מן הטהורים אע"ג שכלי מפסיק, ומכ"ש שמים שאובים נטהרו בהשקה, וה"ג בהדי' תנן יד מטהרין העליון מן התחתון ומשיקו אפי' כשערה דיו מו. . מי חג שנטמא השיקו ואח"כ הקדישן טהורים ובפ"ק דחולין מו התמד עד שלא החמיץ משיקו במים. ותו קשי' לן מאי סיעתא אייתי התם לריא"ר מברייתא חבית מלאה יין שנפלה לים הגדול הטובל שם לא עלתה לו טבילה חיישינן לג"ל ין במקום א' וככר של תרומה שנפל שם טמא, שאני יין דלא נטהר בהשקה יח, אבל מים דנטהר בהשקה מה לי אי נשארו ג"ל או לא אפי' נשאר כולו נטהר. ושמענו משמ"י דר' משה הדרשן מפה נהי דמהני השקה במקוה, בים הגדול שמימי מלוחים וכבדים ביותר, לא מהני דמים מתוקים אין מתערבין עמו בזמן קצר, וקרוב הוא דלפתח ג"ל מהמתוקין עומדים במקומן והוי כאלו נפל אסור בהיתר וניכר שם שאין לו בטול, ולא אחמר מים טהרות בהשקה למים טהורי', אלא למי מקוה ומי נהרות שאינם מלוחין ומתערבין מיד והוי כמין במינו שאין ניכר במראה. והכא שנפל חבית למי הים, כיון שעומד ואין המים טושכין והולכין במרוצה כבנהרות, חיישינן שנשתיירו במקומן מקצת השאובין שנפלו, והשקה לא מהני בהו כדאמרן, ואי טבל בהם, בשאובין טבל, ואפי' אי ברי לן שלא נשאר במקום שטבל אלא לוג א' משאובים שנפל ומקצת גופו נכנס בתוכו, סוף סוף לא טבל במ"ס כשרים דלוג הפסול לא נתבטל במי ים המלוחים, והא דאמר חיישינן לג"ל שלא יהו במ"א, שעור קטן בעלמא נקט ותפס הודאי דלכל הפחות נשארו ג"ל. הלכך אין מקום לחששא זו אלא בימים המלוחים אבל אם נפל חבית מים במקוה או מעין או בנהרות המושכים דלא קוו וקיימו פשיטא שהטובל עלתה לו טבילה יט. — גל

שנחלש

נחל אשכול

תי"ט, ובלא"ס לא סייך טעם זה כיון דמחוברין למעין או למקום כדאי' סעי' ת"ט. וז"ל ק"ח הקסה למה לחמירין מה ס"ו לא תעמוד על כלי חרס ותטבול דבעינא, ככל הכלים נמי אסור? ותרץ בכ"ח מוקצ קמ"ל שבטל מחורת כלי וכ"כ רבנו צמח ועוד יסודי' אחרים, אבל לרשב"ד אסור לטבול על אחורי כליס משום ג' מרחלאות ודוקא בדבר המק"ט, אבל כ"ח שאין מטמא ומגבו אסורה ומסוס צביחא להכי צדיעזד מהני. א יצמות ס"ג מקבלת מוסר ע"י רתה יותר מע"י מקל ט"ז. ב פ"ס. ג אף שבחלמט הים אין זוחלין עליהם, מ"מ הולכין ושזין זכאן ומכאן ע"י הכוחות חוס' צנת ק"ט. ד דף ד'. ה דף ה'. ו דף ז'. ז דף י"ט. ח וכך פרסו חוס' האי דגדה. ט פ"ק דמקואות. י הריס מוחילתם ועדיין מצנבטין ממי גשמים שירדו ואם שחה הטומא וזכין ועדיין זוחלין הריס נטהר טיפת הטומאה ע"י טיפות הצלות אחרים. ורבנו מביא זה דמיירי אפי' אין במים הזוחלין מ"מ ח"ו נטהר טיפה ע"י השקה. יא שאם לא הדיח הככר פשיטא שלא טמאוהו טיפה טומאה נחבטלה במים, שמים מחוברי' בקרקע אין עולוים לקבל ט', אבל כשאח"כ נעשים תלוים ומושב עליהם כגון ססדיה הככר הוחסבו כחלום והטיפה שחר ועבור ונטמא הככר אם המים מי גבא, אבל הכא צמי תמליות נחבטלה טיפה לעולם אפי' הדיח הככר לא נטמא. יב שמתערבין הכל אפי' אדם טמא. יג צינה י"ז. יד מקואות פ"ו. טז ל"ל ותני' נמי פסמים ל"ד. מז כ"ו. יז צ"ין לזן מיירי, דבאדום נחזי אי שנה מרחא המים חוס'. יח דהסקה דוקא במים כדליף צת"כ מעין וזור מקוה מים יח' טהור, מקוה מטהר מקוה וכו'. ובחוס' צמכות סס הכריחו מקושי' זו לגרום גם צריא"ר חבית של יין. יט הרמב"ם פ"ו דמקואות פסק בכל הימים אסור לטבול במקום שפול סס חבית מים ומפי ססמים עומדים, אבל צנורות המושכין מותר, ותמחו עליו ממי הוי מי עומדים הרי פסק המקוה מטהר בהסקה והמים עומדים? וי' שהרמב"ם כר"מ סדרן ס"ל דוקא במי ים המלוחים וכבדים מוגרע גרע עמידת המים במקומן, לויכא לטהרם מכה הסקה, אבל במי מקוה סייך הסקה ולא מוגרע עמידה במקומם, ומ"מ הרמב"ם צנורות טובל כה"ג הוחיל ומשכין קושטא קאחור אפי' צנורות שמיימים כבדים ציחור ויש לומר נמי שאין מתערבין טס מים

ספר האשכול, הלכות מקואות.

שנתלש א' ובו מ"ם ונפל על האדם וכלים טהורים, האי גל אפי' נתלש מן הים בעי מ"ם כיון דהשתא אינו מחובר לים כמ"ש למעלה. והא דאמר טהורין דוקא לחולין דלא בעי כוונה כדאמרינן בפ' השוחט ב'. ואמרינן שם מטבילין בראשין ואין מטבילין בכיפין, שאין מטבילין באויר, כלומר אם הגל בא ונכנס אדם תחתיו ומקבלו הוי טבילה בקרקע, שהרי האדם עומד בקרקע והמים באים עליו, וזהו שאמר בראשין שראשי המים הם בקרקע, אבל בכיפין לא, אם זרק אדם כלים בכיפי הגל, דהיינו באמצעות הגל שעשו כפיפה, בשעה שהוא באויר, לא מקרי טבילה, שאין טובלין באויר דבעינן דומי' דמעין ואין מעין באויר. הווחלין כמעין ג' כלומר הנהרות המושכני דנים כמעין לטהר בוחילה ובכל שהו, והנוטפים, כגון מי גשמים, כמקוה, לטהר במ"ם ובאשבורן העיר ר"צ על הווחלין שרבו על הנוטפין שכשרים לטהר בוחילה, כלומר אע"ג שאנו צריכין לנוטפין, שהווחלין לא מספיקין לכסות כל הגוף, מ"מ כשרים בוחילה ובכל שהוא ד', דאי הווחלין לברם מספיקין, פשיטא דלא נמצא נהר שלא יפל לחוכו מ"ג או שלג וכי יופסלו כל הנהרות, וחוי לן הא דבעינן רבו הנוטפין דוקא במקום שלא וחלו מי המעין מעיקרא, ועתה ווחלי' ע"י שטף הנוטפים, אבל במקום שווחלי' מעיקרא טובלין אפי' רבו הנוטפין כנתן ה' מעין שהוא משוך כנדל ריבה עליו והמשיכו הרי הוא כמו שהיה, פי' המעין משוך נחלים דקים כנדל זה שהוא שרץ קטן מרבה רגלים, ועכשיו המשיכו נחליו עבים, אבל אינו נמשך רחוק ממקום שהי' מהלך בתחלה, הרי הוא כמו שהי' ועדיין מטהרין כל נחליו בוחילה, ומדקתני ריבה עליו והמשיכו ולא הוסיף, משמע אפי' רבו הנוטפים. וסיפא הי' עומד וריבה עליו והמשיכו שיהו למקוה לטהר באשבורן ולמעין לטהר בכ"ש, פרוש עומד שלא הלך במקום שווחל עתה ע"י הנוטפים, והכי בתוספתא ו' אלמא במקום שהולך הנהר מתחילתו אפי' רבו הנוטפין מטהרין בוחילה ז'. ואי קשי' מהא דאבוה דשמואל ה' . . . כיון שנתגדל ונתפשט הנהר ברחבו מאוד חוץ. למקומות שהלך בתחלתו ע"י הגשם לא היו יכולות לטבול בשפת הנהר, ובאמצע הנהר במקום וחילתו מעיקרא לא היו מגיעות אלא ע"י ספינות וטריחא להו מלחא ואיכא נמי סכנה לטבול באמצע הנהר להכי לא שביק להו למטבול בפרת בעת שנתרפה ע"י גשמים ט'. ואיכא למידק בהא דאמר ר"צ אם רבו הווחלין על הנוטפין שכשרים בוחילה דמשמע מחצה ע"מ לא מהני, והתם אמרינן ו' אבוה דשמואל עביד לבנתיה מקואות ביומי דניסן סבר לה כרב דאמר מטרא במערבא סהרא רבה פרת יא' וחשש שמא ירבו הנוטפין על הווחלין והוי מ"ג רובא ובעי אשבורן. ומדקאמר שמא ירבו משמע מחצה ע"מ כשר? וחוי לן דודאי בעינן לטהר בוחילה רוב מן הווחלין כעדותו של ר"צ, והא דאמר שמא ירבו הנוטפין על הווחלין, לרווחא דמלחא אמר אפי' לרבונו נוטפין איכא למיחש, וה"ה אי לא הוי למיחש אלא למחצה נוטפין נמי הוי אסר להו. ואיכא דאמרי דר"צ לא בעי רובא דווחלין אלא לובין ולטהרת מצורע ולקדוש מ"ח דבעינן מים חיים, אבל לטהר בוחילה אפי' מחצה ע"מ טובלין דנתן יב' למעלה מהן מי טובין יג' . . .

והא

נחל אשכול

מים מחוקין וקלים מ"מ טובל במקום שפלו, דהיי אזלי והיי אחריתא ניבאו. ומופסדי' ל' סכל דקין לא אחרתא חלא לענין תרומה, חבל לרמז"ס חל"כ סהביאו במקואות ולא הביאו בפ"ט דשאר חס"ט. והס"ע דגריר צתר רמז"ס סו"ל להביאו. א' מקואות פ"ה. ב' חולין ל"א. ג' מקואות פ"ה. ד' צכל סהוא, ה"ה אפי' לא רבו כדאי' פ"ק מ"ז אפי' מעין מועט מוטהרין הסחובין ככ"ס ובלשבורן, חבל רבו מי מעין קמ"ל סכא דמוטהר אפי' צומילה. ה' פ"ה. ו' מעין שמימיו מעוטין וריצה עליו וסרסיו מוטהר צלשבורן ואינו מוטהר צומילתו חלא עד מקום שהי' יוכל ליקן ותחלתו, ורבו לא הביאו הסוספתא חלא לפרס דעומד דמתני' לאו עומד מום חלא חלא סלך צמוקס ססולך עתה, חבל חין ראי' לדינו חלא מוחני'. ז' סר"ן צצבת כ"כ צלשון סוכסה, ח"א עדותו סל ר"ג דמהני רוב זומנין דוקא צמוקס שוחל סהסר מעקרא, זה פשיטא, וכי יפסלו ג' טיפי מטר נסר פרת. ויס לקדק צצבות כ' דר"ל אלטרין לאשמועינן אפי' צמוקס שאין כדי טבילה צומלין והנוטפין משלימין דמוטהרי צומילה, דחל"כ מקמ"ל סכי יפסלו כל סהרות. וקסה לפי דבריו צצבת אינרין לאשמועינן אפי' צמוקס סלח זמל מעיקרא מהני רבו סומלין, ולעולם אימח לך דלרין כדי טבילה מן סומלין? ונ"ל אי לא צל חלא לסודיע דומלין סלח צמוקס מהני אי רבו, זה ידענו מומסה ג' פ"ה סו' עומד וריצה עליו והמשיכו הרי הוא כמקום, טעמא דריצה עניו סל לא ריצה חלא סהסחובים מעוט מוטהר צומלין (וה"ל מוכח מוחני' פ"ח מעין שמימיו מעוטין ורבו סחובין מוטהרין צלשבורן סל לא רבו מוטהרין צומילה) וחל"כ חן צמסה ד' העיר ר"ג על סומלין וכו' משמע סעדותו דבר חדש סלח נשמע עדיין, ע"כ ל"ל כמ"ס סר"ן צצבות דקמ"ל חף שאין צומלין כדי טבילה לצדן מוטהרי צומילה. יחי' חף סיהיס עכ"פ תרסה מ"ס ס"ך ס"ך י"א סיס לסוכיה ססר"סם לא ס"ל כר"ן צצבת, דצמוקס סלח סו' סומילה מעיקרא להר"ס חלא לא מהני רוב זומלין, דלגת"ס וחיי סוקסה נר"ס חל"ס מחי קמ"ל ר"ג פשיטא דלל פסני חלס טיפות נוטפין, וחין קמ"ל דנוטפין מוטרפי לסעור לכסות סגוף, סו"ל כר"ן דקמ"ל חף סלח צמוקס סומילה מהני רוב זומלין, אשחמיטתי' צמ"כ סר"ן צצבות סגס סול סרס דקמ"ל דמוטרפי סנוטפין לסעור, חף סכבר כ' צצבת דר"ג חירי חף סלח צמוקס סומילה מתחלתו. ולפמ"ס יסוצ סר"ס נכון, דחי קמ"ל אפי' סלח צמוקס זמילתו, זה ידענו מומסה ג' דפ"ה. ח' דלל סרי לבנתו למטבל צפרת מוסס סמח ירבו סנוטפין על סומלין, סבת ס"ה, ליסרי נסו צמוקס שוחל ספרת מתחלתו דלל מופסל רבו סנוטפין? ויס לומר וכו'. ט' וכ"כ צ"ג, מיהו כרסצ"ח צצבת מוציא דעה סס"ל כרמז"ס לפרס סר"ן דסוספת סומלין על סנוטפין לא מהני חלא אי ספך סנוטפין בגומח סמעין ועי' לעיל דף 123 י' סס צצבת. יא' פרת צצבל מעיד סירד מטר צל"י סומחגדל מומי יב מקואות פ"ח. יג' סמוטהרין צומלין (מי מוכין סס מים סמוין או מלוחין סנוטפיים) חבל לא לוצין ולמוטרעיס וכו' ולמעלה מהס מים מיים סבהס טבילה לוצין ולמוטרעיס ולמ"ס, חלחא סחני מים מיים מודין זומלין פשוטין, להכי י"ל כל סיכא דצבי מים מיים צעין רוב זומלין כעדותו סל ר"ג, חבל סיכא דלל צעין מים מיים חלא נוטפיים, מוטהרין נוטפיים חלו צומילה אפי' יס צבס מחלה נוטפיים, וכ"כ צע"סג. וכו' יוכל להביא רחי' למקום זה מייני' וכו', דקודס עדותו סל ר"ג צפ"ה מ"ס חן ר"יו חומר כל סיומס מוטהר צומלין, מפני סהנחלים זומלין עליסם, חבל פסולין לוציס ולמוטרעיס. וצעיקר הדבר ל"ע כיון דנוטפין מ"ס ספולין לוחילה, חף יתפסרו צמוע"מ לרצ"ד? ונ"ל דס"ל דודאי מ"ס חן מעין מוטהר חף צומילתו צכ"ס וכל המים סחלים עליו כמעין וסח

דחמר

נ.מ. והא דאמר שמואל א אין המים מטהרין בווחלין אלא פרת ביומי תשרי, לא על פרת לבד אטר, אלא על כל הנהרות דאטו שאר נהרות לא מטהרי בווחלין ביומי תשרי, כיון דטעמי דביומי תשרי אין מ"ג שכיחי, ה"נ שאר נהרות, דסתמא תנן הווחלין כמעין, ולא אתא שמואל למעוטי אלא אגמים שבבבל דומין לנהרות והם אין מטהרין בווחלין שרובם מ"ג, ואפשר דנקט פרת לרבותא דתני ר"מ אומר ב פרת יובל שמו שנ' והי' כע"ש על מים ועל יובל ישלח שרשיו ג ולמה נקרא פרת שמיטיו פרוין ורביין, וקמ"ל אפי' פרת שמתגדל מעצמו, מ"מ אין טובלין בו אלא בתשרי דחיישינן לרובי מ"ג וכ"ש שאר נהרות, ותו דפרת הוא אב לכל הנהרות כרא' בנודר ד. אי נמי קמ"ל דוקא נהר כפרת שאין מכוב מיטיו לעולם סמיכנא בי' לטהר בתשרי בוחילה, אבל נהרות המכובים אפי' לעתות רחוקות כגון פעם אחת בשבוע כדתנן בפרה ה אין טובלין בהם בוחילה אפי' בתשרי, דמדאורייתא ו כדתני' בת"כ ו יכול מה מעין מטהר בווחלין אף מקוה, ה"ל אך מעין, ועוד דמעמידין טמא בחוקתו, כל זמן שלא ידענן דטבל שפיר ח. — והא דאמר אבנה דשמואל עבד לבנתיה מקואות ביומי דניסן ומפצי ט ביומי תשרי, כך פרושו, בסתמא היו טובלות מפני הצנה בבתיהם ולא בנהר, וביומי ניסן מתגברת החמיטה לא רצו לטבול בבית שכבר נתעפשו המים וטובלות בנהר פרת ועשה להם מקואות באשבורן בתחלת ניסן בשפת הנהר עד תשרי, ולא התיר לטבול בנהר עצמו בניסן דלמא נתרבה הנהר ע"י מ"ג ורבו הנוטפין ולא מטהרי בוחילה, אבל בתשרי שכבר פסקו גשמים והנהר מתעט התיר לטבול בנהר עצמו, והי' מתקן להם מפצי לעמוד עליהם, ולאחר תשרי שכבר פסקו גשמים והנהר מתעט התיר לטבול יש לחוש לרובי הנוטפין, ולא תלי' בזמן החדשים. ואם אנו רואין בניסן שלא נתרבה הנהר משעור גדלו בטבע שיש לו בימי תשרי, טובלין בו אפי' בניסן, ואם רואין בתשרי שנתרבה משעורו בטבעו אין טובלין בו בתשרי. והא דקאמר אין פרת מטהר בווחלין אלא בתשרי, מלתא דפסיקא נקט, דידע בתשרי לא חיישינן בפרת לגשמים. והא דתנן הווחלין כמעין והנוטפין כמקוה ובת"כ תני' מעין מטהר בווחלין ומקוה באשבורן, לאו למיטרא דווחלין כמעין אינם מטהרין באשבורן אלא דוקא בוחילה, דהא תנן מעין שמיטיו מעוטיין ורבו השאובין מטהר בכל שהוא ובאשבורן, ש"מ דמעין באשבורן נמי מטהר, ותנן כל הימים כמקוה דברי ר"מ, דמתמיד שלא יטהרו בוחילה אלא באשבורן, אע"ג דממעיעות קאתי, ותו תנן יא למעלה מהם מי מעין שמתהר בווחלין, ואי איתא בווחלין ולא באשבורן, מאי למעלה מהן, האי בחד גונא והאי בחד גונא מטהר, ותנן נמי יב הי' המעין עומד וריבה עליו והמטיבו מטהר באשבורן ובכל שהו, ש"מ דווחלין נמי מטהרין באשבורן. וטעמי' דמקוה באשבורן דכ' יקווי המים אל מקום א', אבל מעין נקרא בין ווחל ובין עומד. ואיכא דמייחי ראי' יג מים של שלמה שכהנים טובלין בו כדאי' בירושלמי יד הים שעשה שלמה בית טבילה לכהנים דכ' והים לרחצה לכהנים, ולא כלי הוא? אמת המים מושכת לו מעיטם והיו רגליו שבררום פתוחין כרמונים לבטלו מתורת כלי והמים באים אל הכלי ע"י נקבים אלו מעין עיטם והטבילו כהנים בווחלין שעשו נקוים בים

נחל אשכול

דאמר בפ"ק מעין שמיטיו מעוטיין ורבו שאובין ח"מ חלל באשבורן מדרבנן הואיל ורבו חלל במע"מ ל"ג. ויחזיק גם במקום כ' חוס' יבמות פ"ב ע"ב כיון דלמצינת מחטין די ח"ס' דרביעיית, ח"כ במקום שיש כ' סאה מ"פ וכ' סאה מים מעורבין טובלין מחטין מ"סת, וז"ע מ"ל? ובתוס' ערוצין י"ו ע"ב כ' אף שלענין אסור מע"מ אינו כרוב לענין מחילות וטומאה יש הלוק. וז' דוקא גבי מחילה מים כשרים או זוחלין דנפלו לתוכו פסולין ס"ל להני רבותא מע"מ כשר, דעד כאן אמרינן קמח קמח בטיל כדאמר ר"י ע"י ע"ג המערה י"י מחצית לצור אפי' כל היום ראשון ראשון בטל, והא דפרס ר"ת דמ"מ לריק להיות ס' כהיתר, והאי מדרבנן, דמ"סת מ"צ צרובא בטיל, ח"כ יתכן לראב"ד דאמרינן ראשון ר"ב אפי' מע"מ עד שיתרבה האסור ולא כחוס' ור"א ש בט"ז סס, מיכו למאי דמסיק ביבמות דבעין רובא (ולראב"ד ל"ס תרוץ רש"א שנת ס"ה דסמחורו במ"פ דלדידי' בימים שאובין איירי) ה"ק' למה בשאובין בעינן רוב כשרים ובוחלין די במחלה, בשלמא לרמב"ן סהביא רש"א בשנת ס"כ כיון דנוטפין באים למקום הווחלין סס כווחלין עד שירבו עליהם, ל"ק דביבמות איירי במ"פ דסמחורו ובעין רובא, וכ"כ רש"א ביבמות בשמו דמ"פ איירי, חלל לראב"ד קסי? וז' דראב"ד ס"ל דטקור כחרון ח' בש"ס דיבמות דלא נסקל רובו ומע"מ כשר וכ"כ בסד' צפ"ג דבע"ס דדוקא היכא דאיכא מקוה כשר כי היכא דלא תיקשי ממ"ד פ"ד דמקואות אס רוב מן הכשר כשר, וז"ל היכא דאיכא זוחלין מומעין דאפי' כ"ס הוי מקוה כשר, כל כוה דלא רבו נוטפין מכשרי להו הווחלין. ור"ס חולקי' על הראב"ד דבעין רוב זוחלין. ובמאירי לשנת חרץ הקושי' דלא אמרינן נוטפין בזוחלין ר"ר בטיל (משמע דלא ס"ל כחוס' בע"ז דלפחות בעינן רוב היתר) דדברי' שרדן לבוא זא"ז כמ"ג לא אמרינן ר"ב, וכן נדברי' י"ז כלל סעקרו צו' ונטעו צמ' אס רבו גדוליו מותר ולא אמרינן ר"ב, ובכלאים פ"ה הוסיף מחלים אסור, ולא אמרינן ר"ב כיון שדרכו לגדל כך, ועי"ל דלא אמרינן ר"ב אלא בע"ז שעירי מעט ומשך יד ושוב החמיל, חלל כלל וכלאים משהחמיל להחגל לא פסק. ועי"ל דבר הכה ציד"ס כגשמים אין אומרי' ר"ב, דאין צידו לעכב שלא ירד עכ"ל. א שנת ס"ה. ב בכורות ל"ס. ג ירמי' י"ו צען סמיס משחעי קרא והוא בגן עין ופרת מסקה אוחו רס"י. ובגרייתא חסיימת ולמה נקרא פרת שמיטיו פרוס ורביס, ואע"ג דהאי דגרייתא מוקי בש"ס כאידך דשמואל שכוו ספרת מחגלל מעלמו ולא מושמים כן כל הנהרות ומותר לטבול בהן כל הסנה, סובר רבנו אף מאן דס"ל דנוטפין רבו לפטמים, מודה דפרת פרוס ורבה גם מעלמו, חלל דחשם נמי לרבי מ"ג. ד בכורות ל"ה, דין זה מוקי בגמ' דוקא אי אמר לא שתינת מיה דאתו מפרת, דאריא"ר כל נהרות למטה מוג' נהרות, מדקל פ"ג, וכל נהרות שותין מוס, והס למטה מפרת נמלא כולם שותים ממנו. ולא חדע למה סתמו הרמב"ם וס"ע ר"ז ולא פרשו אס אמר דאתו מפרת אסור בכל מימות שבעולם, וצ"ס זסו כונת סגנת ראב"ד שכ' דעקר הדין צפ' מ"ב, ומכ"מ ולמ"מ נחמלמה כונתו. ה פ"ה מ"ט. ו אין נוטפין מטהרין בוחילה וכו' ס' דל"ו. ז פ' שמיטיו. ח אפי' אי הוי חסשא בעלמא גבי נהר המכוב ועתה יש בו ספק רוב זוחלין, לא מהני בוחילה כיון דלחחוק אסורא. מרבנו מ' נמי ספק רבו בנהרות הוי סד"ל דלא כג"ט ע' לעיל דף 181. ט שנת ס"ה, מפני מחילות צינה לעמוד עליהן בשעת טבילה וע' לקמן פי' אחר. י וכו' סר"ן. יא פ"ק. יב פ"ה. יג חוס' בכורות ל"ה. יד פ"ג דיומא ס"ה.

ספר האשכול הזכות מקואות.

נחשת, אלטא וזחלין מטהרין באשבורן. ואין האי שאפשר שמעז א' נכנסין המים תוך הים שעשה שלמה ומעז אחר יצאו דרך זחילה כמעיקרא, והכי מסתבר שהרי רגלים הרבה היו פתוחין לים כמצוא רטון. וכן הא דאמרינן א' מקוה של כ"ג על שער המים בא מעין עיטם, אין ראי' שהמים טהרו בנקווים, שאפשר שהיו מצד זה ויצאו מצד אחר, אבל די בראיותינו מכמה משניות. ומשמואל גופא למדנו דאמר שאין המים מטהרין בבוזחלין אלא פרת ביומי תשרי, משמע באשבורן מטהרי בכל השנה, ואמאי נהי דאיכא למיטר רבו. הנוטפין מ"ט מעוט וזחלין היסך הלך, שאין היתר להם באשבורן, ועוד כמה פעמים אף בשאר ימות השנה רובו וזחלין, ואמאי נקט משמואל דוקא בוזחלין אין מטהרין אלא בתשרי, המשמע באשבורן מטהרי כולא שתא? אלא ודאי דוזחלין מטהרין אף באשבורן. והא דאמר אבוב דשמואל עביד לבנתיה מפצי ביומי תשרי לטבילתך בנהר, יש שאמר דעביד מפצי שלא ירבק טיט שבנהר ברגליהם ויוחין. וליתא שאחר שנכנסו המים בהגליהם ולחום אין כאן תצוצה שהרי אמרו ב' הטביל בו המטה אע"ג שרגליה שוקעות בטיט העבה ג' מהורה לפני שהמים מקדימין, כלומר מקדמין להטביל הרגלים קודם שישקעו בטיט ומים שעל רגליו מחוברי עם שאר מי מקוה ותנן נמי ד' האוחז באדם וכלים ומטבילן מטאים, ואם הריח ידיו במים טהורים שמשקה שעל ידיו מחובר למי מקוה, והכי נמי כבר נטבלו רגליהם קודם שישקעו בטיט, אלא נראה דאבוב דשמואל הניח מפצי בשפת הנהר, ששם יש טיט הרבה, ואם עברו עליו כבר נטפפו רגליהם מטיט קודם שיכנסו למים. ואפשר שעשה מחצלות לא ברחבו של נהר אלא העמידם סביב בנותיו בשעת טבילה משום צניעות, שלא יראו עוברים ושבים, או חשש שתביישו מיראתן שמה יבוא אדם ולא ישבלו כהוגן (גליון: למה נקרא אבוב דשמואל ושמו אבא בר אבא ה' יש אומרין שמואל ה' גדול ממנו בתורה ובחכמה ו', ואין זה טעם כמה תנאים ואמוראי גדול כח הכן מכת האב, אבל מצינו הטעם בירושלמי ד' אבוב דשמואל אול למעברא ח' אשכחתי מדיתא ט' דהוי' ידעה לישנא דצפורא, אמרה לי' אודקק לי' ואנא אתן לך כך וכך וזווי' משום ידיעה דנפיק מיני' בההוא ליליא גברא רבה, ערק מונה ואחא בשם ההוא ליליא לגבי דביתהו, ואודקק לה, והדר אול, לבסוף אשתמועת מלתא דפתעברה, אחיה לב"ד אלקיה, אמר שמואל בכריסא דאמי' איכוף רישאי דלטא מטאי רישא דשוטא וכאיב לי' י' כף רישיה בכריסא דאמיה ומטיא היש שוטא. ולכבוד אמר מחקרי אבוב דשמואל שהעיד עליו שבנו הוא. וכמדורש מצינו יא וידע כ"י כי נאמן שמואל, אבא אבוב דשמואל הוי מתעסק במטכסא יב, על גבי' ריב"ב לנציבין יג, בתר זמן קם עימיה יד אמר לי' רבי בעי ההיא מלתא טו, אמר לי' לאו מילין הוון טז, אמר לי' לית מילתך הימנא סגי מטונא יז, אמר לי' את היטנתא בטילתא עלי, תוסה למוקמה בר נבואה דכ' בי' וידע כ"י כי נאמן שמואל, ווכה ומוקמה לשמואל בר אבא. והא דאבוב דשמואל דלא שביק לבנתיה למטבל בפרת ביומי הרבו נוטפין על הוזחלין אמרו בגמ' יח' מסייע לרב דאמר מיטרא במערבא סהרא רבה פרת וסבר שטא ירבו הנוטפין ופליגי אדשמואל דאמר נהרא מכיפיה מיברך יט, ופליגי דיד' אדיד' דאמר שמואל אין המים מטהרין בוזחלין אלא פרת ביומי תשרי. מסתברא דהלכתא כאבוב דשמואל דמסייע לי' רב, ולא כשמואל דאמר נהרא מכיפיה מיברך, דנראה שלא אמר כן להלכה, אלא בדרך אגדה, דהא פליגי דיד' אדיד', דלהלכה אמר אין מטהרין בוזחלין אלא פרת בתשרי, וכי היכא דלא סתרו דבריו נאמן שברך סברא אמר שהנהר מחגל הרבה מעצמן, ולא ספק ע"ז למעשה, או חור מדבריו אחר שראה שלפעמים רבו גשמים בו. בין כך ובין כך הלכה כרב באסורא וכאבוב דשמואל, ומברייתא נמי ליכא סברתא כ' וכך פסק

נחל אשכול

א יומא ל"א. ב פ"ז מקואות. ג נקט טיט העבה שאין כשעור טיט הרך בפ"ג סוף ל' לעור מקוה, דלוי רך ספרה סתם וממו סוי סוף כמים ומלטרך לעור ופטיטא דלוי חוץ. ותמימיני על תי"ט ס' צה דפרשו רע"ב ור"ס ור"ס רגליה שוקעות בטיט העבה שאין נרוק ואין מטבילין בו, ספק פרוסו בטיט לבדו אין מטבילין בו. אבל כמים לפין על גבו מטבילין בו כר' יוסע בפ"ג עכ"ל וליתא דהסס חיידי בטיט הנרוק סהוא רך ומלטרך למ"ס ושעורו ספרה סתם וממו כדלי' זכמים כ"ב חבל הכא מטיט עבה חיידי שאינו נרוק ואינו מלטרך, חס סתמו אין מטבילין בו חס' מים לפין עליו נמי אין ראוי לטבילה כיון שאינו מלטרך, חבל חס ים ומ"ס זמים קמ"ל הכא דטובלין צס אע"ג שסתחו טיט עבה ומחר לעמוד סס סתמים מקדמין. ומ"ס רבנו צסמוך דעביד מפני שלא יטפפו רגליהם מטיט קודם כניסתן למים, ס"ט דטיט זה יבס סוף ומלך כדלי' פ"ט דמקואות דשאר כל הטיט (לצר מטיט כיון וכי) מטבילין בו כשהוא לח ומכלל דיבס מוץ כדלי' ס' קל"ח וכך כונן רס"י דס' ס"ז חסה לא חטבל צומל ומסס חניט הטיט, היינו טיט סהולכת עליו צומל קודם שחכום למים. שז מוץ וכ"כ מו"ט, ול"ק קוסי' ר"ש מסה דמים מקדמין, דזה דוקא חס הטיט צמקס עלמו סתמים צלו חמסה. ודעת רבנו צפרוסו חסי למו עביד מפני חמלה צבדק סבית ומס' ס' לא חטבל צומל משום לניעותא, ומסוס טיט ליכא דלא חייך חלל צטיט סוין (מלחא דפסיקא נקט דשאר כל הטיט חוץ כשהוא לח) וחס' צהא לא חייסין צנהר סתמים מקדמין לרגלי' כדלי' צמקואות לענין רגלי הנוטה. ואיכא מ"ד סלמי חסס מומס סהטיט נכס צין חלצעות רגליו ודבק סס ולהכי עביד שמואל מפני עכ"ל וכ"כ רס"ב צסס רח"ד וכן צס"ט קל"ח ל"ג, דוקא בטיט עבה חבל צרך לא חייסין כמ"ס ס"ך. וכ"כ רח"ב ס' סכ"ו דעביד מפני שלא יכנס טיט צין חלצעות ויסוך. ד ספ"ס דמקואות. ד צרכות י"ח ע"ב. ו' זכמים כ"י ע"א צעי חוסי' חצוב דשמואל ומשמואל, חולין ק"ס חמר ס' חלל צהא מלחא לגבי חלל צהא צר חמרל דלוי חלל חלל סייר וכי' משמע צחורה סוף גדול וממו. ו' ל"י חקיומו גס חתום' קדושין ע"ג סביחו קטור סדצר צסס ירוס' וסר"ח סס חביחו צסס ס"ג סל' גטין וסס סגרסא כמ"ס רצנו. ח סס עיר ופס פרסחי צדק 68 סבי מערבא חין לפרס סקחי על צני ח"י חלל על עיר' חחא כמו בני עפכריל צ"ז ס"ד ע"ב עה"סי. ט' מומדיית חדי. ו' צצטן סל חמי חמר חכוף רחשו כדי סלל יגיעני רחס ספצט סהכו צו חמי ויכאצי לי. יא סביחו ילקוט דף ט"ו. יב חסי. יג לעג"ד חויו ריב"ב צנליצין דכפסחים ג' ססי' צוון סבית וסיה ק"ג סכס לפחות קודם לידת שמואל. חלל נכדו כמ"ס חוס' מומות ס"ד וס' ג"כ צנליצין. יד לחמר סחמר לקנות ממו סגע צו. טו סלל חמרל לי סחביא לך סחורה זו. טז סל חויו חלל דברים צעלמח. יז וכי דבורך חויו יחר לחון עלי ממונח. יח סנת ס"ס צכורות ל"ס. יט מוקורו מחגל חוין עקר גדולו מו"ג. כ צכורות חייית סייעתח לשמואל

ופסק ר' חננאל, ובהלכות ורב אחא משבחא והגאון ר' יצחק לא אמרו בו דבר א. ושמענו שיש מחכמי צרפת ב סקילין בזה
 וסומכין אאגדה ג, אין לך טפח שיוורד לארץ ממעלה שאין טפחים בנגדו עולה מלמטה, להכי אפי' בשעה שנשמים יורדין ואני
 רואין שנהר מחגבר, אפי' טפי מכיפיה מיברך ושרי לטכול בו חילה כשמואל. ואנו אחרי המחמירין נלקה דמצינו טובא דשמואל
 גופא בהלכה למעשה עבר לחומרא ולא סמך אסברא הידי' כהאי דאין צדין ד אמר רב אשה מוודת קטח בי"ט ונתנת לתוך
 העיסה, ושמואל אוסר, והא תנא דבי שמואל מותר, אמר אביי ש' הלכה למעשה אחא לאשמעינן ה, וכן הפלגת שפיר ליתן
 לה ימי טהרה אמר ש' לרב יהודה ו ואת לא תעביד עובדא עד שישעיר, אף ששמואל יודע בחכמתו להבחין אם ולד הוא אף
 בדליכא שערות, וה"נ בפ' ו לש' נאמנת באומרת למשך נבעלתי ואפי' אמר לרב יהודה ואת לא תעביד עובדא עד דאיכא רוב
 כשרים, וה"נ בפ' במה אשה ה מכניס חבלים שקשורים בהמות בידו וימשור, אמר ש' ובלבד שלא יצא החבל מחתת ידו טפח
 שדוטה לנושא משא בידו, והא תני דבי שמואל טפחים, ש' הלכה למעשה אתי לאשמעינן, וה"נ הלכה למעשה אמר ש' אין
 חמים מטהרין בוחלין אלא פרת בתשרי. מיהו בשאר נהרות שאין זמן קבוע לגדלם ולחפרונם, אם רוב השנה הוחלין עקר יש
 לסמוך ארובא כל כמה דלא חוינן דגדל כ"כ עד שהנוטפין מרובין ט.

ה. תנן ו נוטפין שעשאן ווחלין סומך אפי' מקל או קנה אפי' זב וזבה יורד וטובל דברי ר"י, ר' יוסי אומר כל דבר שמק"ט
 אין מוחלין בו. יש מי שמפרש יא דהכי קאמר מקוה שנפרץ על שפתו ומימיו יוצאין ווחלין, אסור לטבול בו, שהרי
 טובל במקוה ווחל ויש מי שאוסר יב אפי' ישאר מ"ס אחרי שיעאו הוחלין, הוא טובל נמי במים העליונים, ואין הנקויים מטהרין
 בוחילה, ור"י מתיר לסתום ע"י מקל ואפי' זב וזבה אוחזים המקל וסותמים יציאת המים ויורד הטמא וטובל יג. וחומרא יתרה
 היא יד, כיון שנשארו במקוה מ"ס, למה חגרע הטבילה טו. ברם אי לא שיידי מ"ס בלא סתימה, ודאי לא מהני טבילה עד
 שיסתום, ובהא פליגי לר"י סותם בדבר מק"ט, ולר' יוסי אסור, ואי שיידי מ"ס במקוה בלא סתימה, לר' יוסי נמי לא מקרי הויחו
 בטומאה מה שסתום להרבות מים בדבר מק"ט, דהוית המקוה איתו בלא"ה, אבל אי לא שיידי מ"ס אלא ע"י סתימה אוסר ר"י
 לסתום, וקאמר דכל דבר מק"ט אין מוחלין בו, פי' אין מעמידין בו הוחילה טו, ואיתיה ראי' מהא דתנן בפרה יז נתן ידו או
 רגלו או עלי ירקות כדי שיעברו המים לחבית פסול ואמרינן טעמא דכ' מקוה טיפ יהיה טהור, הויתו ע"י טהרה תהא, ור"י דמתיר
 הכא לסתום ע"י מק"ט מודה החם דפסול, כיון דהבאת המים ע"י טומאה, אבל הכא המקוה איתיה, וע"י מק"ט מעכבו שלא יצא
 ולא מקרי הויתו בטומאה ולר' יוסי האי נמי מקרי הויתו ע"י מק"ט. והאי פרושא לא נהוי, דאין סברא שר' יוסי יפסל
 לסתום מקוה בדבר מק"ט, היכא דאיכא מ"ס שאין הויתם ע"י טומאה ואין עושה דבר אלא שמעכבם מוחילה. ותו מלשון
 משנה נוטפין שעשה ווחלין אין טעם לפרוש זה, אדרבה הוא לא עשאן ווחלין אלא בא לעכב הוחילה, ור' יוסי נמי דאמר כל
 דבר שמק"ט אין מוחלין, אין סותמים טבעי ליה. ותו קשי' מהא דתנן יח ב"ש אומר מטבילין בהרדליה יט וב"ה
 אומר אין מטבילין, ומודים שגודר כלים וטובלין בהם, כלומר שעושה מחיצה של כלים שתעכב המים מלצאת וטובל במים,
 וכלים שגדר בהן לא הוטבלו כ, אלמא אע"פ שמעכב המים לצאת ע"י כלים, מודה ב"ה שטובל בהן, ובכלי גללים
 ואבנים שאין מק"ט ודאי לא איירי, דהא מסיים כלים שגדר לא הוטבלו, ודוחק לוטר שלא הודו בא. . ומסתני' נמי איכא

למדיק

נחל אשכול

לשמואל שנסר מתגדל ממוקרו תני' רמ"א פרת יובל שמו ולמה ל' פרת שמימיו פרין זרבין, וע"י כ' שאין מזה ראוי נגד חבוב
 דש' דחם שירבו מ"ג, דליכא דגרסי בצרייתא: ורבנן אמרו פרת שמו (ואינו שם הסותר כמ"ס ר"מ) ולאפי' אי מודי שמימיו פרין
 זרבין מעלמו, אכתי אפשר ע"י שפך ש"ג שירבו הנוטפין וכ"כ חוס' שם ור"ן גרתי' מ'. א הר"ף לא הביא בצבועות סך
 דחבוב דשמואל דלוטר טבילה צונרות, אבל הר"ן צבנת ורשב"א גרסי מ' כ' שגראה כן מודברי הר"ף, וזכחה סכ' צבנת פ'
 צמה חספ' ח"ל: צבנת יולאות צמוטין, חבוב דש' לא צביק לצנתיס דלשוין נפקן צמוטין ולא צביק להו למגנא צהדי ועבד להו
 מוקס ציומי יוסן ומפלי צחשרי, לא צביק למיסק צמוטין וסתקן הצנות יולאות צמוטין, לצויען סו, ולא צביק למגנא צהדי, דלא
 לילפן להו גופא מוכראה עכ"ל. לעג"ד איסכא משמע דהו"ל להביא סך דחבוב דש' צדוכתא צמס' צבויעת. ועוד דרי"ף מביא
 צבנת ג' דברי מואב דש' ופרס לן טעמי דתרתא, והסלישי דמוקס, דטרס הש"ס לפרוש, לא הביא פרושו, ש"מ דליכא ג"מ להלכה.
 וצורר לי סקן דעת סר"אם שצברו סויב צמוד על הר"ף כמ"ס הש"ך צם' חקפו כסן, וצבל' מקולאות מביא סר"אם כל החולקי
 על ר"ת ופסקו כחבוב דש' ולא הזכיר הר"ף, ש"מ צרבנו ס"ל דיותר ל' דלא ס"ל כחבוב דש'. ב ר"ת בצבורות. וכ' סרשב"א
 צבנת דאפי' ציוס הגשמים סתיר ר"ת לטבול צנסר ומולק צזה ארמזין צבדרי' שאמר ציוס הגשמים יורדין ליכא מאן דפליג דא"ט
 צנסרות, ונראין דברי רשב"א מראיות סהביא ר"ח. ג חענית כ"ס. ד ציה כ"ט. ה למעשה החמיר. ו מה כ"ה.
 ז צפ"ק דכחצות י"ד. ח צנת י"ד. ט וכ"כ סרשב"א ס' סכ". י מקולאות פ"ס. יא ר"ס. יב טור צסס י"א ומרדכי.
 יג לפ"י לא קאי יורד וטובל על זכ טבילתו דוקא צמעין, אלא לטמא שדי לו צמקוס, זקמ"ל אפי' זכ ויכל להטמיר המים אע"פ
 סהול טמא ואין הוית המים ע"י טהרה, ור' יוסי אוסר דצעי הויתו צנטרה. יד צבנו קאי על יש מו שאוסר. טו ורמ"א ס'
 ט"ן מחמיר, ואם לא נכרת החזילה צעין אע"פ סהולך וחסר לא מקרי זמילה כ"י סידוע סמ"ס נשארים. טז כך הול דעת יש מו
 שמפרס סהחמיל צו רצנו, והוא סר"ס. יז פ"ו, זמחים כ"ה. יח ספ"ס מקולאות. יט מים הצאים מדלוו של סר אס יש מראשו
 לסופו מ"ס דס"ל נוטפין מטהרין צזמילה. ועט כמ"ס כאן חמול רובו צצ"אם. כ כיון שלא הוטבלו רק מנר אחד. כא צ"ה
 לב"ש דיותר לגדור צכלים, דס"ל לב"ה דאין סותם צצבר מק"ט, ומ"ס ומודים שגודר צכלים וכלים שגודר צצן לא הוטבלו ס"ק
 מודים צ"ס לב"ה שגודר צכלים להחזיק מ"ס לטבילתו, סכלים שגדר צצן לא הוטבלו, אבל צ"ה ס"ל אף הול עלמו אינו
 טובל צמים שמעוכבים מוחליל ע"י כלים, דס"ל כר"י דאין סותמין צצמק"ט, ופרוש זה צצרע"ב, ומסיים וסכי משמע צחוספתא,
 ר"ל דח' מסיים: והכל מודים כלים שגדר צצן לא הוטבלו, משמע דמודים אסיפא קאי. ולרצנו ל' דוחק, דאי סכי כך צ"ל, ומודים

למידק א שאם מי מקוה ווחלין מעט, לא מקרי וחילה כל שאינו ווחל כמעין, מדרשי הכא לגדור בכלים לעכב הוחילה, וא"א להעמיד כלים כ"כ סמוכים וא"ו, שלא יצא מים מביניהם, אם לא שירביקם ע"י טיט וסיד, ומהני לא אדכר מידי. ואי תימא נמי הכלים עומדים רחוקים כ"כ שלא יצאו מים כלל, אכתי קשי' דבתוספתא שנינו ב בית הלל מודה שמטבילין בחדרלית אם יש עוגל לפניו מט"ס, אע"ג שחדרלית עוברת דרך שם, נכנס בצד זה ויוצא בצד אחר, אלמא כל שיש מט"ס נשארים במקוה לא מפסל בוחילת היתרון, וה"נ תנן ג בור שהוא מלא שאובין והאמה נכנסת ויוצאת ממנו לעולם בפסולו עד שיתחשב שלא ישאר מן הראשונים ג"ל, והאמה של מט"ג ד היא, ולא פוסלה בוחילתה מן הכור ה'. ותו תנן ו ג' מקואות, בזה כ' ובוה כ' כשרים, ובוה כ' שאובין, ה' השאוב מן הצד וירדו ג' וטבלו ונתערבו, המקואות טהורין והטובלין טהורין, היה השאוב באמצע וירדו ג' וטבלו ונתערבו, המקואות כמו שהיו והטובלין כמות שהיו. פ' המקואות טהורים כששאוב מן הצד, שהמים מט"ג מקואות נתפתו ונעלו קצת למעלה מכותלי מקואות ט' הטובלין ונתערבו המים ונעשו כמקוה אחד כיון דנפרצו זה לתוך זה למעלה ואפי' על רום כקליפת השום ועל רחב שפ"ה הוי סגי ואף את"ל שנתחבר א' מהם לשאוב תחלה, אין בכך כלום, שהרי נתחבר אח"כ לכשר, והפסולים אין פוסלין הכשר לפי שבאו בחוכו בהמשכה ז', אבל אם השאוב באמצע ומפסיק בין ב' הכשרי' אין מתערב הכשר עם הכשר, נשארו הכשרי' כשהיו, דלא מתוספי מידי ע"י הפסולים, והטובלין בתוכן נשארו טמאים, שלא טבלו אלא בכ' סאה. ומדאמר ברישא הטובלין טהורים, אלמא אף שנתערבו המים ע"י שיצאו למעלה מכותלי המקוה בשעת טבילתן לא מקרי וחילה, כיון שאין וחילתן כוחילת מעין אלא ע"י דחיקת הטובלים ח'. והוינא לרבואתא שפרשו מתני' נוספין שעשו ווחלין, שהיו לו מים נוספין בגומא, ורצה להוליכם לגומא אחר לעשות מקוה, טוליכין ע"י מקל וקנה שהם פשוטי כ"ע ואינם מק"ט, גלא זו בלבד אפי' וב סומך המקל זמביא המים, דדוקא אם מביא המים בידו או ברגלו פסולין כדתנן בפרה ט אבל אם הוא סומך המקל בידו והמים עוברים על המקל לא מיפסלי, דהא תנן נמי י העבירים על עלי קנים כשרים, כיון שהעלים אינם מק"ט דברי ר"ו, ור' יוסי אומר לא מבעי' וב ובה, אלא אפי' טהור כיון דבר קבול טומאה הוא לא יסמוך המקל להביא המים, דבעינן הויחו ע"י טהרה וכאן כח הסומך מק"ט, והא דתנן העבירים על עלי קנים כשרים, מיירי שהניחם שם קודם שבאו המים, וכשעברו כבר הסיר ידיו. וקשה למאן דמפרש הא דקתני בתוספתא יא לגיון העובר ממקום למקום וולפו בידיהם ג"ל למקוה כשר, ולא עוד אפי' עשו מקוה בתחלה כשר, אע"ג שבידיהם ולפו? שאני התם דקתני לעיל מינ' הולכים עם הקרקע כשר, לגיון העובר וכו' כלומר שולפו בידיהם מים מן הנרה, אבל לא הביאם להדי' אל הגומא, אלא שהלכו המים עם הקרקע ומשם באו לגומא, אבל הכא מיירי שהוא עצמו מביא המים לגומא ע"י המקל. ולמאן דמפרש דהאי ולפו בידיהם וברגליהם לא קאי אבני אדם, אלא על הבהמות שרוכבין עליהם בעלי לגיון, בלא"ה אתי שפיר. — מקוה שיש בו מט"ס מכוונות יב וירדו שנים וטבלו זה אחר זה, הראשון טהור והשני טמא, שודאי חסר משעורו, ר' יהודה אומר אם היו רגליו של ראשון נוגעות במים אף השני טהור, ולא קי"ל כר"י דלא הוי חבור יג, הטביל בו את הסגוס יד, פ' בגד צמר עב, וי"א כמות של המטה מן והעלהו, אם הי' מקצתו נוגע במים טהור טו. הכר וכסת של עור כיון שהגביה שפתותיהן מן המים, המים שבתוכן נעשים שאובין ופוסלין המקוה שלא היו בו אלא מט"ס מכוונות אם נפלו מהם ג"ל לתוכו, דכשהגביהם יש בהם ממי המקוה ונחשבו שאובין בכלי, כיצד יעשה מטבילין ומעלין דרך שוליהם, אם מוציאן בדרך זה כבר באו המים למקוה קודם שנפרדו ממנו, וה"ה אם מטביל במקוה מצומצם יורה גדולה יז מפני שמיטיו מקלחין, פ' אם הננים יורה דרך שוליו למקוה מצומצם ופיה למעלה ובאו המים אל תוכה, המים האלו שבתוך היורה נעשים שאובין, שלפעמים צפה היורה מעט למעלה ונפרדה מן המקוה, וכשחזרו המים שבתוכו למקוה נפסל המקוה ע"י השאובין כיון שאין בו מט"ס שלמות והיורה לא נטהרה במקוה שלם יח. הקופיץ למקוה מצומצם הרי זה מגונה, שפעמים המים נתווין לתוך קודם שטבל, והטובל פעמים במקוה בצומצם, הרי זה מגונה, כלומר שירא שלא טבל כהוגן פעם א' לכך טובל פעם ב' יט והרי יש לחוש שעחה חסרו המים, אבל הטובל עצמו במקוה זה פעם א' נזהר לטבול כראוי. מקוה שמיטיו

מדרדדים

נחל אשכול

שחם גדר בכלים שלא סוטבלו, וואי ומודים שהוא גדר בכלים וטובל בהם? א זה דין חדש ולא סייך לדלעיל. ב פ"ד. ג מקואות פ"ג. ד דאי מועין כ"ס מוכסר הכל בהסקס, ומו"ג דאיירי צי' לית צבו מ"ס צפ"א, דמ"ס מטרסין כבור כמ"ס רבנו דף 133 ה' והוקח לומר דמתני' לא איירי אלא להכסיר המים אחר שהפסיקה האמה לנחת. ו פ"ו. ז וכו' הר"אש כן מוכח מסיפא דמייירי דשאוב בצומצם ונתחבר אל הכסר והפסול וכנס לתוכו אפ"ה אחר המקואות כמו שהיו והכשרי' כשרי' להקוות עליהם למלא טהורם, לפי שהפסולי' בהמשכה צלו ולא פסלו הכשרים. ח אבל מהסרי"ק כ' די"ל דאיירי במקואות צלו מן המעין דל"פ זמילה, אט"ג דאין מוכסר אלא צמ"ס, כיון שהפסק מומעין, מ"מ זמילה ל"פ כדתנן פ"ה גל שנתלם מן הים ובו מ"ס ונפל על אדם טהור, כיון שבאו מומעין אט"ג שהגל זומל, אבל רבנו כ' דף 144, 120 דגל לא מקרי עמל, וכל שהפסק מן המעין לכל דינו כמקוה, לכן ספיר מיייק מומתני' דג' מקואות דזה לא מקרי זמילה. אבל להר"אש דס"ל צפ"ה גל הוי זוחלין ומהי אף כשהפסק מומעין. יתכן פרוקא דמהסרי"ק, לכן לא הביא ראי' זו נגד המחמירים בכל זמילה, ושאר ראיות הביא גם הוא. ט פ"ו. י סס וער"אש ופ"מ לרמז"ס מקואות פ"ה מ"ס. יא פ"ד מקואות ועי' דף 129 יב משנה פ"ז. יג כ' צ"י טעמיהו דרבנן דס"ל טופס ע"מ להטפוח לא הוי חבור במקוה, עי' גטין ט"ז וכ"כ ריב"ם, אבל סגוס דבסמוך הוי חבור, ומסוס סבלט הרבס מוס. יד במקוה מ"ס מומתממים ואח"כ טבל צו אדם והגביה הסגוס קלת מן המקוה אבל זוקלתו עדיין נוגע במים. טז ערוך. טז כרמז"ס דבהא חכי' ח"ק דר"י מודס. יז חוספתא פ"ו. יח אלא מורידה לחוכו דרך פיה, ולו המים חמוד מוזבדין עם מן המקוה ומועלס דרך שוליס כדי שלא ישארו צב מים בעליהם ויחסר מומקוה, ס"ע סע"י ס"ג. יט דליכא לפרושי סוטבל צ"פ לסחי טומאות

ובסי

טרודים א, פי' כמו וירקעו את פחי הוהב שתרנומו ורדירו, שהמים דקין ונמוכים, ואף שיש בהם מ"ם אינם עמוקים שמנוחים ברוחב ולא בגובה ואין בהם לכסות כל הגוף, כובש אפי' חבילי עצים וקנים כדי שיתפחו המים ויורד וטובל, כלומר אף שנראה כאלו נחלק המקוה ע"כ, דמ"מ נכנסו המים מצד זה לצד זה דרך החלל שבניהם ב. מחט שהיא נתונה על מעלת המערה נ פי' שיש מקוה במערה, הי' מוליך ומביא במים, כיון שעבר הגל עליה טהורה, ומיירי שהגל עדיין מחובר קצת למקוה דגל אין בו ט"ם ומקוה לא מטהר כלים פחות מ"ט"ם, דכבר בטלי לרביעית דמקוה ד ואע"ג דנראה כווחל ואין מקוה מטהר בווחלין, כיון שהמים הולכין בלא"ה על מעלת המערה ושבין למקוה לא מקרי וחילה ה.

נד

גרסינן בפ"ק דערובין ו אר"ח ב"א אמר רב שעורין חציצין ומחציצין הל"מ, ואקשינן חציצין דאורייתא ניתהו שנ' ורחץ במים את כל בשרו ו שלא יהא דבר חוצץ בין בשרו למים, כי אצטרף הלכתא לשערו כדרבה ב"ר הונא דאמר נימא א' קשורה חוצצת ה ג' אינן חוצצות, ב' איני יודע. שערו נמי דאורייתא דתני' ורחץ במים את כל בשרו את הטפל לבשרו וזהו שער ט, כי אתא הלכתא לרובו ולמעוטו ולמקפיד ולאינו מקפיד וכדרכי יצחק דאמר דבר תורה י רובו ומקפיד עליו חוצץ יא ושאינו מקפיד עליו אינו חוצץ, וגורו על רובו שאינו מקפיד משום רובו המקפיד ועל מעוט המקפיד משום רובו המקפיד יב, ולגורו נמי על מעוטו שאינו מקפיד משום מעוט המקפיד, אי נמי משום רובו שאינו מקפיד, היא גופא גורה ואנן ניקום ונגור גורה לגורה. למה היא מסקנא ליכא חציצה דאורייתא במעוט הגוף אפי' בהקפיד עליו. ואיכא לעיונא בהא מלתא דאמר בפ' התנוקת יג אמר רבא לעולם ילמד אדם בחוך ביתו שחתא אשה מדיחה בית קמטיה יד במים. מתיבי בית הקמטים ובית הסתרים אין צריכין לביאת מים טו, נהי דביאת מים ל"ב ראוי לב"מ בעינן כד' וירא דא' כ' הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו, ושאינו ר"לב בילה מעכבת, דתנן התם טז אם אמר הרי עלי מנחה של ס"א עשרון, מביא ס' בכלי אחד, והאחד בפני עצמו, ושעמא דס' יכול לבלול בכלי אחד, ס"א אינו יוכל לבלול והתורה אמרה לבלול, ופרך והא תנן אם לא בלל כשר, אר"ו כל הראוי לבילה א"ב מעכבת, ושאינו ראוי מעכבת בו. ואי איתא להאי דר"צ יו . . . והא דאמר רבה ב"ר הונא נימא א' קשורה

נחל אשכול

ובשני זמנים, דהא תנן שני טבולו זא"ז השני טמא דודאי נחסר. א מקואות ספ"ז. ב פי' הרע"ב, אבל הר"ם כ' דמיירי שלא חלק המקוה לשנים ע"י חבילי עלים, דא"כ הו"ל כמקוה שחלקו בסל וגרגותיו דאחר צמגינה כ"צ דלא עלתה טבילה, דכיון שחלקו אין טעור לא צוה ולא צוה, אע"פ שהמים מחוברין בין אייר הנגרים, דהא ארעא כולא מלחולי מחלחלא ולא חשבינן מחוברי אלא צעינן מ"ס. ולק"מ על הרב ורבו, דהא מסקינן התם אס יש חלל כשפ"ה צנייהס מטטרפין, ובחבילי עלים מסתמא יש צנייהס כשפ"ה, העיריני לזה ס"ך ס"ק ק"מ. וי' דאס הייח כלים וצנייהס כשפ"ה להטפית המקוה לא מפסל וכ"כ ס"ך דלא מקרי היתו עי"ט דשעור המקוה בלא"ה היחיה, ואף לר"ם דאוסר העמדת הזמילה דמק"ט, ה"ט שאס אין מעמידו ילאו המים ואין כאן מקוה, אבל הכא היחי' לשעור מקוה, ואס טוחה ומשתטת עלתו ויכל לטבול בלא"ה. וראייתו בג"ט שכ' אף זה מקרי הוי"ע ע"י טומאה לרא"ה צד"ה צ"ב ריש שער ז"י"ן שכ' אפי' מקוה שיש בו מ"ס והמים מרודדין שאין גופו עולה כאלתא אין ראוי לטבול עד שיהיו המים ראויס לטבול, ואסור ליתן צהס שאובין עד שיהי' צהס כשעור זה אבל אין לפסות מ"מ"ס דמקוה מים משמע טעור לגדול והיינו מ"ס עכ"ל הרא"ה והוא הוסיף ה"ה בכלים מקרי היתו ע"י דמק"ט. ושתי תשובות צד"ה, חדא שכוונת הרא"ה שאסור ליתן שאובין עד שיהי' כשעור הזה, ר"ל מ"ס, שהרי מסיים אבל אין לפסות מ"מ"ס, וכ"כ הרשב"א צמשתרת: ואס צל לומר אע"פ שיש מ"ס אסור להוסיף אס המים מרודדים טעות הוא צידו שהרי שינו מומלל צכתף עכ"ל ואין ספק שלא טעה הרא"ה צזה. ועוד אס שאובין פסלי צכה"ג, שאני שאובין דפסולין בגופן וביתוכן טבל, משא"כ אס דומק המקוה לעלות למעלה, המקוה כמו שהיא וכ"כ הש"ך ס"ק ק"ו וכל האחרונים אס סילון מוסיף מן מעין או מקוה למקוה אחר לא מקרי היתו צטומאה שמצורו לכשר מצטל, אבל לענין מים הוילא"י מכלי דאית פסול שאובין לא מהני צבורן, ש"מ דהממירו יותר בשאובין מהיתו עי"ט. ג ספ"ז. ד פסחים י"ו. ה כ"כ הפרישה ואחרונים חלקו, אבל משום היתו עי"ט אין פקפוק כיון שאינו עושה דבר במקוה טבולו המים. ו דף ד' שיעורין כגון כזית למלקות וטומאה, חליצין בטבילה, ומחליצין כגון שחא מחילה גובה י"ד. ז צבעל קרי כ' צפ' מטרט וצנוסס בגמ' משובס ורחץ את כל צערו צמים. ח דמיסדק ספיר ולא עיילי מיא בקשר, שלס אדוקות ז"צ, דלא מיסדקי עיילי, שמים איני יודע ועי' לקמן. ט וכיון דאתרצבי לטבילה, אתרצבי נמי לחליצה כצטרו. י הלמ"מ. יא לרש"י קאי על רוב צערו אס יש צרובו דבר הסוץ עליו או שקסור רוצו אחת אחת, ולשאר פוסקי' קאי נמי על הגוף, ומקפיד פרושו שמלטער על ליכלך זה. יב הויל דהוי רוצ דמי צמקלת לחליצה דאור', וכן מעוט המקפיד דמי לדאור' בהקפדה, ושתי גזרות מדרבנן. יג מה ס"ז. יד בית השמי ובית הסתרים שלה. טו קדושין כ"ה יליף מדכ' צצרו מה צצרו מאצראי אף כל מאצראי, והקשו תוס' א"כ איך יוסיק דמ"מ ראוי לביאת מים צעינן מו"ל? וי"ל משום דכ' ורחץ את כל צצרו (צבעל קרי) דמשמע אף בית הסתרים וכ' צצו וידיו לא שטף צמים דילפינן מה ידיו מאצראי אף כל מאצראי וממעטין בית הסתרים, מ"מ כיון דכתביב כל מרביץ לכל הפסות שיהי' ראוי לביאת מים עכ"ל, ומי"ט פ' דצריהס, דבת"כ פ' מזורע אי' כן מדכ' צצו וידיו לש"ב, מה ידיו מאצראי וכו' למעוטו צ"סס. לפ"ז הדרסה בגמ' דקדושין מה צצרו מאצראי לא מצצרו דרס, אלא הכוונה מידיו לא שטף למדנו ספרס ורחץ צצרו דכ' צצו זצ דוקא בצצראי, וכיון דצבעל קרי כ' את כל צצרו מרביץ לכל הפסות שיהי' ראוי לביאת מים, ומכ"ס צצו. יז צזה תוס' סוכה וי"ו שהקשו כיון דאיכא הלכתא לחליצה לרוב ומעוט, קרא את כל צצרו שלא יהא חוץ ל"ל, וי"ל דאלטרף לבית הסתרי' כדאמ' בקדושין עכ"ל אאל"ס שכוונתס למה דאמר סס דמעטטין צ"הס מצצרו, מה צצרו מאצראי, דאכתו חיקטי קוסי' פ"י צצהדי דרשינן צצרייתא מצצרו שלא יהא דבר חוץ, אלא כוונתס האי שלא יהא דבר חוץ דיליף מורחץ את כל צצרו קאי דוקא על צ"הס שלא יהא צו חליצה דראוי לצ"מ צעינן כמ"ס תוס' בקדושין דילפינן מאת כל צצרו (דמכל למוד בלא צצרו לא ידענו מידיו). טז מחמת ק"ג. יז חסר, ואפשר ש"ל איך אפשר שמ"הת נריך צ"הס ראוי לצ"מ ומחליצה פוסלת, כל צ"הס לא הוי אלא מעוט הגוף ואפי' מקפיד

נחנה מעות בפיה וטבלה שהורה מטומאתה א אבל טמאה אגב רוקה ב. נתנה שערה בפיה ועי"כ לא באו המים על שערה כאלו לא טבלה ג קפצתה ידה ד או קרצה שפתותיה ה כאלו לא טבלה. האיזהו באדם וכלים ומטבילין טמאים ו, ואם הדיח האוחז ידו במים שהורים, שמים שעל ידיו נשתרו בטי מקוה ז ובמקום אחיות ידו קדמו המים. ר"ש אומר ירפה ידיו עד שיבואו בהם מים. איכא מאן דמפרש ר"ש מחמיר ולא סמך אהדיה שצריך לרפות ידיו, ולת"ק די אם הדיח וכ"ש אם טרפה, וי"א לת"ק לא מהני טרפה דגורנין דלמא לא ירפה. טיהו גורה זו לא מצנינו, אדרבה שאמרו בפ"ה לא תצא אשה לא ט, אלמא די אם תרפס ול"ג אטו לא תרפס, ובתוספתא י השירין ונוטים והקטלאות והטבעות אוצין יא חוצצין, רפין אין חוצצין, אלמא ל"ג רפויים אטו החוקין, ובפ' החולצין יב מניטין עבדיה דרב אשי בעי לאטבולי לשם עבדות, מסריה נהליה דרבינא ולרב אחא יג אמר להו חוו דמיניכי קבעית לי יד . . . חוינן דלא גורנין רפוי אטו מהודק, דדוחק לומר כל הני ס"ל כר"ש ולא כת"ק דהלכתא כותי, אלא ודאי לת"ק נמי מהני אם טרפה ידו טו.

סב. אלו חוצצין בכלים הופת והמור בכלי זוכית טז בין בפנים ובין בחוץ, על השולחן ועל הטבלא ועל הדרגש, והיא מטה קטנה, על הנקיים חוצצין, על הבלוסין, פי' המלוכלכים א"ה, דלא קפדי עליהו. ומה"ט אמרין על טמאת בעל הבית חוצץ דקפיד, על של עני א"ה, על אכופ זז של בעל בית חוצץ ועל של וקקין יח א"ה, על המרדעת יט חוצץ דשבג"א עד כאיסור האיטלקי כ וטרדעת דחוצץ דוקא אם עובר הליכלוך או הרבב מב' צדדיו כא והוא דאמר חוצצין זפת ומור מידי אחרניא לא, ה"ט דזוכית חלק ושאר דברים הנדבקין בו נופלין טאליהו ואין אדם מקפיד על ליכלוך שאינו מתקיים, אבל זפת ומור מהדיקי וכל הציצה בהקפדה תלי' כב. על הכגדים כג מצד א' אינו חוצץ, עבר בב' צדדים חוצץ, ר' יוסי אומר של בנאים, כלומר ת"ה שעוסקי' בבנינו של עולם וקפדי על ליכלוך ורבב כד שבבגה, מצד א', ושל בור מב' צדדים, דבור נמי קפיד אם הרבב מע"לע. ובפ' דם הטאת כה רבב על בגדו חוצץ ואם מוכר רבב הוא א"ה, דם על בגדו חוצץ, ואם טבח הוא א"ה, וכן רבב על בשרו חוצץ, ואם מוכר רבב הוא א"ה. לפיכך נשים הצובעות עצמן ונשתזיר בשעת טבילה כו. . . מטפחת של זפתין, פי' זפתיה חבוות, או מהעסקין בופת, ושל יוצרים ושל מפסלי אילנות כז, אין חוצצין הלכלוכים שבמטפחת דלא קפדי, זה הכלל. כל המקפיד עליו חוצץ ושאינו מ' א"ה, ומדחני כל המקפיד משטע אפי' שאר ב"א אין מקפדין והוא מקפיד חוצץ כח. כל ידות הכלים

נחל אשכול

א מע' נדה ומוחרת לבעלה. ב שרוק של נדה נחלס על המעות והיא נגעה בו עתי"ט טומאה מחוס מגע נדה. ג אבל מחוס צ"סס ליכא דמים רחמים לצואת חל פיה דטעך, איוו חוץ דלא מיהדק אם איוו מסויך ציטעה. ד כפתה אלצטותיה לתוך היד ולא צאו מים בכל מקומות שציד. ה שדמק' עליונה על התחתונה יוחר ממה שרגינה ולא צאו מים בכל טעם התחתונה. ו דבמקום שצואתו לא צאו המים. ז משמע שאין לריך לסדיח צמי מקום כעו"ז צמי' ק"כ אבל ס"ך ורמ"א כ' דוקא צמי מקוה. ח שבת כ"ו, מקלח ראיותיו ברשב"א. ט י"ג: לא צחוטו למור ולא צח"פ ולא צרנועה שברחשה ולא חטבל צהס עד שתרפס. י מ' מקואות. יא דמקוים מלשון והטובשים חלים וצמחנה מקואות פ"ט חפלה ס"ר צומן שהיא הולגה פ"ט כמו חולה, דומק. יב יצמות מ"ו. יג הס יטבוחו לשם עבדות. יד מידכס אבקשו שחם תשמרו שלא יקדים ויחמר חמי טובל עלמי לשם צן חורין, דר"א קניחו מן נכרי ולא קנה חלה זכותו של נכרי ונכרי אין לו זכות צבוק נכרי חמר ולא קניחו חלה למעשה ידיו לכך אם הקדים וטבל עלמו לשם צ"ח סרי הוא צ"ח. והספר חסד כאן וז"ל: רמו ליה ארויסא (חבל) צנווריה ותרפו לי' וימנמו ליה (לחבל הו' עניבה כשרולים מושכין החבל צחוק ודחק הליואר וכשאין מושכין הוא רפוי והמים נכוסים תחתיו) תרפו לי' כי היכא דלא להו חלינה, ימנמו ליה כי היכא דלא נקדים ולימא לשם צ"ח חמי טובל. (וק"ק לי הא חמדין סס שאח"כ נתנו כלי מלא טיט על ראשו וכן צ"ע רס"ו לחמויק צו כעבד, וחמאי, כיון סהס טבוחו לשם עבד, והוא לא חמר לשם צ"ח. ומלחתי צמק"י לרומח דמלתא טעו להחזיקו עבד צפני כל). טז ולרמב"ם ורמב"ן לא מהני מרפה ידו ועי' דקק הבית שמשלק. טז מקואות פ"ט, ובשבת ט"ו חמירין פלי זכוכית שיינהו רצין ככ"ח הואיל שחלת צרייתן מן החול ככ"ח וגזרו עליהם טומאה, ופריך מעתה לא יסי' לשם ט' צמקוה, ותנן חלו חולצין הזפת בכלי זכוכית, מחני' ר"ח היא, ומיירי' בכלי זכוכית סנקב וסתמו צאבר ולר"מ דסולך אחר המעמיד דינו כמחכות, ואם חזר ונטמא לריך טבילה כמחכת. והרמב"ם פ' כלי זכוכית אין לו טהרה צמקוה, ופ"ה הביא פ"ג מקואות חלו חולצין בכלי זכוכית? וז"ל דחוס' הקשו למה מוקי כר"מ, לרבין נמי נסי דאין גו טהרה מטומאה, דלמא חייירי בכלים הנלקחים מן עכו"ם שריכין ט', וכ' מהר"ם חלוהי דפריך סה"ס לקמן חי ככ"ח שיינהו לא ליטמא מגבן, ומשי כיון דנשתברו יס לשם חקנה צפתכה, שוינהו כמחכות, ח"כ מעוקרל לח ס"ד קן. ור"ל דבעז' ע"ה חי' הא דכלי זכוכית לריכין ט' צללקה מעכו"ם, חמר ר"א הואיל ויס נהס חקנה צפתכה שוינהו כמחכות. להכי ניחא דס"ס לא אפשר לאוקמי כרבין ובללקה מן עכו"ם דלכתי לא יעגלא דבעי זכוכית ט' צללקה מעכו"ם דהסברא שוינהו כמחכות כיון שיש להם חקנה עדיין לא ס"ה, וע"כ מוקי מחני' כר"מ, אבל לחמי דחסיק דזכוכית מטומא מגבו דשוינהו כמחכת, כיון שיש להם חקנה, ומילא מה"ט צעו נמי ט' כשללקה מעכו"ם כמחכת, ובעבילה זו חלינה מעכבת וחתי' תחתי' כרבין ומיירי צללקה מעכו"ם. יז כמו חוקף שמשומין על החמור. יח נישאי ערות חקין על החוקף שאין מקפדין על לילך. יט חוקף טבובס חמור כדי להתחמם, שבת י"ב וקי"ד. כ והוא ד' שטורות עתי"ט. כא שבת קי"ד. כב רס"ו סס ט"ו. כג מקואות ספ"ט. כד משומן וחלב, ות"ח מקפיד דלר"ן ת"ח שומלא רבב על צגדו חייב מוחה, שבת קי"ד. כה זכמים י"ה. כו ל"ל חינו מונן, כי הוא נוי להם וחלינה מקפדת שעשהו צמחיון, ר"חש מקואות סכ"ו, ומסייס ועוד שאין צו ממש חלה חותל צעלמא. כז כורתים ענפים חולין כדי שיגדלו צרווח סאר ענפים. כח אפשר מדחני צלשון יחיד כל המקפיד ולא צל"ר כלשון כל הפסולים ששטנו, כ"הס שולקו זכמים פ"ג ו'. חייבו גס להפך אם רוב צ"ח מקפידים והוא חינו מקפיד חוץ לחמירין צטלה דעתו חכ"א, וחל"כ נחת דצריך לשטורין וכ"ח צמח"ס וטור, ומיכר רבב וטבח חלי,

ספר האשכול, הלכות מקואות.

הכלים א שהכניסן שלא כדרך ב או שהכניסן כדרך ב ולא מירק ג פי' לא גמר הכנסתן, או שמרן ונשברו ד הרי אלו חוצצין, וחגי' בתוספתא הא דאמרי נשברו חוצצין, דוקא אם אין משתמשין עוד מעין מלאכתן הראשונה. כלי שהטבילו דרך פיו כאלו לא טבל ה, הטבילו כדרך בלא זבורית, פי' שלא הטביל בית יד שלו, וי"א כלי שאין לו אלא נקב א' וצוארו ארוך שאין המים נכנסים בו מפני אויר שיש בו, צריך שיטנו על צדו, כדי שיבואו המים בחללו ו. ואם פיו רחב כשפ"ה לא צריך, ואם מטלאו מים קודם שיכניסנו למקוה, נמי ל"צ להטותו, שהמים מחוברים למי מקוה ונטהרים בהשקה ז. כלי שהוא צר מכאן ומכאן ורחב באמצע אינו טהור עד שיטנו על צדו, שבלא"ה אין המים באים בחללו, צלוחית שפיה שוקע אינה טהורה עד שניקבנה מצדה, קלטרין הדיוטות, פי' כלי שמניחין בו הדיו ופיו שוקע בתוכו, כדי שלא ישפך הדיו אפי' אם נופל לארץ על פיו, אם מטבילו כדרך ב אין המים נכנסין בחלל שבפנים, שהמסגרת סביב החלל הפנימי מעכב, לפיכך אינה טהורה עד שניקבנה מצדה. כל ידות הכלים שהן ארוכין ועתיד לקוצץ, מטבילין עד מקום המדה ואין צריך לטבול מה שרוצה לתתן, דכל העומד לתתן כחתוך דמי ח (גליון ויש מי שאומר דצריך להטביל כולו, דר"ט ור' יהודה הלכה כר"י, והספר פסק כר"מ ומעמי' דשנאה בלשון הכמים ט) . . חסר, ע' דף 159.

סג. אחת מתקנת עזרא י שתי' אשה תופפת וטובלת ומ"הת בעיוני סגי יא והוא תקן חפיפה במסרק. ואמרינן בגמ' יב אמר רבא אשה לא תחוף שערה לא בנתר יג ולא באהל, נחר מקטף מויה, פי' שנותק השער, וכי מקטף מויה מאי הויה? דלמא דקטיני מסתבכי בין אריכי ומקטף חד מיניהו ולא עיילי בהו מיא יד ואהל סריך מויה, פי' מסתבך השער. אמר אמימר משמ' דרבא אשה לא תחוף אלא בחמין, ואפי' בחמי חמה, אבל בקרירי לא, דמשרי מויה, פי' מקשין השער ואין לכלוך עובר, תרגום קורה שריתא. ורבנן חננאל גרס אשה לא תחוף בקרירי ואפי' בחמי חמה לא טו ור"צ ג' לא תחוף אלא בחמין אפי' בחמי חמין דמשרי מויה ופי' משרי מתדין ופותחין השער כההיא שרי שקיך ואכול נהמא טז. ויש מקשין על ר"ח מהא דאמר פ' כל שעה יז לא תלוש לא בחמין ולא בחמי החמה אלמא חמי חמה לענין חמימות לחמי אור משוינן, ואין זה קושי' נהי דמתחמץ בחמי חמה מ"ט איכא למימר דמתקשין השערות. אמר רבא לעולם ילמד אדם בתוך ביתו שתהא אשה מדיחה קודם טבילה קמטיה וב"הם שלה שיהיו ראויים לב"מ. ואלו חוצצין באדם יח חוטי צמר וחוטי פשתן והרצועות שבראש הבנות שמקלעות בהן שערן שמונעות המים מלבוא בשער, רי"א של צמר ושל שער אינם חוצצין, ואין הלכה כר"י בחוטי צמר, אבל בחוטי שער מודי רבנן דאין חוצצין כד' פ' במה אשה יט. קלקי הלב כ והוקן וב"הם שבאשה, פי' השער שעל ב"הם שמסתבך ע"י ויעה וליכלוכים באותו מקום הוי חציצה. ויש מי שאומר דב"הם דנקט במתני' ב"הם ממש שצריכה לפתחן שיבואו בהם מים כא, וליתא דבתוספתא ר"ש שזורי אומר ב"הם בנשואה חוצץ, בפנויה א"ח, דנשואה מקפדת שלא תתגנה על בעלה, והכי חנן לקמן בב אלו שאין חוצצין קלקי הראש ובית השחי וב"הם באיש בג. ודאמרינן חוטי חוצצין בשער, ה"ה בבשר הגוף, חוץ

נחל אשכול

דגס טאר צ"א, בני אוחו אומנות אין מקפדין צ"י. א מקואות פ"י. ב שסכניסן עקוס שאין דרכו לעמוד בקתא או צבית יז. ג כמו מירק אחר שמיטה ע"י יומא ל"ח. ד נשברו יהדות, היד היא עומדת בקתא, וכיון שנשבר לריך להוליאו מן הקתא ולחקנו להכי הוי סבב חילוס. ה בתחלת כניסתו צמיט כופהו על פיו, אין המים נכנסים למעלה עד סויו עד שיטנו, וכ' תי"ט חס לא ספיו רחב מאד וכ"כ צ"י והאחרונים חלקו. ו ולפרוס ח' ל"ל צבית יז הוא צלופן שלא יבא מים צו עד שיטנו ר"ש. ז וכ"כ הר"אש. ח מקואות פ"י, חולין ע"ג, ולא הוי חילוס למקום המתך, דהוי צ"הם דכלים, אע"ג דגבי אדם צעין ראוי לצ"מ, בכלים לא צעין ער"ם ולעיל דף 150. וזע שלאו בכל מויד אמרינן כל העמוד לח' כחתוך דמוי, ע' שער המוך פ"ד דגרסין ופ"ה דמעילה ה"י וס"מ. ט במקואות פ"י חן ידות שעתיד לקולץ מטביל עד מקום המדה ר' יהוד' אמר עד שיטביל כולו, וח"ק סינו ר"מ, דבחולין ע"ג אמרינן כל העמוד לחתוך כח"ד כחולץ כר"מ דתן כל ידות הכלים וכו' עד מקום המדה דברי ר' מאיר ר"י אמר עד שיטביל כולו (הג' צבית) וחכמים א' עד שיטביל כולו בשבת, דבמשנה ותוספ' ג' ר' יהודה, וחו לוי חכמים פליגי חר"מ למס פסקו כ"הפ כר"ת) וכיון דר"מ ור"י הלכה כר"י, ערוצין מ"ה, ה"נ לריך להטביל כולו כר"י. וז"ל הגליון: והספר וכו' ר"ל האשכול פ' כת"ק אע"ג דר"מ הוא, כיון דמתני' לא נזכר ר"מ, אלמא סחם שנהא רבי ליישא, כאלו חכמים ס"ל כן, דומי' להא דחולין פ"ה רבא רבי דבריו של ר"מ צאו"צ וסנאו צלשון חכמים, ואע"ג דסחם תנא צבדי' וחכמים וסכא צלשון ת"ק נסה, מ"מ סחם ת"ק רבנן ער"אש פ"ד דפסחים ס"י ח"ית. י צ"ק פ"ב. מופפת טערה צמרק מוס חילוס. יא שחרטה שלא יהי' צהס קשר וליכרך החוץ. יב נהס ס"ו. יג פרסי' שבת פ"ט ויטרה, לויגעמאלך צל"א וע' ערוך ורמב"ם רפ"ב דמס' כלים וי"א סכא קריינד צ"ח. יד טעס זה חינו צבית וסאלחות, סהראצ"ד הביא כן צמוו וצמאלחות סלנו פ' אחרי חינו. טו סאלחות פ' אחרי לא תחוף אלמא צמנוין ואפי' צממי מוס מוס קריי ומוסרך מויה ולא עיילו צבו מויה וסגיס בעל סאלת ס' ס"ל אפי' צממי מוס לח, סס"ל כר"ח, וליתא סהראצ"ד הביא לשון רב אחא לא תחוף אלמא צמנוין ואפי' צממי מוס דמחיימי משרי מויה (לפי' הר"ן מחיירן הסער שלא יסתר זה צוה) וקריי מוסכמי מויה עכ"ל וכך גריבין להגיס סאלחות סלפנינו, ועוד ראוי' דרי"ף וס"ג דגריי צתר סאלחות, אי לא פליגי עלי', צבדי' נקטי לשון הסאלחות סכביא ראצ"ד מלה צמלה. ועוד סרצנו מדקדק צעין זה צבסמוך ולא הביא חולק צדין אלמא ר"ח ולא ר"ח וסנבא. טז פתח פיך ואכול שבת ק"ב. יז פסמי' מ"צ וכך הקסה ר"אש. יח מקואות פ"ט. יט שבת ל"ז. כ שער שצמה נגד סלצ סנסחך. כא דעה ר"ח צדה ס"ז דמתני' דמקואות מייירי לטסרות ולריך צב"הם ציחת מוס וסא דלומר צדה ס"ו צ"הם ח"ל אלמא ראוי לצ"מ לצעלה אחת, וע"ז כ' רצנו צסמוך דליתא דהא צמתני' דמקואות וצמוספתא ומחלק צין פנוי' לנשואה וצין לויס לאסה, דנשואה מקפדת מ' בעלה, ואי לטסרות לריך צ"הם צ"מ מוס, אין סברה למח, אלמא ודאי לאו מוצ"הם ענמו מייירי אלמא מוסעער סעניו סנשואה מקפדת על ססבך וסליכולך סס שלא תתגיס על בעלה. בב מקואות פ"ט מ"ג. כג וכו' הר"ש בית השחי צמס נקט דהוי צלל

ספר האשכול, הרבות מקואות.

חוץ מחושין שבצווארה שאינה מהדקת יפה שלא תהא חונקת עצמה א אבל קטלא ב חוצצת. ותו חנו ג ליפלוף שחוץ לעין חוצץ, ובסיפא קתני ליפלוף שבעין א"ח ולא מפליג בין לח ליבש, אבל ב' התנוקת ד אמר מר עוקבא ליפלוף שבעין לה א"ח יבש חוצץ, אלמא אפי' בעין גופא יבש חוצץ, ומינה הא דקתני רישא ליפלוף שחוץ לעין חוצץ אפי' לה נמי חוצץ ה ויש מי שאומר ד מ"ש מר עוקבא לה א"ח יבש חוצץ הכי פרושא כל ליפלוף שבעין עצמו הוא לה שאין דמעת העין מניחתו ליבש וכל חוץ לעין מתיבש וחוצץ. ושעור יבשות מפרש בגמ' משיתחיל לירק. גליד שחוץ למכה חוצץ, פי' ריד היוצא ממכה ומתיבש כגליד, ואימתי נקרא יבש שחוץ לאחר ג' ימים דאמר רמי ב"ח ד האי ריבדא דכסילתא, פי' מכה של הקות דם שדרכה להעלות גליד כל ג' ימים לא חייץ ח אע"פי שהוא חוץ למכה, מכאן ואילך חייץ שנקרש ונעשה קשה, ודקתני סיפא ט גלד שעל המכה א"ח, פרושו מה שבתוך המכה כך פרושו מקצת רבואתא י, אבל ג' הספרים גלד שעל המכה א"ח לא משמע הכי, ויותר נ' הא דאמר ברישא דמתני' גלד שחוץ למכה חוצץ, היינו מה שאינו ע"פי המכה אלא בסביבותיה יא . . . ורטיה שעל המכה יב חוצצת אפי' היא מעט שרוב ב"א מקפידין ואין מניחין רטי'. שרף היבש חוצץ, לח א"ח. גלדי צואה היבשים על בשרו, ובצק שתחת הצפורן אפי' כנגד הבשר, והמלמולין יג חוצצין, אבל לכלוכי צואה שעל בשרו שהם לחין, וצואה שתחת הצפורן א"ח, וי"א דוקא בלחה אבל יבשה חוצצת יד. ותני' בתוספתא צואה שתחת הצפורן שלא כנגד הבשר טו חוצץ. ורוב נשים אין מבחינות מה שחוץ לבשר או כנגד הבשר לפיכך טז . . . צפורן המדולדלת א"ח. ובתוספתא ר' יונתן יז בן יוסף צפורן שפירשה רובה אינה חוצצת משמע פרשה מעוטה חוצצת יח. האבר והבשר המדולדלים באדם חוצצין יט. דם יבש שע"ג המכה והכחול שבעין הרי אלו אין חוצצין כ. הדיו כא והדבש והחלב ושרף התאנה ושרף השקמה ושרף החרוב יבשים חוצצין, לחים א"ח, ושאר כל השרפים בין לחים בין יבשים חוצצין מפני שהם שטף לכלוכי פירות כב. ותו חנו טיט היון וטיט היוצרים וגץ יוני חוצצין, איזה טיט היון זה טיט הבורות שנ' ויעלני מבור שאון מטיט היון, טיט היוצרים כמשמעו, גץ יוני אלו יתדות הדרכים, פי' טיט הדרכים בימות הגשמים שמתמטץ ע"י רגלי ב"א, כשהוא לח נקרא גץ יוני, וכששפתי הגומות יבשות נקראו יתדות הדרכים, שקשה להלוך עליהם כעל גבי יתדות כג ואלו הטיטין חוצצין אפי' לחין כד ואין טובלין בהם כה ואין מטבילין בהם, ושאר כל הטיט מטבילין בו כשהוא לח כו, ולא יטבל באבק שעל רגליו ובדיעבד כז . . . אבל בתוספתא כח היו רגליו מלאות אבק וטבל במקוה שיש בו מ"ם טמא, שפשוף או שטבל בחמין טהור. — לא יטביל את הקומקמות בפחמין, פי' כלי נחשת שמתמטין בו מים ומחמת השלהבת מתדבק סביב כעין פחמין, אלא צריך שפשוף להסיר הפחמין ואם הטבילו בחמין טהור כט. — אמר רב חייא ב"א ל גדה שאין לה בגדים מערמת וטובלת בבגדיה, טעמא דלא מהודקי כ"כ שלא יכנסו המים תחתיה, והא דקתני מערמת דביו"ט איירי, ואין לה בגדים טהורים ללבוש אחרי טהרתה, ואי טבלה ערומה אסור לה להטביל בגדי' את"כ, שאין טובלין כלים ביו"ט, אבל אדם מותר לטבול בשבת ויו"ט דנראה כמיקר, לכך טובלת בבגדים שעליה, דלא מוכח מלחא שטובלת בגדיה, דנ' דלטבילת עצמה נכנסת. האי לישנא ודאי משמע דלכתחלה שריא לטבול בבגדיה לא, ואיירי בבגדים רחבים שאין מהודקין כלל בגופה, ודוקא אשה בבגדיה שהן רחבים אבל איש בבגדיו שדבוקין לבשר לא, דלא עיילו מיא בגופו, מדנקט גדה ולא זב ולא טמא סתם, מיהו נ' בין איש ובין אשה בסדיו משום צניעות שרי לטבול דעיילו בי' מיא שפיר. וקשי' האיך התירו בשבת ויו"ט ליתן בגדים במים הא אמרינן לב אם הי' עליו לשלש לב מקנחה בסמרטוט אבל במים אסרו דשרייתו של בגד כבוס הוא

נחל אשכול

ז"ס ועתי"ט שמישג, ולר"ס זרישא דאמריין סער טז"ס צנסואה תקפדת ח"כ בית הסמי נמו בכלל, וכ"כ ספ"ח חבל הרמז"ס וט"ע קל"ח ס"ו פ' חף צנסואה קלכי בית הסמי ח"ח. א טבת נ"ו. ב רעוע רחצה ומלקה סכורכת סביב לוארה, שתרחה צטלת צטר וחונקת ענמה צה בחוק, ומחוך סרעועה רחצה היא חיה חזקה לה. ג מקואות פ"ט, לפלוף טוחת עין. ד נדה ס"ו. ה כפי' הרמז"ס ותוס' מיהו הרמז"ס ורלצ"ד ס"ל צעין גופא אפי' יבש ח"ח דמר עוקבא לא לחומר חלא לטסרות. ו סר"חש. ז סס צנדה. ח הגלד רך ומחוצר וכו' כגוף. ט מקואות פ"ט. י ר"חש. יא ודקתני סיפא גלד שעל המכה ח"ח, מה שמחוקן כנגד פי המכה ואינו מתפשט לכ"נול, כך ד' רמז"ס ורלצ"ד צ"ו. יב מקואות פ"ט. יג כסדיו מלוכלכות צינעה או צניט ומולל יד ע"ג חצרתה ומשפספס יצואו על ידיו כעין גרגרים של סעורין. יד חוס'. טו מה שפסוק עולה למעלה מן הצטר. טז נהגו לטבל לפניהם קודם ט', ר"חש ורלצ"א. יז צר"ס ר' יומין. יח טחם פרש מעוט מקום הסדק לר ואין נכנס בו מים, אמרוינס. יט חוספתא הציצה הר"חש, וסר"ס ג' אין חוללין חבל הרמז"ס ג' חוללין ולא מחלק בין רוב למעוט, וסעטס כיון ססופן להסיר ח"כ הצטר סתחתיסס לריך רחוי לצ"מ וסס מעכזיס. כ כך ג' ר"ס בתוספתא פ"ה, ויחא למה שחמרו צנדה ס"ז כחול שחוך העין ח"ח, טע"ג עין חוץ ואס עיניה פורחת (שפותחת ועולמת חדיר, פריחתה מעבירתו ואינו טב ע"ג העין ואין צו מוחס) אפי' חוץ לעין ח"ח. וס"ס רבו דס יבש ח"ח מיירי ע"ג המכה מוחס כח"ס לעיל גבי גליד, חבל הר"חש גורס בתוספתא דס יבש טע"ג המכה וכחול שצנעין חוללין, ומוקי לה בחוץ לעין וכן צטור. כא חוספתא פ"ו וסר"חש ג' יין, עב"י. כב ער"ס ורמז"ס. כג בתוספתא ובערוך ועי"ס פרוש חסר. כד טחין המים וכנסים תחתיו ואין נחמין צמים וכ"כ הרמז"ס. כה פי' רע"ב חס ס' צמקוס טיט חסה. וקסה למה דחי' פ"ו הטביל צו המטה חע"ג סרגליה סוקעות צניט סעבס סוסרה סהמים וקדקדמים ולהך פוסקי' לעיל דלא מחלקין בין אדם למטה, למה לא יטבול צו חס יס ח"ס על הטיט? ונ"ל דפרוש אין טובלין טחין מלרפין טיט זה למ"ס כמו שחלרפין טיט סנרוק כדחי' מקואות פ"ב, או אין טובלין צבסס פי' חס טיט זה על צטרו ואין מטבילין צבסס כפי' רע"ב חס וטמא חומויו לא סלקה ססקה, צמקוס הטיט. כו וסח צמקוס ח"ס עימ"ס דף 146. כז ענחס לו וכ"כ הרמז"ס חללא כללינהו צהדי הוי דרישא צמססו צ' פ"ט ומסחצר הכי דלצק נחסה צמים. כח הציצה ר"ס פ"ו מקואות, ולרמז"ס דמכסיר צדיענד ג' חסרה. כט סיפא סטבילו צחמין טוסר חינו צמססה פ"ט מ"ב חלא צחוספתא הציצה ר"ס פ"ו, ולרמז"ס כל סחורית סדנצק, צחון לא חייץ, טחין דרך צ"א להקפיד, וסכא מיירי ופסחמין סתסו ס צפוס סל סכלי וכ"כ סר"חש. ל צינע י"ח וכפרס"י. לא מרמז"ס וס"ע נרסח דוקא צדיענד ועס"ך ס"ק י"ו. לב סבת קמ"ג, לג טיט או

ספר האשכול הלכות מקואות.

הוא א' לא אמרנו חכי אלא בבגד מטונף שע"י שריה טעביר הטונף והוי ככוס אבל אינו מטונף לא ב'. ויש מי שרצה להחמיר
 בוטננו שלא יטבול נשים בשבת ויו"ט שא"א שחנצל טסחיטת שער ג הבפ' מפני ד גבי סביאה שמן בשערה רבה ור"י אמרי
 תרוייהו אין סחיטה בשער, ור' אשי אמר אפי' חיטא יש סחיטה בשער מביא לה כלי דרך שערה, ור"א בתראי. ולעניות העתין
 ד"א דחוי בעלמא קאטר, חדע דבפ' במה אשה ובפ' התנוקת ובש"ד מסקינן אשה טובלת בשבת ולא משתמע למיסר משום חישש
 סחיטה, ואפי' חיטא מדרבנן אסור, גבי טבילת מצוה לא חשו, ואפי' חיטא דאי' לר"א סחיטה בשער אפשר דוקא בשמן דמסורין
 טפי, אבל מיא דמזרק ומחביש אינו כשמן. ומעולם נהגו נשים לטבל בשוי"ט. איכא מרבוותא דאמרי ה' לא הטבל אשה
 אלא א"כ אשה גדולה עוסדת עליה בשעת טבילה ורואה שנכנס כל גופה וכל שערותיה במים, ואם אין שם אשה הרואה תכרוך
 שער ראשה בחוטי שער שאין חוצצין או בחוטי צמר וברצועות שבראשה ובלבד שתרפם.

סד. אמר רבא ו טבלה ועלתה ונמצא עלי דבר חוצץ, אם סמוך לחפיפה טבלה אינה צריכה לחוף ולטבול ואם לאו צריכה
 לחוף ולטבול. האי סמוך כל שטבלה בתוך העונה שחפפה סמוך ד מקרי, אבל אם חפפה ובעונה שאחרי טבלה אע"ג
 דעינא בגופה ח קודם טבילה לא טהני שמא לא עיינא יפה שעיקר הבדיקה היא בחפיפה וכדאמרינן טדאורייתא בעיוני סגי ט
 ואהא עזרא ותקן חפיפה ובחמין י דאי לא עיינא יא . . וחוינא לרבוותא יב דדייקו טהכא דחפיפה שחקן עזרא היא בכל
 הגוף טדאמרינן נמצא עלי' דבר חוצץ משמע באיזה מקום שיהי' בגוף, ואם חפפה סמוך לטבילה ואחר טבילה נמצא עלי' אינה
 צריכה לחזור לחוף ולטבול, ואי אמרת חפיפה אינה אלא בשערה טאי טהני שחפפה סמוך לטבילה הרי לא חפפה בגופה, ולאו
 דאי' הוא די"ל נהי דעזרא לא תקן חפיפה בכל הגוף אבל ט"ט נהגו נשים לחוף כל גופן, וכיון שכך נהגו להכי אמר רבא טהני
 אם חפפה סמוך לטבילה, אי נמי י"ל אף דליכא חפיפה בגוף טדינא, ט"ט בשעת חפיפת שיערה דמתעסקת זמן מה ודאי עיינא
 טפי בכל גופה וזבדקה היטב, אמטי להכי אי חפפה סמוך לטבילה ליכא לטיחש דנשאר בה דבר החוצץ יג. ויש מביאין דאי'
 דכל הגוף צריך חפיפה טדהני' שילחי זומא יד הרואה קרי ביה"כ יורד וטובל ומבערב ישפשף, ופרשו מבערב טעי"כ ישפשף
 גופו במים, שאם יראה קרי ביה"כ יכול לטבול עצמו בלא חציצה מן, ולאו מלתא הוא, אלא ה"פ טז אם ראה קרי ביה"כ יורד
 וטובל ואין צריך לשפשף, שקרי על בשרו עדיין לח והמים מעצמן יעברוהו, ואם מבערב ראה קרי פי' בליל י"הכ, כשיטבל סחר
 ביום הצום ישפשף בידו מקום שנפל הקרי על בשרו, משום שהוא יבש וצריך שפשוף. ותו אייתו דאי' טהא דרנב"י אמר לדבייתהו
 דאבא טרי יו עבדי חסרת דודי חסרת, ואי חפיפה בחמין ליכא אלא בראש די' במים מעוטים ולא צריכה לא עבדים ולא יורות.
 ואנן לא שמיע לן האי פרושא אלא כפי' רבנו חננאל להחם מים לטקוה אמר דודי חסרת, ותו אייתו דאי' טפ' כל כתבי יח . .
 ובשום מקום לא טצינו לשון חפיפה אלא בשער כדאמרינן יט אשה לא תחוף אלא בחמין ובקרירי לא דמשרי מו"א, ואמרו
 בנויר כ חופף וטפספס אבל לא סורק והכי דייקין מדאמר רבא כ"א אשה מדיחה בית קמטייה במים, אלמא שאר הגוף לא בעי
 הדחה, דאי קמטייה לרבוותא נקט, לפי שאין צריכין ביאת מים אלא ראוי לבי"ט, הוליל אפי' קמטי', אלא ודאי דוקא קאמר. לבר
 מן דין הרי בעקר חפיפה אמרו בפ' טרובה כב טדאור' בעיוני סג, דלמא מיקטר ונתיר ואתא עזרא ותקן חפיפה, ומיקטר ונתיר
 אית' בשער אבל בשאר גוף לא, ועלה קאי עזרא תקן חפיפה כג. ט"ט מנהג יפה דרך הנשים שחופפת כל הגוף במים חמין
 קודם טבילה כד ואי לית לה חמין אלא לחפיפת השער כה תחוף שאר הגוף בצוננים. ודאמרינן אי לא חפפה סמוך לטבילה
 ונמצא עלי' דבר חוצץ צריכה לחזור ולטבול, אפי' אי נתעסקה אחר טבילה בטין שנמצא עלי' החוצץ כדאמרינן כו . . מיהו
 אין דאי' כ"כ דהחם בגברא איירי שטבל לאכול תרומה ולית בי' חפיפה דלא תקן עזרא רק לנשים נדות כדאי' בירושלמי כז גדה
 חופפת וסורקת כהנת אינה חופפת וסורקת כח וראוי להתמיר בדבר בט. אמר רבא ל אשה לא תעמד ע"ג כלי חרס וחסבל
 ולא ע"ג סילתא, פי' בקעת עץ, וחסבל משום דבעיאת לא. א"ר שמואל ב"יצ אשה לא חטבול בנמל כתבנו לעיל לב' לאו משום
 חציצה דטיט שבנמל, אלא כפי' ר"ח בנמל שכחי אינשי ובושה ומטהרת ולא טבלה שפיר. אמר רב גידל נתנה תבשיל לבנה
 וטבלה ועלתה לא עלתה לא טבילה, אימר ברדיוני נפל אע"ג דהשתא ליכא, פי' חיישינן שמא מן התבשיל הי' עליה בשעת טבילה
 אע"ג דהשתא לא חויה אימור בעלייתה מן המים ירד טמנה. ובספר ר"ח נמצא מיטרא המפשלח בנה אחריה כשהיא ערוטה
 וירדה וטבלה לא עלתה לה ט', חיישינן שמא הי' טיט בחנוק ונדבק באטו אע"ג דחוינן אחר ט' דליכא טיט, שמא בעלייתה ירד

טמנה

נחל אשכול

גואס. א זכמים ל"ד. ב כ"כ חוס' טנת קי"א ע"ג. ג רחב"ר. ד טנת קה"ס. ה ר"אש רחב"ד רסב"ל. ו נדס
 ז"ל. ז סמך לזס חסל דנדס ס"ג אוהרס טיפרסו סמוך לוסת וכמה א"ר עונס. ח כ"כ ר"ן. ט ז"ק פ"ג. י חט"ג
 דלא חכר חמוין בחפיפה דעזרא כך פרושו כדמוכח נדס ס"ו. יא מ"סת חין טבילה ומלמד מדתור' בעיוני סגי. יב רס"י.
 יג כעין זס בר"ן. יד פ"ס. טו כפרס"י. טז כרי"ף. יז נדס ס"ז ע"ג עבדי חסרת וכו' שלא טבלה סיוס שחסרו לס עבדים
 וזרות לסחס חמוין, וכ"כ בחוס' ס"ו ע"ג ומ"ס סס מויו לסר"ת חין רחי' ספי' עבדי וכו' סוף ט"ס וז"ל רבנו מנחל סר"ת מוסר
 לסביל יורס חמוין בחוקס מוג' ומחללות כח"ס מרדכי. יח טנת ק"כ מוי סכתוב סס על בשרו סרי זס לא יחוף חלומל דחוינת
 חפיפה טייך חכל סגוף, וליחל דבספרים סלנו סגרסל לא ירתן ולא יסוך, בחוס' ור"אש. יט נדס ס"ו. כ מור מ"ג. כא סס נדס.
 כב ז"ק פ"ג. כג וכ"כ חוס' מויו לנסחמו זב"ק דלומל מיקטר חוי נחוי מואיס מויו מחוס חלונס, יתכן לומר סחי חוי נחוי חכל
 סגוף קחי וחסל חסייס עזרל חקן חפיפה. כד רחב"ר. כה דקרירי מחרי מויל דלעיל. כו חמוין יו"ד טבל ועלס ומלל עליו דבר חוץ חפי'
 נחטקס בזוחו חמוין כל סיוס כולו לא ענתס לו טבילס עד סואמר כרי לי סלל סיי' עלו קודס ט' וכ' חוס' חולין דמוירי דלא
 חסף סמוך לוט, כי סיכל דלל ליסתר מלחל דרבנל זנדס, ומ"ס חסכול מויו וכו' ג"ז בחוס'. כז ס"פ כל סעס. כח חס חטבול
 לחכילת חרומס. כט וכך חוסיק סס"ך כפסק סרמז"ס. ולל ידעתי נחס לל סכיס סרמז"ר ספ' כן כסדי'. ל נדס ס"ו. לא ירמס
 סחפול ולל טבלס ספיר ומ"ס סלל חטמוד ע"ג כלי עץ ייס זוס חלוק לעין לכחלסל ודיעבד כח"ס לעיל 143. לב דק 146.

עחוס'

טמנה א, וכל זה מידי שלא עינא אח"כ קודם טבילה וסמכה על עיוגא קודם לכן. אמר שמואל כחול שבעין אינו חוצץ שע"ג
 עין חוצץ, ואם עיניה פורחות א"ת, פי' שדרכה לפחות ולסתום העין תדיר אפי' ע"ג עין א"ת, שאין מתקנים ואינו מדבק. ובעל
 הלכות גורם כחול שבעין אם לרפואה חוצץ ואם בשביל שתראה עינים פורעות א"ת. ואע"ג דגרסת רבותינו אינו, מסתבר מה
 שהוא לרפואה ודעתה להסיר החוצץ. ריבדי הכוסלתא ולפלות שבעין פרשנו למעלה ב אר"י פתחה עיניה ביותר או עצמה
 עיניה ביותר לא עלתה לה טבילה ג אמר ר"ל אשה לא חטבל אלא דבה גדילתה, פי' וקופה טמש ולא שוחה ביותר אלא כדתני
 בגמ' ד האיש נראה כעורה ומוסק ויתום, פי' בראית נגעים טהר הכתוב נגע ב"הם שנ' לכל טראת ע"הכ נתנו כיצד ראית נגעים
 האיש נראה כעורה, פי' חופר בקרקע מפסיק בגלוי קצת ושוחה מעט אבל לא יתכר מדי ובמסק ויתום טבילה ורננו מעט וג' קצת
 בות השחי, והאשה כעורכת ה' ובמניקה את בנה ו' וכאורגת בעומדים לשחי ליד ימניה ו' ומדלא אמר אם לאו ח' . . . בדעכר
 עלתה לה ט. ור"ח והגר"צ וה"ג ור"ב סעדי' במ' טומאה וטהרה י גרסי הכא ולית הלכתא ככל הני שמעתא ופירשו יא
 דכי אחמר הני לטהרות אחמר אבל לבעלה לא כי הא דאמר ר"ל אשה לא חטבל אלא כדרך גדילתה. ונראה מדברי הגר"צ דאכל
 שמעתא הקדמי קאי, ואי הכי ריבדי דכסילתא אף לאחר ג' ימים ל"ח ולפלות יבש שבעין וכו' חל שע"ג עין ופתחה או עצמה עיניה
 ביותר ל"ח, ויש מחבורתנו שאומר הא דר"י דפתחה או עצמה עיניה ביותר לעל"ט לא נדחה מר"ל יב והגרסא קשה להבין דמה
 ענין ר"ל לבל הני חלבא, ומדברי לא שמענו סתירה יב, ושמענו שגם מקצת חכמי צרפת ל"ג להו יד וראוי להחמיר בדבר
 (גליון: ואני מצאתי ס' ישן שלא כתוב ולית הלכתא ככל הני שמעתא אלא כר': אמר ר"י פתחה עיניה וכו' לעל"ט והני טלי
 לטהרות אבל לבעלה כדריש לקיש טו ופרושו דדי אם טבילה לבעלה דרך גדילתה וכו'ן שפעמים פותח אדם עינו ביותר ופעמים
 עצמן גם זה דרך גדילתה). וכ' בעל הלכות דלא מעכבא טבילה כשהיא שלא כדרך גדילתה טז וז"ל וכד טבלה מתייבבה
 למיטבל בדוכתא דאי' ביה מ"ס, ובדלא נפישו מיא למרמא בה אחתא כולה קוסתה, מיגדרא כבינתא ושפיר דמי וז' עכ"ל והכוין
 בתוספתא יח כפה ידיו ורגליו וישב לו באמת המים אם נכנסו המים דרך כולו טהור וכ"כ רב נטוראי אמת המים אע"פ
 שרדופין יט צריך שיהי' בהם מ"ס, ואם יכולה לטבול עצמה אפי' כדן זה ששוכב במים וחפין עליה טלמעה עלתה לה טבילה
 בין מכוונסין בין רדופין ובלבד שיהי' בהם מ"ס. ויש מקשים מהא דפרק הטמנה כ' אמר אביי ש"ט עין עיטם כא גבוה
 מקרקע עורה כ"ג אמה דתני כל הפתחים שהיו שם גובהן כ' אמה כב והטקוה גובהו ג' דתני' ורחץ בשרו במים וכו' טים שכל
 גופו עולה בהם וכמה אמה על אמה ברום ג' אמות, ואי איחא דשרי לטבול כשהוא שוכב מנ"ל שהי' הטקוה גבוה ג"א דלמא
 גבוה אמה א' וארכו או רחבו ג' אמות והכהן טובל עצמו כשהוא שוכב על הקרקע, ולא קושי', דיותר קל לטבול בעמידה
 מבשכיבה ושחיה יתרה, והא ודאי משום חולשא דכ"ג מתקנים בית טבילה שטובל בלי טרחא כמו שתקנו כמה דברי' שלא
 להטריחו כג'.

נחל אשכול

חץ

א עתים. ב דף 164 וזכרה ס"ו מצינו בגמ' סמוך לסמי דרב גידל. ג בפתחה עיני' ביותר חליה למעלה ובעתה ח' למטה.
 ד פ"ב. ה פת, טמסקת רגלים קלת ראב"ז. ו כך וסי' סתח דדי' ולא תקמט יותר. ז לענין גליי בית ססמי כאורגת
 במסכת העומדת, טמנבהת ידס ימניה לארוג, אבל חניה לריכס לשריק ירכוחיס ורועיס ביותר. ח לא עלתה טבילה שמע
 מינס. ט חל"ס הול"ל כדאמר ר"ז פתחה עיניה ביותר לעל"ט ומיושב צוס לרצנו קוס"ט ס"ך ס"ק מ"ט. י זכ"ג סלנו לא
 נמלא ג' ולית סלכחא ובעלמלתא לא סביא סיי סחומרות וממילא ל"ג לומר ולית סלכחא. יא לאסכול כי' בגרסת הר"ף לית סלכחא
 וכו' אבל סיבות: דכי אחמר סיי לטהרות אבל לבעלה לא, פרס הר"ף מעלתו וכן בראב"ד. יב כך דעת הראב"ד ומפרסן קן
 לסר"ף. יג דעת ר"ף נמי שאין סתירה אבל סתם גמ' אמר דלית לן למיחס להני סלכחא חלל לפס דאמר ר"ל וז"ל ר"ן.
 יד רס"י. טו נוסח זה מנלחי בהגדת רז"ס. טז חומר למ"ס לעיל דר"ל דבעי דרך גדילתה לכתחלה חומר. יז חס המיס מ"ס
 אבל חניה בגובה חלל באורך או רוחב המקוה, גוללה ענמה על הקרקע כדן סיבותו המיס עלי'. יח פ"ט מקושות. יט זמלין
 גמורים. כ יומא ל"א. כא פרס"י הוא מעין מי נפתוח החומר ביהוסע ססוף גבוה וכו' שמעתי מקסי' חלל עיטס עור קטניה
 חלל בית לחס רחוק מירוש' כמו ס' מילין, חכר בד"ס א', ד; ד"ס ב', י"א, וחובא בקדמוניות ליוסף ז"ג סלל עיטס זה מעין
 גדול נמשך למה ברכות וא' סולך לקר סמורי' ע"י סילינות, ועד היום ירחיס ססברים כודע לורסי ספרי מסעות, וגם חמת
 מיס נמשך ממנה לפון סר ג'ין וסס היא פתוחה לשלוב מיס ומעטס זה נקרא מי נפתוח, וא"כ נפרס כפסטו עין עיטס על
 מעין מעיר עיטס? ולק"מ דזבחים כ"ד סביר למיבני' בעין עיטס דקלי' אמרי נפתחי ז' פורתא דכ' זין כחפיו סכן וסס חל"ל
 דקאי במקום עיטס סזה רחוק מירושלים כמה מילין ובגמלת יסודס, וכבר למדו מקרא סוסף עילי סכ"המק בחלק זמנין יסי' זבחים
 קי"ח, ולא יתכן דקאי על מקום סמחכו חלוי המיס מעיר עיטס, דסא קאמר סביר למיבני' בעין עיטס, ובירושלים לא הי' סמעין,
 וסול"ל סביר למיבניה חלל מי עיטס כמו מי מגידו מי גיקון, דעין מורס על מקורו, לסכי לריך רס"י זבחים לפרשו על מעין
 מי נפתוח דכ' זיהוסע ט"ו, ועוד דאמרינן סס דודו וסמואל ססקרו על מקום סגבוס אמרו גייתו ספר יבוסט ומסס למדו חיס
 מקום סגבוס, סכפ' ט"ו כ' ועלה סגבול וגו' ומרסס ססר חל מעין מי נפתוח ולא כ' יורד, ובין סמן סמקרא למדו, נסס לא חכר
 עין עיטס חלל מי נפתוח, ס"מ סמה סלמרו למיבני' בעין עיטס הוא מעין מי נפתוח וכ"כ סרד"ק זיהוסע מעין מי נפתוח נקרא
 זל' חז"ל עין עיטס. וי' סטעס סכרבות סימיס כז מעין נפתוח מומיו חו סלך לאט ולא נחמלגו גדותיו וסעלו עליו זכרת
 מיס ממעין סיולא מעיר עיטס כמ"ס יוסף ז"ג בקדמוניות ועלה על כל חפיקיו וקראו סזב עין עיטס, וספסר סזימו סלמס נעסס
 קן כמ"ס עסיתי לי זכרות מיס, וזימו סמואל סעדנין סיי סיבוסי זירושלים ודאי לא סיי סילינות מעיר עיטס סבלק יסודס נמחסיס
 לקר סמורים. כב ומקום סל כ"ג סיי' ע"ג סער המיס ולמקום זה נמשך עין עיטס. כג כדאי' יומא פ"ח ס', פ"ג ס', ס"ד ד'

ספר האשכול, הלכות מקואות.

סה. חץ שהוא תחוב באדם בומץ שהוא נראה חוצץ, ואם אינו נראה טובל ואוכל בתרומה א ובתוספתא הנכנס לו חץ בירכו רבי אומר אינו חוצץ, וחכ"א הרי זה חוצץ, בד"א בשל מתכת אבל בשל עץ חוצץ, ואם קרם עליו עוד טלמטעלה הכל טודים שאינו חוצץ, שכל הבלועים באדם בבחמה בחיה ובעופות טהורין, פי' בד"א לרבי א"ח, בשל מתכת, דעילוי מיה שאינו מתדבק כ"כ, אבל בשל עץ טודה דחייץ ב, ואם קרם עליו עוד א"ח דכל הבלועי טהורין כדתנן ג בלע טבעת טהורה ונכנס לאוהל המת והוא וטבל וחקיאה הרי היא כמו שהיתה דטהורה בלועה אינה מיטמאה כדיליף בפ' הטקשה ד וכן אם בלע טבעת טמאה טובל ואוכל בתרומה, דטמאה בלועה א"ט אחרים וכיון דלענין ט' כל מה שטמאה גופו כחלל הגוף וכבני מייעוי דמי, ה"ג לענין הציצה. ודקתני בתוספתא בשל עץ חוצץ דוקא בנראה טבחין, דבאינו נראה מתני' סתמא קתני א"ח ולא מפליג בין עץ למתכת ה, ומתני' כרבנן דלא טחלקי בין עץ למתכת ו. — במקומות הקדים נהגו הנשים להשליך יורה מלאה חמין למקוה, ויש מי

נחל אשכול

א סוף מקואות וכ' הר"ם לא דמי לב"ס דבעינן ראו' לב"מ. ר"ל דוקא אם סוגר צ"ס מעכב אבל הכא משום חילוק נגעו צי' וכשאינו נראה מנחץ הוי מעוט שאינו מקפיד ואפי' מדרבנן א"ח. והאי נראה כ' הפוסקי' כל שסוה לצטר, אבל כשהוא משוקע יותר מעור וצטר, א"כ מקרי, אפי' שרויין אותו תחוב צפנים. וא"ל דלמא חינו נראה מקרי שא"ל לראותו טעלה עליו קרום, דא"כ הוי אחר חץ תחוב אם קרם עליו קרום א"ח כדאי' בחוספתא. ב וכ"כ הר"ם ופי' עוד במתכת איכא סכנה (נער) טפי להוילאו והוי א"ח עליו. ג סוף מקואות. ד חולין ע"א. ה ו"ל דתוספתא לא מפליג בין נראה לאינו נראה א"כ מתני' לא כמאן. ו וכ"ד ר"ספ. וז"ל בזכרון יוסף בענין טבעת של טעוה צרחס שא"ח דומי' לחץ של צרחל, לא דק במכ"מ, דהא חץ קיי"לן כרבנן דלא מחלקי בין מתכת לעץ. וייתר נ' אם הוה צעומק שאין נראה מנחץ דומה לחץ שא"ח וז"ל. וער"ש סוף מקואות שכ' זכמה מ' נשמע דלא חייטין לדבר הסוץ צ"ס הם דהא אמרינן קלקי צ"סם צפניה א"ח, ולאו משום דלא בעינן ראו' לב"מ, דדאי בעינן, אלא משום דלא קפדה אחיליה צ"סם, וקורלת שפתיה חוץ' לאו משום דצ"סם לריך ראו' לב"מ אלא כיון שדוחק שפתיה ציותר מתכסה צטר החיטון עכ"ל ראו' דלא חייטין צ"סם למעוט הסוץ אם אינה מקפדת עליו להסירו, ושאינו טלם צין שני' שהלריכה רבי טבילה שמת דכל אדם מקפיד להסירו, ושאינו טבעת צאלצבע שכ' הרשב"ד דחוץ' דמקפדת להסיר צבעת ליטה ורמיזה אי אחרמי כ"פ ציוס, אבל טבעת צרחס שגריכה לה תמיד ולא תקפיד להסירו אדרבה דעתה לקיימה, הוי מעוט שא"ח עליו, ואף שצאמת אחר זמן רב שסתהא אלא לריכה להוילאה לנקותו מעפוש, הסתחא מיסו אינה מקפדת, לכך א"ח, חדע דצפניה אמרינן קלקי צ"סם א"ח דהסתחא א"ח, והא אשה לנשאין עומדת וניטאה מקפדת, אלא ודאי צטר הסתחא אזלינן, ומכ"ס הכא דרנחה שחממד טבעת של טעוה צרחס ולא תלה החולה. (וכבר כתבתי לעיל דף 150 לישב הרשב"ד דצ"סם שאין לריך לב"מ אלא ראו' לב"מ, מ"הת לא שייך צי' חיליה, דאף אי צאמת לא צאו המים לשם, מ"מ ע"פי רוב אפי' שיש דבר חוץ' אין מן הגומט שיגיעו המים תחת הסוץ ומקרי ראויים לצוא עי"ש). אמנם נ' צאשה שדרכה להסיר הטבעת צימיו דחה, מקרי מקפדת עליו וחוץ'. אך אם הטבעת צעומק הרחם לפנים מצית החיטון יש להקל ח"ל רמ"ע מפלנו סק": ע"ד לפלוף יצם שצחך החוטם, תשובה מה שהוא צחלל הגוף אפי' ראו' לב"מ א"ח, אלא צמקום שדרכו להיות מתגלה לפעמים כגון חוך העין וצ"סם והקמטיס, וכיון להסר על שפת החוטם צפנים שלא יהא לפלוף יצם, אבל צחלל הפנימי פשיטא שאינו מעכב, והמתמיד לא החמיר אלא צוואת החוטם ואין נוזה אלא יולאת קנא, לאפוקי הדבקה צחלל לפנים שאינה יולאת עדיין, וצמקום שאין דרכו להגלות לעולם אפי' ראו' לא בעינן שאין אדם מקפיד עליו, ועוד מה שהוא לגמרי מן החלל לא צקפידת תלי' מלחא אלא כל עקר אינו טעון צ"מ עכ"ל. ומ"ס הרב מה שהוא צחלל לא שייך חיליה, הטעם דהוי צלוע, וכיון דלענין טומאה הוי כטמון ולא מטמא ה"ס דלא שייך צי' חיליה כמ"ס ר"ס סוף מקואות. שז ראיתי שמדובר צו צ"מ צי' ה' ס"ד עי"ש. ושיס שיש להם שן תוחצת נחי דינא הכי, אם דרכה לפעמים להסירה ודאי חוץ' צטבילה כעגס צי' שני' שמקום הזה א"ר לציאת מים ואם אין דרכה להסירה א"ח וכ"כ צ"מ. וכ' עוד שא"ר מהא דיוולאת צצנת צצן תוחצת ול"ח דלמא אחרמי טבילה ומשתלפס, ש"מ שא"ל להסירה, דחוס' ר"פ צמה אשה כ' דוקא צדצרי' קטנים שרגילה אף צמול ליטא צידיה לציחה חייטין צצנת שחסירס טרם חלך לטבול, ומיילא צצן שאין דרך שמוילאה צדרך ונשאה צידה ליכא למיחש, דאי אחרמי טבילה תמחין להסירה עד שצבא למקום, חדע דבתוספתא אמרינן יולאין צאגד טע"ג מכה ואמאי, דלמא מחרמי טבילה ולריכה להסיר, א"ז כיון דאין דרך להוילוי' צמול צידה עד ציחה ל"ג ע"כ. והי' יוכל להביא ראי' ממתני' דיוולאין צמוך שצאזיס ואמאי הא אי מחרמי ט' ודאי לריכה להסיר דצ"סם צעי' לב"מ, א"ו כדאמרן. ונשאלתי ע"ד שייס חלולים שמחייסם רופאים אומנים לחוקן טופרת או זהב דצלא"ה נכנס אייר לחוכן והאשה מלטערת מחד וסיכיה צומנו. והטופרת זה מחקייס לעד וקשה מחד מחד להוילאה, אי חייץ צטבילה? וראיתי צצנית אדם שמחמיר וכ' כל מה שהוא לרפואה חוץ' דוקא שן לגוי א"ח, וחיליה מ"מם הס"ך ס"ק י"ד צסם ה"ג כיחלת לרפואה חוץ', ואם צצביל שחראה עיניה פורמות א"ח, הרי יש חלוק צין רפואה לגוי, ומארלחקטון לא שריין אלא משום סכנה להסירס עכ"ל. ול"ג דשריא לטבול צסתמתה שסן, דל"ל דוקא גוי א"ח, הא קיי"לן צפניו קלקי צ"סם א"ח, לפי שאין מקפדת להסיר, ורבצ דס צטבא א"ח, וכ"ו מטעם שאין מקפיד, והצדרי' ק"ו מה סהס חיון מקפידין אף אם לא יהיו צברים אלה עליהם, ואם הם עליהם חין דעתם להניחם עולמית ומ"מ אמרינן שא"ח, הכא שדעתה להניחה עולמית ואימה ופחד חפל עלי' אם יסיר מומה, מכ"ס דנקרע אינה מקפדת וא"ח, ומ"ס ה"ג כוחלת לרפואה חיליה, ה"ט שהיא חיוחלת תמיד שחסיר המחלה ול"ג לכוול והוא למשא עלי', אבל הכא ידוע לעולם שאין רפואה שיתמלאה שסן מחוליותו ולעולם לריכה לסתימה זו וע"ד קן הניחחו, פשיטא דלא שייך מקפדת עליו. והא דאסרו גלד טע"ג המכה טו"ז ס"ק י"ד, ה"ט דודאי מקום סיסור וגם סיפו לסור מומה וכן צאצב וצטר המדוללי' משא"כ צנד"ד. ועוד יש סיוף דהאי סתימה מקרי צלוע צחלל הסן ולטעם א' שכ' המרדכי גבי קליעת סער מארלחקטון לא משום סכנה אלא כיון דמהדקי טובא זה צוס הוי צלוע, גם לסמ"ק הוצל צצ"ו חין לאסור לאשה שיש מטטין צראשו כיון שיש לער גדול להסירס, ואף שמהר"ק

מי שאוסר משום גורת מרחצאות שהרי אמרו אשה לא תעמד ע"ג כלי חרס ותטבל משום גורת מרחצאות א כל שכן שראוי לאסור משום כך להחם המקוה, שטא יאמרו אלו ואלו חמין כשם שאלו מטהרין כך מרחצאות. ודאי לטבול בטענות חמין כחמי טבריא מותר, דקא חוינו דמן הקרקע נובעין ואין חמין למרחצאות שמחממין ע"י ב"א בכלי, ומתני' היא למעלה מהן ב . . . וכשרי' לטבילה אפי' זוחלין ובפ' כ"ה ג חמי טבריא טובל בהם כל גופו. ובפ"ק דתענית ד כל חיובי טבילות מובלין כדרך בין ב"הכ בין בת"ב ה, במאי, אלימא בחמין טבילה בחמין מי איכא שאובין ניהו, אלא לאו בצונן וחיובי טבילות אין אינש אחרינא לא, א"ר חנא ב"ק לא נצרכה אלא לחמי טבריא ו, אלמא טבילה ע"י מים שהוחמו אפי' במקוה מ"ם כשרים לאו טבילה משום גורת מרחצאות. אבל רבים מתירין ו ומביאין ראיה מהא דרנב"י אמר עבדי חסרת דודי חסרת ה והא דפריך טבילה בחמין שאובין ניהו, אהוחם רובו קאי, דא"א אלא כשהביאים בכלי תחלה מ, והו"מ לתרצוי שהטיל לתוכו חמין אחר שנתמלא מכשרים והוחמו ע"כ, אלא דעדיפי משני אפי' כולו חמין משכחת לה ובחמי טבריא. ובירושלמי פ' אמר להן ו . . . — ואע"ג דהאידינא כולהו נשי ספק זבות ניהו כמ"ש למעלה אינן טובלות אלא בלילה, אפי' אם טובלת בחי"ת אחר שהפסיקה בטהרה אסורה לטבול ביום משום סרך בתה יא דלטא בתה תטבל אחריה בשביעי ביום ותשמש ואע"ג דהוי כגו"לג יב. אלא מיהו היכא דאיכא אונס כהוא דאבולאי יג ששעדים נסגרים בלילה או אונס אחר מותרת לטבול ביום ח', ואי ליכא אונס אף בח' ל"ת קורם הלילה, ויש מקילין יד לטבול בח' אם לא תשוב לביתה קודם הלילה דליכא למיחש לסרך בתה. ועקר החפ"ה כ' רבואתא מן בלילה סמוך לטבילה ולא ביום, והלכתא מן חופפת ביום אם א"א לחוף בלילה, כגון אם תטבל לילי שבוי"ט, וכו' אם בליל מ"ש חל יו"ט תחוף בע"ש, כיון שאסור לה לחוף בשו"ט משום השרת שער, וה"ה אם חל יו"ט ה' ו' ומבילה בליל שבת תחוף ברביעי בשבת ביום, מיהו ודאי צריכה לשמור עצמה בינתים שלא יבוא עלי' דבר החוצץ בין בגופה ובין בשערה

וקודם

נחל אשכול

שמסר"ק בטו"ז ס"ק י"ד לא ס"ל, שאני התם דהיא עומה מוחלת סיסורו הסטעין וכן דרך הטבע שתיבצו ויפלו ומש"כ כאן שאינה מקוה שחסור הסחימה ועשייה לעמוד לעד. ומ"ס צנינת אדם בצפשו להסיר מן חוצבת מומ"ש צטן של כסף מותרת ללאת והיי"ן כל דבר שחוצץ בטבילה אסורה ללאת אלמא ש"מ עכ"ל. ואין מזה ראיה כלל כמ"ש לעיל לחוס' ר"פ צמה אשה דלא חיישנו אלא בדברי' שדרכה צמול לישא צידים, אבל להניח מן דרך (אי לא חששה דמצו לה כמו צטן של זהב) אין דרכה צמך, להכי ל"ת שחשלתס קודם שחצא למקוה. גם דברי חשב"ן ח"ג סי' י"ח סכ' חמי חזון ח"ל להסיר צטנת טבילה מסר"אש כ' צמחי חזון מותרת ללאת, ואלו היו מולטין היחה אסורה ללאת צהס קדיו חוטין שצראש הצנות עכ"ל ותימא שסר"אש צצצת טעמא האמר לפי שטריחא לתשלפניו סהן מכוסות צקטוריה וא"כ אף צמול לא שקלא צדרך ומיילא ליכא למיחש שחסירס קודם ציאתה לצית הטבילה כמ"ס חוס'. א נדה ס"ו פרש"י שדרך מרחצאות לישב ע"ג אנטצאות דדמי לכ"ה ואחו למימר טבילה עולה צהס, אע"ג דקאמר סס סבר ר"כ משום ג' מרחצאות, ואמר לי' לא, משום דצניתא, ואפי' סילחא נמי לא, כבר פי' הרשב"ד דוקא צכ"ח דאין חק"ט מנצו, אבל כליס חק"ט אי צהו גם גורת מרחצאות. ב צפ"א דמקואות, למעלה מכן מי מוכין סהן מטטרין ציוחלין, ומי מוכין קתני צפרס פ"ח אלו סס המוכין המלוחים והפוטרים וצפ"מ למצב"ס פי' חמין. ג חולין ק"ו ע' לעיל דף 153 צפנים: לא יטבול צצצק סעל רגליו וכו'. ד דף י"ג. ה עכשוו אסור חוס' צינה י"ה, אבל הרמב"ם פי' דטובלין. ו אע"ג דלמסקנא סס צריחא לא איירי אלא צטון שאסור למי שאינו מחויב, מ"מ כ"ע מודי צמחי טבריא יס טבילה, ומדפריך חמין שאובין ניהו, מדייק דאסור לטבול צמחין והאי שאובין ניהו היינו נמי ג' מרחצאות. אבל חוס' כ' סס מדלא קאמר משכחת ט' צמחין דכשרס סהוממו ונמשכו לצריכה, יס להוכיח דכולו שאוב אפי' ע"י המשכה לא מהני ט' עכ"ל ומאי דיוקא דלמא צצונן המשכה צכולו כשרס, והכא משום ג' מרחצאות אסור צמחין? אע"כ חוס' ס"ל חמין לא פסלי המקוה אלא צומן סהס שאובין ולא חמרי ט' צמחין מי איכא, אלא כיון שא"א להמשיך יותר מ"ט סאה וע"כ אין נעשין חמין כיון שסרוב זמן, כ"פ הרדב"ז שחוס' יס לדייק דמותר לטבול צמחין כשהרוב כשרין, וכ"כ חוס' תמורה י"צ דצתענית הי' יוכל לתרץ דטובל צמחין סהציא י"ט סאה חמין למקוה ע"י המשכה או סהומס ע"י עששוית ס"ב, ולא עלה על דעתס לתרץ דג' אסור מ' ג' מרחצאות (ובגי כ"ג צמקדס ל"ג) אלא ס"ל דאין אסור מלד חמין, והא דאמר ט' צמחין מי איכא, דלא ס"ד דמקסן צמחצולה ע"י המשכה והסתרן תרץ פשוט יותר צמחי טבריא. ו ראצ"ה וריצ"א וסמ"ג וסחוס'. ח נדה ס"ח חסרת יורות להסס מים למקוה כמ"ס רבנו לעיל דף 154 פרושו צסס ר"מ וכך פרוסו חוס' ור"אש, ומזה מוכח נמי כרדב"ז שפצאתי דחוס' מתירין להסס המקוה. ט וצריבו לא מהני המשכה. י חסר, אולי כ"ל: צירושלמי פ"ג דיומא ה"ה אהא דחכו אס הי' כ"ג זקן או אסטניס מחמין לו חמין מע"כ ומטילין צ"הכ לתוך הטון כס"ג, תני' ר"א עששוית ס"ב מרחחין מע"כ ומטילין לתוך הטון, והא מכצסה? סבר ר"י אין תולדות אש כאש (הצברל סהורחח ת' אש) וצצק סברי חולדת אש כאש (אין הכונה דאסור מ"סת דהא מסקינן יומא ל"ד משום מנרק ליכא צעשת ס"ב אפי' לר"י ומשום צצוי נמי ליכא דמכצסה גחלת מחכת פטור ערמז"ס פ"ב דשצת ועוד דצצק דר"י ר"ס דס"ל דשא"מ ומשאל"ל פטור וע"כ ל"ל דגזרו חולדת אש אטו אש, ור"י ל"ג דא"ס צמקדס, ולצצקן כיון דאין צצות נריכה, דאפשר ע"י חמין, לא התירו) ותו פריך צירוש' לר"י וחס' לו חמין? ומשמי שלא יסא אומר ראיו כ"ג טבל צשאובין ע"כ. והסתחא י"ל דאשכול הוכיח כיון דלצצקן מחמין לו חמין, ש"מ דלא חששו לג' מרחצאות ומותר להטיל חמין. מיהו ודאי א"ר כ"כ, דו"ל לצצות צצצוי עשת חששו יותר מוג' מרחצאות, וכיון שאין תקנה אלא לעבור על א' מאלה, התירו חמין משום דא"ס צמקדס. וסרמז"ס פ' הי' כ"ג זקן או חולה מצצנין עששוית ס"ב מצצברז ולמחר מטילין חזון צמים שאין צצות צמ' או מצצצנין מים חמין צמקוה, ס"ל כמשמע מצצלי דל"פ ר"י וצצקן ומקדים עששוית לחמין אע"ג דחמין שני צמסכה, דזה מדוש יותר כדקאמר שאין צצות צמ', ומדלא כ' זה אלא על עששויות, אבל צמים חמין למקוה לא נתן טעם שאצ"צמ, ס"מ קלת דזה היתר פשוט אפי' חון למקדס שרי. יא נדה ס"ו ועחוס'. יב שאף אס חעשפה כן צצציעי שלה כבר עצרה עליה ז"י נדה צמה ימים סהרי ודאי לא הסחילה לספור ציוס סר"א' ולמנהגו מחחילה ס' ימים אחריו. יג סס. יד ר"ת. טו ר"ף ושאלחות. טז נדה ס"ח

וקודם הטבילה בלילה צריכה עיונא בכל גופה. וה' יגיה חשכנו ויאר את הלילה. (גליון: הספר כתב בהל' נדה א דבעינן וי"ז עונות דקיי"לן כרבנן ב ונוסח זה כפר"שי, אבל בספרים המדויקים הנוסח אר"וי זו דברי ר"יש ור"ע אבל חכ"א שלש עונות שלמות בעינן, וחכמים כראב"ע ס"ל דאמר בה' עבד פרישה והאי ה' בהשכמה כראב"א דאמר משה עלה וירד בהשכמה ומשכחת עונה א' ביום ה' וביום וי"ז ב' עונות וליל שבת טבלו ג וכך כתבו מגדולי תלמידיו ד. עוד כתוב בספר ה המשנה כצורתה ו דלי שהוא מלא כלים והטבילם הרי אלו טהורים, ומפרש אם הדלי נמי טמא אע"ג שפיו צר כל הכלים שבתוכו טהורים, דהוי ככלי אחד ו, ואם לא טבל, פרש שהחיצון טהור, אין המים מעורבים עד שיהא מעורבין כשפ"ה. אבל בתוספתא ח תני' קומקום מלא כלים השיקו למקוה אע"ג שפיו צר כל שהוא כלים שבתוכו טהורין, הטהו על צדו עד שיהא בפיו כשפ"ה, ועוד תני'

נחל אשכול

ס"ח. א לעיל דף 110. ב שבת פ"י. ג דודאי לא המחיתו בטבילה עד יום שבת דבסיוח הסקר כולם הלכו לקבל החירה גמ'. ד כ"כ הר"ס בשבת פ"ו וכך בפ"מ לרמב"ם הלכה כראב"ע דג' עונות בעינן יבפ"ה דל"הט. וכתב כ"מ שכך ה' גרסמו זו דברי ר"יש ור"ע, אבל חכ"א ג"ע, ושכן ג' רסב"א, וכן בירושלמי וכ"כ ר"ז"ה סגן בירוש' (בנוסחמו ו' עיוות) וכן מנאחי במאירי וכן דעת מג"א ח"ח תל"ד לרחומא פסקינו ביו"ד כר' יוסי דאמר צו' סיון ל"ח ועבד פרישה צד' בצפרא, דבאמת הלכה כראב"ע ורבנן דאמרי צה' בשבת פרשו וזליל ט' טבלו ובויו' בסיון ל"ח כמ"ס בחפלה זמן מ"ח, ולפ"ז לא בעינן אלא ג"ע. וממה שלא הסיג הראב"ד על הרמב"ם נ' קתה דס"ל כן. ויש ראי' לסטת הרמב"ם דלפרש"י למה אמר ר"וי זו דברי ר"יש ור"ע אבל חכ"א וע"ס, למה לא נקט נמי זו דברי ראב"ע דהיא החמיל בצרייתא ומקיל יותר, ועיד לעיל אמר בפשוט ראב"ע כרבנן דצה"א עבד פרישה, ודומק לומר דתרי רבין וניהו. גס הרע"ב פ"ח דמקואות כ' הלכה כראב"ע ומה שפרס בחמלת המשנה לראב"ע די צב"ע ומקלת מיום השמיים, היינו כפרש"י בצרייתא צה"ו א"ל וכך דרכו בכ"מ, אבל חבר דמסיק בגמ' בהשכמה ירד אפי' לת"ד צה' עבד פרישה בעינן ג' עונות שלמות לראב"ע. ועוד קתה ראי' לרמב"ם מקושי' מג"א ס' תל"ד הליך לנו אומרי' צנו"ן לספירה יום מ"ח, מ"ח ה' צנ"א לספירה, דפסח שיאלו ממזרים ציוס ה' ה' וצסיון בשבת דלכ"ע נתנה תורה בשבת יום נ"ח הוא (ולרבנן שאמרו שבת וי"ז בסיון ה', ע"כ ה' אייר מלא צההיה שחא) ותרוני תמוה. ומ"ס מפרשים לקביעתנו שאייר חסר א"כ נ"ן לספירה שלנו עכ"פ חל צויו' בסיון ואומרי' יום מ"ח על יום הסודש שנתנה צו תורה, אע"פי שבאחי ספעס ה' אייר מלא וה' יום נ"ח לספירה, זה ודאי לא יתכן, שהרי כשקדשו חודש ע"פי הראי' עד סוף ימי אצוי ורצא כדמוכה ר"ה כ"א וזמ"ס הרמב"ם צה' ק"הח לפעמים עגרת צה' צסיון או צו"ן צסיון כדאי ר"ה וי"ו דהכל תלוי צנו"ן לספירה, ובימי התנאי' והאמוראי' הקדמוני' נמי חשבוהו יום שחל צו עגרת ליום מ"ח כדאי' פסח"י ס"ח אמר ר' אלעזר הכל מודים בעגרת שהוא יום מ"ח, וע"כ לאו על יום הסודש אמרו שעגרת יום מ"ח אלא על נו"ן לספירה והק"ל מ"ח ה' צנ"א לספירה? אלא ע"כ לנו קיי"לן כרבנן דר' יוסי ולדיהו ניסן שיאלו ממזרים חל ציוס ע"ס, וה' שבת וי"ז סיון נו"ן לספירה כדאי' שבת דף פ"ח. והסתא ע"כ ל"ל ר"ח סיון צסני בשבת ועבד פרישה צה' בשבת ומוכה דדי צג' עיוות וכנסת הרמב"ם אמר ר"וי זו דברי ר"יש ור"ע אבל חכמים אמרו ג' עונות, ומורה סיוס מ"ח ה' נו"ן לספירה ושפיר קאמר ר' אלעזר תלמידיה דר"וי הכל מודים דעגרת יום מ"ח דבכל הומיים הוא נו"ן לספירה, וכן ל' מסקנת הש"ס מגלה לא בעגרת קורין ציוס א' בחודש השלישי ופרש"י דיוס מ"ח ה' צויו' צסיון ש"ח דקיי"לן כרבנן. ולדעתו יש לסמוך על רמב"ם וסיעתו' בצמאה כחם והפסיקה בטעות ג"ע ולא יותר וספרה וטבלה ושחשה דלא צריכה לחזור ולהפסיק כדאי' סעי' י"ב, דלראב"ד ור"ח פליטת ש"ז א"ס כלל לבעלה, וכן ל' דעת הגאונים לפחות צכחם כמ"ס רצנו לעיל, ולרמב"ן אם הלכה ברנליה אין לחוס לפליטה (והחשב"ן חדוש נדה דף מ"ב כ' ע"פי סברא זו אין לתמוח ציד הכלות בחילות ובעלות פ"א לטבול אחר ז"כ לבעלהו, ואף דלא קיי"לן הכי מ"ח סיון הוא צמד"ד) ולהרמב"ם שכ' דסימח ש"ן, די צג"ע, ולא מנאנו שהחמיר צכחם. ועוד שרכן בהפסק טהרה לרחין צחמין צא"מ מיטב ומזר הדין א"ח עיד לפליטה כמ"ס הר"אש פ' צנות כותים. ומאחמי' ז"ל שמעתי צסם זחנו הגמור"ן מווארמס יסוב לקוסי' מג"א דמ"ח ה' ג"א לספירה מצרייתא דציוס ה' ואלו ממזרים, דצע"ז כ"ה כסם שעמדה חמה ליסוע יום שלס כך עמדה למשה מגז"ס דאחל אחל חת לפניך (בספר הרמזים לאחמי' ז"ל כתב אחל ר"ח אעמוד חמה לפניך) ורש"י פרס במלחמת סיון, אבל צומדס וחגא דצי אלי' א' דזס ה' במלחמת עמלק ח"ל: ויהי דיו חמונה עד צא השמש, וכי עד אחיו יום לא צא השמש, אלא חכאן שעמדה לי השמש, זס"ה יום ליום יציע אמר, זה יומו של משה שצער יומו של יוסע אחר חסה יה"ר שחעמוד לך חמה כסם שעמדה לי, לכך נאמר ויסם בצאוני יוסע וכן צרש"י צחומס. ומלחמת עמלק היתה צין פסח שיאלו ממזרים וצין קצלה החורה, ואם פסח ה' יום ה' ויום מ"ח שבת ז"ן סיון שהוא יום ר"א לי"מ מ"ח לא היו רק נו"ן יום שלמים, דצאייר ה' ומלחמת עמלק, ולמ"ד ימי חודש לא היו רק כ"ט, דציוס אחד לא שקעס חמה וה' ארוך מ"ח שעות כדאי' צע"ז שכך ה' העמדת החמה, אבל הלבנה עשהס סצובה צכ"ט ו"צ חסל"ג כדרכה וכפעצב זמן שעות יומים אלה נתחדסה וה' א' סיון, דהחמלת חודש צחדוש הלבנה תלויס, אבל לספירה בעינן יומים תמומים להיוני יום ולילה נחלל שחסר אחד צין פסח למ"ח, ולפ"ז צנהס שיאלו ממזרים לא ה' ז"ן סיון ג"א לספירה אלא יום נו"ן לספירה ימים שלמים, ושפיר אמרין השחא ציוס נו"ן לספירה יום מ"ח אע"ג דהסתח הוא ציוס וי"ז צסיון ודפי"ח. אחרי כתבי ראחי צט"א סוף מגלה שמיסב מ"ס רש"י ציוס א' קורין צחדש השלישי שו"ו סיון יום מ"ח, כיון דאפי' צומן שהוקבע ע"פי הראי' חל צויו' צסיון עפ"י הרוב ומעוט ציוס ה' או ז"ן צסיון, כדאמר בערכין ט' שאומר כימות הלבנה מונה שג"ד הלך אחר רוב שנים וצמדריס הולכין אלצ"א. ואין זה מספיק ליסב הלי דפסמים ס"ח. ה חסר צאשכול שלפנינו ע' דף 152. ו פ"ו מ"ב. ו חגיגה כ"צ וחג דסלקא טבילה לחינון עלחס נמי לכלים שצחוכו. ח הציאה ר"ס מקואות פ"ו ה'.

תני' שם ברישא עריבה שהיא מלאה כלים והשוקה לטקוה צריכה שפ"ה ובמעין כ"ש. אלמא במעין לא בעינן שפ"ה, ובטקוה נמי לא אם פי הכלי למעלה, ומצינו טובא מה דשייר במתני' תני בבבויחא לפרושי מתני' א).

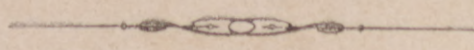
נחל אשכול

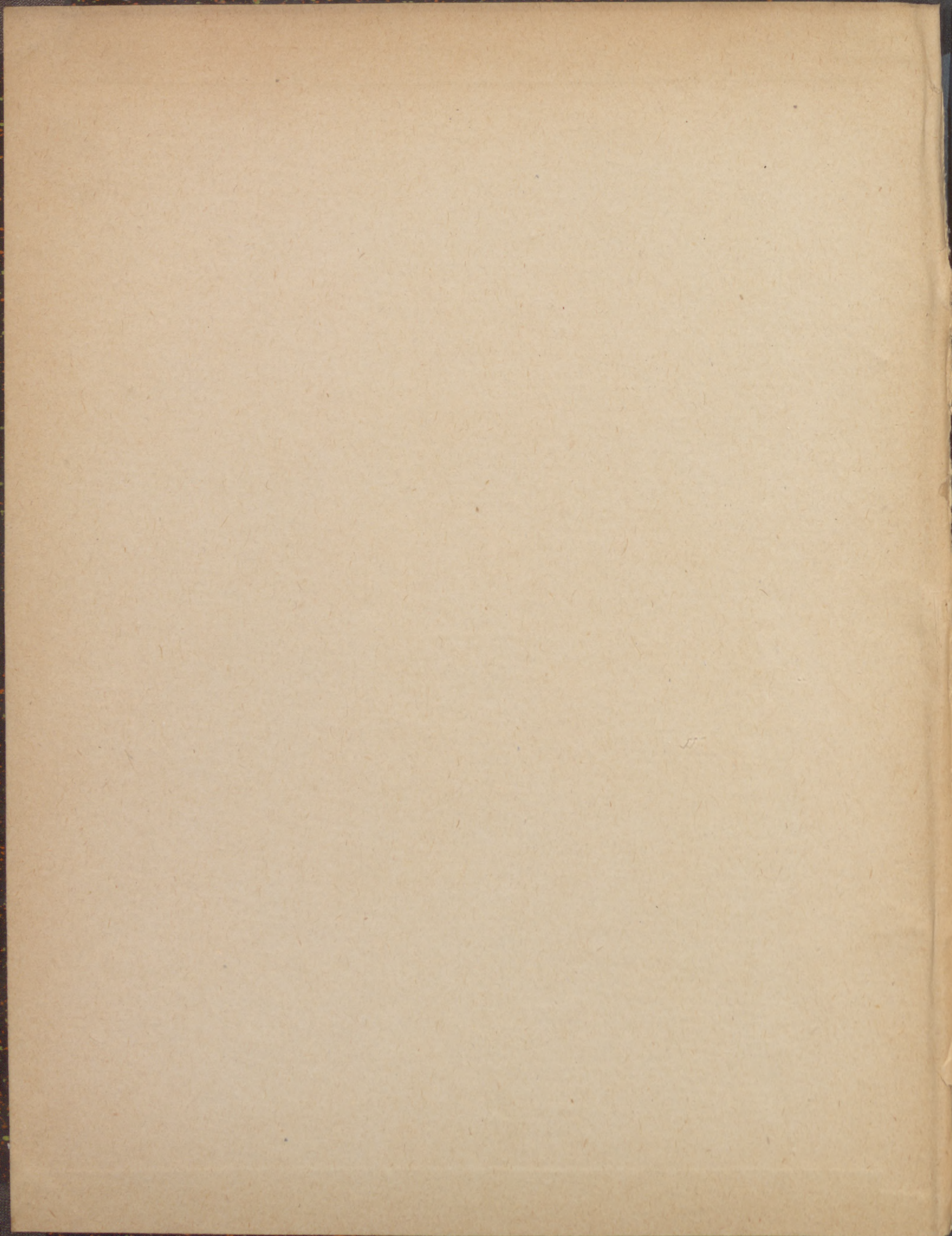
א ע' בינה וי"ו ע"ב דזה לא אחי ספיר לפרס"י שם דאם רבי לא שנה ר"ח מ"ל. ולעג"ד אין רא' מתוספתא וז"ל ערבה מלאה כלים והשוקה לטקוה צריכה שפ"ה ובמעין כל שהיא רי"ח צ"ס בכלי גדול ד' טפחים וכו' קומקום מלא כלים הסיקו לטקוה אטפ"י ספיו נר הכלים טהורין, הטטו על גרו עד שיבא כספ"ה, וקסה למה לא מחלק נמי גבי ערבה שאם אינו מטה על דה די בכ"ס, אלא ודאי רישא איירי שערבה טהורה ולריכה בכל גונא שפ"ה, וסיפא איירי שהקומקום נמי טמא ולהכי אזי פיו למעלה בכ"ס די, ומטטו על הגד לריך שפ"ה, וכך פסק רמב"ם וס"ע, וקסושי' דמתוספתא תני' במעין די בכ"ס, נמי ל"ק, דבמשנה ה' פ"ו תנן השדה והחציה שבים אין מטבילין בסן אלא כ"כ היו נקובים כשפ"ה, והיס דינו כמעין כדאי' פ"ה ד', ומלשון אלא א"כ משמע דלא מלא היתר בצמות משפ"ה. אלמא דמתני' פליג מתוספתא, ועוד בחגיגה כ"ב שקל וטרי מאי איכא בין ר' אילא דאמר הטטס דלקדם אין טובלין כלי משום מליטה ובין רבא דאמר גזרה שחא יטביל בכלי שאין בו שפ"ה, לימא מעין איכא ביניהו דלא לריך שפ"ה, ש"מ דגמ' לא מחלק. טוב מלאחי יטוב האחרון בג"ט.

הערה לרף 148 כ' המחבר הא דאמר ריש חולין ברי שלא נגעתי, אין ל"ל ודאי ממש, דעורה ר"ה היא וכ"כ חו"ס מה דף ה', וקסה א"כ בליחה קמן דנשייליה למה צעינן אחרים רואין, ליטטר מהפק? והחוס' בחולין ב' כתבו לריך אחרים רואין משום דרוב פעמים נגע, א"כ אם ניישליה נמי לריך לומר ברי שלא נגעתי, ומ"ל תו"ס דהאי ברי אין ודאי? וז"ל ע"פ יבמות ל"ז רוב נשים יולדות ל"ט ומטטו ל"ו ורוב היולדות ל"ט עוברת נכר לשליש יומיה והאי מדלא הוכר איחרע רובא והוי ספק. וה"נ רוב נוגעין בצסר, אבל רוב הנוגע' מרגיסיס שנוגעיס, וכל שלא הרגיס אחרע רוב והוי ספק, לפיכך אם הוא כאלן א"ל ברי שלא נגע ואף בצספ טהור כיון שלא הרגיס שנגע, אבל בדליחה, בת"ר אולין דרוב נוגעין, ואי הוה הכא הוה אמר שנגע והרגיס.

שלא חלק ראשון בעיה"ת סמוך לרי"ה תרכ"ח לפ"ק. וכדי שלא תשאר היריעה חלקה אכחוב ב' בגרסיס מענינא דיומא. סוף ר"ה שער חקיעות כג' תרועות. בין לפי' רמב"ם שער ו' חקיעות כג' תרועות ובין לפי' כה"פ דחקיעות ראשונות קמשיב ושער חקיעה לפחות כתרועה קשי' וכי סני לי' למומר שער חקיעה כתרועה, ולרמב"ם כחאי תרועה, וז"ל דקמ"ל דג' תרועות מה"ת ולא כתנאי בדף ל"ד זה לא נשמע ממתני', דדרבנן נמי לריך לאשמועינן. וז"ל ע"פ ת"ס צ"ס רב האי הא דאחוקין ר"א בקסרי תשר"ת חש"ת לא מ' ספק, דמה"ת בילול וכן בגמ' וכן ב' ביחד ילא לתרועה, ולא החקין רק להסוות המנהגים שלא יראה כב' תורות וכו'. וז"ל שכבר בימיו המשנה ה' שני זה, והיו יולאין באיזה מן התרועות. והר"ן כ' דעכ"פ החקיעה תהי' לפחות ארוכה כתרועה דוסעברתם לשון המשנה, ומטעם זה חקיעה דתשר"ק ארוכה משל חש"ת ות"ת. וזה פרום המשנה שער חקיעה כג' תרועות, ר"ל כמין ג' תרועות, בין שהתרועה ילול או גמ', או תרתי, תמיד לריך לשער שחא לפחות כמין התרועה שחוקט. ולרמב"ם פי' שער שם חקיעות כג' תרועות נקט ג' תרועות ולא חקיעה כחאי תרועה להורות שלא יאריך יותר מחאי תרועה, מומין שחוקט, אם ילול מחאי ילול וכו', וטעמ' דתרועה עקר דמפורשת.

בת"כ פ' בטר ומשמע ט' בעשור לחדש אינו יודע שהוא יס"כ ומת"ל בעשור לחדש אלא ללמד חקיעה יס"כ ד"ס בכל ארבעים ולא חקיעה ר"ה. נתלבטו המפרשי' דהו"ל ומת"ל ביום הכפורים, דברישה' כ' בעשור לחדש ויס"כ דבתרי' כתיב מיותר? ותרן אחמ"ו הגז"ל דלא מני למספר ומת"ל ביה"כ דאי לא כתיב ביה"כ, אלא בעשור לחדש, לא ידוען באיזה יו"ד לחדש, וע"כ הוה לריך למכתב בחודש הסביעי בעשור לחדש, כדי שגדע באיזה יו"ד לחדש. וא"כ בחודש הסביעי אינו מיותר לגז"ס ליתן האמור זה בשל זה ללמד ג' תרועות וכו' כדאי' ר"ה ל"ד, וכיון שלריך להיות מיותר האי בחודש הסביעי לגז"ס, לא מני למכתב בחודש הסביעי בעשור לחדש, דאז לא הוה מופנה בחודש הסביעי דהא מלריך לריכי לאורי' באיזה עשור לחדש, להכי פריך לכחוב רחמנא בחודש הסביעי ביום הכפורים, דיה"כ ידענא אימחי הוא, ולא לריך בחודש הסביעי אלא לגז"ס, ולא לכחוב כלל בעשור לחדש, ופריך ספיר ומת"ל בעשור לחדש.

B

95. T.
I.

